MODERN TÜRK ŞİİRİNİN İKİ YÜZYILI

1950'lerden 2000'lere

Büyük Türk Şiiri Antolojisi 2

ATAOL BEHRAMOĞLU

SOSYAL YAYINLAR

ATAOL BEHRAMOĞLU BÜYÜK TÜRK ŞİİRİ ANTOLOJİSİ

YAYINLAR

SON YÜZYIL BÜYÜK TÜRK ŞİİRİ ANTOLOJİSİ

MODERN ŞİİRİMİZİN İKİ YÜZYILI

SON YÜZYIL BÜYÜK TÜRK ŞİİRİ ANTOLOJİSİ
Hazırlayan Ataol Behramoğlu

Tasarım: İzlenim Yapım
Baskı: Kitap Matbaacılık

Sayfa düzeni: New Baskerville 9/12

ISBN 975-7384-17-8
975-7384-16-X (1. Cilt)

---

1. Basım: Aralık, 1987
2. Basım: Ekim, 1991
3. Basım: Mart, 1993
4. Basım: Mart, 1997
5. Basım: Ekim, 1999
6. Basım: Kasım, 2001

Tel: (0212) 5277982 — (0212) 5221894

WEB SAYFASI: http://www.kitap-net.com
E-POSTA: kitapnet@izlenim.com

ATAOL BEHRAMOĞLU

SON YÜZYIL BÜYÜK

TÜRK ŞİİRİ ANTOLOJİSİ

MODERN ŞİİRİMİZİN İKİ YÜZYILI

İKİNCİ CİLT
(1950'lerden 2000'lere)

Gözden Geçirilmiş ve
Genişletilmiş Altıncı Basım

SOSYAL YAYINLAR

III

1950'LERDEN 2000'LERE

FEYYAZ KAYACAN
(1919-1993)

KATKI

Elimizden gelmezse şu şiir
Ne mavisi kalır
Ne de kapısı aydınlığın

Taş kesilen gevezelikler
Üşüşecek gırtlağımıza
Ve tortularda sona erecek duyular.

Teneşirlik tohumlara
Kaçmış oluruz
Kanımız yetmezse şu şiire.

(*Benim Örümceğim Başka*)

ÇAĞRI

Ne denli kolay geliyorsa
Seni sevmek elimden
Bu şiir de öylesine kolay geldi

Sen gel uzun boylu ürpertilerinle
Gel çığırlarıyla saçlarının
Kıyılarıma denk ağarsın kalçaların
Gel ve güle güle otur bu şiirde.

(*Benim Örümceğim Başka*)

İSTEK

Sokağa çıkabilseydik
Ne güzel olurdu
Gözlerle başlatırcasına
Bir yere varmanın bütünlüğünü

Akşamı toplasaydık
Ne güzel olurdu
Bir sonuç olarak.
Alın teri sağlamlığında

Mesele çıkartmadan
Şu kavunu kesebilseydik
Ne güzel olurdu
Yaşamaya elvermek

Ne güzel olurdu
Vaktimiz olsaydı
Bir çocuğun yeni doğan
Ekmek kokusuna

(*Kaşık Havası*)

DÜŞ KALINTISI

Bir sabah uyanınca
Yarıda kalmış
bir at buldum başucumda

Belli ki yolum kesilmiş bir yerde
Dört nala bir çıkmazın
Kişnemeleri mi uğuldayacak
Dilimin dibinde hep?

(*Benim Örümceğim Başka*)

ÖZDEMİR ASAF
(1923-1981)

KELİMELER... KELİMELER...

Yarıda kalmış aşklarının hesapları içinde
Denizlere açıldı içimizden biri
Niçin gittiğini söylemeden.
Doyulmamış arzularla doluydu yelkenleri.
Yıpranmış kelimelerin verdiği güvenden,
Bulacak sanıyordu yenilikleri.

Her an bir yeni su vardı,
Her yeni suda bir yeni an.
Deniz, dalgalarıyla gösteriyordu dışından
Yaşananla düşünülenler arasındaki farkı.
Bitmiyordu köpüklerle renkler
Bir başka damlada, bir başka ışıkta başlamadan.

Gözlerin önünde bir oyun, ardında bir oyun.
Dışında ne varsa yeni, ne varsa gerçek.
Yeni manzaralarla gelen yeni duygular
Hani, eski kelimelerle olmasa
İnsanın ömrünce devam edecek.
Gözlerin önünde bir oyun, ardında bir oyun.

Anladı, ölmekle yaşamanın birleştiği noktada
Yeni rüzgârlarla esen yeni korkulara
Yeniliklerini bağışlamayan kelimelerin
Nasıl düşman sığınaklar halinde direndiğini.

Anladı, bütün olmuşlarla olanların
Ve bütün olacakların
O kelimelerin içinde
Kendisine varmadan eskidiğini

(*Dünya Kaçtı Gözüme*)

JÜRİ

Bütün renkler aynı hızla kirleniyordu,
Birinciliği beyaza verdiler.

(*Dünya Kaçtı Gözüme*)

PORTRE

Neyzen Tevfik

Bütün metroların ve santimlerin,
Bütün kiloların ve gramların,
Bütün rakıların
Ürktüğü adam.

(*Dünya Kaçtı Gözüme*)

MESAJ

Ölebilirim genç yaşımda,
En güzel şiirlerimi söylemeden götürebilirim.
Şimdi kavakyelleri esiyorken başımda,
Sevgilim,
Seni bir akşamüstü düşündürebilirim.

(*Sen Sen Sen*)

DUVARA ASTIĞIM

Ölünceye kadar seni bekleyecekmiş,
Sersem,
Ben seni beklerken ölmem ki..
Beklersem.

(*Sen Sen Sen*)

PERSPECTİF

Senin içine girdiğim zaman
Dışımda kalıyorsun.
Senin dışından sana bakınca
İçime sığmıyorsun.

(*Sen Sen Sen*)

ÖNGÖRÜ

Yazıklar olsun hepimize.
Bana da alışacaksınız.
Bana bile.

Alış-verişlerimiz gömülecek
Alışkanlıklarımızın içine.
Sevgilerimiz yenilenmeyecek,
Azalacak kavgalarımız.

Sonunda ben,
Kupkuru bir ölçü.
Ben bile.

(*Bir Kapı Önünde*)

BAKI

Kendi bahçesinde dal olamayanın biri
Girmiş bahçeme ağaçlık taslıyor.

(*Bir Kapı Önünde*)

ZORU

Bir gün,
Herkes kendi bahçesine, derlerse..
Hazır mısınız.

(*Bir Kapı Önünde*)

BAŞKA FREKANS

Vurdun, acısı daha geçmedi,
Biliyorum, geçecek.
Ama öyle ağır konuştun ki ardından.
O, gittikçe gerçek.

(*Bir Kapı Önünde*)

GELDİM

Beni çağırmadınız, kalkıp ben kendim geldim.
Uzaklardan size bir haber getirdim geldim.

Bıraktıklarınızdan, unuttuklarınızdan,
Sımsıcak-anılası günler getirdim geldim.

Gömütleri andıran yapılarınızdaki
Yaşantılarınıza evler getirdim geldim.

Tek-tek, ayrık-soluyan bitkiseller yerine
Yüzyüze-dönük-gülen sizler getirdim geldim.

Solarken suladığım, koparken bağladığım,
Ölürken canlandığım sözler getirdim geldim.

(*Çiçekleri Yemeyin*)

NEVZAT ÜSTÜN
(1924-1979)

YALAN DÜNYA

Galata köprünü bilirdim
Cebeci köprüsünü de gördüm
Günlerden pazarmış bu gün
İnsanların güldüğünü de duydum
Önce askerler geçti
Gençlik parkının önünden
Sonra ben geçtim
Ordan Burdura çıktım
Dağların içinde göller vardı
Göllerin içinde balıklar
Aklıma Boğaz geldi
Arnavutköy, Çengelköy, Bebek
Vapurları düşündüm
Vapurların içindeki insanları
Enver beyi
Yavaşça elimi uzattım kadehe
Bir mısra okudum kendimden
Bir de baktım
Paristeyim
Dupon kahvesine oturmuşum
Kahvem bitmiş.

(*Yaşadığımız Devre Dair Şiirler*)

DÜNYAYA DAİR ŞİİR

Bir saadet, bir saadet ki
Dünyamızdaki
Bereket dolu eteklerinde kızların
Ekilirse böyle ekilir toprak
Buğdaylar dolu avuçlarımda şimdi

Güzel şey sevmek
Yüzlerin avucumda
Duyuyorum sıcaklığını hâlâ
Kapıyı açan ellerinin
Düşünüyorum da şimdi seni
Ayrıldığıma bin pişman
Bu bir yapraktır sevdalım
Rüzgârlar içinde giden
Şiirlerimin en güzeli
Dünya böyle değildi eskiden

Dalların tomurcuklarını kimler yedi
Anadolunun topraklarından başka
Tabiat ana cömertti garibim
İnsanlardan çok daha fazla
Dün gece yoktu bu şehir burada
Kurulan düzenlerin en güzeli
Sevmek yaşamak kadar önemli

Renk, renk dolaşıyorum ağaçları
Kuş yuvaları, meyvalar
Biraz ilerde sarılmış yaprağına
Şiir yazıyor salkım söğütler
Neresindesin ömrün bilinmez
Dallarında yorgunluk ceviz ağacım
Böyledir neticesi ömrün
Hatıralar ve keder.
Dağlar arasındayım şimdi
Kartallar, çaylaklar
Kayalar ve kumlar arasında
Sırt üstü uzanıp yere

İnsanlardan çok yüksekte
Ayın ışığı kayalarda
Dağların şarkısı güzel
Evet dağların şarkısı güzel.

(*Yaşadığımız Devre Dair Şiirler*)

FEYZİ HALICI
(Doğ. 1924)

ARZUHAL

Bakışlarımla düğüm düğüm
Sana bir şeyler söyliyebilsem.
Sabahlara kadar düşündüğüm
Sana bir şeyler söyliyebilsem..

Hani ne bileyim, masal gibi,
Sularla haşır-neşir dal gibi.
Bir okunmamış arzuhal gibi
Sana bir şeyler söyliyebilsem.

Bakışlarımız aynı duyguda,
Bir besteyi sürüklerken, suda.
Yarı uyanık yarı uykuda
Sana bir şeyler söyliyebilsem

Desem ki, boşluklar bizi sarın,
Ardında kalalım hudutların,
Diliyle toz-pembe bulutların
Sana bir şeyler söyliyebilsem,

Sen, yemyeşil baharın burcunda,
Mevsim erguvanları avcunda.
Gül biten dizlerinin ucunda
Sana bir şeyler söyliyebilsem..

(*Çağdaş Türk Şiiri*)

GÜVERCİN

Düşmüş kaleler gibiyim,
Bir sözüm kalmadı söyliyecek.
Acı sularda kaldı umudum
En yalın, en güzel, en gerçek,

Yok, aşkın aydınlık çağrışımı
Artık hatıralar bile yılgın.
Masmavi düşlerin sonrasına
Böyle mi olacaktı ayrılığın?

Sırılsıklam seni baştan yaşarım,
Bir yağmur yağmasın hani, ipince.
Böyle tedirgin mi, mahzun mu olur
Bilemiyorum ah, insan sevince.

Bir yayan - yapıldak gelmesi değil,
Ne hoş, bu yolların gitmesi sana.
Karlı tepelerin ardında mısın?
Duysana, görsene, anlasana!..

Düşmüş kaleler gibiyim,
Bir sözüm kalmadı söyliyecek
Acı sularda kaldı umudum
En yalın, en güzel, en gerçek...

(*Çağdaş Türk Şiiri*)

SUNULLAH ARISOY
(1925-1988)

SABAH

Sabahı etmek zor,
Bitmiyor ki bu geceler;
Çocukların bünyesi içindir, anladım:
Vaktin sıkıcı uzunluğu,
Ya biz, bu uzun vakt-içinde,
Karanlığında gecelerin,
Nasıl yaşarız?

Bütün yeryüzü, bütün gökyüzü
En namuslu vaktini yaşar sabahları.

Aydınlıkla yıkanır,
Sabahtır affeden
Geceler boyu, hayasızca işlenen
Fenalık ve günahları.

Ağaçlar, kırda, dağda, şehirde
Sabahları alımlıdır.
Yeşiline gönül verdiğimiz çimen;
Koklayıp koklayıp da sevdiğimiz
Çiçeklerin her çeşidi,
Sabahları şebnemlidir
Hava sabahları saf
Biz, sabahları namuslu ve iyi

Sabah olmalı, hep sabah kalmalı
Yeryüzü, iffetli bir gül kurusu ışığında
Bütün yaratıkları dünyanın,
Sabahla sağ,
Sabahla dinç,
Kardeş muhabbetiyle selamlar birbirini.
Sabahın serinliği,
Dalgalanmalı daima.
Geniş ufuklarında dünyanın
Barış ve hürlüğün tek ümidi.

(*Çağdaş Türk Şiiri*)

ARİF DAMAR
(Doğ. 1925)

ŞAFAK VAKTİ

Şafak vaktidir
Terket beni artık hatıra

Bundan böyle ben artık
dağılıp boydan boya mısralarıma
esirler açlar ve mağlûplarla
hürriyet ekmek ve zafer türküsünü
gücümün yettiği kadar söyleyeceğim

Sonra bu dehşet ve sefalet içinde
mesut günler vadeden
Bir silah sesi gibi titreyeceğim

1943 (*Günden Güne*)

İKİNCİ DÜNYA HARBİNDEN PORTRELER

2

Harbin yorgunluğu kalkmış üzerinden
"avuçlarında toprak ve kan"
sağ ayağın yarım metre uzakta
sol kolun kırık
ve kurtulmuşsun her türlü endişeden.

Kar yağıyor
senin kadar sakin
silah arkadaşların
ve bilcümle ordu
kayboldu ufukta;
belki de şehir zaptedilecektir.

Yine belki
akşam yemeğini yerken
duvardaki resmine bakıp gülümseyecektir
çok uzaklarda bıraktığın
mavi gözlü çocuğun.

1943 (Günden Güne)

TAHATTUR

"-Bir sigara yakmaz mısın Kadir?"

Kızılırmak akıyordu,
ben, kararan karşı dağlara bakıp
gayri ihtiyari böyle söyledim.

Fakir bir Anadolu akşamında,
dağlar,
          ağaçlar,
                    ve ben
ayaktaydık.
Ve Kızılırmak,
dağlardan,
          ağaçlardan,
                    ve benden
vazgeçilmez bir şeyler alıp
                    bir şeyler bırakarak,
akıyordu.
Bir tarafta geceyi,
ve duran hayatı tutuşturacak
ne bir alev,
ne bir ses
Sırtımda, üşüyen bir elin soğukluğu.

Sigaramı, içmesen de olur Kadir!..
Fakat, bu saatte,
          senin, akşamının "zinciri"
"ne ağırdır kimbilir!.."

1945, Ankara (Günden Güne)

HİSSEN YOK BU AKŞAMDA SENİN

Hissen yok bu akşamda senin,
sen öğleden beri
bu renk renk
bu çeşit çeşit söylenen şarkının
artık haricindesin.

Tankın gölgesi uzandı üstüne kadar,
nerdeyse, habersiz gün batacak.
Tamamen çekmiş göğsünden akan kanı
büyük ve mütehammil toprak.
Her şeyin ne kadar şikâyetsiz
saatin hâlâ işliyor bileğinde,
onu akşamdan akşama kurardın,
tabii biraz sonra duracak.

Bugün günlerden cumartesi,
dün yazdığın mektup,
ancak, dört gün sonra eline değecek karının.
Senin orada eskisi gibi sesin işitilecek,
sesin teselli edecek
düşünür gibi gülecek,
kısaca: Yaşayacaksın.
Çocuğun o akşam yazdığı cevapta
bahsedecek çiçek açtığından
bahçenizdeki ağaçların.

Güneş battı,
yıldızlar doğacak biraz sonra,
şimdi karnın acıkmış olacaktı.
Çantanda tayının ve konserven var,
cebinde, yemekten sonra içecek sigaran.

Düşman bozguna uğratıldı arkadaş,
mısralarımda olsun uyan!..

1945, Ankara (Günden Güne)

GECE

Gece seni birden bire hatırladım,
nasıl bakarsa sürüye dağdan bir canavar,
pencereden dışarıya öyle baktım.
Dışarda seni benden ayıran hayat,
dışarda lodosa çevirmiş hava,
eriyor günlerdir yağan kar.
Bir görünmez düşmanın üzerine yürümek
ve düşüp ölmek sonra,
birkaç adım atarak...

1947 (*Günden Güne*)

GİTME KAL

Nice nice acıları aklına getir
Bunca yoksulluğu aklına getir
Gözyaşlarını aklına getir
"GİTME KAL" var yok dinlemez bir çocuk isteğidir
Gitme aklına getir

Kıraç mı kıraç toprakların üstüne
Güneşler açar yağmurlar kesilince
Çırıl çıplak kayada yeşerir incir ağacı
Dağların kuytusunda bir uslu çiçek
Dağıtır mavisini kendi kendine
Gitme beraberlik içinde
Nasıl sevinirdik aklına getir

Her şeyi her şeyi aklına getir
Gece yarılarını aklına getir
Söylediklerini aklına getir
Sinsi yağmurlar yağıyordu
Soğuktu
Yaktığımız ateşi aklına getir

Nelerden geçiyorsun aklına getir
Gitme dünyamızın her yerinde
Yorgun eller gülleri derleyince
Ellerin sevincini aklına getir
Güllerin sevincini aklına getir

Ne çok severdik seni aklına getir

(*İstanbul Bulutu*)

KEDİ AKLI

Bir diyeceğim yoktu hüzünden yana
Yıpranıyordu kötü kadınlarda aşkım pis karanlıklarda
Yetmiyordum yeni insanlara yetişemiyordum
Ölür kalırdım belki de sokak aralarında bir kenarda

Kimin umurunda dedim ama kendimi inandıramadım
  buna da
Yakışınıyordum eski pencerelere yosunlu sulara
Ölür kalırdım belki de sokak aralarında bir kenarda
Uyandırılacak çocuklarım vardı uyuyorlardı uykularında

Çok mu yaşamıştım az mı ölmek hakkım mıydı yıl varken
  akşamlara
Bu kedi nerden çıktı demeyin kapı aralıktı ben bıraktım da
Okşayacak bir şey ister ellerimiz kendi sıcaklığında
Yıpranıyordu kötü kadınlarda aşkım pis karanlıklarda

Ne iyi etmişim aldım düşündüm kedilerin yarı ak yarı kara
  aklında
Kedi işte kedi boğuyordu yavruyu engel görünce aşkında
Çekilmemişti denizlerim
Döndüm hırpalanmış geceden dayanıklı aydınlıklara
Ağlanır kedi yavrularına çocuksuz anaların arasında
Bu kedi nerden çıktı demeyin kapı aralıktı ben bıraktım da
Uyandırılacak çocuklarım vardı uyuyorlardı uykularında
Ne iyi etmişim uyur uykularında

(*Kedi Aklı*)

KARGA

Aptalın teki bu karga

Bağırır bağırmaz
Art arda üç kez
Sessizlik tuz buz oldu
Erkenden

Kara
Bir de kara ki

Uçuyor denize doğru
Martıların peşinden
Bak şimdi

Aptal bu
Aptalın teki

(*Yoksulduk, Dünyayı Sevdik*)

KIRIK MAKARA

Akşamdı
Karatuşlardabeyazaltalta
İki sayı
6228
Ben okudum yalnız

Eski arkadaş gitti

Biz kendi sessizliğimizin
Birbirinden uzak
Salıncaklarına bindik
Sallandık dirsek dirseğe
Durduk
Sonra ayrı merdivenlerden
Eşiklerimize indik

Akşamdı
Akşamın evcil kentini arkamıza aldık
Sendelerken dayandığımız değnek
Bir elimizde
Ötekinde yiten
Tükenen gündüzümüz
Vurdukça kızıltısı batı çevreninin
Yazgımızı yeniden çizmek için
Kıvılcımlar saçtı alnımız

Akşamdı
Yürüdük biz
Bilge
Deniz akşamının gecikmeden
Vardık önüne
Dizlerimizi büktük
Kaldık orda

Terli bileklerimizi kurtardık ilkin
Demirinden bir kelepçenin
Ayırdına bile varmadan
Eski dostun vurduğu
Yorgundu deniz su

"Gece ki
Ne gece
Yoğun gece"

Araladık gizemsiz kapısını yorgun suyun
Yıldız ışıkları içinden
Bildik aydınlığımızı seçtik
Ayırdık usulca

— Hiçbir ortak yanınız kalmamış dedi
Anılarınızdan başka
— Hiçbir ortak yanımız
Kalmamış dedim

Ben dünyada ne öğrendim
Bilmez miydim

Orda
Solarlardı sararır da
Yapayalnız bırakılır
Yaşanmazsa yeniden
Yeniden anılar da

Başka nasıl olacaktık
Suskunduk

"Gece ki
Ne gece
Yoğun gece"

Yıldızlara bakmıyorduk
Kulak verdiğimiz de yoktu
Sese
Sessizliğe de
Okyanus akıntılarında
Biçimlenir gibiydik

Gecesefalarını bekletiyorduk
Beyaz sugülleri
Yolumuza bakıyordu
Kokusunu saçmak için
Uysal denizkulağının
Gökkuşaklı düşü bizdik
Görkemsiz
Yalın çabası

Biz
İkimizdik
İşitilmez türküleri denizlalelerinin
Dip sularındaki

Yarın ilk
Dünyayı düzeltecektik
Birlikte
Hele bitsindi gece

"Gece ki
Ne gece
Yoğun gece"

Açtı aykırı dalların en incesinde
O doğal
Ölümsüz güzellik

— Hadi kalkalım dedik
— Hadi
Bir onulmaz düşümüzün
Boşlukta takılı kalan
Kırık makarasından
İki sap beyaz iplik
İnerken yere
Her yere

(*Yoksulduk Dünyayı Sevdik*)

AYNANIN ÖNÜNDE

Eşber Yağmurdereli'ye

Altmış beş yıl
— Bir ömür bu bir uzun —
Yoksa önce mi biraz
Yazdı kuşkusuz ilkyaz
Saksılara uzak duran gelinciklerden
Anneme götürdüğüm o demet
Bir küçük bulut parçası alev alev
Yeşil yapraklar içinde kızıl
İsyan bayrağım oldu zamanla
Aynanın önünde

Solgun sırrı
Mor çiçekli orman gülünden
Kale* işi (*) Çanakkale
Küçük vazomuzun içinde
Nasıl da durdu bunca yıl

>>

Ne ben
Ne de ah benim güzel annem
Elimiz değip de bir yol
Suyunu yenilemedik
Aynanın önünde

Bakın duruyor işte
Duruyor o ilk günlerdeki gibi
Görüyorum salınıyor ara sıra
Bir o yana bir bu yana
Eski uzak günlerimizde kimi zaman
Kimi zaman bu günlerimizde
Aynanın önünde

Ayaklanan bir şarkı duyulur bazen
Bir devrim şarkısı Marseyez gibi
Yıldız kayar ay seslenir bir gemi geçer
Çiçekler de seslenir derinden
Derinden çok derinden
Kederi çevrensiz sessizliğimizden

Nohut oda bakla sofa evimiz
Bir yıkıntıdır çoktan
Nasıldı o eski deyim
İşte öyle "yer ile yeksan"
Denizden kopup gelen sert poyraz
İstenmeyen bir konuktu
Kapımızda penceremizde
O günler nerede nerede nerede

Dalıp dalıp gidiyorum
Zaman zaman
Her şey bıraktığım gibi uzaktan
Bu uzun yaşam boyu hep böyle
Eksiği yok orada hiçbir şeyin
İşte her şey yerli yerinde
Kapımızda penceremizde
Aynanın önünde

Durup dururken
Ve de birden
Pusularda bekleyen yıldızkarayelde
Ayaklanan şarkı savruluyor
Savruluyor kızıl gelincikler
Kırlangıçlar martılarla birlikte
Bulutsuz Gelibolu göklerinde
Alev alev o bulut
Göndersiz bir bayrak savruluyor
Hoyrat ses duyuluyor kargaşa biter bitmez
— Unut unut unut

Çok yaz
İlkyazlarda
Yabanıl gülleri beyaz
Uzun ovamızda bizim
Bol yapraklı Ece ovamızda
Ya da Marmara'yı
Akıntılı Boğaz'ı öpen
Dışdeniz'e
"Nam-ı diğer" Saros körfezine hasret
Ekininden geçilmez kırlarımızda
Önlerine çıkıyorum sessiz soluksuz

Güneşte bir yağmur
Bir sağnak gibi birden
Yeniden sonra yeniden
Bir yerlerde isyan bayrakları yükselir
Bir devrimin şarkısı ayaklanırken
Kıpkızıl gelincikler derliyorum
Evimizin güzelim vazosunu
Bir gün bile çiçeksiz bırakmıyorum
Aynanın önünde

Annem benim
Nasıl inanırım ben buna nasıl
Yoksa nasıl dayanırdım onca yıl
Kız kardeşim
Biricik kızım
Sevdalım

O hep üşüyen
O hep yoksul
Otuz yedisine bile gelmeden
Ah o yiten yiten yiten

Gülümsüyor işte ben görüyorum
Gülümsüyor bilinmedik bir yerden
Ötelerden çok ötelerden
Uzaklardan çok
Aynanın içinden

Sonsuzluk sonsuzdur kim bilmez
Aydınlıktır
Dilerim mevsimi tektir
Tektir hep yaz

Ah ilkyaz

Moda, Mayıs-Temmuz 2000 (Adam Sanat, Eylül 2000)

ATTİLÂ İLHAN
(Doğ. 1925)

ŞAHANE SERSERİ

yolumdan çekil yavrum
bağlasalar duramam
demir âsâ demir çarık dedim
neyleyim
yolcuk dedim
ağaçlara tünedi yine akşam kargalarla bir
rüzgâr kendini yerden yere vuruyor
kırık dökük yıldızlar belirdi uzaktan
telsiz mevceleri ardım sıra koşturuyor

anamdan yolcu doğmuşum
yedi dağın yolları kalbimden geçer
salkım salkım mısralar gelir içimden
dudaklarımda yağmur damlaları
alır beni yollar beni alır gider
anamdan yolcu doğmuşum
nehirlerle birlikte denizlere kavuştum
akşam dedim
          şu koca dünya dedim
          ağlasam dedim

yola bir düşüldü mü ömür boyunca gidilir
ekmeğin ve şarabın peşinden
                    turnaların peşinden
büyük şehirler büyük aşklar
çığlık çığlığa terkedilir
ben
çocuklar gibi sevdim devler gibi ıstırap çektim
damarlarımda dünyanın bütün rüzgârları
harplere açılıklara yalnızlığıma rağmen
anamdan yolcu doğmuşum

>>

neyleyim
        gurbet dedim
                vatan dedim
                        hürriyet dedim

        (*Sisler Bulvarı*)

LA DONNA E MOBİLİ

paris'e vergi bir yağmur hayatı
bin dokuz yüz elli bir senesi sonunda
sokaklar benim ben sokakların
bir türkü gezinir dilimin ucunda

maubeuge sokağı'nda gelip durmuşum
otel defterine şair yazmışlar
konservatuvar talebesi komşum
rigoletto'dan prensin aryasına başlar
her sabah saatin onunda

masmavi bir sesi var hergelenin
türkü söylemek yaşamanın başka türlüsü
gönlünce bir türküsü var mağdem ki herkesin
bu bizim yaşamışlığımızın türküsü
üniversitenin ikinci yılında

elbet bana biraderi düşündürür
siz kendisini tanımazsınız
bafra mağden içer istifham gibi yürür
Şimdi ben yalnız o daha yalnız
rigoletto'nun sağında ve solunda

kalbinde dünyayı taşır bu çocuk
dünya kalbimizde taşınmaya değer
bir yılbaşı gecesi balıklar gibi sarhoştuk
la donna'yı eteğinden çekti birader
taksim harbiye yolunda

abbas ki türküler içinde yaşadı
dört bucağa tohum tohum türküler serpiyor
boulevard sebastopol'da yağmur başladı
belleville taraflarında güneş açıyor
la donna kaybolmuş barbes metrosu'nda

(*Sisler Bulvarı*)

KAPTAN -1.

eflâtun gözlerin olduğunu bilmiyordum

gece yarısını yaşamaktan yorgunum

ayazın avucunda unutmuştun ellerini
önünden geçtiğim halde beni tanımadın
ben değiştim biliyorum hem sakal bıraktım
şiirlerim kül rengi kumrular gibi uçuyorlar
bakır çalığı göklere katiyyen tahammülüm yok
hele paris'in gökleri aklımı başımdan alıyor
bana seni senden evvelki poitiers'li kızı hatırlatıyor

ayazın avucunda unutmuştun ellerini

karanlığın arkasında kıvılcım gözlü orospular
gölgelerine yaslanmış evliya gibi bekliyorlar

ışıklar kırmızı yandığı zaman duracaksın

ben değiştim biliyorum hem sakal bıraktım
soğuk gözlerinde buğulanmıştı ölsen tanıyamazdın
hatta ricardo bile hani vatansız ricardo
burnumun dibinden geçti geçen gün beni tanıyamadı
oysa au vieux chatelet'de akşam sabah beraberdik
üçümüz viyana kahvesi ve sıcak rom içerdik
üstelik o krapfen severdi güzel olurmuş rivayet
neden ve nasıl sevdiğini anlayamadım gitti

yalnızlıktan da kurtulup yalnız kalmak isterim

montmartre metrosu civarında seni gözden kaybettim
o zenci yine arkanda mıydı hiç dikkat etmedim
ağzında yoksul bir ıslık ıslak bir cıgara gibi
sidney bichet'nin caz havalarını çiğneyip tüküren
o saklasın varsın seni sevdiğini biliyorum ben
yüzünün renginden geliyor bütün üzüntüsü

bir gazete aldım ama evde okuyacağım

kahvelerden birine girip bir grog ısmarlasam
seni öldürmek için çareler tasarlasam
sükût bembeyaz buz tutsa bıyıklarımda
mağrur bir totem gibi sussam konuşmasam
ve türküm kaybolsa sessizliğin hırçın türküsü
ve ben unutulsam ve yazdığım şiirler
senin için yazdıklarım herkes için yazdıklarım
eski padişahlar gibi unutulsa birer birer
ve ben seni unutsam hiç hatırlamasam hiç mi hiç
ihanetini hatırlamasam şehvetini hatırlamasam
ellerim oldum olasıya seni unutsalar

yarı gecenin içinden bir zenci sütbeyaz bakıyor
rue lafayette'de dünden bugüne geçiyorum

eflâtun gözlerini bir grog kadehinde unuttum

KAPTAN -2.

bu geminin yelkenlerine herifin biri paris yazmış

luxembourg garı'nın dirseğindeki çiçekçiyi bileceksin
yeşil muşamba ceketli sarışın küskün kızcağız
en dokunulmaz kızı en temiz fikrimce paris'in
pablo'ya sorarsanız bir taksi şoförüyle yatıyor
pablo!.. ah pablo!.. onunla bir tanışsanız
önüne gelene salamanca'dan bir şeyler anlatıyor
babasını orda bir duvar dibinde bırakmış
halbuki konuştuğu zaman fransız sanırsınız

saint-michel'de bir talebe kahvesindeyim yalnız
gündüz olduğu halde bütün ışıkları yakmışlar
bir cumartesi günü saat dört buçuğa beş var

ellerim kırılsa ben senin için bu şiirleri yazmasam
dinamit taşırmış gibi gözlerini taşımasam
avenue vagram'da bir akşam yeter bana ağustosta
yapraklara serilmiş yirmi beş franklık yıldızlar
bir mısra yeter geceleyin bir tren gibi pırıl pırıl
sen kendine yetmiyorsun hiç kimse sana yetmiyor
birini bitirmeden aklın öteki yolculukta

dün gece châtelet'de metro'nun yanıbaşında durdum
yağmur bilmediğim başka bir gökten yağıyordu
yağmur saint-jacques kulesine doğru yağıyordu

yanımda olduğun zaman her zamankinden yalnızım

şimdi bir nefeste caf□ de l'□cluse'ü hatırladım
seine kıyısındaki küçük nehir kahvesini
kapısında bir gemici feneri asılmış duruyor
seine gemicileri her akşam burada toplanırlar
onlar için bir takım maceralar düşünürüm
seine sanki petrolmuş gibi iştahlı ve obur akıyor
dupont'daki kızlar yalnız cıgara içerek yaşıyorlar

utrillo'nun bir sokağından seni çektim çıkardım
elin yüzün kirlenmiş üstün başın toz içinde
sana mardi gras için bir japon maskesi aldım
sen bana kaptan diyorsun herkes bana kaptan diyor
sahici bir kaptanmışım gibi tükürüyorum

KAPTAN –3.

yalın kılıç bir kasım sabahını paris'te yaşadım
sokaklarda sonbahar şiirleri salkım salkım
faubourg saint-denis'de işte yine pazar kurulmuş
beş franga çorba içtiğimiz julien'in kapısı önünde
kırmızı ve siyah ve sarı saçlı bir kadın durmuş

>>

muzaffer patatesler satıyor üç renkli neşesi içinde
camların arkasında ekmekçi kızlar mavi beyaz
raflarda uzun uzun herifler gibi taze ekmekler
üstüne bir yağmur yağdırmak hevesi uyanır içinde
ben bu mısraları yazarım tout-va-bien kahvesinde

concorde'da bütün fıskıyeler birden ayaklanacak
gri bir demir gibi ensende hissedeceksin ebemkuşağını

paris'in göklerinden uzanıp bir yıldız kopardım
kırmızı bir karanfilmiş gibi yıldızı saçlarına taktım
on beş dakika sonra bordeaux'ya bir tren kalkacak
garın merdivenlerinde benim için ağlayacaksın
ellerim yağmura açılmış sakallarım ıslak

ben ki cehennemde bir allah gibi yalnızım
st-vincent de paul kilisesi benim otelin arkasına düşer
saat kulesi her gece uyur uykumdan uyandırıyor
her seferinde seni tekrar bordeaux'ya yolcu ediyorum

saadetin ıstırap çekmek olduğunu ben keşfettim
çarmıhta bir isa gibi ben ıstırap çektim
bir sulfat acılığı sinerse parmaklarına şiirlerimden
gözyaşları sinerse eğer küstahça kafiyeli
anla ki ölümle hayat arasında zaman gibi mesudum
kendimi öldürecek haldeyim seni öldürecek saadetimden
donna-maria! bir kahvede isyan halinde bulduğum
çekik gözleriyle ermenice küfürler yazıp çizen çocuk
sen! bordeaux'ya yorgun bir flâmingo gibi yolladığım
geceleri benim için dua etmelisiniz

renault'daki grevciler toptan sokağa atıldılar
paris'in duvarlarını boydan boya afişler kapladı

seni hatırladıkça bir kadeh armagnac içerim
armagnac demek yirmi beş damla gözyaşı demekmiş
demek her akşam yirmi beş damla gözyaşı içerim
senin dağlardan ve sarhoşlardan korktuğunu bilirim
ben sarhoş olduğum zaman korkmuyorsun hiç kormuyorsun
gözlüklerim kırılmasın diye sakladığını bilirim

kalbim bakır bir mangır gibi boynuma asılmış
ondan kurtulmak için sürgünlere gitmeye razıyım
nehir gemilerinde muçoluk etmeye ölmeye
seni terketmeye razıyım parasız pulsuz çekip gitmeye
kur'andaki bütün belalara tevrattaki bütün belalara
ibranice öğrenmeye razıyım hapis yatmaya
kalbim yüzünden mağdem ki ellerimi parçaladım
kalemimi kırdım hayatımı çiğnedim ağladım
mağdem ki en büyük düşmanım kalbim benim kendimin
onu inkâr ediyorum kalbimi inkâr ediyorum
geceleri benim için dua etmelisiniz

üçüncü paralelde eski bir dünya gibi batacağım
malgaş halkı bir kaç yüzyıl hikâyemi anlatacak

KAPTAN –4.

cenova'ya indiğim zaman seni katiyyen göremezdim
aklım başımda değildi küfür gibi huzursuzdum
herkes beni unutmuştu ben kimseyi unutmamıştım
zehra'yı unutmamıştım allahsız gözlerini unutmamıştım
sol böğrüme sanki çıplak bir hançer saplamışlardı

şimdi benim gözlerim paris'te marivaux sinemasında
bir çift kara maça gibi yorgun ve uykusuz
ellerim derseniz marsilya'da garsonla hesaplaşıyor
martini-cin seksen frank on frank da servis
kalbim derseniz onun nerede olduğunu bilmiyorum
ağlıyorum onun nerede olduğunu bilmiyorum
hiç kimse kalbimin nerede olduğunu bilmiyor
nihayet seni terkedip gitti diyebilirsiniz.

benim acılarım ilahlar gibi şiirlerimi doğuruyorlar
onları karanlıkta bembeyaz gözleriyle görüyorum
karanlıkta seni görüyorum dudaklarına ellerimi sürüyorum
seni kollarımın arasında tutuyorum ağzından öpüyorum
ikimiz birden bire austerlitz garı'na gidiyoruz
austerlitz garı önüne bakıyor bizden utanıyor
bir trene binmek rastgele defolup gitmek istiyorum

>>

trenin barında alnımı yağmurlu camlara dayamak
küstah bir duble birayla karşılıklı oturup ağlamak
kalemimde mürekkep kalmıyor insanlar beni görmüyorlar
insanlar kendilerini kaybetmişler onlara acıyorum
ümitsiz bir akrep gibi ben aynı zamanda mağrurum

samaritain'in ışıkları ocağıma düşmüş yalvarıyor
bir roman için fevkalâde oldukları düşünülebilir

sen bir paket gauloise aldın bir paket mavi gauloise
bense on frangımı amerikan bilardosuna kaptırdım
seine kıyısında mırç büyük bir hayal kuruyordu
seine kıyısında üçümüz sarhoş bir hayal kuruyorduk
mavi bir ışık vardı ben işte onu kaybettim
ben gölgemi kaybettim max jacob'un şiirlerini
sen avucunda bir lokma rüzgâr tutuyordun
bu rüzgâr için şairliğimi hınzırlığımı kaybettim
aklımdan sen geçiyorsun bir bulut gibi geçiyorsun
dün gece ezberimden çehreni defterime çizdim
sen belki hakikaten bir bulut gibi yolcusun

marsilya'da bir akşam soğuktan tir tir titredim
p.cheyney'in bir kitabını bir kahvede soluksuz bitirdim
vapur ertesi gün saat beşte kalkacaktı

ölümüm herkesinkinden başka türlü olacak
bunu allahım gibi aşikâr biliyorum
kim ne derse desin biliyorum içime gün gibi doğuyor
on bir gün aç ve susuz gözlerinin içine bakacağım
on ikinci gün jiletle damarlarımı keseceğim

KAPTAN -5.

hep ayni manzarayı kullanmaktan bıktım usandım
bir yumruk vurdum dünden kalma bir şarkıyı dağıttım
van gogh bana bakıyordu deli gözleriyle bakıyordu
ellerim titriyordu bir dakar yolculuğu kuruyordum
güya bir şilebin kıç güvertesinde durmuştum

▸▸

nabızlarım bir deniz fenerinin gözlerinde atıyordu
asor adalarında on sekiz mısraımı unutmuştum
onlar beni terketmişlerdi yalnız kalmıştım mahvolmuştum
sen beni terketmiştin bunu yalnız serdümen biliyordu
geceleyin ışıkları söndürüp senden bahsediyorduk

seine kitapçılarında villon'un şiirlerini buldum
nehir yürek gibi kabarmıştı rüzgâr esiyordu
bir hafta her gece villon'dan bir şeyler okudum

sen benim şiirlerimi okudukça ağlıyacaksın.

seni hiç görmeseydim seni keşke hiç görmeseydim
şu benim iki gözüm aksalardı kıpkızıl kör olsaydım
sacré-coeur'de armonik çalsaydım dilenseydim
seni hiç görmeseydim ismini hiç duymasaydım
belki kendime göre rezilce saadetlerim olurdu
kaldırımlara renkli tebeşirle katedral resimleri çizerdim
kaldırımlara senin resmini çizerdim herkes seni çiğnerdi
bistroya yıkılır çırılçıplak bir quantro içerdim
lucie-anne yine gelir yine bana senden bahsederdi
lucie-anne neden gelir neden bana senden bahsederdi

benim bu çektiklerimi bir çocuk var ki anlıyor
kendimi yerden yere vuruşumu içimdeki zehiri
bir çocuk var ki anlıyor benim gibi kahroluyor
odasında şiirlerim fukara mumlar gibi yanıyorlar
sen o çocuk değilsin sen artık çocuk değilsin
dudakların eskisi gibi beyaz değiller biliyorsun
sen gözlerini kaybettin gözlerini bunu biliyorsun
ben ki yaşadıklarımı büyük dinler gibi yaşıyorum
sen artık bir din değilsin bunu biliyorsun

eiffel'in dibinde durduk ben bir cıgara yaktım
saint-dominique sokağında şehir ışıklarını yaktı
içim büyük karanlıktı ellerimi göğe uzattım

soluk bir sisin arkasından yüzün gözüküyordu
gece inmişti takım takım yıldızlar gözüküyordu
şimdi sen başka bir şehirdeydin saçlarını kesmiştin

>>

dudaklarını boyamıştın bu seni tamamen değiştirmişti
rüyana erkekler giriyordu hem çıplak giriyordu
aklına ben geldiğim zaman utanıyordun
onların arasında değildim çünkü ben yoktum
ben paris'te kalmıştım adresim ezberindeydi
her cumartesi istesen bir kart gönderebilirdin
ne var ki bunu hiç bir zaman yapmayacaksın

kendimden kurtulmak için gölgemi koridorda astım

•

pazar günü sözleşmiştik beni mutlaka bekliyecekti
şimdi kalkıp gitsem mırç'ı bulacağım malûm
sonra vini-prix'den üç litre şarap alacağımız
şarabın yanına bir şişe rom-negrita alacağımız
sarhoş olacağımız malûm şarkı söyleyeceğimiz
sonra mırç zehra'dan bahsedecek ben susacağım
camlardan bakınca paris'in damlarını göreceğiz

bana ancak sabahları telefon edebilirsiniz

(*Sisler Bulvarı*)

PİA

ne olur kim olduğunu bilsem pia'nın
ellerini bir tutsam ölsem
böyle uzak uzak seslenmese
ben bir şehre geldiğim vakit
o başka bir şehre gitmese
otelleri bomboş bulmasam
içlenip buzlu bir kadeh gibi
buğulanıp buğulanıp durmasam
ne olur sabaha karşı rıhtımda
çocuklar pia'yı görseler
bana haber salsalar bilsem
içimi büsbütün yıldız basar
bir hançer gibi çıkıp giderdim

ben bir şehre geldiğim vakit
o başka bir şehre gitmese
singapur yolunda demeseler
bana bunu yapmasalar yorgunum
üstelik parasızım pasaportsuzum
ne olur sabaha karşı rıhtımda
seslendiğini duysam pia'nın
sırtında yoksul bir yağmurluk
çocuk gözleri büyük büyük
üşümüş ürpermiş soluk
ellerini tutabilsem pia'nın
ölsem eksiksiz ölürdüm

(*Sisler Bulvarı*)

SİSLER BULVARI

elinin arkasında güneş duruyordu
aylardan kasımdı üşüyorduk
ağacın biri bulvarda ölüyordu
şehrin camları kaygısız gülüyordu
her köşe başında öpüşüyorduk

sisler bulvarı'na akşam çökmüştü
omuzlarımıza çoktan çökmüştü
kesik birer kol gibi yalnızdık
dağlarda ateşler yanmıyordu
deniz fenerleri sönmüştü
birbirimizin gözlerini arıyorduk

sisler bulvarı'nda seni kaybettim
sokak lambaları öksürüyordu
yukarda bulutlar yürüyordu
terkedilmiş bir çocuk gibiydim
dokunsanız ağlayacaktım
yenikapı'da bir tren vardı

sisler bulvarı'nda öleceğim
sol kasığımdan vuracaklar
bulvar durağında düşeceğim

>>

gözlüklerim kırılacaklar
sen rüyasını göreceksin
çığlık çığlığa uyanacaksın
sabah kapını çalacaklar
elinden tutup getirecekler
beni görünce taş kesileceksin
ağlamayacaksın! ağlamayacaksın!

sisler bulvarı'ndan geçtim sırsıklamdı
ıslak kaldırımlar parlıyordu
durup dururken gözlerim dalıyordu
bir bardak şarapda kayboluyordum
gece bekçilerine saati soruyordum
evime gitmekten korkuyordum
sisler boğazıma sarılmışlardı

bir gemi beni afrika'ya götürecek
ismi bilmiyorum ne olacak
kazablanka'da bir gün kalacağım
sisler bulvarı'nı hatırlıyacağım
kırmızı melek şarkısından bir satır
lodostan bir satır yağmurdan iki
senin kirpiklerinden bir satır
simsiyah bir satır hatırlıyacağım
seni hatırlatanın çenesini kıracağım
limanda vapurlar uğuldayacak

sisler bulvarı bir gece haykırmıştı
ağaçları yatıyordu yoksuldu
bütün yaprakları sararmıştı
bütün bir sonbahar ağlamıştı
ağlayan sanki İstanbul'du
öl desen belki ölecektim
içimde biber gibi bir kahır
bütün şiirlerimi yakacaktım
yalnızlık bana dokunuyordu

eğer sisler bulvarı olmasa
eğer bu şehirde bu bulvar olmasa
sabah ezanında yağmur yağmasa

▸▸

şüphesiz bir delilik yapardım
hiç kimse beni anlıyamazdı
on beş sene hüküm giyerdim
dördüncü yılında kaçardım
belki kaçarken vururlardı

sisler bulvarı'ndan geçmediğin gün
sisler bulvarı öksüz ben öksüzüm
yağmurun altında yalnızım
ağzım elim yüzüm ıslanıyor
tren düdükleri iç içe giriyorlar
aklımı fikrimi çeliyorlar
aksaray'da ışıklar yanıyor
sisler bulvarı ayaklanıyor
artık kalbimi susturamıyorum

(*Sisler Bulvarı*)

YAĞMUR KAÇAĞI

elimden tut yoksa düşeceğim
yoksa bir bir yıldızlar düşecek
eğer şairsem beni tanırsan
yağmurdan korktuğumu bilirsen
gözlerim aklına gelirse
elimden tut yoksa düşeceğim
yağmur beni götürecek yoksa beni

geceleri bir çarpıntı duyarsan
telâş telâş yağmurdan kaçıyorum
sarayburnu'ndan geçiyorum
akşamsa eylül'se ıslanmışsam
beni görsen belki anlayamazsın
içlenir gizli gizli ağlarsın
eğer ben yalnızsam yanılmışsam
elimden tut yoksa düşeceğim
yağmur beni götürecek yoksa beni

(*Yağmur Kaçağı*)

ÜÇÜNCÜ ŞAHSIN ŞİİRİ

gözlerin gözlerime değince
felâketim olurdu ağlardım
beni sevmiyordun bilirdim
bir sevdiğin vardı duyardım
çöp gibi bir oğlan ipince
hayırsızın biriydi fikrimce
ne vakit karşımda görsem
öldüreceğimden korkardım
felâketim olurdu ağlardım

ne vakit maçka'dan geçsem
limanda hep gemiler olurdu
ağaçlar kuş gibi gülerdi
bir rüzgâr aklımı alırdı
sessizce bir cıgara yakardın
parmaklarımın ucunu yakardın
kirpiklerini eğerdin bakardın
üşürdüm içim ürperirdi
felâketim olurdu ağlardım

akşamlar bir roman gibi biterdi
jezabel kan içinde yatardı
limandan bir gemi giderdi
sen kalkıp ona giderdin
benzin mum gibi giderdin
sabaha kadar kalırdın
hayırsızın biriydi fikrimce
güldü mü cenazeye benzerdi
hele seni kollarına aldı mı
felâketim olurdu ağlardım

(*Yağmur Kaçağı*)

FABRİKA DURAĞI

dün akşam bütün yüzünle bana doğru eğilmiştin
gözlerin hüzünle doluydu güya beraberdik
öptüm ki sen değilmişsin büyük yalnızlığımmış
yalnızlığımı emziren korkunç karanlığımmış
dün akşam yeniden ıhlamurlar boyunca gittim
yine yoldan çingeneler geçiyorlardı

öksüz bir cıgara gibi iki nefeste bitirdik
sonuna geldik birlikte başladığımızın
üfledik birer birer ışıklarını söndürdük
haziran gecesi içindeki aşkımızın
karanlıkta kaldık yalnızlıkta kaldık
istanbul çığlık çığlık ter döküyordu

gökyüzü en karanlıktı sonra gözlerin
fabrika durağındaki bayram yerinde
lâcivert saçlı kürtlerin sonra devrilmişliği
bir elbistan türküsünün ucundan ısırmışlığı
yumruk kadar yürekleriyle sonra çocuklar
sonra niyet çeken askerler karanlıktı
sonra sessiz sedasız sevişen ıhlamurlar

o akşamın eteklerinde iki mahzun çocuktuk
izinli jandarmalar nişan atıyorlardı
atlıkarıncalar gıcır gıcır gülüyorlardı
yorgunluğumuza rağmen âdeta mesuttuk
canavar yoksulluğumuzu sanki unutmuştuk
başımızı sokacak evimizin olmadığını
iki yakamızın uç uca gelmediğini
halimizi soran olmadığını sanki unutmuştuk
içimizden ebâbil kuşları geçiyorlardı

o akşam fabrika durağındaki bayram yerinde
elbirliğiyle bir donanma yaşadık
ıslıklı denizlerin ihtirasını yaşadık
gözbebeğimizdeki kan siyaha dönmüştü
bayramın sonu gelmişti oysa ışıklar sönmüştü
ben yıkılıp gitmiştim erken kalkacaktım
sen bir rüzgâra girmiştin erken kalkacaktın

ikimiz ekmeğimizin peşine düşmüştük
öyle uzun sevişmeye vaktimiz yoktu

(*Yağmur Kaçağı*)

MARİA MİSSAKİAN

yüksekkaldırım'da bir akşam
maria missakian'ı düşündüm
eğer kendimi bıraksam
yağmur olabilirdim yağardım
kasım'da bir çınar olurdum
yaprak yaprak dökülürdüm
kalbimi sıkı tutmasam

döküp saçıp boşaltsam
içimde yükselen şiiri
kaldırımlara döküp harcasam
gözleri balıkçıl gözleri
dudaklarında tutup rüzgârı
maria missakian adında biri
gelse göğsüne kapansam

gece gölgesine sokulsam
gökyüzünde bulutlar büyüseler
yağmuru dinlesem anlatsam
şimşekler kırılıp dökülseler
bizi sokaklarda bıraksalar
leylekler üşüyüp gitseler
dönüp arkalarına bakmadan

yine akşam oldu attilâ ilhan
üstelik yalnızsın sonbaharın yabancısı
belki paris'te maria missakian
avuçlarında bir çarmıh acısı
gizlice bir sefalet gecesi
çocuğunu boğarmış gibi boğup paris'i
sana kaçmayı tasarlar her akşam

(*Yağmur Kaçağı*)

ASKIDA YAŞAMAK

boynuna o yeşil fuları sarma çocuk
gece trenlerine binme
kaybolursun

sokaklarda mızıka çalma çocuk
vurulursun

(*Ben Sana Mecburum*)

İSTANBUL AĞRISI

kanatları parça parça bu ağustos geceleri
yıldızlar kaynarken
şangır şungur ayaklarımın dibine dökülen
sen
eğer yine istanbul'san
yine kan köpüklü cehennem sarmaşıkları büyüteceğim
pançak pançak şiirler tüküreceğim
demek yine ben
limandaki direkler ormanında bütün bandıralar ayaklanıyor
kapı önlerinde boyunlarını bükmüş tek tek kafiyeler
yahudi sokaklarını aydınlatan telâviv şarkıları
mavi asfaltlara çökmüş
diz bağlıyor
eğer sen yine istanbul'san
kirli dudaklarını bulut bulut dudaklarıma uzatan
sirkeci garı'nda tren çığlıklarıyla bıçaklanıp
intihar dumanları içindeki haydarpaşa'dan
anadolu üstlerine bakıp bakıp
ağlıyan
sen eğer yine istanbul'san
aldanmıyorsam
yakaları karanfilli ibneler eğer beni aldatmıyorsa
kulaklarımdan kan fışkırıncaya kadar
yine senin emrindeyim
utanmasam
gözlerimi damla damla kadehime damlatarak
kendimi yâni şu bildiğin attilâ ilhan'ı
zehirliyebilirim

sonbahar karanlıkları tuttu tutacak
tarlabaşı pansiyonlarında bekârlar buğulanıyor
imtihan çığlıkları yükseliyor üniversite'den
tophane iskelesi'nde diesel kamyonları sarhoş
direksiyonlarının koynuna girmiş bıçkın şoförler
uykusuz dalgalanıyor
ulan istanbul sen misin
senin ellerin mi bu eller
ulan bu gemiler senin gemilerin mi
minarelerini kürdan gibi dişlerinin arasında
liman liman götüren
ulan bu mazut tüküren bu dövmeli gemiler senin mi
akşamlar yassıldıkça neden böyle devleşiyorlar
neden durmaksızın imdat kıvılcımları fışkırıyor
antenlerinden
neden
peki istanbul ya ben
ya mısralarını dört renkli duvar afişleri gibi boy boy
gümrük duvarlarına yapıştıran yolcu abbas
ya benim kahrım
ya senin ağrın
ağır kabaranlarınla uykularımı ezerek deliksiz yaşattığın
çaresiz zehirler kusan çılgın bir yılan gibi
burgu burgu içime boşalttığın
o senin ağrın
o senin

eğer sen yine istanbul'san
yanılmıyorsam
koltuğumun altında eski bir kitap diye götürmek istediğim
sicilya'lı balıkçılara marsilya'lı dok işçilerine
satır satır okumak istediğim
sen
eğer yine istanbul'san
eğer senin ağrınsa iğneli beşik gibi her tarafımda hissettiğim
ulan yine sen kazandın istanbul
sen kazandın ben yenildim
kulaklarımdan kan fışkırıncaya kadar
yine emrindeyim
ölsem yalnız kalsam cüzdanım kaybolsa

>>

parasız kalsam tenhalarda kalsam çarpılsam
hiç bir gün hiç bir postacı kapımı çalmasa
yanılmıyorsam
sen eğer yine istanbul'san
senin ıslıklarınsa kulaklarıma saplanan bu ıslıklar
gözbebeklerimde gezegenler gibi dönen yalnızlığımdan
bir tekmede kapılarını kırıp çıktım demektir
ulan bunu sen de bilirsin istanbul
kaç kere yazdım kimbilir
kaç kere kirpiklerimiz kasaturalara dönmüş diken diken
1949 eylül'ünde birader mırç ve ben
sokaklarında mohikanlar gibi ateşler yaktık
sana taptık ulan
unuttun mu
sana taptık

KIRMIZI PAZAR

kız sen burda yeni misin peki leylâ nerde
hani çekirdek gözlü örümcekten korkan
kim ulan beni herkes tanır git patronuna sor
elektrikçi ihsan dedin mi içkide üstüme yoktur

leylâ güzle kızdı ben böyle göz görmedim
sen de güzelsin bak omuzların meselâ
biz elektrikçi kısmı karanlıkla güreşiriz
ölüm tellerde ıslık çalar gözümüz pektir
saçların kendinden mi sarı boyadın mı
öyle örtülü bakma içimi karıştırıyorsun

buranın tesisatını biz yaptık cahid'le beraber
düğmeye şöyle dokun süt gibi aydınlık
cahid askere gitti bak leylâ da gitmiş
geceleri uyku tutmuyor işin yoksa cıgara iç
yıldızlar boğazıma dizili inanmazsın
dilsiz misin nesin bir şey söylesene
istanbul'dan mı geldin yalnız mısın

(*Ben Sana Mecburum*)

SEN BEYAZ BİR KADINSIN

asıl büyük sarhoş benim uzaktaki
ben ki tek damla şarap içmedim
ekmeğin beyaz zeytinin siyah olduğunu biliyorum
asıl büyük sarhoş benim uzaktaki
benim kusturucu sarhoşluğum
yoksulluğum

yüzüme bakmasan da yağmura düşürsen de gözlerini
gözlerime bakmasan da ne kadar
o kadar aydınlığın gökyüzüme uzanıyor
uykularımda nefesinin sıcaklığı
o kadar

hangi akşam kapımı çalan sen değilsin
sen değil misin
gizli bir kıvılcım gibi gözbebeklerimde duran
umutsuzlandığım her akşam
senin rüzgârın almıyor mu uğultulu yorgunluğumu
yoksulluğun eşiğinde kapaklandığım zaman
ellerimden sımsıkı tutmuyor mu
senin
iyimseriğin

bu tezgâhı kurdumsa ben senin için kurdum
senin için dokuduğum basma ve pazen
denizin yeşilinden süzdüğüm balık
göğün mavisinden çaldığım kuş
senin için
felsefe okudumsa iktisat okudumsa geceyarıları
boğazım kurumuş içim bir kalabalık
sıcacık mısralar okudumsa yunus'dan
senin için okudum
geceyarıları

sen beyaz bir kadınsın
uzaktaki
gözlerin aklımdan çıkmıyor
sen beyaz bir kadınsın karanlıkları dinliyen

>>

uzaktaki
sarmaşıkları duyuyor musun rüzgârda
yorgun başını üşümüş yastığına koyuyor musun
uyuyor musun

(*Ben Sana Mecburum*)

BEN SANA MECBURUM

ben sana mecburum bilemezsin
adını mıh gibi aklımda tutuyorum
büyüdükçe büyüyor gözlerin
ben sana mecburum bilemezsin
içimi seninle ısıtıyorum

ağaçlar sonbahara hazırlanıyor
bu şehir o eski istanbul mudur
karanlıkta bulutlar parçalanıyor
sokak lambaları birden yanıyor
kaldırımlarda yağmur kokusu
ben sana mecburum sen yoksun

sevmek kimi zaman rezilce korkuludur
insan bir akşam üstü ansızın yorulur
tutsak ustura ağzında yaşamaktan
kimi zaman ellerini kırar tutkusu
bir kaç hayat çıkarır yaşamasından
hangi kapıyı çalsa kimi zaman
arkasında yalnızlığın hınzır uğultusu

fâtih'te yoksul bir gramofon çalıyor
eski zamanlardan bir cuma çalıyor
durup köşe başında deliksiz dinlesem
sana kullanılmamış bir gök getirsem
haftalar ellerimde ufalanıyor
ne yapsam ne tutsam nereye gitsem
ben sana mecburum sen yoksun

belki haziran'da mavi benekli çocuksun
ah seni bilmiyor kimseler bilmiyor
bir şileb sızıyor ıssız gözlerinden
belki yeşilköy'de uçağa biniyorsun
bütün ıslanmışsın tüylerin ürperiyor
belki körsün kırılmışsın telaş içindesin
kötü rüzgâr saçlarını götürüyor

ne vakit bir yaşamak düşünsem
bu kurdlar sofrasında belki zor
ayıpsız fakat ellerimizi kirletmeden
ne vakit bir yaşamak düşünsem
sus deyip adınla başlıyorum
içimsıra kımıldıyor gizli denizlerin
hayır başka türlü olmayacak
ben sana mecburum bilemezsin

(*Ben Sana Mecburum*)

YANLIŞ YAŞAMAK

yanılmış bir kapıyım simsiyah
kendi üstüme kapanıyorum
seni paris'te kaybettim
yanlış bir yerde arıyorum
bozduğum her saat
içimi büsbütün daraltıyor
hiç bir mutluluğum kalmadı
ne bıraktıysan harcadım
inge bruckhart
resimlerine bakamıyorum

yanlış bir bulut çoğalıyor
akşamları yanılmış içlerime
ağzımda bozuk bir pil tadı
o korku değil artık bu yaşadığım
telefon zillerine dolaşarak
bak ne ben leipzig'deyim
ne de seni istanbul'da

>>

ne depart kahvesi'nde çay içiyoruz
ne tiryaki köpek'te şarap
seni görmeden öleceğim
bir daha görmeden
inge bruckhart
zaten kaç yıldır yaşamıyorum

hep yanıldık mı kimbilir
inanmak gelmiyor içimden
o yanlış tren bindiğimiz midir
azala azala unutulduğumuz
hani leipzig garı'nda biten
yine yanlış mı yaşıyoruz
karanlığımızı avuçlarımıza öksürerek
sen bir kadın ıssızlığına koşulmuş
yarıdan fazla mavi gözlü
eylülden eylüle gülümseyen
ben görünmez raylara düğümlü
garlarda yankılanan bir erkek
değerinden eksiğine bozulmuş

ölüversek mi ne
en büyük yanlışlığı benimsiyerek
gizli bir nem sinmemiş mi ellerine
ya saçların fena halde sonbahar
yanlışlar prensesi inge bruckhart
yine marne üzerine kar yağıyor
geceleyin bembeyaz ıhlamur ağaçları
yanıldıkça lüzumsuzluğunu anlayıp
insan yaşadığından utanıyor
uykularımızda yalnızlık korkuları
dışımız en küstah yanlışlıklar
içimiz en başka türlü ayıp

(*Ben Sana Mecburum*)

İKİNCİ VİYOLONSEL

tersane sokağında bir ben kaldım
yaylı bir tambur ve bir kedi
        uzaktan parça parça son bozacılar
        perdelerde hüseyin rahmi gölgeleri
aylardan en vahdettin bir kasım
günlerden mondoros mütarekesi
        hem biraz müslüman sendikacılar
        hani bahçekapı'da tramvay grevindeki
hem biraz gece gece kapılandığım
yaylı bir tambur ve bir kedi

sarayburnu'ndaki ağır aksak o vapur
şair namık kemal'dir belki magosa'ya
        gülümser alışmamış çelebi gözlükleri
        boğuk mithat paşa'nın ağlamaya
tersane kahvelerinde hâlâ konuşulur
ali suavi baskını nasıl saraya
        bozuk fonograflarda bekirağa bölükleri
        üzgün başladıkça sûzinâk çalmaya
yıllardan bilmem ki bin üç yüz otuz mudur
binmiş kuvayı miliye mavisi bir tramvaya

sonra kaç sabiha doktor gömleklerinden
bilbao'da ve barud çirkini
        şiirler yazdığı reçete kâğıtlarına
        hiç yayınlanmıyacak belki
bir stalag çarpıntısı berlin eskilerinden
biraz liberal fazlasıyla yahudi
        kaç inge bruckhart tahta vagonlarına
        wehrmacht kamçılarıyla çizili
kan gibi akıyor bavyera içlerinden
yağmur yüklü tutsak trenleri

o akşam ki karadağ prensinin öldürüldüğü
wagner'den ağır bir kar hazır yağmaya
        yırtarak o çıplak canavar düdükleri
        viyolonsel yalnızlığını kıyasıya
o hangi delirmek içisıra götürdüğü
özgürlüğü sevdiren doktor sabiha'ya

>>

ölülerin telaş telaş cepheye döndükleri
kaç bilbao gecesi bir daha vurulmaya
en saklı dudaklarıyla sabahlara kadar öptüğü
karanlıktaki tamtamlar kaç afrika'ya

(*Ben Sana Mecburum*)

AYSEL GİT BAŞIMDAN

aysel git başımdan ben sana göre değilim
ölümüm birden olacak seziyorum
hem kötüyüm karanlığım biraz çirkinim
aysel git başımdan istemiyorum
benim yağmurumda gezinemezsin üşürsün
dağıtır gecelerim sarışınlığını
uykularımı uyusan nasıl korkarsın
hiç bir dakikamı yaşıyamazsın
aysel git başımdan ben sana göre değilim
benim için kirletme aydınlığını
hem kötüyüm karanlığım biraz çirkinim

ıslığımı denesem hemen düşürürsün
gözlerim hızlandırır tenhalığını
yanlış şehirlere götürür trenlerim
ya ölmek ustalığını kazanırsın
ya korku biriktirmek yetisini
acılarım iyice bol gelir sana
sevincim bir türlü tutmaz sevincini
aysel git başımdan ben sana göre değilim
ümitsizliğimi olsun anlasana
hem kötüyüm karanlığım biraz çirkinim

sevindiğim anda sen üzülürsün
sonbahar uğultusu duymamışsın ki
içinden bir gemi kalkıp gitmemiş
uzak yalnızlık limanlarına
aykırı bir yolcuyum dünya geniş
büyük bir kulak çınlıyor içimdeki
çetrefil yolculuğum kesinleşmiş

>>

sakın başka bir şey getirme aklına
aysel git başımdan ben sana göre değilim
ölümüm birden olacak seziyorum
hem kötüyüm karanlığım biraz çirkinim
aysel git başımdan seni seviyorum

(*Belâ Çiçeği*)

SEN BENİM HİÇ BİR ŞEYİMSİN

sen benim hiç bir şeyimsin
yazdıklarımdan çok daha az
hiç kimse misin bilmem ki nesin
lüzumundan fazla beyaz
sen benim hiç bir şeyimsin
varlığın yokluğun anlaşılmaz

galiba eski liman üzerindesin
nasıl karanlığıma bir yıldız olmak
dudaklarınla cama çizdiğin
en fazla sonbahar otellerinde
üniversiteli bir kız uykusu bulmak
yalnızlığı öldüresiyle çirkin
sabaha karşı öldüresiye korkak
kulağı çabucak telefon zillerinde

sen benim hiç bir şeyimsin
hiç bir sevişmek yaşamışlığım
henüz boş bir roman sahifesinde
hiç kimse misin bilmem ki nesin
ne çok çığlıkların silemediği
zaten yok bir tren penceresinde

sen benim hiç bir şeyimsin
yabancı bir şarkı gibi yarım
yağmurlu bir ağaç gibi ıslak
hiç kimse misin bilmem ki nesin
uykumun arasında çağırdığım
çocukluk sesimle ağlıyarak

sen benim hiç bir şeyimsin

(*Belâ Çiçeği*)

BENİ BİR KERE DÖVDÜLER

beni bir kere dövdüler çok gözlüklüydüm
daha bere giyiyordum bıyıklarım da duruyor
büyükdere'de dövdüler emirgân ve birileri
geceleyin dövdüler dişlerimi tükürdüm

emirgân'la aramız çok eskiden beri yok
niye ölmedim diye bana bozuluyor
ötekiler şurda burda azar azar gördüğüm
çakıdan bozma itler sustalı birileri
fakat çok fena dövdüler size ne söylüyorum
bir vakit omzum tutmadı dişlerimi tükürdüm

boşyerlerime vurdular yumrukları duruyor
gecenin bir saatinde gizlice kustum
bir böcek yürüyordu boynumdan içeri
burnum mu kanıyordu ağlıyor muydum
büyükdere'de dövdüler emirgân ve birileri
ayıran eden çıkmadı susadım su veren yok
kavgalı olmasaydık belki seni düşünürdüm
çocuk sıcaklığına sığınıp uyumayı
omzum bir vakit tutmadı dişlerimi tükürdüm

fakat çok fena dövdüler size ne söylüyorum
daha bere giyiyordum bıyıklarım da duruyor
hiç kimse o hâlimde görsün istemiyordum
eczane aramak filan aklımdan geçmedi
sıcak bir şeyler içmek otelde motelde
kavgalı olmasaydık belki seni düşünürdüm
dağılmış suratımı avuçlarına saklamayı
ağlamayı düşünürdüm kim bilir belki de
bir vakit omzum tutmadı dişlerimi tükürdüm

beni bir kere dövdüler çok gözlüklüydüm
daha bere giyiyordum bıyıklarım da duruyor
büyükdere'de dövdüler emirgân ve birileri
senin için dövdüler dişlerimi tükürdüm

(*Belâ Çiçeği*)

BÖYLE BİR SEVMEK

ne kadınlar sevdim zaten yoktular
yağmur giyerlerdi sonbaharla bir
azıcık okşasam sanki çocuktular
bıraksam korkudan gözleri sislenir
ne kadınlar sevdim zaten yoktular
böyle bir sevmek görülmemiştir

hayır sanmayın ki beni unuttular
hâlâ arasıra mektupları gelir
gerçek değildiler birer umuttular
eski bir şarkı belki bir şiir
ne kadınlar sevdim zaten yoktular
böyle bir sevmek görülmemiştir

yalnızlıklarımda elimden tuttular
uzak fısıltıları içimi ürpertir
sanki gökyüzünde bir buluttular
nereye kayboldular şimdi kimbilir
ne kadınlar sevdim zaten yoktular
böyle bir sevmek görülmemiştir

(*Böyle Bir Sevmek*)

İHTİYARLAR BALLADI

onlara ün mü gelir bazı bir ses mi duyarlar
yumuşak bir kedere ufalır bakışları
idam mahkûmlarıdır aslında ihtiyarlar
ölüme koşullanmış bütün davranışları
yorgun öksürükleri oturup kalkışları
yaşayıp durmaktan gizlice utanırlar
her gece artık gitmek vaktidir sanırlar
geçmiş günlerinden bir destek aranırlar
uysal birgülümseme tek sızlanışları
idam mahkûmlarıdır aslında ihtiyarlar
ölüme koşullanmış bütün davranışları

yolculuk sabaha mı yoksa akşam üstü mü
aylardan bu ay mı günlerden acaba ne gün
yılan gibi çöreklenmiş bu soğuk kördüğümü
çözmeye uğraşırlar çözememekten üzgün
kaç kere hesabını çıkarırlar bir ömrün
          şu yağmurlu güz dünyadaki son güzü mü
          bir daha yiyecek mi yediği şu üzümü
          ya uykuda giderse söylemeden son sözünü
ölmek var mı farkına varmadan öldüğünün
yılan gibi çöreklenmiş bu soğuk kördüğümü
çözmeye uğraşırlar çözememekten üzgün

bakılan her resim bütün bir ömrü saklar
ellerini kaldırsalar yıllar dökülüşür
birazdan yalıda sanki buluşacaklar
bir yerde saat çalsa o sevgili görünür
umut heykeli midir ay ışığı örtünür
          bir pencere açılsa unutulmuş şarkılar
          çocuk bahçelerinden nasıl yankılanırlar
          kalkan her vapurda giden bir yolcu var
gönderilen her mektup onları götürür
idam mahkûmlarıdır aslında ihtiyarlar
sabahtan akşama hergün kaç kere ölür

          (*Böyle Bir Sevmek*)

AN GELİR

an gelir
paldır küldür yıkılır bulutlar
          gökyüzünde anlaşılmaz bir heybet
              o eski heyecan ölür
an gelir biter muhabbet
          çalgılar susar heves kalmaz
              şatârâbân ölür

şarabın gazabından kork
          çünkü fena kırmızıdır
              kan tutar / tutan ölür

sokaklar kuşatılmış
karakollar taranır
yağmurda bir militan ölür

an gelir
ömrünün hırsızıdır
her ölen pişman ölür
hep yanlış anlaşılmıştır
hayalleri yasaklanmış
an gelir şimşek yalar
masmavi dehşetiyle siyaset meydanını
direkler çatırdar yalnızlıktan
sehpada pir sultan ölür

son umut kırılmıştır
kaf dağı'nın ardındaki
ne selam artık ne sabah
kimseler bilmez nerdeler
namlı masal sevdalıları
evvel zaman içinde
kalbur saman ölür
kubbelerde uğuldar bâkî
çeşmelerden akar sinan
an gelir
–lâ ilâhe illallah –
kanunî süleyman ölür

görünmez bir mezarlıktır zaman
şairler dolaşır saf saf
tenhalarında şiir söyleyerek
kim duysa / korkudan ölür
– tahrip gücü yüksek –
saatlı bir bombadır patlar
an gelir
attilâ ilhan ölür

(*Elde Var Hüzün*)

AYRILIK SEVDAYA DAHİL

-1.

açılmış sarmaşık gülleri
    kokularıyla baygın
en görkemli saatinde yıldız alacasının
gizli bir yılan gibi yuvalanmış
    içimde keder
uzak bir telefonda ağlayan
    yağmurlu genç kadın

-2.

rüzgâr
uzak karanlıklara sürmüş yıldızları
mor kıvılcımlar geçiyor
    dağınık yalnızlığımdan
onu çok arıyorum onu çok arıyorum
heryerinde vücudumun
    ağır yanık sızıları
bir yerlere yıldırım düşüyorum
    ayrılığımızı hissettiğim an
        demirler eriyor hırsımdan

-3.

ay ışığına batmış
    karabiber ağaçları
        gümüş tozu
gecenin ırmağında yüzüyor zambaklar
yâseminler unutulmuş
    tedirgin gülümser
çünkü ayrılmanın da vahşi bir tadı var
    çünkü ayrılık da sevdâya dâhil
        çünkü ayrılanlar hâlâ sevgili
    hiç bir ânı tek başına yaşayamazlar
        her ân ötekisiyle birlikte
            herşey onunla ilgili

telâşlı karanlıkta yumuşak yarasalar
gittikçe genişleyen

>>

yakılmış ot kokusu
yıldızlar inanılmayacak bir
[irilikte
yansımalar tutmuş bütün
[sâhili
çünkü ayrılmanın da vahşi bir tadı var
öyle vahşi bir tad ki dayanılır gibi değil
çünkü ayrılık da sevdâya dâhil
çünkü ayrılanlar hâlâ sevgili

-4.

yalnızlık
hızla alçalan bulutlar
karanlık bir ağırlık
hava ağır toprak ağır yaprak ağır
su tozları yağıyor üstümüze
özgürlüğümüz yoksa yalnızlığımız mıdır
eflâtuna çalar puslu lâcivert
bir sis kuşattı ormanı
karanlık çöktü denize

yalnızlık
çakmak taşı gibi sert
elmas gibi keskin
ne yanına dönsen bir yerin kesilir
fena kan kaybedersin
kapını bir çalan olmadı mı hele
elini bir tutan
bilekleri bembeyaz kuğu boynu
parmakları uzun ve ince
sımsıcak bakışları suç ortağı
kaçamak gülüşleri gizlice
yalnızların en büyük sorunu
tek başına özgürlük ne işe yarayacak
bir türlü çözemedikleri bu
ölü bir gezegenin
soğuk tenhalığına
benzemesin diye
özgürlük mutlaka paylaşılacak
suç ortağı bir sevgiliyle

▸▸

-5.

sanmıştık ki ikimiz
    yeryüzünde ancak
        birbirimiz için varız
ikimiz sanmıştık ki
    tek kişilik bir yalnızlığa bile
        rahatça sığarız
hiç yanılmamışız
    her an düşüp düşüp
        kristal bir bardak gibi
            tuz parça kırılsak da
hâlâ içimizde o yanardağ ağzı
    hâlâ kıpkızıl gülümseyen
        -sanki ateşten bir tebessüm-
            zehir zemberek
                [aşkımız

(*Ayrılık Sevdaya Dahil*)

AYAKÜSTÜ İNTİHAR

korkunun bıraktığı yerdeki kız
ölümünü o dakika tanıyor
bir muamma intihar nedeni
oysa genç az bulunur bir ağız
teni hiç kullanılmamış elleri yeni

korkunun bıraktığı yerdeki kız
yasaklarını mı aşamıyor
bir başkası olmak mı isteği
yoksa kendine mi ulaşamıyor
yok mu bir yürekten seveni

korkunun bıraktığı yerdeki kız
hızla karanlığa azalıyor
çizgilerinden çıktı bedeni
ortada kan kokusu kalıyor
ne geleni var ne gideni

(*Kimi Sevsem Sensin*)

MEHMET KARABULUT

(Doğ. 1925)

RUHİ SU'YU DİNLERKEN

Sedef, gümüş, gecede
Toz oldu zaman
Cem oldu yollar
Bir yoldan Koca Yunus
Bir yoldan Pir Sultan
Geldiler oturdular
Beşyüz bahardan daha canlı
Beşyüz yazdan daha sıcak
Boyunlarında ip izleri
Besbelli hep kalacak.

Aya baktın yere inmiş
Kaş olmuş Elif kıza
Ak gerdan üstünde iki gül
Yollar bir uzaktan bir uzağa
Sen kanatlı kuş olmuşsun Elif, Karacaoğlan yaya
Varsa dibine yaz aylarında
Konduğun dallar eğilmez mi.

Gece yarısı yola düştü obalar
Bre bu ne iştir Dadaloğlu
Yetinedi dağların dostluğu
Giderse gitsin canlar, halk yaşar
Bu tastamam doğru mu.

Türkmen kiliminden çıkmış güneşe
Bir orman uğultusu
Bir yitik ağlama
Ve bitmez tükenmez bir sevidir Ruhi Su
Her solukta
Bir kürek ateş atar damara
Var git kendin bul der doğruyu.

(*Gün Kapısı*)

YİTİK KAN

Bir altın tas gibi gelen bu sabahta
Turnalar aşarken dağlardan
Acının ve umudun uzun sınırında
Hiç ilişmeyin kalsın kan.

Gün gelir kalkar gider bir çiçekte, otta
Buluşur yitik kanlarla Anadolu'da öteki
Kar akı bir sakalla bekler Hacı Bektaş-ı Veli
El ele tutuşup çıkarlar dağlara.

(*Gün Kapısı*)

SABRİ ALTINEL
(1926-1985)

TAŞTAN SESTEN BİR DENİZE

Bakamam gözlerinin içine bakamam
Anıların bırakıyor seni
Sokaklar sessiz evler çarşılar arasında
Günlerin yanık kâğıtları arasında
Yaşamı daha kutsal kılmak görevi bizim
Güzü daha güz kılmak yazı daha yaz
Kanı ürperten yağmurlar
Sonra düşündüren sonra alıp götüren birdenbire
Taştan sesten bir denize

Sağır duvarları ardında gecenin
Ekinekler şirketler ardında
Solmuş acıma ve sevgi
Sisli insan yüzleri

Kırlangıç okları iner gök boşluğundan
Bilinmeyen rüzgârlar sonsuz zamanlar
Akar suların soğukluğu
Kokusu bitkinin madenin
Boş ellerin acı bakışların uğultusu

Kim getirdi bu ıssızı bize
Kim verdi soğuk külünü günün
Kapkara bir nehir gibi akan acıyı
Yavaşlığını türkünün
Yüreğin demirini kim

Duyuyorum kimsesiz kıyılarda
Uzayan sesini yüreğin
Yeni yaşamı duyuyorum başlayan isteği
Gece geçildi artık
Varıldı umudun şafağına
Ilık bir güz sabahında
Ölen ve yeniden doğan dünyada

(*Zamanın Yüreği*)

SABAHIN İÇİNDE

Sabahın içinde bir kuş sesi
Doğuşun habercisi dönüp duran tek başına
Uçsuz bucaksız evren yaşamı saran ince deri
Bir gümüş dumanı örttü çiçeği
Ve kendi içinde kendi eytişiminde
Doğanın kendi saatleri

Ey eski ve dayanıksız yaşam
Sürüp geldin acının kanadında
Açılan boynuyla ötelere dökülen güneş
Sabahın içinde toğrağın sesi insanın eylemi
Kışlaklarında ezikliğin yalnızlığın
Ne ağla ne yerin artık ölüm örttü günü

Yitik çocuklar aşınmış kelimeler
Kadınlar geçer yorgun bir rüzgâr gibi
İnsanın camdan soluğu sokaklarda
Grevlerde metalürji işçileri
Utku aydınlığı gözlerinde
Çürümeler kırık yürekler yüzler
Harman yerlerinde maden ocaklarında işyerlerinde
Nehirler gibi akan keder

Güzlerin uzaklığına girmişsen eğer
Varırsan ovada ak kavaklara
Çığlıklar uğultular unutulmuş sular
Ölüme yer verme amansız belleğinde
Direniyorsun acının güne dönüşümünde
Yanında yaşamı kutsayan ellerin
Kan lekeleri yüzlerde ve gizli telgraflar
Ağlamaların sokakları ve yas göğü
Kapıları kapalı borsalar
Taşlar sahte yazgılar
Direniyorsun zamanın ortasında
Kendi kendisi olabilmesi için insanın

Kardeşler kardeşler
Gecenin içinde sabahlara kadar açık bir çan gibi
Ağaran ufku gördük parıldayan alnı
Çalışan eli uğraşlar alın terleri
Gülümseyişin mevsimlerini gördük diri yürekte
Ayrılıkların sisini gördük
Kanın çığlığını umudun güneşini
İnsana saygıyı özgürlüğün anlatılmazlığında

(*Zamanın Yüreği*)

VE GECENİN İÇİNDEN AYDINLIK

Günün erken saatinde sabaha bakıyorum
Şafak söktü sökecek
Bitki toprağa vuruyor çiçek dala
Derisi düşüyor bir eski dünyanın
Acılar sessizlikler üstüne
Yeniden harlıyor ateş suyun altından
Yüreğe gelen kan gibi parıl parıl
Düşüncenin ve ölünün vakti yok artık
Taşın ve kararın vakti yok

Ağlamalarla dolu evler yalnızlıklarla
Yasın ve güvercinin indiği
Çekişilen azarlanan çocuklar
Kentler yüzen adalar gibi suyun içinde
Boşlukta duran sesler soğumuş yürekler
İnsanın vakti yok artık
Bitkinin ve öfkenin vakti yok

Balıkesir'in oralarda bir yerlerde
Tarlalara iniyor tütüncüler
İnce bir rüzgâr uykulu yollarda
İşçi evlerinin ışıkları yansıyor bana
Etsiz ekmeksiz odalara sığınan acı
Küçülen yüz daralan yürek

Sabaha bakıyorum
Daha uyanmamış iyilikler
Uzayan sokaklar dükkânlar tuz
Kan ve ter uyanmamış
Ah bilemedik bilemedik biz sevinmeyi
Gülmeyi açık gündüzü
Gizemli geceyi
Tüy gibi isteği içimizde
Yağmur ve unutkanlık içinde

Şafak söktü sökecek
Bir kıymık kopuyor ufuktan
Bizim olan bir dünyada
Duyan ve susan
Umudun ve sabrın vakti yok artık
Suyun ve ekmeğin vakti yok
Acının içinden geliyor sevinç
Ve gecenin içinden aydınlık

(*Zamanın Yüreği*)

TALİP APAYDIN
(Doğ. 1926)

KENDİ ŞARKIM

Yalnızlık tarlasının geniş düzünde
Tek başına yaşıyan kuşlar gibi
Yaşadım dayanabildiğim kadar
Öğüncüm bu olacak yeryüzünde

Bir yol ki kendimizden başlar
Kolay olmıyan güzel olan
Gelecek Türkiye'ye gidecektir
Geçip yalnızlığın tarlasından

İnanıyorum gerçek bu tarafta
Öyle gecelerim oldu ki apaydınlık
Pişman değilim üzgün değilim
Git kafamdan yalnızlık

(*Susuzluk*)

GENİŞLİK

Ben geniş ovaları severim
Çıkıp at koşturmalıyım tarlalarda
Yiğitim senin adın özgürlük
Bazan tadını duyar gibi oldum
Saçlarım darmadağın rüzgârlarda

Kavakların doruğuna bakarken
Beni sarhoş eder o genişlik
Düşünün aylardan nisan
Sabah kalkıp bakıyorsunuz
Ortalık günlük güneşlik

Yolunuz ovalardan geçerse
Allah aşkına etrafı bir seyredin
Dünyayı saran ince mavilik
Ta yanınızdan başlıyor
Bakın uzaklara doğru silik

Şimdi Alvar köyünü hatırlıyorum
Deniz gibi bir ovanın yüzünde
Herşey uzaklıkla şekillenmiş
İnsanlar eriyip gitmişler
Büyük genişliğin düzünde.

(*Varlık Şiirleri Antolojisi*)

AŞK İKLİMİ

On sekiz yaşın nisan günleri
Dünya bir kızın gözlerinden ibaret
Hayat bir tas su içimi
Ne zaman oldu aklımda yoktu
Yağmurlar yağdı hatırladım
Yayıldı içime aşk iklimi

Toprak kokusu bu muydu
Böyle miydi benim insanlarım
Ben hiç yoruldum mu severken
Ah bu uzak ses kimin
Şüpheniz olmasın şimdi bile
Düşüp ardına gidebilirim

(*Varlık Şiirleri Antolojisi*)

ÖYKÜ

Tohum şiir yüklüydü
Umudu vardı, içtenliği sıcaklığı
Koca ağızlı bir grayder yara yara geldi
Alt üst etti toprağı

Bitkilerin köklerini, o küçük dünyayı
Bozdu, yıktı
Hiç düşünmedi, kaba ve hoyrat
Tohum altta ne yaptı
Umudunu topladı
Birgün deldi çıktı toprağı

Şimdi gökyüzü güneş daha yakın
Bin yıllardan gelen yaşam
Sürecek hiç kuşku yok
Tohumdaki güce bakın

(*Sanat Emeği, Temmuz 1979, Sayı 17*)

MEHMET BAŞARAN
(Doğ. 1926)

KAZDAĞI ETEKLERİNDE

Az gittim uz gittim
Tabanlarımda uzun bir sızı
Aklımda düşüncelerim işim
Kazdağı eteklerinde
Doyran köyüne vardım

Çalışanların kokusunu getirdi rüzgâr
Sallandı uzun kavak
Evler gördüm yoksul suskun
Köyle içiçe bir ak taşlı yer
Kimi alttaydı insanların kimi üstte

Sonra deniz aldı gözlerimi
Sonra Madra dağları
Baktım Edremit körfezindeyim
Hüzünlü bir sevda gibi içimde akşam
Efsanelerini söylüyor mavi mavi
Kulağımın dibinde Ege

Muhtar odasında gece
Deniz sustu köylüler konuştu
Toprakla insan serüveni
Karıştı içimdeki seslere

Yüzleri midir çarıkları mı aklımdaki
Neydi duyduğum bin yıl öteden
Razı olmuşlar çıra aydınlığına
Bir elleri vardı masallar içinde
Yazgıya karşı gelen
Dinle şanlı İda dağı
Mor böğründe yetmiş hane
Kuşatılmış Troya gibi
Ne yolu var ne okulu
Türküleri gurbet üstüne

Gayrı ne söyler bana Ege yıldızlar
Duyuyorum yanıbaşımda
Kardeş dalgaları halinde denizin
Yürekler çırpınıyorlar
Toprak sancılar içinde

(*Ahlat Ağacı*)

ÖYKÜ

Yıl kırk yediydi sonbahardı
Üstümde başka gök başka bulut
Cebimde param vardı
Tramvaylar taksiler emrime hazır
Durağım İstanbullar Anakaralardı

Yıl kırk yediydi sonbahardı
Demiri büken ellerim
Üzüm gibi saçım vardı
Bir güzel geçse sokaktan
İçim aşkla dolardı

Yıl kırk sekiz mevsim sonbahar
Ankara'nın taşına bak
Neden böyle gözlerim dolar
Neydim n'oldum n'olacağım
Şu feleğin işine bak

(*Ahlat Ağacı*)

BURSA OVASINDA

Bursa ovasına düştüm Temmuzla
Gölgeli toprağına yazın
Yanım yörem
Van Gogh sarısı
Bedri Rahmi yeşili
Başaklar arasından
Dövme bıçak mavisi bir göl
Gözlerime süründü
Çakıntılar oldu zihnimde

Bir ak minareli
Bir "Ruhaniyetli Şehir"
Uludağ eteklerinde
Taşların türbelerin serinliği
Ölümle dirimin birbirine
Bi hoşça gülümsediği yer
Kulağım şadırvanlarda
Çinili Kubbeler altında
İçime bilmediğim göklerden
Dut dalları eğildi
Başka cemreler düştü
Silkilişini duydum bahçelerin
Uzak zamanda

Kimbilir kaç güzel aklığında köpükleri
Nilüfer akıyordu
İpek hışırtılarla
Yüreğimde bir ışıma bir hafiflik
Ovaya açıldım yeni soluklarla
Gördüm oydu kuşta öten
Ağaçta kımıldayan coşan
Buğulu şeftalilerin
Kütür kütür karpuzların içinde
Kar sularının sesi
Oydu kanımızda binlerce baharı tutuşturan
Susan tohumda
Anladım Bursa ovasında anladım
Zamana vuran gölgesi değil
Yaşamaktır sonsuz olan

(*Karşılama*)

GÜL OLMAK

Yıkıp taş duvarlarını bir zindanın
Toprakta yatmak gibidir gül koklamak
Çünkü kaç güzelin sıcaklığı onda
Terlemek gibidir yıldızları
En iri güllerdir sabahlar

Yapraklarında Nisan çiyleri
En iri güller dağ kokar
Hızlandırır ırmakları yaşamı
Kaç yiğit köklerini kabartır aşkla
Ve onları anlatır kitaplar

Koklamak isterdim bütün gülleri
Ve bütün iyi kitapları okumak
Vursun isterdim alnıma
Buğdayın ve aşkın gül aydınlığı
Toprağı soğutan ölümü unutmak

Ey güllere ve türkülere kızanlar
Kaçıranlar gözlerini Anadolu güneşinden
İsterdim sustuğu yerde yüreğin
Köroğlu'nun Pir Sultan'ın sesiyle yanan
Çoban ateşleri gibi gül olmak

(*Gök Ekin*)

YANLIŞ OKUL

Sabah çiylerine benziyen gözlerini
Söndürüyor tozlu kitaplar
Güneşi kapatan duvarların dibinde
Yıldızlara dokunmak çiçek sulamak varken
Anlaşılmaz çizgiler karatahtada

Rakamlarla harflerle ince bir tuzak

Krallardan savaşlardan sözediyor boyuna hasta bir ses
Yengi diye belletiyor kanı ve külü
Dağları denizleri gözkamaştırıcı göğü
Sinsice bir yana itip
Tanrı diyor her şeyi silen karanlığa
Kafalara kuruyor sömürgesini

Bir ses ki toprağa güllere uzak

Neye yarar bu kırık taşlar ölü kentler
Kurutulmuş zaman koleksiyonları
Nerde ellerin sonsuz coğrafyası
Buğdayın şafağı yaz kımıltıları
Yüreğin buluşlarını anlatan Tarih
Nerde erişilmez dorukları aşkın

Nerde yaşam o gürül gürül akan ırmak

(*Gök Ekin*)

BEKİR SITKI ERDOĞAN
(Doğ. 1926)

BİN BİRİNCİ GECE

Gurbetten gelmişim, yorgunum hancı
Şuraya, bir yatak ser yavaş yavaş...
Aman karanlığı görmesin gözüm!
Beyaz perdeleri ger yavaş yavaş.

Sıla burcu burcu, ille ocağım,
Çoluk çocuk hasretinde kucağım...
Sana herşeyimi anlatacağım,
Otur baş ucuma, sor yavaş yavaş.

Güç bela bir bilet aldım gişeden,
Yolculuk başladı Haydarpaşa'dan!
Hancı n'olur elindeki şişeden,
Bir kaç yudum daha, ver yavaş yavaş.

Ben o gece hem ağladım, hem içtim,
İki gün diyardan diyara uçtum...
Kayseri yolundan Niğde'ye geçtim;
Uzaktan göründü Bor yavaş yavaş...

Garibim; her taraf bana yabancı,
Dertliyim; çekinme doldur be hancı!
İlk önce kımıldar hafif bir sancı,
Ayrılık sonradan kor yavaş yavaş...

Bende bir resmi var, yarısı yırtık,
On yıldır evimin kapısı örtük!
Garip, bir de sarhoş oldu mu artık,
Bütün sırlarını der yavaş yavaş.

İşte hancı! ben her zaman böyleyim,
Öteyi ne sen sor, ne ben söyleyim!
Kaldır artık, boş kadehi neyleyim,
Şu benim hesabı, gör yavaş yavaş...

(*Dünden Bugüne Türk Şiiri*)

ÜMİT YAŞAR OĞUZCAN
(1926-1984)

YALNIZLIĞA SONE

Güneşin akşam hüzünle battığı
Karşıdaki karlı dağlar yalnız
Düşen yaprak, esen rüzgâr yalnız
İnsanda ölümün yalnızlığı

Yalnız düşünceler paramparça
Yalnız hâtıralar kırık dökük
Yalnızlık zor; yalnızlık büyük
İnsanın yalnızlığı bambaşka

Dünyada yalnız olmayan ne var
Yer altında ölüler, gökte yıldız
Denizlerde yelkenliler yalnız

Ve insan yalnız Tanrılar kadar
Üzerinde ümitle yaşadığınız
Dünyaya sığmıyor yalnızlığımız

(*Acılar Denizi*)

KADINLAR İÇİN SONE

Ben güzel gözlü kadınları severim
Bir de küçük ayaklıları, uzun boyunluları
Hem nasıl severim, öyle severim işte
Terler avuçları, kesilir solukları

Ben mahzun kadınları severim
Yavru ceylanca kadınları, ürkekçe
Hem nasıl severim, öyle severim işte
Bilemezsiniz ne güzeldir, öpüştükçe

Ben akıllı kadınları severim
Düşünen, az konuşan çok bilen
Her yerde, her zaman nazı çekilen

Hem nasıl severim, öyle severim işte
İçimde büyük, sonsuz ateşler yanmalı
Ölümüm bile o kadın yüzünden olmalı

(*Acılar Denizi*)

ÜSTÜME VARMA İSTANBUL

Sana geldim, içim ümitlerle dolu
Beni sarhoş etme İstanbul, ne olur
Bir gün ben de eririm caddelerinde
Çürür kemiklerim adım unutulur

Yine sen kalırsın dipdiri, sımsıcak
Göğün, bulutların, denizlerin kalır
Oynama İstanbul, benimle oynama
Bir gün öldürür beni bu dert, bu kahır

Ezilmiş ellerim arasında başım
Bu yeryüzünde başka çarem kalmamış
İşte gelip kapılarına dayanmışım

Karşında yıkılmış bir duvar gibiyim
Beni sarhoş etme, başım dönüyor
Üstüme varma İstanbul, kederliyim.

(*Acılar Denizi*)

RIHTIMDA

Bir beyaz gemiydi ayıran onları
Kadın güvertedeydi adam rıhtımda
Şimdi unuttum yüzünü kadının
Adamın gözleri aklımda

Kana bulanmış bıçaklar gibi
Uzun kirpikleri ıslaktı
Adam dertli, adam darmadağın
Dokunsalar ağlayacaktı

Adam bitkindi, adam seviyordu
Kalan kederdi giden gemiyse
Taş olduğu içindir dedim
Rıhtım taşları erimediyse

Derken bir düdük öttü ansızın
Bembeyaz gemi gitgide ufaldı
Korkunç yalnızlığıyla başbaşa
Rıhtımda bir adam kaldı

(*Acılar Denizi*)

BEYAZ GÜVERCİN

Süzülüp mavi göklerden yere doğru
Omuzuma bir beyaz güvercin kondu

Aldım elime, usul usul okşadım
Sevdim, gençliğimi yeniden yaşadım

Bembeyazdı tüyleri, öyle parlaktı
Açsam ellerimi birden uçacaktı

Eğildim kulağına; dur, gitme dedim
Hâreli gözlerinden öpmek istedim

Duydum; avuçlarımda sıcaklığını
Duydum; benden yıllarca uzaklığını

Çırpınan kalbini dinledim bir süre
Ve uçmak istedim onunla göklere

Ak güvercinin iri gözleri vardı
Güzelliğinden fışkıran bir pınardı

Soğuk sularından içtim, serinledim
Çağlayan bir nehrin sesini dinledim

Belki buydu sevmek hayat belki buydu
Işıl ışıldım, gözlerim dopdoluydu

Bir nağme yükseldi sevinçten ve hazdan
Bir nağme yükseldi, güzelden beyazdan

Uzattı sevgiyle pembe gagasını
Birden öğrendim hayatın mânâsını

Kaderde sevgiyi sende bulmak varmış
Seninle bir çift güvercin olmak varmış.

(*Acılar Denizi*)

KÂMRAN S. YÜCE
(1926-1986)

GÖLGE

Hocam'a

Ben oyuncuyum
Eski "Yunan"dan beri
Şimdi adım değişti biraz
Serseri

Sizi güldürmek ödevim
Zaman zaman ağlatmak
Eğer isterseniz
Takla atmak

Acılarım yok
Size sattım
Perde kapanmasa görecektiniz
Az daha ağlayacaktım

Rüyam alkışlarınızla dolu
Küçük görmenizle günüm
Söylesem anlar mısınız
Çok üzgünüm

Beğendiğiniz zaman
Sevincim sonsuz
Evinize dönünce
Beni unutursunuz

Ben palyaçoyunı Kıralım
Hamlet'im
Ben sizinle başladım
Sizinle varım

Ben söyleyemediklerinizim
Düşündükleriniz
Desem inanmayacaksınız
Ben gölgenizim

(*Gölge*)

CAN YÜCEL
(1926-1999)

ANDERSEN'İN MASALLARI

Masal dediğin böyle havada olur
Kış kıyamet dizboyu kar
Üstelik yılbaşı

Bir taksi çekmişler kenara
Işık mışık hak getire
İşin iş dedim masalcı başı

Ossaat çaktım ilk kibriti
Elimde tanrısal bir ışık belirdi
Uzatmayalım tıraşı

Ne nur yüzlü ana ne Noel ağacı
Suratından düşen bin parça
İçerde bir Amerikan onbaşı

Andersen'in Kibritçi Kızı kucağında
Belli derdi yok soğuktan yana
Açılmış kıçı başı

İkinci kibrit mi allah etmesin
Çocuk muyum Andersen miyim ben
Acele kırdım ordan kirişi

Yeni yılın kutlu olsun ibrikçi başı

(*Sevgi Duvarı*)

SEVGİ DUVARI

Sen miydin o, yalnızlığım mıydı yoksa
Kör karanlıkta açardık paslı gözlerimizi
Dilimizde akşamdan kalma bir küfür
Salonlar piyasalar sanat-sevicileri
Derdim günüm insan arasına çıkarmaktı seni
Yakanda bir amonyak çiçeği
Yalnızlığım benim sidikli kontesim
Ne kadar rezil olursak o kadar iyi

Kumkapı meyhanelerine dadandık
Önümüzde Altınbaş, Altın Zincir, fasulye pilakisi
Ardımızda görevliler, ekipler, Hızır Paşalar
Sabahları açıklarda bulurlardı leşimi
Öyle sıcaktı ki çöpçülerin elleri
Çöpçülerin elleriyle okşardım seni
Yalnızlığım benim süpürge saçlım
Ne kadar kötü kokarsak o kadar iyi

Baktım gökte bir kırmızı bir uçak
Bol çelik bol yıldız bol insan
Bir gece Sevgi Duvarını aştık
Düştüğüm yer öyle açık öyle seçik ki
Başucumda bi sen varsın bi de evren
Saymıyorum ölüp ölüp dirilttiklerimi
Yalnızlığım benim çoğul türkülerim
Ne kadar yalansız yaşarsak o kadar iyi

(*Sevgi Duvarı*)

ÖYLE Bİ...

Temiz gömleğimi giydim talimden sonra
Ayaklarını yıkıyor çeşme başında erler
İşte sen öyle bir serindin
Tuzladan kaptılarla inerken şehre
Ne güzel şey sivil denmesi çıplağa
Ve gün-açık penceresinden meşelerin
Yamacın kuytusuna sokulmuş mavi
Ufacık bi parça deniz gibiydin

Şipka biberleriyle konmuş okulun camlarına
Arnavut Köyünün o muhacir güneşi
İşte sen öyle bi cumartesiydin.
Sahanlıkta saçlarını tarıyor kızlar
Raylar ondan böyle kıvılcımlanıyor
Köşeleri dönerken, önlükleri altından
Dünyaya başlar gibi aybaşlarının kokusu
Kalkan al tramvaydın ergenlik durağımdan

Meyvahoşun orda bir sabahçı kahvesi
Gün ağarmıştı ama ben günaydın demedim
İşte sen öyle ışıklı bir yerdin.
Bilmiyordum hiç burda bir fırın olduğunu
Diz çöktüm asfalta, baktım aşağı, üüüü'üh!..
İşçiler ateşler ay çörekleri
Ve kılıç gibiydi taze ekmek kokusu...
Dağıttık evvel-allah yalnızlıkları

Yaşamak düğünse, sen orda gelindin
Seni soydum, Güler, dünyayı giyindim

(*Sevgi Duvarı*)

NUHUN KIZI

Uzun sulardan tirenler kalkıyor
Islak bir istasyona iniyorum akşamları
Adım başında bir gaz'te ölüsü
Bozuk bir şemsiye gibi kapanıyor gün
Ve bir kapı açılıyor
Senin iki kanatlı kapın
Ne benim yalanlarım ne de bu haftalarca yağmur
Kimseler yıkayamaz ellerinin beyazlığını

(*Sevgi Duvarı*)

AKDENİZ YARAŞIYOR SANA

Akdeniz yaraşıyor sana
Yıldızlar terler ya sen de terliyorsun
Aynı ıslak pırıltı burun kanatlarında
Hiç dinmiyor motorların gürültüsü
Köpekler havlıyor uzaktan
Demin bir çocuk ağladı
Fatmanım cumbadan çarşaf silkiyor yine
Ali Dumdum anasına sövüyor saatlerdir
Denizi tokmaklıyor balıkçılar
Bu sesler işte sessizliğini büyüten toprak
O senin sardunyalar gibi konuşkan sessizliğini

Hayatta yattık dün gece
Üstümüzde meltem
Kekik kokuyor ellerim hâlâ
Senle yatmadım sanki
Dağları dolaştım

Ben senden öğrendim deniz yazmayı
Elimden düşmüyor mavi kalem
Bir tirandil çıkar gibi sefere
Okula gidiyor öğretmenim
Ben de ardından açılıyorum
Bir poyraz çizip deftere
Bir ada var sırf ebabil
Dönüyor dönüyor başımda
Senle yaşadığım günler
Gümüş bir çevre oldu ömrüm
Değince güneşine

Neden sonra buldum o kaçakçı mağarasını
Gözlerim kamaşınca senden
Ölüm belki sularından kaçırdığım
O loş suda yıkanmaktır
Durdukça yosundan yeşil
Kulaç attıkça mavi

Ben düzde sanırdım yıkıntım
Örenim alkolik âsarım
Mutun doruğundaymışım meğer
Senle çıkınca anladım
Eski Yunan atları var hani
Yeleleri büklümlü
Gün inerken de öyle
Ağaçtan izdüşümleriyle
Yürüyor Balan Tepeleri
Yürüyor bölük bölük can
Toplu bir güzelliğe doğru

Kadınım
Yaraşıyorsun sen Akdenize

(*Sevgi Duvarı*)

Bİ SEN EKSİKTİN AY IŞIĞI

Bileklerimizi morartmış yeni Alman kelepçeleri,
Otobüsün kaloriferleri bozuldu Kaman'dan sonra,
Sekiz saat oluyor karbonatlı bir çay bile içemedik,
Başımızda perensip sahibi bir başçavuş,
Niğde üzerinden Adana Cezaevine gidiyoruz...

Bi sen eksiktin ayışığı
Gümüş bir tüy dikmek için manzaraya!

(*Bir Siyasinin Şiirleri*)

SARDUNYAYA AĞIT

İkindiyin saat beşte,
Başgardiyan Rıza başta
Karalar bastı koğuşa
İkindiyin saat beşte.

Seyre durduk tantanayı
Tutuklayıp sardunyayı
Attılar dipkapalıya
İkindiyin saat beşte.

Yataklık etmiş ki zaar
Suçu tevatür ve esrar,
Elbet bir kızıllığı var
İkindiyin saat beşte.

Dirlik düzenlik kurtulur,
Müdür koltuğa kurulur,
Çiçek demire vurulur
İkindiyin saat beşte.

Canların gözleri, yaşta,
Aklı idamlık yoldaşta,
Yeşil ölümle dalaşta
Sabahleyin saat beşte.

(*Bir Siyasinin Şiirleri*)

HAYATTA BEN EN ÇOK BABAMI SEVDİM

Hayatta ben en çok babamı sevdim.
Karaçalılar gibi yardanbitme bir çocuk
Çarpı bacaklarıyla - -Ha düştü, ha düşecek- -
Nasıl koşarsa ardından bir devin,
O çapkın babamı ben öyle sevdim.

Bilmezdi ki oturduğumuz semti,
Geldi mi de gidici - - hep, hepp acele işi! - -
Çağın en güzel gözlü maarif müfettişi.
Atlastan bakardım nereye gitti,
Öyle öyle ezber ettim gurbeti.

Sevinçten uçardım hasta oldum mu,
40'ı geçerse ateş, çağ'rırlar İstanbula,
Bir helallaşmak ister elbet, diğ'mi, oğluyla!
Tifoyken başardım bu aşk oy'nunu,
Ohh dedim, göğsüne gömdüm burnumu.

En son teftişine çıkana değin
Koştururken ardından o uçmaktaki devin,
Daha başka tür aşklar; geniş sevdalar için
Açıldı nefesim, fikrim, canevim.
Hayatta ben en çok babamı sevdim.

(*Bir Siyasinin Şiirleri*)

DARWİN ÜZRE

Devrimcilik gibi Şairlik de
İnen darbeyi duyabilmektir.
Kaslarının liflerinde,
İster copların darbesi olsun,
ister bilincin...
Gelerek, binbir işkenceden
- - İnsanlık gibi tıpkı - -
Çığlıklarla türeyen Devrimci Şiir
Giderek, sömürüye ve zulme
Karşı akımıdır Sevincin...
Hani Gayret Tepe'den
Verilip verilip de
Dal bedenlerimize elektrik,
Tam tükendiğini sandığımız yerde direncin,
En çelimsiz kızımızda bile baş veren
O silkiniş var ya,
O türkü, o öfke, o erkeklik
Kıvılcımlarla üreyip güçlenecek,
Güçlenecek yarın bamtellerimizde,
Güçlenecek,
Güççlenecek,
Güçççlenecek...
Ve de birden tepti miydi geriye,
Gözüne, yuvasına, kaynağına zulmün,
Bir gökgürültüsüdür, bir şimşek,
Bir sevinçtir akıp gidecek
Şebeklerin sigortası atıncaya dek!..

İşte böyle bir şiir bizim yazmak istediğimiz...

(*Bir Siyasinin Şiirleri*)

SEKİZ

Bugün Ondokuz Mayıs,
Mayısın ondokuzu!
Sen ey Türk ülkemizin geleceği,
Ulusumuzun gözbebeği,
Sen ey demirparmaklıklarda barfiks yapan,
Ranzalarda parende atan
Sportmen ve kahraman Türk Gençliği,
Önünde senin bütün Kilit-bahirler açık,
Ama herzaman Samsun'a çıkılmaz a,
Bu sabah da avluda volta atmağa çık!

(*Bir Siyasinin Şiirleri*)

YİRMİYEDİ

İkidebir kulak veriyordum yağmura
Gorki'nin ANA'sından kaldırıp kaldırıp başımı....
Bayağ hoşuma da gitmişti ilkin,
İri iri damlalar
Elli mumluk elektriğinde bahçenin
Vurdukça betonların üstüne üstüne,
Işıltılı bir konuşmadır gidiyordu...
Yine de bir eksiği vardı, ama ne?..
Kokusu yoktu, kokusu!
Toprağı yoktu,
Yaprağı yoktu,
Bi işe yaradığı yoktu!
Mubarek, yarı karanlık bir hapisane avlusuna yağan
Tam bir yarı-aydın yağmuruydu.

(*Bir Siyasinin Şiirleri*)

KÜÇÜK KIZIM SU'YA

Bir derin uykudaydım ölümün içinden
Açtım ki gözlerimi
Bir suyun gölgesi gibi
Kendisi âdeta bir suyun
Ayakucumda sen oturuyorsun

Şiir getirenlerin çok olsun çocuğum!

(*Ölüm ve Oğlum*)

MUHABBET

Bir fasulye çimleniyordu
Çiseledikçe yağmur.
Koştum vardım ki yanına
Anlasın ne nimet olduğunu
Sen git yerine! dedi Ayşa Kadın
Böyle kibar erkeyin ayağ'na
Ben kendi ayağ'mnan gelirim

Bu muhabbeti görünce uzaktan
Kıpkırmızı oldu biberiye

Bayram nedir ki dedim kendi kendime
Bayram bir ömürdür ben gibi bir deliye

(*Ölüm ve Oğlum*)

AHMED ARİF
(1927-1991)

KARANFİL SOKAĞI

Tekmil ufuklar kışladı
Dört yön, onaltı rüzgâr
Ve yedi iklim beş kıta
Kar altındadır.

Kavuşmak ilmindeyiz bütün fasıllar
Ray, asfalt, şose, makadam
Benim sarp yolum, patikam
Toros, Anti-toros ve âsi Fırat
Tütün, pamuk, buğday ovaları, çeltikler
Vatanım boylu boyunca kar altındadır.

Döğüşenler de var bu havalarda
El, ayak buz kesmiş yürek cehennem
Ümit, öfkeli ve mahzun
Ümit, sapına kadar namuslu
Dağlara çekilmiş kar altındadır.

Şarkılar bilirim çığ tutmuş
Resimler, heykeller, destanlar
Usta ellerin yapısı
Kolsuz, yarı çıplak Venüs
Trans-nonain sokağı
Garcia-Lorca'nın mezarı,
Ve gözbebekleri Pierre Curie'nin
Kar altındadır.

Duvarları katı sabır taşından
Kar altındadır varoşlar
Hasretim nazlıdır Ankara.
Dumanlı havayı kurt sevsin
Asfalttan yürüsün Aralık,
Sevmem, netameli aydır,
Bir başka ama bilemem
Bir kaçıncı bahara kalmıştır vuslat
Kalbim, bu zulümlü sevda, kar altındadır.

Gecekondularda hava bulanık, puslu
Altındağ gökleri kümülüslü
Ekmeğe aşka ve ömre
Küfeleriyle hükmeden
Ciğerleri küçük, elleri büyük
Nefesleri yetmez avuçlarına
–ilkokul çağında hepsi–
Kenar çocukları kar altındadır.

Hatip Çay'ın öte yüzü ılıman
Bulvarlar çakırkeyf Yenişehir'de
Karanfil Sokağında gün açmış
Hikmetinden sual olunmaz değil
"Mucip sebebin" bilirim
Ve "kâfi delil" ortada...

Karanfil Sokağında bir camlı bahçe
Camlı bahçe içre bir çini saksı
Bir dal süzülür mavide
Al-al bir yangın şarkısı,
Bakmayın saksıda boy verdiğine
Kökü Altındağ'da İncesu'dadır.

(*Hasretinden Prangalar Eskittim*)

HANİ KURŞUN SIKSAN GEÇMEZ GECEDEN

Yiğit harmanları, yığınaklar,
Kurulmuş çetin dağlarında vatanların.
Dize getirilmiş haydutlar
Hayınlar, amana gelmiş,
Yetim hakkı sorulmuş.
Hesap görülmüş.
Demdir bu...

Demdir,
Derya dibinde yangınlar,
Kan kesmiş ovalar üstünde Mayıs...
Uçmuş, bir kuştüyü hafifliğinde,
Çelik kadavrası korugan'ların.
Ölünmüş, cânım ölünmüş,
Murad alınmış...

Gelgelelim,
Beter, bize kısmetmiş.
Ölüm, böyle altı okka koymaz adama,
Susmak ve beklemek, müthiş.
Genciz, namlu gibi,
Ve çatal yürek,
Barışa, bayrama hasret
Uykulara, derin, kaygısız, rahat,
Otuziki dişimizle gülmeğe,
Doyasıya sevişmeğe, yemeğe...
Kaç yol, ağlamaklı olmuşum geceleri,
Asıl bizim aramızda güzeldir hasret
Ve asıl biz biliriz kederi.

İçim, bir suskunsa tekin mi ola?
O Malta bıçağı, kınsız, uyanık,
Ve genç bir mısrâdır
Filinta endam...
Neden, neden alnındaki yıkkınlık,
Bakışlarındaki öldüren buğu?
Kaç yol ağlamaklı oluyorum geceleri...
Nasıl da almış aklımı,
Sürmüş, filiz vermiş içimde sevdân,
Dost, düşman söz eder kendi kavlince,
Kınanmak, yiğit başına.
Bu, ne ayıp ne de yasak
Öylece bir gerçek, kendi halinde
Belki, yaşamama sebep...

Evet, ağlamaklı oluyorum, demdir bu.
Hani, kurşun sıksan geçmez geceden,
Anlatamam, nasıl ıssız, karanlık...
Ve zehir-zıkkım cıgaram.
Gene bir cehennem var yastığımda,
Gel artık...

(*Hasretinden Prangalar Eskittim*)

AKŞAM ERKEN İNER MAHPUSÂNEYE

Akşam erken iner mahpusâneye.
Ejderha olsan kâr etmez.
Ne kavgada ustalığın,
Ne de çatal yürek civan oluşun,
Kâr etmez, inceden içine dolan,
Alıp götüren hasrete.

Akşam erken iner mahpusâneye.
İner, yedi kol demiri,
Yedi kapıya.
Birden, ağlamaklı olur bahçe
Karşıda duvar dibinde.
Üç dal gece sefâsı,
Üç kök hercai menekşe...

Aynı korkunç sevdâdadır
Gökte bulut, dalda kaysı.
Başlar koymağa hapislik.
Karanlık can sıkıntısı...
Kürdün Gelini'ni söyler maltada biri
Bense volta'dayım ranza dibinde
Ve hep olmayacak şeyler kurarım,
Gülünç, acemi, çocuksu...

Vurulsam kaybolsam derim,
Çırılçıplak bir kavgada.
Erkekçe olsun isterim,
Dostluk da, düşmanlık da
Hiçbiri olmaz halbuki,
Geçer süngüler namluya.
Başlar gece devriyesi jandarmaların...

Hırsla çakarının kibriti...
İlk nefeste yarılanır cıgaram,
Bir duman alırım, dolu,
Bir duman, kendimi öldüresiye.
Biliyorum, "sen de mi?" diyeceksin,
Ama akşam erken iniyor mahpusâneye.
Ve dışarda delikanlı bir bahar,

Seviyorum seni,
Çıldırasıya...

(*Hasretinden Prangalar Eskittim*)

VAY KURBAN

Dağlarının, dağlarının ardı,
Nazlıdır.
Uçurum kıyısında incecik bir yol
Gider dolana-dolana.
Bir hastan vardır, umutsuz,
Belki Ayşe, belki Elif
Endamı kuytuda başak,
Memesinin, memesinin altında,
Bir sancı,
Bir hayın bıçak...

Ölüm bu,
Fıkara ölümü
Geldim, geliyorum demez.
Ya bir kuşluk vakti, ya akşam üstü,
Ya da seher mahmurlukta,
Bakarsın, olmuş olacak.
Bir hastan vardı umutsuz,
Hasreti uykularda,
Hasreti soğuk sularda.
Gayrı, iki korku çiçeğidir gözleri,
İki mavi, kocaman korku çiçeği,
Açar, derin kuyularda...

Dağlarının, dağlarının ardı korkunçtur.
Hiç akıl edip de düşünen var mı?
Gün kimin hesabına tutar akşamı,
Rahmetinden kim demlenir bulutun,
Hayırlı evlât makina
Nasıl canavar kesilir.
Kurdun, karıncanın rızkını veren
Toprak nasıl ayartılır,
Yüz vermez topal öküze,
Ve almaz koynuna kara sabanı.

Sepetçioğlu'm bir kömür işçisidir.
Mavzer değil, kürek tutar Urfalı Nazif,
Mal, haraç-mezattır,
Can, pazar-pazar.
Kırmızı, ak ve esmer,
Yumuşak ve sert buğdaları
Yaratan ellerin sahibidir bu,
Kör boğaz, nafaka uğruna,
Haldan düşmüş, tedbil gezer...

Dağlarının, dağlarının ardı,
Nasıl anlatsam...
Ağaçsız, kuşsuz gölgesiz
Çırılçıplak,
Vay kurban...
"Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda."
Yiğitlik, sen cehennem olsan da bile
Fedayı kabul etmektir,
Cennet yapabilmek için seni,
Yoksul ve namuslu halka.
Bu'dur ol hikâyet
Ol kara sevda.

Seni sevmek,
Felsefedir, kusursuz
İmândır, korkunç sabırlı.
İp'in kurşun'un rağmına,
Yürür, pervasız ve güzel.
Sıradağları devirir,
Akan suları çevirir,
Alır yetimin hakkını,
Buyurur, kitabınca...

Gün ola, devran döne umut yetişe,
Dağlarının, dağlarının ardında,
Değil, öyle yoksulluklar, hasretler,
Bir tek başak bile dargın kalmayacaktır,
Bir tek zeytin dalı bile yalnız...
Sıkıysa yağmasın yağmur,
Sıkıysa uykudan uyanmasın dağ,
Bu yürek, ne güne vurur...

Kaçar damarlarından karanlık,
Kaçar, bir daha dönemez,
Sunar koynunda yatandan,
Hem de mutlulukla sunar
Beynimizin ışığında yeraltı.

Her mevsim daha genç daha verimli,
Sunar, pırıl-pırıl, sebil
Ömrünün en güzel aşk hasadını,
Elimizin hünerinde yeryüzü.

Dolu sofra, gülen anne, gülen çocuklar,
Bir'e on, bir'e yüz'le akşama gebe
Şafakla doğan işgücü.
Yalanım yok, sözüm erkek sözüdür,
Ol kitapta böylece yazılıdır,
Ol sevdâ, böyledir çünkü...

(*Hasretinden-Prangalar Eskittim*)

UY HAVAR!

Yangınlar,
Kahpe fakları
Korku çığları
Ve irin selleri, aç yırtıcılar,
Suyu zehir bıçaklar ortasındasın.
Bir cana, bir başa kalmışsın vay vay!
Pusatsız, duldasız, üryan
Bir cana bir de başa
Seher vakti leylım-leylım
Cellât nişahgâhlar aynasındasın.
Oy sevmişem ben seni...

Üsküdardan bu yan lo kimin yurdu!
He canım...
Çiçekdağı kıtlık, kıran,
Gül açmaz, çağla dökmez.
Vurur alnım şakına
Vurur çakmaktaşı kayalarıyla
Küfrünü, medetsiz, Munzur.

Şahmurat suyu kan akar
Ve ben şairim.
Namus işçisiyim yani
Yürek işçisi.
Korkusuz, pazarlıksız, kül elenmemiş,
Ne salkım bir bakış
Resmin çekeyim,
Ne kınsız bir rüzgâr
Mısrâ dökeyim.
Oy sevmişem ben seni...

Ve sen daha demincek,
Yıllar da geçse demincek,
Bıçkılanmış dal gibi ayrı düştüğüm,
Ömrümün sebebi, ustam, sevgilim,
Yaran derine gitmiş,
Fitil tutmaz, bilirim.
Ama hesap dağlarladır,
Umut dağlarla,
Düşün, uzay çağında bir ayağımız,
Ham çarık, kıl çorapta olsa da biri
Düşün, olasılık, atom fiziği
Ve bizi biz eden amansız sevda,
Atıp bir kıyıya iki zamanı
Yarının çocukları, gülleri için
Herbirinin ayvatüyü, çilleri için,
Koymuş postasını.
Görmüş restini.
He canım,
Sen getir üstünü.

Uy havar!
Muhammed, İsa aşkına,
Yattığım ranza aşkına,
Deeey, dağları un eder Ferhadın gürzü!
Benim de boş yanım hançer yalımı
Ve zulamda kan-ter içinde âsi,
He desem, koparacak dizginlerini
Yediveren gül kardeşi bir arzu
Oy sevmişem ben seni...

(*Hasretinden Prangalar Eskittim*)

ANADOLU

Beşikler vermişim Nuh'a,
Salıncaklar, hamaklar,
Havva Ana'n dünkü çocuk sayılır,
Anadoluyum ben,
Tanıyor musun?

Utanırım,
Utanırım fıkaralıktan,
Ele, güne karşı çıplak...
Üşür fidelerim,
Harmanım kesat.
Kardeşliğin, çalışmanın,
Berberliğin,
Atom güllerinin katmer açtığı,
Şairlerin, bilginlerin dünyalarında,
Kalmışım, bir başıma,
Bir başıma ve uzak.
Biliyor musun?

Binlerce yıl sağılmışım
Korkunç atlılarıyla parçalamışlar
Nazlı, seher-sabah uykularımı,
Hükümdarlar, saldırganlar, haydutlar,
Haraç salmışlar üstüme.
Ne İskender takmışım,

Ne Sultan Murat.
Göçüp gitmişler, gölgesiz!
Selam etmişim dostuma
Ve dayatmışım...
Görüyor musun?

Nasıl severim bir bilsen,
Köroğlunu,
Karayılanı,
Meçhul askeri...
Sonra Pîr Sultanı ve Bedrettini.
Sonra kalem yazmaz,
Bir nice sevda...
Bir bilsen,
Onlar beni nasıl severdi.
Bir bilsen, Urfa'da kurşun atanı,
Minareden, barikattan,
Selvi dalından,
Ölüme nasıl gülerdi.
Bilmeni mutlak isterim,
Duyuyor musun?

Öyle yıkma kendini,
Öyle mahzun, öyle garip....
Nerede olursan ol,
İçerde, dışarda, derste, sırada,
Yürü üstüne-üstüne,
Tükür yüzüne celladın,
Fırsatçının, işbirlikçi hayının...
Dayan kitap ile,
Dayan iş ile.
Tırnak ile, diş ile,
Umut ile, sevda ile, düş ile.
Dayan rüsva etme beni.

Gör, nasıl yeniden yaratılırım,
Namuslu, genç ellerinle.
Kızlarım,
Oğullarım var gelecekte,
Herbiri vazgeçilmez, cihan parçası.
Kaç bin yıllık hasretimin koncası,

Gözlerinden,
Gözlerinden öperim
Bir umudum sende,
Anlıyor musun?

(*Hasretinden Prangalar Eskittim*)

LEYLIM-LEYLIM

Leylım-Leylım dünyamızın yarısı
Al-yeşil bahar,
Yarısı kar olanda
Gene kavim-kardeş, can cana düşman,
Gene yediboğum akrep,
Sarı engerek,
Alnımızın aklığında pust işi zulüm
Ve cânım yarı geceler
Çift kanat kapılarına karşı darağaçları,
Mahpusânede çeşme
Yandan akar olanda,
Gelmiş yoklamış ecel
Kaburgam arasından.
Yoklasın hele...

Çağıdır can dayanmaz.
Çağıdır, en çatal, en ası,
Cehennem koncası memelerinin.
Çağıdır, kırk gün-kırk gece
Kolların boynuma kement,
He cânım, kötüye inat...
Vâh ki ne desem,
Kurşunları namlulara sürülü,
İk'elleri kan,
Devriyeler uykumuzu yıkar olanda,
Alır yüreğim:

Yankın yasak, aynalara.
İnemem bahçende talan.
Tam, boş yanı bu, derim namussuzun,

>>

Tam, bıçağım cehennem gibi güzelken,
Aklıma düşüyorsun
Ellerim arık...

Bilmiş
Bütün zula'lar
Eğri hançer, kara mavzer, kan pusu.
Ve insan düşüncesinin o en orospu
O en ayıp, frengili yemişti.
Çıldırtılmış uranyum
Bilmiş,
Bilsinler!..
Sana nasıl yandığımı
Uuuuy gelin...

İşte kan tutmuş korsanlar,
Haramla beslenmiş azgın,
Düzmece peygamberler
Ve cüceleri
Ve iğdiş ve aptal kölelerine karşı,
İşte bir kez daha
Bu can bendeyken,
Delin, divânenim işte
Uuuuy gelin...

Bu yasaklar,
Firavun kalıntısı.
Yoksun
Akdan-karadan.
Gizline, cânevine kurulu faklar.
Gün ola, umut kesip korkunç yetinden,
Murdar tutkusuna dünyasızlığın.
Gün ola, düşesin bekler.
Düşme!..
Ölürüm...
Gözlerinden gözlerinden olurum.

Leylım-leylım
Ayvalar, nar olanda
Sen bana yâr olanda.
Belâlı başımıza
Dünyalar dar olanda.

(*Hasretinden Prangalar Eskittim*)

OTUZ ÜÇ KURŞUN

3.

Vurulmuşum
Dağların kuytuluk bir boğazında
Vakitlerden bir sabah namazında
Yatarım,
Kanlı, upuzun...

Vurulmuşum
Düşüm, gecelerden kara
Bir hayra yoranım çıkmaz
Canım alırlar ecelsiz
Sığdıramam kitaplara
Şifre buyurmuş bir paşa
Vurulmuşum hiç sorgusuz, yargısız

Kirvem hallarımı aynı böyle yaz
Rivayet sanılır belki
Gül memeler değil
Domdom kurşunu
Paramparça ağzımdaki...

5.

Vurun ulan,
Vurun,
Ben kolay ölmem.
Ocakta küllenmiş közüm
Karnımda sözüm var

>>

Haldan bilene.
Babam gözlerini verdi Urfa önünde
Üç de kardaşını
Üç nazlı selvi,
Ömrüne doymamış üç dağ parçası.
Burçlardan, tepelerden, minarelerden
Kirve, hısım aşiret çocukları
Fransız kurşununa karşı koyanda
Bıyıkları yeni terlemiş daha
Benim küçük dayım Nazif
Yakışıklı
Hafif
İyi süvari
Vurun kardaş demiş
Namus günüdür
Va şaha kaldırmış atını.

Kirvem hallarımı aynı böyle yaz
Rivayet sanılır belki
Gül memeler değil
Domdom kurşunu
Paramparça ağzımdaki...

(*Hasretinden Prangalar Eskittim*)

METİN ELOĞLU
(1927-1985)

KALDIRIM MÜHENDİSİ

Günler günleri kovaladı, aylar ayları;
Sabah karanlığında, öğle üstü, geceleyin
Aşk yılları,
Öğrencilik yılları
Pembe yıllar başımın tacı,
Zifirî yılları anama söylemeyin...
Ham hayaller, olmaz işler peşinde,
Gözüm kime ilişse ben onun yâri..

Kabaetime pıçak sokuluyor aşktan ötürü;
Caket pantol kumara gidiyor aşktan ötürü;
Gençliğimi harcıyorum bir çırpıda;
Bu da mı aşktan ötürü?
Dangalak! dese biri..
Hayatımın bu parçasını neye benzetsem?
Meselâ, meselâ, meselâ...
Osmanlı tarihinde Deli İbrahim Devri.

Daha mühendisliğimin ilk yılları
Ahırkapı'dan bir kız alıyorum.
Kız beş vakit namazında,
Söküğümü diker, yatağımı kabartır,
Patlıcanı kızartıp ağzıma verir;
Sonumuz mu?
Sonumuz belli..

O bekâr o yalnız günlerimde
Güzel İstanbul'u gezdim dolaştım,
Altımda Tanrı vergisi bir taşıt.
Öyle işler gördüm ki içim parçalandı;
Namussuz namusluya,
İnsan hayvana eşit.

O duvar senin bu duvar benim
Bir güz gecesi eve dönüyorum.
Köşebaşında bizim aile efradı:
Biri kızkardeşim, öteki ninem;
Nermin fingirdeşiyor, ninem dileniyordu;
Bu yaştan sonra yalan söylemem..
Gözlerim yaşardı, kendimi dar attım postaneye;
Biricik kardeşim İlyas, diye bir mektup yazdım;
Bana 30 lira gönder acele,
Senden başka güvenecek kimsem yok..
Ne dersiniz, şu bildiğiniz İlyas
Cevap bile vermedi hergele..

Bundan sonrasını kalem yazamaz,
Ne kadar azgın olursa olsun.
Bir bakıyorsunuz iş peşindeyim,
Ekmek, dostluk, hürriyet peşindeyim;
Bir de bakıyorsunuz düşmüşüm mahkemelere..
Sayın yargıç! diyorum son celsede;
Ben ileriliği iş olsun diye sevdim;
Siz tuttunuz ciddiye aldınız;
Ama artık mapuslara düşmiyeceğim,
Aklımla oturup, aklımla kalkacağım...

(*Düdüklü Tencere*)

ÖMÜR TÖRPÜSÜ

Yaşamak istiyorum
Yaşamak istiyorsun
Yaşamak istiyor

Böyle şiir olmaz, diyeceksin; biliyorum.
Ama böyle dünya olur mu?
Böyle barış olur mu?
Böyle hürriyet olur mu?
Böyle kardeşlik olur mu?
Biliyorum ki; katlanıver, diyeceksin;
Ama böyle de yaşamak olur mu!

(*Düdüklü Tencere*)

MASAL MASAL MATİTAS

Bir ara çağdaş çağdaş tüttü;
Caydı, Taşdevrince tüttü..
Cami-ül Ezher'e devam etti bir ara;
Hac'a gitti, Holivut'a gitti..
Kâh ferace-yaşmak, kâh bikini mayo;
Kâh kızoğlan kız, kâh vesikalı orospu;
Sabahları sırtını sıvazlar Yahya Kemal'in,
Akşamları Oktay Rifat'ın çenesini okşar;
Doğuya vergi bir duman bu, hinoğluhin!

Şubatlardan arta kalan bir kış gecesi,
Köşede pusu kurup, gözleri kör olası;
İncecik billûr pembe köşkte oturan,
Hüseyin Beyin önünü kesti..
Şöyle bir irkildi Hüseyin Bey
Polis molis olmasın sakın bu zibidi?
Haktanır olmasın, vatansever olmasın?
Baktı ki, duman bir tuhaf kokuyor;
Tereyağında kızarmış koçyumurtası kokuyor,
Kirli çamaşır kokuyor.
Baktı ki, duman dalkavuğun, suçortağının biri;
Yelkenler suya iniverdi seninkinde:
Efendim, bir emriniz mi var? dedi.
Dedi ki duman: Saygıdeğer Hüseyin Beyefendi!
Bizim evde bu gece kimler var, bir bilseniz..
Masraf Nazırı Hasan Paşa'nın ortanca kerimesi
Fabrikatör Sırrı Bey'in bacanağı;
Vurguncu Sezai Bey var, belki tanırsınız;
Itrî'ler, Dede'ler, Leylâ Hanım'lar;
Karaborsacı Hidayer Bey'ler
Randevucu Müjgân Hanım'la hemşiresi...
Sizin evde ne var, anlıyalım yani?
Lâhavlevelâkuvveteillaâbillâhilaliyülazim!
Bizim ev sizinkine benzer mi, a evlâdım?
Bizim ev dokuz göbekten asiller evi;
Çerkestavuğu eksik olmaz ki bizim evden;
Hele patlıcanlı horhor kebabı,
Saray usulü sebzeli yahni,

▸▸

Şahane usulde erişte gıraten,
Garnitürlü arnavut ciğeri,
Kıraliçe çorbası,
Safranlı İstanbul pilâvı...
(Açaçına bunları yazmak öyle gücüme gidiyor ki)
Muska böreği,
Bülbül yüreği..
Tatlılardan ne var, peki?
Dilberdudağı,
Hanımgöbeği..
Ekşilerden?
Yani iş inada bindi!
Açtı ağzını yumdu gözünü Hüseyin Bey:
Biz bugün ahretliği dövdük, siz dövebildiniz mi?
Biz faizle para veririz, siz verebilir misiniz?
Karım bahçıvanla kırıştırır, sen kırıştırabilir misin?
Oğlum yoksul kızları iğfal eder, sen edebilir misin?
Kızım günaşırı çocuk aldırır, sen aldırabilir misin?
Meğer, Hicran Hanım yattığı yerde kulak kabartırmış;
Don-gömlek sokağa uğrayıverdi:
A düzenbazoğludüzenbaz,
A Divan Şiiri kılıklı herif,
A Demokratın dikâlâsı!
Harpten önce neyiniz vardı ulan?
Bir kat çamaşırı yıkar yıkar giyerdiniz,
Sofranıza tok oturan aç kalkardı..
Tam o esnada ukalâ bir barış kuşu,
Dumanın karanlığından süzülüp,
Sokağın ışığına tüneyiverdi:
Gün ışır, hani bir tavanda mavilikler uçuşur,
Bulutlar o maviliğin peşisıra uçuşur gider..
Kızılcıklar takınmış bir ağaç iner ovaya,
Böcekler böceklerle ekmeğini bölüşür,
Dallar, tanyelinin hızınca kuşanır çiçeğini,
Çiçek şıpınişi, beyazını edinir;
İnsan kısmının kulağına eğilir çağanlar,
Birşeyler fısıldar tazeliğince..
Siz neyin nesisiniz,
Şu gözleriniz, kulaklarınız ne?

Bacak kadar piç, bana akıl vermiye utanmıyorsun değil mi?
Asıl sen, sıkıysa bizim evden içeri adımını atsana!
Merdiven başında dokuz tane köpek var;
Seni çiğ çiğ yerler alimallah!
Gerdanını biri yer,
Döşünü biri;
Gümüş tasmalısı ciğerini yer,
İkisi böğrünü bölüşür;
Düşük kulaklısı kıçını çimdikler,
Yeşil beneklisi kasıklarını gıdıklar...
Hadi onları kafese kodun diyelim;
Sofada Kahraman Ağa var;
Azgırak gibi bir Osmanlı uşağı!
Seni çarmıha gerer inan olsun,
Kemiklerini yontar,
Alaturka şarkı dinletir,
Yerli filmlere götürür..
Diyelim ki, Kahraman Ağaya rüşvet verip kurtuldun;
Şifreli kapıyı açtın,
Zamkinozlu odayı geçtin;
Bir makina-adam dikilir karşına!
Kelkâhya içerden düğmeye bastı mıydı;
Elektrikli iskemleye oturtur,
Düdüklü tencerede kaynatır,
Atom şerbeti içirir..
Akıl ne arasın makina-adamda?
Vicdanı yok ki, namusu yok ki;
Hürlük, barışıklık özlemi yok ki..
Olur a, sesmez bir yerine dokundun, makina istop etti!
Maymun-adam yetişir, bir ip sarkıtır tavandan;
Kıskıvrak bağlar seni;
Sallasırt edip, doğru candarma karakoluna..
Meskene tecavüzün cezası ağır;
Kadı fetvayı mühürleyince,
Cellat seni öldürür.

(*Düdüklü Tencere*)

KOF DEMİRLİ PENCERE

Cezaevinde bir kanımlık uykuda düşte
Şuramdan birşey koptu
Bir gün değil beş gün değil ki bu
Canıma tak dedi işte

Gayri umut dürter yürek silkinir
Peşisıra bir özlem ürküsüz ayık
Sen miydin, İstanbul muydu baharda mıydık
Tutsak gözlerim bulanıverir

Ama senin gözlerin hür
İkimiz için görecekler taş çatlasa
Zor ellerim ko kıskıvrak bağlıysa
Seninkiler elbet bir işin ucundan tutar

Ayırsalar öldürseler gene benimsin
Nice ayıbımı örten o eşsiz yama
Etim değil kemiğim değil kanım değilsin ama
Gençliğimsin sağlığımsın hürriyetimsin

Benim dilim boşuna kollarım yitik şimdi
Sen doy sen edin sen tadıver
Artanı birikeni bana da yeter
Bölüşmek senin zaten eski işindi

İnceliğini sarsam öpsem yüreğini
Ben buralarda acıktım çok
Karnım pişirdiğin aşla doyar ancak
Senin suyun arıtır kirlerimi

Hızlan çoğal gülümserliğini takın gene
Sırası gelince hayıflan gocun
Bana varımı yoğumu ileten güvercin
Kon çırılçıplağım üstüme tüne

Elle uzanılmaz kof demirli pencereye
Birgün ışığı dadandı senin için
Duy benim birtanemsin
Bunsuzluk yaraşmaz sana

(*Sultan Palamut*)

VARKEN

Henüz yaşarken bu efendi umut;
Karanlık günlerin aydınlığa döneceği..
Sakın tavsama, sakın yüksünme;
İnsanın yarası sağken iyileşir,
Sağken omuz silkersin bunca engele;
Ergen'e, ereğ'ine sağken ulaşırsın.
Toprağın bitiminde bir su var, seni iletecek;
Yaz tükendi miydi güz sofraları;
Dağların ardı ova;
Bulanığın sonu duru;
Küfün altı meneviş...
Etin, nohudun, zerdalinin tadı;
Erkinlik, barışıklık;
Özlemler, kavuşmalar;
Ayışığı, ishakkuşu, Aynalıçarşı;
Sen yaşarken!
İbibikler sen yaşarken tüner üvezin dalına,
Mavilik sen yaşarken o tavanda gezinir.
Sen yaşarken pembeleşir ortancalar..
İşte aşkın, hürlüğün, tutsaklığın;
Koca beyazlık, günbaşı serinliği;
Sen henüz yaşarken, ölmeden önce!

Son nefesimde; keşke şöyle yapsaydım.. deme;
Aklını başına toplamak elindeydi,
Yüreğini pekleştirmek zaten elinde..
Söyle;
Diriye, gümraha, düzenliye özenip,
Kötü viran bozuğa gücenemez miydin?
Güzeli çirkini, yalanı, gerçeği tartacak terazi
Yaşarken elindeydi..

İnsan yaşarken varır bir ölmezliğe.

(*Sultan Palamut*)

ŞİŞEDEKİ

Şişede durduğu gibi durmaz ki kâfir
Tutar insana yaşamayı sevdirir

(*Sultan Palamut*)

DEĞERLEME

Bu aşk senden önce hürriyete yöneldi
Gecenin ortasında sen sımsıcak bir kadın
İçinde sen varken geceler dile geldi
Barışa yöneldi umudu darmadağın
Onları özlemek belki senden güzeldi
Çünkü sen ancak onlarla vardın
Hayatın mavişliği onlarla vardı

(*Sultan Palamut*)

AŞKLAMA

Şaraptı rakıydı şuydu buydu
Kişi esrimeyi bir aşkta tatmalı ilkten
Dedim ya ondan gayrı korkuluğa güvenmem
İçtiğim hep aşktı benim gerisi tortu

Sevişik bir keçi yumukgöz oğlağına
Özüne aşk sızmış o sütü emziriyor
Yumurtasını bir kovuğa koyarken
Aşkı da koyuyor anaç zargana

Aşk mavisi tükendiyse o boşuna denizde
Bil ki diken diken bir çamurla örtülüdür sığlığı
Niye enez bu zambak diye sordular mıydı
Aşksız geçen günlerinde örselenmiş, de.

Aşk bürünmeseydi de bak hiç şakır mıydı
Şu bi damlacık isketeyi tâ gagadan kuyruğa
Kişi gönlünü yitirdi mi ne yüzle çıkar sokağa
Yaşamda nesi varsa aşk işte onun adı

Ansıyın, aşkla yağdı da sular
Ondan kokulandı ıtır çekirdeklendi elma
Doğayla elele bizi üreten bir sevgi var
Evrende en soylusu sezdim ki bu çoğalma

(*Horozdan Korkan Oğlan*)

EŞCİL

Aşksa bu, ben buna varım, günlerim sığı;
Gündüze de kalasın diye sevdim seni geceden.
Eşcilim ben, ben buyum, ne güzel huy bu;
Bir hız gelsen, hemen olsan, sonra yazlar;
Bunca yıldan tatmadığım bir trança balığı...

Belki gözlerinin kıymığı şu denizler!

(*Horozdan Korkan Oğlan*)

BAKLA

Hasan değil sen değil sürahiyi kim kırdı
Eltin mi enişten mi, pekâlâ ben neciyim
Gürledi gitti ulu bahar, şimdi Hasan da uyanır, bir kuş öter
yazları
Çat kapı biri gelir, ne kuş kor bende ne Hasan
Yapraktı boşunaydı maviydi ama
Yamayıp yaydığım şu pazen kilim
Bak yorgunsun güzelsin, çık bir hava al istersen
Acıkmıştır o, susamıştır o, o daha bebek
Tırnakların uzamış, baklamız kaldı mı dün geceden

(*Horozdan Korkan Oğlan*)

KAVANOZDAKİ

Kıvırcık kıl ağarıyor hâlâ, dalak kana seğiriyor;
Oyluklarda, inciklerde dipdiri kıkırdaklar...
İster misin yokevren'e çiçek-insan'ca bir küfür gibi
Şöyle bir doğruluversin yarın, yarın belki de bahar!
Çocuklar içim yanmış, soğukça suyunuz var mı? desin;
Şu makarnanın üstüne azıcık da peynir ufala.
İşte çeliklenmiş ıtırın, camgüzelinin ilk pabucu bu, ilk çorabı,
ilk donu;
İster misin evlensin de bigüzel, çolukçocuk İstanbul'a
gitsinler.
Ya Tanrı, ya İnsan; dedin miydi, küplere biniyor adam;
Tutup, kavanozda peydahlanmış bir yeniyetme gösteriyorsun,
Petrucci yâdigarı;
Türkümsü yüzünde gözleri epeladan.

(*Türkiye'nin Adresi*)

HASAN HÜSEYİN
(1927-1984)

KOKMUŞLAR MEZARLIĞI

güneşse güneş benim beyoğlubeyler
topraksa toprak benim beyoğlubeyler
birşey var anlamadığım bu sabahlarda
eski saraylarda bu yeni saltanatlar
saksılarda çiçek diye kızgın namlular
demirin kömürün petrolün kalleşliği
birşey var anlamadığım bu sabahlarda
kayguysa kaygu benim beyoğlubeyler
bayramsa bayram benim beyoğlubeyler
ya siz kimsiniz

kentlerin göbekleri suların en kadını
kadının en körpesi sofraların padişahı
birşey var anlamadığım bu yasaklarda
ben güldükçe neden karartılır ışıklar
duvarlar yükseltilir köpekler kışkırtılır
kundakta bebek suçlu tarlada tohum
birşey var anlamadığım bu yasaklarda
umutsa umut benim beyoğlubeyler
savaşsa savaş benim beyoğlubeyler
ya siz kimsiniz

bu kokmuşlar mezarlığı imamlar sofrası bu
omuzlardan omuzlara bu korku tapınakları
akşamla kargalarla nargilelerle
leblebici bakkalbaşı minder minder üçotuzüç
birşey var anlamadığım bu yezit yalanlarda
yarınsa yarın benim beyoğlubeyler
barışsa barış benim beyoğlubeyler
ya siz kimsiniz
kimsiniz ey şimdi müzelerde yerleri belli
eski beyler yeni beyler bey eskileri

(*Kavel*)

KOCABEBEK

bu demir divriği dağlarından
ben söktüm ulan ben söktüm
bu namlu divriği demirinden
ben döktüm ulan ben döktüm
bu ak bileklerde bu kapkara kelepçe
ben dövdüm ulan ben dövdüm
şimdi kaysı çiçekleri tozutur geçer
şimdi şarap düşer kızgın bağlara
şimdi sevdiğimi alır giderler
güz oturur gözlerime dağlar uy!
varalım diyelim ki hey diyelim
nakışcana duralım korolarla diyelim
hey diyelim hey
yıkılır bu düzmeceler yıkılır
köprüler kurulur aydınlıklara
gelir birgün kaşla göz arasında
en gizli tomurcukların ucunda gelir
ekmeksiz evin yalnızlığında
kınasız parmakların bakışlarında
uykusuz gecelerin ardında gelir
gelir ulan gelir işte bal gibi gelir
halaylarla çıkalım korolarla duralım
hey diyelim hey
bu namlu divriği dağlarından
bu candarma benim kapıbir komşum
bu türkü benim türküm çoğalır kanayarak
kelepçemin karasında bir ak güvercin
ustam kessin ellerimi benim çocuk ellerimi
dağlar uy!
uy dağlar!

(*Kavel*)

ONÜÇÜNCÜ BURÇTA DELİRMEK

kollarını o biçim kavuşturma, kötü çok kötü
acır gibi bakma yüzüme yoksulluğum büyüyor
aç şu perdeleri nellâ aç uykum geliyor
kır şu camları nellâ kır nellâ boğulacağım
yapraklar kokunca bir
sular yorulunca bir
sızılar gencelince
bil ki birbaşımayım
bil ki kaçıp kurtulmak
bil ki sayısız
kötü çok kötü

sessizliği sevmiyorum sustur şu çığırtkanları
ben bu bulvarları güzel günlere götüreceğim
bırak ellerini ellerime mutluluklara götüreceğim
dalgınım kırıkdöküğüm bu düzenler beni böyle
uzaklar konuşunca bir
anılar tutuşunca bir
kollarım öksüzleşince
bil ki dolaşıp düşmek
bil ki kendimden öte
bil ki karışık
kötü çok kötü

bu karanlık sürdükçe kendimizden kurtulamayız
sığınıyor sığmıyor sesim bu yorgun biçimlere
çözdüm suları, bıraktım kısrakları, ardımsıra yıldızlar
onüçüncü burçtan beni gecelere dağıtacaklar
acılar bağrışınca bir
şarkılar susunca bir
ninniler tükenince
bil ki ben
bil ki çok yakın
bil ki apaçık
kötü çok kötü

(*Temmuz Bildirisi*)

KIZILIRMAK'tan

bir gün çıkıp geldiler -anlamsız yüzlerini gülüşlerini-
tüketimartıklarını üretimorganlarını ve eski külotlarını
çikletlerini çukulatalarını getirip bıraktılar -tiklerini
mimiklerini çığlıklerini -gençkızların düşlerini getirip
bıraktılar -hergün hergün yeniden getirip bıraktılar
-iplerini oltalarını konserve kutularını -süttozularını
soyalarını salemlerini -kısırlıkhaplarını madalyalarını
tasmalarını -bayraklarını bayrakyırtmalarını sövmelerini
anamıza bacımıza çocuğumuza -en çok önem verdiğimiz
şeylerimize -üretimorganlarını ve tüketimartıklarını
kullanarak -tanrının ve isa'nın ve bizimkilerin izniyle
-atlarını seyislerini çombelerini -traşlarını ve dişlerini
getirip bıraktılar -hergün hergün yeniden getirip bıraktılar
-sonra güzel güzel anlaşmaları -sonra güzel güzel
sözleşmeleri-
- sonra güzel güzel paylaşmaları - asılmışların ve
asılacakların izniyle -ve durmadan durmadan baltazar
bayramlarını -sonra güzel güzel savaş uçaklarını
-radarları rampaları atombombalarını -denizaltı denizüstü
birşeylerini- bilinçaltı bilinçüstü herşeylerini
piekslerini bitekslerini bitpazarlarını -eroinlerini
kokainlerini getirip bıraktılar-
ve sonra çekilip gitmediler gemilerine
ve sonra çekilip gitmediler gemilerine
ve sonra çekilip gitmediler gemilerine
ve artık okadar çok şey getirdiler ki
ve artık okadar çok şey getirdiler ki
ve artık okadar çok şey getirdiler ki
bağımsızlığa yer kalmadı ülkemde

(*Kızılırmak*)

ZAR

kötü
durum kötü
durum çok kötü
durum gerçekten kötü

ya şunda ya bunda
ya burdan ya şurdan
ya bugün ya yarın
ya akşam ya sabah

durum gerçekten kötü
durum çok kötü
durum kötü
kötü

yo pek de kötü sayılmaz
şöyle olursa böyle
böyle olursa şöyle
bu yandan gelirse eh biraz
şu yandan gelirse çok iyi
dediğim gibi olursa hârikulâde

iyi iyi
durum iyi
durum çok iyi
durum gerçekten iyi

(*Oğlak*)

EVLAD-Ü İYÂL-İ DURMUŞ DURBAK

evlerinin önü dere
derede mekân tutmuş
derede bir kertenkele
derede bir kara diken
derede bir karınca
ve derenin kıyısında
evlâd-ü iyâl-i durmuş durbak

»

derede bir çift kavak
derede hazreti nuh
derede mercan
ve menkul
          gayrimenkul
             mekân tutmuş derede
yel vurur yellim yellim
kar yağar telli duvak
tutunur poyrazlara kuşlara böceklere
tutunur çırpınarak
          evlâd-ü iyâl-i durmuş durbak

evlerinin önü dere
derede eşşek leşi it leşi beygir leşi
derede desdeğirmi bir osmanlı güneşi
burçtan çıkıp burca girip burca durup hey hey
burca dönüp bir katar karınca cumhuriyeti
sen ki bu toprakların
sen ki bu topraklarda
sen ki bu topraklardan
          geceyi gündüz diye
          çırayı yıldız diye
          yâr gelir bize bize
          yâr gelir yâd elinden
          yâr gelir leylim ley
             al topuklu kız diye
                ey evlâd-ü iyâl-i durmuş durbak
                   yâr gelir bize
nah işte dedeciği
          şu işte ikicik sel taşı
nah işte babacığı
          şu biricik kara taş
dön bu yana menkul durmuş
yat şu yana gayrimenkul
tut dağı sakalından
sür dereyi dereye
ay doğa gün ışıya
dele taşı kara tohum
             ey evlâd-ü iyâl-i durmuş durbak
                kar deline nevruz güle

tutuştu kan
durmuş'un
oynadı su
derede
soyundu kara kavak
durdu poyraza

vurdu davul
öttü zurna
evlendi durmuş durbak
artık ne kavak yelleri başta
ne sırma saçlar düşte
yıldızlar uzak uzak uzaklaşıp
savrulup gidip ay harmanları
menkul ve gayrimenkul
dursun oğlu durmuş durbak
ne bilem ne bilem ne bilem
ay buluta girende
dereye su gelende
çiğdem karı delende
ne bilem ne bilem ne bilem
koca dağdan sanki kaya
uçmuş gelmiş kıya kıya
vurmuş belinin ortasına
yoksul durmuş'un

bir kış bile kalamadı koynunda karısının
koydu 1 numarayı karnına karısının
baktı suçlu suçlu
baktı yetim yetim
yüzüne karısının
ve hiç dönmiyecekmiş gibi artık
bırakıp gitti
dursun oğlu durmuş durbak

adını *dursun* koydular 1 numaranın

ciğer ciğer delindi kar
yaprak yaprak büyüdü yaz
yırtıldı keten

>>

eskidi pabuç
birdenbire güzeldi herşey
birdenbire birbaşına
iyâl-i durmuş durbak

gelsene a muhanet
gelsene a vicdansız
görsene hâlimizi
bizi böyle dar geçitte
el içinde bizi böyle
dönsene a muhanet

cenkten döner gibi döndü köyüne *durmuş*
dokundu gıdısına 1 numaranın
erkek erkek baktı yüzüne karısının
anlattı oralardan
anlattı büyük büyük
anlattı büyük cengi
anlattı *kan kalesi*
anlattı *sâdi vakkas*
anlattı *hayber* önü
anlattı uzun uzun
anlattı masal masal
kayaları hallaç gibi atardı dinamitler
peynir gibi doğrardı dağları makinalar
dereleri duman basar
yıldızlar elenirdi yorgun çadırlara
keder değil sevda açtı
sevda değil gurbet açtı
sinemdeki yaraları
anlattı yanık yanık
anlattı özlem özlem
koydu 2 numarayı karnına karısının
bırakıp gitti
dursun oğlu durmuş durbak

adını *döne* koydular uzun saçlının

bu yıl da bu soğuklar
soğuklar yaman

►►

alaf kısa *durmuş*'um
yeygimiz ehven
bu yıl da hep sayrıyız
sarmıyor yorgan
bu yıl da gelsen gayrı
bu yıl da bu gurbetlik
bu yıl da bu hasretlik
aman aman aman
dursun da iyi olup
döne de iyi olup
beni sen n'ideceksin
olmaz olaydım
ellerinden öperler
gel babası gel babası
geeel geel gel
gel de şeker getir *dursun* oğluna
gel de boncuk getir *döne* kızına
gel babası
gel babası
geeel geel gel

günler geçer ay gibi
aylar geçer yıl gibi
dert derdi yeder gelir
yıl yıldan beter gelir
gurbette *durmuş durbak*'ın
aklına neler gelir
aklına neler gelir
varsa da vursa birini
tükürse suratına birinin
sövse küncüden ufağına
oh diyerek
oh diyerek
oh diyerek
aman aman aman
"yiğit gurbet ile gitme
ya gelinir ya gelinmez."

döndü köyüne *durmuş*
kavaklar biraz daha çoramıklamış

>>

yaşlılar biraz daha
kayalar biraz daha
bebeler biraz daha
okşadı 1 numaranın saçlarını
dokundu gıdısına uzun saçlının
öptü cenik öküzün yumurta gözlerinden
çıktı bir dama
indi bir damdan
adım adım
damla damla
koptu köyünden durmuş
kaldı bir ay koynunda karısının
koydu 3 numarayı karnına karısının
bu öküze bir tek gerek
bu külfete ekmek gerek
gurbete gitmek gerek
gurbete gitmek gerek

adını *yeter* koydular 3 numaranın

yattı sokakta *durmuş*
kalktı sokaktan *durmuş*
baktı
küçülmüş yapıları
baktı
daralmış sokakları
baktı
sığmaz olmuş bankalar caddelere
abanmış işhanları insanların göğsüne
karışmış kalabalıklar
çöplüklere
çürüklere
yıkıntılara
tuttu bir ucundan kenti *durmuş*
çekti bu yana
tuttu öbür ucundan kenti durmuş
çekti o yana
bir de direk direk türkü
tam ortasına
bir de direk direk sövgü
alın çatına

▸▸

bir de zeytin ekmek
bir de domates
"kahpe felek sana n'ettim n'eyledim"
"gele gele geldik bu kara taşa"
genişletti
genişletti
genişletti kenti *durmuş*

"şu dünyada üç beş arşın bezim var"
ellerini alıp çıktı
ellerini *durmuş durbak*
bu yıl da bu gurbetlik
bu yıl da bu hasretlik
aman aman aman
anan da selam eder
bacın da selam eder
dursun da iyi olup
döne de iyi olup
yeter de iyi olup
aman aman aman
beni de n'ideceksin
olmaz olaydım
paran yoksa muhanet
çıkıp kendin gelsen ya
gayrı yeter desen ya
görsen ya hâlimizi
aman aman aman
"tez gel ağam tez gel
eğlenmeyesin
elde güzel çoktur
evlenmeyesin"

evlerinin önü dere
derede bir çift kavak
kavakların kanadında
evlâd-ü iyâl-i durmuş durbak
gülümser koca kavakta bir yeşil yaprak
çıkar çıplakları güneşe
sararır düşer yaprak
soğuk toprağa

>>

eser tipi tipi
yol keser boran
kalır canlar
kar altında
alırsın kalemi ele
çizersin ayı göğe
ay bakar sana sana
sen bakarsın aya aya
eridim toprak oldum
günleri saya saya
ne ay biter ne karınca
ne yol biter ne gurbet
onikiden vurmayınca
onikiden vurmayınca

döndü köyüne *durmuş*
fidan diken olmuş
kayalar toprak
ak yürümüş bebelerin kirpiklerine
dağlar kocalmış
dursun'a kelik
demiş almış *durmuş durbak*
döne'ye boncuk
yeter'e emzik memzik
demiş almış *durmuş durbak*
ve çiçekli bir eşarp karıcığına
bir naylon terlik
bir kutucuk lokum da anacağına
bacısına üç metrecik dallı basma
aman aman aman
yâd kasığı değen karı
gurbette oynaşan erkek
kör olasın kahpe felek
yıkılasın koca devran
aman aman aman

öptü *dursun*'unu alnından *durmuş*
öptü *döne*'sini yanaklarından
öptü *yeter*'ini gözyaşlarından
koydu 4 numarayı karnına karısının

>>

çıktı gurbete *durmuş*
ağam tez gele tez gele
paşam tez gele tez gele
kar kalkmaz yol ışımaz
gülüm yaz gele yaz gele

hayrullah koydum adını
almadım ben murâdımı
gitti gelmez gitti gelmez
ağam tez gele tez gele

mektup yâre selam götür
selamını al da getir
bitir tanrım bitir gayrı
bu hasreti gayrı bitir

döndü köyüne *durmuş*
koynu boş kursağı boş
hayrullah'ın gömütüne
sıçanlar yuvalanmış
toprak yok eke biçe
davar yok sağa sıka
fadimem fadimem
yiğit ya gurbete
ya dağa çıka
ak koyun meler gelir
dağları deler gelir
fadimem fadimem
yıl yıldan beter gelir
gurbette bir babanın
aklına neler gelir
neler gelir fadimem
dursun ağlar
durmuş'um
döne'n güler de güler
ardından *yeter* gelir
fadime'n bir iskelet
fadime'n bir cenâze
karnını tutar gelir

beni gözletme *durmuş*
muhanetlik etme *durmuş*
ya gel ya para gönder
beni ağlatma *durmuş*
bu yıl da perperişan
bu yıl da döküm döşek
bu yıl da bu hasretlik
bu yıl da bu gurbetlik
aman aman aman

kancıktır gurbetin ekmeği kancık
vurur beline yiğidin
düşürür puşt eline
fadime'nin kucağında bir oğlancık
yatar kerpiç kerpiç ak
bakar yıldız yıldız nur
somurur anasının iskeletini
fadime'nin kucağında bir oğlancık

5 numaranın adı *yaşar*
yaşar'ın gözleri şaşmaktan şaşı
salıncakta gibi dönenir başı
ağlamak da ağlamak bütün gün işi
ağlama oğlum ağlama
ağlama yavrum ağlama
bu yıl da bu hasretlik
bu yıl da bu gurbetlik
aman aman aman

dursun deri
döne kemik
yeter'in göçmüş döşü
öksürür de öksürür
öksürür de öksürür

ağam tez gele tez gele
paşam tez gele tez gelE
kar kalkmaz yol ışımaz
gülüm yaz gele yaz gele

doksandokuz apartıman
doksandokuz villa
doksandokuz park yapıp döndü köyüne *durmuş*
kavaklar biraz daha çoramıklamış
kayalar biraz daha
yaşlılar biraz daha
bebeler biraz daha
yıkılmış köy biraz daha
artmış taşı gömütlüğün

ışıklar oturttum fadime'm
ışıklar ki allı da morlu
caddeler geçirttim fadimem
caddeler ki sağlı da sollu
yapılar kondurdum fadime'm
yapılar ki minare boyu
bir de parklar bahçeler ki fadimem
bir de sıtadyumlar ki
havuzlar fışkırttım fadimem
havuzlar ki cennetiâlâ

bahçeler donattım fadime'm havuzlu konaklara
ve de kuşlar ki fadimem
sâfi muhabbet
ve de gemiler ki fadime'm
yırttırır deryayı manda mübarek
yüklenir de karşılardan koca bir köyü
köpürterek geçer de göğrengi suyu
hilâl hilâl ak kuşları fadime'm
döndürür de tepesinde mendil örneği
getirir de boşaltır amanın allah
boşaltır bizim köye
elleri de çantalı
elleri de simitli
boyaları dudaklı
bacakları sabahlı
çayları da sıcak sıcak
fadime'm
sualleri cevaplı

>>

kadınlar ki fadime'm
erkekler ki fadime'm
hele de çocuklar ki
herbiri bir zâtısungur

kayıklar ki iner çıkar fadime'm
motorlar ki çakar geçer
yüreğim kalkar iner
fadime'm
yüreğim uçar düşer
ha şu gurbetlik de olmasa
ha şu hasretlik de olmasa
koynunda sıcak sıcak
çorbamda nâne nâne
aklıma neler gelir neler gelir fadime'm
aklıma neler gelir
nevruzu nergizi sümbülü değil
çiğdemi menevşesi bülbülü değil
aklıma neler gelir
fadime'm
aklıma neler gelir
kopmuş çivisi bu zırıltının
gayrı çivi tutmaz tahta
yıl yıldan beter gelir
ha bir toparlansak da çıksak ortaya
biliyorum fadime'm
ardından neler gelir!

evlerinin önü dere
derede bir çift kavak
yaprakları ıpıl ıpıl güler güneşte
sızım sızım sızlaşır bedenleri
kör derenin kör yazında
ayazında kara kışın
hey niksar'ın fidanları
niksar'ın fidanları
çevirin gidenleri

indi *durmuş* otobüsten
bindi tirene

tiren gider *durmuş* gider
tiren gider *durmuş* gider
ne yol biter ne tiren
ne yol biter ne tiren
geçti hasretliğin sınırlarından
gerilerde bıraktı gurbetliği
şaştı da şaştı *durmuş*
kalabalık gözlerle

dedi: neresidir böyle bu?
dediler: şaşmakistan!
şaştı da şaştı *durmuş*
şaştı ta şaştı *durmuş*
dedi: peki n'etsek n'eylesek?
dediler: mark, mark!
acep yatsak uyusak?
suvarsak mandaları?
dediler: mark, mark!
yedi kat yerin altı
otomasyon, rotasyon?
dediler: mark, mark!
ya bizim çoluk çocuk?
evlâd ü iyâl-i durmuş durbak?
dediler: mark, mark!
indi *durmuş* taşıtlardan: mark, mark!
çıktı *durmuş* yeraltından: mark, mark!
yattı *durmuş* yıldızlarda: mark, mark!
kalktı *durmuş* hayımlarda: mark, mark!
öylesine kaptırdı ki kendini çarka
şaşmak bile şaşıp kaldı
dediler: mark, mark!
kilise câmi havra
mark gerek mark gerek mark gerek bize!

şaştı da şaştı *durmuş*
şaştı da şaştı *durmuş*
gözleri şaşmakistan
yüreği özlemistan
kaldı da kaldı *durmuş!*

sevgili karıcığım
sevgili yavrularım
evvelâ selam edip mark
hal hatır mark sormak ile
beni de sorarsanız
izniyle mark tanrının
mark ben sizi çok merak
mark ben de iyi olup
sizleri mark özleyip
geldi mark göreceğim
geldi mark çok fadime'm
dursun'um mark döne'm mark
yeter'im mark yaşar'ım
geldi mark çok göresim
nasıllar mark anam mark
anam nasıl bacım mark
ölen kalan köyde mark
konu komşu fadime'm mark
çoluk çocuk mark fadime'm
dursun'um mark dönem mark
yeter'im mark nasıllar
nasılım mark hepiniz
köyde ölen kalan mark
mark anam nasıl mıyım
sen nasılım mark yavrum
nasıl mıyım bacım mark
ben de mark iyi olup
mark ben de sağlığımı
ve de âfiyette olup mark
beş vakit namazımı
yâni markım yakında
iyi olup işim mark
tanrıya mark ki şükürler
hamdolsun ki mark şükür
altı ay mark sonra ben
bir araba çekip mark
en son model markası
çok çok pikap fadime'm
üç beş teyip fadime'm mark
mark fadime'm çok pikap

▸▸

çok şampuan çok tarak
beni de sorarsanız
yemem içmem iyi mark
beş vakit mark çok şükür
bir dükkân mark açarak
açarak bir dükkân mark
üç daire fadime'm, dinime allahıma
çok çok teyip çok pikap
alarak ben yakında
arsa banka kat cüzdan
holding şirket fadime'm mark
tarihli mektubumun
markına dek fadime'm
arabayı çekip mark
gelirim mark yakında
soranlara selam mark
sizi hiç unutmayan
mark kocan durmuş durbak

evlerinin önü dere
derede bir çift kavak
yaşayıp gidiyor karıncalarla
evlâd-ü iyâl-i durmuş durbak

(*Oğlak*)

ACIYI BAL EYLEDİK

"pir sultan ölür dirilir"

bak şu bebelerin güzelliğine
kaşı destan
gözü destan
elleri kan içinde

kör olasın demiyorum
kör olma da
gör beni

damda birlikte yatmışız
öküzü hoşça tutmuşuz
koyun değil şu dağlarda
san kendimizi gütmüşüz
hor baktık mı karıncaya
kırdık mı kanadını serçenin
vurduk mu karacanın yavrulusunu
ya nasıl kıyarız insana

sen olmasan öldürmek ne
çürümek ne zindanlarda
özlem ne ayrılık ne
yokluk ne yoksulluk ne
işsiz güçsüz dolanmak ne
gün gün ile barışmalı
kardeş kardeş duruşmalı
koklaşmalı söyleşmeli
korka korka yaşamak ne

kahrolasın demiyorum
kahrolma da
          gör beni

kanadık toprak olduk
çekildik bayrak olduk
döküldük yaprak olduk
geldik bugüne

ekmeği bol eyledik
acıyı bal eyledik
sıratı yol eyledik
geldik bugüne

ekilir ekin geliriz
ezilir un geliriz
bir gider bin geliriz
beni vurmak kurtuluş mu

kör olasın demiyorum
kör olma da
    gör beni

(*Acıyı Bal Eyledik*)

ŞÜKRAN KURDAKUL
(Doğ. 1927)

DİYORUM

Durdum baktım, içlenmekse herkesler içleniyor
Durdum baktım, herkes ince, herkes kırık
Nöbet gecelerinde saatler sabahlamak bilmiyor
Ampul sönük, yürek garip, tavan basık
Beri yanda bir sıra iplik çıkar
Bir sıra iplik girer
Beri yanda ayakta durmamak ister artık
Bütün tezgâh başındakiler.

Durdum baktım, içlenmekse herkesler içleniyor
Bir diyorum, göz kapaklarına yazık
Bir diyorum diz kapaklarına
Düşüversem evimin sokaklarına bir
Bir diyorum Asiyemin sıtma iğnesi
Bir diyorum yoksulluğun buncası
Bir diyorum onca dokumanın parası
Elimize binde kaçı verilir

Durdum baktım, içlenmekse herkesler içleniyor
Ampul sönük, yürek garip, tavan basık
Hikâyeler gazetede aynen devam ediyor
Dinmemiş göz yaşları Ferdane teyzenin
Postacının çantasına merak boşuna
Radyolara boşuna kulak veriyor
Bir diyorum, göz kapaklarına yazık
Bir diyorum Asiyemin sıtma iğnesi
Bir diyorum yoksulluğun buncası
Diyorum yetmeli artık.

KIRIK DEĞİRMEN

Bir içimin alacakaranlığına dayanmak meselesi,
Bir bu fena İstanbul akşamını yaşamak
Nice odaların kapanmış penceresi
Gene bana iniyor yalnızlığıma sığınmak.

Gene benim, şimdi tek başına, sonra beraber.
Bir yanım mağrur sağlam, bir yanım gücüme gider.
Bir yanımda karşı koyma, bir yanımda ezilmeler.
İkili tutkular gibi canıma okuyacak.

Her şeyler devam eder bu bildiğim gidişte.
Evli evine giderken yolcu yoluna.
Ne rüzgârlar yapacağını yapmış ki bana
Kırık değirmenler gibiyim, dönemiyorum işte.

(*Nice Kaygılardan Sonra*)

YİRMİ İKİ YIL SONRA

Unutulmaya kalkan bir trenin
Eski bir istasyona bakan penceresinde
Bir yolcuyu sorar gibi arayan
Jandarmalar, ellerimin garip nöbetçileri
Daha ilk kampana bile vurmadan
Yalnızlığın kelepçesini taktı içime.

Şehir arkada kaldı, geçtiğim son caddeden
Ne yasakların gölgesini alnında gördüğüm
Işığı kilitleyen karanlık kafeslerinde
Bu sonsuz özgürlüğe ne zaman varmışım ben
Dünyanın duygusunu gözlerinde içeren
İçimdeki adam, kabına sığmıyor gene.

Kaç akşam geçirdiğim Birinci Şubeden,
Bir tünelden kopar gibi çıkıyor trenimiz..
Jandarmalar, ellerimin garip nöbetçileri.
Hangi yalnızlığa gittiğimizi söyler mi?

(*Halk Orduları*)

ORADAKİ

Kendi uzaklığımdan kurtularak
Hüküm giymiş dizeler gibi
Çıktım parmaklığımdan
Kendimde duydum ellerimi.

Nicedir sessizliğimde kanayan
Acımın yorgun yüreği
Dirençlerin yıkımların ardından
Eski kaygılara götüremedi beni.

Defterlerim, kitaplarım, kalemim
Güzelliğin ustası, umudum da ustası olan
Açıldı geleceğin çocuk bahçeleri
Geceye doğru ranzamdan.

(*Acılar Dönemi*)

ARMAĞAN

Bunca yıl çok ışık birikti avuçlarımda
Senin olsun
Esinlen sevgi dokuyan ellerimden
Bunca yıl şiirin, kardeşliğin, kavganın
Has bahçelerinde yarattım bu gerçeği.
Sabrım senin olsun.
Aşkım senin olsun.

Acıların sütüyle büyüttüğüm umutlar
Mahpushane avlularında boy verdi,
Dolunay menekşelendi kirli kara camlarda.
Her görüşte yeniden vurulduğumuz ana evren
Özgürlüğe boyadı saksımdaki çiçeği
Senin olsun.

Biz ki acılar döneminden
Ellerimizi kirletmeden geçtik.
Direncim senin olsun,
Sevgim senin olsun.

(*Acılar Dönemi*)

MUSTAFA ŞERİF ONARAN
(Doğ. 1927)

KULA

Aydınlık bir şarkı halinde başlar,
Buğdaylarda bereketin huzuru,
Yeşil bir dua göklere doğru,
Maviliklerle birlikte genişler.

Erguvan yaşmaklı kadınlar tarlada,
Acılı kağnılar harman yolundadır.
Kurulmuş bostanlara çadır,
Yeni bir hayat yaylada.

Çardakta kilimlere dokunur sıla,
Kavunsu kokar serinliği yelin.
Yün eğirir ince bir gelin.
Bir öğle ezanıyla ürperir Kula.

(*Unutulmuş Şiirler*)

TURGUT UYAR
(1927-1985)

O KÖY YİNE KENDİ RÜYASINDADIR

Heybetli Arsiyan dağlarında bir gün
Atım yoruldu, ben yoruldum.
Şimşekli, fırtınalı bir ikindi
Çektim atın dizginlerini, yağmurlar içinde
Banarhev köyünde indim..

Muhtarın odasında bir ben, iki yabancı
Birbirimizi yıllardır tanırcasına
Kurunduk, çay içtik, muhabbet ettik
Kurtlar, kuşlar ve bulutlardan uzakta
İnsan olduğuma gizli gizli
Bir sevindim bir sevindim..

Kadın lafı geçti mi söz arasında
Bir tuhaf oluyordum
Karanlıklar içinden inanmazsınız
Uzak uzak sesler duyuyordum.
Girdim yatağa, çektim yorganı
Banarhev köyünde, muhtarın odasında
Düşlerimin ve insanların yanıbaşında
Sabahlara kadar uyudum..

Oranın sıcaklığı havasındadır.
Ben gidince bir şey değişmedi biliyorum.
Şad olsunlar hepsi suları, alabalıkları ile.
....
O köy yine kendi rüyasındadır.

(*Türkiyem*)

UZAK KADERLER İÇİN

Birgün, bir yağmurla garip garip
–Çoluğu çocuğu terk edeceğim.–
Bir sevgiyle doymayacak kalbim, anladım
Alıp başımı gideceğim.

Asır yirminci asırdır, amenna
Bir yanımda sevgilerim, bir yanımda sancım
Neon lambaları büsbütün karartır gecemizi
Uzaklar daha uzaklaşır
Bir define çıkarır gibi kayalardan, Âdemden beri
Sımsıcak sevgilere muhtacım.

Bir gün alıp başımı gideceğim
–Yıldızlar ışısın, yollar üşüsün, yollar...–
Belimi bir ılık şal sarsın, mavi
Hüzünlü bir serencamın ardından, şarkısız
Rüyalarım unutulmuş bir handa pes desin
Görmüş geçirmiş bir çift duygulu dudak karşısında.

Kendi kendine çekilmez oluyor ömrüm
Her insanın ayrı ayrı yaşayabilsem kaderinde
Diyarı gurbette kanlı bir aşk
Bahtsız bir çocukluk uzak köylerin birinde
En uzak beyazlar,
En yakın ikindilerde, duygulu
Ve bir sahil meyhanesinde bir akşam
İçip içip ağlasam..

Nasıl kısa kesmeli bilmiyorum?
Herkesin derdinden pay isterken.
Uzak kaderlerin suları çağlar şimdi
Yıldızlar dökülür sonsuza içimizden.

Birgün, bir parkta otururken, biliyorum
Bir el yağmurlarla dokunacak omuzuma
Bir çift göz, bir davet, bir kalp
Çoluğu çocuğu terk edeceğim.
Yapraklar dökülecek, çiçekler solacak

Bir sonbahar, bir sabah ve bir yağmur olacak
Toprak ve insan kokularıyla,
Uğultulu bir sarhoşluk içinde, yıllar için
Başımı alıp gideceğim.

(*Türkiyem*)

GEYİKLİ GECE

Halbuki korkulacak hiçbir şey yoktu ortalıkta
Herşey naylondandı o kadar
Ve ölünce beş on bin birden ölüyorduk güneşe karşı.
Ama geyikli geceyi bulmadan önce
Hepimiz çocuklar gibi korkuyorduk

Geyikli geceyi hep bilmelisiniz
Yeşil ve yabanî uzak ormanlarda
Güneşin asfalt sonlarında batmasıyla ağırdan
Hepimizi vakitten kurtaracak

Bir yandan toprağı sürdük
Bir yandan kaybolduk
Gladyatörlerden ve dişlilerden
Ve büyük şehirlerden
Gizleyerek yahut döğüşerek
Geyikli geceyi kurtardık

Evet kimsesizdik ama umudumuz vardı
Üç ev görsek bir şehir sanıyorduk
Üç güvercin görsek Meksika geliyordu aklımıza
Caddelerde gezmekten hoşlanıyorduk akşamları
Kadınların kocalarını aramasını seviyorduk
Sonra şarap içiyorduk kırmızı yahut beyaz
Bilir bilmez geyikli gece yüzünden

"Geyikli gecenin arkası ağaç
Ayağının suya değdiği yerde bir gökyüzü
Çatal boynuzlarında soğuk ayışığı"
İster istemez aşkları hatırlatır

>>

Eskiden güzel kadınlar ve aşklar olmuş
Şimdi de var biliyorum
Bir seviniyorum düşündükçe bilseniz
Dağlarda geyikli gecelerin en güzeli

Hiçbir şey umurumda değil diyorum
Aşktan ve umuttan başka
Bir anda üç kadeh ve üç yeni şarkı
Belleğimde tüylü tüylü geyikli gece duruyor

Biliyorum gemiler götüremez
Neonlar ve teoriler ışıtamaz yanını yöresini
Örneğin Manastır'da oturur içerdik iki kişi
Ya da yatakta sevişirdik bir kadın bir erkek
Öpüşlerimiz gitgide ısınırdı
Koltukaltlarımız gitgide tatlı gelirdi
Geyikli gecenin karanlığında

Aldatıldığımız önemli değildi yoksa
Herkesin unuttuğunu biz hatırlamasak
Gümüş semaverleri ve eski şeyleri
Salt yadsımak için sevmiyorduk
Kötüydük de ondan mı diyeceksiniz
Ne iyiydik ne kötüydük
Durumumuz başta ve sonda ayrı ayrıysa
Başta ve sonda ayrı olduğumuzdandı

Ama ne varsa geyikli gecede idi
Bir bilseniz avuçlarınız terlerdi heyecandan
Bir bakıyorduk akşam oluyordu kaldırımlarda
Kesme avizelerde ve çıplak kadın omuzlarında
Büyük otellerin önünde garipsiyorduk
Çaresizliğimiz böylesine kolaydı işte
Hüznümüzü büyük şeylerden sanırsanız yanılırsınız
Örneğin üç bardak şarap içsek kurtulurduk
Yahut bir adam bıçaklasak
Yahut sokaklara tükürsek
Ama en iyisi çeker giderdik
Gider geyikli gecede uyurduk

"Geyiğin gözleri pırıl pırıl gecede
İmdat ateşleri gibi ürkek telaşlı
Sultan hançerleri gibi ayışığında
Bir yanında üstüste üstüste kayalar
Öbür yanında ben"
Ama siz zavallısınız ben de zavallıyım
Eskimiş şeylerle avunamıyoruz
Domino taşları ve soğuk ikindiler
Çiçekli elbiseleriyle yabancı kalabalık
Gölgemiz tortop ayakucumuzda
Sevinsek de sonunu biliyoruz
Borçları kefilleri ve bonoları unutuyorum
İkramiyeler bensiz çekiliyor dünyada
Daha ilk oturumda suçsuz çıkıyorum
Oturup esmer bir kadını kendim için yıkıyorum
İyice kurulamıyorum saçlarını
Bir bardak şarabı kendim için içiyorum
"Halbuki geyikli gece ormanda
Keskin mavi ve hışırtılı
Geyikli geceye geçiyorum"

Uzanıp kendi yanaklarımdan öpüyorum.

(*Dünyanın En güzel Arabistanı*)

KESİKSİZ ÖVGÜ

Esmer güzeli Necla'nın baktıkça "bayıldım" dediği gökyüzü
İşte ben bunu mutlak yazmalıyım dedim
Karanlıkta dünyayı bir bir hatırlamak
Ben yeter dedikçe şehirlerin güzelleşmesi
Bir anda kendi kendime bulduğum mutlu gerçek
Bir kadın var beni onun iki eli iki gözü kurtarır
yaşamamaktan
Öyle hoşlanırım ki onunla yatmaktan utanırım artık

Sabahları acıkmayı ondan öğrendim

(*Dünyanın En güzel Arabistanı*)

MEYMENET SOKAĞI'NA VARDIM

Bana köfteler hazırlayın salatalar hazırlayın bir de pencere
Oturup umutla birşeyler unutayım
Siyah şarabın tadını bilirim orman gibi
Siyah şarap siyah üzümlerden yapılır kokulu mahzenlerde
Durdum bunları söylerim alışamadım
Küçük küçük muştular üçüncü kat korkmadan aşk
En uzakta körler vardır aşkolsun derim onlara
Tutarlar güneş ışığını maviye boyarlar yahut mora
Gönendiklerini mi söylesem mutsuzluklarını mı
Kalkalım Meymenet Sokağı'na varalım vaktidir.

Dört adam Meymenet Sokağı'nda durup bir eve baktılar
Durdum ben de baktım ahşap bir evdi
İstesek bakmazdık düşünün ama istedik baktık
Kararmış tahtalarda yerleşmiş mutluluklar gördük
O bildiğimiz eskimiş güneşten dipdiri ışıklar
Bir de kız gördük onaltısında sevilmeyi özler
Meymenet Sokağı eğri büğrüydü ama loştu
Görseniz loştu
Meymenet Sokağı'nın tadını hep bilirim ama gidemem
Oturur dosya düzenlerim akşama kadar
Daracık boş zamanlarımda durup sokakları düşünürüm
Deniz kıyılarına inen ufak tefek sokakları
Doksaniki dosya düzenlerim başlarım yeryüzünü sevmeye
Alışmadığım şeyleri sevmeye çabalarım
Bir vakit var yeşille beşbuçuk arasında
Evrenin sevişmek için yorulduğu yumuşadığı isteklendiği
Ellerim kollarım sevinir ben sevinirim sokaklarda
Durmaz yaşarım koyu koyu
Dünyada Meymenet Sokağı var başka sokaklar var hep
sokaklar

Sokakları gerinerek sevmeye başlamaklar
Ağaçlarla şaraplarla ben varım
En uzaktaki körler var aşkolsun onlara
Daha ellialtı dosya var düzenliyeceğim
Gökyüzünün kalkıp dudaklarıma bir değmesi var
Oysa kapılar var duvarlar var perdeler var

Bir bıraksalar
Sonra başka şeyleri özlemeye

(*Dünyanın En güzel Arabistanı*)

DENİZE GİDİP DÖNEN MAVİLERİN BİRE İNDİRGENEN ÜÇLÜĞÜ

Yalanlı dolanlı alçak doğruca yaşanmamış bir
Bir gözsüz kulaksız elsiz ayaksız güdük bir gün
Bütün yitiklerim karalarım üstüste üstüste bütün karışıklığım
Gelip geçtiğim macera şu kadar binler yıllık
Şu kadar binler yıllık karalarım karışıklığım üstüste
Usul usul insan insan ölüm ölüm üstüste
Şu kadar güneş şu kadar su yılanı şu kadar düzen
Ben sebepliyim denizlere aylara kavgalara umutsuzluğa
Bir maviyi durup dururken birine benzetiyorum
Bir balığın ağzını anıyorum durup dururken
Serinliyorum

Ben üç yer tasarlamıştım üçü de sana bana uygun
Biri günebakanlarda biri otuz yaşta birini sorma
Birini sorma gün gelir ben söylerim
Daha usta olurum daha yiğit o zaman söylerim
Bu kırgın karanlığı bir ışıtalım ilkin
Yeniden şehirler kuralım şimdikilerine benzeyen
Baştan başlayalım susamlara ekmeklere denizaşırılarına
sevmelere
Gidip dönelim
Belki bir yerde bir tohumda bir durumda belki
Belki o ses o yudum o yumuşak döşekler yeşil yeşiller
Ben taş çekerim yılmam çamur kararın yol döşerim
Bakarsın göneniriz gidip dönelim
Ben yılmam taş çekerim çamur kararım ben
Senin de gürül gürül saçların var nasıl olsa.

(*Dünyanın En güzel Arabistanı*)

GÖĞE BAKMA DURAĞI

İkimiz birden sevinebiliriz göğe bakalım
Şu kaçamak ışıklardan şu şeker kamışlarından
Bebe dişlerinden güneşlerden yaban otlarından
Durmadan harcadığım şu gözlerimi al kurtar
Şu aranıp duran korkak ellerimi tut
Bu evleri atla bu evleri de bunları da
Göğe bakalım

Falanca durağa şimdi geliriz göğe bakalım
İnecek var deriz otobüs durur ineriz
Bu karanlık böyle iyi afferin Tanrıya
Herkes uyusun iyi oluyor hoşlanıyorum
Hırsızlar polisler açlar toklar uyusun
Herkes uyusun bir seni uyutmam bir de ben uyumam
Herkes yokken biz oluruz biz uyumayalım
Nasıl olsa sarhoşuz nasıl olsa öpüşürüz sokaklarda
Beni bırak göğe bakalım

Senin bu ellerinde ne var bilmiyorum göğe bakalım
Tuttukça güçleniyorum kalabalık oluyorum
Bu senin eski zaman gözlerin yalnız gibi ağaçlar gibi
Sularım ısınsın diye bakıyorum ısınıyor
Seni aldım bu sunturlu yere getirdim
Sayısız penceren vardı bir bir kapattım
Bana dönesin diye bir bir kapattım
Şimdi otobüs gelir biner gideriz
Dönmiyeceğimiz bir yer beğen başka türlüsü güç
Bir ellerin bir ellerim yeter belliyelim yetsin
Seni aldım bana ayırdım durma kendini hatırlat
Durma kendini hatırlat
Durma göğe bakalım

(*Dünyanın En güzel Arabistanı*)

ÇOK ÜŞÜMEK

Bir Kalır uzun resimlerde anısı sakallarımızın
Urban içinde Üşüyüp Üşüyüp kaldığımızın

Bir Kalır yanık yağlar kokusu şehirlerde
Uzun nehirlere binip uzaklaşmadıkça

Bir Kalır yabancı yataklarda o oteller
Meydanlar heykeller sizin olmadığınız o her yer

O çok yalınç gerçekli gelip gitmeler

Bir Kalır uzun duvarlar ve onların dipleri
Bir Kalır Yılgın Adamların hep "Evet" dedikleri

Çok üşürdük hep üşürdük üşümekti bütün yaşadığımız
Üşürdü ellerimiz aşkımız sonsuz uzun sakallarımız

Tükenir dağınık diriliği kaşıntımızın bir gün
Bir Kalır uzun kitaplarda anısı çok Üşüdüğümüzün

(*Tütünler Islak*)

YAVAŞÇA OLUYOR ELLERİME

Susuz bir aklık başlayınca aramızdan
yavaşça oluyor ellerime bulaşması,
bir eksiyle yüklü minüskül H harfinden
bir meydan çarpmasından,
beni hatırlamakların

Bunlar bizim kızlarımızdır
Kara güller önlerinde kara
saçları çılgınca ikiye ayrılmış,
–hiçbir şey eski açıklığında değil ki–
yavaşça oluyor ellerime bulaşması,
bir ot sesinden bir at akşamından,
tam şehir içinde, otobüs durağında,

»

birden ulaşılmaz gençlikleri herşeyin...
Yapmayın... Nasıl inanırım eşitliğine!.
Heryerde gençtir o Büyük Su.
Kıyıdadır,
boyalı sandallar ve sabah çocuğu kıyısındadır
Kırları ve ormanı geçince hemen,
şehir bitince yani çok kolay
yani lokantalar bitince sayın örtüleriyle,
kuzuların danaların kıyma yapıldığı kasaplardan sonra
elmalardan karpuzlardan biraz ötede
yani uzakta...
-hiçbir şey artık eski açıklığında değil ki-
yani kiliseden bozma camilerde
yani askeriye deposu yapılmış,
yani burda, orta yerde, ışıkta ve parada
zaman zaman gökyüzü gecesi aralığında.
....
Bir denizin yanında nedir ki bıyıklı ve saçları dökülmüş
bir adam.
kötü bir alışkanlıktan başka nedir bir adam...

(*Tütünler Islak*)

AY ÖLÜR YILGINLIKTAN

Ay ölür şimdi. Yani ölmek!.. Uzuneski geçmişi bir suyun.
Barışmamak çirkin bir akşam olur ve tabaklarda.
Donar yemişlerde ispirto
Yakılmaz ışık o saatlerde ispirto.
Sülünlerin soğuk akşamlara döküldüğü o ovalarda
Kent uygarlığının akşamı otlara döner, küçük karartılar
mor evlerde soğuk sobaların uzayan küllerini dağıtır,
taşralı bir çocuğun eksik bilgisinde.
Ay ölsün...

Ay ölür şimdi. Uzuneski saldırışlı, ağlaması gökyüzünden,
kimsesiz ve hüzünlü bir at yelesi bakışları ve kösnüye
hiç benzemeyen bir uzun,
deniz kıyısı. İspirto

»

Kalçaları dar ama ne zararı var, hacamatlı bir kadın,
doğuramaz artık eski bir evlerde,
eski bir savaş evinde ispirto
elleri boş sularda, karanlıklar ve yılgınlıklar taşıyan
posta vagonlarını bulur,
Sülünlerin soğuk akşamlara döküldüğü o ovalarda
Büyük denize bakmak, mavi kalmak gibi,
yatarsa. Kimsesiz ve bir at
Ay ölsün

Ay ölür şimdi. Mağara tükenir ağan yalnızlığında geçmişlerin
El yadırgar ayasını, bir şey yavaşça inerse.
O hüzündür.
Erken gitmenin ve geç kalmanın, uzuneski posta
vagonlarında
1930 tarihli bir gazete bulmanın ve
İşi gücü tütün kokan adamların.
Sülünlerin soğuk akşamlara döküldüğü o ovalarda
Adam bulanır ve bozar orucunu küfüre, ve pencerelerden ba-
kıldığında
dinsel güçleri artar yaşlı kadınların, o yaklaştıkça
bardaklarda
ve bir at
Ay ölsün...

Ay ölür şimdi. Belki girdiğin kapıdan bir gök müydü?..
bir gök müydü ki başını eğdiğin, eksik bir ağız mıydı,
ve
bir at mıydı? sanki!..
Yüzde üç buçuk faiz ispirto
Gitgide güçleşen simyası burda olmanın, ışıksız kapıların
güneş yoksulu sahanlıkların sana verdiği ürküden,
Birden alınan kentlerin dükkânları nasıl kapanırsa,
ölülerle dolunca sonsuz ülken, ey Mağribî, kanının hiç
uğramadığı bir yerlerinde, çadırları ve bir ağacı
bırakmanın sızısı.
Sülünlerin soğuk akşamlara döküldüğü o ovalarda
Tıpkı kösnüye, doymuş kösnülere benzeyince bir resimsiz
kitap
O büyük telaş avuçlarında,
ayılmanın ve bir illet bulmanın,
Ay ölsün...

......
Gel dur önüme, sen benim sahiliğimsin!.. Isırdığım,
bir kauçuk düşmanlığıdır!..
Yaşamanız baştanbaşa senin övgündür,
Ey kutsal bencillik!.. Seni
bırakmak niye?. Suları ve seni bırakmak,
Niye?..
Aşkın akan suları, doyurgan yabanıllığı savaşların ve
büyük utkular geçer onarıcı gölgenden.
Ey en gerekli yapısı tanrıların, Ben!..
Nem varsa sanadır!.. yıkılmış birlikler, kırılmış bardaklar
ölen kadınlar,
kan......

(*Tütünler Islak*)

TERZİLER GELDİLER

Terziler geldiler. Kırılmış büyük şeylere benzeyen şeylerle
daha çok koyu renklere ve daha çok ilişkilere
Bir kenti korkutan ve utandıran şeylerle.
Kumaşlar bulundu ve uyuyan kediler okşandı. Sonra
sonsuz çalgısı sevinçsizliğin.
Çay içmeye gidenler vardı akşamüstü, parklara gidenler de
Duruma uymak kısaltıyordu günlerini artamayan eksilme-
yen bir hüzünle...
Yorgun ve solgundular, kumaşları buldular, kenti doldurdular
O çelenk onbin yıllıktı,, taşıyıp getirdiler
Ölülerini gömmüşlerdi, kalabalıktılar, tozlarını silkmediler
Bütün caddeler boşaldı, herkes yol verdi,
"Tanrıtanır kadınlar ve cumhuriyetçiler
piyangocular, çiçek satın alanlar,
balıkçılar ağlarını, paraketelerini, ırıplarını, oltalarını
zokalarını, çevirmelerini ve kepçelerini topladılar.
Sigaralarını yere atıp söndürdüler sigara içenler..."
Bir şey vardı ısınmaz kalın kumaşların altında kesip biçtiler
Patron çıkardılar, karşılaştırdılar,
Katlanılmaz bir uykunun sonunu kesip biçtiler
Şarkılara başladılar ölmüş olan bir at için
Makaslarını bırakmadılar
Bekleniyorlardı.

"Ey artık ölmüş olan at! –dediler–
Ne güzeldi senin çılgınlığın, ne ulaşılırdı!
Sen açardın,
Otuzüçbin at türünün tek kaynağıydın sen!
Tüylerin karaparlaktı. Koşumların,
–kokulu yağlarla ovulup parlatılan–
nasıl yakışırdı sağrılarına ve göke.
Göke bir ululuk katardı sonsuz biçimin, at!
Toynaklarını liflerle ovardık
Senin karaya boyanırdı koşuşun
Uyandırırdı bütün karaları ve denizleri
Çılgın kişnemeni duyardık sonsuzun yanıbaşından
Ne güzel gözlerin vardı Kara at!
Binlerce kişi,
–çocuklar, kadınlar, erkekler görkemli yahut
darmadağın giysileriyle herkes
körler ve cüzzamlılar,
bütün kutsal kitaplar kalabalığı,
ermişler kargışlılar ve günahlılar
gebe kadınlar, vâz edenler
ve dondurmacılar ve at cambazları ve
tecimenler ve kıralcılar ve gemicilerle
Tanrıtanımazlar ve tefeciler ve
yalvaçlar...–
ormanlardan ve kıyılardan ve kıraç yerlerden gelmiş
senin mutlu ovanı doldurup
haykırırlardı.
Büyük sesler içinde sen, geçerdin..."

Terziler geldiler. Bu güneşler odaların dışındaydı artık.
Herkes titrek ve sabırsız, titrek ve sabırsız evlerinde
Gazeteler yazmadı, dükkânlar dönemindeydik
Yüzlerce odalarda yüzlerce terziler, pencerelerini kapadılar
Parmakları uzun, kurusolgun yüzleri sararmış, eskimiş dur-
maktan
Yitik saat köstekleri, titrek ve sabırsız yorgun bacakları
Herşeylerine yön veren durmuşluğa olur dediler
beğenip gülümsediler.

"Ey artık ölmüş olan at! –dediler–
Senin eyerin ne güzeldi.
Dişi keçi derisinden, ofir altınıyla süslü
Nasıl yaraşırdı belinin soylu çukurluğuna
Seninle öteleri ansırdık.
Öteler, baklanın ve pancarın duyarlığı
Kedinin vardığı erişilmez kişilik
Güneşli bir damda.
İçimizden gemiler kaldırırdın,
Suyunu büyük şölenlerle tazelerdik
Bayramımızdın. Kuburlukların
bütün kişniş ve badem doluydu.
Şimdi dar dünya
Ölümün büyük hızı kesildi."

Terziler geldiler, Ateş ve kan getirmediler.
Hüzünleri kan ve ateşti ama. Uğultulu bir şey
Ekspresler garlarda kaldı, ilaçlar çıldırdılar
Kenti bir baştan bir başa dolaştım, tıs yok
Bütün odalara dağıldılar. Sürahiler tozlu, pabuçlar kurumuş
yerlerde kırpıntılar
"oyulmuş yakalar, kolevlerinden arta kalanlar
vatka pamukları, verevine şeritler, kopçalar,
düğmeler, ilikler
iplik döküntüleri, kumaş parçaları,
karanlık akşamüstüleri ve sabahlar,
dükkân tabelaları, kartvizitler..."

kasıklarına kadar çıkmış, en ufak bir ölüm bile yok.
Tarafsız bir aşk çağlıyordu onların solgunluğunda
Mutfaklarını kilitlediler, büyük atsı giysiler kestiler,

"Ey artık ölmüş olan at! –dediler–
Koşuşun büyütürdü dünyayı senin!
Sen nasıl da koşardın.
Biz güneyde yatardık, sen koşardın
Hangi at güzelse ondan da güzeldin
Kuyruğun parlak savruluşuyla bölerdi
bir karaya göğü

>>

ve yüceltirdi, ince bezekli kuskununu.
Gemin güzel sesler çıkarırdı güzel
ağzında,
herkesi sevinçle haykırtan.
Başın yaraşırdı düşüncemize ve
gözlerine saygıyla bakardık..."

Terziler geldiler. Durgunluktu o dökük saçık giyindikleri
Yarım kalmışlardı. Tamamlanmadılar. Toplu odalarını sevdiler.
Ölümü hüzünle geçmişlerdi, ateşe tapardılar.
Kent eşiklerindeydi, ağlayışını duydular
Kestiler, biçtiler, dikmediler ve gitmediler,
iğnelerine iplik geçirip beklediler;

"Ey artık ölmüş olan at! –dediler–
En güzeli oydu işte, yüzünün
savaşla ilişkisi.
Boydanboya bir karşıkoyma, denge
ve istekli bir azalma. Onu bilirdik.
O ağaç senin kanınla beslenirdi,
hepimizi besleyen.
Bir ülkeyi yeniden yaratırdı şaşkınlığımız
senin karşında,
alışverişin, alfabenin, iplik döküntülerinin ve
herşeyi düzeltmeye kalkışmanın yok ettiği..."

(*Tütünler Islak*)

ÇAĞDAŞ YERİ MIZRAĞIN

Tam mızrağın deldiği yerdi, birden parladı. Odada
İlkel bir silahın birden çağdaş olduğu. Kanla.
Bir sızı. Sağ elimde bir haritaydı. Kanla.
Aranan birşey. Kan ve Benzin İstasyonu
Uzaktan geçiriyorum anısını, Sallanıyordu
Anlamadığım bir şeydi. Sallanan...
Bir duvarın birdenbire ak olduğu.
Ey benzin istasyonu.
Aşklar bitti, sevinçler bitti, ey orman!..
Aklık gibi, ayırt edilmeden taşınan.

Gelir şimdi ölmüş bilinen bütün şarkıcılar
Bir uygarlığı yeterince anlatmaya. Bütün şarkıcılar,
Flavtacılar flavtacılar flavtacılar.
Beklenen hangi utkudur, ey orman!..
Hangi? O giyimli yabancı adamlardan.
Hangi çağdaş uykusuzluk, ey orman,
Alkolün yarım yamalak tesbit ettiği akşamlardan.
Bir caddede, bir çılgınlıkta, bir duvar önünde
Bir uyanış gibi kendiliğinden taşınan.
-Bütün herkeslerin "ihtilal!" diye
ortalara döküldüğü bir akşam–
Bir yanlış gibi kendiliğinden taşınan. Ey orman,
Bütün imamların ve kardinallerin çıplak olduğu
bizi bir boyutun iğretliğine çağıran
Bir değişmez düzenin sahibi, bir yanlışlık
ölüyor. Ve bir anı sonsuz düzenine giriyor.

"Sen!.. arkanı döndüğünde herkes ağlıyordu
ölümün ödenmez bir faturaydı. Herkes ağlıyordu
Döner kapılar ağlıyordu ve bütün açgöz garsonlar
yanmamış sigaralar, alkolcüler, tütün doğrayanlar. Ve
Hangi haber!.. O sonsuz soluğu yadırgatan
–kafatasın uyanmış– Birisine göre bir anı,
birisine göre bir sevgi olan herkes...
Bir uyku kaybedilen, bir timsah kaybedilmiş
ve dibi baltalanmış bir totem,
–belki bir ince akşam bile–
Yanlış bir bilet olan herkes
Yanlış bir model olan herkes.
Senin uykunu ve ağlamanı tanıyorlar. Görkemsiz
ve aşağılık. Yasında
Kırların ve zamanın karanlık bir tuğladır uykularında
parasız, sıkıntılı bir otobüs yolcusu
nun..."

Bir ufak ışık, ufak. Yerimizi gösterin. Şaşırdık karşısında
ve ilişkiler bizi şaşırtır elbet. Sen orman. Tut.
Bitti.
Aşklar ve sevinçler bitti. Ey orman!..
Büyük adam gelir. Sevimli bir su terazisini okşuyorum

o bir duvara kendini çiziyor,
ey orman
o yeşillik artık bir alışkanlığa dönüşüyor usumda.

(*Her Pazartesi*)

FEDERİCO GARCİA LORCA İÇİN ÜÇ ŞİİR

Sessiz akan sulara gazel

Ah işte herşey orda...
Ben severim omuzlarımı birgün
Sırmaları, apoletleri olmasa da.

Ben severim omuzlarımı birgün
Göçen bir maden direğinin altında

Su akar kendir tarlalarından
Ah her şeyim...
Ben severim omuzlarımı birgün
Savaşta bir başka omuzun yanıbaşında
Yatakta bir ince omuzun yanıbaşında

Yol uzun, hava sıcak
Kırbaçlarım atımı varırım Kurtuba'ya...

İndiğini görürsem birgün sığırcıkların
ve sürüler halinde, ovaya
İnsanların dünyayı bölüştüklerini hatırlarım
Bir daha...

Sevişirim ölürüm, savaşırım ölürüm
Doldururum çantama kara ekmek ve peynir
Varırım Kurtuba'ya...

saat beşte
akşamleyin

Ah ellerim ve kalbim
Herşey orada kaldı.
Keçeler keçeler ve portakallar
Kireç döktüler yere. Kara gözlüm, kalbim,
Halkımın fakir akşamlarıdır, biliyorum
Kanlı bir mendil diye bağlanan gözlerime
Kireç döktüler yere,
Bir duvarın dibinde
Bir deppoy'un önünde
Kiraz ağaçlarına ve sığırcıklara karşı
....
Bir halkın gösterişsiz, sessiz cömertliğinde
Ölüm nasıl söylenirse öyle
İspanyol dilinde
ve her dilde...

obra
completas

Artık kat'iyen biliyoruz;
Halk adına dökülen kan
Sapı güldalı güzelliğinde bir bıçaktır.
Dişlerin arasında...
İspanya'da
ve her yerde...

(*Her Pazartesi*)

İLHAN DEMİRASLAN
(1928-1980)

AY IŞIĞI SONATI

Birinci Şiir

Bütün ışıkları söndürdüm,
Ardına kadar açtım penceremi.
Nasıl beklediğimi bilirsin
Unutma, e mi?
Bir beyaz kedi gibi gel pencereme
Öyle sessiz gir içeri.
Yalnız oturamıyorum artık,
Sıkılıyorum geceleri.

Bir kilim ser odama, dört köşeli
Üstünde asma yaprakları olsun;
Dost yüzlü gölgeler içinde,
Misafirim olursun.

İkinci Şiir

Küçük avuçlarımı hatırlarsın,
Babam için dua ettiğim günler,
Parmaklarıma bakma şimdi,
Sonradan büyüdüler.

Sen benim çocukluğumun ışığı,
Hiç değişmedin değil mi?
Sokul şöyle yanıma, sokul
Tut ellerimi.

Gör nasıl büyüyor insan,
Benim için geçmede yıllar.
Senin boyunsa hâlâ
Pencerenin boyu kadar.

Üçüncü Şiir

Kimseye söylemediğim şeydir,
Ben artık eski İLHAN değilim.
Gündüzleri bir şey değil,
Geceleri artıyor garibliğim.

Küçük çıplak ayaklarla, sessiz,
Aklıma geldi mi sevdiğim,
İki ucunda iki iplik,
Sabun misali kesilir yüreğim.

Öyle bakma yüzüme, bakma,
Benim iyi kalbli ayışığım.
Bilmelisin artık. Bilmelisin,
Zil zurna âşığım.

(*Eller Ekmeğe Doğru*)

PEYNİR GEMİSİ

Bu paradır, anlıyor musun,
Arada geçer elime,
Et alırım, ekmek alırım,
Evime.

Bu paradır işte, yüzü tatlı,
Dünya dediğin üstünde durur,
Bir gece sayılır eline,
İnsan orospu olur.

Bu paradır, boru değil,
Gün kazanılır, gün biter,
Peynir gemisi bununla yürür,
Düdük bununla öter.

Bu paradır işte, kokla bunu
Her işin başı budur,
Seni katil etti bu,
Beni memur.

(*Eller Ekmeğe Doğru*)

TAN YERİNİN ELLERİ

Ne horoz düzenliyor ne kuş korosu
Tan yerinin elleri tetiktedir

Sabaha düzenliyor tellerini
Horozum da gerçeği bilmektedir

Gördü ki bir dönemin öldüğünü
Sabah yıldızları dellenmektedir

Ve horozum ve kuşlarım ayakta
Almış yerlerini beklemektedir

Sömüreni kan emeni katili
Mest olup uykuda gerinmektedir

Bir ölüm perdesi ki ağır ağır
Her gece üstlerine inmektedir

Horozum öt horozum öt uzatma
Tan yerinin elleri tetiktedir

(*Sanat Emeği-sayı 29, Temmuz 1980*)

EDİP CANSEVER
(1928-1986)

MASA DA MASAYMIŞ HA

Adam yaşama sevinci içinde
Masaya anahtarlarını koydu
Bakır kâseye çiçekleri koydu
Sütünü yumurtasını koydu
Pencereden gelen ışığı koydu
Bisiklet sesini çıkrık sesini
Ekmeğin havanın yumuşaklığını koydu
Adam masaya
Aklında olup bitenleri koydu
Ne yapmak istiyordu hayatta
İşte onu koydu
Kimi seviyordu kimi sevmiyordu
Adam masaya onları da koydu
Üç kere üç dokuz ederdi
Adam koydu masaya dokuzu
Pencere yanındaydı gökyüzü yanında
Uzandı masaya sonsuzu koydu
Bir bira içmek istiyordu kaç gündür
Masaya biranın dökülüşünü koydu
Uykusunu koydu uyanıklığını koydu
Tokluğunu açlığını koydu.

Masa da masaymış ha
Bana mısın demedi bu kadar yüke
Bir iki sallandı durdu
Adam ha babam koyuyordu.

(*Yerçekimli Karanfil*)

YERÇEKİMLİ KARANFİL

Biliyor musun az az yaşıyorsun içimde
Oysaki seninle güzel olmak var
Örneğin rakı içiyoruz, içimize bir karanfil düşüyor gibi
Bir ağaç işliyor tıkır tıkır yanımızda

Midemdi aklımdı şu kadarcık kalıyor.
Sen o karanfile eğilimlisin, alıp sana veriyorum işte
Sen de bir başkasına veriyorsun daha güzel
O başkası yok mu bir yanındakine veriyor
Derken karanfil elden ele.

Görüyorsun ya bir sevdayı büyütüyoruz seninle
Sana değiniyorum, sana ısınıyorum, bu o değil
Bak nasıl, beyaza keser gibisine yedi renk
Birleşiyoruz sessizce.

(*Yerçekimli Karanfil*)

BAŞIM DÖNÜYOR İKİMİZDEN

Çocuklar ekmek yiyorlar gibidir sesin
Ön dişleriyle belli belirsiz
Bir martı kalıyor gibidir hiç olmayandan
Çünkü biz ikimiz de çirkin değiliz
Evet mi hayır mı pek anlamadan.

Ne biçim bir sestir şu bizim dalgınlığımız
Bir tayın dişinde ince bir taflan
Az yaşlı bir kadında göğüs uçlarının
Yanarak sımsıcak bir kedinin ağzından
Dönüşüp iç çekmesine gece kuşlarının.

Sonra biz dağ başlarında apansız kurşunlanan
Süresiz baş dönmesiyiz çok garip adamların.

(*Nerde Antigone*)

MEDÜZA

Naci'ye

Derin, sessiz, iyi böylece
Güz, ölülerini bırakan kuşlar
Yer kalmadı acıya ülkemizde
Derin, sessiz, iyi böylece
Gün ortası alacakaranlık bakışlar.

Bir buluşma yeridir şimdi hüzünlerimiz
Biz o renksiz, o yalnız, o sürgün medüzalar
Aşar söylediklerimizi çeker gideriz
Ülkemiz, toprağımız her şeyimiz
Kıyısında camların bozbulanık rakılar.

Çizeriz yeryüzünü kaygısız ayaklarla
Yüzümüzdür bir yağmur ağırlığınca düşer
Sonra pek anlamadan içkiler ne çabuk biter
Ne kadar konuşursak o kadar bir sessizlik olur
Adınızı sorarız birine, o bize adını söyler.

(*Nerde Antigone*)

UÇURUM

Bir ağaç sürüsünün üstünden
Çok ağaçlı bir ağaç sürüsünün üstünden
Kesilmiş limon dilimleri gibi düşüyor güneş
Votka bardağımın içine
Benim olmayan bir sevinç duyuyorum.

Kesiyorum durduğumuz yeri ortasından
Ey görünüş! seni bir yerinden hiç anlamıyorum
Dibimde değil ayaklarımın, damarlarında
Derinliğini orda tutan, orda harcayan
Uçsuz bucaksız bir uçurum.

Zamanla değil, bir yerde
Benim olmayan bir şeyle yaşlanıyorum
Geçiyorum ilk şeklimi tüketerekten
Ağır ağır yanan bir tuğla harmanını
Billurdan sarkaçlarıyla.

Kalbim, serseriliğim benim..

(*Kirli Ağustos*)

ÖLÜ SİRENLER

Gerçekte duymadığım sesler bitti
Öğleye doğru bir gökgürültüsü yalnız
Karıştırdı ortalığı bir süre
Gök akıttı bir parça yağmurunu
Ve deniz kuşları umutsuz
Arıyorken kokularını gölgelerinde
Sıyırdı bir iki bulutu güneş de
Yığılıp kaldı yorgun
Denizin gözbebekleri üstünde.
Bir uyum muydu durgunluk, fırtınayı
Gökgürültüsünü de barındıran içinde
Duyuyordum o tanıdık sesi yeniden
Tiz bir çıngırağı andıran
Benzeyen zil sesine de
Daha önce unutmuşum gibi denizde
Yankılanıp durdu ara vermeden.

Hangi dili öğreniyordum? Mutluluk
İki tek ağustosu çarpıştıran
Sızdıran kanını bu yaz gününe
Yaşayan bir mutluluk muydu? Ve İşte
kaç yerinden kesilmişti ki ellerim
Bekletip durdu da acısını bunca yıl
Şimdi bir gülümseme gibi sindi yüzüme.

Ansızın ortaya çıkmış bir şehirdi
Bu içiçe geçmiş durgunluklar
Birinin öldürülüşünden arta kalan sanki
Ve yoğun bir sis parçası başımın üstündeki
Eski bir görkemi anımsatıyordu bana

Görmüştüm daha önce de bir Lidya kralının boynunda
Bilmekti yazgısı ölümünü, gene de
Yıllarca beklemişti kendini
Yeşimden sapı olan bir kılıçla
Bense ne içimi yakan rüzgârı
Ne denizdeki yangını, ne gökgürültüsünü
Duymuş gibi olduğum sesleri de değil
Yaşamın gövdesini arıyordum yalnızca
Bir çürük dişle alnımdaki
İki üç kırışığı yedeğine takmış da.

Özledim ilkelliğimi dalgalarında
Buldum savaşı bitmez derinliklerini
karıştırdıkça bir kargının ucuyla
Gördüm, bekliyordu kendini o da
Germiş de al kıskacını Lidya kıralı gibi
O turuncu ruh, değişken
İzledim onda ilk oluşumu sanki
Hafifçe kesilmiş gibi oldu dudağım bir yerinden.

İşledim payıma düşen her görüntüyü
Kamaştı gözlerim kıyıya varınca
Rüzgârın itişiyle kumlarda
Durmadan yer değiştiren
Sayısız siren iskeleti
Çın çın ötüyordu sessizlik kaburgalarında
Dedim, besbelli başıboş bırakmışlar da korkuyu
Tarihin onlara bağışladığı
Bu garip raslantıdan
Doğma bir rahatlıkla parıldıyorlar şimdi
Kemikleri som altından.

Sığındım çatısına bu yok olmuş şehrin.
Şehir ki herkesin bir şehir düşündüğü gibiydi
Tanrım! tunç bir kapı kilidi
Bronz bir sokak
Kumlar içindeydi. Ve bu çakıl taşı
Kimbilir kimin külrengi kalbi
Tanrım!
Neden herkes başka tarafa bakıyor
Neden herkes başka biriydi.

Yıkıntılardan geçtim, eski mezarlardan
Şimdi artık bir anımsamada yeri olmayan
Arı kümeleri taşların arasında
Ve yukarıda kuşlar yanmış kâğıt parçaları gibi
Uçuşuyordu da
Ağır ağır yanıyordu da şehir
Yanmayan kadınlar gördüm
Nasıl görünürse dünya gözyaşının altından
Tam öyle, dönüp duruyorlardı bu cehennem oyununda
Ve büyümeyen adamlar gördüm, hiç şaşırmadım.
Konuşuyorlardı sırayla, ilgisiz
Ağaçlara asılmışlardı bir yandan da
Bir kapı kirişine asılmışlardı ve ufka
Ölüm müydü konuştukları? Ölümdü anlaşılan
Silince bir aynayı çıkıveren karşılarına
Bir ölümdü ki, işte bir muska asılı dururdu duvarda
Bir büyü gösterilirdi
Bir kuyu sezdirilirdi
Hiç yoktan bir zincir boşalırdı avluda.

Akşam geri verince bana gözlerimi
Şehir de kayboldu, denizin durgunluğu da
Bir anka kuşu yeniden karıyorken küllerini
Bir kaya oyuğu kendini alıştırıyorken boşluğa
Dedim, deniz de bendim, düşleyen de denizi
Ve sabah olur olmaz üstünde derinliğimin
Bir gülümseme gibi bulacağım kendimi.

(*Kirli Ağustos*)

MENDİLİMDE KAN SESLERİ

Her yere yetişilir
Hiçbir şeye geç kalınmaz ama
Çocuğum beni bağışla
Ahmet abi sen de bağışla.

Boynu bükük duruyorsam eğer
İçimden böyle geldiği için değil
Ama hiç değil

Ah güzel Ahmet abim benim
İnsan yaşadığı yere benzer
O yerin suyuna, o yerin toprağına benzer
Suyunda yüzen balığa
Toprağını iten çiçeğe
Dağlarının, tepelerinin dumanlı eğimine
Konya'nın beyaz
Antep'in kırmızı düzlüğüne benzer
Göğüne benzer ki gözyaşları mavidir
Denizine benzer ki dalgalıdır bakışları
Evlerine, sokaklarına, köşebaşlarına
Öylesine benzer ki
Ve avlularına
(Bir kuyu halkasıyla sıkıştırılmıştır kalbi)
Ve sözlerine
(Yani bir cep aynası alım-satımına belki)
Ve bir gün birinin bir adres sormasına benzer
Sorarken sorarken üzünçlü bir ev görüntüsüne
Camcının cam kesmesine, dülgerin rende tutmasına
Öyle bir cıgara yakımına, birinin gazoz açmasına
Minibüslerine, gecekondularına
Hasretine, yalanına benzer
Anısı ıssızlıktır
Acısı bilincidir
Bıçağı gözyaşlarıdır kurumakta olan
Gülemiyorsun ya, gülmek
Bir halk gülüyorsa gülmektir
Ne kadar benziyoruz Türkiye'ye Ahmet abi.
Bir güzel kadeh tutuşun vardı eskiden
Dirseğin iskemleye dayalı
–Bir vakitler gökyüzüne dayalı, derdim ben–
Cıgara paketinde yazılar resimler
Resimler: cezaevleri
Resimler: özlem
Resimler: eskidenberi
Ve bir kaşın yukarı kalkık
Sevmen acele
Dostluğun çabuk
Bakıyorum da şimdi
O kadeh bir küfür gibi duruyor elinde.

Ve zaman dediğimiz nedir ki Ahmet abi
Biz eskiden seninle
İstasyonları dolaşırdık bir bir
O zamanlar Malatya kokardı istasyonlar
Nazilli kokardı
Ve yağmurdan ıslandıkça Edirne postası
Kıl gibi ince İstanbul yağmurunun altında
Esmer bir kadın sevmiş gibi olurdun sen
Kadının ütülü patiskalardan bir teni
Upuzun boynu
Kirpikleri
Ve sana Ahmet abi
Uzaktan uzaktan domates peynir keserdi sanki
Sofranı kurardı
Elini bir suya koyar gibi kalbinden akana koyardı
Cezaevlerine düşsen cıgaranı getirirdi
Çocuklar doğururdu
Ve o çocukların dünyayı düzeltecek ellerini işlerdi bir dantel gibi
O çocuklar büyüyecek
O çocuklar büyüyecek
O çocuklar...
Bilmezlikten gelme Ahmet abi
Umudu dürt
Umutsuzluğu yatıştır

Diyeceğim şu ki
Yok olan bir şeylere de benzerdi o zaman trenler
Oysa o kadar kullanışlı ki şimdi
Hayalsiz yaşıyoruz nerdeyse
Çocuklar, kadınlar, erkekler
Trenler tıklım tıklım
Trenler cepheye giden trenler gibi
İşçiler
Almanya yolcusu işçiler
Kadınlar
Kimi yolcu, kimi gurbet bekçisi
Ellerinde bavullar, fileler
Kolonyalar, su şişeleri, paketler
Onlar ki, hepsi

»

Bir tutsak ağaç gibi yanlış yerlere büyüyenler
Ah güzel Ahmet abim benim
Gördün mü bak
Dağılmış pazar yerlerine benziyor şimdi istasyonlar
Ve dağılmış pazar yerlerine memleket
Gelmiyor içimizden hüzünlenmek bile
Gelse de
Öyle sürekli değil
Bir caz müziği gibi gelip geçiyor hüzün
O kadar çabuk
O kadar kısa
İşte o kadar.

Ahmet abi, güzelim, bir mendil niye kanar
Diş değil, tırnak değil, bir mendil niye kanar
Mendilimde kan sesleri.

(*Sonrası Kalır*)

Berİn Taşan
(Doğ. 1928)

SABAHIN SEHER VAKTİNDE

Yüzünün öptüğüm yanı artık çekimser kalamaz
Binlerce bayrakla açılmış yürüyor
En önde gideni tanıyorum, Bayazıt'ta görmüştüm
Bir daha padişah geçemez bu sokaktan
Düzme mahkemeler kurulamaz.

Seninle sarılıp sabahlara kadar uyumamışız
Bir cumartesi pazar olmuş kolların arasında
Kolların arasında bıçağı duymuyorum
Yanyana kenarında pencerenin
Sen taşını eteğinde taşımışsın her sabah
Ben ellerimle taşımışım her akşam.

Çocuğumuza bakıyoruz, evimize bakıyoruz, dünyaya bakı-
yoruz
Bütün sarılı kollar arasında
Güllerin gelinciğin arasında
Yüzünün öptüğüm yarısında
Kötüye geçit yok
Buğday tarlaları çiğnenemez bir daha
Nükleer denemeler yasak.

(*Yüzünün Bir Yanında*)

Ercüment Uçarı
(1928-1996)

UT

Ben yaşarsam utlar gibi yaşarım
Eski zamanlarda gül bahçelerinde
Bir orman aydınlığını getirir meyvaların
Aşkın eyilmiş mor ağzından

Ben gözlerini severim ceylanların
Kalbimi duyarım balıklar soluyunca mavilerde
Hanimelleri mantarlar kuzukulakları
Unutulmuş aşkları kırları

Ben ellerimi severim sabahleyin uyanınca
Büyülü masallar limanında
En erken kalkan gemi benim
Rüzgârımda deniz kızları

(*Et*)

ALİ YÜCE
(Doğ. 1928)

DEDE

Pipo gözlük bere boyunbağı baston
Yüz çizgi damar sinir siyatik diz
Merdiven öksürük ıhlamur yün kuşak
Aspirin nargile bronşit tesbih
Şubat hanım mangalı karıştır palto
Minder alt katta emekli polis kızım
Kapıya bak nasılsınız yünlü geceler
Siz de nasılsınız ben eskiden
Böylemi idim zaman testere

Muhsin bey vardı bir gece kafaları
Çektik iyi mi sonra nasıl oldu bilmem
Bıyıklarım terleyiverdi bana bir şeyler
Oluyordu tabancam dolu olarak amma
Baba adamdı muhsin bey güldü sevda
Düşmez başına bana bak mahmut dedi
Seni severim ya nöbetçiyim damarlarımda
Yasa dolaşıyor bu gece nöbetçiyim
Yap ya bu gece değil şarap gibi kız
Hem seviyorum hem titriyorum tabancam
Dolu olarak sonra kayınpeder
Düğünde oynadı kaykıla kaykıla

Yün eldiven yün tabak yün çatal kaşık
Beni biraz ileri çek duvarı geri it
Gelirken çakmağıma taş getir ahmet
Yün yorgan yün döşek yün yastık
Sinir öksürük pipo bronşit nargile
Etleriniz soğuyor kefenimiz yünlü
Mü olsun pamuğu sökün yerine yün dikin
Bu su niye acı sen kimsin şu buzu
Soğut su ateşi ateşle hanım gömütümü
Isıt kızım tabutumu süsle ben eskiden
Böylemiydim zaman testere

(Boyundan Utan Darağacı)

SEMERİNE TAPAN EŞEK

Dinlediler
Tarihin kart sesini
Tahta kulaklarıyla
Emdiler taş memesini
Öpüştüler öpüştüler
Demir dudaklarıyla

Ölçüler boyutlarını
Sırtlarındaki yaranın
Tarihsel zaman ile
Eni bin yıl
Boyu bin yıl
Derinliği bin

İşte kırık bir miğfer
Bir ceket düğmesi
Bir araba tekerleği
Şişmiş bir at
Ses kırıkları bir kralın
Karpuz kabuğuyla yanyana
Yüzüyor kanlı bir suda

Susamıştır şimdi
Kendi kokusuna bir çiçek
Özlemiştir
Kuş kuşluğunu
Böcekliğini böcek
Pahalı bir renge boyanmış
Semerine tapan eşek

(*Boyundan Utan Darağacı*)

SEVDALI SÖZCÜKLER

Beni tanımadın mı dedi
Bir sözcük bir sözcüğe
Çevir zamanın yapraklarını
Belleğini iyi yokla
İyi bak gözlerimin içine
Anılar devşir yüzümden

Bir yağmur sonrasıydı
Yan yana düşmüştük hani
Bir şiirin ilk dizesinde
Göz göze gelmiştik birden
Bir şey kımıldamıştı içimizde
Sonra sürülmüştük şiirden
İzinsiz öpüştük diye

Anımsadım dedi öbürü
Elim eline değince
Bindim sevdanın mor atına
Gittim o eski günlere
Küçüldükçe büyüdü hüzün
Adını bilmediğim bir şey
Çıt diye kırıldı içimde

Ne acılar çektim bilsen
Nelere katlandım gurbette
Senetlere tutanaklara geçtim
Yıllarca ad oldum bir kötüye
Bir an bile unutmadım seni
Göz göze gelmedim hiç
Senden başka bir sözcükle

Sesin sesime değince
İçimdeki süt denizleri
Köpürmeye başladı gene
Öpüşe banınca dudaklarımızı
Kendi kokusunu duydu yosun
Şiirin gizli aynasında
Kendi rengini gördü menekşe

Haydi gel dedi
Dişi sözcük erkek sözcüğe
Başka bir şiire girelim
Görünmeden ozan abiye

(*Halk Çağı*)

MUAZZEZ MENEMENCİOĞLU
(Doğ. 1929)

GÖK KUŞAĞI

Beni yağmurun ardında gözle
Çıkıp gelirim belki,
Belki çiğneyip asırlık töreleri,
Alabildiğine yaşamak için.
Dost bildiğim insanlardan gizlice.

Kapanmış her çaldığım kapı yüzüme,
Ummuşum, aramışım, bulamamışım
Anlamışım, yakınmanın boş olduğunu
Bakmışsın çıkagelmişim ülkene.
Medet ummaya..

Adımıma adım uydurursa can sıkıntısı
Niçin gelmeyim, niçin?
Tüm kaygılara arkamı dönüp
Belki de gelmem:
Kader denilen şey varsa eğer
Beni orda da bulur diye.

Belli olur mu, talih dönüverir,
Yeşerir ağaçlar, çimenler,
Katar önüne götürür lodos, koca kışı
Günlük güneşlik ışıl ışıl ortalık,
Umut kapıları açık ardına kadar.

Önümde yarınlar.. yarınlar..
Yarınlar, belkilerle dolu
Hele şu yağmur dinsin bir,
Tez diner yaz yağmuru bu.
Bakmışsın senin renklerinden de parlak
Bir yaşama filiz vermiş önümde.
Güçlü bir rahatlık yayılıyor içime
Sıkıntılı ânımda gelirim demek!
Bekle sen beni gelsem de, gelmesem de
Aldırma mevsim gibi dönekliğime
Kimbilir belki de gelirim gerçekten bir gün...

(*Yeni Şiirler 1958*)

SEYFETTİN BAŞÇILLAR
(Doğ. 1930)

VE ÇAN KULESİNDE

Dallas'ta, tam kiliseler semtinde
Yarı çinli ve sevecen bir kadın;
Zangoç efendiyle yatar her gece
Sağlığına dua edip papanın.

Gündüzleri bir balık oltasında
Yüreğini soyup günah çıkarır,
İçinde yanyana günah ve İsa
Sevgiyse çok uzak hatıradır.

Ki kara gözleri tezgâhta çiçek
Yonta yonta sedir bir ağaç gibi
Zangoç efendi ah nereden bilecek
Bakır tezgâhları, aşk ve pirinci...

Onun kafasında başka şeyler var
Gök katında bir köşk ve beyaz kuğu,
Ve çan kulesinde bir çocuk ağlar
O gün görmüş kadının çocukluğu...

Dallas'ta tam kiliseler semtinde
Yarı çinli ve sevecen bir kadın;
Zangoç efendiyle yatar her gece
Sağlığına dua edip papanın.

(*İkinci Yeni Antolojisi*)

MUZAFFER İLHAN ERDOST
(Doğ. 1930)

İLHAN'IN SON BEŞ GÜNÜ İÇİN FOTOĞRAFLAR

İlhan gelir Türküler'le
Türküler'le biz elele
Güleriz güzel günlere

İlhan uzatmış kadehi
Güler gözlerinin içi
Çağıldar cümle sevinci

İlhan'la biz nezarette
Yanyana bir kanepede
Akar gündüz, uçar gece

İlhan'ı gördüm düşüyor
Yanım ateşe düşüyor
Elim kolum yetişmiyor

İlhan'ı gördüm yaralı
Gözleri kandan hareli
Yüzü güllere çevrili

İlhan'ın paltosu kanlı
Alazlanmış tüter canı
Düşmüş omuzdan kolları

İlhan İlhan, İlhan İlhan
Sular çavlan, kuşlar pervan
Gittin mi can, gittin mi can

Aralık 1980 (İlhan İlhan)

YILMAZ GRUDA
(Doğ. 1930)

KARA ŞAPKALI HAYDUT'TAN

-türkü-

Benim hiç bir zaman şapkam olmadı
ne beyaz, ne kara
sevmediğimden deyip geçiyorum.
Geçsem iyi-kara şapkalar çalıyorum düşlerimde
Kaç çocuksu yakalıyorum kara şapkalar altında beni
Sonra nasıl yoruluyorum, anlatamam
Sevmediğimden deyip uyanıyorum.
Bakıyorum, benim saçlarım hiç bir zaman olmamış
ne beyaz, ne kara
Sevmedğimden deyip ıslık çalıyorum

-ağıt-

Hep bir yerlere gidecekmiş gibi yaşadı:
Okunaksız, düzendışı, tedirgin.
Bir gün baktı ki bu dünya göze-göz, dişe-diş;
Bir gün baktı ki bu dünya yaşanmıyacak kadar güzel
Silip ak kâğıtlarda yazılmış sabahlarını, akşamları,
Bir büyük deniz düşünerek sustu
Artık sana şiir yok. Artık hiç kimselere yok.
Şimdi bir nehirde gidiyor kara şapkası

-dönüş-

Eğer hâlâ varsan eğer haydutsam sana kara şapkalı
Nolur emanetçiden kitaplarımı al
Git suya koy menekşeleri
   Ocakta gaz olacak çayı hazırla
Kara esvabımı sandıktan çıkar şapkasız da giyerim
Saçlarını omuzlarına bırak: öyle daha
Kapıyı açtın mı bir denizle ordayım
Bir denizle: ne beyaz ne kara

(*Çarmıhtaki Yeni Mehmet*)

TAHSİN SARAÇ
(1930-1989)

BEN OZANIM

Yıkık tapınaklara döner kimi kez içim
Eski sağır bir sızıya balkıyan, inceden
Işıdı mı ala bir tan
Ben ozanım
Kaç seviden kurşun yesem
Göveririm kendi külümden yeniden.

Sofada ekmek ve su, göğüste o gül duygu
Yığınların mutluluğu kavgasında hep yerim
Tanrılar karşısında, doğa doğrultusunda
Ben ozanım
Devrim ateşlerini sonsuz yakacak odun
Toprakta kemiklerim.

Al bahar, yeşil yaprak
Titrerim ak yellerle, doruktaz kavak kavak
Ben ozanım
Açlığın kan çizgisinde ve taş dilsizliğinde
Değişip olurum hemen
Suskunluğun o sarı öfkesiyle
Kınında bekleyen soğuk bir bıçak

Kısa çöpün uzun çöple kavgası
Süre gelmiş çağlar boyu
Ama şimdi son evrede, dönemeçte, yargıda
Ben ozanım
Sizin yalnız kolunuz bacağınız
Oysa benim
Hep yüreğim sargıda.

(*Varlık Şiirleri Antolojisi*)

TÜRKİYE

Dış ülkedeki Türk çocuklarına

Türkiye bir sıcak ülke
Güneşi kocaman bir nar.

Dağı dağ, denizi deniz
İnsanı insanca bakar.

Ayca konuşur, yıldızca
Bozkırda telli kavaklar.

Uzar yanık türkülerle
Yayla kokuşlu ırmaklar.

Suskun bir sızı gibidir
Güz sonu tüten ocaklar.

Türkiye sonsuz mu sonsuz
İçimdeki özlem kadar.

Türkiye bir uzak pınar
Her gece uykuma akar.

(*Güvercin Kasapları*)

ECE AYHAN
(Doğ. 1931)

FAYTON

Erol Gülercan'a

O sahibinin sesi gramofonlarda çalınan şey
İncecik melankolisiymiş yalnızlığının
intihar karası bir faytona binmiş geçerken ablam
caddelerinden ölümler aşkı pera'nın

Kırıkmış herhal bahçe bahçe çiçekleri olan ablam
çiçeksiz bir çiçekçi dükkânının önünde durmuş
tüllere sarılı mor bir karadağ tabancasıyla
zakkum fotoğrafları varmış cezayir menekşeleri camekânda

Ben ki son üç gecedir intihar etmedim hiç, bilemem
intihar karası bir faytonun ağışı göğe atlarıyla birlikte
cezayir menekşelerini seçip satın alışından olabilir mi
ablanın.

(*Kınar Hanımın Denizleri*)

BAKIŞSIZ BİR KEDİ KARA

Gelir bir dalgın cambaz. Geç saatlerin denizinden. Üfler lambayı. Uzanır ağladığım yanıma. Danyal yalvaç için. Aşağıda bir kör kadın. Hısım. Sayıklar bir dilde bilmediğim. Göğsünde ağır bir kelebek. İçinde kırık çekmeceler. İçer içki Üzünç Teyze tavanarasında. İşler gergef. İnsancıl okullardan kovgun. Geçer sokaktan bakışsız bir Kedi Kara. Çuvalında yeni ölmüş bir çocuk. Kanatları sığmamış. Bağırır Eskici Dede. Bir korsan gemisi! girmiş körfeze.

(*Bakışsız Bir Kedi Kara*)

MISRÂYİM

Kaçtığı bilinmiyen bir ülkesinde cinler padişahının, bir yeniyetme. Değiştirmiştir adını, saçlarını kazıtmıştır. Soğuk bir tabanca yastığının altında, uyuyabilir ancak. Bir yelek giymiştır dimi; kuşbilime çalışır, omuzunda simruğ kuşu, eskiden ötermiş.

Bir tehlikeye yaslanmıştır; uçurtma uçurur, yüzlüğü düşmüş. Yakalanır ming izleyicilere, bileği incecik. Bir kılıçla keserler kirpiklerini uzun. Kırarlar eklemlerini, pantalonunu sıyırıp gümüş bir şamdana oturturlar, ziftle boğarlar teknede, damgalarlar.

Uçsuz bucaksız kucağındadır barbar anasının, bir yeniyetme. Büyük bir alınla karşılar ölümü de, alkışlıyarak karşılar; unuttunbeni mavisinden bir yelkenliye binmiştir. Hamsin yelleri eser mısrâyim'den, kırk gün. Saçlarını uzatmıştır, yalnızlığı sever.

(*Bakışsız Bir Kedi Kara*)

MEÇHUL ÖĞRENCİ ANITI

Buraya bakın, burada, bu kara mermerin altında
Bir teneffüs daha yaşasaydı
Tabiattan tahtaya kalkacak bir çocuk gömülüdür
Devlet dersinde öldürülmüştür.

Devletin ve tabiatın ortak ve yanlış sorusu şuydu:
–Maveraünnehir nereye dökülür?
En arka sırada bir parmağın tek ve doğru karşılığı:
–Solgun bir halk çocukları ayaklanmasının kalbine! dir

Bu ölümü de bastırmak için boynuna mekik oyalı mor
Bir yazma bağlayan eski eskici babası yazmıştır:
Yani ki onu oyuncakları olduğuna inandırmıştım

O günden böyle asker kaputu giyip gizli bir geyik
Yavrusunu emziren gece çamaşırcısı anası yazdırmıştır:
Ah ki oğlumun emeğini eline verdiler

Arkadaşları zakkumlarla örmüşlerdir şu şiiri:
Aldırma 128! İntiharın parasız yatılı küçük zabit okullarında
Her çocuğun kalbinde kendinden daha büyük bir çocuk
vardır
Bütün sınıf sana çocuk bayramlarında zarfsız kuşlar gönderecek.

(*Devlet ve Tabiat*)

CEMAL SÜREYA
(1931-1990)

GÜL

Gülün tam ortasında ağlıyorum
Her akşam sokak ortasında öldükçe
Önümü arkamı bilmiyorum
Azaldığını duyup duyup karanlıkta
Beni ayakta tutan gözlerinin

Ellerini alıyorum sabaha kadar seviyorum
Ellerin beyaz tekrar beyaz tekrar beyaz
Ellerinin bu kadar beyaz olmasından korkuyorum
İstasyonda tren oluyor biraz
Ben bazen istasyonu bulamıyan bir adamım

Gülü alıyorum yüzüme sürüyorum
Her nasılsa sokağa düşmüş
Kolumu kanadımı kırıyorum
Bir kan oluyor bir kıyamet bir çalgı
Ve zurnanın ucunda yepyeni bir çingene

(*Üvercinka*)

CIGARAYI ATTIM DENİZE

Şimdi bir güvercinin uçuşunu bölüşüyoruz
Gökyüzünün o meşhur maviliğinde
Uzun saçlı iri memeli kadınlarıyla
Bir Akdeniz şehri çıkabilir içinden
Alıp yaracak olsak yüreğini
Şimdi bir güvercinin

Şimdi sen tam çağındasın yanına varılacak
Önünde durulacak tam elinden tutulacak
Hangi bir elinden güzelim hangi bir
Bir elinde kızlığın duruyor garip huysuz

>>

Öbür elinde yetişkin bir günışığı
Daha öbür elinde de kilometrelerce hürlük
Çalışan insanlar için akşamlara kadar
Toz duman içinde
Bir elinle de boyuna ekmek kesiyorsun

Biz eskiden de en aşağı böyleydik senlen
Bir bulut geçiyorsa onu görürdük
Bir minarenin keyfine diyecek yoksa onu
Bir adam boyuna yoksulluk ediyorsa onu
Ne zaman hürlüğün barışın sevginin aşkına
Bir cıgara atmışsak denize
Sabaha kadar yandı durdu

(*Üvercinka*)

SİZİN HİÇ BABANIZ ÖLDÜ MÜ?

Sizin hiç babanız öldü mü
Benim bir kere öldü kör oldum
Yıkadılar aldılar götürdüler
Babamdan ummazdım bunu kör oldum
Siz hiç hamama gittiniz mi
Ben gittim lambanın biri söndü
Gözümün biri söndü kör oldum
Tepede bir gökyüzü vardı yuvarlak
Şöylelemesine maviydi kör oldum
Taşlara gelince hamam taşlarına
Taşlar pırıl pırıldı ayna gibiydi
Taşlarda yüzümün yarısını gördüm
Bir şey gibiydi bir şey gibi kötü
Yüzümden ummazdım bunu kör oldum
Siz hiç sabunluyken ağladınız mı.

(*Üvercinka*)

ASLAN HEYKELLERİ

Çoğaltan ellerini seviyorum kaç kişi
Dokundukça dokundukça aslanlara
Parklarda yakışıklı aslan heykelleri
Birdenbire önümüze çıkıyorlar buysa çok güzel
Bizim bu aşkımızın aslan heykelleri
Şahane değişik hüzün heykelleri yani
Ben bütün hüzünleri denemişim kendimde
Bir bir denemişim bütün kelimeleri

Yeni sözler buldum bir nice seni görmeyeli
Daha geniş bir gökyüzünde soluk aldıracak şiire
Hadi bir de bunlarla çağır gelsin aslan heykelleri
Oldurmanın yıkmanın yeniden yapmanın aslan heykelleri
Olduran yıkan yeniden yapan gözlerini seviyorum kaç kişi
Bir senin gözlerin var zaten daha yok
Ya bu başını alıp gidiş boynundaki
Modigliani oğlu modigliani

Az şey değil seninle olmak düşünüyorum da
İçimde bir sevinç dallanıyor kaç kişi
Bir geyik kendini çiziyor karanlığa sonra kayboluyor
Karanlık maranlık ama iyi seçiliyor
Yorgan toplanmış bacakların seçiliyor
Bir uçtan bir uca bacaklarının aslan heykelleri
Onları ne denli sevdiğimin aslan heykelleri
Ayık gecemizi dolduruyorlar bir uçtan bir uca

En olmayacak günde geldin tazeledin ortalığı
Alıp kaldırdın bu kutsal ekmeği düştüğü yerden
Bunlar hep iyi şeyler ya öte yanda
Olsa yüreğim yanmıyacak aslan heykelleri
Ama yok aslan heykelleri var köpek
Delikanlı bir köpeği var onunla yatıyor
Adalet Hanım iki kişilik karyolasında
Bozulmuş burjuva ahlâkına örnek

(*Üvercinka*)

TEK

Atlarla. Uzun bacaklı evrensel atlar
Bunlarla gelişiyor sevdamız anlatılmaz
Çocuklarla, kuşlarla, ağaçlarla.
Büyüyen, uçan, dal budak salan.
Yalnız aşkta raslanan o seçkin nokta.

Sen kadınsın ya büsbütün soyunuyorsun
Sana vergi, atılacak her şeyi kolayca çıkarıp atmak
Öptüğün gibi dünyanın bütün adamlarını bu arada beni
Uzanıp öpüyorsun ya atları çırılçıplak
Ne oluyorsa işte o zaman oluyor.

Sen ağzını ilâve edince atlara
Birdenbire oluyor bu, şaşırıyoruz
Korkunç bir güzellik halkların havasında
Birden ötesine geçiyoruz varmak istediğimizin
Ayır ayırabilirsen hangimiz kadın, hangimiz erkek.

(*Üvercinka*)

ÜVERCİNKA

Böylece bir kere daha boynunlayız sayılı yerlerinden
En uzun boynun bu senin dayanmıya ya da umudu
kesmemeye
Lâleli'den dünyaya doğru giden bir tramvaydayız
Birden nasıl oluyor sen yüreğimi elliyorsun
Ama nasıl oluyor sen yüreğimi eller ellemez
Sevişmek bir kere daha yürürlüğe giriyor
Bütün kara parçalarında
Afrika dahil

Aydınca düşünmeyi iyi biliyorsun eksik olma
Yatakta yatmayı bildiğin kadar
Sayın Tanrıya kalırsa seninle yatmak günah, daha neler
Boşunaymış gibi bunca uzaması saçlarının
Ben böyle canlı saç görmedim ömrümde

▸▸

Her telinin içinde ayrı bir kalp çarpıyor
Bütün kara parçaları için
Afrika dahil

Senin bir havan var beni asıl saran o
Onunla daha bir değere biniyor soluk almak
Sabahları acıktığı için haklı
Gününü kazanıp kurtardı diye güzel
Birçok çiçek adları gibi güzel
En tanınmış kırmızılarla açan
Bütün kara parçalarında
Afrika dahil

Birlikte mısralar düşürüyoruz ama iyi ama kötü
Boynun diyorum boynunu benim kadar kimse değerlendiremez
Bir mısra daha söylesek sanki her şey düzelecek
İki adım daha atmıyoruz bizi tutuyorlar
Böylece bizi bir kere daha tutup kurşuna diziyorlar
Zaten bizi her gün sabahtan akşama kadar kurşuna diziyorlar
Bütün kara parçalarında
Afrika dahil

Burda senin cesaretinden laf açmanın tam da sırası
Kalabalık caddelerde hürlüğün şarkısına katılırkenki
Padişah gibi cesaretti o, alımlı değme kadında yok
Aklıma kadeh tutuşların geliyor
Çiçek pasajında akşamüstleri
Asıl yoksulluk ondan sonra başlıyor
Bütün kara parçalarında
Afrika hariç değil.

(*Üvercinka*)

BALZAMİN

Sen el kadar bir kadınsındır
Sabahlara kadar beyaz ve kirpikli.
Bazı ağaçlara kapı komşu,
Bazı çiçeklerin andırdığı.

>>

İş bu kadarla bitse iyi;
Bir insan edinmişsindir kendine,
Bir şarkı edinmişsindir, bir umut
Güzelsindir de oldukça, çocuksundur da
Saçlarınla beraber penceredeyken
Besbelli arandığından haberli
Gemiler eskirken, deniz eskirken limanda
Sevgili.

(*Üvercinka*)

YAZMAM DAHA AŞK ŞİİRİ

Oydu bir bakışta tanıdım onu
Kuşlar bakımından uçarı
Çocuk tutumuyla beklenmedik
Uzatmış ay aydın karanlığıma
Nerden uzatmışsa tenha boynunu

Dünyanın en güzel kadını bu oydu
Saçlarını tarasa baştan başa rumeli
Otursa ama hiç oturmazdı ki
Kan kadını rüzgârdı atların
Hep andım ne yaşanır olduğunu

En çok neresi mi ağzıydı elbet
Bütün duyarlıklara ayarlı
Öpüşlerin türlüsünden elhamra
Sınırsız denizinde çarşafların
Bir gider bir gelirdi işlek ağzı

Ah şimdi benim gözlerim
Bir ağlamaktır tutturmuş gidiyor
Bir kadın gömleği üstümde
Günün maviliği ondan
Gecenin horozu ondan

(*Üvercinka*)

ÜLKE

Saat Çini vurdu birden: pirinççç
Ben gittim bembeyaz uykusuzluktan
Kasketimi eğip üstüne acılarımın
Sen yüzüne sürgün olduğum kadın
Karanlık her sokaktaydın gizli her köşedeydin
Bir çocuk boyuna bir suyu söylerdi. Mavi.
Bir takım genç anneleri uzatırdı bir keman
Sen tutar kendini incecik sevdirirdin
Bir umuttun bir misillemeydin yalnızlığa

Yalnız aşkı vardır aşkı olanın
Ve kaybetmek daha güç bulamamaktan
Sen yüzüne sürgün olduğum kadın
Kardeşim olan gözlerini unutmadım
Çocuğum olan alnını sevgilim olan ağzını
Dostum olan ellerini unutmadım
Karım olan karnını ve önlerini
Orospum olan yanlarını ve arkalarını
İşte bütün bunlarını bunlarını bunlarını
Nasıl unuturum hiç unutmadım

Kibrit çak masmavi yanardı sesin
Ormanlara ormanlara yüzünün sesi
En gizli kelimeleri akıtırdı ağzıma
Şu karangu şu acayip şu asyalı aşkın
Soluğu kesen ağulayan ormanlarında
Yaşadım o kısa ve korkunç hükümdarlığı
Ve çarpıntılı yüreğim saçlarının akıntısında
Karadenize karışırdı ordan Akdenize
Ordan da daha büyük sulara

Geceyse ay hemen tazeler minareleri
Kur'an sayfaları satılan sokaklardan
Ölüm bir çeşit sevgiyle uçar
Ölüm uçar çocuk yüzlere
Ben o sakaklardan ne kadar geçtim
Damağımda dilinin yosunlu tadı
Önce buğulu sonra cam gibi parlak sonra buğulu yine
Bir takım tavşanları andıran bir takım su hayvanlarını

➤➤

Pazar pazartesi günlerini ve haftanın öbür günlerini
Yani salı çarşamba perşembe cuma cumartesi

Bir başak ufak ufak bildirir Konyayı
O başakta o Konyada seni aranın
Ben şimdilerde her şeyi sana bağlıyorum iyi mi
Altın ölçü çift ölçü ve altın karşılıksız
Para basma yetkisini Fırat'ın suyunu Palandökeni
Erzincan'ın düzünü asma bahçelerini Babil'in
Antalyanın denizini o denizin dibini
Beş türlü yengeç yaşıyan sularında
Çağanoz adi pavurya çingene pavuryası ayı pavuryası bir de çalpara

Bilinir ne usta olduğum içlenmek zanaatında
Canımla besliyorum şu hüznün kuşlarını
Sen kalabalıkta bulup bulup kaybettiğim kimya
Yokluğun gayri şuradan şuraya geldi
Bir günler şölenlerle egemen ülkende
Şimdi iri gagalı yalnızlıklar dönüyor
N'olur ağzından başlıyarak soyunmaya
Bir kez daha sür hayvanlarını üstüme üstüme
Çık gel bir kez daha yıkıntılardan
Çık gel bir kez daha beni bozguna uğrat

(*Göçebe*)

KARS

Öyle güzel ki ölürüm artık
Beyaz uykusuz uzakta
Kars çocukların da Karsı
Ölüleri yağan karda
Donmuş gözlerimin arası

Sen küçüğüm sımsıcak
Ne derler ona –bu kızakta
Boyuna türküler yakıyorsun ya
Sanki her türküden sonra
Hohlasan gök buğulanacak

Anla ki her durakta
Yok sınırları aşkın
O iyi yüzlü Tanrı
Beklesin dursun bizi
Kurduğumuz rahat tuzakta

Nasıl olsa yine bir gün
Döneriz bu yollardan geri
Senin bir elinde bir mendil
Öbüründe kuş sesleri

(*Göçebe*)

TABANCA

Sigara içenlere ateş etmeyiniz
Evli bir kadınla rakı içerken
Rozet gibi göğsüne takmış cesaretini
Ben Mitridat'tan söz ettim siz etmeyiniz

Eski bir Osmanlı paşası gibi
Feodaliteyi süpüren bıyıklarıyla
İstanbul İstanbul uzakta
İstanbul'a ateş etmeyiniz

Tutalım yanılıp ateş ettiniz
Şeker Ahmet Paşa'nın resimlerini
Eski hececilerin şiirlerini bir de
Ben çok seviyorum siz de seviniz

(*Göçebe*)

CELLAT HAVASI

Burjuva ihtilalinden sonra
Mösyö Giyotin yüz elli yıldır
Parisli bir avukat
Ve gözleri yaşarır sabahları
Okuduğu intiharlara

Sinyor Kurşun. İspanya.
Asılıp gidebilir bakışlarınız
Bir bulutun yedeğinde
Tabiî Lorca gibi sizin de
Gözlerinizi bağlamazlarsa

Ya ne buyrulur Mister
Elektrik Sandalyasına
Kredi yatırım bir yana
İyi özetler Amerikayı
William James'ten daha

Sıçrayan kan selamlarıdır
Kaabil'e Ezra Pound'a
Parantez içinde Raskolnikov'a
Kelle bir şey anlamadan
Emirler veredursun ayaklara
İşini bitirmiştir Herr Balta

Ey idama hükümlü yurttaş
Altından çekilince iskemle
İdare edebilirsen soluğunu
Yaşarsın kısa da olsa bir süre
Çünkü İp Efendinin sunduğu
Ölümler kibarca sürüncemede

(*Göçebe*)

GÖÇEBE

Sen sık sık gülen gülerken de
Sevecen bir Akdeniz çizgisini
Sol yanına ağzının
İliştiren çocuk özenle
Yabana mı atıyorum yani seni
Yabana mı atıyorum saat altı buçukları
Çocuk ve Allah'ın en eski baskısını
Değil, değil bunların biri
Gözlerimin gemileri kuş istiyor

▸▸

Açılıp kapandıkça sevdam
Kapanıp açılıyor bir mavi
Şahmaran süt istiyor kefeninden
Üç aylık ölmüş çocukların
Kerem ile Arzu geliyor Aslı ile Kanber
Ay kana kana batıyor

Ay kana kana batıyor
Eşkiyalar gecenin yangınını izliyor uzakta
Kargapazarı dağlarını dolanan yaşlı ve öfkeli bir otobüsteyim
Jandarma daima nesirde kalacaktır
Eşkiyalar silahlarını çapraz astıkça türkülerine
Ve bu dağlar böyle eşkiya güzelliğini taşıdıkça
Patronunun karısını zimmetine geçirip
Amasya'dan Kars'a kaçmakta olan bir sayman yardımcısıyla
Alevilikten konuşuyoruz uzun süre
Yanındaki hep bir gazetede Marilyn Monroe'nun resim-
lerine bakıyor
Marilyn Monroe öldü diyorum ona
Ölümü siyah bir kâkül gibi alnına düşürmesini bildi
Şimdiyse Cennette Nietzshe'nin metresi olması gerekir
Bunları diyorum daha ne varsa diyorum
İşte hiçbir sebep olmadığını sevişmemeye
İşte çocukluğumdan beri içimde bir önsezi olduğunu
Bunun bir gün birine rastlamak gibi bir şey olduğunu
Belki de bir günler bunun için Aydın'da bulunduğumu
Zaten nedense hep bir şehirden bir şehre yolcu olduğumu
İşte eflâtun kakalı çocuklar olduğunu Kütahya'da
Ankara'da dokunak Yozgat'ta becerik olduğunu
Van'da güreşçi develer gibi süslediklerini kamyonları
İstanbul'da minarelerin lirik olduğunu köprülerinse
dialektik
Acemi bir bulut bozuyor bütün görüntüyü eski bir şarkı gibi
Bu şarkıyı ne zaman duysam aklıma
Sinirli bir elin uysal bir bardağa
Çok yukardan döktüğü bir içki gelir
Sonsuz ve olağanüstü bir bira
Köpüklene köpüklene biçimlendirir
Soyunarak ağlayan bir kadını
Acı bilincinde sonrasızlığın

>>

Ama bırakalım bırakalım bunları
Yoldan piyade erleri geçiyor tahta bavullarıyla ve büyük yaka-
larıyla
Ve faytoncular görüyorum
Yere basışlarındaki ağırlığı azaltmak için
Tanrısal bıyıklarıyla durumlarını paraşütlendiren

Kars'tayım bu ne biçim Kars bir kenarda
Pekâla yalçınlık iddiasında bulunabilecek bir tepenin
üstünde
Kars kalesi yükseliyor
Gökyüzünü Ankara kalesine göre daha soyut ve daha elve-
rişli bir şekilde
Hırpalayan bu kale de olmasa
N'olacak bakalım hırpalayan bu kale de olmasa
Kuşkusuz artacak yalnızlığım sevgili çocuk

Biliyorsun ben hangi şehirdeysem
Yalnızlığın başkenti orası

Bir de yine sevgili çocuk
Biliyorsun kişi tutkularıyla
Yalnızlığını adlandırıyor o kadar

Arkada bir su devrile devrile akıyor
Rasgele bir ağaca soruyorum
Bir şey var sanki onu soruyorum
Değil orda diyor belki biraz daha ilerde
Tanrı meleğini ağırlamaya çalışan
Ataerkil bir aile gözümü alıyor

Dedelerin yüzlerinde erozyon
Silip götürmüş bütün evetleri

Annelerinse ağızlarında hiyeroglif
Babalarınsa ağustoslar atasözleri

Amcalarınsa avdan boş dönüyor elleri
Teyzelerse elleriyle yargılıyor gök güzelliğini

Ablalarınsa boyunları soru işareti
Ağabeylerse utançlarından emrah

Sıralanmışlar su boylarına
Bıçakla soyuyorlar kelimeleri

Ya suya giden küçük kızlar
Onlar
Tıpkı o kuşlar gibi
Uçan daha bir süre
Sonra da vurulduktan

Bir mezarın doğurduğu iştahlı bir çocuktur Anadolu şiiri

Ey şiir arayıcısı ey esrik kişi
Şu son dönemecini de aşınca gecenin
Doğacak gün artık gündüze ilişkin değil
Bu ağartı ancak yürekle karşılanabilir
Bütün iş orda işte, ordan usturuplu geçmesini bil
Tutsaksan ellerin sıvışır gider zincirlerinden
Ve balyozla vursalar mısralarına
Soylu bir demir sesi yükselir
Soylu büyük ve mavi bir demir sesi

Ellerim gece yatısına çağrılmış
Ve
Telaşsız görünmeye çalışan bir Kafka gibi

Yüzüm giyotine abone

(*Göçebe*)

MOLA

—Kartallar dolanıyor generalim
—Kartallar dolanır da dolanmaz da
Kaç tane vurmuştum Mütarekede
Ama düşman demeye dilim varmıyor
Zaten böyle durumlarda ve aşkta
Taşınacak silah değildir gurur

—Ölüyorum yüzbaşım ölüyorum
—Bana bak ben yüzbaşı değilim
Üstelik biraz sonra talim var
Dört rüzgârı biçen mitralyözlerin
Uçlarında gökyüzü mayalanıyor

—Çavuş pırpırların ne mavi
—Görünce kamaştı da ellerim
Şah İsmail'in üç sevgilisini
Gülizar, Gülperi, Arap Üzengi

—Asker su ver asker
—Ben asker değilim nişanlıyım

(*Göçebe*)

FOTOĞRAF

Durakta üç kişi
Adam kadın ve çocuk

Adamın elleri ceplerinde
Kadın çocuğun elinden tutmuş

Adam hüzünlü
Hüzünlü şarkılar gibi hüzünlü

Kadın güzel
Güzel anılar gibi güzel

Çocuk
Güzel anılar gibi hüzünlü
Hüzünlü şarkılar gibi güzel.

(*Uçurumda Açan*)

ÜSTÜ KALSIN

Ölüyorum tanrım
Bu da oldu işte.

Her ölüm erken ölümdür
Biliyorum tanrım.

Ama, ayrıca, aldığın şu hayat
Fena değildir..

Üstü kalsın..

(*Yeni Yaprak, sayı: 13 Ocak 1990*)

TALÂT HALMAN
(Doğ. 1931)

GÜVERCİN

bu gece bir güvercin uykusuz
    peşine düşmeyecek artık
        güz yapraklarının
    düşünüyor yalnız
    geyiğin uzanıp ölmeye gittiği kuytuyu

bir güvercin uykusuz bu gece
    şadırvan yorgun
        yaşlı askerlerin ellerindeki
            kanı yıkamaktan

yangın yerinde tütüp duran küller var
zafer türküsü bu
    cennet tomurcuğu

uykusuz bir güvercin bu gece
    bir eski denizi dinliyor
        baykuşların gülücüklerini görmeden

biliyor bu karanlık
    masmavi kesilecek
tüyler
dallar
alevler
    bir yüce rüzgâr beklerken
    yepyeni bir aşk içinde
biliyor o rüzgâr kopup gelecektir

    bu gece uykusuz bir güvercin
    and içiyor uyanık kalmaya
düşündeki güneş
    doğuncaya kadar

güvercin bekliyor
ecel bekliyor
bir yeni çağ

uykusuz bir güvercin

(*Sessiz Soru*)

SERVER TANİLLİ
(Doğ. 1931)

DOSVİDANYA(*)

Bir sevgiliye koşar gibi geldim sana,
sen ki insana
bir sevgiliden daha yakın,
bir ana bağrı gibi sıcak
ve mübarek!

Sen ki inanan ve inandıran,
Sen ki uyanan ve uyandıran,
Sen ki başkaldıran
ve kurtaran insanı
İnsana kul olmaktan!

Sen umudu mazlûmların,
Sen öğüncü insanların,
Sen ey dün, bugün, yarın!
Sen ki barış,
sen ki dostluk,
sen ki kardeşlik,
Sen ki ey özgürlük
ve eşitlik!
Sen ki özverinin ülkesi,
görkemliğin mimarı;
sen ey Sovyetler diyarı
ve sen ey aziz Rusya,
Dosvidanya,
dosvidanya,
dosvidanya!..

(*) "Dosvidanya", Rusçada "Allaha ısmarladık" demektir.

19.8.1979, Leningrag/Hava Alanı
(Sanat Emeği, Sayı 24 Şubat 1980)

ÖZCAN YALIM

(Doğ. 1931)

OYUN

Ay tutulmuş gibi
Bir kapı sürgülü

Bulutların arkasında
Benigör gülü

Bir kız göremez - karanlık
Kirpiği yaş örgülü

Bu nasıl oyun ey ozan
Yanlış kurgulu

Çek sürgüyü açılsın kapı
Al gülü –ver kıza– gülsün

Bu oyun mutlu sona yargılı

(*Aramıza Gül Girdi*)

TEVFİK AKDAĞ
(1932-1993)

GÜLÜM

Bir güldür açılmış esmer bahçemde
nakışlan gözleriyle iri iri
bir güldür hüzünlüyken beyaz
bir güldür severken kırmızı
bir güldür çocuk kahkahalarında

tenha bir kızdır şimdi kalabalık evlerde
ağlar kısık kısık benim için
ağlar küçük elleriyle oynıyarak
kaldım diye yağmurlarda yalnız
üşüttüm diye kuru tahtalarında gecelerinin

bir güldür duruşu baştanbaşa İstanbul
bir güldür çırpışır güvercin kanatlarıyla
bir güldür benim gülüm canım gülüm
bu yağmurlar geçer ben kurtulurum
ağlama gülüm ağlama gülüm

(*Dünden Bugüne Türk Şiiri*)

AHMET NECDET
(Doğ. 1933)

NE ÇOK ENKAZ

sizi bir yerlerden tanır gibiyim
galiba bodrum'daydı geçen yaz
t-shirt'leriniz vardı turkuvaz
pabuçlar 'all star american'
ne tutucuydunuz ne de bağnaz
sabah kahvaltısında beethoven chopin
akşamları hacı arif incesaz
ne çok enkaz

sizi bir yerlerden tanır gibiyim
sanırım bodrum'daydı geçen yaz
güngörmüş saçlarınız vardı beyaz
bakışlarınız alaycı ve delişmen
mavi yolculuklarda yıldız-poyraz
balık yemekten ve çok sevişmekten
gut'a yakalanmıştınız biraz
ne çok enkaz

sizi bir yerlerden tanır gibiyim
her halde bodrum'daydı geçen yaz
daracık sokaklarınız vardı çıkmaz
viskiyi çok sever az içerdiniz
gün boyu meyhane cafée-bar caz
"yine de en büyük rakı" derdiniz
iki cami arasında beynamaz
ne çok enkaz

sizi bir yerlerden tanır gibiyim
elbette bodrum'daydı geçen yaz
sözcükleriniz vardı ince mecaz
aşklarınızı şiirle yıkardınız
bir yığın kadın huysuz utanmaz
her biriyle ayrı yatardınız
bin türlü işve bin türlü naz
ne çok enkaz

sizi bir yerlerden tanır gibiyim
mutlaka bodrum'daydı geçen yaz
dostlarınız vardı köylü ve kurnaz
bireysel konularda acımasız
ülke sorunlarında vurdumduymaz
batı'lı düşünür doğu'lu yaşardınız
azıcık hicazkâr her dem şehnaz
ne çok enkaz

(*Ne Çok Enkaz*)

BİZ Kİ GÜLÜYÜZ HİÇİN

- *paul celan'ı anarak* -

yalnızlığa düştük mü gümüş rengi bir zaman
çığlık çığlığa geçer o suskun aynalardan

karanlık gecede söz bir kirpik gibi ışır
bakışır can kuşları hep'le hiç arasından

bana bakarsın sen de/kör bir bakış kadar kör
saatleri sayarak/gözünü hiç kırpmadan

düşün: paris göğünü/kül'ü/ve unutuş'u
yürekler satın aldık orda çiçekçi kızdan

biz ki gülüyüz hiç'in/açarız sana doğru
hiçkimse'nin şiirle yoğurduğu çamurdan

(*Sana Bunca Yangından*)

ZÜMRÜT LONGA

Kedinin gözü henüz açıktı
Sabaha karşı fırtına çıktı

Yazlıkçılar uykudan uyansın diye
Yağmur gürültüyle indi siteye

Bozcaada üç beş kulaç ötesi
Taş plâkta Hâfız Burhan'ın sesi:

Tennenni tenni Tenes
Tenni tene Tenedos

Sardalya zamanıydı herkes şaştı
İskele'ye bir tekne kolyoz yanaştı

Önümde 70'lik rakı şişesi
Ardımda yüzyıllık palamut meşesi

Sarhoştum yağmura doğru koştum
İda'dan inmiştim Ege'ye düştüm

Tennenni tenni Tenes
Tenni tene Tenedos

Güngörmüş hatmiler gizemli güller
Yağmurlu günle sevişen Zümrütgiller

Sardalya zamanıydı yaz'ı savurduk
Somay'ımla olmadık düşler kurduk

Derken akşam oldu dindi fırtına
Ay bir yana Bozcaada bir yana

Tennenni tenni Tenes
Tenni tene Tenedos

(*Zümrüt Longa*)

GÜLTEN AKIN
(Doğ. 1933)

OYUN

Bazı adamların aşk
Bazı kadınları sokaklardan
Çekip alması karanlığa

Bazı kadınların aşk
Üşüyen burnunun kulağının
Parmak ucunun göz kapağının
Öpüle hohlana ısıtılması

Bazı adamların kadınların
Aşk yürüne yürüne yıpranmış
Ayakkabısının havasından
Günde yaşamasından kurtulması

Ama dışarda bir izmarit
Bir deniz bir ağ bir sandal
Bir akşam üstü seyredilecek

Ama dışarda geçilecek
Bir köprü elinden tutulacak
Bir çocuk tutup sallanacak
Bir erik dalı –Bir erik dalı–
Ama dışarda –Ben anlatamam–

Bazı adamlar aşkı
İtip odalara karartır
Bazı kadınlar için aşk
Şöyle bir rüyasız sere serpe
Şöyle bir korkmadan uyumadır

Onlar deniz nedir bilmezler
Ağaç ne serin ne mavi ne
Oltanın ucunda balık nedir

>>

Bilmezler bilseler yaşarlardı
onlar iş oynarlar sevgi oynarlar
Üstü örtülü giyinik utançlı

Deniz kıyısında –Adam sende–
Masalar halılar varken yorgunluk
–Ayıp yorgunluk başkaları–
Gece baloda süheylâlar..

Ama dışarda yağmur var
Bir yaz sonu sıcağına karşı
Ama dışarda toprak serin
–Taze bulgur pilavı kokulu–

Ama dışarda –Ben anlatamam–
Tutabilseniz bir dönemezsiniz

(*Kestim Kara Saçlarımı*)

ESKİYEN KARISI ADAMIN

Ben onu ne iyi yavaş yavaş
Dokunsam saklasam eskitsemdi
Nerden nasıl görmemle birlikte
Bunca kişi kullanıp eskitti

Eskimesi öyle yoğun öyle hızlı
Dökülür bir dokunsam nerelerine
İncelmiş bir yeri alıp kondukça ellerine
Usa bir çin vazosu getirmeli

Bir baba özenle silinir bazen
Bir kukla bacıyla salına salına
Girerdi az kişili soylu oyunlara

Birden kendi başını karıştırırdı
Yıpranmış derisinden içeri
Kızgın karanfil parmaklarıyla

–Çocuk sevgilerimin yergilerimin anası
Geçim evli buz evli kor evli
–Çık gel tasa göllerinde sana ben–
Karımdı nasıl söylemeli.

(*Kestim Kara Saçlarımı*)

BİR KAYIĞA BİNER GECELERİ

Tadını, yağmura duygulanmanın
Paylaşır kuşlarla biri gizlice
Gülmesini tutamamış bir sincap
Sallanır utanç bahçelerinde

Yalnız atlar yıkılır düzlerde suya özlemlerinden
Bir ben miyim yalnızlığa yenilen, sen, sen, sen

Uzun sokakların ucunda evleri
İlk denemelerden geri dönülmüştür
Güldikçe, içe durduğu bilinen
Bazı dostları yitirmeye gidilir

Yalnız atlar yıkılır düzlerde suya özlemlerinden
Bir ben miyim yanlızlığa yenilen, sen, sen, sen

Bir kayığa biner geceleri
Sığlıkta o kadın tek başına
Dua biçiminde inceltir korkuyu
Sunar içtenliksiz, tanrısına

Yalnız atlar yıkılır düzlerde suya özlemlerinden
Bir ben miyim yalnızlığa yenilen sen, sen sen

(*Sığda*)

YAĞMUR YAĞMUR

Yağmur, yağmur.. Bu neyi anlatır?
Bunca siste bunca ıslak serçe
Hüznü bir köşesinden tutup kaldırmıştır.

Yağmur, yağmur.. Bu neyi anlatır?
Son yaz derlenmiş, son ateş sönmüş
Düz yollara inen son kaçkın, son eşkiya
Hüznü bir köşesinden tutup kaldırmıştır.

Yağmur, yağmur.. Bu neyi anlatır?
Oyun biter, o kesin güz çizgileri
Sevgi, bir de ölümle örselenmiş
Aklı bir köşesinden tutup kaldırmıştır.

(*Sığda*)

GÜZ

"Güz geldi. Gözlerim karmakarışık. Körüm ben
Güz geldi. Bunu saçlarımın döküldüğünden.
derler ki yaylada doğmuşum, denizin ardında
iniştir, yokuştur, geçer dizlerimden."

Gazel düştü Derelere ay yarim
Kavga bitti. silahını duvara as
başladı Ocağın kırallığı, Ormana git
baltanı al köşeden, Çocuklarımızı öp.

"Uçurtma salıvermiş göğe aşağıdakiler, havasıdır.
Çocuklar aşağıdakileri okuyor, ben körüm
ne güzel kokuyor Gazeteleri Kitapları
insem bir koklasam kendileri nasıl"

ben burada bağlıyım ay Yarim
Körüm ve Yaşlıyım otuz yaşında
Çocukları al, in aşağıya
dileğimdir, onlar görsünler

"Güz geldi, açıksın Yarim Yarim
ben neyse, ben körüm. Dereden öteyi bilmedim
ama bilirim bir koca yaz çabaladığımız
Patatesin sana bir parça şayak etmediğini"

Sor bakalım adam diye Kaydımız var mı?
ben körüm, biz eski, Çocukları yazdır
Patatesi alıcıya götür ver yirmibeşe
eşeğine bin türkü söyle dönüşte

dünyalık şeylere dünyanın parası gerek
Oysa topraktan çıkardın yirmi beş liracık
Kefenimizi al, sabununu lifini unutma
bir cennet ayırt Hoca parasıyla birlikte

"Bu güz öleceğim. bütün işlerimi bitirdim
Derede yıkandım. cevize tırmandım. kuş ürküttüm
Kaçırdılar on iki çocuk doğurdum. beledim gözledim
Oğlan everdim. kız yetirdim. otuzuma vardım"

"Ağlama kız, deme incinirim yar yar
ben ağlamam dağlar taşlar ağlasın
Körüm, çelimsizim, göğnüğüm, hastayım.
sebebolanları nerde bulayım
adamdan içerli kuşlar ağlasın"

(*Kırmızı Karanfil*)

PAS

Doğduğum kente gittimdi bazı pasları silmeye
Yerinde görmeğe bazı taşları, bazı oyukları, v.b.
Saçlarımı yine uzun tuttumdu bir ağırlık olsun diye
Dışarıklı bir pabuç giydimdi
Yitmesin gelişim diye tozda toprakta

Beni kentin dışında durdular karşılamaya
Çevirip yöremi ayrıladılar
Sanmazdım konuk olayım çocukluğuma
Geri göndermenin ilk adımı olsun hiç sanmazdım
Yengelerim için karşılama

Sanmazdım çocukları asfalta ve parka başlatsınlar
Oteller hanlar yapsınlar canım viraneliklere
Pastalar vitrinler çiğdem pilavına karşı
Sanmazdım kar yerine buzdan dondurma
Bir tek çapanoğlu kalmasın Yozgatta

Dedem ölmüş ninem ölmüş annem ölmüş
Giremedim eski evimize
Dedem ki karşı durmuştu yıllarca
Tütünün ve ağıdın yıkımına
Ninem ki karşı durmuştu yıllarca
Yokluğun ve dedemin yıkımına
Annem ki karşı durmuştu yıllarca
Onulmaz bir inceliğin yıkımına

Gülteni Yozgatlı demesinler bundan böyle
Nerde ölürsem oralı olayım
Doğularda yolsuz dağların değişmez dağların
Soğuk suların başında öleyim.

(*Kırmızı Karanfil*)

HAVADA KAR KOKUSU

Terziler ufacık iğneleriyle
"Bir yılbaşı gecesi dayanır"
Şekerden ve buzdan kuklalar dikiyorlar
"Takma kirpikli dünya"

Denizlerden içerde
Ortalarda doğularda
Açlık kol geziyor
Varıp ocaklarda duruyor
Alimenin oğlu eriyor
Hem vallaha hem billaha
Gözlerimin gözlerimin önünde
Gerzeden cici berber
Kepengini indirmeden yürüyor
Çıldırmış ufalmış bir çocuk kadar kalmış

Gazeteler keskin kalemleri ve flaşlarıyla
Uzağı uzağı gösteriyorlar
Etyopya Bengaldeş, Bengaldeş Etyopya

Havada kar kokusu
Bu yıl yaman kışlayacak
Söyledi cevizler alıçlar
Kuşları görmeliydik
Hiç olmazsa kuşları
Aklımızda kanatları sesleri
Olmadık yerde patlayan
Küçük kahkahalar biçiminde
Göremedik
Kuşlar büyük kentlerin göğünden
Artık hiç geçmiyor

Havada kar kokusu
Engizekten Elbistanın oralardan
Gâvur dağlarından düzlere inenler
Kıl çadırlarını, toprak kaplarını
Derleyip dürdüler çoktan
Sımsıkı kapanmış avcunu açıp
Kâğıt para bozuk para
Yazı sayacaklar

Ne denli sündürse ne denli uzatsa
Bir yaz bir kış etmiyor
Şaşkın bebelere bakıyor
Hayvanlara bakıyor
Geçmişim diyor ben benden

Buralarda
Sus sus sus sus
Dan başka bir ses duyulmuyor
Yazanlar ozanlar kardaşlar
Niye, biz ölmüşmüyük

(*Ağıtlar ve Türküler*)

AYVAZ AĞIDI

Basmış da gölgesi çökmüş de sisi
Şu karşıki dağlar Köroğlu dağı
Kesti ışığını Bolunun beyi
İki kaşın arasına ay düştü

Su yürümeyince, dağ uçmayınca
Sevdiğin Şirini sarabilmezdin
Oyun oynar gibi ölüme gittin
Gencidin tezidin sıra bilmezdin
Biridin peşine bir alay düştü

Palazıdın şahin gibi konması
Dostları ardına varır sanması
Yol olmuştur en yiğidin yanması
Bu ateşten sana çokça pay düştü

(*Ağıtlar ve Türküler*)

ELLER İLAHİSİ

Ellerini görsem oğlumun
Uzun esmer parmaklı ellerini
Onları özlüyorum
Üç yaşına yağan karda
Kızarmış, ısıttım öpe hohlaya
Ozanda el-ücra çağrışımı yapan
Alucra kışları
Bir elim elinde sabahadek
Öteki yorganının üstünde
Üşümezdi artık örttüm sardım ya

Görsem ellerini oğlumun
Ardında bağlı durmasa
Kalmasa Alucra sisler içinde
Gevaşa kurtlar inmese
Cano kızak yap oğluma
Uçar gider göle doğru

➤➤

•

Çığ düşer, Artosa salma
Ellerini görsem oğlumun
Dizgini tutarken atının üstünde
Sağrısı yelesi al ürpermede
Ferhan usul usul titrese

Ellerini görsem oğlumun
Yeşil söğüt dalını incelikle
Kuş sesleriyle değiştiğinde
Beş yaşında çalışkan ellerini
Uçtu gitti kitapların ardında
Uçtu gitti kalemlerin ardında

(*İlahiler, 1983*)

CEVAT ÇAPAN
(Doğ. 1933)

AÇIĞA DEMİRLİ BİR GEMİDEN

Dağın eteklerinde orman-
çam, sedir, ulu çınarlar...
Birbirini seyrediyor aynasında denizin.
Çamlar pürleriyle suskun,
sedirlerin gözleri uzakta,
"Ölünceye kadar seninim", diyor denize
kendi gölgesinde yanan bir çınar.

(*Dön Güvercin Dön*)

UMUT

Nadejda. Voronej. Osip Mandelstam.
Yumuşak hecelerini ezberliyorum
bu adların.
Sanki hep gözümün önünde
şairi götürmeye gelen siviller,
birlikte geçirdiğiniz sürgün,
Osip'in kestiği elmas dizeler
Nadejda'nın belleğine gömülen.
Kar altında koğuşlar, kulübeler,
çalışma kampları, sanatoryum,
buzlu traversler. Sonra
nasıl yitirdiniz birbirinizi,
nerede çözüldü eller?

(*Dön Güvercin Dön*)

TEOMAN KARAHUN
(Doğ. 1933)

SEVGİ

Şu Ankara şehrinin sokaklarında
Dolaşırken bir kız yanıma gelse
Ben senin yıllardır beklediğin
Aradığınım dese.

Nasıl şaşırırım bilemezsiniz
Yok canım derim, içimde
Kıvanç başaklar gibi biter
Umut yeşerir gözlerimde.

Sonra anılar sökün eder uzaktan
Bir başına dolaşırken caddeleri
Mersin, deniz kenarı, Akkahve
Bir ev, şöyle inik perdeleri

Bu annem işte bana gülen
Gözlerinde telaşların en güzeli
Geç kalma diyor, yorgunsun
-Üstümde geziniyor eli-

Şu sevdiğim kız sarı saçlı
Çok sigara içme diyen
Eli elimde akşamları
Sımsıcak türküler söyleyen.

Ben Külebi gibi değilim
Karanlıklar içinde bazan
Umudumu yitiriyorum
Korkuyorum yalnızlıktan.

Hani onun soğuk günleri vardı ya
Diyordu ki, böyle havalar üşütmez beni
Varın bir de bana sorun siz
Bir hançer ki yüreğimde yepyeni

N'olursa olsun diyorum kendi kendime
Bu benim yalnızlığım tükenmiyecek
Zehir gibi rüzgârlar yöremde
Gün günden daha kötü esecek.

Çiçekler açacak bahçelerde
Birbirinden güzel kadınlar, kızlar
Yollarda çocuklar, caddelerde
Gökyüzünden kopup gelen yıldızlar.

Sonra bizim yaşamımız sürünürcesine
Biber gibi, kahır gibi zehirzemberek
Bir bıçak gibidir açlık biliyorum
Şu ense köküme ansızın
Bir gün nasıl olsa inecek.

Şimdi halimi bilemezsiniz
Güçsüz ırmaklara döndüm, acı sulara
Bir büyük şehirde yapayalnız,
Gömüldüm karanlıklara...

(*Acı Su*)

YENİ BİR AŞKTAN ÖNCE

Senin için yazdığım şiirleri
Dün teker teker okudum
Nasıl sevmişim bir zamanlar
Örneğin yüzen gemileri
Bunca mavisini denizin
Farketmemişim şimdiye kadar.

Beni eski bir tanıdık diye hatırla
Tutki ölümsüz anılar yaşadık
Bana sevgiyi öğrettin, yalnızlığı
Bir de uykusuz gecelerde çaldığım
O acılı, umutsuz ıslığı.

Şimdi uzaksın, bir karanlık öte
Ay ışığı yok, üryansın çırılçıplak
Şu sokak başı konuştuğumuz
Keçiören yolu tozlu ıslak
Sanki aradan yıllar geçmemiş
Beraberiz, mutluyuz, güven içre
Öyle zorki yokluğuna inanmak.

Bu aşk içimde ayni hızla
Akarsa önleyemem diyorum
Aralık kapıdan karanlıklar geliyor
Örtmeliyim kimsesizliğim duyulmasın
Ben sana susadım, kadınlığına
Vahşi parmaklarım saçlarını arıyor
Beni eski bir tanıdık diye hatırla.

(*Varlık, Yeni Şiirler 1958*)

SEZAİ KARAKOÇ

(Doğ. 1933)

BALKON

Çocuk düşerse ölür çünkü balkon
Ölümün cesur körfezidir evlerde
Yüzünde son gülümseme kaybolurken çocukların
Anneler anneler elleri balkonların demirinde

İçimde ve ellerde balkon
Bir tabut kadar yer tutar
Çamaşırlarınızı asarsınız hazır keten
Şezlongunuza uzanıp ölü

Bana sormayın böyle nereye
Koşa koşa gidiyorum
Alnından öpmeye gidiyorum
Evleri balkonsuz yapan mimarların

(*Körfez*)

ANNELER VE ÇOCUKLAR

Anne öldü mü çocuk
Bahçenin en yalnız köşesinde
Elinde siyah bir çubuk
Ağzında bir küçük leke

Çocuk öldü mü güneş
Simsiyah görünür gözüne
Elinde bir ip nereye
Bilmez bağlıyacağını anne

Kaçar herkesten
Durmaz bir yerde
Anne ölünce çocuk
Çocuk ölünce anne.

(*Körfez*)

İNCİ DAKİKALARI

Sen bana yeni yılsın her dakika
Her dakika bir yaşıma daha giriyorum

Sen benim üstüne titrediğim güzel ve yeni
Saatim kadar saadetimin gözbebeği zamansın
Ben bin parçaya bölündüm her parçasında
Her parçasındayım kırkayak sesli boğuk arkadaşlığın
Çalkantısız Üniversitenin yalnızlığın ve ağlamanın
Erkek ağlar mı diyeceksin
Hayberin kapısı ağlar mı erkek ağlar mı
Ben yel gibi erkekler ağlar diyorum
Bir dakika ağlar yılbaşı dakikasında
Daha gözlerimin gerçek yaşları belirmeden
Ağlamak diye bir şey yoktur diye bir şey
Yüzme bilmiyen bir uyurgezer yüzer ya
Çürük ve havada asılı tahtalar üstünde
Hafif kedi ayaklarıyla yürür gerçekten yürür ya

Sen benim ağlamamı erkekliğime
Uyanan ölmeyen yenilenen
Azgın kışlar içinde keskin baharlar bulan
Seni bulan yeniden bulan tekrar tekrar bulan erkekliğime say

Bütün bir yıl bütün bir yaşama boyu
Gizli heybelere binbir gece eşyası doldurduğuma say

Ben otomobilleri böylesine yankısız sağır komam
Öyle bir isyan şiiri var ki ben onu yakalıyacağım
Bu yunan şehrinin düzenini öper ve yalvarırım
Şehrin ölümünü yanlış anlama
Gözleri kör oldu doğrudur ama o kadar
Ve şehrin gözlerini geri verme dakikalarıdır bu yılgın çanlar

Senin odan gün ışığı en güzel müzik bana
Farklılıklar odası
Giden tren buharları içinde örümcek ağı
Sen güzel örümcek ağı yaşamakla yaşamamak
Doğduğumuz şüpheyle öldüğümüz şüphe arasına gerilmiş
Garip bulut farklı müzik güzel örümcek ağı

Ben bir yabancı buğunun kokusunu alıyorum
Bu kokuyu alıyorsam onulmaz kıskançlık yaramdandır
Benim garipliğime bakma benim kıskançlığıma bakma benim
İncilerin ilk gerçek ve yeni yorumunu bulur gibi oluyorum
Bu inciler denizlerin en karanlık noktalarında bile yoktur
Benim ak ve kara kayalar içinde bulduğum inciler
Bu inciler sen olmasan bende bile yoktur
Oldukları yerde bile

(*Körfez*)

KAR ŞİİRİ

Karın yağdığını görünce
Kar tutan toprağı anlıyacaksın
Toprakta bir karış karı görünce
Kar içinde yanan karı anlayacaksın

Allah kar gibi gökten yağınca
Karlar sıcak sıcak saçlarına değince
Başını önüne eğince
Benim bu şiirimi anlayacaksın

Bu adam o adam gelip gider
Senin ellerinde rüyam gelip gider
Her affın içinde bir intikam gelir gider
Bu şiirimi anlayınca beni anlayacaksın

Ben bu şiiri yazdım aşık çeşidi
Öyle kar yağdı ki elim üşüdü
Ruhum seni düşününce ışıdı
Her şeyi beni anlayınca anlayacaksın

Ocak, 1953 (*Şahdamar*)

RUBAİ

Çocuklar bana kalırsa yoklar
Yok çocuk falan yok öyle şey

>>

Hayal edilmiş ekler olacaklar
Ailelerin melankolileri için

(*Sesler*)

RUBAİ

Doktor istemem Annem gelsin
Yataklar denize atılsın
Çocuklar çember çevirsin
Ölürken böyle istiyorum

(*Sesler*)

BAHÇE GÖRMÜŞ ÇOCUKLARIN ŞİİRİ

İlkin sakin kiraz bahçeleridir andığım eski günlerden
Şehrin çocuklara mahsus kaydıraklardan olduğu
Fi tarihinde kutsal sözleri kâle almadıkları için
Harap bırakılmışlar tabiatüstü güçlerle

Bir kere elime aldım mı çocukluğumu
Üstüne kerametler yazılı derilerde
Geleceği bildiren derilerde
Başlar yeni bir mantığın bağbozumu

Paganini bakışıyla ölümü inkâr eden
Anneleri şaşırtan çocukları büyüleyen
Sevimli kâhinlikleriyle fakirleri sevindiren
Ve siz ey çingene kadınları

O yıllar savaş yıllarıydı geceleri karartma
Gündüzleri fırın önlerinde birikirdi halk
Biz çocuklarla büyükler arasındaki fark
Bir yanda şehir bir yanda kiraz bahçeleri

(*Sesler*)

AHMET OKTAY
(Doğ. 1933)

BÜTÜN ERKEKLER ÖLÜR

Çünki gök sıkıntıyla ağar
rüzgâr buruşur, bir yaprak düşer
ve kaçıyordur solgun mavilikte
martılar ve al geyikler.
İşte altın ve kara akıntılar:
analar, yitirilmiş resimlik
yoksulluk, o korkunç kadın.
Susun, tümünün anıldığı gündür,
kara yağmur ve ebem kuşağı
usulca bütün erkekler ölür.

Kıpırdamasın insandan gelen sesler
kamyonlar devrilir dağ yolunda.
Rehincide kalan bir gümüş saat
emanetçide unutulan bavul,
geçip giden gök taşlarıdır
havadan ve selüloit mavilikten.
Ey mermeri bozuk yalnızlık,
sanki kutsal bir avdır susukta
ve bir yakut parıltısıdır artık.

Çünkü gök kanla ağıyordur,
soluk soluğa atan bir damar
kalbinde hırçın denizin
ve toprağın nabzında,
unutulmak gibi bir şahdamar.
Ürperir aynı rüzgârla
darağacı, çarmıh ve çiçek,
sussun yatakların fısıltısı
avuçlarda parıldayan kehribar:
ekmekli, zincirli ve başları eğik
kadınların erkekleri geçiyordur.
Ve üzgün deltası kısacık ömürlerin
bir albüm, bir şarkı, bir çocuk.

Hangi dondurulmuş hüznün yakutu
çocukluk defterlerince soluk,
ki savaş alanlarında parıldar
bütün koruluklardır ayışığı,
ey ulaşılmayan dayanak aşklar
elleri kanatan kesici ağıt.
Hep unutuştur akılda kalan,
sıçrayan, yenilen ve ölen geyikler,
derdin eksilmediği kalem ve kâğıt.
Kısa ve kesin bir sözdür erkekler,
İspanya'da "Non Pasaran",
kızaran kilise çanları
katedrallere çöken gölgelik
İtalya'da "Mamma Mia"
İşte avuçların dünyayı duyduğu kayalar,
sarkık bir bıyık Meksika'da "Viva"
Nehirler kurur, susar aşk
ve en katı sözdür erkekler
kıraç ve yoksul Anadolu'da.

Büyük ve yeniktir erkekler,
Söz dinlemez serüvenci çocuk
su şırıltısında sayıklayan hasta,
ve deli bir sevgilidir sabaha kadar
bulgulu, korkunç ve utançla.
Yararsız bütün leylak ağaçları,
hiç bilmiyordur erkekler
doğan ve ölen çocukların hüznünü,
çünki daha önceden ölürler.

Çünki gök ağıyordur kanla,
hep yenik yıldızlar vardır,
anı defteri, kum saati, savaş alanı,
bir yüz
işte o kandır.

Ey ışığını dağıtan kristal
ölümsüzlük, ele geçirilmeyen gömü,
ayışığı denizle kendini sürdürür,
işte herşey geçip gitmede,
usulca bütün erkekler ölür.

(*Gölgeleri Kullanmak*)

BEŞ KURUŞA AŞK ŞARKILARI

Bir yalnızlık büyütürdüm saksıda
kalandı çok eski günlerden
bir bana yetsin, hıncımı arttırsın
aşkımı pekiştirsin diye sevince.
Günüydü, gelip durdu hüznümün önünde
gidilmemiş bir saklı deniz sandım.

Kıpırdamazdı yapraklar geceyle
tüketirdi çiçeği, kuşu sevdiremeyen konyak
bana neydi gülmeler, şarkılar
otobüs durakları, alandaki kalabalık
geldi durdu, alana merhaba dedim.

Bir göz bozgundur yerine göre
vururdu pencereme rüzgâr,
ben hep öyle bir gözdüm
çığlığını kendinde saklayan.
Düş kurmazdım, beklemezdim şurda burda.
çiçek demetleri, bisikletler geçmezdi
apansız geliverdi sokağıma.

Hıncım bana kalsın gayrı
sen yalnızlığımı götür.
Bana çay demlemeyi öğret
elimi yüzümü yıkamayı,
ağzıma rakı koydurma.
Hıncım bana kalsın diyorum
çünki ben kenti kendimde büyüttüm
bir barbarın vahşi ateşiyle,
çünki yapılarının taşında onulmazlığım
çünki şarkılar kanımın bedeli.

En sevdiğim kelimeler gibisin
örneğin öfke gibi
hani bir zamanlar
dağda ve sokakta açan.
Örneğin umut gibi
günde, gecede yitirip durduğumuz

»»

zeytin dalını dal eden.
Örneğin aşk gibi
denizlerin üzerinde yürüten.
Örneğin kavga gibi
yüreğim sıkı, saçlarımı kara tutan
kayaları yumuşatan kavga gibi.

Denizler benim kadar kıpırdıyamaz
bak şimdi parklardayım
bir çocuğun menevişli gözlerinde.
Hüzünleri bırakmanın günü
günü çığlığı olmak dünyanın,
hüznümü iki kat ediyor ama
gecede alnıma dayalı alnın.

(*Gölgeleri Kullanmak*)

KAÇARIMIZ YOK BİZİM

Uzun boyluyum jandarma
avcunun sıcaklığı kadar uzun.
Birikmiş hüzünlerin vardır elbet
armağan et onları bana.
Bursa işi havlular dokurum hüzünden
su veririm hançerin çeliğine,
herkes ustasıdır bu işin
katmerli gül gibi gezdirilir
hüzün her yerinde memleketin.
Hemşeriyiz bir bakıma, durma anlat
Fırat üstündeki dolunayı anımsa,
kıtlık yılından imbiklediğin türkü
bir tasviriydi ki ağbinin
kan sızıyordu şakağından suya.
Uzun boyluyum
su ve kan kadar
Duramam gezginlik de var huyumda
yağmur yemeden yetişirim
Sapanca'nın kirazına.
Lezzetli olur sazanları

gel otur bir rakı içelim.
Kasım, aralık derken
dayanır bahar gürültüyle kapıya
ardından kırmızı mühürlü tezkeren.
Ucuz olur Mahmutpaşa'dan al kasketini
bir de fotoğraf çektir Yeni Cami'nin orda
ayırma güvercinlerden gözlerini,
sevdalı bir kuştur
ölümün karşıtıdır güvercin.

Otur şöyle rahatça
kaçacak yer yok memleketten başka,
burda olmazsa Siirt'te
inerim ki toz içinde otobüsten
çeşmede mendilini ıslatıyordu ki yaz
şıp diye Gevaş'ta bulursun

Umarımız, kaçarımız yok bizim,
ne çok yağmur yağacak damlara
ayak uykusunda sıçratacak
çığ düşmüş gibi yankılanan
bir arkadaşın kanayan sesi.
Acılar irdeleyecek
acılar bileceyek bizi

Sen herhalde Keban'da işçi olursun.

(*Sürdürülen Bir Şarkının Tarihi*)

ÖLÜMÜN BIYIKLI BİR RESMİ

Bilmiyor Rembrandt daha,
yalnız peynirden
ve akarsulardan konuşuyor
değirmenci Felemenk;
nice acılar süzdü paletinden
Paris yollarına düştü ama
henüz Van Gogh da çırak.
Cesaretin bebelikten başladı,

>>

boya dediğin zaten
tüfek gibi kullanılır
haylazlığa, şuna buna karşı.
İki tur danstan sonra
alnından öperdi ustan Picasso
masmaviye kesince
birazdan bu kırk yıllık kavak.
Boş ver ılımanlığına falan
nasılsa vakit var coğrafyaya
kışın da gitmesin leylekler
oturt bakalım bacanın üstüne,
kar da yandan çarklı yağsın:
bir muştu gibi dinleyelim
damlara, koyaklara inen sesini.
İmzanı at, portakalını ye,
böyle yapılır sevinç resmi.

– Sevinç nedir baba?

Çarşıdan döndüm nar ayıklıyorum sana
parmaklarım uçtu uçacak,
diyelim günlerden Pazar
ütünün kordonunu onardım
boyadım mutfaktaki dolabı,
ellerimin sevinci de bunlar.
Dişlerimin sevinci bitmez saymakla,
kavun-karpuz toprakçıldır
su içerken omzuna dayar testiyi
mendil bağlar başına;
canerik mayhoşluğun birimi
fındık eşkiya gibi bastırır da
Haziran vermez geçit.
Vermez hüznünden kimselere
gün sayar, yol izler
arkadaşın Balaban Cerit.
Öyle sevinecek ki
dönünce babası mapustan
bir mimoza olup fışkıracak
duvarlardan, bahçelerden, parklardan
sana anlattığı ölü martı.

–Ölüm nedir baba?

Durmuştuk bir çeşme başında
inerken Mut'a doğru
–Ölüm nedir baba
  ölüm nedir peki?
Ah!
Bıyıkları yeni terlemiş bir ağbi.

(*Sürdürülen Bir Şarkının Tarihi*)

KEDERLİDİR TAŞLIKLARIN İSTANBUL

Toplanın, aldırmayın yağmura
yaşadıklarımızın hesabı tutulacak

Anacığım başörtünü sar
bile gözlerinin öfkeli alevini

Bacım ıslansın saçların bırak
tuz ve ekmek koy çantana
sesinde memleketin akarsularını
Isparta güllerini bulundur

Tokalaş kardeşim
Malatya'da pestil serdi
Tophane'de çıldırmış baharı
ve sandıkları yüklendi bu el
tokalaş, çünkü ölüdür yalnız bir yürek

Babacığım cıgaranı tazele
ister Marmara'nın olsun
İster Karadeniz'in
tütünü severdi hepsi de

Toplanın hüzünlere de yer var
utançtan eğilmiş başlara da
yeni dillenmişler de gelsin

➤➤

Öpelim onları alınlarından
birer gecesi oldu her birinin
çıktılar çocukluktan

Gelin yedi rüzgârlar
yas torbanı şuraya koy Bingöl
terlisin özlemini giyin Diyarbakır
İstanbul yıka da gel kederli taşlıklarını
gece uykusundan sıçrayan dağbaşı
gölgesi taş kesilen söğüt
herbir yerin avare serçeleri
oturun el bağlamadan;
sanki yenilmiş olacağız
bir daha konuşamıyacağız el bağlarsak

sen de şöyle geç Yüksekovalı Recep
bir tas ayranın hatırı var
adını çıkaramadım
demek elma getirdin Amasya'dan
bulgur getiren de sağolsun
bu testiyi Kayışdağ'dan doldurdular
zarar yok bardaksız içeriz
bazlama var akşama
ağıt söylemek için sesimiz

Elini yüzünü yıkamak isteyen var mı
abdest alacak var mı?

Ölülerimizin adı okunacak.

(*Sürdürülen Bir Şarkının Tarihi*)

ULUKIŞLA'DA SAAT BEŞ

Saat beş. Yoğurt vuruyor analar,
akşam
kaçak tütün gibi koyu, yumuşak,
alev almış göçebe bir kurt sesi
kalaysız bakraca, buzlayan ovaya yansıyan.

▸▸

yok tipiye gem vuran
ve narayı hançer gibi kullanan atlılar,
toprak suskun
anaların güz bahçesi kesilmiş gözleri
zehrini içine akıtıyor çıkrıklar.

Saat beş. Zonkluyor belleğimde
Aksaray yolunda gördüğüm
gülgillerden bir bitki

Şemdinli'de ırmak gibi akıp geçen
yemyeşil sıbyan ölümleri,
alınları dövmeli kadınların
uçurumlardan daha yabanıl
söylediği ağıt mıydı, ninni mi?

Bir pişmanlık mıdır yaşananlar?
Elini bir an suda unutup gitmesi,
bakarken ardından ağbani hırkaların.
insanınkine benzer kederi
yalnız kalan tahta köprülerin.
Gün kaydını düşer çıplak çocuklarla
bellek körelir düşürülmüş bir elmas gibi
kurumuş bir dere yatağında.
Yaralı tavşan ne bırakır ki
ardında kan izinden başka?

Isparta'da koku yapılır gülden
Aksaray'da bıçak gibi yalnızlık
Hakkâri'de efsane.
Balkıyan bulutu görür başak
mavilik gülümseyiş gibi titrediğinde,
ben erken ölümü gördüm
Ulukışla'da saat beşte

Yalnayak suya basıyordu bir çocuk.

(*Sürdürülen Bir Şarkının Tarihi*)

CENGİZ BEKTAŞ
(Doğ. 1934)

BİR DAHA

Bir erkek eli bir dişi yüzünü çiziyor
Uzanıyor dişi sevilere

Bir erkek eli biçim veriyor bir dişi yüzüne
-türküsünü söyler-

Uzanıyor uzanıyor dişi

Sokaklarda
Alanlarda
Odalarda odalarda

Erkek sevdiğini yaratıyor bir daha
Bir daha doğurur şimdi erkeğini dişi

(*Akdeniz*)

ISLAK

Akdenize yağmur
Işık ıslak
Çınarlar sessiz ağır başlı avlu
Odalarda
Bir kilim turuncusu tutuşur

(*Akdeniz*)

VURDUM DUYMAZLAR ÜLKESİ

Öldürmüşler
Kesip atmışlar dibinden
Koskoca ağacı
çaya

Ormanın gözü önünde
Tepe yaprakları
          yemyeşil daha
Zifinler utansın
Morlarından
Kılını kıpırdatmayan güneş
Her yerinden atlayıp geçen
                                        su utansın

(*Onu Birden*)

ERDOĞAN ALKAN
(Doğ. 1935)

EYLÜL KIZLARI

Ölüm uzak balkonundan yıldızların
Ağarırken Edirne eteklerinde
Ayışığı çizerdi eylül yüzüne
Dalgınlığı, kan tutan ince kızların

Güz yağmuru karanlık kirpiklerinde
Öpmeğe susamış haylaz oğlanlardı,
Bir esmer, gecenin utancı vardı
Kuytu gözlerinin en ıssız yerinde.

Okşadıkça toy bedenlerini rüzgâr
Aşkı yada ölümü soyunurdular
Koklanmış bir karanfil yorgunluğunda.

Yüzlerinde çapkın dili alevin
Kan tutan ince kızlar aşk uykusunda
Açan üzgün ay çiçekleriydi evin.

(*Ekuanil Çiçekleri*)

KEMAL ÖZER
(Doğ. 1935)

AĞIT

annem mi bir kadın
geciken bir kadın geceyatısına
ölüm kendini gösterели babamın saçlarından
günübirlik bir kadın
üsküdar'la İstanbul arasında

babamdı sakalıydı babamın
bir akşam göle batırdı
çıkmamak üzere bir daha
hepsi de ekmek kokardı
sayısı unutulan parmaklarının

akşam bir attır bütün ülkelerde
serin esmer bir attır
terkisine çocukların bindiği

(*Gül Yordamı*)

SÜREK

çözer birgün bukağılardan
atları genişliklere doğru
tutsak olanlarını kırların
şehirlerden itilmiş özsu

ağaç ağaç yürür ormanda
yaralanan derinlik
baltaların mavilediği göçebe uzay
izi sürülürcesine bir geyik

yeniden yaratılır birgün
yeni öyküler için toprak
bütün o kaçışlar dalgınlıklar
yüreğin usançlarını yaşamak

yeniden yaratılır duygu
göz göze gelişler yıpranıp unutulan
unutulan ağızları barbarların
boşlukta bir köprü kemeri kuşlardan

(*Tutsak Kan*)

AMİLCAR CABRAL İÇİN

23 Ocak 1973

Öldürdüler Amilcar Cabral'ı.
Bir yol, nedir ki tek başına?
Verdiği yemiş nedir ki bir ağacın?
Nedir ki bir evin kapladığı toprak?
Böyle düşünmez özgürlük savaşçıları
(Biliyordu Amilcar Cabral)
hiçbir yerinde dünyanın.

Herkese açık değilse bir yol,
esirgeniyorsa bir ağacın yemişi,
bir ev sökülüp alınmışsa sahibinden,
nerede olursak olalım
(biliyordu Amilcar Cabral)
kimse özgür değildir o ülkede

Gine, haritada küçük bir ülke,
Afrika'nın en eski insan pazarı.
Nerede olursak olalım
(biliyordu Amilcar Cabral)
bugün altın tozlarını devşirenle
dün insan alıp satanlar aynı.

Haksıza direnmek mümkün, boyun eğmemek güçlüye
doğru kavrıyorsak tarihin yazdıklarını.
Kavrıyorsa bizi, göğün altında bulunmak,
avuçlarımızın içi gibi yumuşacık
(Biliyordu Amilcar Cabral)
ne insanlar düşünüldüğü kadar sahipsiz,
ne zafer sanıldığı kadar uzak.

(*Yaşadığımız Günlerin Şiirleri*)

YAŞAMIN BİZDEN İSTEDİĞİ

Ve soyundu özel giysilerinden cellat,
elektrik telini körpe vücutlar üstünde
gezdiren o değilmiş gibi,
kıran o değilmiş gibi parmakların kemiklerini,
o değilmiş gibi bırakan al kanlar içinde,
yalıtmak için insanı onurundan
ne varsa aklın aldığı almadığı

hepsini tasarlayan o değilmiş gibi,
o değilmiş gibi buyuran ve yalanlayan,
göz yuman o değilmiş gibi bütün bunlara,
karıştı aramıza.

Otobüse biniyoruz aynı duraktan belki,
belki karşılaşıyoruz bir köşeyi dönerken,
ilerlese göz tanışıklığı biraz daha
selamlamak zorunda duyacağız kendimizi.
Ve ne kadar unutkan olursak biz
kurtulacak o kadar hesap vermekten,
huzurla bekleyecek yeni görevlerini.

Oysa titiz olmak, yaşamın bizden istediği,
hakkımız yok vazgeçmeye adaletten,
bağışlamaya hakkımız yok geçmiş günleri.
Sabrımız ne kadar yol açarsa acımaya,
ne kadar bağışlayıcı olursak bilelim ki,
o kadar elinden tutuyoruz zorbalığın,
hizmetine koşuyoruz yüreğimizi.

(*Sen de Katılmalısın Yaşamı Savunmaya*)

OZANIN GÖZÜ

Ne zaman titreşen küçük bir alev görsem
anımsarım Devrim Müzesi'ni Sofya'nın,
Sofya'da Devrim Müzesi'nde
bakmaktadır bir camın ardından

Geo Milev'in gözü dünyaya.
Koskoca bir tarihi aydınlatır
o gözdeki küçücük alev,
titreşip durmuştur yıllarca
bir çukurun dibinde
ha söndü ha sönecek.
Görürüm yenik düşenleri aydınlığa,
görürüm boğmak isteyen
kanlı ellerini kıyıcıların,
ve sırtımı ürpertir
bir alevin direnmesi
yıllarca toprak altında.

İşte ozan
–sökmüş ve sökecek tüm şafakların habercisi–
baktığı vakit yıllarca uzaktan
–boynu ipte
ve yanıbaşında cellat
ve dudaklarında "eylül mayısa dönüşecek" dizesi–
baktığı vakit gözlerimize
yansıtmaktadır o alevi.

Ozan öldürülse bile
öldürülemez çünkü tanıklığı
maddenin ışığıdır çünkü
ozanın gözü evrende.

(*Geceye Karşı Söylenmiştir*)

HER SOLUK ALIŞTA

Kaldırın bugün
ne kadar engel varsa
güneşle aranızda,
elinizin değdiği her şey
gökyüzü koksun

Türkülerle doldurun göğsünüzü
açılın kırlara çiçekler devşirin

kolan vurun ağaçtan ağaca
her soluk alışta duysanız bile
o zonklayan hüznü

Bugün ilkyazın ilk günü

(*Araya Giren Görüntüler*)

ŞEMSİYELİLER

İncecik bir ilkyaz yağmuru
altında yürüyen şemsiyeliler
o kadar güveniyoruz ki birbirimize
dinip dinmediğini anlamak için yağmurun
bakacağımız yerde bir cama, bir su birikintisine
bakıyoruz birbirimizin şemsiyesine.

(*Araya Giren Görüntüler*)

BANA BULAŞMASIN

Yağmur çiseliyor ya
bana bulaşmasın der gibi
çekinerek bakıyor penceredeki saksı

kente uzak, kırlara yabancı

(*Araya Giren Görüntüler*)

BİR KARŞILIK

Zorbakaranlık
uykusundan kaldırdığı yaşlı adamın
eğildi savunmasız kulağına
"Uyan!
–diye bağırdı
bütün saatleri durduran bir sesle–
Uyan, gece geldi
ve gitmeyecek bir daha!"

Kendinden başka kimseyi göremeyen adam
irkildi
oturduğu iskemlede,
kuşaktan kuşağa geçen birikimi
taşıyarak yılların bilediği sesinde
"Gücü yetmez
–diye karşılık verdi–
ne şimdi, ne şimdiden sonra
gücü yetmez hiçbir karanlığın
sürekli kılmaya geceyi"

Ve bütün saatler başladı yeniden işlemeye.

(*Araya Giren Görüntüler*)

ALİ PÜSKÜLLÜOĞLU
(Doğ. 1935)

SANI

Gece benim ülkemdir sarışın kadınları olan,
genelevleri büyük, çirkin dumanları çıkan göğe,
en çok günaha benzer acı bir yeşil öyle–
ve saçlarını kesip kalçalarını daraltan
renkli bardaklar gibi kahkahanın kırdığı
sarışın kadınları olan arsız ve sokulgan–

ne zaman görsem kan ve ölüm gibi aklımda–

Kalır düşmanlığımla birlikte kesik bilekleri,
şamdanlara benziyen kocaman kollu bir adam–
korkuya benzer bir sevgi –şiire benzer bir bıçak–
en çok da karanlığa doğru yağmurdan,
en çok da gececambazının tellerinde–
hep ülkemdir o hep bilir uyusam

ne zaman uyansam kan ve ölüm gibi aklımda–

(*Uzun Atlar Denizi*)

ÜLKE

Eksik bir yaşama bu, –bir yanı çökük hem–
gece yarıları, pis, daracık sokaklar, sigara dumanlı inler;
evet, herşey ellerim bile; içki bardakları, kahkahalar,
bir gözü bende bir sarışın, cam çiziği bir keder–

Çünkü bu, en eski; bir ülke hem, en eski;
eskimek, odalarda. –çünkü bıkmak sevilenlerden?
bir çağı çünkülemek –en eski– bir acıyla
bir kaçmayı, bir çirkinliği, bir yıkıntıyı–
bir silahı kuşanmak o ülkede.

(*Uzun Atlar Denizi*)

UZUN ATLAR DENİZİ

o zaman çarşılarımızı suladık
atları seyre gittik ikindilerde
çok sıcaktı terden bunalıyorduk
küçük tayın ağzı süt kokuyordu
çünkü sevdiğimizi söylemiştik

hiç böyle at görmemiştik
üstüne adam binemiyordu kahkahkah
çarşı esnafı soytarı olmuştu
-derken bütün atlar yatakta-
belediye başkanı sarhoştu

çok gülen ağızlar hep atlara
unutmuştuk kocaman ellerimizi
ne denli sıcaktı öyle o gün
ne de çok istemiştik denizi
-durmadan atlar çıktı karşımıza-

hiçbirinde yüzemiyorduk
kalkıp çarşıya indik gene
-bu ne biçim at, dedik, kahkahkah
kaldırımlara doldurduk sandalye
suladık çarşılarımızı oturduk

(*Uzun Atlar Denizi*)

KAR KAR

Yağar kar
Ayak izlerimize ve geceye.
(En güzel beyazlıktır o, akşamları)
Kar yağar
Uzun, ince, çıplak bir kavağa
Ve ayak izlerine ikimizin.

Kar yağar
Şimdi soğuk hem yine soğuk
Yağar kar
Düşer ardımıza
Onun ölgün sessizliği.
Yağar kar

Kar yağar
Yağar Kar
Kar yağar hiç durmadan
Taaa kalbimize!

Dünyanın bütün garlarına
Yağar kar şimdi!

Keskin bir çığlık gibi yağar kar
Kar yağar
Yağar kar
Kar yağar!

(*Unutma Onları*)

AŞKTIR GERİDE KALAN

İnkâr etmem aşkı
Ağzı bir elma tadı ağzımda

Sevdiği oyuncaklar
En güzeli mızıka

Derken geçer gider birdenbire
Güzelim yaz

Eylülle hüzün
Türkülerde yağmur

Uykusuz geceler ki
Çoktaaan unutulmuştur

Severdi her şeyi
Yollar uzun yürüse

Küçük çakıl taşları, birkaç sümüklüböcek
Bir serçe

(*Unutma Onları*)

BEDRETTİN AYKIN
(Doğ. 1936)

KAR ALTINDA KASIMPATILAR

Kar yağıyor kente
Ve üstüne ölülerimizin
Gelinlikler örneği beyaz yumuşak
Giydiğimiz soğuk ölüm giysisi
Üzgünsün üşümüşsün
Oysa ölüler üşümez ki

Öylesine karanlık ki gece
Kaybedebiliriz birbirimizi
Ansızın bastıran bu tipiden sonra
Çöktü üstümüze bir yoğun sis
Bırakma ellerimi tutan bana
Kapanıyor karda ayak izlerimiz

Erken gelen bir kış bu eylülde
Yaşadığımız yaralı bir güz
Sevgisiz bir çağı geçiyoruz
Tomurcuk yüklüydü körpecik dalları
Kar altında kaldı kasımpatıları
Doğal değil ölümümüz

(*Eksik Bir Gökyüzü*)

ÖZDEMİR İNCE
(Doğ. 1936)

ERSELİK ÇİÇEK

eve giriyorum bu herşey değil
yakamda kocaman bir günebakan
alıyor o çiçeği verip aynayı
öptükçe öpüyorum dudaklarından
gülüyor ağzında bir aslanağzı

kuşanıyorum denizi bu da bir şey mi
beynimde bile o hınzır şeytan
uyanırken mersin'i nasıl bir sabah
onun da ağzında bir aslanağzı

öperken öpmeyi dudak dudaklarından
ağzımda gülüyor Ülker'in ağzı.

1961 (Eski Şiirler)

OZAN

I.
Kar yağdı bütün kış. Bir ağır düş.
Kar yağdı bütün kış kederli ülkemize
ormanın soluğu ıslak toprakla birleşti
karayel budayıp geçti bütün yamaçları
ak kefenler sarardı ve çürüdü durup dinlenmeden
buruştu çocuklar silinip gitti çoğu
kızamık gülleri açmıştı omuzlarında

kar yağdı bütün kış
ve ben düşledim seni

Ülkemiz yurdumuz sevdamız kardeşliğimiz
Ülkemiz yurdumuz aydınlığımız gençliğimiz
yirmi yaşında otuz yaşında yetmiş yaşında
çağların tuzlu kemiklerinde birleşen

ülkemiz yurdumuz yani yenilmez umudumuz
ülkemiz yurdumuz kocamayan gelinimiz
yazan kalemimiz öfkeli sevincimiz
alın yazımız bitmez çilemiz

ülken ve yurdun
ıslak hücreler dar odalar ağır anahtarlar
yitesin diye bu taşlar ormanında
kulak zarın yırtılsın diye sessizlikten
sararsın diye sesin demir parmaklıklarda
kireç tutsun paslansın diye eklem yerlerin
ülkeler ve yurtlar kurdular sana
kara anahtarlar ve soğuk odalardan

kar yağdı bütün kış
ve ben düşledim seni

Ama yitmedin hiç
kendini hatırlatan
lodos gıcırdadı pencere kanatlarında
çilekleri portakalları vurdu karayel
ama sessizlik direncin oldu mavi çelikten
telgraf tellerine dönüştü demir parmaklıklar
anahtar gürültüsünden türkü
zindancıdan dost yaptın
dizeler sağdın terden ve kandan
şiirler dokudun umuttan ve sevdadan
pişti yüreğin kavganın yüksek fırınında
mayısta gelincik tarlası açtı yorgun yüreğin
bayram yeri gibi onurlu yüreğin
ekmeğin ve katığın oldu yıllar boyunca

kar yağdı her kış
kederli ovaya

bir madenciydin ayağa kalkışınla
bir sabır yarattın köylü duyarlığınla
dostlar her zaman dost olmasa bile
metrelerle ölçülse de genişlik
bir işçi bir köylü gibi yaşadın günü - geceyi
umudun işçisi sabrın köylüsü
bayram yeri gibi onurlu yüreğin
dostlara pay ettin yıllar boyunca.

II.
Sen memleketten uzak
hasretin bin türlüsüyle delik deşik yürek
dalgın yorgun ve yalnız
bir otel odasında
malın - mülkün olmadı
hasretten başka

Sen memleketten uzak
hasretin bin türlüsüyle delik deşik yürek
dalgın yorgun ve yalnız bir otel odasında
tepeden tırnağa âşık
sevilen her kadına
tepeden tırnağa âşık
mavi tana köpüren suya yerleşen ota
kırmızı balıkların
kara gözlü karıncaların dostu
trenlerin uçakların vapurların eksilmez yolcusu
ondokuzunda delikanlı
altmışında delikanlı
usanmaz ve uslanmaz sevdalı
belki Paris'tesin St-Michel Rıhtımı'nda
hava güneşli ve sancımıyor yüreğin

Sen memleketten uzak
hasretin bin türlüsüyle delik deşik yürek
bir güvercin gibi geçer İstanbul
mavi gözlerinin içinden
Sarayburnu Kadıköy Gülhane Parkı
bir acı hüzünle geçer
mavi kederli gözlerinin içinden
belki uçarsın karlı Ukrayna ovalarını
aklında Tuz Gölü Konya ovası
aklında ülken sekiz bin metre yukarlarda
Lejyonerler Köprüsü'ndesin belki Prag'da
Vıltava suyunun köpüklerinde gözün

ama aklın İstanbul'da Beyazıt Meydanı'nda
Bursa'da Çankırı'da Diyarbakır'da
yaşarsın en belalısını sanatların

yaşlı yorgun ülkenden uzak
ekmeğini kendi öz kanına banarak
kederli bir ırmak gibi çoğalarak
kendi sıcak dost masmavi denizlerinden uzak
yaşarsın en kanlısını sanatların

Sen memleketten uzak gurbet işçisi
hasretin bin türlüsüyle yaralı ozan
senden öğrendim umudun söz dizimini
senden öğrendim inancın tatlı dilini
sen ondokuzunda sevdalı ve delikanlı
sen altmışında sevdalı ve delikanlı
sen memleketten uzak gurbet işçisi
hasretin bin türlüsüyle yaralı ozan
ustam benim! hasretlerin, ayrılıkların ozanı!

1969 (Karşı Yazgı)

ÖLMEYECEK KADAR YARALI

Öfkeliyim!
Ama yüreğimde taptaze, bilmediğim bir rahatlama
sanki neşter "tak" diye iniyor ve boşalıyor yara
gömleğim sırsıklam irinden, bayıltıcı bir koku
sanki birdenbire durması gibi bir diş ağrısının
acıdan kıvranarak uyanmalardan sonra,
ya da bir yangın, bir fırtına sonrası
sokaklarda somyalar, kırık aynalar, masalar,
albümlerden dağılmış resimler dört bir yana:
çocukluk, okul ve nişanlılık resimleri
yani resimlere tutuklanmış mutluluklar
yani bütün bunlar: sessizliğin amansız yasası,
yüreğimde taptaze, bilmediğim bir rahatlama.

Her çeşit mecazdan uzak, yaygın bir akşam
ranzaların yarısı dolu: çocuk yüzlü delikanlılar,
koğuşta mayalanmış ter, keskin erkek kokusu,
sırt üstü yatmışım şiir okuyorum ranzamda
kuş kanatlı, kara kehribar şiirler

››

gecenin alnında telörgüler, nöbetçiler
düdük sesleri, motor uğultusu ve bir uzak sayıklama
şiir okuyorum ve oğlum aklımda:
uyuyor oğlum milyonlarca çocuğu gibi yurdumun
uyuyor oğlum şimdi geçilmez geceyi

(Ama gece de geçilir
çünkü bütün geceler geçilir!)

Öfkeliyim!
Diyorum ki: "Bu bir dirilmedir", kendime:
hatırlanması unutulmuş bir sevdanın,
simgesi zeybek gibi diz vurup ayağa kalkmanın
diyorum ki: "Ey kendini yüreklendiren acı, sonbahar tor-
tusu!"

bir umut geçiyor yüreğimin iğnesinden–
eşsiz bir yalım–
güvercinler havalanıyor yüreğimin bir köşesinden
güvercinler havalanıyor ilkyaz güvercinleri
konmak için başka yüreklere havalanıyor güver-
cinler
hatırlatarak kuşandığımız acıyı
hatırlatarak yüzümüze, ellerimize sıvanan acıyı
yaylaları, ceviz ağaçlarını, kitapları, ozanları
hatırlatarak dört duvar arasına kapatılmışlığımızı
hatırlatarak adsız ölüleri, yalımlanan yüreği
güvercinler havalanıyor, sonsuz güvercinler!

Öfkeliyim!
kendime, uğultusuna dünyanın
öfkeliyim!
kendime, sağır duvarlara
öfkeliyim kendime
"müebbed" tüketsem de
ben bu sabrımla...

Sabrım genç ve yalansız
gerçeğin sabrı
sılasız, katı
kaynayan su, sabrım,
uçsuz bucaksız buğday tarlası.

Yatmışım sırt üstü, gözüm tavanda,
beklenen bir mektup gibi tıpkı
açıyorum geceyi
usulca...

Yatmışım sırt üstü, yüreğimi dinliyorum
sanki bir dağ başı yüreğim,
binlerce yaz, binlerce gökyüzü;
bir serinlik içindeyim, bir sürekli rahatlamada
camların direnen pırıltısı gibi
bir sağnak sonrasında

Yüreğim
gene de ezik
örselenmiş bir yaprak
güvendiğim yüreğim ezik bir yaprak da olsa
biliyorum ki
kendi küllerinden yeniden doğar Anka!

Dayan ey benim yüreğim
sulu sepken karlara
dayan ey benim ayaklarım
bu yamaçlara, bu sarp doruklara
dayan ki
uzaklar yakın olsun
dayan ki
yokuşlar düz olsun
dayan ki
karalar ak, gülpembe olsun
şenlensin dağların üstü
şenlensin örenler, yangın yerleri, yıkıntılar
dayan ki
öğrensin dayanmayı yüreğim
unutmasın
kayaların toprağın ırmağın anısını
unutmasın
benim nakışlı sabrımı
unutmasın
yüreğim!

Öfkeliyim!
Ve birden yüreğimde taptaze, bilmediğim bir rahatlama.

1971 (*Karşı Yazgı*)

ŞİİR SANATI

Alain Bosquet'ye

Bir şiir, bekçisi sürekli yalımın
Gökyüzü kadar karışık ama akışkan
Yani duvar saatlerinin tozlu yalnızlığı.

Bir şiir, gergin pazar sessizliği
Yüreğiyle yarışamayan gövde
Ölüm için yaratılmış bir hayvan.

Bir şiir, çığırtkan bir duvar afişi
Güneşli öğle parkında koşan
Bazan bir cami avlusuna bırakılmış.

Bir şiir, buğday tenli, birseksen boyunda
Arananlar listesinde geçer adı
Yüreğinde seğiren gözü sokakların.

Bir şiir, yaralı omuzlardan sızan
Yorgunluk ve acının dinlendiği umut
Sırtlardaki kırbaç gibi duyulan.

Bir şiir, fabrika kapısında tan vakti
Uykusuz bacakları geceyi kıskandıran
Savrulan sıcak külleri Anka'nın.

Bir şiir, kapalı kapılarda pencerelerde
Ateşi suyu ve toprağı duyan
Gönlü yeşil çayırlar ve bir bayram yeri.

Bir şiir, orada acı çektiğin yerde
Tüm öpüşler ve kucaklaşmalarla akraba
Sevgilinin kokusu kendini savunan.

Bir şiir, bir sis çanı duvarlar arasında
Yazmak için bir yürek yatmak için bir ömür
Unutma: şiirler de yatar zindanda.

(*Rüzgâra Yazılıdır*)

GÖK

Yorgun değilim
seni beklemekten seni düşlemekten geçen günlerden,
yeniden başlasam da bir başka yenilgiye.

Yorgun değilim
ne aşktan ne dostluktan ne de ölümden,
geceye gözlerimi açarak bakıyorum.

Yorgun değilim
ne acıdan ne umuttan ne de korkudan
sonbaharla birlikte kazıya başlıyorum

Yorgun değilim
ne geçmişten ne şimdiden ne de gelecekten;
bir yalnızlığım vardı, gittikçe aşıyorum.

(*Rüzgâra Yazılıdır*)

YANNİS RİTSOS'UN MEKTUBU

Ankara, 24 Şubat 1978

Yannis Ritsos'tan bir mektup geldi bugün;
açık sarı kâğıda siyah mürekkeple yazılmış,
el veren bir yetki belgesi -bana-,
bir duyuru sulara, otlara, dağlara,
bir ferman ceylan derisine yazılmış,
bir yüreğin giriş kapısında bir tuğra!

Yannis Ritsos'tan bir mektup geldi bugün;
bir mektup özgürdür herşeye benzeyebilir:
acıyı yenmiş ses kadar saydamdır bazan,
içilmeyi bekleyen bir testi su, serin,
yüzü belki Athena Panagulis'in yüzü yüzler arasında,
annemin sabun kokan elleri eller arasında,
denize doğru bakış Santorin adasından.

Yannis Ritsos'tan bir mektup geldi bugün:
tam yirmi satıra sığdırılmış bir dünya!
Gidip kapısını çalsam, evine konuk insem,
usta, desem, koruyalım barışı ve özgürlükleri,
öldürmesin çocuklarımız sakın birbirlerini,
bir masa donatalım: zeytin, domates, beyaz peynir,
toplanalım bir reçinanın, bir rakının başına,
rüzgârlara, denizlere, dostluklara içelim
istersen bir tütüncü dükkânı açalım ortaklaşa.

Biliyorum vereceği cevabı, ak sütü gibi anamın,
işte bu yüzden erken kutladık bayramı dostlarla,
kadehlerimizi komşu kıyının sağlığına kaldırdık,
işte bu yüzden bir ege mavisi var ellerimde, alnımda.

Yannis Ritsos'tan bir mektup geldi bügun,
bir ozan yüreği eklendi oniki burca!

(*Rüzgâra Yazılıdır*)

BİR KUŞ

Bir kuş uçuyordu Sisam'la Kuşadası arasında,
anlayamadım bir türlü Türk müydü yoksa Yunan mı,
bir başka yerden mi yoksa? Hiçbir belirti yok.

Denize sordum onu: "O bir dalıcı kuştur, dedi,
danteller örer durmadan bağrımda".
Gökyüzüne sordum onu: "O benim ulağımdır, dedi,
mordan, gülrenginden eflâtuna kadar".
Balıklara sordum onu, öteki kuşlara,
teknelere sordum, bayraklı flâmalı,
hepsi bir şey söyledi bir cevap alamadım.

Bir kuş uçuyordu Sisam'la Kuşadası arasında
anlayamadım bir türlü Türk müydü Yunan mı,
bir başka yerden mi hangi milletten?
"Ey kuş, dedim, kimlerden olursun, hangi ülkeden?"
"Ben bir martıyım, dedi, yaşım evrenin yaşında,
ülkemi sorarsan: yeryüzü, gökyüzü ve deniz,
sınırlarımı sorarsan: topraktır, su ve hava".

(*Rüzgâra Yazılıdır*)

YAKARI

Şairler esnafı pîri
Hasan Bin Sâbit'e

İdris Peygamber, terzilerin pîri,
izin ver güzel bir şiir yazayım ben de,
yaşım kırkı geçti yaşlanıyorum artık,
izin ver güzel bir şiir yazayım ben de,
"ozan" desinler bir kez ölmeden önce.

İdris peygamber, terzilerin pîri,
el ver artık kendi dükkânımı açayım,
bir kaftan keseyim kendime ben de,
astarı sözcüklerden dikişi ibrişimden.

Ben de güzel bir şiir yazayım artık,
okudukça kıskanıyorum öteki kalfaları,
şarapları bol, ilham perileri oturaklı,
biliyorlar geceler kaç saat sürer
günler kaç fersah. El vermiş ustaları.

Ben de güzel bir şiir yazayım artık,
cebine kuş üzümü, sarı leblebi doldurayım,
parklara götürüp simitler alayım ona
kıvırcık saçlarını rüzgârla tarayayım.
Ben de güzel bir şiir yazayım artık,
son günlerimde yalnız kalmayayım.

İdris peygamber, terzilerin pîri,
ey bütün pîrleri bütün mesleklerin,
izin verin bir tek dize yazayım, tek bir dize,
bir kez "oldu" desinler ölmeden önce.

(*Elmanın Tarihi*)

BİR ANIRMANIN ANATOMİSİ

Nasıl sokmalı bir eşek anırmasını bir şiire,
neyi simgeler bu ölçü tanımaz, bu kalıpsız ses,
mutluluğu mu, acıyı mı, neyi?

Arıcıllar döner havada, yaklaşan güzdür;
leylek gölgeleriyle ısınır ayaklarımız, sırtımız.
Bülbül ve kanaryayı dizelerde bırakıp
bir martı sesi gezdiriyorum denizin yüzeyinde,
su gölgesinde bir üç direkli teknenin.

Nedir bir eşeğin anırması, neyi simgeler.
Bir incir ağacının gübre kokan sıcak gölgesidir,
bozkırda tek başına bir ağacın kederli sözleridir,
insanca bir şeydir: eve dönüştür: Akdenizdir.

(*Elmanın Tarihi*)

BOĞAZA DÜĞÜMLENEN

Akşam sefaları açılıyor yavaşça
balkonda rakı içiyor baba;
rakı mı yoksa başka bir şey mi rakıdan?

(Yaşatsalardı bu yaz yirmisinde olacaktı)

Sabunlu elini önlüğüne sildi anne,
gizlice, suç işlermiş gibi,
yürüdü parmak uçlarına basa basa;
karanlık, nemli, kapatılmış, yasak oda.

(Yaşatsalardı bu yaz yirmisinde olacaktı)

– Korkma aç!
oradadır patikleri zıbınları, önlüğü,
oradadır o ceviz sandıkta,
ter kokan kazağı ile kanlı gömleği.

(*Elmanın Tarihi*)

UYUYORSUN

Ülker'e

Dizlerin görünüyor, ağzın açık biraz,
kolların öyle ki kucaklıyorsun dağları, denizi,
inip kalkıyor karnın soluk aldıkça: yaşıyorsun,
yetmiyor sevgim uyandırmaya seni.

Uyanacaksın az sonra, birden ya da yavaşça,
anlayacağız bunu (nereden mi? sorma, bilemem)
ben, kabaran toprak ve göğün emdiği deniz.

(*Elmanın Tarihi*)

YAŞAMAK

Bir kez daha, âşık ve kederli,
bir kan örtüsü yayarak ardım sıra
sana geldim işte ey Yunan toprağı.

Denizin yatmış, birkaç tekne gölgesi,
sanki Nauplion değil Bodrum kalesi,
annem değilsen teyzem gibisin bana.

Bir ateş gördüm koca Balkan'da,
tuttum, ellerimle giyindim sırtıma,
yandım ama yanmayı da öğrendim.

Hep böyle oluyor, sen de bilirsin,
tek ömrü var insanın, sınırları belli,
bir sevda ve bir kent yetmiyor bana.

Yaşamak istiyorum bütün insanlarda,
yürümek istiyorum yollarını dünyanın,
karışayım, herşeyde bir parçam kalsın.

Parçalansın dizlerim, erisin elim,
kanım kanlara karışsın, sularım sulara,
dünyanın otlarıyla koksun saçlarım.

Puslu bir sabah Nauplion limanında,
bir kez daha âşık ve ölümcül kederli,
bir ses taşıyorum Balkan'dan, kulağımda.

(*Kentler*)

OZAN TARAFSIZLIĞI

Nesneler karşısında tarafsızdır ozan,
denizden bir koku kalmıştır tırnaklarında;
elmanın çürüyüp düştüğünü görmüştür dalından:
tuz kokusu denize dönecektir
ve boyun eğmeyecektir kendi özüne elma.

Nesneler karşısında tarafsızdır ozan,
mavileşerek birikir sarnıçta su,
güneş yükseldikçe gölge kısalır,
gerçek öğle tanığıdır ozanın.

Nesneler karşısında tarafsızdır ozan,
çünkü ölüme de ölümsüzlüğe de karşıdır ozan.

(*Kentler*)

"NE MUTLU ÖLMEDEN EGE DENİZİNİ GEZEN İNSANA" (*)

"Ne mutlu Odysseus gibi güzel bir yolculuk yapana
Ne mutlu Altın Post'u bulanın yaptığı yolculuğa."
(Joachim de Bellay)

Denizi gördün mü tırmanan denizi?
görmediysen hiçbir şey görmedin bu dünyada,
ne uçanbalıkları, ne yalvaç yunusları,
ne sonbaharın kokusu, ne güneşle yıkanan adalar,
ne derin suların güzel sesli denizkızları
ne de yaz göğünde harman olan yıldızlar...
öyleyse ne gördün, söyle bana?

"Deniz mavisi gözleri, kısrak gibi sağrıları olan..."
"Sağrıları paskalya çanları gibi sallanan..."
İşte böyle tanımlıyor Nikos Kazancakis
bir Slav kadınını Aleksi Zorba'da...
Sakın "ucuz, bayağı bir benzetme" deme bana,
ben de tam böyle betimliyorum Akdeniz'i
gençkız kokuları saçan bu benim muskamı,
gövdemi hasretle doldururum onunla
güneş hasretiyle, kendi hasretimle,
beynimdir benim, yüreğimdir, etimdir.

İlk kez Varna'da gördüm
Türkiye'de görmemiştim mahmuzlu Karadeniz'i,
ilk kez buluşmak gibi bir şeydi bir alanda
uzun süre mektuplaşılmış bir yabancı kadınla,
bir şey anladım sayılmaz (kimse alınmasın);
dar gelen bir gömlek gibiydi güneş yanığı sırtıma.

Ege'ye gelince, binbir ayaklı denize,
yüzen adaların, Amazon kentlerin denizine
tapınak deniz, arı oğulu deniz, seğiren denize.
Argonautlar'ın sesini duyarsın
(beyin kıvrımlarımda gezdirdiğim
kanımı çımgıştıran o uzun yolculukta)
Altın Post peşinde İason, kanatlı koçun postekisi
İyi yürekli, karayazgılı, ölümsüz Herakles
gemi ustası Argos, ozan Orpheus ve ötekiler
adanmışlar, deliler ve serüvenciler...
kanımı delilendiren o düşsel yolculukta.

Ege, ey ölümsüz çıplaklığın efsunlu denizi,
kendimi bir ağustos aynasında aradığım deniz!

Ne mutlu seni ölmeden gezen insana!

(*) Aleksi Zorba, Nikos Kazancakis.

(*Kentler*)

30.

14 Mart günü ölen annem için

Hiçbir şey sunulmadı anama ben doğduğumda,
ne tuz, ne ekmek, ne de bir kaşık lohusa şerbeti.
Ama bundan dolayı kimseye hıncım yok,

zeytin ağacı oldum ben, böyle yaşarım.

Bir yel değirmeni olarak yaşamıştım çocukluğumda,

karar verdim: Bir eşik taşı olacağım yetmişimden sonra!

İstanbul, Mazzara del Vallo, Roma
9.7.1997 - 29.3.2000 (Evren Ağacı)

ONAT KUTLAR
(1936-1995)

CEZAYİR AĞACI

Sevgilim Cezayir beyaz bir duvar
Bir yanı akdeniz öbür yanı nar

Senin nar ağacın
benim denizim
ve duvar

Bir yasemin senin gibi Cezayir
Ve de zakkum gibi zehir

Aures'ten rüzgâr
senin kokunu
bana getirir

Bütün gece Kablylie berberileri
Hurma dallarından denize geçti

Ama nice yıllar
göremedim bile
senin düşlerini

Kurşun kanatlarıyla tarihin
Derin ovasına uçuyor Konstantin

Ve göğsümü bir zeytin
dalıyla okşayan
yüreğin

Bu şiiri sevgilime adadım
Hadj Ali, Benzine ve öteki dostlarım
Kanlı bir gül çizgisiyle
ayrılırken haziran
ve kasım

Mor perdeleriyle Otel Aletti
Bir ateş ağacı gibi yandı gitti

•

Sevgilim
ayrılık
canıma yetti

(*Pera'lı Bir Aşk İçin Divan*)

RUŞEN HAKKI
(Doğ. 1936)

ÇAKMAKTAŞI KAV KIVILCIM

Doğudan –ta uçtan–
batıya doğru ağaçlar altından
geçtim
kıyıyı güzelledim

Ya evler denize vurgun
ya deniz evlere âşık
öyle iç içe ve aydınlık
ki bir günü sağıyorlar gökinekten

Güneye doğru
ve hep uzaklaşarak denizden
çıvıp gittikçe zeytinlikler
deniz rengini döker
gök bulutunu

sürgünde ilk günün akşamına doğru

Eşim ve çocuklarım alıştığımız yerde
bahçemizde üzgün çiçek.
Ne ki elde avuçta
ucun ucun tükenecek

ucun ucun tükenecek günler de
tam yeni yeni dostlar edinirken
örneğin: Öğretmen Şevket
ince duyarlı ve devrimci
indirir gibi ak bir gemiyi denizlere
tam indirmişken içime yelkenini

hadi başka yere

Biliyorum
şimdi sırası değil bunların
çakmaktaşı kav ve kıvılcım
gibi sürüyorken yüreğimin üçlüsü
sırası değil
bir bozgunmuşçasına düşünmek sürgünü

Uslu mavi bir denizi
nasıl devindirirse denizaltı
öyle
alttan ve gitgide çoğalarak
başlıyor yüreğimde kabartı

(*Çakmaktaşı Kav Kıvılcım*)

TEKİN SÖNMEZ

(Doğ. 1936)

SESİNİ DOKUYAN EZGİ'DEN...

1 / ... SÖZLERİNİN YALINLIĞI

İlkin gözlerin geliyor, sözlerinin yalınlığı
kuşatıyor içimi ve bir kitaplığın raflarına
çarpan, yankıyan gülüşün koşuyor yanıma o an
nazlı, usul ellerin kıvrak sokuluyorsun bana
dolgun buğday başaklarında sesini bulan bir
ezgi gibiyim, yanındayım, dokunuyorum kumaşına.

Sözlerin yumuşak, ki sevecen sokuluyorsun bana
kıvırcık soluyuşunla, okşayan sardunya katmeri
duruşunla akıyorsun derin yüreğimin ırmaklarına.

2 / ... TENİNE YAKIN

Nasıl da bir açılış içindeyim, tenine yakın
öyle seyrek dokunsam sıkı dokunsam da yine
dudaklarımda sözcükler, açıp gözkapaklarımı
kapayarak koklasam, ah endamlı haykırışlarla
dokuyorsun gökyüzümü, sesin sesime kanlıyor
göğsüm mayalanıyor ay göğsünün sardunyasına

Has dokuyorsun ki içimi, bir dokumacının eli
oluyor senin ellerin ve dokularım bir iplik
yumağından sağılarak geçiyor sesinin yanına.

(*Ferhat'ım Şirin'imi..*)

OKTAY TUNCER
(Doğ. 1936)

DÜZENİM SENİNLE BOZULDU

Bütün karanlıklarımı al götür
Yeniden öğret evleri ağaçları bayramları
Bütün karanlıklarımı al götür.

Günlerce yağmur yağsın istiyorum
Yağmur yağsın ve konuşma
Cümle dağ çiçekleri ıslansın ve konuşma
Ya da küçük kırmızı bir çiçek ıslansın.

Bunlar beyaz güvercinler
Bunlar büyük meydanlar
Bu küçük bir dağ çiçeği
Sen hiç gülmeyi bilmiyorsun
Sen hiç sevmeyi bilmiyorsun.

İki kırmızı çizgi atbaşı
Yağmurlar hiç durmadan yağıyor
Artık dağ çiçeklerini sevmiyorum
Seyretmiyorum güvercinleri meydanlarda
Artık yaşamayı hiç bilmiyorum
Artık hiç konuşma.

(*Deniz Kapısı*)

HİLMİ YAVUZ

(Doğ. 1936)

BEYAZID PAŞA

gün akşamlıdır devletlim
elbet biz de ölürüz

gözüm hep o asılmışta kaldı

sanki karanfil zülfünü dökmüş de
şimşir topuzlu bir gürz
indirilmiş gibi tanyerine
kanlıydı kartal kanadı
bir tarikat değneği gibi
pürüzsüz ve düz
bir beden, asılmış

gözüm hep onda kaldı

susan yazdı, konuşan güz
usuldu, uzundu denizin boyu
sanki tüy bacaklı bir tazı
ya da kırmızı ve koyu
bir masaldı, tarçından ve süssüz
bir beden asılmış

gözüm hep onda kaldı

gün akşamlıdır devletlim
elbet biz de ölürüz

(*Bedreddin'e Şiirler*)

DOĞUNUN ÖLÜMLERİ

ölüm bir aşirettir doğuda

ayışığı gülden hoyrat
gölleri güzelden talandır
ve asi, durak bilmez ağıtlarıyla
uçsuz bucaksız turnalarım
kat kat gurbete dürmüş evvel baharla
sevdası göçer olandır

ve bu nasıl bir serencâmdır
satılır umudu beye
hasreti bir meta gibi
ve alınandır
ve tuzdan, bozkırdan ninnilerini
bir çığlık gibi mengeneden mengeneye
sokup çürüten rüzgârdır

türküsü ki eşkiyaya geniş
ve bir kekliğe dardır
ovayı çelen bakışlı
ve bir fişekliğe dizilmiş
gibi omzu kuş nakışlı ağaçlarıyla
acıya pusu kurandır

ölüm bir aşirettir doğuda

(*Doğu Şiirleri*)

DOĞUNUN KADINLARI

biz batan güne sahip çıktığımızda
ay, bitlis'te sarı tütün
ya da bir akarsu imgesi
gibi yiğit ve bütün
bir ağıttır
kadınlarımızda

>>

onlar hüznü bir çeyiz
çileyi ince bir nergis
ve gülerken bir dağ silsilesi
taşırlar
ve bir acıdan ibarettirler
kayıtlarımızda

kadınlar ki alınlarımızda
doğuyu mavi bir nokta
ve yazgıları çok uzakta
bir nehir yoluna
karışırlar
ölümleri duvaktan beyaz
ve ahlat, erciş, adilcevaz
üzerinden geçen bir kederle
yarışırlar
ve birer yazmadan ibarettirler
sevdalarımızda

biz bir yazın ayağında
en küçük bir gurbeti bile
içi titreyerek okuyan
ve bir gülü tersinden dokuyan
umutlarımızda
başlığı kınadan turaç
bebesi doğuştan kıraç
ve bir ninniyle darılıp
ve bir türküyle barışırlar
ve birer hasretten ibarettirler
mektuplarımızda

(*Doğu Şiirleri*)

DOĞUNUN BEBELERİ

doğunun bebeleri taş bebek
değildir; say ki onlara cefa
ince yaralı bir gömlek
ve ninniler en çok akşamları zor
say ki onlar ağlarken lor
say ki gülerken çökelek

doğunun bebeleri taş bebek
değildir; yaşmaklı siirt'i
kınalı van'ı
sılayla gerdeğe girercesine
geçip gurbetin çobanı
ölüm, güz üşürür yüzlerine
ay, gecenin şark çıbanı

doğunun bebeleri taş bebek
değildir; acıyı trahom,
gündüzü emek,
gülüyse bir gelecek için kullanır
say ki anaları ova, babaları dağ
ve emzikleri tüfek

(*Doğu Şiirleri*)

DOĞUDA BİR KENT

siirt, ağaçsız gömütlük
çocukluğu doğal kireç
bir kent, orda her kuyu
bir ermiş kadar su bilir
hüzne kil, öfkeye kum
bir kent, orda duyguyu
doldurur boydan boya zakkum

siirt, rüzgârı saralı
gençliği yolgeçen hanı
bir kent, korkunun pirinci
gibi ayıklar zamanı
dilencisi, kör nergis
bir kent, ölü bir balı
gömer arıya, peteksiz

siirt, üzüm ayna
yaşlılığı beton lâleden
bir kent, orada güz bile
kurur acıyla birlikte
çürür gurbetler yüklükte
ve ölüm, bir büyük aile
gibi dağılır konaklarından

(*Doğu Şiirleri*)

DOĞUNUN SONSÖZÜ

bir gece çölemerik üzerinde
bakır bir bilezik gibi hilali
gördü
        ezik çiğdemleriyle elazığ
        acı dağlarıyla ergani
dersim, pülümür, horasan
ibrahim talu'nun oğulunu gördüler
ve bir keçe kilimi andıran elleriyle
göğü bir beşik gibi sallayan
fatma'yı, zeynel'in ayali

kimse bizim sevdamızı anlatamadı
        ne memu zin hikâyesi
        ne de ahmede hâni
yaylalar kelepçeydi asi fırat'a
en büyük mahpushane dağlardı
ve dicle, fırat'ın helali
çoktandır akşam denen sanata
alışmış olmanın ıcısı
kavuşmuş olmanın hayali
        ile akardı
köpüğünü kanata kanata

bir gece diyarıbekir'den hozata
ayın kızıl bir karbuz gibi
çatladığını gördü
bir heybenin morardığını
ve ölümün bir zerdali
ağacı olup köpürdüğünü
nazif ergin, müfettiş-i umumi
muğlalı paşa
        ve vali
işte doğunun dünü, bugünü
yaşamış olmanın tuzu, ekmeği
ve yarını, acının düğünü
gibi duyursun bizlere
açmış bir yufka gibi umudu
türküleri yeniden yoğursun
közlesin ağıdı, melali

(*Doğu Şiirleri*)

NİHAT ZİYALAN
(Doğ. 1936)

AVUSTRALİA'DAN

gülün biriyle karşılaşsam yolda
ingilizcem yetersizmiş aldırmam
güleri onunla
köpek mi havlıyor
kuş mu
kedi mi miyavlıyor
miyavlarım onunla
nasıl olsa sesin içindeki sıcaklık
alır beni
oğlum
oğlumdan sonra sevdiklerim
İstanbul Boğazı'yla akıyor
buramda
martı kanadını getirmiş
rüzgâr esintisini
postacın olayım diyorlar
yaz yazacağını
götürelim sevdiklerine

hafta sonum bitmiş
pazartesi işe gidecekmişim
aldırmıyorum
çocukların uçuşan saçlarını
uzun boyumu oyunlarına alışlarını
hatırlıyorum
içimi karartamazsın Pazartesi
nasıl olsa vereceksin kendini salıya
hazırol hafta sonuna diyorum

şimdi anlıyorum kardeşimin zaman zaman bakışını
geçip gitti gençliğin diyorcasına
geçip gitsem de
olup bitenleri duydum kanımda
aldırmıyorum

1985 (Avusturalya'dan Şiirler)

GÜNEL ALTINTAŞ
(Doğ. 1937)

KIRÇIL

Günün olmadık bir saatinde
adımı fısıldıyor birisi
dönüp bakıyorum
gözümün ısırdığı bir kırçıl kedi

Kara değil miydi yıllar önce
aramızdan bıçak gibi geçen bu hayvan
pişmanlıkla yoğururken insanı zaman
demek biz gibi yaşlanmış o da

Kaldırıp atıyorum elimdeki bardağı
o hain uğursuz kediye
gözlerin açıyor çiçek çiçek
bardağın düştüğü yerde

Yürüsem toplamak için bir bir
gözlerin paçalarıma yapışıyor
kürüsem onları avucumun içiyle
gözyaşlarına hıçkırıklar karışıyor

Hoyrat bir dargınlık rüzgârı
her ne kadar titretmişse de gövdeni
içindeki ateşin sönmediği
gözlerindeki ışıltıdan belli

(*Sevdalı Nehir*)

KEMAL BURKAY
(Doğ. 1937)

GÜLÜMSE

Hadi gülümse bulutlar gitsin
İşçiler iyi çalışsın, gülümse
Yoksa ben nasıl yenilenirim
Belki şehre bir film gelir
Bir güzel orman olur yazılarda
İklim değişir, Akdeniz olur, gülümse.

Sazlarım vardı, ırmaklarım vardı çok
Çakıl taşlarım vardı benim
Ama sen başkasın anlıyor musun
Tut ki karnım acıktı, anneme küstüm
Tüm şehir bana küstü
Bir kedim bile yok anlıyor musun

İklim değişir, Akdeniz olur, gülümse.

1963 (*Prangalar*)

PRANGALAR

Ben ki yalnızca sevmek isterdim
Sizi, kırları, yaz akşamlarını
Bir kadın eli gibi geçsin
İsterdim saçlarımdan rüzgâr
Bir Hasan var orda dağ köylerinde
Daha hiç okşanmamış
Bir Elif var saçları taranmamış
Trahomsuz büyüsünler isterdim
Öyleyse nedir bu prangalar

Ben kimin ağlamasını istedim ki
Yok ki benim kurşunlarım
Dikenli tellerim, taş duvarlarım yok ki

Bir türkü söylerim güneş vardır içinde
Alınteri, toprak ve hayat
Beni elleriniz ilgilendirirdi
Gözleriniz, o hilesiz ve dost
Öyleyse nedir bu prangalar

Çocukları kılıçlara büyütmeyelim
Çocukları ağlamaya büyütmeyelim
Ağaçları küstürmeyelim kendimizden
Bombaları çoğaltmasak sevinçler çoğalırdı
Kinleri bilemesek ne güzel gülümserdik

İstesek bölüşürdük doğan günü
Birleşirdi ellerimiz ve türkülerimiz
İstesek bölüşürdük bir dilim ekmeği
Ama ne çoğalırdı yaprakların sevinci
Ne mutlu büyürdü çocuklar

Ben sizden bir maviyi gizledim mi
Hangi denizleri kaçırdım sizden
Hangi yağmuru, çiğ tanelerini
Size şiirler getirirdim, nisan aylarını
Yalnızlığımı getirirdim ısınmanız için
Öyleyse nedir bu prangalar

Ben kimin ağlamasını istedim ki
Yok ki benim kurşunlarım
Dikenli tellerim, taş duvarlarım yok ki

Ocak 1967 (Prangalar)

ERGİN SANDER
(Doğ. 1937)

EYLÜLDÜR

Ateşe verip tahta gemilerini
Gene o kıyıda kalırlar her eylül
Yaprakları sonsuza dökülmüş bir parkında İstanbul'un
Dallar küçük çocuklar gibi üşür
Gitmiştir bütün görüntüleri durgun suların
Eylüldür

Gecenin denizinde o beyaz martı
Issız kanatlarını çırpar yorgun
Sis dağılsa belki uzakta
Belki uzakta gözleri görünür
Düşer gölgesine yaprak
Eylüldür

Sessiz rüzgârıdır uzak dağların
Andıkça daha yakın daha belirsiz
Büyük unutulmuşların denizinde dalga
Büyür sabahlara kadar büyür
Bitmiştir yürünecek yolların
Eylüldür

(*Varlık Şiirleri Antolojisi*)

GÜZ ÇİZGİSİ

Nasıl sevişiyorlar öyle uzun
Yenilmeden bütün bir güzle
Nasıl öpüşüyorlar soluksuz
Temmuzun dudaklarıyla Eylülde

Deniz kıyıları ıssız yaz sinemaları
Seslerinin üzerine konan serçe
Gene konar mı sonradan
Güz anılara doğru çekilmişse

Güze çekilmişse ve kumsalda
İz bırakmamışsa gittiği yönden
Aşk yeter pusula mı
Anıların yitik yolunu gösteren

(*Varlık Şiirleri Antolojisi*)

Ülkü Tamer
(Doğ. 1937)

KONUŞMA

— Aman, kendini asmış yüz kiloluk bir zenci,
Üstelik gece imiş ses gelmiyor kümesten;
Ben olsam utanırım, bu ne biçim öğrenci?
Hem dersini bilmiyor, hem de şişman herkesten.

İyi nişan alırdı kendini asan zenci,
Bira içmez ağlardı, babası değirmenci
Sizden iyi olmasın, boşanmada birinci...
— Çok canım sıkılıyor, kuş vuralım istersen.

(*Soğuk Otların Altında*)

BEN SANA TEŞEKKÜR EDERİM

Ben sana teşekkür ederim, beni sen öptün,
Ben uyurken benim alnımdan beni sen öptün;
Serinlik vurdun korulara, canlandı serçelerim;
Sen mavi bir tilkiydin, binmiştim mavi ata,
Ben belki dün ölmüştüm, bekli de geçen hafta.

Sen bana çok güzeldin, senin ayakların da.

(*Soğuk Otların Altında*)

YAZIN BİTTİĞİ

Yazın bittiği her yerde söylenir.
Böyle kırmızı kalkan görülmemiştir
Ölüleri örten yapraklardan başka.
Çünkü sahiden yaz bitmiştir,
Göle bakmaktan usanır insan,
Koru tutmaktan, yol gözlemekten;
Çadırlar toplanır, yaralar sarılır;

Durgun bir yolculuk, uzun bir şapka
Artık yaprakları beklemektedir.

Aşk mıdır kış gelince başlayan,
Beyaz bir kılıçla yürüyen aşka...
Bırakmaz olur kuşlarını ülkeler,
Yazın her yerde bittiği söylenir;
Yorgunluklar çoğalır silahlardan sonra;
Kardan mezarları görülür ıssızlığın
Ölü öpüşlerin koyuluğuyla...
Aşk kalmıştır otlarda yılı götüren,
Cesur savaşçıları taşıyan kışa.

Her yerde yazın bittiği söylenir,
Çürür çiçeklere yapışan kanlar;
Belki uzaktan iki atlı yaklaşır,
Belki yakından iki yaprak kalkar;
Akşamın örtüsü derelerde yıkanır,
Gökyüzünü görünce gecenin devi
Çıkarıp şapkasından yıldızlar saçar,
Cüceler bunu bilir, gürgenler bilir,
Aşkın uyumadığı her yerde söylenir.

(*Gök Onları Yanıltmaz*)

BRUEGEL

Gökyüzü ayaklarımın ucundan başlıyor.
Köpeklerin bakışlarında birer keman tadı.
Avcılar ve kuşlar avdan dönüyor.
Zaten her yanda hüzün görülür
Uzakta çocuklar kayıyorsa,
Kızaklar tahtadan yapılmışsa,
Kar dinmişse, avdan dönüyorsa avcılar,
İnsan anlamışsa ansızın, başladığını
Gökyüzünün, ayaklarının ucunda.

Kuş tüyleriyle kaplıdır burunları
Birer sirk emeklisine benzeyen avcıların;
Soluk alır, tüy verirler yorulunca,

» »

Yürekleri birleşir, geniş bir av ülkesi olur.
İçinde tazılar yaban ördeklerini,
Çantalı okullular kar tanelerin avlar.
Norveç'in nüfusunun bilir de okullular
Karın nüfusunun bilmezler nedense.
Zaten her zaman hüzün bulunur biraz
Norveç'ten söz açan şiirlerde.

Gökyüzü ayaklarımın ucundan başlıyor.
Ağzımın kemiğinde dağınık bir şiir tadı.
Gürgenler ve kayınlar avdan dönüyor.
Sırtsız atmacalar çizerdim şimdi
Bir kayığın yelkeni geçseydi elime;
Unutmazdım, yelkenin bir köşesine
Tabut başlı bir avcı yerleştirirdim.

İçime çektiğim hava değil, gökyüzüdür.

• (*İçime Çektiğim Hava Değil Gökyüzüdür*)

SIRAGÖLLER

Haşhaş tarlaları arasında geçeceksin,
Beyaz ve mor haşhaşları havaya savurarak
Yeni bir afyon bulacaksın kendine.
İşte o zaman beni unutma,
Şairin, onun şiir yazan ellerini,
İçine dizilen sıragölleri,
Kendi kendine konuştuğun seni,
Her şeyi, hiçbir şeyi unutma.

Zakkumlar arasından bir şehre gireceksin,
Aşk şiirleri, tabiat şiirleri, tarih şiirleri düşünerek
Bir dinamit yapacaksın kendine.
Korkma, ateşle onu,
Öldürecek nice balıklar vardır sularında,
Patlamayla dirilecek nice balıklar vardır.
İşte o zaman an beni, yaşa beni,
İşte o zaman beni unutma.

Hatırlanacak çok hüzünler bulacaksın,
Onların tohumunu havaya savurarak
Uzun bir yolculuk yaratacaksın kendine,
Her şeyin, hiçbir şeyin yolculuğu.
İşte o zaman an kendini,
Kıyılarda bile boğulan seni.
Bir saz kuşu olarak gezinen hayaletini,
Çeliğinden kemik oyan gövdeni.

İçinde bir kaçakçı yaşar senin,
Kayıkla dolaşır göllerinde,
Beynine tabanca ve şiir satar,
O kaçakçının bakışını sakın unutma.

(*Sıragöller*)

ÜŞÜR ÖLÜM BİLE

Bir ormanda tutup onu
Bağladılar ağaca
Yumdu sanki uyur gibi
Gözlerini usulca

Bir soğuk yel eser
Üşür ölüm bile
Anlatır akan kanı
Beyaz sesiyle

Diz çöktüler karşısında
Sonra ateş ettiler
Parçalanan yüreğine
Yuva kurdu mermiler

Bir soğuk yel eser
Üşür ölüm bile
Anlatır akan kanı
Beyaz sesiyle

Gelip kondu bir güvercin
Ellerine o gece
Kırmızı bir çelenk oldu
Bileğinde kelepçe

Bir soğuk yel eser
Üşür ölüm bile
Anlatır akan kanı
Beyaz sesiyle

(*Sıragöller*)

AĞIT

Bu toprakta kalır adın
Tohumların arasında
Yeşilinde tarlaların
Başakların sarısında

Yıllar geçse de aradan
Kopar gelir ırmaklardan
Işır yine kurşunlanan
Dostlarının yarasında

Günü gelir dağa çıkar
Yıldızlardan şiir çeker
Kanımızı siler yıkar
Suların en durusunda

Bir annedir bir kardeştir
Ovalarda bir ateştir
Sırasında hayat verir
Ölüm saçar sırasında

Bayrak olur bize yarın
Rüzgârıyla ilkbaharın
Dalgalanır genç kızların
Gözlerinin karasında

(*Sıragöller*)

METİN DEMİRTAŞ
(Doğ. 1938)

YAK BİR CİGARA

Yürüsek bulur muyuz o havaları
Alkol almış, az üzgün
Bir sevdanın ilk gönlerinde
Ürkütülmüş yalnızlığıyla güvercinlerin
Dağılan bir akşamın serinliğine

Kararsız nereye dursa şimdi
Hüzne eğik dallar
Mutluluklar ya bilinmez şimdi
Öğretir sonra gelen acılar

Ne zaman geçsek o köprülerden
Bir ufak rakı dönüşü köprülerden
Abanmış korkuluklara
Mırıldanırken o şiiri
"Sous le Pont Mirabeau coule le Seine"
Dalıp gitmiş akan sularla sevdalara
Hey Apollinaire
Yak bir cigara

1965 (Görüşme Yeri)

GÖRÜŞME YERİ

I

Ve nasıl dalıyor insan konuştukça
Sanki bir balıkçı kahvesindeyiz
Mavisine ağlar gerili
Deniz az uzağımızda
Bir kızın dudağında
Bir günaydın güzelliğinde

Yorgun kayıklar duruyor
Kimi karaya çekili kıyıda
Kimi salınıyor sularda
Ve masamızda Paşabahçe'li bardaklarda
Antalya'lı bir dallı çay
Şimdi ne yana koysak akşam oluyor
Ve birazdan dostun omuzunda
Son derece yaralı bir üveyk gibi
Göğsünün üstünde kurşun güzeli bir karanfille
Gelip konacak masamıza soluk soluğa
İspanya içsavaşından kalma
Kırmızılar sultanı, bir bardak şarabı
Ve bekliyoruz
Frederico Garcia Lorca'yı

II

Nereden oluyor bu sıtma sarısı
Bu kirli tavan, taş duvarlar
Yani uçurduğumuz bir güvercin miydi
Nerde deminki o havalar

Ve parıldıyan bir bıçak gibi karanlıkta
Saplanıyor akla, ortaçağlı pırangalar
Çıkarılıp hangi küflü sandıktan
Vuruluyor aklın ışığına
Yüreğin sevgisine
Ve omza vuran bir el
Ayırıyor insanı
Bir cigara içimlik düşlerinden
Ekmekte, tuzda kömürde gördüğümüz
Uğrunda burada olduğumuz o el
Gösterip bilinçsizliğin karanlığında
Kim kimden yana tanımazlığını
Buz ediyor şimdi bir yaz göğünde
Bir gülün, bir güle değen sıcaklığını

1968 (Görüşme Yeri)

CHE GUEVERA

Bizim de dağlarımız vardır Che Guevera
Bakma şimdi durgunsa, bir şahan gibi duruyorsa
Yorgundur, savaşlar görmüştür, çeteciler barındırmıştır
Yani satılmış değillerdir hiç tüfek patlamıyorsa
Alaçamın, mor meşenin ardına silah çatıp yatmağa
Bizim de dağlarımız vardır Che Guevera

Bizim de halkımız vardır Che Guevera
Unutulmuş uzak tarlalar yalazında
Sazıyla, türküleriyle kardeşliğe vurgun
Bütün ulusların halkları gibi
Ve yalnız büyük fırtınalarla kımıldayan
Bizim de halkımız vardır Che Guevera

Bizim de ozanlarımız vardır Che Guevera
Sağ çıkmış güneşiz taş odalardan
Yüreğiyle barışa, sevgiye yönelmiş
Çelik öfke bir yanı, bir yanı uysal mavi
Eğilmeden dimdik geçmiş demir kapılardan
Bizim de yiğit insanlarımız vardır Che Guevera

Bizim de delikanlılarımız vardır Che Guevera
Yokluklardan biyol kopup gelmiş
Üç zeytin, az ekmek üniversitelerde
Su gibi kızlar çarpar önce, alkol vurur
Öfkeli dolanır caddelerde
Ve başkaldırırlar akılları suya erende

Çünkü Vietnam hepimizin Vietnam'ı
Kongo hepimizin Kongo'su
Bir kere özsu yürümüştür dallara
Patlayacaktır ağır sancılarla karanlıklar
Varmak için o güzel yarınlara
Bizim de dağlarımız vardır Che Guevera

1968 (Görüşme Yeri)

VOLTADA BİR TÜRKÜ

Günün dolar bir gün sen de
Özgürlüğü bir gelin gibi takıp koluna
Çıkarsın
Başlar yeni maceran güneşte
Başlar işsizlik
O en büyük hapishane

Hergün kapanan kapılar önüne
Başkaldıran öfkenle dikilsen de
Kâr etmez
Çünkü bir şeyler almak çarşılardan evlere
Çünkü çocuklar dur bilmez

Havasız koğuşlara alışılır
Yatılır of demeden hücrelerde
Hiçbir şey öldürmez insan yüreğini
Öldürür eğilmek bir ekmek uğruna
Üç kuruşluk adamlar önünde

1968 (*Görüşme Yeri*)

ATTİLA JOZSEF'LE TANIŞMA

İstanbul'da
"Militan'ın basıldığı matbaada
Tanıştım bir şairle
Çağımın fırtınalı, seçkin bir şairiyle
Atilla Jozsef
Canından damıttığı mısralarıyla
Yatıyordu orda
Kurşun harflerle dizilmiş bir kalıpta

İnanılmaz, ağlıyası bir sevgi duydum
Okuyunca şiirlerini ve intiharını
Ölümü nasıl dokundu içime
Anımsarım bir kere de böylesine
Gizli ve sımsıcak
Ağlamıştım
Vapstarof'un ölümüne

Çin'de halkı kurşunlayan
Bir generale duyduğu nefret
Yurduna, sınıfına, annesine duyduğu sevgi
Yoksulluk, faşizm ve şizofreni
Aşklar, acılar, yürek üzgünlükleri
Yani çağdaş olan ne varsa
Süren şimdi bizim de hayatımızda
Öylesine ince
Ağrıyan bir yan buldum şiirlerinde

Sevdim Attilla Jozsef'i.
Ve yaşadım kalbimde bir an
Kalbinin gelgitlerini...

1974 (Hazırol Kalbim)

STRUGA ŞİİR AKŞAMLARINDAN İZLENİMLER

Struga'nın ışıklı köprülerinin birinde
Dilimizde Nâzım'ın hasret şiirleri
Altımda mavi serinliği suların
Kırlangıçlar ve martılarla
Kederli bir tadı var
Köprülerden geçmenin

Kaç gün oldu ki memleketten ayrılalı
Turnalar gibi nazlı ve derin
Hasret geçiyor şiirin ilk dizesinden
Andım seni dolu gözlerle
Ey koca göçmen
Ey sevgili Nâzım
Yaşayarak yangınını
Şuncağız ayrılığın

Dövülmüş acılı Afrika toprağını
Ve Agustino Neto'yu anımsatan
Karaderili bir ozan geçti
Az önce yanımdan
El salladım

Durdu:
Sevecen, kıvırcık bir gülüşle
Gülerken, kara yüzünde ak dişleri
Yanık anızlardan
Havalanan güvercin sürüleri

Ohri sokaklarındayız
Vietnamlı ozan Şe Lan Vien'le
Karanfil kokuları ve gülhatmiler
Barikatlar kurmuş yolumuza
Her halka kurban olurum

Vietnam halkına iki defa
Makedon halk türküleri söylenen
Güneşli bir meyhanede
Oturmuş mastika içiyoruz
Filistinli bir şairle
Acılı bir halkın oğlu olarak
Ne kadar şen ve şakrak
Dillerimizi bilmiyoruz
Ama konuşmadan da anlatabileceğimiz
Ne çok şey var aramızda
Filistin halkının acıları
Umutları ve gözyaşları
Ve son sözleri
Kavgada düşün ölenlerin
Ortak sevinci ve kederidir şiirlerimizin

Ohri gülü ürpermede
Akşam oluyor
Karşıda derin ve suskun
Pindos Dağları
Ve tek tük yıldızlarıyla
Arnavutluk ufukları

Ve yurdum uzakta
Öldürülmüş civan oğullarıyla
Kanlı bir mısra gibi
Uzakta

1979 (Hançer ve Lirik)

MERHABA

Merhaba İlhan
İşte Enver Abiyi de getirdik yanına
"Şu dünyada
Ayrılık var
Ölüm var
İlle de zulüm var"
Diyen ozanı.
Gülüşünden su içişine kadar
Halk olan adamı

Mezarlarınız biraz aralı
Ama atsan
Ulaştırırsın herhal sigaranı

İki gözüm ona iyi bak
Dünyaya küskün gitti biraz
Zemheride çiçek açmış
Acılı, suskun bir topraktır o
Seslenmezsen
Merhaba demez

Hastadır,koluna gir
Yürüyemez
Ayakları tutuk.
Bağışla İlhan
Öyle ya
Senin de kaburgaların kırık

1982

AY DOLANDI ARDIÇLIĞI

Gece yarısı, uykun kaçmış
Camlardasın yine
Dışarda aya aydınlığı bir gece
Gümüş şarkısı kavakların
Ay germiş tefini
Geçiyor salına salına
Ardıçlığın ordan

Duman almış karşı dağları.
Ahlatlar uzakta
Durgun ve kara
Yalnız dervişleri kıraçların
Neden hep kederleri
Kederleri ve anıları çağırır sana?..

Elliye yakınsın
Ömrün sakin ikindisi
Şeftali çiçekleri değildir artık yağan
Okuduğun kitaplara

Dostların var sürgünde
Yabancı yağmurlarda üşüyen
Duvarlar, demirler ardında kardeşlerin
Adanmışlar bir ince türküye
Acılar içinde
Zorlu bir yolu yürüyen.

Sen de kuşatılsın burada
Bu kuytu kasabada
Elinde bir kadeh rakı
Susuz ve güzel!
Duman olmakta bir damlayla şimdi
Senden mi
Yoksa güz yağmurlarından mı?..

Sürgit değildir bu karanlık
Tan ağarır, gün doğar birazdan
Sağır kadın Fatma
Sessiz ve gölgesiz
Bırakır gider bakracı kapına
Reyhan yaprağı serpili
Çayır çimen kokulu
Güleç yüzlü süt
Sararan yapraklarıyla ayva
Günaydın der sana.

Hadi kurtul bu boğgun havadan
Ve git yat!
Ay dolandı ardıçlığı çoktan.

(*Bir Mendil Gökyüzü*)

Ergin Günçe
(1938-1983)

EVDE KALMIŞ KIZLARIN MASALI

I
Sonraya bırakılmış güzel günler varken
İçlerinde mavi bir çocuk da vardı

Zaman mor atlarıyla eriklere [illegible] geçer
İçlerinde sinsi bir kedi vardı gülerken

Durgun [illegible] aka boyuyor
Kaç yıldır bilirim çil bir horoz taşırlar gözlerinde

Çocuklara söğüt düdükleri dağıtırken iyi bilinen mayıs
Bir ses uyur kulaklarında elmalar çürüten

II
Bir gün sen çiçek açmış limon ağacı
Onlar üzülür açıp yüreğini gösterirsen

Bir horoz, bir kedi, bir ev birikir içlerinde her yaz
Her yaz: bir buğdayla başlayıp bir yağmurla biten

III
Bizim oralara da uğrarsa o gün ölüm
Açarlar o üç kız pencereyi

Yüzlerinde ince bir gülümseme
Limon çiçeklerine eğilir gibi

(*Gencölmek*)

MANDOLİN

Eski bir mandolindi ölümdü anlatılan
Kır kahvesinde çocuklara çalardı
Temmuz örerken evini sarmaşıkla

Çan çiçekleri göğsünde kuru kalbi
Serilince bahçeye rakı sofrası
Kucağında mandolin, mandolin ve parmakları

Ne yalnızlık kalır ne aşk
Ne gizlice bildiği av şarkıları
Ay dudağında kuruduğu zaman
Ve ne zaman görse çocukları

Serin yaz geceleri penceresinden
Balkona akınca gölgesi
Saçlarında deniz ve uçuşan şapkası
Eski bir mandolindi ölümdü anlatılan

Şimdi kış ve uykusuz çocuklar
Uzak bir mandolin kulaklarında kalan

(*Gencölmek*)

TÜRKÂN İLDENİZ
(Doğ. 1938)

KAÇAK

Işıklarn bir yakıp söndürme Kaptan beni korkutamazsın
Beni kimse korkutamaz artık durduramaz bu yerlerde
Çünkü aklıma koydum, çünkü kaçacağım

Karanlık kişiler yolları tutmuş sürekli bekliyorlar
Yakalasalar bir yengeç kollarıyla-hesap tamam
Ola ki birşeyler yapmadım birşeyler beklemedim onlardan
Kendimce yaşamak istedim salt-bırakmadılar.

Mutluluk yalanlarına inanmadımsa
Neden suçlarlar beni sorumlu kendileri aslında.

Sen de gezemezsen sokaklarda sere serpe
Yedi rengin yokluğunda evden hiç çıkmasan
Sesli düşünürken kırılsa ortasından kalemin.
Kendini dinleyip dinleyip de kahretsen herşeye
Bu çıldırtıcı yalnızlıkta boğulduğun yetmez gibi
Kanına ekmek doğrasalar üç öğün -dediler kodularla
Böylesine kavga, böylesine insanlık, böylesine anlayış
Tasarladığım yaşantıyı tasalı sonlandırsa ilk baştan
Üstelik parsları utandıran bir bakışla Kaptan
Kasap çengelindeki ete değil sana baksalar
İşte o zaman -asıl o zaman- başlardı yıkıntın
Bunalmışlığımın nedenini anlardın.

Bu güne dek nasıl direndimse yine direnmek mümkündü ama
Ne olduysa seni gördükten sonra oldu
Anbarıyla güvertesiyle gemini gördükten sonra hem
Falımda uzun yollar çıkıyor o günden beri
Bir başka sesleniyor tuttuğum şarkılar hep
Unutmak için herşeyleri kaçıp kurtulmak için herşeylerden
Alınmış sabahların uykusuz rüyalarınca
Görmediğim ülkelerin isterik çağrısına koşuyorum şimdi.

Bırak Kaptan rahat bırak ışıklar yansın
Ben de bilmiyorum kimliğimi sorma bana
Nerede ineceğimi hele hiç
Yalan söyliyemem diyorum yorgunum diyorum sorma baş-
ka şeyler
Suçsuzum, parasızım, kaçağım bütün bildiğim bu-beni anla
Anla artık uyuyacağım yerimi göster.

(*Yeni Şiirler 1958*)

DİNÇER SÜMER
(Doğ. 1938)

DÖRTBUÇUK ADAMLARI

Biz üç kişiyiz-Cumartesi,
Ben, Doktor Semih, Allahsız Kâni
Kemeraltı soluk soluğa
Alından-mavisinden belli.

Merhabanın bini bir para,
Tuttuk içerlere yürüdük.
Bir atkuyruklu salındı geçti,
Üçümüz üç yerden öldük.

Bir günlük-güneşlik sormayın,
Vitrinleri donatmışlar, şarkılar,
Müjdeci mi geldi -n'oluyoruz,
Yoksa bayram mı var?

Karakolun köşesinden Barbara çıktı,
Barbara'yı böyle güzel bilmezdik,
Sarılar giymiş, yakıştırmış - hoşumuza gitti,
Aferin orospuya, dedik.

Oya'lar, Erol'lar, Ayşe'ler Can'lar,
Bir şu Leyla kimseyle gezmez.
Hangi akla hizmet eder anlamam.
Vallahi kızım, kitaba uymaz.

Bugün bütün kadınlar güzel.
Ya da ben tümden sevdalandım.
Mayk'ı gördük, o de sevdalıymış,
Erimiş, kurumuş, kopacak sandım.

Çıkmış karşıdan Raif,
Bir elinde kitaplar, bir elinde sigara
Sigaraya da mı başladın ulan.
....

Derken akşam oldu, ışıklar yandı,
İskeleden karşılar pembe-beyaz
Bahardır, genciz, sevmek hakkımız,
Ortalıkta meltem, incecik ayaz.

Durup durup içlendik üçümüz
Ben, Doktor Semih, Allahsız Kâni.
Semih, tuh etti, denize tükürdü.
Tükürülür mü, İzmir'in denizi, mas-mavi.

Arkadaşım, can kardeşim şu Semih,
Benim içim götürmez, kahroldum.
Ellerim büyüdü büyüdü utancımdan,
Koyacak yer bulamadım.

Sen başka insansın Semih, incesin,
Ama mesela hergelenin biri şu Kâni.
Lafını kantara vur, öyle konuş:
Şu maviye de tükürülür mü yani?

Doktorla Kâni kös kös düşünür,
Yapmayın, etmeyin, dedim, cumartesidir.
Dikmişler gözlerini uzak yerlere,
Arpacı kumruları misali.

Uzanmış limanda gemiler, mavnalar
Akşamın alacasında rıhtım.
Aklıma bir şeytanlık geldi, içime gülmek.
Bizim enayileri dürttüm.

Eğildim kulaklarına fıs fıs ettim,
Aman bir sevindik bir sevindik,
Tutuştuk elele üçümüz,
Tepecik otobüsüne bindik.

(*Yeni Şiirler 1958*)

AHMET UYSAL
(Doğ. 1938)

AĞIR ZAMANLAR UYKUSU

ağır zamanlar uykusu
örtüyor çoktandır yaşadığımız
günlerin üzerini

kırkıncı kapının ardında
çürüyor günden güne
rumuzu rüzgâr olan aşklar

seninle sevgilim, seninle
gündönümü olmak isterdik
kuşların göç haritasında

yüzümüzde bozkırın tuzu,
kuruyan otların kokusu
kalsın isterdik dudağımızda

nehirler birden değiştirdi yatağını
derin katmanlar örtündü
ince yaz sularımız

halbuki uzak ve ıssız
ormanlara benzerdi şiirlerimiz
usulca kanasa da

(*Acının Gümüşü*)

ACININ GÜMÜŞÜ

ormanı da geçtim ustam
bitkilerin kekre tadıyla
yürüdüm oradaydı şiir
eski bir nehir yatağında
ıslak kumlar arasında
duruyordu acının gümüşü

orada ölümle yan yana
oturdum çakılların üzerine
neler olduğunu düşündüm
evvel zaman içinde
yeter miydi bunca kavram
yazmaya o büyük şiiri

sıyrılsam bu tılsımdan
yüzüme değen serinlik
tenime dokunan ürperti
ince sesi kuruyan otların
yolunu açar mıydı önümde
bilgeliğe giden bir ömrün

gördüm nasıl savrulur
yıkılan evlere ay ışığı
sesini duydum karanlıkta
ağlayan yaralı çocukların
otlar yetmedi sarmaya
kanayan o derin yarayı

ölümünü gördüm ustam
ince kanatlı kuşların
döne döne inişini göllere
kırılan dalını özgürlüğün
yalnızlığın paslı gecesiydi
saplanan sayrı kadınlara

ormanı da geçtim ustam
kırık süzgüler arasında
duruyordu acının gümüşü

mart '98 (Acının Gümüşü)

AFŞAR TİMUÇİN
(Doğ. 1939)

DENİZİN BEKLEDİĞİ

Seni sevmek mor denizlerdi biraz
Ne kadar gidilse bir o kadar bitmeyen
Umutlar ve yıkılmalar ardında direnilen
Seni sevmek mevsimler içinde en güzel yaz

Seni sevmek yaşamanın aşılmaz büyüklüğü
Seni sevmek kan dolu yüzyılları korkutan
Ve sığınıp ılık kıyı kentlerine biraz akşam
Seni sevmek çocukların düşlerinde gördüğü

Varılırdı daha saydam günlere isteseler
İsteseler yalnızlık giremezdi evlere
Seni sevmek bir kırlangıç olacak bekleseler
Ve uçacak durmadan adasız denizlere

Kim bulacak cam kırığı gözlerinde sevgimi
Sonra yalnız kalmak gibi yoksulca uğuldayan
Bütün okyanusların baş eğdiği tek kaptan
Sana verdim geç diye bütün denizlerimi

(*Çöl*)

DEĞİŞİM

Çocuk ders çalışıyor görünüşte
Sayfaları yavaş yavaş çeviriyor
Çocuk deniz çalışıyor gerçekte
Gözlerini ufuklara dikiyor
Durup durup adını anıyor
Aşkın sözlüğünü ezberlemekte
Bütün nöbetçilerle yarışıyor
Gözleriyle gelişini beklemekte

Biz şimdi aşk öğrenelim
İnsan dersi sonra da öğreniyor
Yüzyıllık kitaplarda bilgi kendi malımız
Haritadan şehirler kaçnuyor ya
Sevinmek yaşarlığa dokunmaktır
Atlı gibi dört nala içimizden gidiyor
Bazen her şey yanılmaksa bile
Sevişmek gene en az yanılmaktır

(*Böyle Söylenmeli Bizim Türkümüz*)

ÇOCUĞUN ÖVGÜSÜ

Islanıyor yaprakları güllerin
Çözülmez gibi duran sis altında
Sen bu gülleri bilirsin
(Düşler gibi işlemiş çocukluğuna)

Güzlerde ıslanan denizleri bilirsin
Sen her şeyde varsın çocuksun çünkü
Dünyada güneşsin ilk günden beri
Resimlerde aysın aydedesin
(Bir gün alıp gitmiştin geceyi)

Daha o gün gördüm bütün kavgayı
Gülüp geçtin (Savaşmaktır gülmek
Çünkü sen de savaşçısın
Çocuk olmak kolay mı)

Umudun en yalını en doğrusu
Senden öğrenildi her çağda
Varoları bütün sularda anlamsın
(Belki biraz kuşkusun akşamlarda)
Denizlerde gemisin denizsin hiç bitmeyen
Güllerde pembeliksin morluksun zambaklarda

(*Böyle Söylenmeli Bizim Türkümüz*)

ACILI TÜRKÜ

Dalı neden böyle acımasızca
Kırdı basa basa meyvaları
Neden masmavi denizde akşam
Çeviriyor yırta yırta sayfaları

Kapkara gökler altında içimizin
Yığın yığın dumanları tütüyor
Soğuk karanlıklara kapatılıyor
Gönlümüzün ışıl ışıl suları
Şimdi her bakışında insanı korkuyla
Yontuya döndürenler egemen
Şimdi geçemezsin ıssız denizlerden
Şimdi melek yüzlerinin altında
Yıları yumurtaları kaynaşıyor

Dalı neden böyle acımasızca
Kırdı basa basa meyvaları
Neden incecik derelerde sular
Yalnızlığa sürüklüyor akşamları

(*Savaşçı Türküleri*)

HALİL UYSAL
(Doğ. 1939)

BURSA DENİZ DEĞİLDİR

Ve ulu çınarlar gölgesinde gururlu bir aşk
Büyüdü eski zamanlar kadar
Söyler bir özge yoksulluğu yalnızlıkta şimdi
Dallara kanat çırpan kumrular konar

Ne büyük ne sonsuz bir akşam vakti
Yeşil yollar yeşil türbe gazinolar
Kim kime bakınca tutkun olmazki
Romans'da demlenen bir çay kadar

Susardı bir dalgın ova varlığından habersiz
Kendisini bir masalda unutarak bakardı
Usul usul düşerken ağaçlara sonbahar

Gökyüzü hiçbir zaman öyle güzel öyle cömert olmadı
Uzanırken çırılçıplak kollarına Bursa'nın
Ki o yüzden mavinin mutluluk kaldı adı

(*Yersu*)

HALÛK AKER
(Doğ. 1940)

KIŞ ŞİİRLERİ

I

hep üşüdüğümü hatırlardım
umarsız, yırtık resimlere soba pervazlarına
kırılmayan cama doğru aşka doğru
buğulu ve karartılı resimlerle üleşilmenin
anısı doygun bir güz olan
yorganıma girip çaresiz ellerimle
"odamdaki saksıya su veriyorum
gelişip benim kadar olsun o da
boynu bükük ve diri
tutmalı baharla güneşi vermeli ona"
sağdıç emeği, bozuk saçlarımı kim tarar
boyun atkımı, donuk gecelerin kenarını
bir de aşka giden çocukları
çatallı-bıçaklı, göğsünü tabağa hazırlayan
bükülü cam gözleri kaytan olmanın
bulaşan sakağıdır gökyüzüne
kenar adamlarını, ıslığı bir bıyığa benziyen
alkolü ve hafif yağmuru seven

bizler ki çarpıntıyı böğründe taşıyan
gözebeyi, sürgünü hastalığım bu benim
ne yapsam işte oyulmuş gözlerim
deniz ki o kadar yakındır da
sular durmaz avuçlarımda

(Sürgün Hızı)

ERAY CANBERK
(Doğ. 1940)

BOŞ

gülyüzlü çocuklar ve İstanbul görünüşleri
kör bir adamın sattığı bayram tebrikleridir.
daha çok izinli askerler ve inşaat işçileri
almak için uzağından bakarlar

bakarlar ve bakarlar alamazlar

çünkü onların aradığı türkü gibi bir şeydir
Sonra çaresiz yabancı yalnız
tükenmez kalemle aynı ve uzun mektuplar yazarlar
belki küçücük ama çok çiçekli
"Bayramınız Kutlu Olsun" yazılı bir şeyler bulurlarsa
alıp alıp bırakırlar
ve korktukları bellidir ne yapsalar

ben birgün güz gibi kış öğlesinde
o askerler o işçiler gibi
bir şeyler aradım sayısız kör satıcıdan
sonra da yolladığım sana tıpkı onların bulamadığı
bir türküydü
nice boş zarfların içinden çıkan

(*Kuytu Sular*)

BİNDOKUZYÜZKIRKTAN KALMA BİR ÇOCUK

bir gidişti kim bilir nerelere varırdı
suçlu değildi ama suçlu duyardı kendini
her akşam üstü içi daralırdı
bağırırdı ama kim duyardı sesini

kuytu bir yalnızlığı vardı çocukluğundan kalma
eklenirdi kül renkli hüzünlerle kaygılar
işlenirdi türkülerle yokluklara yoksulluklara
bir yanıyla bir dünya yaratırdı azar azar

nereye uzansa bir sonsuza çıkardı
ayrılıklara katlanarak öğrenirdi sevgileri
ve her gün onda bir duvarı yıkardı
tek başına savaşların en güzelini verdi

yılgın adamlar değil dal gibi çocuklardır
gelecek savaşlara bağladığı umutlar
bir güneşe uzanır gizlice ağır ağır
her biri bir başka çiçek açan kuytuluklar

(*Kuytu Sular*)

APARTMANLARDA YAŞAYAN ÇOCUKLARIN GÖZLEMLERİ

aşağı kattaki teyze çiçeklerini
canı gibi seviyor çocuk gibi bakıyor onlara
ama biz bahçede oynarken horluyor bizi
çiçekler gibi davranmıyor çocuklara

yukarı kattaki amca otomobiline tutkun nedense
çocuk gibi yıkayıp temizliyor onu her gün
Çekilin bakalım otomobilin yanından! diye
bağırıyor bize
otomobili güneşin ve yağmurun altında kaldığı
için üzgün

durmadan birbirine bağıran yaşlılar hele
bizim sesimizi duymak istemiyor
biz kuşlar gibi cıvıldaştığımızı sanıyoruz belki de
ama büyükleri bazı şeylere inandırmak zor

televizyon ve otomobil büyükler için birer oyuncak
ellerine verilmiş oyalansınlar diye
bize kalıyor apartman sorunlarıyla uğraşmak
ama çok kızıyorlar biz işe girişince

(*Yüreğin Burkulduğu Zaman*)

GÜNDELİK

Kapalısın
kendi dört duvarında
gündüz -biraz sınırsız-
gece -evde odada-

seni kim örseliyor
kendinden başka
yürü yollardan yorgun
avut ama avunma

yaşa tarifelerde
etiket fiyat ve zam
gülümse katlan hoş gör
yüreğin burkulduğu zaman

(*Yüreğin Burkulduğu Zaman*)

FİKRET DEMİRAĞ
(Doğ. 1940)

KIZIM ÜRKEK, İÇLİ BİR KUŞTUR

Kızım Uzay'a

Bu buz, bu cam, bu beton doğa
hem isterim, hem istemem dokunsun sana
bu yapay, bu soğuk, bu ölü doğa

Hem isterim, hem istemem kaplasın seni
bu kirli, bu çarpık kent uğultusu
hem isterim, hem istemem kaplasın seni

Hayat bağışlamaz bir kaplandır, kapmasın seni,
bu çılgın, acımasız düzen rüzgârı
çılgın bir kaplandır, kapmasın seni

Bir parçan yıldızlar çağında olacaktır,
kaçınılmazsın atom, bilgisayar çağına,
isterim bir parçan da kalsın doğaya

Bu buz, bu demir, bu beton doğa
hem isterim, hem istemem dokunsun sana
bu taşıl, bu yapay, bu ölü doğa

(*Dinle Şarkımı*)

SEVGİ BAZI DÜZENLERDE....

Sevgi bazı düzenlerde
bir kınalı kekliktir
uçar iken kanadından vurulur

Gider gelir bir sevda ağlar gecede...

Kin öyle bir kasırga gibi eser
ki rüzgarında çocuk yapraklar
ve yontuların saçları bile savrulur
Gider gelir bir çaylak ağlar gecede...

Barış bir şarkılı gençliktir
bazı dönemlerde tam alnından vurulur
gül yürekler göğüs-kafeste çürütülür

Gider gelir bir umut ağlar gecede...

Umutlar kavgalarda omuz omuzadır
durmadan gerilir bir çelik şarkı teli
durmadan şafağın vaktine saat kurulur

Gider gelir bir şarkı ağlar gecede...

Sevgi bazı düzenlerde
bir yaralı kekliktir
uçar iken kanadından vurulur

Gider gelir bir yürek ağlar gecede...

Durmadan şafağın vaktinde saat kurulur
hiç kuşkun olmasın kınalı keklik
hiç kuşkun olmasın yaralı gençlik

Her şeyin hesabı bir gün sorulur...

SESSİZ KONUŞMALARIN ACIKLI YORUMU

Her sabah kokusu yolumu keser, bir damlacık,
"kokla beni" der dalında yeni açan limon çiçeği;
"beni koklamakla yurdunu da koklamış olacaksın."
"Kulak ver!" der altından geçtiğim zeytin ağacı;
"yaprak hışırtılarımda dinlemiş olacaksın zamanı."
"Okşa beni!" der bir yaz kavunu, "kokla sarı kokumu."
Bilir, onu okşamakla yurdumu da okşamış olacağımı,
ve kokusunda toprağın anne kokusunu duyacağımı.

"Yaramı elle!" der bir delikanlı, "kolumun kopuk yerini",
"toprağımızın kanadığını duyacaksın elleyince yaramı";
bilirim, yarasını elleyince içimde bir yer kanayacağını.
"Gözlerim ne anlatır, bak hele, ne anlatır gözlerim?"
diye sorar gibidir bir savaş ölüsünün gencecik dul kadını;
bilirim, gözlerini okumaya asla dayanamayacağımı.
"Oku yüzümü!" der gibi bakar savaş ölüsünün çocuğu;
nerden bilsin öyle bir yüzün kolay okunamayacağını.

"Dokun bana!" der yasemin, beyaz yaz akşamı gelini;
kokusu avuçlarıma siner, beyazlığına bulaşırsa ellerim
bilir sanki bir daha kolay kolay tüfek tutamayacağımı.
"Yürüt bizi!" der gibidir yurdumun dağları, ovaları,
"gölgemizde dinlen!" duruşunda bilge zeytin ağaçları.
Ve serin, ince yaz suları der gibi: "Kulak ver bize!"
Kandan geçmiş bir adamı delirtmek istiyorlar yani,
acıdan çıldırtmak istiyorlar savaş görmüş adamı!

Utançtan öldürmek istiyorlar, sanki anlamadım mı!

(*Adıyla Yaralı*)

AYDIN HATİPOĞLU

(Doğ. 1940)

YASAK AŞK

Uzun uzun düşlerde ürperir çocuk
Tedirgin uykulardan uyanır çocuk
Silkinir mahmurluğundan acıkır çocuk
Sevgiler büyütür sevilir çocuk

Bir bahar coşkusu duyar içinde
Çarşaflar yataklar yorganlar yasak
Odalar tenhalar öpüşler korkak
Perdeler açıksa çekinir çocuk

Bir çocuk bir çocukla oynuyor gibi
Söylese içinden geçeni bir bir
Bir duyan olursa utanır çocuk

Korkular ayıplar yasaklar dağ dağ
Yıkılmış umutsuz anlamsız çocuk
Tedirgin uykular uzun düşlerde
Akıldan korkular geçer ya çocuk
Sevgiler öpüşler coşkular durur
Gömer coşkusunu ve uyur çocuk

(*Çömçe Gelin*)

YÜKSEL PAZARKAYA
(Doğ. 1940)

GÜZ, ALMANYA

Güzergâh değiştirdi pastırma yazı da
Güneye giden göçmen kuşlar gibi
Çevre karanlığından
Kaldı kuşlar ayaz ortasında
Göçemeden.

Zehir zıkkım yol yolak
Güz zemherisi
Gece, 24 saat
Kolu kanadı kırık renklerin
Ve solgun bütün kokular.

Salgın korku
Telef ediyor sürü sürü
Göçmen kuşları
Kol geziyor yolda belde
Kara güz zemherisi.

Göçtü buradan
Pastırma yazı
Doğasız bir ülkeye
Buranın mevsimi
Yaşam ötesi.

Karanlık bir yaratık
Çevre yıldızsız gece
Soluğu ayaz
Kışa çıkamaz
Güz Almanya

(*Mutluluk Şiirleri*)

NURER UĞURLU
(Doğ. 1940)

AĞIT

Sanki bir çocuk gibi ud çalarım her sabah
Ve ne zaman ağlasam çocukluk sevdasıyla
Ceviz sandık içinde sarı yeşil bir külah
Yalnızlık mızrağımı atarım belki suya

Yedi yaşın sümüklü bir okul çocuğuydum
(Anlatmak istediğim babamın yalnızlığı)
Geçerken maviliği arkasından yaşardım
Bitsin artık bu oyun ne çocuktum bilmem ki

Yeni şeyler aradım uzayan sakalımdan
Baştanbaşa yalnızlık ortaçağdan bir dünya
Papatyalar açarmış içinde kitapların
Ellerimi uzattım sıra gelince aşka

Severken unuturum en güzel akşamları
Kaçarken yalnızlığım avcıların elinden
(Hoşuma giden ölüm yine kime âşıktı)
Bakardım arkasından maviliği geçerken

Nasıl söylerim şimdi bir ben kaldım ortada
Ucuz aşk romanları (utanırım yazarken)
Çıplak kadın resmine açık saçık şarkıya
Bayılırdım doğrusu. Ya duvardaki ilan

Geri dönmek istedim verdiğim bütün sözden
Benim olur sanmıştım denizin saltanatı
Bahçesine oturdum yalnızlığın ve aşkın
Bekledim gelişini küçük bir adam gibi

Şarap dolu bardaklar bildiğin gibi değil
(Ve beyaz bir kadınsın bilir misin meleğim)
Senin için bu ağıt anlattığım bu masal
Gözlerimde yalnızlık en güzel çocukluğum

İnsan değilim şimdi sıcak güneş altından
Bıktım artık doğrusu (güzelliğin eskir mi)
Senin için rüzgârın yarım kalmış bir aşkın
Arkasından ağladım düşündüm o körfezi

(*Masal*)

TÜRKİYE'NİN MAVİSİ

Dedem Korkut'tan Dedem Ceyhun'a
Kaç çadır kaç ortağ var arada
Bıkmadan birer birer sayardık
Kaç göç kaç bozgun vardı derdik
Kaşgarlı Mahmut'tan Koca Yunus'a

Ve dağlarından alarak haberi
İnanırdık Kaygusuz'un sözüne
İki koçak bir ceylana koşanda
Duyardık Köroğlu'nun narasını
Gün ışığı boş şeşpere vuranda

Banaz yöresinden bir kilim gibi
Açınca çiçekler Pir'e giderdik
Yine geldi yaz ayları diyerek
Dağılır aşiret yanık köz gibi
Sivas yollarını bahar bilerek

Güney rüzgârından bir oymak göçü
Göç değil gerçekte iskân kavgası
Dadaloğlu bu kavganın doğrusu
Toprak için devlet ölüm fermanı
Ferman Osmanlının dağlar ozanın

Dedem Korkut'tan Dedem Ceyhun'a
Çok güneş çok rüzgâr geçmiştir
Kimi âşık Kerem gibi yana yana
Kimi ozan Nâzım gibi kana kana
Türkiye'nin mavisini çizmiştir

(*Türkiye'nin Mavisi*)

CAHİT ZARİFOĞLU
(1940-1987)

İŞARET ÇOCUKLARI

Yasin okunan tütsü tüten çarşılardan
Geçerdi babam
Başında yağmur halkaları

Anam yeşil hırkalar görürdü düşünde
Daha ilk güzelliğinde
Alnını iki dağın arasına germiş
Bir devin göğsüne benzer
Göğsünden dualar geçermiş

Çarşılar ellerinde ekmek iğneleri
Cami avlularına açılan
Havuz sularına kapılan çocuklar
Görmeden güneşin bütün renklerini
Götürmezlerdi dükkândaki babalarına
Ocaktan akan kaynar yemekleri
Nenelerinin koyduğu avuç taslarına

Başı ve yüreği şahbaz
Kaleleri ağırlayan kadınların
Süslerini kemerlerini
Başlarını ağırlaştıran
Ağır siyah şelale saçlarını
Tutunca gençleşirdi erkekler

Sonra insan o ki denizde
Küçük ve büyük nehirde
Bedeni ıslatan afsunlu suda
Önce niyet sonra yıkanırdı

Zaman dert getirdi sulara
İçinde eski balıkların yattığı kayalar
Savaşan insanların elinde
İnce yontulup taşındı balta mızrak şekline

Anam kanları koruyan
Kavga ayıran bir kargı elinde
Kara ocağın taşlarına
İşaret koydu çocuklarını
Belinde gezdiren babamın
Beyaz yazılarla kazandığı adları

Yüreği korkuyla kuvvetlendi babamın
Unutup genç gelen günleri
Zamanın sürerken çektiği günleri
Çetin bilmecelerle
Sürdü atını şehirlere

Yün ören at güden kadınlar
Ormanlara tepeden eğilen toprak evlerde
Küçük pencereli karanlık dar odalarda
Uzaktan uzayıp gelen kurt seslerinin
Uzağa çekilip giden
Ayazda donan gülmeler içinde
Ormanlarda süt emziren anne
Unuttu gittikçe uzayan çocuğunu

Hep kaçarmış şehirlerin
Demir dağlarına
Uyuyunca toprak beşiğimde
Sahipsiz kalan
Ellerimden kayan aydınlık günlerim

(*İşaret Çocukları*)

AŞKA DAİR

Öyle sofralar gördüm ki
İnsan kasları vardı tabaklarda

O eğik gövdeler önünde yalnızlık
Herşeyi birbirinden uzağa çarpıyordu
Bir kadın
Bir erkek

Gizlice soluyordu
Bir erkek av arkadaşından
Av durgunluğu gibi gösterip saklıyarak

Kamışlıktaki sazların arasından
Ilık ve yapışkan fısıltıları
Ayırarak alarak
Urgan gibi bedenine doluyordu

Herşeye benzeyebilirken o
Hiçbirşey benzemezken ona

o ünlü borazan
Başlarsa saçlarımızın diplerinden
Üfürmeye. –Yırtıcı bir hayvan
Kimliği yapışır yakamıza

Bir erkek mi o
Göle yatmış bir güneş demetinde
O mor ışında
Bir köpek ölüsü gibi yatan

Hızla kayan
Yoksa bir yaban ördeği gölgesi mi

(*Menziller*)

O ÇOCUK

Bahçeden çocuk sesleri geliyor
Hayatı dinliyorum
İçim yoruluyor, ruh yoruluyor

Büyük gözlü çocuk
İnsanın içine kadar bakıyor
Sorar gibi
– Nerede benim babam

Kendimi şöyle görürüm düşümde
İki ata birden binmişim
Biriyle kuzeye saldırıyorum
Ötekiyle
Alkan lalelerin
Kıpkızıl tutuştuğu sulara

Nerde babam
Karşısında yapayalnızsın
Duvar gibi dikilen
Bu sorunun

Okşuyorsun başını
Şehit çocuğunun

Bahçeden kuş sesleri geliyor
Sabahı dinliyorum
Bu sefer bezgin

Bir vakit
Darağaçları kurdum
Elimden fırlayıp gidiyor cellatlar
Silah olarak
Bir tek soru var elimde
Nerede babam, nerede

(*Bütün Eserleri, I*)

METİN ALTIOK
(1941-1993)

YIKICILAR GELDİLER

Ve evin yüzü burkuldu
Bir kıpırtı vardı şakaklarında.
Yıkıcılar geldiler, çatıdan başladılar.
Kiremitleri topladılar birer birer.
Tahtaları söktüler, kanırtıp çivileri
Ellerinde keserler.

Anımsar mısın denize karşı oturmuştuk.
İkimiz de arkamızı dönmek istememiştik kıyıya.
Susmuştuk uzun bir hesaplaşmayla.
İki sevgili vardı yan masada;
Umurlarında bile değildi deniz,
Alınları birbirine değecekti az daha.

Yıkıcılar geldiler,
Çıkardılar kapı ve pencerelerin pervazlarını.
Kör gözleri ve açılmış ağzıyla
Kaldı temelleri üstünde umarsız ev
Sıra balyozlardaydı artık,
Çelik iskeletini evin ortaya çıkarmak için.

Benim göğüs kafesimde bir iskete,
İskeletimin bekçisi, içten bağlı kemiklerime
Sıçrayıp duruyordu ordan oraya,
Duyuyordum kıpırtısını içimde.
Bir bulut geçiyordu senin gözlerinden,
Oturuyorduk; ben kızgın çölüm, sen yıldızsız göğünle.

Yıkıcılar geldiler;
Düştü gürültüsüyle yüzü köhne evin,
Göründü bazı odaları ve iç duvarları
Ayrı renklere boyanmış sofası, isli mutfağı.
Bir kesit kalmıştı geriye şimdi o evden
Eski bir yaşantıyı simgeleyen

Çıkıp yürümüştük kıyı boyu
Benim sıvası dökük yüzüm, senin çocuk gözlerinle.
Oysa sen yürümeyi sevmezsin.
Nasıl da değişmişti görüntüsü
Yıllardır görmediğimiz kentin!
Yürümüştük anısıyla eski cumbalı evlerin.

Yıkıcılar geldiler, yıktılar bütün duvarları.
Yalnız temel kaldı geriye ve birkaç tuğla kırığı.
İş araçlarında artık,
Bir canavar ağzıyla deşmek için toprağı.
Ve temizleyecekler kazılan yerlerde
Bizden kalan balçığı.

(*Kendinin Avcısı*)

GERİYE KALAN

Bir anahtar verdindi bana,
Kabaran yüreğimi bilerek.
Kullanıp durdum onu gönlümce,
Aşkıma kenar süsü diyerek;
Aşındırdım dişlerini zamanla.

Geriye ben kaldım işte.

Yalan olur sevmedim dersem;
Ama yolcu yolunda gerek.
Ey ömrümün uğuldayan durağı;
Yanlış bir hesaptan dönerek,
Benli günlerini sil istersen.

Geriye sen kaldın işte.

(*Süveyda*)

Cemal Süreya'ya Beş Şiir

MİSİLLEME

Sen ki şiirin kilit diliydin
İmgeyle gerçek arasında
Gidip gelen pericik
Sen Cemal Süreya
Benzersiz ve depreşik
"Bir misillemeydin" dünyaya.

Şimdi sen öldün ya
Sanki eksilmiş gibi
Her şey yarı yarıya
Kuşkuyla bakıyor herkes
Çevresindeki eşyaya
Görünmeyen bir yan arıyor.

Sen ağıtını kendi yakan
Mazlumun süren kökü
Bak ürperiyor durgun sular
Ve doğuda bir yerde
Derin bir meşelikten
Avaz avaz geçiyor rüzgâr.

Şimdi sen öldün ya
Yumuşacık bir çizgi
Ediniyor avuçlarına
Yeni doğan çocuklar
Artık sevda yazgılarını
O çizgiden okuyacaklar.

Bilmiyorum bir turnadan
Acaba kaç şiir çıkar
Ama senin şiirinden
Kalkan turnalar
Mutlaka bir halkın
Solgun tarihine konarlar.

(*Süveyda*)

XI

İster sevgili, ister dost olsun,
Ayrılmak saati gelip çattı mı, sakın gizleme;
Sen omuzdan kesilmiş bir çaresiz kolsun.
Eskiye de boş ver onu da eşeleme;
Ne iyiydik'ler, yine görüşürüz'ler
Dikenli tel gibi takılmasın boğazına
Biliyorsun bu sözler inandırıcı değiller.
Çoğaltmadan katlan acının en azına;
Bekleme aracın kalkmasını, ayrılıklar götürü
Karış telâşlı bir kalabalığın içine,
Yürü ardına bakmadan, durmadan yürü;
Yeni aşkların, yeni dostlukların geleceğine.
Alıştır kendini her şey biter ve gömülür;
"Ve nice yazlardan sonra kuğu da ölür."

(*Soneler*)

EGEMEN BERKÖZ

(Doğ. 1941)

YENİYETME

Çiçekler sana geliyor bak
çiçekler suskular ben
umarsız sokaklar sokaklar tirtir
uzak bir dağ yeşillenir gizli
umarsız ellerim ellerim gizli
sonra ben iki çifte adım
hiç ve gizli

kiremitler kıpkırmızı bak
pencereler karanlık karanlık ezgi
bir taş atsam başlamış ezgi
bir karanfil ağacı kurusa karanfiller soluk ufacık karanfiller

hiç ve gizli
sonra ben iki çifte adım

yeniyetme bir yol uzar önümde
teneke saksılarda susku.

1962 (Yalnız ve Birlikte)

SIĞINAK

Göğü kahverengileştiren bir çocuk
sizi coşkuyla itecek.
Sobayı yaktıktan sonra
anılar ölüler evinden on beş dakika.
Öğretmen garip. Kaçak.

Babası nasılsa ölen bir çocuk
ağlayacak. İsterse değil.
En büyüyü bozan içgüdü
biliyorum elbet bir gün
kuşların bana da konacak.

Köy uyuyacak. Kaçak
bir yanılsamadan sonra
kasım ayı ve sabah
unutup göğü kahverengi
ve yanda dizelerimi
yazık! köy uyuyacak.

Uzakta kalmış şehir
ve göğü kahverengileştiren sesim.
Daha saatler var nasılsa
kasım ayına ve sabaha
ve hâlâ bitmedi patika
ve bir bayram fişeği gibi kalbim
ve büyüyü bozan içgüdü
ardımda.

Köy uyuyacak. Kaçak
daha saatler var
tükenmez suskuya.
Gel gel dönüşür sesim
elbet bir gün anıya.

İşte benim
yavaşlar yavaşlar
günlerle acımız
köy
uyuyunca.

1965 (Yalnız ve Birlikte)

BASİT BİR YALNIZLIK DA YETERDİ

Basit bir kareli defter de yeterdi
Samatya istasyonunu anlatmak için
akşamı beklerken
beklerken parçalanmış umutları
biraz önce yağmur yağmış o istasyon
hüzün dağıtırken
uzaktan bakanlara bile
kıyı yolundan geçenlere
ve yolculara ki hüznün kendisidir
biraz şairdir akşama doğru

►►

anlayışla bakar istasyon şefi
hafif gülümseyerek
ve aldırmaz bile
ve birden gün geçer
aldırmaz
tirenlerle yolcularla yüklerle
biletlerle pasolarla geçer gün
ve Egemen Berköz evine döner
Kupkuru yüreği hüzünden
hat boyu kırık dökük ev içlerinden akşama doğru
bir gün bir kadın çamaşır asarken memelerini görmüştür
bir gün don fanle bir adamı sabah sabah pilav yerken
bir gün her gün çocuklar görmüştür kirli ve arsız
bir gün her gün insanlar biletler istasyon memurları
ve bir gün Egemen Berköz evine döner

Sabah midesi bozuk
öğlen fasulye kılçıklı
bir parti satranç oynamış
iki metin yazmış
Pavese'den birkaç sayfa okumuş
birkaç çıplak kadın resmi bakmış
pencerede birkaç dal ağaç
ve bir kaç ondört onbeşinci kat uzaklarda

rüzgârda perde uçuşmuş durmuş
sonra aklında kaktüsleri
sonra Ben Shahn'nın ve Amerika'nın insanları
sonra Töbder'in ve Türkiye'nin insanları
sonra çantasında bir ufak yeni
sonra elinde bir küçük kavun
sonra içinde kıpırdanan bir şeyler
Egemen Berköz evine döner
Tirenden inip istasyondan çıkıp
istavritlere kolyozlara bir göz atıp
tırmanır Mütesellim yokuşunu
tırmanır Ünal apartmanının merdivenlerini
düşünür ta beşinci kat onaltı numaranın kapısına kadar
düşünür basit bir kareli defter de yeterdi

basit bir kareli defter de.

Ağustos 1978 (Yalnız ve Birlikte)

MELİSA GÜRPINAR
(Doğ. 1941)

YAZ MEKTUPLARI XIV

taş taşı kırar dedi yaşlı adam
güneş güneşi soldurur
su suyu boğar sessizlik sessizliği
istese öldürür sevdiğini insan
sevgisiyle demek ki

güçsüz ve yoksul bir hayâl satıcısından
başka neyim ki ben
dolaşırım geceleri
altın faytonuyla dolunayın
gündüzleri bir incirin gölgesinde
uyuyakalırım sineklerle birlikte

dilimde sözcüklerin en incesi
ve duyguların en incinmişti yüreğimde
ne çok isterdim
benim gibi biriyle
bir kez olsun semâverden çay içmeyi
ve sonra zarfla kağıt gibi sarılıp birbirimize
uçup gitmeyi olmayan adreslere

(*Yaz Mektupları*)

YIRTILAN DUYGULAR

tümü de birbirine benziyor
sevdiklerimin
yıldızların yüzleri
ve bütün sayfaları
güneş takviminin

duyguların yırtılırken
çıkardığı sesler
hep aynı
inanır mısınız
bir kır gezintisine
kiminle olsa
gidebilirim
gibi geliyor bana
ve gidiyorum da

çünkü kalmıyor ki bir sorun
rüzgârla aranızda
bir şeytan uçurtması gibi
gözlerinizi yumup
parçalandıktan sonra

(*Çocukluğum ve Ölümüm*)

GEZEGEN

bu gezegen
bana çok büyük geliyor bazan
bazanda bir bakır leğen kadar
eski ve ağır
sığamıyor düşlerim
köpürüp taşıyor dışarıya

bir göz odam
mezarım
başucumda kızımın diktiği
mor susamlar
yetiyor bana
kuş göğü neylesin diyorum
konacak dalı yoksa
ve bir gün her şey
düşecek olduktan sonra

(*Çocukluğum ve Ölümüm*)

Abdullah Nefes
(Doğ. 1941)

BİR YAZ DAHA

Temmuz 1993 / 1997

Gidiyor bir yaz daha
Fotoğraflar, gölgesiyle çoğalan
Görkemli ceviz ağaçları
Ve ölen arkadaşlarla.

Bir yaz daha sarartıyor
Gönlümün ekinlerini.
Geçip gidiyor
Daraltarak
Geçmişle geleceğin arasını.

Bir yaz daha götürüyor
Ömrümün en zor parçasını.
Ben hâlâ sıkılgan bir çocuk
Ben hâlâ acemisi aşkların.
Çağıltılı suların
Okşuyorum sırtını.

Bir yaz daha yakıyor
Yakıyor dorukları
Ve ömrümün yoldaşlarını.
Gövdemleşen o sızı
Habire diriltiyor kendini.

Bu yaz da dağlarımı özlüyorum
Yüreğime dağılacak dağlarımı.
Karınca kümbetlerini, pürenleri
Sarıçam rüzgârlarını
Geceyi yırtan alazları
Karpuz çatlatan sularını.
Bulutlara dağılmış bu özlem

Boşalan bir yağmur gibi toprağa
İçimin sancısını dinlendirecek.

Bir şey vardı
O suyun bana
İlk baktığı yerde.
Akıcı, berrak ve arındıran.
Sanki geleceğim oradaydı.

Bir şey vardı
Elim ceviz kabuklarıyla kararmış
Sesim kendi sesimken.
Kuşların diliyle söyleşerek
O yazlardan
Bugüne kalan.

Bir şey vardı
Beni benzersiz yapan.
Hani bir gün,
Köstebek yuvalarını
Gürgenlerin uç yeşillerini
Doğranmış bir ağacın dibindeki filizi
Sezdiğim gün.
Bütün yazlarda geçiyor o gün.

Bunlar, hepsi beraber belki de
Geçen her yazda vardı.
Durmadan yanan her yazda.
Bizi biraz da genizde bırakan
Biçilmiş ot kokusu gibi.

Dumanı hâlâ kor
Her yazda.

(*Nedir ki Ömür*)

HÜSEYİN ATABAŞ
(Doğ. 1942)

BİR YILBAŞI KARTI

Altındağ'ın göz göz ışıklarıyla
bir kış gecesidir şimdi Ankara'da;
şimdi yaşmak yaşmak kar yağıyor dışarda.
Kalemi, kâğıdı çıkarıyorum önce
          şairliği bir yana bırakarak
bir pencere resmi çiziyorum
          Kavaklıdere'nin oralarda.
Buğulu camlar ardında
bir genç kadının dudaklarını çiziyorum
viski bardağında.

Sonra bir yol uzatıyorum Silvan'dan
Silvan'dan altındağ'a kadar;
          bir ev yapıyorum

ulu tanrı'nın âdem'i yarattığı balçıktan;
içinde üç kız iki oğlanla
yüreğine taş basılı bir ana, otuz yaşında.

          Çatısı konserve kutularından
               yaptığım evin;
evin babası gece vardiyasında.
"Böyyük" geleceğini kurmak için ülkemin
        döndürüyor çarkları,
yürüyor bantlarla.

Buğulu camlar ardındaki kadının
dizlerinde uyuyor patronları;
kadının başı dönüyor hafiften
          ve dönüyor dişliler fabrikalarda.
Odanın içinde uçuşan, uçuşan yıldızlarla
tablo tamamlanmıştır dostlarım!
Çizgileri katlayıp şimdi ikiye
          gelecek günlerimizi kutlamak için
gönderiyorum size.

          (*Yanarca*)

FİLİSTİN

Dünyayı tanımaya merak sardı
okumayı yenileyin söken kızım.
Elinde bir harita:
- Filistin nerede baba?
diye soruyor bana.
Filistin'e haritasında yer vermiyor ki
adaleti mülkün temeline gömen dünya
ve sözcüklerin gücü
inemiyor acıların derinliğine!..

- Sorunu nasıl yanıtlasam
yavrum, bilmem ki!..

Yeri yoksa da haritalarda
yurt sevgisinin yükseldiği her renk,
her üzüm salkımının sarardığı yerdir
Filistin...
Sevgilerin yetim yurdu,
sürgünde seher yıldızı
bir inançtır Filistin;
demek yeter mi çocuklara?
Yetmezken aralanan bir kapı
çıkıp dolaşmak için sokaklara.

-Sorunu nasıl yanıtlasam
yavrum, bilmem ki!..

(*Bitmeyen*)

Ataol Behramoğlu
(Doğ. 1942)

YENİDEN, HÜZÜNLE...

İşte yine can sıkıntısı
bana bir şiir yazdıracak.
Tırnaklarım uzamış,
İçimde yaralı bir aşk.

İçimde yaralı bir aşk
ve birkaç piyes ölüsü,
birkaç gözyaşı kırıntısı,
intihar gelgiti birkaç.

Sırtüstü uzandım dünyaya,
odamın ampulüne bakıyordum,
ampulün bağlı olduğu borunun
tavanda kıvrılışına.

Tavanda kıvrılışına
birkaç damla gözyaşının,
birkaç damla tentürdiyot,
kalbim ağrıyordu, bir yaz-
günü düştüm sokaklara,
karanlık sokaklara düştüm,
bir yaz gecesiydi galiba,
ürpererek indikçe bayırlardan,
kimsesiz ve loş alanlara,
çaresiz, bomboş bir cesettim,
bir yangın kulesi gibi uğuldayan.
Kirli, bayat, karanlık-
bir suyla dolu bir kova
olarak kalmıştım dünyada.
Herkes kim bilir nerdedir-
şimdi? sevgilim... Kim bilir-
nerdesin?
Kalbim -ki bir gün durur-
var mıydı acaba?

Ölümü ve tuzlu
fıstıkları unutmadım,
bayat tuzlu fıstıkları.
Sarhoşlar kusardı bir de
ben varken orda. Dünya'da.
1965 yılında.
Bir savaş ve hüzün korkusuyla
kahvelere dolardı insanlar
Sevgilim! Sevgilim!
"Kanayan yerim benim"
çürük yumurta, bayat pastırma
ve
bamya yenilen bir lokantada
mareşal fevzi çakmak, koca yusuf
dünya güzeli fatma
dostumdular.
Ben o şehirde yalnızdım
bunu kimseler bilmez
gidip gidip rıhtıma
dururdum.
Kör bir dilenci vardı, o da-
dostumdu, beni-
evlendirmek isterdi kızıyla.
Ben içimde bir acıyla
boyna bir resim yapardım.
Sarı kurdeleli kızlara-
hikâyeler anlatırdım hatta
uzak dünyalar ve
albert aynştayn hakkında.
Onlar
uzun uzun susarlardı.
Güzelim kızlar, Hürriyet-
gaztesi okurlardı
Ses ve Hafta.

Her şey o kadar birbirinin
aynıydı, hayat-
akıp gidiyordu sıkıntıyla.
Domino taşlarına ve
bir nehrin akışına benzeyen

»

cesur ve genç hayat. Akıp giden.
Kitapçı vitrinlerini
ve
alanları hızla eskiten-
hayat, bazen-
beni heyecanlandırırdı.
Yağmurlu, ıhlamur ağaçlı bir yolda
kocaman, eflâtun, bir güneş
tıkanırdı gırtlağıma
onu karnıma sokardım.
Güneşi, göğsüme ve karnıma.
Akşam-
beni bulurdu bir koyda.
Kırlara doğru
koşardım bir bağırtıyla.
Az önce ıslanmış kırlara,
serin ve bereketli,
her zaman bağışlayan,
o taze, ve hüzün-
annası kırlara...

Sevgilim! Sevgilim!
Gece-
yürüyor,
Dünya-
yürüyor ordularla.
Kitaplarla ve matbaacı-
çıraklarıyla. İçimde-
bir dağ çeşmesi akıyor...
Sabah oldu oluyor anında-
eski, külüstür, kömür-
yüklü sarı bir kamyonla
yanında durmuştuk, orman-
battaniyeliydi hâlâ.
Bir hastane odasında-
sabaha karşı, yaralı-
bir onbaşı gibi uyuyordu.
Sabaha-
karşı bir hastane odasında-
aklıma çanlar geliyor.

>>

Bir adam-
kesik çocuk başları satıyor.

Yeniden
hüzünle başlıyorum bir-
romana...

(*Bir Gün Mutlaka*) *1965*

BİR GÜN MUTLAKA

Bugün seviştim, yürüyüşe katıldım sonra
Yorgunum, bahar geldi, silah kullanmayı öğrenmeliyim bu yaz
Kitaplar birikiyor, saçlarım uzuyor, her yerde gümbür güm-
bür bir telâş
Gencim daha, dünyayı görmek istiyorum, öpüşmek ne güzel,
düşünmek ne güzel, bir gün mutlaka yeneceğiz!
Bir gün mutlaka yeneceğiz, ey eski zaman sarrafları! Ey kaz
kafalılar! Ey sadrazam!
Sevgilim on sekizinde bir kız, yürüyoruz bulvarda, sandviç yi-
yoruz, dünyadan konuşuyoruz
Çiçekler açıyor durmadan, savaşlar oluyor, her şey nasıl bitebi-
lir bir bombayla, nasıl kazanabilir o kirli adamlar
Uzun uzun düşünüyor, sularla yıkıyorum yüzümü temiz bir
gömlek giyiyorum
Bitecek bir gün bu zulûm, bitecek bu hân-ı yağma
Ama yorgunum, şimdi, çok sigara içiyorum, sırtımda kirli bir
pardesü
Kalorifer dumanları çıkıyor göğe, cebimde Vietnamca şiir ki-
tapları
Dünyanın öbür ucundaki dostları düşünüyorum öbür ucundaki
ırmakları
Bir kız sessizce ölüyor, sessizce ölüyor orda
Köprülerden geçiyorum, karanlık yağmurlu bir gün, yürüyo-
rum istasyona
Bu evler hüzünlendiriyor beni, bu derme çatma dünya
İnsanlar, motor sesleri, sis, akıp giden su
Ne yapsam... ne yapsam... her yerde bir hüzün tortusu
Alnımı soğuk bir demire dayıyorum, o eski günler geliyor ak-
lıma

»

Ben de çocuktum, sevgilerim olacaktı elbette
Sinema dönüşlerini düşünüyorum, annemi her şey nasıl ölebilir, nasıl unutulur insan
Ey gök! senin altında sessizce yatardım, ey pırıl pırıl tarlalar
Ne yapsam... ne yapsam.. Dekart okuyorum sonradan...
Sakallarım uzuyor, ben bu kızı seviyorum, ufak bir yürüyüş Çankaya'ya
Bir pazar, güneşli bir pazar, nasıl coşuyor yüreğim, nasıl karışıyorum insanlara
Bir çocuk bakıyor pencereden, hülyalı kocaman gözlü nefis bir çocuk
Lermontov'un çocukluk fotoğraflarına benzeyen kardeşi bakıyor sonra
Ben şiir yazıyorum daktiloda, gazeteleri merak ediyorum, kuş sesleri geliyor kulağıma
Ben mütevazi bir şairim, sevgilim, her şey coşkulandırıyor beni
Sanki ağlayacak ne var bakarken bir halk adamına
Bakıyorum adamın kulaklarına, boynuna, gözlerine, kaşlarına, yüzünün oynamasına
Ey halk diyorum, ey çocuk, derken bende bir ağlama
İlençliyorum bütün bireyci şairleri, hale gidiyorum portakal almaya
İlençliyorum o laf kalabalıklarını, kurumuş yürekleri, bireyin kurtuluşunu filan
İlençliyorum o kitap kurtlarını, bağışlıyorum sonradan
Uzun kış gecelerinden sonra kimbilir nasıl olur her şey
Uzun kış gecelerinden sonra, masallarda anlatılan
Durup durup bunları düşünüyorum, bir sevinci bir hüzün izliyor arkadan
Yüreğim ipesapa gelmez bir bahar göğü, Türkçe bir yürek kısaca
Beklemek usandırıyor, telaşlı telaşlı bir şeyler anlatıyorum sağda solda
Bir otobüse biniyorum, inceliyorum bir böceği tutarak kanatlarından merakla
Yürürdüm eskiden baharda, o yıkıntıların ve çayırların olduğu alanlara
Aklıma şiiri gelirdi o yaşlı Amerikalının, sonbaharı anlatan şiiri

>>

Çayırlar vardı o şiirde, baharı anımsatan ne de olsa
Böylece yeniden hazırlanıyorum bir coşkuya, yeniden
sokaklara fırlamaya
Kendimi atmak bir uçurumdan balıklama
Büyük ve mavi bir şey izlenimi var bende, gördüğüm
filmlerden mi ne
Bir şapka, telaşlı bir gök, sıcak yapay bir dünya
Anlat anlat bitmiyor, bitmiyor bendeki daüssıla
Bütün sevgilerimi harcayabilirim bir çırpıda, yağmurlu o yollar
geliyor aklıma
Benzin kokuları, ıslak direkler, babamın esmer bir somun gibi
tombul ve sıcak elleri
Uyurdum. Bir de bakmışsın yeni bir filim sinemada, şehirde
yeni bir kız, kahvede yeni bir garson
O üzgün ve sabahlıklı dururdu balkonda..
Şimdi ne var hüzünlenecek bunda, nedir bu çatlatan yüreğimi
bu telaş
Sanki yarın ölecek gibiyim, birazdan polisler gelecek ya da
Gelip alacaklar kitaplarımı, daktilomu, bu şiiri, sevgilimin fo-
toğrafını duvarda
Soracaklar babanın adı ne, nerde doğdun, teşrif eder misiniz
karakola
Dünyanın öbür ucundaki dostları düşünüyorum, öbür ucundaki
ırmakları
Bir kız sessizce ölüyor, sessizce ölüyor Vietnam'da
Ağlayarak bir yürek resmi çiziyorum havaya
Uyanıyorum ağlayarak, bir gün mutlaka yeneceğiz!
Bir gün mutlaka yeneceğiz, ey ithalatçılar, ihracatçılar, ey şey-
hülislâm!
Bir gün mutlaka yeneceğiz! Bir gün mutlaka yeneceğiz! bunu
söyleyeceğiz bin defa!
Sonra bin defa daha, sonra bin defa daha, çoğaltacağız marşlar
la
Ben ve sevgilim ve arkadaşlar yürüyeceğiz bulvarda
Yürüyeceğiz yeniden yaratılmanın coşkusuyla
Yürüyeceğiz çoğala çoğala...

(*Bir Gün Mutlaka,*) *1965*

BU AŞK BURADA BİTER

Bu aşk burada biter ve ben çekip giderim
Yüreğimde bir çocuk cebimde bir revolver
Bu aşk burada biter iyi günler sevgilim
Ve ben çekip giderim bir nehir akıp gider

Bir hâtıradır şimdi dalgın uyuyan şehir
Solarken albümlerde çocuklar ve askerler
Yüzün bir kır çiçeği gibi usulca söner
Uyku ve unutkanlık gittikçe derinleşir

Yan yana uzanırdık ve ıslaktı çimenler
Ne kadar güzeldin sen! nasıl eşsiz bir yazdı!
Bunu anlattılar hep, yani yiten bir aşkı
Geçerek bu dünyadan bütün ölü şairler

Bu aşk burada biter ve ben çekip giderim
Yüreğimde bir çocuk cebimde bir revolver
Bu aşk burada biter iyi günler sevgilim
Ve ben çekip giderim bir nehir akıp gider

1965 (Bir Gün Mutlaka)

YIKILMA SAKIN

Kötü şey uzakta olmak
Dostlarından, sevdiğin kadından
Yasaklanmak bütün yaşantılara
Seni tamamlayan, arındıran
Kapatıldığın dört duvar arasında
Sağlıklı, genç bir adam olarak

Neler gelmez ki insanın aklına
Sevinçli, özgür günlere dair
Kalmıştır yüzlerce yıl uzakta
Onunla ilk kez öpüştüğün şehir
Acı zehir zemberek bir hüzün
Kalbinden gırtlağına doğru yükselir

Görüyorsun işte küçük adamları
Köhnemiş silahlarıyla saldıran sana
Kimi tutsak düşmüş kendi dünyasına
Kimisi düpedüz halk düşmanı
Diren öyleyse, diren, yılma
Yürüt daha bir inatla kavganı

Babeuf'ü hatırla, Nâzım Hikmet'i
Bir umut ateşi gibi parlayan zindanlarda
Hatırla Danko'nun tutuşan kalbini
Karanlıkları yırtmak arzusuyla
Ve faşizme karşı, zulme, zorbalığa
Düşün acılar içinde dövüşen kardeşleri

Elbette vardır bir diyeceği, bir haberi
Bir kaçağa çay sunan kürt kadınlarının
Dağlar dilsizdir, yalçındır
Ama gün gelir bir diyeceği olur onların da
Ve dağlar, ıssız tarlalar başladı mı konuşmaya
Susmazlar bir daha, söz artık onlarındır

Kötü şey uzakta olmak
Dostlarından, sevdiğin kadından
Yasaklanmak bütün yaşantılara
Seni tamamlayan, arındıran
Ama bir devrimciyi haklı kılan
Biraz da acılardır unutma

Yıkılma sakın geçerken günler
Yaralayarak gençliğini
Onurlu, güzel geleceklerin
Biziz habercileri düşün ki
Ve halkın bağrında bir inci gibi
Büyüyüp gelişmektedir zafer

1969 (Bir Gün Mutlaka)

BEYAZ, İPEK GİBİ YAĞDI KAR

Beyaz, ipek gibi yağdı kar
Bir kız kardan hafif adımlarıyla yürüyüp geçti hayal içinde
Arkadaşlarımı düşündüm, sevgili şeyleri
Sanki her şey bizimle var ve bizimle olacak
Şarkılar çaldı odalarda
Beyaz, ipek gibi yağdı kar
Bir kız kardan hafif yüreğiyle
Geçip gitti güvercinleri anımsatarak.
Uzaktaki şehir
Uykuya dalmıştır şimdi.
Düşündüm bir bir
Kardeşlerimin ne yaptıklarını
Nihat
Uyumuyor olmalı.
-Nefis bir şarkı
Söylüyor yandaki odada bir kız
Bir Rus
Halk şarkısı
Ve şimdi koroyla
Başladılar-
Nihat düşünüyordur
Karanlıkta.
-Sanırım
Bir saatten sonra
Hapishanede
Dışardan söndürüyorlar ışıkları-
Beyaz, ipek gibi yağdı kar
Bir kız kelebek adımlarıyla
Geçip gitti karın üzerinden.
İnsanlar kendi şarkılarını
Kendi hayallerini taşıyorlar.
Çağdaş şarkılar
Gerekli onlara
Hem hayatlarının
Derinliklerinden söz eden
Gerçekleştirilmiş
Gerçekleştirilmemiş duygularından,
Hem

>>

Kavgayı ateşleyen
Somut
Anlaşılır
Akıllı şarkılar.
Beyaz, ipek gibi yağdı kar
Acılarla dolu bu dünyaya,
İnsafsızlık
Vahşet
Hâlâ güçlü
Ve hâlâ iktidarda.
İnsanlar
Ölüyorlar.
Gepgenç
Sımsıcak
Ölüyorlar
Sanki
Ölmüyorlarmış gibi
Bir yandan sürüp gidiyor-
Hayat;
Bir yanda tel örgüler
Parmaklıklar.
Beyaz, ipek gibi yağdı kar
Yağdı kirpiklerine bir kızın
Yağdı mavi bir nehre
Saçlarıma yağdı
Otobüslere
Ağaçlara
Evlere.
İçimden
Okşadım onu.
Okşadım içimden
Kelebek adımlarını
Yanımdan geçen kızın.
Herhangi bir kız
Hayalleri olan.
İstedim ki
Daha güzel
Olsun şu dünya.
İstedim ki
Beyaz

>>

İpek gibi yağan karın altında
Bitsin artık
Bu sürüp giden alçaklıklar.
Bir bebek
Ölüm tehdidi altında yaşamasın
Beşiğinde.
Ve paramparça olmasın
Sımsıcak
Capcanlı
Yaşayıp giderken insanlar.
Bırakın, beyaz
İpek gibi yağan karın altında
Hayallerimiz olsun.
Yaşayalım
Özgür
Güzel
Düşünceli.
Anlatalım
Düşündüklerimizi birbirimize.
Sevinç, egemen olsun her yerde
İnsanca
Bir kaygı.
Beyaz, ipek gibi yağdı kar.
Yağsın.
Dünya daha güzel olacak
İnanıyorum buna
Bir insan kalbinin güzelliğine
Çocukluğuna
Sonsuz cesaretine, olanaklılığına
İnandığım kadar.

(*Yolculuk, Özlem, Cesaret ve Kavga Şiirleri, 1973*)

YAŞADIKLARIMDAN ÖĞRENDİĞİM BİR ŞEY VAR

Yaşadıklarımdan öğrendiğim bir şey var:
Yaşadın mı, yoğunluğuna yaşayacaksın bir şeyi
Sevgilin bitkin kalmalı öpülmekten
Sen bitkin düşmelisin koklamaktan bir çiçeği

İnsan saatlerce bakabilir gökyüzüne
Denize saatlerce bakabilir, bir kuşa, bir çocuğa
Yaşamak yeryüzünde, onunla karışmaktır
Kopmaz kökler salmaktır oraya

Kucakladın mı sımsıkı kucaklayacaksın arkadaşını
Kavgaya tüm kaslarınla, gövdenle, tutkunla gireceksin
Ve uzandın mı bir kez sımsıcak kumlara
Bir kum tanesi gibi, bir yaprak gibi, bir taş gibi dinleneceksin

İnsan bütün güzel müzikleri dinlemeli alabildiğine
Hem de tüm benliği seslerle, ezgilerle dolarcasına
İnsan balıklama dalmalı içine hayatın
Bir kayadan zümrüt bir denize dalarcasına.

Uzak ülkeler çekmeli seni, tanımadığın insanlar
Bütün kitapları okumak, bütün hayatları tanımak arzusuyla yanmalısın
Değişmemelisin hiçbir şeyle bir bardak su içmenin mutluluğunu
Fakat ne kadar sevinç varsa yaşamak özlemiyle dolmalısın

Ve kederi de yaşamalısın, namusluca, bütün benliğinle
Çünkü acılar da, sevinçler gibi, olgunlaştırır insanı
Kanın karışmalı hayatın büyük dolaşımına
Dolaşmalı damarlarında hayatın sonsuz taze kanı

Yaşadıklarımdan öğrendiğim bir şey var:
Yaşadın mı büyük yaşayacaksın, ırmaklara, göğe, bütün evrene karışırcasına
Çünkü ömür dediğimiz şey hayata sunulmuş bir armağandır
Ve hayat, sunulmuş bir armağandır insana

(*Kuşatmada, 1977*)

UNUTTUM, NASILDI ANNEMİN YÜZÜ

Unuttum, nasıldı annemin yüzü
Unuttum, sesi nasıldı annemin
Gece bir örtü olsun anılardan
Kara yüreğime örtüneyim.

Unuttum, nasıldı annemin gülüşü
Unuttum, nasıldı ağlarken annem.
Yaşam sallasın kollarında beni
Küçücük oğluyum onun ben.

Unuttum, elleri nasıldı annemin
Unuttum, gözleri nasıldı bakarken.
Kuru ot kokusu getirsin rüzgâr
Yağmur usulcacık yağarken.

(*Şiirler 1959-1982*)

TÜRKİYE, ÜZGÜN YURDUM, GÜZEL YURDUM

Türkiye, üzgün yurdum, güzel yurdum
Boynu bükük ay çiçeği
Şiirin ve aşkın geleceği

Türkiye, üzgün yurdum, güzel yurdum
Dağ rüzgârı, portakal balı
Alçak gönüllü, hünerli, sevdalı

Türkiye, üzgün yurdum, güzel yurdum
Yazgısı kara yazılmış gelin
Kurumuş sütü memelerinin

Türkiye, üzgün yurdum, güzel yurdum
Harlı bir ateş gibi derinde yanan
Haramilerin elinde bunalan

Türkiye, üzgün yurdum, güzel yurdum
Güngörmüş, bilge toprağım
Yunus, Pir Sultan ve Nâzım

Türkiye, üzgün yurdum, güzel yurdum
Bozlak, ağıt, halay ve zeybek
Dumanı üstünde ekmek

Türkiye, üzgün yurdum, güzel yurdum
Yüzü kırış kırış anam
Ağlayan narım, gülen ayvam

Türkiye, üzgün yurdum, güzel yurdum
Asmaların üstünde gün ışığı
En güzel geleceğin yakışığı

Türkiye, üzgün yurdum, güzel yurdum
Zinciri altında kımıldayan
Bitecek sanıldığı yerde başlayan

(*Türkiye, Üzgün Yurdum, Güzel Yurdum*)

HAPİSHANEDE BİR SABAH TÜRKÜSÜ

Maltepe askeri cezaevinin avlusunda
Sisler içindeki Büyükada'nın karşısında
Oturmuş yazarım bu şiiri

Eylül başlarında bir cumartesi sabahı
Lodos titretiyor ağaçları
Yağmur geceden yıkamış çiçekleri

Gökyüzü mavi, bulutlar beyaz
Ardından baharın geçti koca bir yaz
Hapisteyiz hâlâ ve güzün ilk serinlikleri

Avlunun dört yanı dikenli teller
Tellerin gerisinde nöbetçiler bekler
Kapanır uykusuzluktan gözleri

On gündür çocuk sesi duymadım
Özledim "baba" deyişini kızımın
Özledim beni görünceki sevincini...

Hayatım benim, kırk yıllık hayatım
Seni başarabildiğimce dürüst yaşadım
İçim burada da pırıl pırıl şimdi

Geçer, güzelim, bu günler de geçer
Sökülüp atılır dikenli teller
Koparır halk bir gün zincirlerini

(*Maltepe Askeri Cezaevi, Eylül 1982*)

BEBEKLERİN ULUSU YOK

İlk kez yurdumdan uzakta yaşadım bu duyguyu
Bebeklerin ulusu yok
Başlarını tutuşları aynı
Bakarken gözlerinde aynı merak
Ağlarken aynı seslerinin tonu

Bebekler çiçeği insanlığımızın
Güllerin en hası, en goncası
Sarışın bir ışık parçası kimi
Kimi kapkara üzüm tanesi

Babalar çıkarmayın onları akıldan
Analar koruyun bebeklerinizi
Susturun susturun söyletmeyin
Savaştan yıkımdan söz ederse biri

Bırakalım sevdayla büyüsünler
Serpilip gelişsinler fidan gibi
Senin benim hiç kimsenin değil
Bütün bir yeryüzünündür onlar
Bütün insanlığın gözbebeği

İlk kez yurdumdan uzakta yaşadım bu duyguyu
Bebeklerin ulusu yok
Bebekler, çiçeği insanlığımızın
Ve geleceğimizin biricik umudu...

(*Bebeklerin Ulusu Yok*)

AŞK İKİ KİŞİLİKTİR

Değişir yönü rüzgârın
Solar ansızın yapraklar;
Şaşırır yolunu denizde gemi
Boşuna bir liman arar;
Gülüşü bir yabancının
Çalmıştır senden sevdiğini;
İçinde biriken zehir
Sadece kendini öldürecektir;
Ölümdür yaşanan tek başına,
Aşk iki kişiliktir.

Bir anı bile kalmamıştır
Geceler boyu sevişmelerden;
Binlerce yıl uzaklardadır
Binlerce kez dokunduğun ten;
Yazabileceğin şiirler
Çoktan yazılıp bitmiştir;
Ölümdür yaşanan tek başına,
Aşk iki kişiliktir.

Avutamaz olur artık
Seni, bildiğin şarkılar;
Boşanır keder zincirlerinden
Sular tersin tersin akar;
Bir hançer gibi çeksen de sevgini
Onu ancak öldürmeye yarar:
Uçarı kuşu sevdanın
Alıp başını gitmiştir;
Ölümdür yaşanan tek başına,
Aşk, iki kişiliktir.

Yitik bir ezgisin sadece,
Tüketilmiş ve düşmüş gözden;
Düşlerinde bir çocuk hıçkırır
Gece camlara sürtünürken;
Çünkü hiç bir kelebek
Tek başına yaşamaz sevdasını,

Severken hiç bir böcek
Hiç bir kuş yalnız değildir;
Ölümdür yaşanan tek başına,
Aşk iki kişiliktir.

(*Aşk İki Kişiliktir,* Temmuz *1994*)

SÜREYYA BERFE
(Doğ. 1943)

RAHİBE

Gün küçülmüş bir güneşle döner
Benim yeni sevgim de döner
Kısık sesli rahibeler gibi
Uçuk rengiyle dolaşır
İçime eski perdeler iner

O zaman bavulumu alır giderim
Bu şehirde geçen hayatımı doldururum içine
Terliklerimi tahta masamı bütün sevdiklerimi
Bir de o uzun yasımı koyarım
Hiçbirini incitmeden kararlı ellerimle

Sokaklarda koşanlara bakarım
Yağmura çocuklara ihtiyarlara
Bir ölüyü bir güvercine değişenlere
Sallantılı gözlerimle bakarım
Bavulumu alır giderim bir ara

Yüzün beni görmekten gerilmez
Günışığı görmeyen bir avlu değildir
Çünkü yüzündür seni gizleyen
İki üzgün gözle bezenmiş
Durmadan bir aşkı seyirir

Ama istersen kırlara çıkabiliriz seninle
Patika esirgemez kendini bizden genişler
Geçer çimenlerin dilindeki pelteklik
Tabiatın gür sesli yalvacı susar
Başlar pırnallarda bir dayanıksız panik

Sen basma bir yeldirme giyersin
Ben partal postallarımı
Polkalar çalan postallarımı
Çatlamış yerebakan postalllarımı

Yağmurça gibi koşarsın sen
Özürsüz ince ayaklarında
Bulutlar yelelerini önümüze serer
Ağladığın yıllar geride kalır
Gizlenir yalgınlar yaftaları yırtılır

Karşımıza ne çıkarsa üleştiririm
Bir rahibe sesizliğiyle girenleri uykuma
Seninle girenleri sensiz girenleri
Beni örten alıkoyan hayatımı
Kanımı sıcak tutacak ölümümü
Ne çıkarsa unutınam üleştiririm

Çünkü sen görünmeyen bir yağmurça gibi koşarsın
Ben biraz sonra ölecek bir yatalak gibi
Yaşlı nalbantlardan kalmış yüreğimle
Sesimin ucunda öbeklenmiş hüznümle
Çıkarır veririm sana acılarımı mirasımı
Çünkü şehrin gürültülü ağzını
Akşamla esneyen ağzını bilirim
Bulanık bir sabahı sayıklar o
Göğün titiz bir hareketle göğerttiği
Alıngan yavuklularının bulunduğu
Sıkıntı veren dar bir evdir
Bu dar evi çok iyi bilirim
Bildiğim için bavulumu alır giderim
Yüzünü alır giderim
Beni korkutan şimşeklerin aydınlattığı
Sesini bile alır giderim

(*Ufkun Dışında*)

BİR DOST BULAMADIM GÜN AKŞAM OLDU

Yorgunluktan başım düşüyor
Gökte kanadı ayrıç ayrıç bir kırlangıç
Dere gibi geçiyor içerimden
Ekmek kurumuş
Zeytin çekmiş yağını

Yürüdüm yutkuna yutkuna
Toza belendi miğdem
Gözlerim soldu
Armuda vardım yüksek
Bostana vardım ellerin
Köy hayat gibi ırak
Dönendim durdum
Bir dost bulamadım
Gün akşam oldu

Taze yavrum kan kusuyor
Dışarda eli kırbaçlı bir rüzgâr
Hançer gibi geçiyor yüreğimden
Tezek tükenmiş
Oda çekmiş sıcağını
Düşündüm tütün sara sara
Ağuyla dağlandı ciğerim
Yüzümün rengi durdu
Avrada baktım ağlıyor
Komşuya vardım susuyor
Kasaba devlet gibi ırak
Yol kapalı
Kalktım oturdum
Bir dost bulamadım
Gün akşam oldu

Amerikan buğdayı bereketli olmuyor
Ötede bizim buğdaydan sapsarı bir ırmak
Güneş gibi geçiyor düşlerimden
Öküzler zayıflamış
Toprak çekmiş elini
Eridim hilâl oldum
Sele karşı terim
Gücüm dondu
Tüccara vardım ürkek
Yakın köye vardım bakmıyor
Geçim bir kanlı tuzak
Sordum sordurdum
Bir dost bulamadım
Gün akşam oldu

Şehre inince keyfim kaçıyor
Her yerde yüzüme çarpan bir tokat
Eski bir kin gibi geçiyor gözüm önünden
Kapılar kapanmış
Hükümet çekmiş ayağını
Bekledim köle oldum
Yere yapıştı dizlerim
umuduma set kondu
Valiye vardım ödlek
Başkana vardım gülüyor
Belki çıkar diye evrak
Sustum oturdum
Bir dost bulamadım
Gün akşam oldu

(*Gün Ola*)

MANAV

Güneşin sütünü emmiş karpuzlar
Yere vurdun mu
Soğuk bir su başındasın
Gözünü alamadığın bir gelincik ormanda
Kesersen
Yumuşak karlara basıyorsun
Dilim dilim izlediğin bir Ay batışında

Enginar mı
Nasıl toplandı bilmezsin
Hançer gibi değdi ellerine
Yorgun yürekli ninelerin
Bu yüzden pahalı satılır
Enderi sebzelerin

Yapraklarından kayıyor su damlaları
Köklerini kesip atma
Tabiat gücü ile besledi onları
Yeni getirdim ıslak bir tarladan
Toprağın demiri ıspanakları

Fasulya da var
Körpe kuzu ayşeler
Bahçelerin küpesi
Çıt diye kırılır
Rüzgârın eğlencesi

Muzların düşü deniz köpüğü
Nar çiçeği elmalar
Portakallar güneş yavrusu
Hep duyduğum bir türküdür
Dükkânın kokusu

(*Gün Ola*)

DOSTLUKLARDA

Aksi bir rüzgâr çıktı
Sevgiyi budayan kuşku
Başım ağrıyor

O günlerin artığı birkaç anı
Soğukluğun gizlice başlaması
Şaşkınım
Sesime sevinç yakışmıyor

Geçmişe gömdüğüm merhaba
Yorulup sızan hoşgörü
Başım ağrıyor

Çadırını toplayan coşkulu geceler
Bana içerleyen acılar
Şaşkınım
Sesime sevinç yakışmıyor

Fırtına gören denizler
Yağmur görmeyen topraklar
Başım ağrıyor

Can'ı uğurlarken akan gözyaşım
Çağın avucunda boğulan dostluklar
Şaşkınım
Sesime sevinç yakışmıyor

(*Hayat İle Şiir*)

MERAK

Birbirlerini çok iyi tanıdıklarına
deli gibi sevdiklerine
yerinde kıskandıklarına inanan
anlamış, kaynaşmış, bağdaşmış
bütünleşmiş, tamamlaşmış
"tek bir ruh ve beden" olmuş sevgililer soruyor:
Ne yapmamız gerekir?

Balkondaki yalnız ve yorgun kumru:
Ayrılıııın, ayrılıııııın, diyor.

Güneş, hava, su, toprak ve ekmek:
O sizin bileceğiniz iş, diyor.

Soruyor sevgililer, utangaç nişanlıya
sabahlayan fırın işçisine
genelev arayan köylüye
Amerikalı küçük zenci kıza
Cevap: Biz bilmeyiz.

Zeytin toplayan kadın:
Ananıza babanıza danışın,
Zeytinyağı tüccarı:
Metres yaşayın, diyor.

"O nefis yemekler"i yapan baş aşçılar:
Acele etmeyin,
çok iyi servis yapan gorsanlar:
Güzel bir düğün yapın, diyor.

Gülümseyerek kitaplığa giden:
Vaktiniz var mı?
bye çekip discoya giden:
beraber çıkın, diyor.

Kuyunun dibindeki su:
Düşünün,
kenarındaki papatyalar:
Söz kesin, diyor.

"Gülelim eğlenelim kâm alalım dünyadan" ilkesine uyanlar:
Dilediğinizi yapın,
dünyayı bilmek, öğrenmek, değiştirmek gerektiğine
inananlar:
Aranızdaki nasıl bir sevgi diye soruyor.

Saçını başını gözünü kaşını havasını hayatını
konuşmasını bakışlarını tavırlarını
dünya ya da Türkiye çapındaki ünlülere göre ayarlayanlar:
Flört edin, diyor.

Edebiyat ve sanattaki, bilimlerdeki, politikadaki
gelişmeleri izleyenler, insanlığa ömrünü vermiş
kişileri iyi bilenler:
Aklınıza sorun, diyor.

Sözüm ona insancıl yanları olan
ama emperyalist tutkuları da olan
kibar, paralı yerli yabancı turistler:
Yolculuk yapın, diyor.

İnsanına göre insancıl yanları
ve toplumcu eğilimleri olan vatandaşlar
hiçbir cevap vermiyor.

Avrupalı olmaya özenen
eğlenmeyi eğlendirmeyi, gezdirmeyi tozdurmayı
en az bir yabancı dili iyi bilen
müşterilerin "cinsel gereksinim"lerini de gideren
yozlaşmış, sömürge yetiştirmesi Asyalılar,
Afrikalılar, Ortadoğulular:
Birlikte eğlenin, diyor.

Önce ülkesinin insanı
sonra üretici, yaratıcı birey olmaya çalışan
anadilini iyi bilenlerle sömürgeciliğe karşı olanlar:
Kendi sorunuzun cevabını kendiniz verin, diyor.

Son zamanlarda
"devrimci müzik" yapmak isteyerek
şairlerimize, halk şairlerimize sataşan
halk müziğimizin gül bahçesinde saksağan gibi dolaşan ve
maalesef kendilerini
kitleleri bilinçlendirme sevdasına kaptıran
şöhret basamaklarındaki Marksist iyi aile çocuklarıyla
"devrimci film"ler yapmak isteyerek
kendilerine halkın yanında, sıra başında yer ayırtan
yeni yeşillenen çam yapımcıları, yönetmenleri, oyuncuları:
Aslında devrimci iki insanın, cinsel sorun, sınıfsal
kadınlar için, özgür cinsel, bir yerde "Tolga'nın Yeri"nde
belirttiğim, aşk öyle, "Demircan'ın Yeri'nde tartışmıştık,
evlilik için, isterim, geçen akşam "Papirüs"te, solcu dünya
görüşü, erkek denilen, geçtiğimiz yıllardan birinde
"Bodrum'da
bu konu üzerine, diyorlar. Diyorlar ama...

Koleksiyoncular, antika düşkünleri
karı-kız esirleri
nadirattan sayılan yemek, içki
rafine ve gerçekten vinterize seks meraklıları:
Siz kardeşim önce yatakta anlaşın, diyor.

Ayı oynatan adamı, normal bir maaşı
güneşin batışını
Biafra'da fare satan çocuğun fotoğrafını
Demirel'in sözlerini
Türkiye'nin tarihi, turistik yerlerini,
yabancıların işlettiği tatil köylerini enteresan bulanlar:
Deneme evliliği yapın, diyor.

Erkekler için yakışıklılığı
kadınlar için hoşluğu ölçü sayanlar:
Önemli değil, diyor.

Sosyalizm, kapitalizm, emperyalizm
edebiyat, kültür, sanat, felsefe vb. konularda
gerekli ve yeterli bilgiler edinmeden
kulaktan, gözden, ağızdan, burundan dolma bilgileri
kursaklarında evirip çevirerek yazar ya da teorisyen kesilen
yazdıkları kendilerince bile zor anlaşılabilen
genç, orta yaşlı ve yaşlı kalemler:
Çağımızın ve Türkiye'nin gündemindeki, duygusal
eşeysel sorunlar sürecine sınıfsal açıdan bir yaklaşım
denemesinde bulunursak, bu bağlamdaki ekonomik,
üretimsel sorunsalın kaynaklandığı güncel önemi
genelde vurgulamak olanaklıdır.
Son çözümde.., diyor. Ama bu derin anlamlı cevabı
sevgililer anlamıyor

Sevgilerini, dünyadaki her şeyin üstünde tutan
birbirlerinden bir an bile ayrılamayan sevgililer
aldıkları cevaplar üzerinde düşünmek
ve "hayatî karar"larını vermek için bir köşeye çekiliyorlar.

(*Hayat İle Şiir*)

ÖMÜR

Canın çektiğiyle başbaşa kalınan
kısa, uçucu
düş gibi bir an, bir yürek sızlaması
Gelip geçici

(*Hayat İle Şiir*)

HEPSİ O KADAR

Gidilir gelinir.
Belki sağsalim dönülür, hepsi o kadar.
Günler geceler çabuk geçer.
Çabuk geçmez şaşkın bir çocuğun hüznü.
Vapurlar, arabalar, karlar çabuk geçer.

Ayrılık da özlem de her şey...
Her şey çabuk geçer
Ve birden gün ağarır.
Hepsi o kadar.

Gidilir herhalde gelinir.
Bütün gün denize bakmak kadar.
Belki ayvalar çürür.
Bir şeyler kurur, atılır.
Nedir ki uzakta olmak
Ardahan'da boş duran bir ev
hiçbir zaman suyu olmayacak bir kuyu
unutulur, kalır. Hepsi o kadar.

O kadar anlayabilmek
O kadar acemi
O kadar toy
O kadar ilk
O kadar yeni

Ey uğursuz yolculuklar!
Ey yıldızsız samanyolu!
Bir daha hiç olmayacaksınız.
Çünkü yarım ve yaralı kalan
bir akşam
yemin etmiyorum ama
en az günlerce, günlerce kanar.
Doğrudur elbet:
Gidilir, gelinse de gidildiği gibi değildir
hepsi o kadar.

(*Şiir Çalışmaları*)

ABDÜLKADİR BULUT
(1943-1985)

ŞİİR

Aslında üveyiklerin duruşuna
İkindiler getirir şiir
Yalınca yerlerden

Divitin soluğu hiç kesilmez
Yalınca yerlerde

(*Sen Tek Başına Değilsin*)

BAĞRIŞ, ÇIĞRIŞ İÇİNDE

Ne zaman oturup seni düşünsem
Öyle sessiz ve kendi başıma
Birden bağrış çığrış içinde
Çamurda oynayan bir çocuğun
Hayatı çıkar karşıma

Ağlamak geçer içimden
Ucu denize çıkan yollarda
Ellerim cebimde ceketim ilikli
Ağlamak gelir içimden
Suları sızan bir testi gibi

Bahçe kapısından baksam
Önüne yeşil soğan, laz lahanası
İlkyazlarda dikilmiş bir eve
Görebilir miyim acaba
Ağaçtan ağaca gerili iplerde
Bir delikanlı hırkası

Ekinlerin tatlı boğum zamanı
Bizim oralara doğru gitsem
Asi bir şiiri andıran Mersin'e
Ve doya doya seyretsem
Büyüdükçe bir göçebe kızının
Nasıl benzediğini annesine

(*Acılar Yurdumdur*)

HAYATIN KARŞISINDA

Dağ başlarında
Taş gibi olmak güzel şey
Öyle sessiz ve kendi halinde
Ama bundan daha önemlisi
Her gün biraz daha kayalaşmak
Halkınla birlikte, halk içinde

Kaya gibi olmakta yetmez
Bütün mesele hayatın karşısında
Sıkmak dişi, sağlam atmak ayağı
Kıyımlarda, kıranlarda bile
Açtırmamak dibindeki toprağı

(*Acılar Yurdumdur*)

KAŞIK ADASI

Burgaz'la Heybeli arasında
Bir ada suyun içinde pusmuş
Size göre bir toprak boyası
Bana göre sudan bir saksı

Aslında ada değil de
Sanki tahtadan bir kaşık
Sıcak bir çorba sunmadığından
Sait Faik'in balıkçılarına
Yüzü hep denize yapışık

(*Acılar Yurdumdur*)

SENNUR SEZER
(Doğ. 1943)

SOYUT

Bir kadının mavide salınır ayakları
ve çocuğu doyurmaz oluverir ağlamak
Açlık en bayat ekmek
sofralarınızdan ırak

Tarlalar başak başak borçlara sararır
uzar büyük şehirler fabrikalar kurtulmak
Fildişi kulelerimiz daha sarsılmadan
bu ne denli uyumak

(*Gece Kondu*)

ASKER ÇANTASI

Yorgun omuzlardan yere kayar bir çanta
Ve kabuk değiştirir bozkırda binbir böcek
Ekmek kadar eskidir ve ekmek kadar kutsal
Şimdi seni özlemek

Güneş yenilenirdi biz çılgın öpüştükçe
Yenilenirdi deniz yengeçler ve çakıllar
Kara çirkin düşlere yumardık gözlerimizi
Uyanırdı martılar

Hangi uzak stepte bir asker vurulurdu
Biz kışlalı düşlere uyanırdık usulca
Bozkır akşamlarında solacak bir gelincik
Acırdı soludukça

Yorgun omuzlardan yere düşer bir çanta
Sen uzak kışlalarda mutlu umutlu coşkun
Ve ılık bir matra susuz dudaklarında

(*Yasak*)

DOĞURAN BİR KADINA DİRENÇ

Tırnaklarını etine geçir bağırma
Isır kanat dudaklarını parçala
Bırakma yaşamayı bırakma umudu
Daha çok yok sabaha

Yorulur gövdene inen sancılar
Acılar bıkar
Beklemeyi bil
Başkaldırır gövden başkaldırır
Susar

Önce öleceğim sanacaksın
Direnmen bitsin diye uğraşacak sancın
Gitgide sıklaşacak kamçılar
Sessiz ağlayacaksın

Unutacaksın başın nerde nerde ayakların
Bin kollu bir boşluk beyninde
Dünyadan uzaksın

Kim duyar sesini haykırsan
Gücünü tüketme
Dayan bir sınav bu
Gülümse

(*Direnç*)

İNSANLAR ÖLDÜRÜLÜRKEN

Hangimiz geçmedi aşkın köprüsünden
Sarmadı bir gövdeyi yaşama sevinciyle
Küskün doygunluklarla bekleyip sabahı
Yalnız geçecek gecelerini saymadı

Belki çirkin bir sözdür borç ve para şiirde
Alkol gibi gizlice söz edilir açlıktan
Hangimiz tanımadık sofrada yoksulluğu
Utanmadık konuklar geldikçe, evimizden.

Yıldık mı, yorulduk mu, döndük mü, önemli bu
Sığındık mı bilinen çaresiz yalanlara
Ölenler, öldürülenler kırdı mı direnmeyi
İşlemedi mi dipte kanayan eski yara?

Şimdi sorgular bizi kendi çocuklarımız
Yanıtlar mı onları bizim yazdıklarımız
Söyle baba ne yaptın,
Anne ne yaptın söyle öldürülürken insanlar?

(*Direnç*)

ÇİNE BİR ŞARKI

Bir su dökülürdü
Ellerin dökülürdü omuzlarıma
Sarar dürer uzağa alırdık uykuyu
Kuyu diplerinden bir kavga
Su yüzüne nasıl
Nasıl bildirirdi kendini
Kaygu

Bir su dökülürdü
Ellerin dökülürdü omuzlarıma
Sevgimiz ışır ışımaz
Bir martı kopardı geceden
Islak saçlarına, sinsi
Sevda adına ne kurulmuşsa
Eskirdi

Ezgi, ağır ve bulutsu
Sarardı başağrılarımla uzak
Masal başkentlerinden
Çin'den bir şarkı düğümlenirdi:

– Ming eskici değildi ama
Yamardı her gün
Kürek kemiklerine ölümü
Sızlardı önünde
Kaderi küçük kızların

>>

Nerde o, derdim, nerde o
Kral sofralarından
Soframa uzanan değnek
Sızlardı kürek kemikleri
Ming eskici değildi –

Çin
Hiç yaşamadığım çıplak ve yaban
Düğünlenirdi kaş çatışlarında:

– Bilmediği halde okumayı
İsimleri tanırdı
Ölüsü olan
Şu biraz eğik yuvarlak Çing
Bu gururluca çizgi Çang
Ve kan damlar gibi parlak
Şehit listeleri–

Gece böyle güzel
Kara ve yalın
Uzat sokakları
Tek bir çiçek atılsın suya
Çünkü resmi yapılmaz yalnızlığın

(*Direnç*)

MEKTUP

....
Nicedir yazamadım
Hanginize yazmaya başlasam
Ötekine yazdıklarım karışıyor
Ya da düşündüğüm onca sözcük
Yazılınca sanki pıhtılaşıyor

....
Neyi özlediniz en çok
Gece göğe bakmayı ben de özlüyorum
Sokak lambalarından
Gök görünmüyor

>>

Oysa yüzüne çarpar yıldızlar
Bozkırda göğe bakanın
Gün yarım bir mevsim İstanbulda
Büyümesi durmuşçasına çocukların

....
Başı döner kalabalığa girince
Nicedir uzakta olanların
Dün alıçlar gördüm de bir okulun önünde
İpe dizili dağ yemişlerini
Gençliğimizi anımsadım

....
Sokakta sesinizi duyar gibi oluyorum
Sanki biriniz hemen kapımı çalacak
Sofraya bir tabak daha koyuyorum

(*Yazko Edebiyat, Ocak 1983*)

ER KİŞİ NİYETİNE

Oktay Arayıcı'ya

Bu avluyu dolduran herkesin
Yalındır özgeçmişi
Doğdu tanıdı yoklukları
Güzel bir dünya istedi
İtilip kakıldı
Direndi

Daha güzel bir dünya için
Bir söz, bir renk, bir öykü yontmak
Bir şarkı söylemek
Bu avluyu dolduran herkesin
Görevi

Yazdıkların güzel günlerle yeşerdikçe
Özleyeceğiz seni
O yüzden kalabalık
Çarpıyor üzüntüyle
Bir yürek gibi

Çocukların için
Bu kırık şarkı
Dört tahtadan bir kutuya sığan
Kostak delikanlı

(*Bu Resimde Kimler Var*)

NOTLAR
III

Ferhad'ı bırakı
külüngü düşün, balyozu, murçu
Ve taşın ağrısını
demir değdiğinde
dağa
Demirin sancısını da
anımsa.

Ya Ferhad'ın yüreği
Issızlıkta
bir deniz gibi
gümbürdedikçe
düşünüp dalgaların yanyanalığını
Nasıl sızlar
yalnızlıkla.

(*Kirlenmiş Kağıtlar*)

REFİK DURBAŞ
(Doğ. 1944)

ACIYLA

Aşkı ve zatürreyi göğsüme nakşeden
şiirimi et ve kemikten yoğuran usta
Bir kış günü. Kendini umuda böleni
şarabı elmaya böleni
aşkı sevdaya böleni
yalnızlığı sese
sesi sessizliğe böleni müjdele
Kalbim acıyla damgalansın

Bir kış günü. Onsekiz yaşında
evleri yıkılanı, aydınlığı kuruyanı
Ondokuz yaşında. Çocukların yağdığını
güvercin yağmadığını, kar yağmadığını
Yirmi yaşında. Yoksulluğu değerlendirilmeyen
yaşlı kızlara sevda ve aşk yağmadığını
Yirmibir yaşında. Halk bahçelerine
hiç gül yağmadığını, umut yağmadığını
Yirmiüç yaşında. Alanlar türkülerle inlerken
dağlarıma karanlık ve özgürlük yağdığını anlat
ki elmadan evler oyayım
kırayım zincirleri umutla, sevdayla, aşkla
Kalbim acıyla damgalansın

Su erken uyanır
önce sigara karşılar beni
sonra ev kirası
dertli zeytin
küflü ekmek
kör yalnızlık.
V e bir kelebek ırmağı
der ki şarap delidir
tütün kıskanç
esrar haindir

rakı yurtsever
eroin kurnaz
votka çalışkandır bir su kenarında
ispirto kuvvetli
nargile çarpıcı
bira hırsızdır
Umut, bulunmaz hanemizde

Kalemi hüzünle yontulmuş
defteri kısa pantolonlu
bir kış günü
gecenin ve gündüzün bedelini ödeyen
ayrılığın bedelini ödeyen
yoksulluğun bedelini ödeyen
akan kanın, işsizliğin faizini
kelepçe ve alınterinin bedelini ödemeyen
ekmeğin ve bağımsızlığın bedelini ödemeyen
toprağın bedelini ödemeyen
şiirimi bulutlar ve kederden damıtan usta
Yurdum uçarken senin şanlı ufkunda
bir kuş tufanına
bir sevinç albümüne müjdele beni
Kalbim acıyla damgalansın

Şehvetle acıkan orospular
namusla doyan pezevenkler
geceye yağan şiir heykelleri
kiralık ovalar
antika dağlar
günah ve sevap şemsiyeleri
saat canbazları
kar fidanları
toprak ağaları
acıyla damgalansın
Karınları kan dolu anne ve babalar
elma tabutları
gül kemikli kardeşler
kirazları olduran yanaklar
dişleri deneyen ayvalar
dudak izleri

>>

hançer dokuyan kirpikler
şehir eskileri
ekmek faizcileri, tefeciler
acıyla damgalansın

Güvercin kadehleri
sigara karakolları
harf demetleri
asker fotoğrafları
Rüzgâr
acıyla damgalansın
Genç kızlar
memelerinden akan kanla sürsünler toprağımı
ilk söz kadınları yağmalasın
ilk kelime bir kış günü düşsün avuçlarıma

Dağ erken uyanır
önce sessizlik karşılar beni
sonra ışık kervansarayları
saçları çözülmüş duvarlar
günü geçmiş gömlekler
gelinliği kurumuş ayna
Ve uzun boylu masa
der ki meşe cesurdur
gürgen karanlık
çam münvezidir bir dağ koynunda
kavak cimri
çınar korkak
selvi öfkelidir
akasya şaşkın
söğüt kederli
gül murattır
Umut, bulunmaz hanemizde

Rimel ve sevda
ruj ve ayrılık
rastık ve özlem
gece - gündüz kafileleri
sararmış kalçaları şafağın
üçüncü sınıf mezarlar

>>

perçemli evler
çiçek deltaları
orman ağaları
acıyla damgalansın

Sevda değil
yazı denklemleri
kirli gömlekler
umutsuzluktur bu
Aydınlık değil
namussuz sigara
nemli odalar
yalnızlıktır bu
Kan değil
ödenmeyen borçlar
kız memeleri
yoksulluktur bu

Bir kış günü. Yirmiiki yaşında
çimenlere yağandır kalbim
bu çiçeği açandır
dallara konandır
kuşları uçandır
ırmakları taşlayan
denizleri gözleyen
acıyı avlayandır
Odur saçlarını okşayan ölümün
bu esen rüzgâr
yıkılan gecekondu
dağlarımdan damlayan karanlık
yakılan orman
bankalarda biriken alınteri.
Ve odur elbette şiirlere yağan bu beyazlık

Gökyüzü erken uyanır
önce aydınlık karşılar beni
sonra sır vermez perdeler
çileli balkon
sandalye artıkları
ufukla öpüşen pencere.

»

Ve bir kuş tufanı
der ki elma kasvettir
portakal dalkavuk
kavun akılsız
dut çirkindir
incir masum
üzüm tembeldir bir göl kıyısında
armut çılgın
karpuz hürmetli
hurma sessizdir
Umut, bulunmaz hanemizde
Ey aşkı ve zatürreyi göğsüme nakşeden
şiirimi et ve kemikten yoğuran usta
Sokakları acıyla dokuyanı
sevdası çeşmelerden akanı
mutluluğu geçmişte kalanı
aydınlığı zincire vurulanı
evlere gün ışığı serpeni müjdele artık
Kalbim acıyla damgalansın

Başımda ışıklı bir rüzgâr
göğsümde serin gökyüzü
Yirmidört yaşında. İntihar sürgünü
açayım sıkıntının yelkenini
Yirmibeş yaşında. Yeni bıyıklı
uzun erzurum kasketli ve cömert
güneyden kuzeye serseri
bir kış günü. Yirmialtı yaşında
uzun trenler, kalabalık yaylalarla geçeyim
kürt gelinlerinin bahçelerini...

(*Kuş Tufanı*)

DOKUMADA ÇALIŞAN KIZLAR

Dokumada çalışan kızların
günleri naylon iplik, ucuz keten
emeğin, alınterinin ve aşkın
kanı damlar kirpiklerinden

Erimiş tırnaklarında al kına
tuzlu badem, eğlencelik
gençliği solmuş tül gelinlik
o çocuk yüzlü hanlarda

Çoğu hiç uyumuyor geceleri
çoğu yazlık sinemada, şarkılarda
güneş girmeyen bir romanda
bakışı aydınlık sevgili

Dokumada çalışan kızların
ben de karışsam aralarına
kuş olup konsam avuçlarına
dokusam onlarla kumaşını acının

Onlarki yüreklerinden başka
öderler rüşvetini herşeyin
acılarından, umutlarından başka
aşkın, alınterinin ve emeğin

(*Hücremde Ayışığı*)

BEYAZ KEHRİBAR

Mercan yokuşunda ahşap han odası
taş parçaları, kömür tozu, iplikler, el tornası
benzi solmuş gençliğim
küf kokusu: geldiğim gün pencerenin pervazına astığım ayna
loş
karanlık resimler: ömrü tavan arasında geçmiş uykunun
resmi
acemi yürekte kül bağlayan gurbetin resmi
sıvaları dökülmüş özlemin resmi
ince uzun
gülmeyi unutmuş yüzüm
avuçlarıma sığmayan bir hüzün

Sabah ezanıyla fırlıyorum yataktan
bir kadın akşamdan kalan çamaşırları topluyor balkonda
çiy düşmüş kaşlarının arasına

>>

bir çocuk elinde gazeteler: köşeyi döner dönmez
  aydınlanıyor kentin yüzü
sesi alıp gidiyor gecenin zifirini
cama vuran ışıkta saçlarını tarıyor bir güvercin
bir vapur düdüğü gölgesini düşürüyor gökyüzünden
bir bulut elini yüzünü yıkıyor evlerin
bir rüzgâr usulca söndürüyor ufkun kandilini

Usta gelmeden tozunu almalı tornanın, bıçakların, anıların
hiç iz kalmamalı dün geceki rüyadan
geldiğim günden beri öylece duruyor testide su
testinin suyunu değiştirmeli
geldiğim günden beri öylece duruyor duvarda Kraliçe
Süreyya
Âşık Veysel
Hazreti Ali: cenge durmuş Kan Kalesi önünde
usta gelmeden tozunu almalı resimlerin bir de gençliğimin
geldiğim günden beri duruyor anamın mektupları koynumda
bir acılı türkü
bin gurbet
usta gelmeden tozunu almalı kederin ve özlemin
bir de benzi solmuş gençliğimin

Çay hazır, ekmek sıcak, gün başladı mı usta
sokaklarda gürültü kıvılcımları
az zeytin, az ekmek, kürt böreği, çay hazır
çok insan, az uyku, örümcek bağlamış bir gün daha
az sevinç, az umut, ekmek sıcak
usta başım dönüyor gün başladı mı
kızlar geçiyor gözlerimin içinden: overlokçu, ütücü, ilikçi
ellerinde naylon torbalar, renkli gazeteler
düşleri yarım kalmış
soluk
usta başım dönüyor bakamıyorum kızlara
çay hazır
tozunu aldım acının, hüznün bir de rüzgârın
ekmek sıcak
siparişleri götüreyim mi
ibrişim kalmamış
gün başladı mı usta
dönüşte uğrarım bileyciye, daha yeni verdim bıçakları

Gün başladı, şimdengerû eyvah bana vah bana

Gün başladı, serçeler
birer birer kayboldu gül harmanında ufkun
– Bu iş akşama kalmaz biter usta

Gün başladı, ey rüzgâr
nereye götürüyorsun dizinde uyuduğum geceleri
– Bu iş akşama kalmaz biter usta

Gün başladı, havalandı güvercinler
yüzünde bulutlar yeşermiş bir genç kızın memeleri arasından

– Bu iş akşama kalmaz biter usta

Şimdengerû eyvah bana vah bana
Mercan yokuşunda ahşap han odası
taş yontuyorum tesbihe, yıllardır yüreğimde damıtarak öfkeyi
alnıma düşmüş perçemi özlemin
alnıma düşmüş bıçak sapı, gerdanlığı, muskası özlemin
kuşluk vakti semaverinde demlenen özlemin
gün batımında yer sofrasında bölüşülen özlemin

Yıllardır ne muska ne gerdanlık
bir avuç taş: kan, ter ve kehribardan
gerdanlık, ablamın çeyiz sandığında küflü bir resim
ve çeliğinde nakışlar yok artık Suvazlı bıçakların
mapusa düşeli beri ağabeyim

Tesbih yontuyorum acının madeninden
her bir tanesi gözbebeğim kadar
ipliği ibrişimden
simsiyah
mavi damarlı, narin, deseni hüzne ayarlı
– Bu iş akşama kalmaz biter usta

Bir elim tornanın karanlık çarkında kör alev
bir elim bıçağın ucunda saçları ağarmış rüzgâr
ne muska ne gerdanlık
tesbih diziyorum sabah yelinde saman savurur gibi

>>

orak biçer gibi güz harmanında
tere kesmiş bir yanım
kan
sızıyor ağzımın pınarından
gün ikindiye devrildi sevincim nerde usta
kederim nerde
sevdiğimin saçları gibi ibrişimler
diziyorum diziyorum bitmiyor
sabır diyor siyah gözleri
bir ilmek bir ilmek daha
ipten taşıyor dane
yürekten sevda taşıyor
hicrana kesmiş her yanım
gurbete kesmiş
alnımın çatısından
trenler
geçiyor durmadan
sılam nerde usta
gurbetim nerde

Ay çıkmış davarları suvarmışım yıldızlar doluşmuş gözlerime
kanat çırparak süzülüyor başımın üstünden akşam rüzgârı
Avucumun içinde tesbih daneleri, aklımda Horasan'dan bindiğim tren
(Yine daldın diyor usta, gün devrildi kim yontacak bunca taşı)
kuytu bir güz akşamı, kaç yıl önceydi
siperliği erimiş bir kasket, üçüncü mevki bir bavul: tahtadan

yeri yurdu belirsiz bir bilet
yeri yurdu belirsiz bir heyecan
ağır
dört gün dört gece
ağır ağır gidiyor tren, bacımın ağladığını görüyorum yaşmağının altından
bir beyaz mendil anamın elinde
dört gün dört gece

Kuytu bir güz akşamı
ağabeyim de mi böyle bir trenle gitmişti İzmir'e usta

"Bilader, elbet Oltuluyuz. Taş işlemek baba sanatı. Taşı tesbihe, bıçak sapına, yüzüğe gerdanlığa, küçük küçük heykellere yontmak bizim işimiz. Erzurum'da Mustafa Şeyhler Camisinin şerefesindeki yarım batıya dönük güneş saatini dedem yapmış. Hani Ahmet Celal'le ilk kez Erzurum'a gittiğimizde görüp de hayran kaldığın Fizo Baba'nın evinin ön yüzünü kaplayan süsleme taşları da, öyle derler. Bilirsin dayımın Taşmağazalar'daki dükkânını. Yalnız tesbih üzerine çalışırdı. Acem Şahına, Yemen Kıralına tesbih bu dükkândan giderdi. Hacılar Hanına inen kervanlar ilkin dayımın dükkânına uğrardı. Atalarım ki taşın her türlüsüne hükmetmiş ben neden hükmetmeyeyim deme. Bilader bil ki artık taş yontmada iş yok. Bereketi tükendi. Dayımın sonunu biliyorsun. Taşın da gâvuru çıktı. Gömleğin naylonu gibi, çarığın lastiği gibi taşın da şimdi camı var, mikası var, bekalit mi neyi var artık. Zifti döküyorlar yüzüğün kaşına anla bakalım taş mıdır nedir. Cemşid'in Ali Alamanya'da. Ben fırıncılık yapacağım gayrı. Bıktım usandım. Ya kapağı atmalı Almanya'ya. Ya..."

Yine daldın diyor usta, gün devrildi kim yontacak bunca taşı tesbihe
En iyisi fırıncılık, yak ateşi geç karşısına
nar gibi ekmekler
pirina
palamut
odun talaşı; genzime yapışmış gitmiyor kokusu
usandım soğuktan, zalım ayazdan

Sabah erkenden girersin hamura, her yanın un
su buz gibidir, hani bilmesen sanki Erzurum'dan bir punar
tekne desen deryalar kadar
yoğur
saçlarını örer gibi hamurun
yoğur
taşsın çağlayanları bereketin
yoğur
bir bayram sabahı elini öper gibi ananın
ölçülü koy tuzunu ama

Gün ışır birazdan, hamur hazırdır, radyo açılmıştır.
dudağının ucunda bir türkü
geçersin küreğin başına
akşamdan beri yanıyordur ocak
sanki irem bağı, gir içine bağdaş kur otur
çevrende elvan elvan çiçek açmış ekmekler
koy binite topak topak hamuru
solla
hele ramazansa peynirli kıymalı pide
güveç, güllabi, baklava
peksimet

Yapışmış genzime gitmiyor kokusu

Öyle midir dersin usta?

Kuytu bir güz akşamı, kaç yıl önceydi
(Yine daldın diyor usta, gün devrildi kim yontacak bunca taşı)
avcumun içinde boynu bükük bir mendil
kumaşı gözyaşından dokunmuş bir mendil
bar tutarken gelinlere savurduğum mendil
kar mı yağmur mu belli değil, ağır ağır uzaklaşıyor tren
başım askere bağlı
mapusta ağabeyim
anam
kar üstünde can vermiş bir serçe gibi
öyle sessiz ve kendinden habersiz

Tren hızlandıkça büyüyor elleri, yalnız elleri
yüzünden boşalan bir hüzün seli
yitiyor gözbebeklerimde

Bıçağa vuruyorum taşı
usul usul dönüyor tornanın kolanı
bıçağın hası Suvazlı ustaların çelik hamurundan, öyle mi usta
kolu çevirdikçe eriyor taşın yüzü
ve tükeniyor dermanım
bir avuç kömür tozu

>>

silmek için kirini, pasını, karanlığını taşın
kömürün hası Zonguldaklı işçilerin alınterinden, öyle mi usta
sildikçe parlıyor taşın yüzü
ve tükeniyor dermanım
bir çanak su
arıtmak için taşı hüzünden kederden ışıl ışıl bir sevince
suyun hası bizim ordan, Kargapazarı dağında bir kaynaktan,
öyle mi usta
yudukça can geliyor taşın yüzüne
ve tükeniyor dermanım

Bu iş akşama kalmaz biter usta

Kuytu bir güz akşamı, kaç yıl önceydi
(Yine daldın diyor usta, gün devrildi kim yontacak bunca
taşı)
dağların kaşları arasından geçiyor tren
ırmak tünellerinden
kuş sürüleri içinden geçiyor, göllerin uykulu yüzünden
– Kapağı Almanya'ya atamadık bilader
bir yıl Ankaralarda sürttüm
on aydır da burada, İzmir'de bir fırındayım
hiç bir hakkımız yok
iş güvenliğimiz yok
sendikamız yok
kaydımız yok
iznimiz yok
fazla mesaimiz yok
adamlığımız yok

Şimdengerû eyvah bana vah bana

Rüzgârın atına binmiş gidiyor tren
koyunlar kuzulamış
köyler bomboş: davarlar, çocuklar, çadırlar yaylada
yağmur yağıyor kentlerin çatısına
anam lavaş ekmeği sarmış mendilime
kete
taze lor, cücüğü gövermiş soğan
– On aydır çalışıyorum burada, İzmir'de bilader

>>

sendika yoktu
örgütlendik, and verip el ele kavuşturduk
baş vurduk işverene
sözleşme
ardından tehdit
toplantı, dayanışma
ardından yıldırma
hak dedik, alınterimiz, iş gücümüz geleceğimiz, onurumuz
ardından fitne fesat
direniş, topluca işi bırakma, yürüyüş
ardından cop, dayak, işkence

Işık bulutları içinden geçiyor tren
sevinç mi tasa mı bilinmez
cama dayalı alnım
gün indi inecek
dilimin ucunda bir türkü: Leyla Nur'un sesinden

"Direksiyon elimizde
ne varsa dilimizde
sen darılma kara gözlüm
fesat yok kalbimizde

Küçük yaşta yollara
atmış bizi felek
sen hancısın biz yolcuyuz
sevda nemize gerek

Hayat yolu karanlıktır
gel yakalım farları
şoförleri efkâr basar
yollarda akşamları"

Soluk almadan uçup gidiyor tren bir dağdan bir dağa
bir ovadan bir ovaya
bir buluttan bir buluta
biri saz çalıyor gözleri sılada

biri kasketini örtmüş yüzüne derin hülyalarda
Samsunlu hoca durmadan namaz kılıyor: hak saklasın
beladan
bir asker mektubunu okutuyor gar bekçisine
mektup
açmış kollarını savruluyor gecenin dehlizine
– Dün Konak meydanında başlayan yürüyüşümüzü
Basmane'ye gelmeden güvenlik kuvvetleri dağıttı. Büyük bir
çatışma çıktı. Bir yiğit kardaşımızı şehit verdik. Oysa hiç
görmemiştim kendisini. Şimdi içimde onu yıllardır
tanıyormuşum gibi bir his var. Sanki birlikte orak biçmişiz
bizim tarlada. Askerde el ele tutuşup devriye gezmişiz.
Birlikte içip birlikte nara atmışız sanki bacının düğününde.
Neyse ben dahil beş kişiyi gözaltına aldılar. İspirli Cemal'le
halen Buca cezaevindeyim. Beni düşünme bilader.
Pişman değilim. Gözlerinden öperim. Ağabeyin."

Şimdengerû ne eyvah bana ne vah bana

Kuytu bir güz akşamı iniyorum İstanbul'a. Hiç bu kadar ışık
görmemiştim

sanki yıldızlar boşalmış da gözlerimden
yeryüzünü kaplamış

Mercan yokuşunda ahşap han odası
ağızlık ve tesbih yontuyorum, ne muska ne gerdanlık
ağabeyim mapusa düşeli beri
tesbih değil de insan sureti
dişlerini bilemiş, kollarını sıvamış bir hamur teknesinin
başında
bir yürüyüşün en ön safında
yumruğunu sıkmış: bu zulüm gün gelir biter bilader
ne korkudan çıldırmış bir ceylana benziyor
ne çay kırağında susamış da tuzağa düşmüş bir tavşana
söğüt dalından düdüğünü öttüren bir serçe gibi
avucumun içinde
kanatlarıyla göğün zırhını yaran bir atmaca gibi
göğüs kafesimde

>>

bir yiğit kartal gibi, dağlar kadar pençesi
canlanmış konuşuyor sanki
geçmişimi anlatıyor, geleceğimden söz ediyor

Bu iş akşama kalmaz biter usta

Ben çıkarıyorum çünkü taşı Kargapazarı dağında bir kar harmanından
bir kaynak suyunun derin oluğundan
solgun benizli meşe ağaçlarının bağrından
güverin benekli kayaların sarnıcından
Oltu çayının rahminden çıkarıyorum, bir serçenin donmuş
sesinden
damarları kurumuş bir türkünün yoksul sesinden
gündüz bereketli haczedilmiş toprağın sesinden
gece yıldızlarla dertleşen kavakların sesinden

Bu iş akşama kalmaz biter usta

Eskiden heykel, muska, kupa, gerdanlık, bıçak sapları
yaparmış dedelerim
şimdiyse ne muska ne gerdanlık
tesbih yontuyorum sadece
zarif işlemeli
Oltu çayında çiçek açmış çakıltaşları gibi pırıl pırıl
kar altında
düşe yatmış
buğda
taneleri gibi
sabah serinliğiyle öpüşen bir geyiğin gözleri gibi
menevişli

Bu iş akşama kalmaz biter usta

Düneyin mektup aldım ağabeyimden
İzmir mapusundan Sinop'a sürgünmüş
isyan mı çıkarmış ne, bir güz bile geçmedi gideli
bir ağızlıkla bir tesbih göndereymişim
zarif işlemeli, halis Oltu taşından

Bugün postaladım ağızlıkla tesbihini

(*Çırak Aranıyor*)

KALSIN ADI DA SOYADI DA

Çevresi bin adım, durup durup duruyor öylece yalnızlığın kayağında
bin yıldır kale ağası, neferleri ve timar ehliyle
sis içinde bir pazar sabahı İstanbul'un
balıkçı tekneleri, sırları dökülmüş hüznü, ahşap güneşiyle
yenice tazeledim ateşini mangalın
balıkları temizledim: okunan mektuplar
rakılar buz muhabbette: okunmayan mektuplar
bitsin hele son macunu da sandalın
nicedir boynun büküklüğü Göksu deresi
gün olur görüşür müyüz bir daha?

Nicedir yalnızlığım, katran karanlığında ışıdığım
sis içinde bir pazar günü çığlığında İstanbul'un
nicedir hücrelerde zındanlarda
çığlıksız kaldığım, umarsız bir başınalığım

Bir çınarın gölgesine asın sesimi
onu yaptı desinler geçenler geceleri köprülerden
onu yaptı bu aman dilemez acılar
onu yaptı yalnız cumbalı evlerde konaklayan hüzün
saati dar sokaklarda durmuş gençliğim

Güzelce soydu ve dört parçaya ayırdı elmayı bir martı
biri muhabbetin közünden, biri bahçelerinden Niğde'nin
biri sisten, gurbetten aşınmış gökyüzünden
birinin saklı kalsın adı da soyadı da zulasında
suya vuran gölgesinde demir tarayan gemilerin

Nice bin yıldır künyesi okunmaz evlerin
okunmaz kimliğimin

Elmalar soyan ve parçalara ayıran olmak isterdim
yüksek, sağlam kale kapısı avlusunda
bir pazar sabahı Anadoluhisarı'nın
martılarla, dal sesi su sesi, hüzünlerle
mangal ateşinde kavrulan
balıklar ve rakı kokusuyla: uzaklara daha uzaklara

Gitmek isterdim

Ama kaldım burada, nice bin yıldır öylece sis içinde
gölgesi suya düşmüş yitik geçmişimi düşünüyorum hâlâ

Geleceğimi bir de burada: Anadoluhisarı'nda, umarsız bir
başıma

(*Adresi Uçurum*)

ÖZKAN MERT
(Doğ. 1944)

DİREN EY KALBİM

Diren Ey kalbim
Diren Hayasızlığa
Namussuzluğa
Diren Kötüye
Çirkine, yanlışa
Diren Yenilme.

Ne güzeldir yaşamak
Bir ırmak gibi coşkunca
Dağların üzerinde yürümek
Bulutlara değdirmek başımızı
Sıcacık ak bir somun
Koltuğumuzun altında
Kırlara çıkmak
Karışmak insanların arasına
Milyonların arasına.

Ben öylesine severim
Savaşmayı ve sevişmeyi
Anlatmayı insanlara
Durmadan, bıkmadan anlatmayı.
Çiçekler nasıl fışkırır dallarda
Balıklar nasıl yavrular
Bir çocuk ki nasıl açar
Gözlerini dünyaya
İşte ben öyle yaşamak isterim
Bir tren rayların üzerinden
Nasıl kayar gider
Öyle yaşamak isterim.

Cesurum Ey hayat
Cesurum Ey namussuzlar
Genç bir yürekle

▸▸

Karşı çıkıyorum dünyaya
Eskimiş potinlerim benim
Güveniyorum sizlere
Büyük bir coşkuyla
Yürüyorum sokaklarda
Yumruklarım sıkılı
Türkü söylüyorum haykırarak
Haykırarak yaşıyorum.

Diren Ey kalbim
Diren Yenilme
Sen benim silahımsın
Aşkımsın.

Yollarda yaprak dököntüleri
Çocuk ölüleri
Ve göğsümüzde
Bir kefen olarak taşıdığımız
Bahar.
Kuşlar uçardı
Tarhana kokularının
Göğe yayıldığı
Küçücük evlerin üzerinden
İnsanlar ağlardı durmadan
Sokaklar kıpkırmızı olurdu
Kahır ve acıdan
Ve insanın
Etine sokulmuş
Bir bıçaktır
Artık
Yaşamak
Yaşamak.

Diren Ey kalbim
Diren Yenilme
Sen benim silahımsın
Aşkımsın.

Güzel bir dünya için yavrum
Sıcacık ak bir somun için
Tertemiz sevdalarımız için
Direnmeliyiz!
Direnmeliyiz!

Cesurum Ey hayat
Cesurum Ey namussuzlar
Dağ gibi bir sevda bitti
Birer çocuk mezarı artık
Toprak damlı küçücük evler
Ve bir dal kadar
İncecik bedenleri
Bombalanıyor genç insanların
Dünyanın her yerinde.
Benim tek sevdam özgürlük
Kaynar bir su gibisin içimde
Çiçeklenmiş taptaze bir fidansın
Yaşanmamış güzel günlerimsin.

Diren Ey kalbim
Diren Yenilme
Sen benim silahımsın
Aşkımsın.

(*Kuracağız Herşeyi Yeniden*)

HAYATIMIZDAN

Şubat 1969
Kış
Berrak
Güneşli hava.
Bir paket sigaram
Ve güzel düşlerim var
Dünyadan.
Duvar dibinde yanan
Bir kağıt parçası gibi
İçimde sevda.

>>

Nergislerin ve sıcacık ekmeğin
Kokusu geliyor burnuma.
Param yokmuş
Açmışım
Yalnızmışım
Vız geliyor.
Nice nice dostlukları
Nice nice iyi, kötü günleri

Burjuva şairlerini
Geçip gitmişiz.
Ey elimi
Elinin üstüne,
Kalbimi
Kalbinin üstüne
Koyduğum sevgilim.
İzmir 1961 yılıydı
Genç ve diri
Aptal ve çılgın
Bir sevgi vardı içimde
Sonsuz güzel bahar.
Ben şaşılacak kadar
Bahar delisiyimdir
Vurgunundur dünyaya
Bu yüzdendir içimdeki kin.
Nasıl unuturum
Anamın son nefesinde
Odanın ortasına
Kan gibi fırlattığı çığlığı.
Nasıl unuturum
O solgun, sapsarı benizlerini
Yeni doğan çocukların

Hayır Arkadaş
Bir sinek gibi
Ölüp gidemez
İnsan
Yaşanacak güzel günler varken.
Söyleyecek sözlerimiz var
Bir kavgamız var

»

Dünyaya dair.
(Kar yağıyor, kar yağıyor
Kızak kayıyor çocuklar.
Benim de içi saman dolu
Bir atım vardı küçükken,
Şükran diye bir sevgilim.
O dünyalar güzeli
Bense bir elimde kılıcım
Asi
Atıp onu
Atımın terkisine tahtadan
Kaf dağının arkasındaki
Herkesin mutlu olduğu
Ülkeme götürürdüm
Günaydın günaydın diyerek
Sıhhatli bir çocuk yüzü gibi
Sokak aralarından
Fışkıran
Şafağa.)

Şimdi düşünüyorum da dostlar
Ne kaf dağı çocukluğumun
Ne sırça köşkü, ne de Şükran.
Bir şey var anlatmak istediğim: Hayat
İnsanlar mutluluğa aç
İnsanlar güzel günlere özlemli

Yirmibeş yıl var yaşıyorum
Oysa sorsalar bana
Dün doğdum derim daha
Ve zaten yaşamak
Hergün
Yeniden
Yeniden
Doğmak değil midir
Biraz da.
Bir taksi geçiyor yanımdan
Çamurlu sular sıçratarak üzerime
Bu bile ne güzel.
Bu gün işe gitmesem

Olmaz mı?
Acaba
Çıkıp sokaklara
Hiç tanımadığım insanlarla
Konuşsam
Marilyn Monroe'li bir film
Belki de
Akşama.

Şubat 1969
Kış
Berrak
Güneşli hava
Bir paket sigaram
Ve güzel düşlerim var
Dünyadan.
Çamurdan bur heykelmiş gibi dünyaya
Şekil verebilmek hayat.
Ve birden
Dönüp yüzümü
Dünyaya
Diyorum ki
Arkadaş:
Yaşarsa
Havaya sıkılı
Bir yumruk gibi
Yaşamalı insan

(*Kuracağız Herşeyi Yeniden*)

MAVİ ZENCİLER

Seni öpüyorum sevgili dünyamız
ışıklarla yıldızlarla dolu bir alan'da.
Kalbim... Dünyanın ortasında bir menekşe.

Dudaklarımda ıslak bir tango
yaşam mı beni avlıyor, ben mi yaşamı
portakal renkli Gökyüzünün altında.

Turuncu saatlerle kuşatılmış
bir İskandinav kentinin kahvehanelerinde
hiçbir şeyi yönetmiyorsun. Kalbini bile.

Bu Kuzey kentlerinde hüzün
bir likör tadında,
ve ne zaman öpsem bir Fin güzelini boğazından
katiyen hoyrat bir kırmızı dudaklarında.

Ey sürgünler, esrik düşlerin oğulları kızları
mavi akşamların mavi zencileri
bu gemiler nereye götürüyor yüreklerinizi sizin?
Kim kutsayacak sizi karların altında?

Duman duman üstüne oturmuş
ve bir güvercin yuvası olmuş kalbim.
Güvercinler mi uçuruyorum? Acılar mı?
Kim çarmıhta şarkı söyleyen? Ben miyim?

Kucak dolusu öpücük sunuyorum sana
sevgili dünyamız
ılık bir şarap gibi yürürlükte bugün de yaşamımız.
Ve biraz Akdeniz her yağmur sonrası Stockholm.

(*Stockholm'de Mavi Saatler*)

YILDIZLARIN NEREDE AMSTERDAM?

Bir kente, bir insana nasıl başlanır,
takvimlerden düşmekte olan soluk bir pazartesiye,
taraçalarda –gaz tenekelerine yerleştirilmiş–
mor karanfillere, taş basamaklara...

Yeşil bir su akıyor gecenin içinden.
Asitlenmiş kuleleri ve yorgun parkları kentin
yaralı. Saat kaç olursa olsun.
Umutsuz bir ilişki değildir gökyüzü.

Bir güvercin kadar hafif kelimelerle konuşalım isterseniz,
kıyasıya mutluluklar dileyelim birbirimize.
Ama sonra herkes, döksün kimliklerini ve sıfatlarını ortaya.
Çünkü hayatı temizleyeceğiz.

Anlatacaklarım hepinizi ilgilendiriyor:
Hiçbiriniz kaçınamazsınız söyleyeceklerimden,
ben yanan bir bulut parçası olayım, siz de yıldızlar,
Işıldatın yeryüzünü. Rüzgârları yıkayalım.

Hızla akıyor yaşamım güneşe doğru.
Avrupa'nın en ünlü katedrallerinin önünden geçiyorum.
Duvar yazıları, duvar resimleri, hayatın en çıplak şiiri.
Çırılçıplak bir kentin içinde çırılçıplak yüzler.

Bir bakışta tanırsınız onları:
Toprağından sökülüp atılmış ağaçlar gibi,
cıgaradan düşen bir kül gibidir onlar:
Ama bir bıçak kadar keskindir gözleri.

Bir davulun derisi kadar gergin yaşamımız. Ve
karlar altında kalan bir mücevher kadar soğuk belki kalbin.
Rüzgârlara ve acıya hükümlüsün.
Ama biliyorsun. Acısız ve sevdasız gidilecek bir yol yok.

Saat kaç olursa olsun. Umut vardır.
Dikkat! Hazin bir aşkın başlangıcıdır belki de bugün.
Hazin de olsa bu aşk, karanlıkta da olsa umut, inan bana,
kesindir! Hayatı yıkayacağız.

Kanal boyunca yürüyorum Amsterdam'da.
Dudaklarımda lacivert bir tango.
Akşam mı oluyor? Ben mi yüzüyorum hüzünler
denizinde?
Gece ılık. Ve kalbim kanıyor galiba.

Küçük bir çocuğun oyuncak torbasına doldurulmuş evler.
Kocaman camlı pencereleri merakla bakıyorlar bana.
Bulutları kesen bir terziyim ben.

– Peki ama, yıldızların nerede Amsterdam?

Bir ton yıldızla geleceğim sana gene,
Takacağım yıldızları bir bir saçlarına.
Unutma! Sarı tramvayların, lalerin kenti Amsterdam,
– Sevgilim oldun.

Tanıdık bir yüz elimi sıkıyor:
Kırmızı sakallı, kulağı kesik dostum Van Gogh.
Günaydın! Tablolarını rüzgâr ve ateşle boyayan adam,
tanrının ikiz kardeşi, renklerin şeytanı.

Ah! Lacivert bir yağmur yağıyor Paris'e.
Ve lacivert bir tango dudaklarımda.
Sein nehri, hüzünlü kızım benim.
Tül bir perde sermişler toprağa. Paris olmuş.

Mavi bir mektup yazmak istiyorum memleketime.
Mavi bir şiir... Tarçın koksun her kelimesi.
İmbat rüzgârları uçursun a'ları, a'sız bir şiir olsun.
Ama tuzlu serseriliğim benim, eksik olmasın.

– Bir kadeh de rakım.

İSMET ÖZEL
(Doğ. 1944)

GECELEYİN BİR KORKU

Hırlıyım, böylece büyüyor baldırlarım ve boynumun öpülen
 yeri
iri bir kuş kendini ağartıyor koltukaltlarımda
geceyi hor görüyorum, böylece gecenin bütün itliğini
irkilip terleyerek bir erkek sesi olarak yatağımda
tanrım, Pekos Bil'im gözet beni.

Beni çünkü buram ağrır, bacaklarımı hor görürüm aynalarda
bağrıma bir gül tünemiştir, kanar yanakları bir oğlanın yağ-
 murdan
hüznü hor görürüm çürütür çünkü o kuşu koltukaltlarımda
hırlıyım böylece büyür aşkın bir salgından öteye geçemediği
tanrım, Pekos Bil'im üşüt beni.

Üşüt, yırtsın öpüşlerimi paslı tenekeler, soyunup org çalayım
ceketimle örteyim gecenin bütün itliğini
tanrım, Pekos Bil'im uçur beni.

(*Geceleyin Bir Koşu*)

PARTİZAN

Gırtlağımda bir harf büyüyor
buna dayanacağım
dişlerim kamaşıyor yıldızlardan
buna da.
Kabaran bir çarpıntı oluyor şehir.
Artık yırtarak açtığımız zarflarda
ne kargış, ne infilak
yalnız
koynunda çaresiz, çıplak
isyan işaretleri taşıyan

▸▸

bir ergen cesedi.
Kabaran bir çarpıntı oluyor şehir
uyusam bir dağın benimle uyuduğu oluyor
her gün şehrin ortasında bir ergen ölüyor
domuzuna ölüyor bankerlere durarak
noterden onaylı kâğıtlara durarak
mevlit ilanlarına durarak.
Yunmadık saçlarını okşuyoruz, yavrum.
– yüzümüzde dolanan bir mayhoş kahkaha –
Gırtlağımda bir harf büyüyor
gırtlağımızda.

Sarp bir güvercin düşüyor yüreğimden
buna dayanmalıyım.
ölünce bir partizan gibi ölmeliyim
sabahın seher vaktine savrulan
savrulan savrulan ergen ölüleri gibi.
Şehrin şarkısını söylediğim zaman
yağız bir kımıltı oluyor sesim
korku ve cüzam
korku ve cüzam
korku...
Ne beklenebilir artık namlulardan.
Harçlar karılmış duruyordur
hem de kara
bir gerdek olarak yaşıyoruzdur kendimizi
ne beklenebilir.
Yırtarak açtığımız zarflarda
büyük tecimevlerinde, büyük çarşılarda
pokerde-sinemada-genelevlerde
ne bir suçlu çağrışımı, ne karabasan
yalnız o herkesler
o herkesler kendine akarak boğulan
ve, sürdüren bir güleç kocamışlığı.
Bereketli kuşlar serpeceğim ayaklarıma
genzimi yakarak
bir cinayet türküsü söyleyeceğim ben de
ölürsem bir partizan gibi öleceğim
azgın bir gebelik halinde.

Beni dinmeyen bir mavilik kanırtıyor
buna dayanamam
bir çeteci dişleriyle söküyor kanımdaki çiviyi·
buna da.
Radyodan silah sesleri geliyor
ter kokusu geliyor, ayak
aksayan bir şey örtüyor
yüreğimin kabzasını
olmadık sesler geliyor radyodan
beynimde korkunç bir vida olarak
ergen ölüleri
artık ellerimi bu rahlelerden ayırsam
boyunbağımın ve gülüşümün o kirli
rahatlığından, yırtık uğultusundan şehrin.
Umudunun ayak seslerini okşuyoruz, yavrum.
Kuşandığımız
bu alkol kokusu bize ne getirdi!
ÇIKSAM
gök
şarlayarak devrilse ardımdan
– ölürsek bir partizan gibi ölmeliydik –
yürüsem parçalanmış bir ceset tazeliğinde
yürüsem beynimde kıpkızıl bir serinlik
sonra denizler devirebilirim dudaklarımdan
sonra aşk, sonra dirlik: partizan.

(*Evet, İsyan*)

SEVGİLİME BİR KEFEN

Alçak sesle uçuyor üzerimden
saçları kına yakılmış bir kadının mihrâbı
bu gövermiş güz günleri çıldırtır
çileden ve kitaplardan çıkartır insanı
urlar, karınca cesetleri
titreyişlerle örtülür üstüm
merak
bir devrimcinin hazırlığıdır
ve alçacık bir sesle uçar üzerimden
kanser, begonya, ölüm.

Beyaz tülbentler camın arkasında
ve çıkarılmış insan gözleri
kırk batman ağırlığında sahici insan gözleri
bağrına taş basan ana
o ananın ölüsünden kalkan toz
ey acılar gardiyanı, ey güzel günleri.

Bir isyankâr çetecinin yağmuru altında
kendi kavruk güzelliğimi yumrukluyorum
kulunç gibi giriyor öğleden sonraları cumartesinin
umudum
ki hırçın bir hayvandır durmadan
kalgıtır banknotları, miting alanlarını.

Ve tarçın kokusu ve yorgunluklarla
oturduğumuz evleri tıkayan
merak
bir devrimcinin hazırlığıdır.
Yıkanır bazı bakır dövücüleri çarşılarda
şakırtılarla sürüklenir bazlama açan kadınlar
dibeklerinde inatlarını döven
hınzır umutlarını döven kadınlar şakırtılarla.

Benim harcım değil bir yar sevmek gizliden
her yanım bin türlü merakla dalanmakta
o loş buhur kokuları, analarımız
aşererken toprak yiyen analarımız
yüreğimin palamarlarını çözüyor aya karşı
gökçe sancım zonkluyor bileklerimde
zonkluyor talaşlar, talaşlar
şakağıma vuran balyozun talaşları.

(*Evet, İsyan*)

EVET, İSYAN

Demirden sağnaklar altında uyur sevdiğim
göğsünde hazin ayak izleri eski Şubatların
onu yaralar kıpırdatıyor
ve o sertelmektedir yaralardan

>>

kasıklarına boşalmaktadır nal sesleri
saçları bukleli bir çocuğu öperek uyandıran
içimize güneşler bırakan nal sesleri.
Keserle yontulmuş bir ağzı var sabahın
varınca bayrakları, marşları duyuyorum
başım çılgınca sarsılan dallarla uğraşıyor
durup dineliyorum bütün taframla
bütün taframla, bütün yumruklarım, bütün
hantal yüreklerin olduğu orda.
Kesik kolları var aşkın
döl ve inat barındıran.
Hırpani bir okşayışla akşam
yanaşınca çocuklara
ben karakavruk yüzümün arkasında
kırbaçlayarak büyüttüğüm ağrıyı bırakıyorum
bana ne çerçilerden, çerilerden, kullardan
halksa kal'am onu kal'a kılan benim
boşanır damarlarıma yılların kahraman gürültüsü
çünkü kavganın göbeğidir benim yerim.

Ay vurunca çatlatır göğsümdeki mahşeri
çünkü kavganın göbeğidir benim yerim
canlarım, kollarında Parti pazubentleri
dik başlar, erkek haykırışlarla
göndere, en yukarlara çekiyorlar
en yukarlara çatlıycak kadar aşkî yüreklerini.
Yıllardır çocuk başları akıyor yamacımızdan
yıllardır balçıklı bir hayvan çeperlerimizde
kentlimiz cebinde cinayet fotoğraflarıyla sofraya oturuyor
köylü - biraz sessizlik - ne tuhaf bir kelime?

Asfalt yakıyor genzimi
asfalt adamlarını topluyor aramızdan
yıkılıp omuzdaşlarımın seslerine
yıkılıp bir boran içinde toplayarak çiçeklerimi.
Ben merd-i meydan
yani toprağın ve kanın gürzü
güllerin bin yıllık mezarı bendedir
yukardan bakarım efendilerin pusatlarına
insanların bütün sabahlarını merak ederim

>>

gök hırpalanmaktadır merakımdan
ıtır kokan benim yumruklarımdır
benim kavgamdır o, aşk diye tanınan.

Alanlara çok bilenmiş yüreğim alanlara
vurulsun kösleri şu gâvur sevdamızın
vursun isyanın bacısı olan kanım karanlığa
Zülküf de vursun.
Yüzüne ay kırıkları çarpıp uyansın sevdiğim.

(*Evet, İsyan*)

YAŞAMAK UMRUMDADIR

Sabah şairin üstüne saldırıyor
yaşamaktan bir güneşle kaplanıyor onun kalbi
onun kalbi topraktan sıyrılıyor
aşk dahi sıyrılıyor topraktan
gözlerini tanıyorsunuz: çaylak sürüleri
beyni: aç kuşlardan bir ambar.
Bir kıyısına ilişmiyor dünyanın
Allahın ve devletin dibinde insanlar
onu barutla karıştırıyor
ve zerdali çiçekleriyle.
Ahali kapısını taşlıyor onun
onun için develer kesiyor halk
aşka ve kavgaya aydınlık getiren kalbi
topraktan sıyrılıyor.

Ben topraktan sıyrılıyorum
buğular
ve aşiret rüzgârları kanımda.
Arklardan gece vakti sular
kaç zaman ayaklarıma
yaslı bir selam gibi dokundu
kopartılmış yapraklarımdan ibaretti hüzün
dedim rahmet yağar ben yürürken
gece benim ardımda
taşıdım kara gençliğimi dağların damarından

»

hem döşümde yaratkan, patlayıcı bir kimya
beynimde hep mânalı bir uçurum.
Benim hayranlığımdan inlerdi şehir
ben atlara ve uzaklara hayrandım
kendi ehramlarını bile tanımayan kadınlar
ansızın patlak verirdi baharda.
Dudaklarımda çürükler vardı
dağ çiçeklerinden ötürü.
Irmaklara salardım kendimi
ruhumda kaynar adımlarla gezinen dünya
bana hain sevgilimdi.

Yaşamak debelenir içimde kıvrak ve küheylan
beni artık ve sıkıntı ne rahatlık haylamaz
çünkü ben ayaklanmanın domurmuş haliyim
yürüsem rahmet boşanacak
ve sana bir karşılık vereceğim.

Sana bir karşılık vereceğim
toprağı deşen boğuk sesimle
sana bir karşılık vereceğim
amansız kum fırtınası altında
sana bir karşılık vereceğim
birbiri üstüne yığılırken günler
ey taşan suların imkânı
ey taşan suların bekâreti sana
bir karşılık vereceğim.

(*Evet, İsyan*)

SEVGİLİM HAYAT

Yüzüme bak
ve yüzümü hırpala
yüzümü değiştir, dağlı bir anlatım bırak
sen
her hafta oğlunu leğende yıkayan hayat
yaban, diri memelerinden ısırmak

>>

dudaklarındaki tuzu dudaklarıma almak için
çok oldu tepelere vurdum kendimi
bulutlara karıştım ve karanlık kahvelerde
tıraşı uzamış adamlardan
huylarını öğrendim senin.
Mahmur bir tohumdan delikanlı bağrıma.
Ve hatırlıyorum lokavt vardı
bezgin fabrika düdüklerinin
dizlerine yatırılmış olan sabah
senin kalbini kakışlardı.
Tomarla muştuyu omuzlayarak genç adamlar
polisin sevmediği genç adamlar sokaklarda
patronları kudurtan gazteler satarlardı
Ey şehre başaklar:
militan ruhlar ekleyen hayat!
Gün turuncu bir hayalet gibi yükseliyorken
izmarit toplayan çocukların üstüne
çekleri imzalanıyorken devlet katlarında faşizmin
bacımı koyvermiyorken şizofreni,
yüzüme bak
ve rahmini bana doğru tekrarla
ben öyle bilirim ki yaşamak
berrak bir gökte çocuklar aşkına savaşmaktır
çünkü biz savaşmasak
anamın giydiği pazen
sofrada böldüğümüz somun
yani ıscacık benekleri çocukluğumun
cılk yaralar halinde
yayılırlar toprağa
etlerimiz kokar
gökyüzünü kokutur
çünkü biz savaşmasak
Uzak Asya'dan çekik gözlerimiz
Küba'dan kıvırcık sakallarımızla
savaşmasak
güm güm vurur mu kömürün kalbi Kozlu'da
Ke San'da ümüğüne basılır mı vahşetin
ve sen boynunu öperken beni sarhoş
bir okyanusla titreten hayat

>>

sevgilim olur musun.
Ben savaşarak senin
bulanık saçlarından tutup
kibirli güzelliğini çıkartıyorum ortaya
dünya
kirletilmez bir inatla dönüyor
altımıza yıldızlar seriliyor.
ve yüzüm suya davranıyor koşaraktan.

(*Evet, İsyan*)

AYNI ADAM

Tozludur saçlarım, saçlarımdan
devrilmiş sarayların dumanları savrulur
yüzüm yanıktır
yüreğime bir karanfil sokuludur
ve partizanca darbelerin dünyaya ilen şavkı
benim göğsüme göğsüme vurup durur.

Ben dünyaya doğru yürümekle meşhurum
bahar da sürgülenir içime katranlar da
hem koşarak yarattığım sevgiler vardır
hem körlenmiş sevgilerin acısıyla koştururum.
Beni sular
kocaman taşları parçalayarak hatırlıyor dağlarda
ve beni hatırlatıyor çeltik tarlalarında aynı sular
umutlu sakinlikleri
lohusalıklarıyla.

Ben dünyaya doğru yürümekle meşhurum
kökten dallara yürüyen sular gibi
yürürüm kömür ocaklarına, çapalanan tütüne
yürürüm hüzün ve ağrılar çarelenir
dağların esmer ve yaban telâşından kurtula diye
torna tezgâhlarında demir.
Yürürüm çünkü ölümdür yürünülmeyen
yürürüm yürüyüşümdür yeryüzünün halleri
kanla dolar pazuları tarladakinin
hızar gürültüsü içinde türkülenir bir öteki
gökleri göğsümden aşırtarak yürürüm
yağlı kasketimin kıyısında nar çiçekleri.

Aynı adam Ekim günlerinden beri gümbür gümbür gelirim
teneke damların üstüne safi sinirden doğan güneş
portakallar fırlatarak parlıyor benim adımlarımla
anladım neden yorgunluk
gülümserlik getiriyor insana
hayatın bana başat
bana avrat oluşunu öğrendim
işçiler bunu kurşunlanarak öğrendi
on beşinde bir arkadaş
inancını savunurken yargıca
anladı bulana durula akmakta olan şeyi.

Yürüyorum
azarlanıyorum fışkıran başaklarla
iki bomba gibi taşıyorum koltuğumdaki bir çift somunu
hurdahaş bir sancıyla geçiyorum badem çiçekleri altından
gözlerim nemli değil,
gözlerim namlu.

(*Evet, İsyan*)

YIKILMA SAKIN

Ataol Behramoğlu'na

Sana durlanmış kelimeler getireceğim
pörsümüş bir dünyayı kahreden kelimeler
kelimeler, bazıları tüyden bazısı demir
seni çünkü dik tutacak bilirim
kabzenin, çekicin ve divitin
tutulduğu yerden parlayan şiir.
Zorlu bir kış geçirdim, seninki gibi nefti
acıktım, bitlendim, bir yerlerim sancıdı
sökmedi ama hoyrat kuralları faşizmin
çünkü kalbim aşktan çatlayıp yarılırdı.
Her sabah çarpışarak çekilirdi karanlık alnacımdan
acılar bile duymadım kof yürekler önünde
beynim her sabah devrimcinin beyniydi
ayaklarım donukladı gelgelelim
sağlığın yerinde mi?

Yaraların kabuğu kolayca kaldırılıyor
halkın doğurgan dünyasına dalmakla
onların güneşe çarpan sesini anlamayan
dört duvarın, tel örgünün, meşhur yasakların sahipleri
seyir bile edemezken içimizdeki şenliği
yılgı yanımıza yanaşamazken
bizi kıvıl kıvıl bekliyorken hayat
yıkılmak elinde mi?
Boşuna mı sokuldu bankalara
petrol borularına kundak
kurşun işçinin böğrünü boşuna mı örseledi
varsın zındanların uğultusu vursun kulaklarımıza
yaşamak
bizimçün dokunaklı bir şarkı değil ki.
Bu yürek gökle barışkın yaşamaya alışmış bir kere
ve inatla çevrilmiş toprağın çılgarına
yazık ki uzaktır kuşları, sokaklarıyla bizim olan şehir
ama ancak laneti hırsla tırpanlayamamak koyuyor insana
öpüşler, yatağa birden yuvarlanışlar
sevgiyle harlansa bile hatta.

Köpüren, köpürtücü bir hayatın nadasıdır kardeşim
bütün devrimcilerin çektikleri
biliriz dünyadaki yorgunluk habire mızraklanır
dağlarda gürbüz bir ölümdür bizim arkadaşlarınki
pusmuş bir şahanız şimdilik, ne kadar şahan olsak
ama budandıkça fışkıran da bizleriz
ölüyoruz, demek ki yaşanılacak.

(*Evet, İsyan*)

YAŞATAN

Ben halka bakınca gümüş tırnaklı kısraklar
sırça kirpikli gelinler huylanır
Ben halka bakınca terlenirim
yaslanırım tarlaların gölgesine, tozuna
kirlenir gülkurusu mendilim.
Benim rengimle kim yarışabilir

>>

sancımı kimler altedebilir ben halka bakınca?
Ben ki kazdım, küredim, ellerimle boşalttım geceyi
yıldızları, hüznü ordan fırlatıp attım,
sonra ordan fırtınalı bir tüzeyle halka bakınca
yeniden yaralandım dünya ırmaklarından.

Dünyanın ırmakları dediğim yer
aydınlık, gülümserlik ve sevda.
Oysa halkın göz çukurları çamurlanmıştır
kanı ılgıt ılgıt akar, kanı kara
yazlık sinemalarda, üniformalar altında
banknotların, kravatların saltanatıyla
çürütülmektedir halk.

Gözlerim
ne güzeldir halka bakınca
gözlerimde böğürtlendir
avuçlarımda nar,
ayaklarını çıplatıp sulardan geçen çocuklar
sevinçle kıpırdatır yapraklarımı.

Halkım
pıçaklanmış bir kadın gibidir
kaygular içinde yapayalnız
zehirli çiçeklerin uğultusu
uzaklaşmaz kulaklarından.

Gözlerim
neden güzeldir halka bakınca
beni neden küflemez o çökertilmiş anlam
herdaim karnımda tıkılı duran şafak
dünyalar biriktirir halk adına?
Çünkü bana göbek bağımdan işliyor toprak
hançeri ellerinde neşter kılan
arkadaşlarım var dağlarda.
Kara yerden kırmızı gelincikler biterken
leylekler kirlenirken bin bereket uğruna
şeffaf, bakire kızlar pencerelerden
kaçırılmak için elederken delikanlılara
o zaman benim gözlerim işte
kavi bir mavzer olur halka.

Kanıma kızgın demirler sokulur
ben halka bakınca
kömür kokusundan yüzlerim kabarır
kalbim uyanır gıres lekelerinden
gök gürülder köleler kıpırdanır
uykumun rengi yayılır dünyaya
uykum çünkü uçarı, çünkü hovarda
şafakların öncesidir,
sazaklar içinde bir çocuğu emzirir
çaputlara sarılmış çürüksüz çocuğu
ben halka bakınca.

Yaşamak güzeldir
gözlerim daha güzel
gözlerim daha güzel halka bakınca
ve sürülmüş toprağı
yaratkan beyni
işleyen elleri huylandıran bakışlarım
yani insan türünü var kılan hız
yani hatta tarlalarda
döl yataklarında bile oyalanmayan
savaşın, sevdanın rengi
her güzellik bu rengin ardındadır
yaşamak bir başına bu rengi geçebilmez
"ölümden korkup de sonunu sayan
ölür gider yar koynuna giremez".

(*Evet, İsyan*)

KALK, DÜĞÜNE GİDELİM*

Gül'e

Sarardın üzüntüden, üç gün ağladın
baktım gözlerine sıçramış halkın gözleri
incesin
bardakta bir karanfile benzemiyor inceliğin
serçeler sekmiyor hayır, dudaklarında
ham demirden bir çanakta dövülmüş otlar olur

>>

ısınmış taşlar olur yazları geceleyin
sazlar
kanımda Çiçek Dağı'nı vurur
doldurur öylece göz yerlerimi inceliğin

Tenimde iz bırakmış kar kokusu
terli, muğlâk adamların hevesleriyle
harman edilmiş tenim
sevinçler artırmışım çiçekli
ve çiçeksiz bütün dağlardan.
Sarhoşken bağrıma akıtılan yıldızlar
özümü çekip ayırmış avuntulardan.
Şimdi sana bakıyorum, kalabalık gözlerin
ağlamasan bizi utandıracak sanki dünya
Valentina Tereşkova
ve çekik gözlü kadın komandolar
çünkü üç gün beslendiler senin gözyaşlarınla.

Sen ağlarken azığımız çoğaldı
elledik halkın ağrılarını cesurca
ağlamasan
kök inatla kavramıyor toprağı
boş umutlar içinde pervasız büyüyor kir
ağlıyorsun ihanete karşı şavkıyor pıçak
bir pıçak ki sevgilim, Sürmene işidir.

Bir şehrin uzak semtleri gibi gözlerin
üzgün kara, ayaklanmaya hazır
ben yaralar kuşanıp katılırım onlara
onlara katılırım yedek mermi ve şarkılar alarak
seni alırım sonra her bir yanım çağıldar
bir oyuna kalkarız sıkılmış yumruklarla
yazarız duvarlara fırtınalı yazılar.
Bir gün burda, bu kalktığımız yerde
kendini yaşamakla taşıran bir güneş kabarcığı
zonklayan bir atardamar olduğu anlaşılır
el tutuşmuş çocuklar ki o zaman
senin gözyaşlarını heyecanla kapışır.

(*Evet, İsyan*)

* *Anamın uyuşmuş ayağını hareket getirmek için söylediği söz.*

ÇÖZÜLMÜŞ BİR SIRRIN ÜZÜNTÜSÜ

Yaşamaktan öte özür bulamayınca aşka
sonuçları bir bir gözden geçiriyorum
pulluklarla devrilen toprağın ıslaklığındaki can
madenlerin buharından elde edilen büyü
bazı yasak kitapların verdiği dinç duygular
nelerse ki yaşamak sözünü asi kılan
nelerse ki lekesiz, umutlu ve budala.

Denedim. Soğuk sular dökünüp fırladım sokaklara
sorular sordum nice kara sıfatları üstüme alaraktan
ipte boynum, ağzım şehvet yalaklarında
çapraştım, and içip ayna kırdım
doğadan bir vahiy bekledimse boşuna
baktım akşam herkesin kabul ettiği kadar akşamdı
hiçbir meşru yanı kalmamıştı hayatımın.

Sözlerimin anlamı beni ürkütüyor.
böylesine hazırlıklı değilim daha.
Bilmek. Bu da ürkütüyor. Gene de biliyorum:
Kapanmaz yağmurun açtığı yaralar çocuklarda.

(*Cinayetler Kitabı*)

PROPAGANDA

Köleler gördüm, karavaşlar
hayaları burulmuş bir adamın ayaklarını yıkamaktalardı
artık kelimeleri kalmamış fiyatları sormaktan
saçları taranılmaktan usanmışlar
sinemalara saklanıyorlar kışın
yaz olunca denizin yalayışlarına
kaldırımlarda demokrat
otobüslerde dindar
geceyi
saatlerine bakarak anlıyorlar
ve sabah
gökyüzünün karnını gerdiği zaman

dağların kokusundan fabrikalar
acıkınca
Köleler!
gözleri camekânlarda.

Silahlar gördüm
namlusu akla çevrilmiş sahra topları
mürekkebeni utandığını gördüm basılı kâğıtlarda
tetiğe basan parmaklarda çare yok, gördüm mürekkebi:
Çare yok, radyoları kapatsam
çare yok, secde etsem anılarıma
bu bozulmuş yeminlerin bayrakları altında
olacak şey mi duymak portakal bahçelerini
mermiler araya girmeden anlayabilir miyiz artık
hangi kızlar hangi serin yerlerimize değdi:
Sanırdık saçlarımız kumrularla kaplanır
bir çocuk, İşte ırmak! diyerek haykırınca
o zaman belki çocuklar zabıtalardan daha çoktu
belki biz daha çok ağladık bir aşk pıhtılanınca.

Gördüm
gözlerinde zındanlarla bana baktıklarını
düşündüm yaslanarak şehrin kasıklarına
düşündüm kafa kemiklerimi eritinceye kadar
nedir bu kölelerin olanca silahları
silahların köleleri olmaktan başka.
Bıkmadım
koyu renkler kullanıyorum hayatımda
koyu mavi,acıyı anlatırken
sessizce öperken, koyu beyaz
ve saçlarım hareketlerle okşanırken
koyu bir itiraf sarıyor beni.
Susmak elbette zehirlidir
ve rahatlık getirir yazıklanmak da

Ey tenimde uzak yolculukların lekeleri!
Ey çocuklarda uyayan intizamsız güneşler!

gelin ve boğdurun bu köleleri.

(*Cinayetler Kitabı*)

ESENLİK BİLDİRİSİ

Bir şehrin urgan satılan çarşıları kenevir
kandil geceleri bir şehrin buhur kokmuyorsa
yağmurdan sonra sokaklar ortadan kalkınıyorsa
o şehirden öcalmanın vakti gelmiş demektir

Duygular paketlenmiş, tecime elverişli
gövdede gökyüzünü kışkırtan şiir sahtedir
gazeteler tutuklamış dünya kelimesini
o dünyadan, o şiirden öcalmalı demektir

Ölüm gelir, ölüm duygusuna karşı saygısız
ve zekâ babacan tavrıyla tiksinti verir
söz yavan, kardeşlik şarkıları gayetle tıkız
öcalınmazsa çocuklar bile birden büyüyebilir

Yargı kesin: Acı duymak ruhun fiyakasıdır
kin, susturur insanı; adına çıdam denir
susulunca tutulan çetele simsiyahtır
o siyah öcalmakcasına gür ve bereketlidir

Vandal yürek! Görün ki alkışlanasın
ez bütün çiçekleri kendine canavar dedir
haksızlık et, haksız olduğun anlaşılsın
yaşamak bir sanrı değilse öcalınmak gerektir.

(*Cinayetler Kitabı*)

AKDENİZİN UFKA DOĞRU MORA ÇALAN MAVİSİ

Kim yeni terleyen bıyığına, sakalına sevdalanmışsa, ölünceye kadar bu daireden dışarıya ayak atamaz.

Hafız

Yaz günleri beni hatırlamıyor.
Salgılı bir hayvanla bitişiyorum yaz yaklaşınca
yayılıyorum ortasına sevgili tüylerimin
geniş uykulardayım, muazzam uykularda

➤➤

yılların zulmünden haberim yok
ne de süzgün taşralı kızlar korosundan
geçiyor hazza yatkın dudaklarıyla gece
canımın ilmekleri arasından.

Beni artık kimseler arayıp da bulmasın
beyaz harmanilerin göklere açık sofrasında
yıktığım saltanatın dizinde inlediğim
aşkın en tabanında yattığım anlaşılmasın
çünkü ben çok gizli bir yanlışın
dehşetengiz yeteneğini ölçmek için
yepyeni bir hata için iniyorum Akdeniz'e
Meryemoğlu sanıp ben zavallı âdemi
çarmıha çaktılar orda çok zaman önce.
Çok zaman önceydi ki otobüsler
mermer sütunlu şehirlerden sahil çardaklarına
nice yılgın havarilerle gidip geldi.

Hepimiz, yani taflan çiğnemekle güzelleşen çocuklar
havariler karşısında harami
gövdesindeki hayvan kabarınca mecalsiz
kutlu bir tan çıkarmayı denedik
kayser makinasından
anneler
sevecen gözyaşlarıyla korurdular bizi.

Bizi sen ey beyhude ve baygın duyguların yırtıcısı
sen ey loş çalgıları uykulardan çıkartıp
bahçelerin hayatına yerleştiren esrar
bizi bırakmıştın
acı güller salınırdı kanımın raddelerinde
ve ben güneş altında bize kendini öptüren neyse
gece onun kimlerle buluştuğunu araştırdım
o zaman yalın yürek kaldım şiddetin çölünde
aldanışların çölünde korkudan
denize dilimi soktum ayaklarımdan önce.
Bu kadar, bu kadardı Akdeniz
aslı yokmuş dinlediklerimin
eski moda güneş sanrılarından
bir şair cesedinden hiç farkı yok denizin.

Yok ve yaz günleri beni hatırlanıyor
boğulmuş hüznü gösteriyor bana memelerinden
geçiyorum bir yakıcı maviden derinleştirilmiş mora
geçiyorum ayaklarım altında kumları hıçkırtarak
Kara yaz! Karanlık yaz! Kararan vücutlardan
rıhtıma varmayan ceset elbette hatırlanmaz.

(*Cinayetler Kitabı*)

AMENTÜ

İnsan
eşref-i mahlûkattır, derdi babam
bu sözün sözler içinde bir yeri vardı
ama bir eylül günü bilek damarlarımı kestiğim zaman
bu söz asıl anlamını kavradı
geçti çıvgınların, çıbanların, reklamların arasından
geçti tarih denilen tamahkâr tüccarı
kararmış rakamların yarıklarından sızarak
bu söz yüreğime kadar alçaldı
damar kesildi, kandır akacak
ama kan kesilince damardan sıcak
sımsıcak kelimeler boşandı
aşk için karnıma ve göğsüme
ölüm için yüreğime sürdüğüm ecza uçtu birden
aşk ve ölüm bana yeniden
su ve ateş ve toprak
yeniden yorumlandı.

Dilce susup
bedence konuşulan bir çağda
biliyorum kolay anlaşılmayacak
kanatları kara fücur çiçekleri açmış olan dünyanın
yanık yağda boğulan yapıların arasında
delirmek hakkını elde bulundurmak
rahma çağdaş terimlerle yanaşmak için
bana deha değil
belgeler gerekli
kanıtlar, ifadeler, resmi mühür ve imza

>>

gençken
peşpeşe kaç gece yıllarca
acıyan, yumuşak yerlerime yaslanıp uçardım
bilmezdim neden bazı saatler
alaturka vakitlere ayarlı
neden karpuz sergilerinde lüküs yanar
yazgı desem
kötü bir şey dokunmuş olurdu sanki dudaklarıma
Tokat
aklıma bile gelmezdi
babam onbeşli olmasa.

Meyan kökü kazarmış babam kırlarda
ben o yaşta koltuğumda kitaplar
işaret parmağımda zincir, cebimde sedef çakı
cebimde kırlangıçlar, çılgınlık sayfaları
kafamda yasak düşünceler, Gide mesela.
Kar yağarken kirlenen bir şeydi benim yüzüm
her sevinç nöbetinde kusmak sunuldu bana
gecenin anlamı tıkansın diye ıslık çalar
resimli bir kitaptan çalardım hayatımı
oysa her gün
merkep kiralayıp da kazılan kökleri
Forbes firmasına satan
babamdı.

Budur
işte bir daha korkmamak için korkmaz görünen korku
işte şehirleri bayındır gösteren yalan
işte mevsimlerin değiştiği yerde buharlaşan
kelepçeler, sürgünler, gençlik acılarıyla
güçbela kurduğum cümle işte bu;
ten kaygusu yüklü ağır bir haç taşımaktan
tenimin olanca ağırlığı yokoldu.
Solgun evler, ölü bir dağ, iyice solmuş dudak
bile bir bir çınlayan
ihtilal haberidir
ve gecenin gümüş ipliklerden işlenmiş oluşu
nisan ayları gelince vücudu hafifletir
şahlanan grevler için kahkahaların küstah

››

bakışlarım beyaz bulutlara karşı obur
marşlara ayarlanmak hevesindeki sesim
gider şehre ve şaraba yaltaklanarak
biraz ağlayabilmek için
fotoğraflar çektirir
babam
seferberlikte mekkâredir.

İnsanın
gölgesiyle tanımlandığı bir çağda
marşlara düşer belki birkaç şey açıklamak
belki ruhların gölgesi
düşer de marşlara
mümkün olur babamı
varlık sancısıyla çığırmak:

Ezan sesi duyulmuyor
Haç dikilmiş minbere
Kâfir Yunan bayrak asmış
Camilere, her yere

Öyle ise gel kardeşim
Hep verelim el ele
Patlatalım bombaları
Çanlar sussun her yerde

Çanlar sustu ve fakat
binlerce yılın yabancısı bir ses
değdi minarelere:
Tanrı uludur Tanrı uludur.
polistir babam
Cumhuriyetin bir kuludur

Bense anlamış değilim böyle maceralardan
ne Godiva geçer yoldan, ne bir kimse kör olur
yalnız
coşkunluğu karşısında içlendiğim şadırvan
nüfus cüzdanımda tuhaf
ekmek damgası durur
benim işim bulutlar arşınlamak gün boyu

»

etin ıslak tadına doğru
yavaş yavaş uyanmak
çocuk kemiklerinden yelkenler yapıp
hırsız cenazelerine bine bine
temiz döşeklerin ürpertisinden ceşme
korkak dualarından cibinlikler kurarak
dokunduğum banknotlardan tiksinmeyi itiraz
nakışsız yaşamakları

silahlanmak sanarak
çıkardım
boğaza tıkanan lokmanın hartasını
çıkınımda güneşler halka dağıtmak için
halkı suvarmak için saçlarımda bin ırmak
ıhtırdım caddeleri meğer ki mezarlarmış
hazırmış zaten duvar sıkılmış bir yumruğa
fly Pan-Am
drink Coca-Cola.

Tutun ve yüzleştirin hayatları
biri kör batakların çırpınışında kutsal
biri serkeş ama oldukça da haklı.
Ölümler
ölümlere ulanmakta ustadır
hayatsa bir başka hayata karşı.
Orada
aşk ve çocuk
birbirine katışmaz
nasıl katışmuyorsa başaklara ağustos sıcağı
kendi tehlikesi peşinden gider insan
putların dahi damarından
aktığı güne kadar
sürdürür yorucu kovalamayı.

Hanidir görklü dünya dünyalar içre doğan?
Nerde hangi yöremizde zihnin
tunç surlardan berkitilmiş ülkesi
ağzı bayat suyla çalkalanmış çocuğa rahim olan
parti broşürleri yoksa kafiyeler mi?

Hangi cisimdir açıkça bilmek isterim
takvim yapraklarının arasını dolduran
nedir o katı şey
ki gücü
gönlün dağdağasını durultacak?
Hayat
dört şeyle kaimdir, derdi babam
su ve ateş ve toprak.
Ve rüzgâr.
ona kendimi sonradan ben ekledim
pişirilmiş çamurun zifiri korkusunu
ham yüreğin pütürlerini geçtim
gövdemi âlemlere zerkederek
varoldum kayrasıyla Varedenin
eşref-i mahlûkat
nedir bildim.

(*Cinayetler Kitabı*)

SEBEB-İ TELİF

Başkalarının aşkıyla başlıyor hayatımız
yaprakla yağmurun aşkı meselâ
kim olsa serpilen coşturuyor bizi
imreniyoruz başkalarının mahvına
Yağmur mahvoluyor çarparak
kendini parçalıyor mâşukunun açılan kıvrımında
yaprak dirimle irkiliyor nazlı ve mağrur
silkiniyor vuran her damlayla.

Başkalarının aşkıyla başlıyor hayatımız
bakıp başkasının başkayla kurduğu bağlantıya
aşka dair diyoruz ilk anı bu olmalı
ilkönce damarlarımızda duyuyoruz çağıltısını
uzak iklimlerin
kokusu gitmediğimiz şehirlerin önceden
bir baş dönmesiyle kabarıyor hafızamızda
sonra ayrılıklar düşüne dalıyoruz:
Bize ait olan ne kadar uzakta!

Başkalarının aşkıyla başlıyor hayatımız
başkalarının düşünceleriyle değil.
"Üstümde yıldızlı gök" demişti Königsber'li
"içerimde ahlâk yasası".
Yasa mı? Kimin için? Neyi berkitir yasa?
İster gözünü oğuştur, istersen tetiği çek
idam mangasındasın içinde yasa varsa.
Girmem, girmedim mangalara
Yer etmedi adalet duygusu
içimde benim
çünkü ben
ömrümce adle boyun eğdim.
Yıldızlı gökten bana soracak olursanız
kösnüdüm ona karşı
onu hep altımda istedim.

Başkalarının aşkıyla başlıyor hayatımız
ve devam ediyor başkalarının hınçlarıyla
düşmanı gösteriyorlar, ona saldırıyoruz
siz gidin artık
düşman dağıldı dedikleri bir anda
anlaşılıyor
baştan beri bütün yenik düşenlerle
aynı kışlaktaymışız
incecik yas dumanı herkese ulaşıyor
sevinç günlerine hürya doluştuğumuzda
tek başınayız.

Diyorum hepimizin bir gizli adı olsa gerek
belki çocuk ve ihtiyar, belki kadın ve erkek
hepimiz, herbirimiz gizli bir isimle adaşız
yoksa şimdiye kadar hesapların tutması lâzımdı
hayatımıza kendi adımızla başlardık
bilmediğimiz bu isim, hesaptaki bu açık
belki dilimi çözer, aşkımı başlatırım
aşk yazılmamış olsa bile adımın üzerine
adımı aşkın üstüne kendim yazarım.

(*Bir Yusuf Masalı*)

Güven Turan
(Doğ. 1944)

ÇALIŞKAN

Bir gece, balkonda sevişmiştik.
Ay, bulutlar, yıldızlar,
Geçen bir uçağın ışıkları
Yansımıştı gövdelerimizde;
Aydınlanmıştı gece,
Bir nabız gibi atmıştı Ada'nın
Toprağı,
Neden sonra fark etmiştik
Karanlık denizi,
Karşı kıyıyı ve
Ayak ucumuzda uyuyan kenti.

Anıların biri bu;
Ötekisi gülüşün
Penceresiz bir odada, bir
Keşiş odasında,
Nag Hammadi Kitaplığı Yazmaları'nı
Okurken gecenin ikisinde.

(*Peş*)

YANIT

İçimdeki derinlik
Engelliyor yaklaşmayı başkalarına
Hep uzaktan konuşuyorum
Benim başımı döndürenden
Neye borçluyum ürkmeyişini
Geçtiğin ya da takılıp kaldığın
Sevgilere mi
Yoksa seni de derinleştiren
Bilinmezliğine mi içinin

>>

Yalnızlığı keşfetmiştik
Konuştuğumuzda
Birbirine doluyor
İki uçurum

(*Peş*)

NİHAT BEHRAM
(Doğ. 1946)

MANASTIR KUŞÇUSU

zor bir nakış gibi işliyorum
liseyi ve aşkı
hüzünden bir kanaviçeye

Üveyikler ibibikler arıyorum
kandillerle gece çullukları
bana bir salgını çağrıştıran bıldırcınlar
lise öğretmenlerinin dolduğu odalardan
sarı asmalar ürküyor koştuğumda

kim bilir kuşların öldüğünü
rüzgâr geçerken selviler arasından
sepetime diken gülleri toplayıp
annemin güzelliğine üzgün
kuşlar vurduğumu benim
çağlalar çaldığımı
kim bilir hâlâ nasıl süslüyor beni
o yusufçuk sesleri

şimdi kumruların angutların kaçıştığı
çocukların mavi serçeler topladığı
aile albümünden bir yüreği
hızla soyunuyorum
hızla soyunuyorum karanlık koynumdan
liseli kitaplarımı

1967 (*Hayatımız Üstüne Şiirler*)

DOĞDUM, BAĞLANDIM SANA

Bütün düşlerde olduğu gibi
anamın yaslı çehresinde olduğu gibi
içimde bir şeyler birikiyor

Savaşarak pişirilen toprağı
kıvır kıvır işleyen güneş
yitip gitti sanılan
bir sesi iletiyor

(...eriklere, ardıçlara, dallarını
yosunların bürüdüğü selvilere,
koruda kaybolan tavşanla, kaynağa
biriken pervanelere,
uçsuz bucaksız maviliğine denizlerin,
bulutu evcilleşmeyen dağların görkemine,
serin çığ taneleriyle ağırlaşan hasat rüzgârına,
yaylaların büyüsü keskin ayaza...)

Memleketim

Kınından sıyrılıp
ışıldamak için sabırsızlanan bıçak

Habersiz duruyor
terkedilmiş çocuklar gibi
gözlerinde kıvılcım güzelliğinden

(*Hayatımız Üstüne Şiirler*)

HESAPSIZ DUYGULAR

Bil ki
üzgün bırakıp ayrılırken
caddeler
kaldırım taşlarıyla örtülmüş uçurumlardır.

Bilinçsizce mırıldanışta ansızın hatırlanan
bir şarkı gibidir dönüşündeki haz

Uzun uzun ağlamak için güdülen hasret
bazen nelere değmez
subaşından ürkütülmüş ceylanın
sekerek kaçarken ırmağa saldığı keder
sanki süzülüp kalbine gelir

Yanıp sönen solgun
ve kararsız ışıkları şehrin
topraklarda ışıldasa da yıldızlar kadar
gözlerimde yoğunlaşan anlamsız bakış
takılıp gölgesine derinliklerin
uzaklaşır.

Oysa tayların körpecik kuyruğuna
parlak yelesine bağlanan kurdela
huylarını gizlice dizginlemek içindir

Ve bilmediğim acılar
yemişine kuşların konmadığı ağaçlar
sarmaşıklar altında

Seni birazdan ay batarken anacağım
fakat unutma ki yaşamak
sonsuz bir tadla onarıyor
hırçın bir çocuğun ısırdığı elmayı

(*Hayatımız Üstüne Şiirler*)

HAPİSHANEDEKİ ARKADAŞIMA ULAŞTIRILMAYAN BİR NOT

Sevgili kardeşim:

Belli ki
gömleğinin yakasında kuruyan ter
bu bahar
tarlaların tozunu taşımayacak
kasketinin gölgesi
küçük üzümleri andıran gözlerini
bir selvi yaprağı gibi korumayacak

Sana
tomurcuklu bir dal yollamıştım

bir kaç kitap
bir kilo portakal
Ve
"dostları özlemle kucaklamayı unutma" dizesini
almadılar

geçen yaz –hatırlarsın–
ilk meyvasını veren bir fidandan
ham zerdaliler toplayıp
uzun yollar boyunca
esaret ve zafer üstüne
marşlar söylemiştik

yaşadığın günlerin hesabını soranlara
bildiğin marşları söylemeyi unutma

(*Hayatımız Üstüne Şiirler*)

YÜRÜYÜŞLER (1)

Mandalin bahçeleri ilkin kokuyla büyülenir
bir kuş vardır güneyde
sıçrayıp daldan dala
incirlerin olmasını bekler

Yapraklar arasından fışkıran nar çiçekleri
sanki senin avcuma düşecek gibi duran
dudaklarındır

Limon fidanları
toprağında nazlanır
portakallar
boy ölçüşemez yüksekteki çamlarla,
muzlar
duvağına düşkün
bir gelin gibidir.

Dağların denize bakan yamaçlarında
seni düşünerek dolaştıysam
ay gömleğime sürtünecekti elbet
yörük gençlerinin
boynunda gibi ışıldayan yıldızlar da

Meşelerin altında
binbir renk kuşanmış
bir sürü kuş cıvıldaşır
deniz
ıslak bir rüzgâr olup
dağları sevgiyle sarar,
ıssız ormanlarda
geceleri çamlarla konuşaraktan
sevişen böcekler vardır

Daha goncadayken
üzümle anlaşan yağmur
serin yaylalarda
yeni doğmuş
kuzu seslerine yağıyor

Sanki yanımdan geçiyorsun bunları anlatırken
turuncu entarinde çırpınan bir keklik kanadı
bileklerinde kıvır kıvır asma sürgünleriyle

(*Hayatımız Üstüne Şiirler*)

YALNIZ DEĞİLLER, ŞARKILARI VE BİZ VARIZ

Saydam ve ıslak ölüm
eğer boyunlarına geçirilen ilmikten
gökten bir fırtınayı koparır gibi
koparacaksa ciğerlerini
nefesimi onlara vereceğim
kalbimdeki yaşayan tıpırtıyı
gözlerimi onlara vereceğim
oyarak kirpiklerimle dünyada
acıya ve öfkeye dair bütün görüntüleri

Urgan
demir yollarında
fabrikalarda
gün boyunca çığlığın dinmediği
şehrin uzak semtlerine doluşan işçilerin,
pamuk seline yaprak yaprak dökülen
tütünde
zeytinde
fındıkta
çam denizinde ormanların
ve verimsiz düzlüklerinde kurak toprağın
açlığın can çekişini
tırnakla
terle
susturmaya çalışan yoksul köylerin
gözlerinde parlamaya başlayan
umut için düğümlendi

saydam ve ıslak ölüm
eğer boyunlarına geçirilen düğümden
dökecekse körlerin alfabesini
yumruğumu onlara vereceğim
yaşayan yumruğumu
ağzımı onlara vereceğim
yeryüzünün bütün mert ölüleri için
toplayarak kanlı kelimeleri

(*Hayatımız Üstüne Şiirler*)

DOĞADAN İSTEK

Beni geçmişin dehşetiyle besle
beni geleceğin özsuyuyla

Küpeler tak kulaklarıma kirazlardan
mendilimi fesleğenlerle yıka

Bana çılgın bir gürleyiş bellet
yankısıyla kapan üstüme geceleri

Benimle rüzgârları tanıştır
gözlerimi boralara düğümle

Beni kankardeşi bilsin gözyaşların
beni umudunla büyüle

Bana ıssız gecelerden yıldız kaymaları sun
beni ucu kıl birbirine sürtünen çakmak taşlarının

Koynuma başakları yıkayan yağmurunla yağ
kasıklarımı zeytin yapraklarıyla yenile

Ben seni esir alayım şiirlerle
sen beni kul bil kendine

(*Hayatımız Üstüne Şiirler*)

YÜRÜYÜŞLER (3)

Güneşin ışıktan kollarını yakalıyor gök
ağır ağır çekiyor dağın sırtına
tepelerde yangınlar başlıyor
alaca bir kuş
halkalar çiziyor ilk avının üstünde

Kavaklar
gecenin gözcüleri gibi dimdik
yelin hışırtısı
saksağan sesleriyle bölünüyor dallarında
söğütler dereyle fısıldaşıyor
cevizler ilkel adamlar gibi kabasaba

Şehre doğru eserken
eksiliyor rüzgârın uğultusu
kenar semtlerde işçiler
küme küme
fabrikalara doğru akıyor
keser
ve kesik kesik
türkü sesleri geliyor inşaatlardan

Ana caddelerde perdeler örtük
bankaların
ve gıda pazarlarının vitrinleri
çelik çubuklarla örülmüş

Aydınlık
gizemli adımlarla
şehre doğru sokuluyor
ilk ışıkla birlikte
denize açılan balıkçılar
martılar topluyor uzaklara

Gemiler
boğulan bir adamın
sesiyle uyanıyor
trenler
isli bir kılıcı biliyor gökte

Üç arkadaş
güneşin eflâtun bakışıyla
bir mermerin kalbine
çizerek şehrin krokisini
ayrılıyoruz

Patlasa
rahatlayacak bir uyku gibi şehir
kıvranıyor kuyusunda

(*Hayatımız Üstüne Şiirler*)

HATIRLAYIŞLAR (3)

O aşk ki
bana yalnız narinlik
kırağı, mahmuz,
tarçın serpilmiş bir göz
o aşk ki
beni yalnız fıskiyeden damıtmış süzgecine

Ağzım – ki yaralardan
koparılmış kabuk –
parmaklarım -ki bataklıklara
saplanmış sazlardı-
ve her biri tek tek duygularımın
açılmış sonradan
titreşim ve gülümseyişle

O aşk ki
bana yalnız yabanlık
endam, benek,
başıboş azı dişleri
o aşk ki
beni yalnız
uyuşmuş dizlerimle kaçırmış
yapışıp bir atın yelesine
uçurum diplerinden
tan vaktine

(*Hayatımız Üstüne Şiirler*)

ÖLÜLERİMİZ

Her sabah
her sabah
o kusursuz acının kollarında
o kusursuz acının kollarında öpüştüğüm gökyüzü
artık
çırpınan yüreğimi yatıştırmıyor. Ve onun
koparıp dizginlerini
uçarcasına boylu boyunca
sakınmasız çarpışı
heyecanlandırıyor beni.

Bir serçe kümesinin konması karşıki dala
belki hiç bir şeydir,
ama sevgilimin mektubunda bir kuş resmi
beni coşkulandırabilir.
Milyarla yıldız arasında tanırım onu

►►

çünkü seyredince güzelleşir sevginin ışıltısı;
binlerce gözüm var
binlerce şafak halindeyim
anlamak istediğim şeyin karşısında
çünkü anlamak zorundayım;
her sevinç kolayca ele geçmez
insan her acının sahibi değildir,
gökyüzü ve nehirler olmasa toprak da anlaşılmaz
ve hayatın kararı kesin:
son ana kadar onuru koruyanlar yaşayacak
söylenecek son söz kahramanca olmalıdır.

Vurgunum
inceliğinim senin
eyy
yapraklarda bir kuş hafifliğinde sürüp giden titreyiş
vurgunum
bir nehri besleyen suların uyumuna,
taşlara hırsla vuruşuna dalganın

Ölüm seni yanıltmasın...
Nasıl ki yığılır üzerine gecenin karanlığı
gözlerinle birbaşına kalırsın
ölüm öylesine gözuçlarında
savun kavuştur yüreğini
minicik bir çiçeğin bile kökleri
yaşamak hırsıyla uykusuzdur

Ölülerimiz...
İşte Stevan Flipoviç.
Bir kahraman.
Faşistler sarmış çevresini.
Sehpada.
Boynunda ip.
Ve son nefesiyle dalayıp ciğerini
bir bıçak gibi vuruyor kelimeleri dişleri arasından
haykırıyor: 'Kahrolsun faşizm; Yaşasın mücadelemiz!'

Stevan Flipoviç
onurun bekçisi
direnmenin.

Ölüm seni yanıltmasın...
Bir bir düşün yaşayanları
alnını korkusuzca kaldır
kimin yanındasın
yerin neresi
ve senin en çaresiz anında
tek silahın nedir?

Ölüm seni yanıltmasın...
Usanma hayata yaraşan sesi aramaktan
her kuşun palazlandığı bir yuva vardır,
her dal güneşin ve rüzgârın avuçlarında
kendi hevesince boyanır;
çünkü yaşaması gerekiyor bir şeylerin
bir şeylerin bir şeylerin: senin olan

Bak: kollarını bağlıyorlar
son defa bakıyor dünyaya Nguyen Van Troi.
birazdan göğsünü parçalayacaklar.
ama kan onu geriletmiyor.

Başlıyor şarkısına:
Yaşasın Ho Chi Minh; Yaşasın Vietnam!..

Damarlarım damarlarına bağlı yaralarından
çünkü öldürülmek istenen benim de sevincimdir
Nguyen onun siperi...

Bir buğday tanesi midir
aynı titreyişle
toprağa düşer düşmez kıpırdayan
o şarkı... bir buğday tanesi mi?

Ölülerimiz...
Sesleri dünyamız kadar bilge.
Birazdan kalkacaklarmış gibi
uzanıp bir sipere
koyulaşan..
Ölülerimiz...
Bakışları

▸▸

uçmaya hazırlanan bir kartal kadar çevik
vurgunum
gizleyemem.

Sen bağrımı amansızca zorlayan siyahlık
unutma
öldürmekten daha kuvvetlidir ölebilmek.

(*Dövüşe Dövüşe Yürünecek, 1975*)

BİR VEDA HAVASINDAN AYSIZ SEVİNÇSİZ KELİMELER

Yıllarımın en acar
en uçarı
duyguları
nasıl da
yüreğimin en kırçıl
en acımsı
yaraları oldular.
Bu ne yaman
bir rüzgâr?
Sanki gök
bir uçurum..
Bulutlar
kırlangıçsız
ışıksız..
Kırağı vurdu kıra..
Dal sızlanıp kurudu..
Köreldi
kökleri nanelerin.
Itır
kokusundan soğudu..
Bu ne sakar bir duygu?
Bir yanı
yangınlanır
parıldar
bir yanı
canatar solgunluğa..

>>

Kırağı vurdu..
Söndü ateş böceği,
dağıldı ürpertisi ruhuma..

Bir karartıdır artık
en körpe tomurcuğun
en narin gözeneği..
Elveda nazlı bebek...
Elveda kelebeğim..
Yüzünü gecelerin
ıssız boşluğuna gizleyip
için için ağlayan
yanık gelin
elveda..
Yazık ki
bağrımda uğuldayan
huysuz
uykusuz kelimelerle
bu son tutuşum seni,
bu sana son bakışım..
Geçip gidiyor işte
günler
hiç durmadan..
Dilerim
tozlanmasın yeniden
özlemindeki uyum,
o hırçın inceliğin
karlanmasın birdaha..
Ne benimle acılan
ne ömrün acılansın..
Bağrımda uğuldayan
aysız
sevinçsiz kelimelerle
bu son tutuşum seni
bu sana son bakışım..
Elveda mavi çiçek
Elveda tarla kuşum.

(*Irmak Boylarında Turaç Seslerinde, 1978*)

AKDENİZ'İN UĞULTUSU ÜSTÜNDE

Akdeniz
yaslı deniz,
suboyu
uğul uğul
titreşen yüreğimin
tutuşan
dostu deniz..
Akdeniz
ufkun yanağında
uzanır maviliğin
acıyan tomurcuğa.

(*Savrulmuş Bir Ömrün Günlerinden, 1981*)

ELLERİN AVUCUMDA İKİ ATEŞ DAMLASI

Çiçeğinde yeni yeni kamaşan zerdalisi ömrümün,
gülüşümde çekirdeği sertleşmemiş ilk çağlam,
kızım benim, nazım benim,
gurbet elde sazım benim,
yalazlanmış can tanem,
körpe dalım bir tanem..
Sisini gözlerimin, içimdeki dumanı
seziverdin de sanki
acılandın uykunda,
sızlandın huysuzlandın..
Dudakların kurumuş, ter içindesin yavrum!
Kolsuz kanatsız kalmış
geceden beri başucundayım..
Çırpınarak anlamını arayan binlerce sözcük
kabukları koparılmış yaralar gibi
uğulduyor beynimde..
İtiraf etmeliyim ki yavrum
çekip gitse de bir bir
ekmeğe, özgürlüğe, insanlık ve hayata dair
içimi dişleyen düşünceler,
senin bir gülücüğün şimdi

>>

yaşamam için bana yeter.
Geceden beri başucundayım..
İşte, sabaha dayandı gün!
Aşsız, işsiz, kuruşsuz
bir ıssız bayırdayım..
Bebeğim, canımın kıvırcığı,
boranda fırtınada sürgün vermiş tomurcuk,
üzüm tanem, nar tanem,
acar yanım, bir tanem..
Kim kime, dum duma bir tufandayız;
günlerin ağzında kara bir gül,
dikenleri tenimize dayanmış;
ürkütülmüş, sarılmış, acıyla sınanmışız..
İnim inim uykunda nasıl da yalnız
yanıyor yüzün yavrum,
yüreciğin kaşlarında tütüyor,
ellerin avcumda iki ateş damlası,
tutuşmuş rüyaların, sesin duyulmaz,
kendi kollarımızdan başka
saranımız yok bizim..
Yazım benim, güzüm benim;
yemin olmuş sözüm benim;
sana kuş bulmalıyım
sana düş bulmalıyım
gidip iş bulmalıyım..
Koynunda çırpınırken böyle çaresiz
kahrınla tanıştırdın bizi ey hayat
zehrinle tanıştırdın;
alışılmaz bildiğimiz nefrete alıştırdın!
Onurumuz:
senin için sakladığım tek servetim bu yavrum;
süt olmaz, aş olmaz, iş olmaz onurumuz..
Sızım benim, gizim benim,
gurbetelde izim benim;
ateş almış taş altında kalmışız,
gün olur hesabını sorarız elbet.

Wuppertal, Kasım 1987 (Cenk Çeşitlemesi)

KUNDAK

Boyun eğmiş olarak
ya da suskun, silik, uzlaşmış
çekip gitmek istemem bu karanlık alemden..
Alınmamış öcün duygusu bu,
sorulmamış hesabın,
gecesinde gündüzünde dişler durur insanı...
Işte yine o duygunun
kefenden daha soğuk örtüsü altındayım..
Ölmek istemem açıkçası
O örtüyü yırtmadan...
Yaşarken, içimdeki ateşi saçarak yaşamalıyım.

Doğduğu gün tutunduğu ışığı
kıran, çelmeleyen tuzaklar karşısında
insanı ancak kavgası yatıştırır,
sıyrılıp canında sınanmış acılardan
karanlığa karşı söndürmeden taşımak içindeki ateşi...
Korkak da yılgın gibi kirlidir benim için...
Ne teslim ne ihanet,
ne zulüm ne kölelik...
Başkaldırmış olanın mirascısıyım...
Binlerce sızının bağrında bilediğim bu çığlık
tutuşmak için sabırsızlanan
yaşama sevincinin sesidir...
Aydınlığın özlemi solumalı sesimden kendi sesini...
İnsanı kulu kılan her şeyin kundakçısıyım...
Öcüm var, sorulacak hesabım.

Kolu olan savursun ne bulursa üstüne,
benzin, fitil, çivilenmiş kutular,
hayatı karartanların...
Geçtiğim her sokakta,
manşetinde aldığım her gazetenin
zorbalık ve sinişin,
talan ve yoksulluğun yankılandığı
bir dünyanın can çekişen bakışları var..
Başka çare kalmadı,
ne bulursam üstüne bu karanlık alemin

>>

savuracağım...
Avuçlarımda çıralar, kıvılcımlar... yüreğim,
barut, dinamit, zehir...
Kanım böyle ısıtmalı gövdemi,
atacaksa böyle atmalı nabzım...
Böyle direndim ayrılık günlerinde,
sevdiklerimle böyle kucaklaşmalıyım...
Durulmayı özleyen ırmaklar için,
filizin şarkısıyla dokuduğu dallarda
yuvaları dağıtılmış sakalar,
kahır dolu bakışlar, ağıtlar için,
süzgün gözleri için yoncaları kurutulmuş tayların,
korkutulmuş gülüşler, küskün anışlar için,
sevda için, aşk için yaşamalıyım...
Dorukların rüzgârından köz alıp, yalanın inadına,
mazluma zincirle, kırbaçla saldıranların inadına,
yavruları diyar diyar göçer olmuş analar için,
başağı yağmalanmış tarlalar,
deşilmiş, mayınlanmış çayırlar için,
kanlı pusuların, talanın inadına, yangınlar başlamalı.

Nankörün, hilekârın, arsızın kuşattığı değil,
üzülen, seven, acıyan, insanların savunduğu
bir dünyamız olmalı..
Başka çare yok, yangınlar başlamalı ardı ardına..
Zalim, saklanacak karanlık bulamamalı...
Öyle ki, gökyüzü bile çıldırsın sevincinden
alev alev kanatlanan yangınlar karşısında
bir ucundan bir ucuna ufkun, sancılanıp,
yıldırımlarla dünyayı alkışlasın.

Sabahı sabah gibi solumak istiyorum,
güveni güven, merakı merak,
güzü güz, baharı bahar olarak..
Dokunup koklamak istiyorum büyüdüğüm şehrimi,
gençlik günlerimi şarkılar söyleyerek aramak..
Çocuğum dönüşümden kaygılı gözlerle bakmasın istiyorum
giderken arkamdan, bu beni kahrediyor..
Babamın bir ömür boyu yüreğinde koruduğu incelik
yaralanmamalı,

>>

aldatılsam da aldatmayacağım, ona sözüm var,
bu borcu ödemeden nasıl yaşarım?

Yoksul da olsalar, onurlu insanlar doldursun sokakları..
Aşkın da ayrılığın da içten yankılanan
sahici şarkıları duyulsun...
Bölüşmek isteğinin tomurcuğuna uzanamasın kimse
koparmak için..
Yanılmak korkunç olmasın,
ürkmesin birbirinden insanlar.

Yangınlar başlamalı başka çare yok...
Düşlerimi karartacak kadar koyulaşan bu karanlık
dağılmalı..
Durmalı ekrandaki o yılışık uluma,
o çürüyüş, o şımarık saltanat,
azdıkça yaygınlaşan kabalık, kalpazanlık,
o sahte kahkahalar..
Kanlı dişleri tırnaklarıyla
aşımızda, düşümüzde yuvalanan
seçkinler sürüsü efendiler, çetebaşları
ve onların el pençe kapıkulları,
şen şakrak soytarıları kadar
köleliğin prangası o sessizlik de
kül olup ufalanmalı.

Kolu olan ne bulursa savurmalı üstüne
bu karanlık alemin,
mazot, moloz, ateşlenmiş paçavra,
katran, zift, cam kırıkları...
Alçaklık kimsenin yanına kâr kalmamalı..
Hırsız ki işini hüner sayacak kadar pervasız,
katil ki katlettikçe katmerleşiyor,
yağması şımartıyor yağmalayanı,
nasıl başka çare aranır?

Ey dünyanın sahibi,
onu sen buldun, söndürme elindeki ateşi,
tutuştur ufkunu karartan kara perdeyi,
kaderini değiştir!

(*Kundak*, Ağustos 99)

HİDAYET KARAKUŞ

(Doğ. 1946)

ÖLÜLER
BİZİ
GÖRÜR

otelin girişinde kurduk barikatları
kaygılardan tasalardan umutlardan
gözlerimizde düşünceler
beynimizde sözcük demetleri

yanaklarımda geziniyor
tanrının buzdan eli
parmak uçlarımda
uzak denizler karıncalanıyor

gül'dük kül olduk bir akşam üstü
el yazılarımız aktı göklere
yazılarımız ki bayrağımızdır
rengini özgürlüklerden alan

o'ydu göğsüme verdi sevincinin ateşini
merdivenlerde tırabzanların dibinde
saçlarının dağılan sarışınlığında
baş döndürücü baharlar
kapandı yüzümüze bize küstü
odalar telefonlar loş aynalar

sırma saçlarıyla öpüyor şimdi
derisi birinci derece yanık
omuzbaşlarımı
ürperiyor göz kapaklarım
sabahı çarşaf gibi serdiğimiz morgta
biraz daha sarılsa ayağa kalkacağım

dokunsam dirseklerim üşür
dokunsam dudaklarım donmuş
dokunsam isli derimin gözenekleri
gül yanaklarını kurutur
göğsüme sokulu bir bağ bıçağıdır
kubilay'dan beri ölümün mor damgası

yine de yaşıyoruz çok şükür
duvar ilanlarında kitap resimlerinde
tutanaklarında mahkemelerin
iftiralar karalamalar ince sefil
bizden ölümlerce uzak çizgiler
aykırı dursa da bedenlerimiz
yaşamın içinde yaşıyoruz şükür

gün doğdu karınca kanatlarında
uyandı sofralarda çay bardakları
çeşmelerde su tarlalarda buhar
uyandı çayır kuşları
ışık gibi dolaşıyor ruhumda kanım
her şey bir öpücüğe bakar
hadi deseler uyanacağım

biriniz öpsün beni
unutsun yakıldığımı tuzaklarda
kalp atışlarımı uyandırsın bir an için
söylesin usanmadan yarınlara yüzümü

(*Ateş Mektupları*)

AHMET ÖZER
(Doğ. 1946)

KUĞU VE KADIN

kuğu gibiydi kadın
boynundan ellerine uzanan ırmak
buğdaylardan geçen ipeksi saçlar
ve teninde çiçek açan gelinliğiyle.

sesi düşüncenin uçurtmasına takılı
elleri ellerime değerken gökkuşağı
yüzü göle dökülen ayışığı.

kuğu gibiydi kadın
dağların geceye hazırlandığı bir akşam
ormanların/diz boyu çayırların renginde
papatyaların ve kırlangıçların yelinde.

ömrünce bir manolyaya su vermişti
kanatlarında güzelliğin ışığı
sevginin aynasına dökülüvermişti.

kuğuydu kadın
geceye damlarken sıcaklığı
suyun sesi katılıyordu aşkına
bir de bembeyazlığı yaşamın.

(*Aşkın Taçyaprağı*)

HÜSEYİN PEKER
(Doğ. 1946)

KAHVERENGİ CÜCE

İster parlak kuşak bir dergi sayfasında
İster rastgele masa başına bırakılmış kâğıt parçasında
Tutunsun elinize bizden kalan şiir demetleri
Arasında okunuyorsa kayış dili, Akdeniz ateşi
Dizeler ayrılmıyorsa havalı çekiçle birbirinden
Gök adalar yaratıyorsa okuyanın göz bebeklerinde
O şiir bizimdir, kara kirli sayfada doğsa bile

Samanlıkta iğne aramak şu şairin işi
Süs geçiyor iç geriliminden
Doğuyor odasında yaratıcılık ateşi
Ayırt edilmez masa başındaki şiirle
Yayınlanmış güneş halısı ürünleri birbirinden

Sekiz kutuplu bir dünyadır onunki
Gökyüzünü daraltır, ırmakları kısaltır
Gizemli kayalıklar yaratır kendine
Sanki şair değil, kahverengi cüce
Dizelere tutunmak size kalmıştır

Kalın dağ kazaklarıyla karşılar bizi
Kumaşına iş işlemiş
Terletir onca koşturmanın arasında
Şiirin yarası boncuk ve tüylerle kaplıdır
Şairin düşüyse gök taşıyla uğrar üstümüze

(*Yer Bezinden Bir Köle*)

Mehmet Taner
(Doğ. 1946)

BÖĞÜRTLEN

Kokumla yaşıyorum, dağ, orman kokuyorum ben
Çalı kokuyorum, ıssız bozkırlar kokuyorum, tren kokuyorum
Patikalarda böğürtlenler korku içinde çekilirler derin yarlardan
Yılgın seviler kokuyorum, böğürtlen kokuyorum

Yaşadım bir su gibi, eriyerek
Köpek havlamaları gibi.
Çınlıyorum da, kimsesiz çocukların uykuya geçmeleri nasıl çınlarsa;
Sonsuz ve mutsuz olanı duyuyorum yalnız.

(*Arka Oda*)

MİSİ

Mis gibi şeftalinin sırasıdır şimdi
Haziran maziran derken o da çıkacak

Aldatılmış ruhum çıkacak

Adım deliye çıkacak

(*Arka Oda*)

AHMET TELLİ
(Doğ. 1946)

GÜZ GELMEDEN

Sırtında taşıdığın kıl heybe
dağ rüzgârı ve lor peyniri
gibi doluysa kır çiçekleriyle
sesler türkülere dönecektir
üzünçse ışıklı bir sevince

Dudaklarında özlem türküleri
ve gözlerinin menevşesinde aşk
çağıldıyorsa çavlanlar gibi
usulca gir umudun menziline
hüznü gerilerde bırak

Türküler paylaşılıyorsa eğer
dağ rüzgârları paylaşılıyorsa
sevinç de dahildir buna
ve o zaman bütün bir yaşam
paylaşılacak kadar güzeldir artık

Heybendeki kır çiçekleri
bir yangındır güze doğru
tutuşturur yüreğinde
uzak özlemlerin külünü
hiç beklemediğin bir anda

Güz gelip de yangın başlamadan
tutmalısın doğanın yelesinden
yüreğindeki sabah olmadan
gül bahçesine sevda hevengine

(*Saklı Kalan*)

SOLUK SOLUĞA 2-

Büyük aşklar yolculuklarla başlar
ve serüvenciler düşer bu yollara ancak

Onlar ki dünyanın son umudu
soyları tükenen birer çılgındırlar

Ne bir adresleri vardı onların yeryüzünde
ne de aşktan başka bir sığınakları

Ama yaşarlar dünyanın dört bir yanında
Ölümle alay ederler sanki

Nerde beklenirse ordaydılar
bir kez bile gecikmediler ömür boyu

Neydi onları ordan oraya
savurup duran şey

Onları daima yalnız kılan
neydi bu yaşam denilen gürültüde

Her dilden bir adları vardı onların
ama hiçbir ülkenin kimliğini taşımadılar

Sarışındılar belki de esmer
yani birçok yüzün bileşkesi

Ne altın arayıcısıydılar
ne de aylak bir gezgin

Vurulup düşseler de her kuşatmada
serüvencidir onlar ve hiç ölmezler

Ki onlar hep yalnızdır ve her nasılsa
Bulurlar heder olmanın bir yolunu

Onlar ki bu dünyada
kahraman olmaya mahkûmdurlar

Sislenen anılar kaldı bize onlardan
renkleri bozulup duran solgun anılar

Nasıl yazılmalı ki silinip gitmesin
bulutlar gibi çekilmesin gök boşluğuna

Bileği güçlü ve gözüpek avcılar mıydı
onları kuşatıp yeryüzü cennetinden atan

Yoksa kendini tüketen hüzünler miydi
vurulup düştükçe ışığını karartan

O serüvenlerin günlüğü tutulmadı
yazılmadı o insanların destan şiiri

Parça parça ettirilseler bir kartala
(ki sanırım böyle oldu sonları)

Fışkırır yüreklerinden
başarısız ihtilallerin yangınları

(*Su Çürüdü*)

GÖÇ

Göç oldu bir acıdan öbür acıya
oysa sağrısı kurumamıştı atımızın
daha dün sürüp gelmiştik buralara
bugün göründü yine yolların ucu

Devrildi kıl çadırlar seher vakti
usulca uyandırıldı çocuklar
ve kadınlar bohçası çözülmemiş
bir keder gibi düştüler yola

Turnalar gitti biz gittik
bitmedi peşimizdeki nal sesleri
nerde konaklasak tedirgindik
kuruyordu ırmaklar ve göller

Bir yangın gibi taşıyıp durduk
kederi ve acıyı göğsümüzde
yer gök duman içindeydi sanki
genzimizi yakıyordu ayrılıklar

Zulüm bırakmadı peşimizi hiç
biz gittik o buldu izimizi
konar göçer olduk yedi iklimde
tanığımızdır dağlar taşlar

Yalnız bir öfke ışıltısı kaldı
gözlerimizin yorgun sularında
yaşamak bir inat oldu artık
yaşamak bir direnme oldu zulme

Ve işte devrildi yine kıl çadırlar
göç başladı bir acıdan bin acıya
Geride akşamın küllenen ateşi
ve susturulmuş çocuk sevinçleri kaldı

(*Su Çürüdü*)

ANA

Öner'in anası için

Kayıp duruyor bakışları
duvardaki resme ve kapıya
oğul mu beklediği, sevgili mi

Belli ki yaşıyorlar hâlâ
uzun uzun yaşıyorlar belli ki
bırakıp gittikleri anılarıyla
Çıkıp gelirler bir gün belki
Üşümüştür çünkü toprağın
soğuk yalnızlığında birisi

Öteki arkasında parmaklığın

(*Su Çürüdü*)

MURTAZA VURAL
(Doğ. 1946)

USTASI OLACAĞIZ İŞİMİZİN

I

Çırağız
her birimiz
tan atanda başlarız işe
bütün gün kir pas içinde
vururuz çekici örse
                    öfkeyi yüreğe
Hasretiz sabah uykularına
                              ve güneşe
ustası olmak için işimizin
takmak için kolumuza
                    altın bileziği
katlanırız bunlara
yaşımız çok küçükmüş
solmuş gülümüz
                    yaşamın baharında
böyle diyor Sefer usta

II

İlk işimiz açmak dükkânı
silip süpürmek ortalığı
duymaktansa küfürü
yemektense tokadı
üretime hazır etmeli çırak
patron gelene kadar dükkânı

Çekiçler çıkarılmalı sudan
maskelerin camı silinmeli
kovulmak istemiyorsak eğer
patronun aradığı eline gelmeli

Çay söyle
                    kahve getir
kaynak çapaklarını taşla
demir kırpıntılarını toplayıp
                              bir kenara koy
takımları yerli yerine diz
        elimizden önce
        nasırlaştı ensemiz
        Ahi Evran'dan bu yana
        bitmek bilmedi çilemiz
Bizim için
eti senin
kemiği benim dendi
köleliğimiz
bu sözlerle perçinlendi

Büyüyoruz
küfür duya duya
tokat yiye yiye
suyu zehir bıçaklar gibi bilenerek

Büyüyoruz
yaralı parmaklarına
işeyerek birbirimizin
nakış nakış işleyerek demiri
ayva sarısı
                    meneviş rengi
susuzluğa doyurarak çeliği
ustası olacağız işimizin
ve sahibi
sabahları açan çiçeklerimizin

Hınçla dolu damarlarımız
altın bileziği
kölelik zinciri yapanlara

Kine kin ekliyor kaynağımız
öfke soluyor körük
bedenimizin bereketini çalanlara
ve puntasını koparıyor özgürlük

En güzel dünyayı armağan etmek için çıraklara

(*Terimle Suladım Hollanda Lalelerini*)

HÜSEYİN YURTTAŞ
(Doğ. 1946)

BİR SİLVAN GECESİ

sen de yaşasaydın o silvan gecesini
kaç adamı gözün ısırır gibi olurdu
yağmurlar taşırdın gözlerine
hüzün sıvanırdı dört duvarına
cüzzamlı bir oda arkadaşıyla bölüştüğün odanın

sana da bir şeyler sorarlardı elbet
zındanlardan bakan o gözler
ana, baba, yar, memleket
neyin varsa sevdiğin, unutur gibi olduğun
kırbaçlardı belleğinin yorgun atını
giderdin sisler içinde bir çocukluk akşamına
bulurdun küçük yüreğinin sevgilisini
batan günün uzak arkadaşlığında

bir yıkıntıya işerdin kaçamak
batman'dan gelen tankerler geçerdi
kaldırımları tarardı gözlerin
bir adam durdururdu
çakılar, çakmaklar gösterirdi, satacak
yüzüne güvenirse yeşil saplı sustalılar
        düşünürdün:
                – bu bıçaklar hangi yüreklere saplanacak?...

sen de yaşasaydın o silvan gecesini
yolda kalmış bir yolcu olarak
gözlerin nöbetini tutardı yolların
sürgün bir otobüsü tanırdın sonra
küfürler savuran şoförüyle
tozlar bırakarak giderdiniz ardınızda
silvan'ın güne batmış o gariban sabahında

sonra bir solgun resim olur asılırdı duvarlarına
o bir gecesi silvan'ın
arada bir belirip yiterdi buğulu aynalarında

(*Uzunçalar*)

AHMET ADA
(Doğ. 1947)

YARALI GÜLLER

Koyunların ilk merhabasıyla
Dağ eteklerinden dökülür kuş sesleri
Giderim güne karşı bayırda
Çeler gözlerimi papatyaların şöleni

Günlerce gecelerce aylarca
Külhan uykusuz sevdalı
Şehir kalır arkamda
Bir yanı ışık tufanı
Bir yanı gözbağı

Fabrikalarında
Emeğin cengi vurur
Hırçın
Güzel
Halayda

Yüreğin bordasında rüzgâr
Selamlar o çelik öfkeyi
Harami elinde mahzun
Yaralı gülleri

Bulutlar gider, nergisler
Giderim yamaçlarda düşünceli
Çelik pırıltısı taşır düşlerim
Bir yanım kıvılcım
Bir yanım kar çiçekleri

(*Gün Doğsun Gül Üstüne*)

BAĞEVİNDE OZAN

Düştü ilk yaz yağmuru
toprakla söyleşen rüzgâr
kokusunu verdi günbatısından

►►

bulutsu kekremsi
öpüşleri ağulayan

Kuyu dibinde bağevinin
yüzyıllık yalnız testi
gibi susuz, kandilsiz halka
el verdin gönül verdin

Sen ki okyanusta damla
ayın altında derin mavi su
balıkçılara muştusunu dağıtan
bulutlarla sevdalı cankuşu

Ey çocukların kuşların akranı
alınterinin gümüş sesi ozan
rüzgâr gülü şarkın dizildi
günü uyandıran kuşlardan
basımevi çıraklarından al haberi

(*Gün Doğsun Gül Üstüne*)

YAĞMUR, TOPRAK, KEDER

Oturdum kır kahvesine
Havada toprak kokusu

Yumuşacık yağmur yağıyor

Okulsuz çocukların düşlerine
Işığı tüketilmiş
Can kara gözlerine

Yağmurla toprakla yaralı
Bir güz kahvesinde ikindi
Küçücük bir çocuğun saflığı
Doldurdu yüreğimi

Bugün gonca alevi keder
Ufkuma inceden yağıyor
Yağmurla beraber

(*Gün Doğsun Gül Üstüne*)

ARKADAŞ Z. ÖZGER
(1948-1973)

FERHAT

kara yeller ak yelleri dövende
sevdanı yüreğine kuşat
al sesimi vur kanının gümbürtüsüne
zamanıdır dağları delmenin, Ferhat

dağların başı yaslı
Ferhat'ın sevdası kan ağlar
yüreğin sağlam, bileğin güçlü Ferhat
istesen dağlar dağlar...

ateşi üfle Ferhat
körüğü iyi kullan
bu can bunca hasrete dayanır
soludukça içimde sevdan

sevdan ki bir yıkıcı kuştur yüreğimde
gümbürder zulme karşı kan gibi
ölürsem dağlar için ölürüm Ferhat
kalırsam vuruşkan şahan gibi

(*Şiirler, 1974*)

İSMAİL UYAROĞLU
(Doğ. 1948)

GÖKYÜZÜ VE ŞİİR

Bir kelime gelir, sürtünür, yoklar beni
Anlarım, bir şiirin elçisidir
Bırakır hemen elimdeki işi, sokağa çıkarım
Bakarım, günlerdir içimi sancıtan şiir
Orda, esinimi ışığından süzdüğüm
Sonsuz göğün altında
Bana incecik gülümsemektedir

(*Yakında*)

GECEKONDUSU YIKILAN KADININ TÜRKÜSÜ

Beş gün su taşıdık dereden
Musa, Mahmut ve ben
Ter değil kan aktı yol boyu
İnce ince gül tenimden

Yıkma zalım yıkma kondumu
Yarın hesap sorulur devran döndü mü

Dere uzak, yol taşlı
Mintanım ıslak, yaşmağım yaşlı
Tepemde güneş diye bir ejderha
Ki yedi değil yüz bin başlı

Yıkma zalım yıkma kondumu
Nerde yatar yavrularım gece oldu mu

Biz nerdeysek o orda
Musa on, Mahmut yedi yaşında
Su taşıdık tam beş gün
Kıpkırmızı bir göğün altında

Yıkma zalım yıkma kondumu
Yarın hesap sorarlar devran döndü mü

Çimentoyu, tahtayı, briketi
Babaları taşıdı, babaları çattı
Yiğit Osman'ım benim, aslan Osman'ım
Uyumadan gece vardiyasına çok gitti

Yıkma zalım yıkma kondumu
Nerde yatarız erkeğimle gece oldu mu

Komşular da yardım ettilerdi
Gül'ün kocası, Zehra'nınki, Esma'nınki
Hepsi iyi komşu olacaklardı ama
Hey gidi kahpe dünya hey gidi

Yıkma zalım yıkma kondumu
Yarın hesap sorulur devran döndü mü

Perdelik alacaktım İstanbul'a inip haftaya
Ucuzca bir şey, pek iyi olmasa da
Zehra'nınkiler gibi iri iri
Çiçekleri olsun istiyordum mutlaka

Yıkma zalım yıkma kondumu
Nerde yatarız çoluk çocuk gece oldu mu

Çatısını da kurduk muydu
Artık ne çimentoydu, ne briketti, ne suydu
Ama feryadımızı duymayanlar
Bir evimiz olduğunu hemen duydu

Yıkma zalım yıkma kondumu
Yarın hesap sorulur devran döndü mü

(*Yakında*)

ÖLÜM HAYATI KUŞATALI BERİ

Kül yağıyor gökten
Kül renginde güneş
İki şey örtüyor kırları
Kül ve leş

Neye uzatsam elimi dağılıyor
Bütün eşyalarda ölümün tozu
Aynı anda yakıyor genizleri
Öfkenin ve göz yaşının tuzu

Kimi kanla besleniyor kelimelerin
Kimi kelimeler paslı
Ne kadar kafiyesi varsa hayatın
Hepsi de ölümle cinaslı

Ve ölüm hayatı kuşatalı beri
İki şey yan yana gelişiyor evlerde
Babalar bıçak biliyor
Analar yaslı

(*Hayatı Karşılayan Şiirler*)

NECATİGİL İÇİN, SAYGIYLA

Bir kayanın
Uçuruma yuvarlanırken
Çıkardığı gürültüye
Benzer her halde
İnsanın hasta yatağında
Ölümü gördüğü an
Attığı çığlık

Ama hocanın ki
İnce bir çiçeğin
Sapı kırılırken çıkardığı
Ses kadar mutlaka
Hafifti

►►

Tıpkı şiiri gibi
Usul bir ah:
Ölüyorum eyvah!

(*Hayatı Karşılayan Şiirler*)

SEVİNÇ

Sarılıp birbirinize çocuğunuzla
Uyudunuz mu hiç?
Akan uyku değil sanki aranızda
Uyku hafifliğinde bir sevinç

(*Hayatı Karşılayan Şiirler*)

ŞİİR ÇİÇEĞİ

Kimi zaman düşlerim suluyor
Kimi zaman gerçek
Günü vakti dolunca
Bir de bakıyorum, kalemin ucunda
Açıvermiş bir çiçek

(*Şiir Kitabı*)

ŞİİRİN ÜÇ KURALI

Hayatın bağrından
Kanayarak kopan kelimelerle
Kurulur şiir
Bir

Şiir sızlanmaz, haykırır
Ama sızlayan yanını da
Duyar insanın içindeki
İki

Ve şiir geleceği bildirir
Ve gösterir gelecek kimin elinde
Kimdedir güç
Üç

(*Şiir Kitabı*)

UÇURUM

Şiir uçurumdur
Ve çiçekten bir köprü
Geçer üstünden
Gerçeğin kıyısına uzanan
Düş kıyısından

Kimi ulaşır karşıya uçar gibi
Kimi ulaşamaz, düşer
Kimi de boşlukta asılı kalır
Düşerken tutunabilirse
Bir kelimeye eğer

(*Şiir Kitabı*)

AZER YARAN
(Doğ. 1949)

KARADENİZ ŞARKILARI'ndan

Ansızın içimde bir deniz ürperdi,
Kuşkunun ilmiğinden geçti umut,
ey şehir çığlıkları gerdin,
Başucunda kara bulut.

Akşamdı, kesti şarkıyı kıyı
Geçmiş yıllardan neler anlattı, neler,
Banklarda işlek bir mırıltıyı
Kışkırtıyordu yumşak gölgeler.

Dolanarak gündüz bir adak ağacına,
Dalgalar talih diler,
Gece rıhtımın altın zincirine
Asılıdır altın gemiler.

Ama ağır sancılar taşıyor kıyımız,
Yamaçlarda kadınlar, yangınında derin ahların,
Tepelerimizde eziliyor yorgun toprağımız
Altında nükleer silahların.

(*Mayıs*)

VARNA'DA DOSTLARLA

Çekiyor keman yayını kıyının çiçekliğinden,
Çarşaflara doluyor Karadeniz soluğu,
Güneşin ve doğanın fısıltıları.
Yürekler güzel, ekmek gül, makina gül,
Uyanınca beyaz balkonlardan görürsün,
Yanına sokulmuşlar kızıl kuşlar.
Anneler gözlerine güven doldurmuşlar
Ve yüreğin çağlayanlarında kayıyor çocuklar.

▸▸

Toprağı ve denizi emekte örgütlemişler,
Martılar ışığın sevgisini kokluyor,
Bahçelerde aynı yemişler
Ve aynı yeşil dağ suyundan doğma bir kız
Telini incitmeden gül topluyor

Devrimler ve berrak belgiler taşıyor yüzüyle
Ak şakaklı ülkemin yanıbaşında.
Ve ülkem gibi doğanın bağrından yunmuş özüyle,
Gülüşünde eski acılar taşıyan ihtiyarların
Ve korular gibi gülen çocukların yurdu,
Ak şakaklı ülkemin yanıbaşında.

Dillerde aynı hava, omuzlarda aynı halaylar,
Dostluktan damıtılmış kadehlerde içkiler.
Ve sevginin gelip dayandığı bir duvar,
Ki bir yanına halkım şölenler kurmuş,
Bir yanına onlar güller dikmişler.

Doludizgin bir güneş Varna sabahlarında,
Saçlarını döküyor bir kız güne,
Adı barış, soyadı dostluk.
Ve bir demet aşkla ellerimde
Ben nasıl da vurulmuşum kalbine,
Kardeşler nasıl da benziyor çocuklarınız,
Büyüyerek özgür bir sevecenlikte
Oyunlarıyla ve özlemleriyle bizimkilere.

Gün olur ince sofralarımızda
Oturur, birbirimize birer buket türkü veririz,
Kıvançla çınlatırız kadehlerimizi:
Siz bize gelirsiniz, biz size geliriz,
Aynı daldan koparırız yemişleri.
Yüreklerin köprüleri açılır,
Bizler de geçmeden, birer sonbahar gibi
Bırakmadan ardımızda acıları ve sevinçleri.

(*Mayıs*)

SEYYİT NEZİR
(Doğ. 1950)

DAĞLARIN SİPERİ

Akranıdır
Ağzı taçyaprağı yâr.
İnce usul boynuna al dudaklarını
Açarken gelincikler
İlkyazı sesleriyle süslediler.

Dilleri ekmeğe dönmezken daha
Ağıt öğrendiler.
Lokmayı bölemeyen ufacık elleriyle
Döğündüler.

Gönül gönlü tutar.
Gözün ıraklığı gönülsüze arkadır.
Gönülleri körebede bile
İlikle düğme gibi sarılıştılar
Ve kaleme ve yazıya ilk
Birbirinin adıyla alıştılar.

Velâkin dünyanın illeri muhannetlik
Ferhadın gürzü kaç para
Yoksulluk dediğin prangadan dağ
Bir acayip güç erişemez zebellâ
Ne kurşun değer alnına
Ne böğrüne bıçak

Gidi felek nâmerdin koynuna yâr
Güzelim gerdana
Altın dişlerden çürükler dizerek.

Ve artık dağlar da fukara...
Ömrü bütün yanası, kül olası yürek ah
Sana dağların da siperi yok.

(*Dağları Öylecene*)

OZAN TELLİ
(Doğ. 1950)

GÜNEY GECELERİ

serer sarı saçlarını
salkımsöğüt serin suya
su seviyle kucak açar
ilk akşamdan doğan aya

gönlüme gökbeşik olur
sonsuzluğa kuşak olur
samanyolu boydan boya

kadifeden gece gümüş
börtü böcek ninni okur
evrence bir duygu ve düş
gökgergefte yıldız dokur

sırılsıklam salkım saçak
sarhoş asmanın üzümü
şarap olmaya ezilir
ince imbikten süzülür
dindirir sevda sızımı

mor bulutlar yüreğimde
dağa duman gibi durur
buz dondurur eteğinde
saçında yıldız yandırır

çalkan mavi deniz çalkan
yürek değil bu bendeki
volkan mavi deniz volkan

ışkın damardır ışıktan
bu gönlümün duyargası
ürperir mavinle senin

rengi sıcak suyu serin
ey sabırlı toprak testi
kara derin gecelerin
iççekişi nasıl esti

kekik koktu buram buram
salındılar sıram sıram
sülün selviler bilgece

ak kavaklar konuştular
yaprak dilleriyle
şıpır şıpır çokseslice

deli gönlüme usluca
uzun havalar çaldılar

ben özümde ney'i duydum
argın akan suyu duydum
ve esridim bir ezeli
yorgun şarabın tadıyla

gök yıldızlı harmanidir
onu kuşanıp giyindim
ve oturdum bağdaş kurup
ulu çınara dayandım
aynakışlı güzel gece
senin ninninle uyandım
yıldız bana yardır diye
senin ninninle uyudum
düşte dostlar vardır diye

ateşböceği bağrında
ağan yıldız gibi yüzdü
ateşten inciler dizdi
senin zenci saçlarına

renginden bir yudum içtim
bir yudum da al şaraptan
içimde üşüdü sümbül
nar çiçeği yandı aşkla

nilüfer erince erdi
yaprağını göle gerdi
ak çiçeği uyur suda

ışık dikenidir ışık
başakların kılçıkları
karanlıkta ince ince

akşam olup gün dönünce
içerim kalaylı tastan
dolunayın ışığını
deli gönlümün yavaştan
ırgalarım beşiğini
bebeler uyur bağrımda
bebeler büyür bağrımda
cıvıl cıvıl çoğalırım

yakamozlar gümüşlenir
akışır yeşil yosunlar
kumlar kaynar kumlar oynar
sularında mor denizin
kayaları kıyıları
yalar duvaklı dalgalar
tadını duyarım tuzun
serin yelin esişiyle

kuştüyünden sevinç bende
hüzün bende gülsuyundan
bende düşün bende duygu
düş bende uykular boyu
gecelerinde güneyin

yelin suyun söylediği
sazlıkların senfonisi
kuyu kuytuların sesi
toprakların dinlediği
bağrımı verip yattığım
gecelerinde güneyin

arı peteğinde uyur
bala banarak dilini
sunam yatağında uyur
bana sararak kolunu
gecelerinde güneyin

karınca toprakla kurar
buğday düşünü düşünü
yükü kendisinden ağır
gider taşını taşını
gecelerinde güneyin

sarhoştur eğer başını
kardeş yapraklı palmiye
her ağaç gibi ayakta
o da razıdır ölmeye
gecelerinde güneyin

bir kuş öter titrer eli
tam-buramın ta derinden
gönlümün ince yerinden
gecelerinde güneyin

nar çatlamış nar ikiye
yüreğimi yar ikiye
yeryüzüdür bir parçası
bir parçası gökyüzüdür
gecelerinde güneyin

ah güneyin geceleri
bitse dünya acıları
gündüz kadar güzelsiniz
cangözüyle bakınca siz

(*Şahince*)

BARIŞ PİRHASAN
(Doğ. 1951)

TARİH KÖTÜDÜR

İşte gençliğimin şiirleri
İlk gençliğimin
Güzel şeyler
Deli saçmaları
Beceriksizlikler
Şehvetle titreyen parmaklarla yazmışım onları.

Bir çocuk için
En güzeli
Belki bütün yazdıklarımın en güzeli
Gövdemi ılık
Kirli
Pırıl pırıl bir havuzda düşlerdim
Göğsümde nilüferler
Su çiçekleri

Garip bir çocuk dediler bana
İçine kapalı
Güçlü
Onun koluna girerdim
Zayıflığı çekerdi beni
Acımasız pırıltısı
Geceleyin kendini sevmesi
Organları

Çocukluğumun şiirleri
Hepsinde umarsız bir çığlık
Zavallı
Traji-komik
Şanlı tarihim:
Ne zorbalar geçmiş beynimden
Ne haksız kıyımlar olmuş gövdemde
Kimler can vermiş hapishanelerde
Hangi sınıf egemen?

İlk şiirlerim
Alaycı bir göz
Kirpiklerinde tohum
Düzensiz patlamalar
Yaralı omuzlarım
Biri kavga türküsü
Acemi
Çığlık çığlığa
Yarım

Bütün bunlar şimdi geçmişte kaldı
Çocukken yazdıklarım beni yüreklendiriyor
Bir budala gibi
Yoksul bütün halklar gibi
Şaşkın bir el yazısıyla
Ayaklanmalar tasarlıyorum.

(*Tarih Kötüdür*)

KAPALI GÖL

Bir göl yanına vardım
Aynasına eğildim
Dedim: Bir yudum su ver
Dedi: Çok uykusuzum.

Küçük bir dere oldum
Dağa çıktım hız aldım
Gölün yanına vardım
Gözlerini kapattı.

Geceden yıldız çaldım
Kıyısına uzattım:
Neden verdin bunları
Benim içim tuz dolu?

Soyunup kuma yattım
Eğilip göle sordum:
Benimle ağlar mısın?
Dedi: Çok uykusuzum.

(*Tarih Kötüdür*)

LA ESMERALDA

Kollarından vurulmuş paslı çiviyle
Çarmıhta dolaştırıyorlar Esmeralda'yı
Gözdağı olsun diye bütün halklara
Çarmıhta dolaştırıyorlar Esmeralda'yı

Adını çaldılar bir köylü kızdan
Bir çiçekten çaldılar adını
Sürdüler karanlık bodrumlarına
Yoldular kanatlarını

Çaldılar rengini And dağlarının
Doruklarına yağmış süt beyaz kardan
Dikenli tellerden urbalar dikip
Gerdiler sırtına cüzzamlı yelken

Kaldırdılar sabah uykularından
Böldüler binbir direkli düşlerini
Tırmanıp kirli insanlar küpeştesine
Astılar ozanın kanlı bileklerini

Açtılar yarayı bir usturayla
Dolarla, tankla açtılar yarayı
İşte sunuyor kancı korsanlar
Halklara bir katil gibi Esmeralda'yı

Elleri oysa Esmeralda'nın
Temizdir bereketlidir
Ya tohum saçar tarlanın birine
Ya su gözünden tohumlar devşirir

Sesi güleçtir Esmeralda'nın
Yel vurdukça saçları türkü söyler
Dostlarıyla başbaşa ekmek yemek
Kitap okumak ister

Evleri vardır Esmeralda'nın
Bütün işçi evleri gibi
Çöreklenmiş çatısına Pinoçe
Yağmalanmış küçük yoksul mutfağı

Dinleyin sinsi hışırtısını
Yaklaşıyor bize de yılan tekne
Suçluların suçluları sırıtır
Salhaneye dönmüş güvertesinde

Ve işçiler, gencecikler, analar
Koşuyorlar rıhtımlara, doklara
Bu gelenler dostu Esmeralda'nın
Görevimiz, taşlanacak Esmeralda

Taşlanacak ağaracak yine süt
Taşlanacak zorbaların gözdağı
Taşlanacak gülsün diye gökyüzü
Taşlandıkça kurtulur Esmeralda

(*Tarih Kötüdür*)

GARİP BİR SAVAŞ

Önce tanklar geldi,
Cephede yerlerini aldılar.
Öncü birlikler çoktan keşfe çıkmışlardı,
az sonra telsiz bildirdi roket hedeflerini
Tantana başladı.

Onca transistör, havan topu, er
Bir komutla
Mızrak oluverdiler.
Toprağın çeşitli yerlerinden
Kopup gelen sürüyle insan
Başladı acı çekmeye.
Kırıldılar, yırtıldılar, parçalandılar,
Kalanlar adım adım, hendek çukur
Kararlaştırılan kente ilerlediler.

Bir asker vardı ki aralarında
Bozmakta savaşın ciddiyetini
Saçları taralı, üstü başı temiz pak
General oldu
Yönetti birlikleri,
Pilot oldu bir ara,
Sonra bir miğfer geçirip
Çatışmanın en civcivli yerine seyretti.

Anlaşılan bu mehmetçik şerbetliydi kurşuna
Şarapnele, alev makinasına, el bombasına
Ast üst tanımadan büyük bir zevkle
Dolaşıp durdu, yorulmak bilmeden
Siperden sipere.

Kent alınıp, erler dalınca sokaklara
-Sıkılmış olmalı oyunun tekdüzeliğinden-
Bir makinalının önüne attı kendini.
Kanlar içinde düşüp çamurlu yola,
Seyretti yattığı yerden
Savaşın gidişini.
Önce arkadaşları, sonra bir kamyon,
Sonra koca bir tank geçti üstünden,
Donuk gözlerinin ardında keyiften kımıl kımıl
Gözledi parçalanırken gövdesini
Pike yapan uçakları
Kenti boğan sisi.

Tarih bu, yazmaya adam gerek.
Eylemi ölümsüz kahramanların.
İşte İstanbul, Burçlar, bayraklar,
Asılı topuğundan bir serdengeçti
Arka planda ticaret ve rüzgâr.

(*Tarih Kötüdür*)

İZZET YASAR
(Doğ. 1951)

KÂR ŞİİRİ

kapılarıyla geçiyor kullar
güneş dille yazılı mezar taşlarına

tefeciler tefe koymuşlar
kafeslenmiş ayılar sessizlikte aç oynuyor

şimdi gökten ecdâd inecek
ve bütün idare meclislerinin âzâsını öpecek

neden şaşıyorsun? artık değer kaldı mı hayatta
gemisinden kurtulan kaptandır

sertadımlarla geçen işbölümünü dikerek
bahar, yaz ve kâr aylarıdır.

(*Yazko Edebiyat, Nisan 1981*)

ABDÜLKADİR BUDAK

(Doğ. 1952)

SİVASLI

Ah hangi apartmanın
Sorsam kapıcısına
Aldığım karşılık beni
Yürekler acısına
Bırakır, utanırım
        Sivaslıyım gardaşım
        Bir koca dağ İstanbul
        Ben önünde Ferhatım
        Unufak edeceğim
Diyor ama aldanma
Yaşamda dağı taşı
Sivaslı İstanbul'da
Bir Selçuklu gözyaşı

(*Geçti İlkyaz Denemesi*)

MECNUN

Dönmüş bugün çöllerden
Bulurum diyerek Mecnun
Leylasının düşüyle
Çatıları göğe değen
Bir kentin eteğine

Çiçeksiz balkonunda
Beş çayı içiyormuş
Şen konuklar arasında
Leyla Hanım keyifle
Koyvermiş kahkahayı
Acının nişanı Mecnun
Karşısında diz çökünce

Bir yolunu bulup sızmış
İksirin içine kan
Saç takma kirpik boyalı
Bir öpüşme boyudur aşk
Kays, Mecnun oldu olalı

(*Şimdi Yaz*)

ÇİÇEKSİZ PARK AKŞAMI

Son ihtiyar boyası
Dökülmüş kanepeden
Kalkıverdi ayağa
Nasılsa birden

Cılıs sesi çiçeksiz
Parkı dolaştı: Hasaan
Gidelim yavrum haydi
Karanlıklar basmadan

Gerdi kanadını göğe
Karşı ağaçta son kuş
Belli ki çiçeksiz parkta
Akşam olmuş akşam olmuş

Su olsa havuzunda
Bakıra çalardı rengi
Diye geçirdi içinden
İhtiyar, az önceki.

(*Şimdi Yaz*)

DURUM

Şiir yazmamak ozanın
Boğazına yağlı ilmek
Ya mavisiz gökyüzü
Ya kançiçek

Şiir yazmak ozana
Eve çatı denize kum
Şöyle demesi: Herşeyi
Işığa banıyorum

Şiir yazmamak ozanın
Tekerinin önüne taş
Tutmayan el
Kesikbaş

Şiir yazmak beyazın
Karalara yengisi
Bahçe sussa duyar ozan
Uzaklarda kuş sesleri

(*Şimdi Yaz*)

KADIN VE NEHİR

İkisi de sürükleyip götürüyor ne varsa
Kadınla nehir arasında bir fark göremiyorum
Buluşuyor bir anlam iki ayrı sözcükte
Saçları omuzundan akıyor birisinin
Ötekinin mızrağı saplanıyor denize

Biri ihanet istemez, köprü istemez öteki
Kadından ve nehirden ancak aşkla geçilir
Biri geyik barındırır sularına eğilen
Öbürü bir avcıyı koynunda geliştirir

Maraton koşusuna benziyor ikisi de
Düş çalarken suçüstü yakalanmış çocuklara
Benim kadınım bir nehrin profilden fotoğrafı
Senin nehrin benziyor ateş emziren kadına

Bir halk ezgisi sanki, öfkeli ve tedirgin
Belki kalp çarpıntısı, yanardağ ve infilak
Nehir mi desem kadın mı, ikisi de olabilir
Ya iyi yüzme bilirsin ya sevmeyi adam gibi
Bir nehre ve kadına ancak böyle girilir

İkisi arasında bir fark göremiyorum
Erkeğinin yanında gözden geçirir kendini
Kadın sunar ruhunu gövde ambalajıyla
Dibindeki yosunun susuzluğunu bilir
Nehir ustadır artık köprüsüz buluşmada

Söğüt dalı olsaydım öper miydim bir nehri
Taçlandırırdı kadın aşkını haketseydim
İlle bir fark olmalı aralarında denirse
Biri denizi çağrıştırır öbürü uçurumu
Sal olduğumu bilirdim nehre düşseydim eğer
Ötekinde bir sınav sorusu olduğumu

Nehir: Doğada bir yatak bulmamaktır kendine
Kadın: Aramak değildir yatakta kendisini
Buradaki ayrıntı elbette önemlidir
Yine de diyorum ki, öyle büyük bir fark yok
Nehir eşittir kadın, kadın eşittir nehir

(*Aşk Beni Geçer*)

ERDAL ALOVA
(Doğ. 1952)

HER ŞEYİN YÜREĞİ VARDIR

Her şeyin yüreği vardır.

Toprağın yüreği tohumdur
acı acı çatlar.

Göklerin yüreği güneştir
ışık ışık oynar.

Aşkın yüreği susuzluktur
sevgi sevgi sızlar.

Şiirin yüreği sevinçtir
kıpır kıpır eder.

Zamanın yüreği insandır
kavga kavga yanar.

İnsanın yüreği barıştır
tıkır tıkır atar

(*En Son Çıkan Şarkılar*)

SÜRGÜN ADASI LEROS

Yannis Ritsos'a

Yürek, denince
kırmızı, plastik bir maketi gösteriyor öğretmen
büyükanne
yumuk yumruğunu gösteriyor küçüğün
balıkçılar bir adayı gösteriyor
derin, lacivert bir denizin ortasında.

Leros.
Nasıl da güm! güm! atıyor.
Barışa, aşka ve iyiliğe ilişkin
bütün sözcükler sürgün burada.

►►

Boşuna arıyorlar çantasını
sakallarına karışmış
aradıkları sözler
poyrazla gelen tuzlar.
Çivit çevreli pencerelerinden
meraklı ve kırışık
                    yüzler bakan
tahta kapılarında
haçlar ve sarımsaklar sarkan
bu küçücük ada
yaşlı bir ana gibi şâiri kucaklıyor.
Yıldızların balıkçısı, diyorlar ona.
Çünkü o her gece
ağlarını salar lacivert boşluğa
sabah olunca
                    ağlara takılmış
bir parça mavi bulacağını bile bile
kırık bir yıldız.

Adanın karıncığında bir karınca
sakızdan iplikler çekmeye başlamış bile.
Ant içmiş olmalı
bütün o sürgün sözcüklerden
ada ada bir oya çıkarmaya
fenerler, dalgalar ve rüzgâr
tuz ve yosun
                    kokan balıkçılar
sonsuz bir oyun kursun
tiril tiril
        tirşe bir mendil
            olsun diye koca derya.
Yıllarca yuvalarını yağmalamışlar onların
yıllarca ekmeklerini almışlar ellerinden
bıkıp usanmadan onarmışlar yuvalarını
ekmeklerini taştan çıkarmayı bilmişler.
İçlerinden en çalışkan olanı
kurşuna dizmişler
elinde beyaz bir karanfille.

Ve çakıltaşları kadar bilgin o karınca
bir an yorulup durunca
sakız rakısı içiyor

>>

Yunanlı emekçilerin geleceği için
ve her "şerefe" sözünde
bir gurbet türküsü duymuş gibi
tüyleri diken diken oluyor
seksen kilometre ötede
Milaslı rençberlerin.

Evet, yetim kalmış özgürlüki
"Kuş kanadı kalem olsa"
bu yakadan karşı yakaya
binlerce uçurulsa
birden hıçkırmaya başlayabilir
iç geçirebilir
atını yeni yitirmiş bir köylü gibi
ve durup dinlenmeden güzelim şeyler anlatır
der: hiç kimse gülmeyecek bu adada
hiç kimse ağlamayacak burada
henüz isim konulmamış
duvağına dokunulmamış
bir erinç okunacak yüzlerde.
On iki dama taşı değil
Elif'in bir fincan ödünç pirinç
istediği Eleni'nin boynunda
ışıl ışıl on iki taş olduğunda on iki ada
inanın,
kırk gece değil, kırk gün
her bengi düğün
duyulacak çaldığında davulları.
Ve
katarlamış mayayı
kolunda yağız beyi
başlayacak yavaştan
sirtakiye ferayi.
Adanın karıncığında
sakızdan iplikler çeken o karınca
yüzlerce yıllık gümbürtüyle
patladığı zaman,
"Ege Denizi kararınca."

(*En Son Çıkan Şarkılar*)

TERSİNMELER

Her dağ
bir gün açıklar
sürgün bir deniz olduğunu

Cam sıkılınca kendinden
kum dilinde konuşur

Gece
bir çakıltaşı operasıdır
kurbağaların söylediği

Sonsuzluğun dudağında
mavi bir uçuktur gök

Kızılcıklar
o yanık yağmurlar

Her ırmak
açıklar bir gün
yüzünü hiç görmediğini

Ve sırayla
döneriz yaban yanımıza.

(*Adam Sanat, Ekim 1990*)

ENİS BATUR
(Doğ. 1953)

SALKIM MESELİ

"Bir başınaysan, bütün bütüne
kendininsin".
Leonardo

Elmas bir tasarıdır aslında, tek düşleyelim
kömürü. Tutku da biter çünkü, an gelir gece de büyür
içimizdeki geceden:
Sim korkumuz balkır derin gözümüzden.

Yaşam, atlasa ve ipeğe doladığımız kadırgada
sarıp çözdüğümüz Gün makarası
kalıba döksek ayrışır sise ve saydama,
biri doğrularsa çelişir öteki, sesimizle.

Ey kan ve ivme ilişkisi! Düşün ki hem izcidir gölge,
gövdedir hem avcı. Bu açılma yeri, dışavurduğumuz bu
yaramız, ki bir kapansa...

...de bir tasarıdır aslında - orada takvim çevirir zamanı insan diline, pafta ayırır işte, ayırsa ayırsa sem ateşi ender sudan
ve Alaşım: Yalım dilinin
şiir diline deydiği
kılpayında eriyen
has sınır bünyesi!

Çoğaltırken bir-leştirir salkım her gözünü;
Salkım ki gecel bir tasarıdır aslında
Aslından düşleyelim tek taneyi.

(*Yazılar ve Tuğralar*) *Şiirler 1973-1987*

Naz için

Birden aklıma seni sevmek geliyor.
sonra senin
Benim evim
gözlerin, ellerin
vardı. Onları saymak geliyor aklıma

Senin dudakların yok öyle dümdüz.
Islak ve çıplak
Ağzını söylüyorsun her dişinde. Kar
Anlıktır. Kap.

Eski bir uygarlık çağdaştır bır solu
kta. Senince. Denizlerime sırtüstü yat
ıyorsun benimle seviş
iyorsun hem hep tepemdesin ak ışık

sın. Ulaşılamazlığım. Ulaşamazlığım.
(Sen bugün ölüm gibisin bana uza/-k
nıyorsun). Sen öyle durgun devin
en benim
Odalarımda salt gece vardır hüzüne

Karşı
çıkabilen
İp. (Sen gebem olsaydın, inan
Modigliani çizerdi boynunU
Birden aklıma seni sevmek gel
gel
gel
gel
iyor. zUN).

(Yazılar ve Tuğralar) Şiirler 1970-1987

ÇIKARAYAK

Düne indim merdivenden: Saçlarını
toplamışsın, ensende uçuşuyor nisan.
Sahanda yumurta yapmışsın öğlen, Rue
de Venise sonra, sonra herhangi bir köprü
ve Seine: Eski bir pafta alacağız belki,
Rabelais'nin tuhaf bir basımını: Akşam
gene yekpâre olacak Mouffetard'ın yüreğinde
Aragon'u dinleyeceğiz Leo'dan: Je chante
pour passer le temps.

Bugün nasıl da kekre ve gamlı bugün:
Opal, billûr ve ahşap içre kurduğun
çatıdan görünmez kiremitler mi uçuyor
yoksa?

Merdivenin tam önüne dayamalı bu kurtlu
tırnağı, çekmezse iki titrek bacak.

(*Yazılar ve Tuğralar*) >>

SICAK KAN

Sizin için kalktım geldim
ve her tarafınızdan ayrı bir koku topladım.
Göğsünüzden inat,
boynunuzdan uzun sonsuz bir damar,
açılmış çiçeğinizden hercai polen.
her tarafınıza ayrı bir koku bıraktım,
genzinizde bukağı, bileğinizde
en derin kuyuya atsanız
sesi silinmeyecek huzursuz zaman,
dibimden ilk bulunduğu günkü kadar gür ateş,
kökümden nefes, sapımdan
uzun sonsuz bir okun asi ıslığı.
Kokularım kokularınız artık -
bir çingenenin kahkahasında patlayan
ansızın güneş.

Sizin için kalktım, geldim.
Belinize doladığım bu koldan biraz önce
çözdüğüm saatte akrep yelkovana kördüğüm,
içinizde hızla köpüren Dicle'de
fırdöndü bir atım:
Bu keman sizsiniz, bu hoyrat yay ben -
alnınızda birikmiş her taneye yansıyor
yüzümdeki gezgin fırtınanın topladığı iz,
iki göz sizde dimdik iki giz,
çıkıyorum doruğunu görmediğim merdivenden
iniyorum dibini görmediğim,
korkularım sizin korkularınız artık -
ya şimdi ölmeyeceksem.

Sizin için kalktım birdenbire yerimden,
sizin için konuştu şiirin nicedir
sindiği bu dil, çalıştığı bu soğumuş kas,
kilitlenmiş bu kasık,
bakışıma dadanan bu kırılgan şimşek
sizin için çıktı gecenin simsiyah yüzüne,
sizin için topladığım bulutlar
ve koptuğum sağanak,
ağzımdaki körelmez savaş
ve bu kesik çığlıktaki taşkı,
sizin için bu tutuşmuş fitil,
durmadan gönderen körük,
sizin için
tırnaklarınızı boyayan
sıcak kan.

Sizin için kalktım yerimden,
üstümde koyu kara tren hüznü,
dilimde herkesin unuttuğu
ve gizini sökmek istediği uçarı aruz,
ellerimdi ateşin ucunda kıvranan,
kimsenin durduramadığı soluğumdu
dolaştığı an her yeri hemen kavuran,
taşıdığımız ortak göçmen ruhta
tuzaklarını bir bir açan ve çözen
gövdeydi - sessiz geceden akan.

Benim için açıldınız,
kartal kanatlı pencere.
Benim için uzun sonsuz saçınızdan
dolanıp karadüşlerime öldünüz,
toprakta benim için dirildiniz pupa yelken,
güldünüz, tıkandınız, kılıcıma kın
benim için delirdiniz, içiniz deniz.

Sizin için kalktım birdenbire yerimden,
sizin için geldim ağır ağır. Bu tohum,
bu karmaşık düzenli terkedilmiş bahçe,
her yeri ışıksız bu yabanıl orman sıkışıklığı
yılları delerek büyümüştü içimde.
Beklememiştim ki sizin için
benim için beklemediğiniz dönemeçte:
Çıkagelmiştiniz, çıktım geldim,
sönmez artık bu uzun sonsuz yangın,
kokular ve korkular,
bir duruş, biriki tokadı andıran kelime,
bu sokaklar, bu midye gibi
kendi üstüne kapanan loş şehir
izlerimizi silmez.

(*Adam 1993 Şiir Yıllığı*)

TAŞ DAMLALAR

Bana çölün arkasından gelecek topraklardan,
simsiyah gökkubbeyi delip geçecek bir sabahtan
söz açsın, bir bilici istiyorum: Avucundan altı yüzü
kutlu bir zar düşsün, kemerindeki kemikte susuzluk,
korku ve karabaht yerine kurtuluş harfleri yazsın,
çadırımdan çıktığımda sağanak karşılasın beni,
atıma binmeden bakayım: Gözlerinden kaybolmuş
güven ışığı geçsin, yakınlar beni öylesine bezdirdi,
uzaklar rüzgârını getirip etrafında çevireceği billûr
sesle dolsun - kırıldım, yenildim, bozbulanığım
yıllardır: Bir bilici bulun, geceme yıldız, ağsın.

Böyle uzandım döşeğime gece, gece bitmemişti
böyle uyandım. Beldem baştan uca çiğnendi, kim
oturuyor sarayımda biliyorum, biliyorum kimdir
kadınlarımın koynuna giren: Ağır bir koku, pes
bir kösnü, köpük köpük taşan bir öfke ile kaplandı
odalarım, şehirlerim, hükmettiğim uzun ovalarla
sisin çöktüğü dağlar: Issız bir imparator taşıdım
buraya, tuzla buz gurur getirdim yanımda, bir de
zakkumdan tane tane bir imbiğin doldurduğu şişe,
hiçbir şeyden korkmadım bildim bileli: Ne yazgı,
ne kargış, ne ölüm: Bir tek şüphedir, esirgensin.

Büyük, taşlaşmış damlalardır Zaman, bende
bana ne var ne yok kilitler. Çıkıp uçsuz bucaksız
bir ateş yaksam: Onlar erirler mi? Çıkıp bir ateş
yakacak olsam sanırlar ki çağrıdır, çağırmam,
rüzgârı arkasına alınış bir yangındır, korkarlar,
ben kimseyi korkutmak için doğmadım. Bir anlam
yok yaradılışımda, bir giz bir gizem yok kimseden
beri - kendiliğinden an gelir erirse damlalarım,
geçmiş günleri kaskatı geleceğimden ayıran âraf
çizgisinden yürür geçerim: Bir bilici bekliyorum,
muskamdan düğüm çözsün, suskumdan söz yağsın.

(*Adam 1999 Şiir Yıllığı*)

EROL ÇANKAYA
(Doğ. 1953)

SİREN

Bildim artık
Yalnızlığın yurdu sensin
Keder yağar dört mevsim göklerinden
Ey şanlı tarihin efsunkâr coğrafyanın yurdu
Nefret ediyorum senden!

Kaçtı nüfusun? 18 daha koy şimdi:
"Dün gece yapılan denetlemelerde
yurdun çeşitli köşelerindeki evlerinden kaçarak
Puşt şehir, lanet olası ecinni!

Çıksam sokaklarına
Bira ve ter
Kozmetik ve kusmuk bütün
Ağzını açsan
Satır satır konfeksiyon kültürü
İçinde yaşar birbirine düşman on bin halk
Ve hızla akan eğlence endüstrisi.

Ey İstanbul, bunları göre göre bildim
Ticaretin merkezi sensin, bu kabul
Limanların sabahtan sabaha
Gemisini kurtaran kaptanlarla dolu
Ve her türlü üçkâğıtçılığın merkezisin!

Bana mazinden konuş biraz
Nerde o şıp deyip bacasını kıran mavnalar
Güzel Türkçe'ne n'oldu
Gömdün mü Cadde-i Kebir'i?
Ey boş bulunmaya hiç gelinmeyen
Adamı alıp götüren nehir
Kendimden biliyorum her sabah
Korkuyla yokluyorum ellerimi.

Ama işsiz mimarlar var ya
İktisatçılar, baro dolusu avukat
Memleketten para bekleyen öğrenci
"8 aydır ücretlerini
alamayan işçiler..."
Ev bulamayan evli,

Ama vurup duran nabzı vapur saatlerinin
Bitmeyen sigaralarıyla minibüs şoförleri
Okullardaki boş yerleri çırakların,

Ama habire sulanıp duran sabahlar
Aşkların başlattığı direnç
Ve daha neler varsa onlar işte
Benden söylemesi
Bir şeyler çeviriyor hepsi!

Ey İstanbul İstanbul, umudun ana yurdu
Ben niye öfkeliyim, o niye kederli, öteki niye ağlamaklı
Sen de kahroluyorsun biliyoruz ya
Ama namussuz lanet şehir bu kaçıncı
Nüfusun 5 milyon muydu 5'ini düş şimdi, gördün:
Daha kaç işçi yanmalı, kaç işsiz intihar etmeli?

Oysa biliyorsun değil mi,
Ne kadar, ne kadar güzelsin!

(*Asıl Adı Gökyüzü*)

SEVGİLİM LADY DIANA

En birinci sevgilim Lady Di, çünkü tanışmıyoruz
Böylece birbirimize acı verme tehlikesi yok
Gerçi hiçbir uçarılık yazmıyor hanemizde
En aşağılık argolardan da uzağız ama.

Bıktıkça değiştiriyorum Lady Di'lerimi
Örneğin 4. Kanal'da bir kadın, yenisi o
Maalesef onların bıkma şansları yok
Hepsiyle kuytu bir uzaya ışınlanıyoruz
Kadeh kaldırıyoruz muhkem mutluluğumuza

Prenses Di, sevgilim, zararsız kendi halinde
Bütün Galleri sunuyor işlek elleriyle
Piat D'or şarap, martel konyak, kızgın rom
Bir damla sızıyor dudağından boynuna.

Finchley metrosunda İtalyanca ayrılıyor.
Hilesiz bir gökyüzü zarflıyor İstanbul'dan
Şaraplı ağzıyla Waterloo'da saldırıyor
Çiçeklerle filan poz veriyor Kuşadası'nda
Telefonda 723 97 58'den Lilian.

En birinci sevgilim Lady Di, hem bir kadın
Hem dostluğu açılmıyor gizli uçurumlara
"Aşk boktan" diyecek kerte Norveçli oydu
Polonya aksanlı sevişen İngiliz çimenlerde
Şömine alevinde duyduklarını hiç anlamadım.

Artık bir Lady Diana, hakikatli sevgilim
Bakışlarında hiçbir buluta rastlamadım
Bir onun geceleri ulaşıyor yaz sabahlarına
En iyi toplamı olarak yaşanmış kadınların
En mümkün tutkular bir Di'nin saçlarında.

(*Adam Sanat, Sayı 21 Ağustos*)

YAŞAR MİRAÇ
(Doğ. 1953)

AKAR YAKAMOZ

akar yakamoz ter akar
fındıktan çaydan tütünden
süt misirin püskülünden
karayemişin dalından
tarlayı eker biçerken
toplar budarken dalları
yaprak kırarken dizerken
ter nasıl da ışık akar

oy uşaklar gelin kızlar
enişteler can baldızlar
fındıkta çayda tütünde
misirde kayan yıldızlar

söyleşin emek canları
oy yoksul canlar söyleşin
harmanda tütün damında
dere ırmak akan terin
ne kalır karşılığında
tarlasında süt misirin
ne kalır çay sepetinde
dalında bakır fındığın
ne kalır çorba tasında
yoksul canlar sofrasında
kırk gözeden akan terin
emeğin karşılığında

uğraşıp dur yorul didin
kıvran yokluktan acıdan
bu ters çarkı kırmak için
söyleşin canlar söyleşin

(*Trabzonlu Delikanlı*)

BEKÇİ KÂZIM TÜRKÜSÜ

daracık sokakları
dolaşır yorgun yorgun
saat birlerde üçlerde
çömlekçi'li bekçi kâzım

kuş olur kanat çırpar
zifir gecede düdüğü
dokuz can eline bakar
döne döne düşündüğü

cırlak gülüşmeler gelir
oyma saçak konaklardan
kız oğlan sesleri çınlar
sürgit eğlencelerden

saat birlerde üçlerde
çömlekçi'li bekçi kâzım
önce kalaylayıverir
sonra der ki neme lazım

(*Trabzonlu Delikanlı*)

ÇÖMLEKÇİ'Lİ ÇIRAKLARA TÜRKÜ

çömlekçi denilen yerde
        hey benim öksüz yüreğim
çıraklar işe gidiyor
        oy benim öksüz yüreğim
bozuk motorlar altında
körpe gençlikler gidiyor

motoryağı benzin mazot
karalanmış urbaları
yerlerde yata uğraşa
limelenmiş urbaları
nasıra banmış nasıra
ondört onbeşli elleri
        hey benim öksüz yüreğim

>>

ter yaş olur gözlerine
          oy benim öksüz yüreğim
kara düzen tezgâhının
kısılmış mengenesine
her gün yeniden yeniden
ağda balık kafeste kuş
çırpınır da yürekleri
çarpar acının teline

çömlekçi denilen yerde
          hey benim öksüz yüreğim
anadan doğdu doğalı
zor yaşayanlar gidiyor
          oy benim öksüz yüreğim
sömürü testeresinde
kerte kerte can gidiyor

(*Trabzonlu Delikanlı*)

SIRÇA KAHVEDE

kiraz ayında
kiraz ayında
tütmeden duman
nargilelerden
bir garib gelir
uzak bir yerden
cümbüş elinde
cümbüş elinde

kalçası nardan
kalçası nardan
telleri ışık
saçar durmadan
garib türkü söyler
hiç dokunmadan
ama teller titrer
oy aman aman
oy aman aman

kiraz ayında
kiraz ayında
bir gün erkenden
sırça kahvede
garib türkülerden
gözleri yaşlar
masaları silen
çıraklar oflar
ocakçı birden
bardağı sıkar
kırar elinde
kırar elinde
karasevdadan
karasevdadan
kimi gariblenir
kimi kızgından
döker camları
şangır şungurdan
garib türküsünü
sürdürür yaman
sesi cümbüş olur
cümbüşü sesi
teller bir iki
koptuğu zaman
koptuğu zaman

kiraz ayında
kiraz ayında
garib nerden gelmiş
uzak bir yerden
yürekten onmaz
çorak bir yerden
garibtir durmaz
geçip gidecek
sırça kahveden
sevdalı yerden
çıraklar gözlerin
gizli silecek
ocakçı elin
mendil saracak

▶▶

garib kapıdan
uğurlanacak
cümbüş elinde
cümbüş elinde

(*Trabzonlu Delikanlı*)

FINDIKLIKLAR ARASINDAN

fındıklıklar arasından
derelere derelere
civan sulara oy uşak
gider kızlar çamaşıra

oy seleler örme sele
çıtırdarlar ara sıra
çıtı çıtı
çıtı çıtı

fındıklıklar arasından
eğe eğe dalcıkları
yeni gelin taze gelin
eteği yelpaze gelin
şu yeşil göz çakıllara
gelin kadıncıklar gelin

oy seleler örme sele
türkü söyler çamaşıra
çıtı çıtı
çıtı çıtı

fındıklıklar arasından
derelere kara uşak
olsam fındık dalı değsem
saçbağı allı kızlara
gökte çakmak yıldızlara

oy seleler örme sele
dayalı nar kalçalara
çıtı çıtı
çıtı çıtı

diz çökerler de çakıla
suyu okşarlar usuldan
sonra şıpır şıpır uşak
damlar sular çamaşırdan

derelere derelere
        tan kınalı parmaklardan
          şıpı   şıpı
    şıpı   şıpı

kimi yavaşça çitiler
elde çomakla kimi de
çakıla diz çökmüş kızlar
hızlı hızlı vurur vurur
yoklukları düşünür de
filizlenir kızgınlıklar

  derelere derelere
    acıyı döker yıldızlar
          şıpı   şıpı
    şıpı   şıpı

Fındıklıklar arasından
derelerden derelerden
çigan sulardan oy uşak
döner kızlar çamaşırdan

    derelere derelere
    alınterini banıştan
          şıpı   şıpı
    şıpı   şıpı

          (*Trabzonlu Delikanlı*)

KIRANLARIN* KIZLARI

canerikler uşak da oy
canerikler gözerikler
sallar dalları dalları

alaca bakırdan güğüm
ay kalçaya dayansa da
keser kolları kolları

yokuşlarda su taşırken
kıranlara uşak da oy
sapar yolları yolları

tutuşturur etekleri
kıranların levin levin*
dönen yelleri yelleri

ıslık çalarak kaçırtır
gelin çağda uşak da oy
körpe kızları kızları

peşten bağlar peştemalı
halka bilezik bellere
kiraz alları alları

haçan* cilveliyse kızlar
yandan bağlar uşak da oy
oynar belleri belleri

türkü söyleyip salarlar
kıranlardan aşa yele
sevda yelleri yelleri

canerikler cangözler ah
ağlar bu gözler de ağlar
döker yaşları yaşları

kıranların kızları ah
yoklukların kızlarıdır
kanar içleri içleri

damlarda tütün dizerken
tarlalarda bel bellerken
acı terleri terleri

odunda misir kırmada
bahçelerde yoz evlerde
inler canları canları

çalışırlar didinirler
gül tutmaz menekşe tutmaz
canım elleri elleri

çabalarlar uğraşırlar
gene yokluk gene acı
gülmez yüzleri yüzleri
ah kıranların kızları
ağlarlar da acı acı
çıkmaz sesleri sesleri

ah acının yıldızları
kıranlarda uşak da oy
kalır gizleri gizleri

bilinç türkü olmadıkça
gürül gürül çınmadıkça
doğmaz günleri günleri

doğmaz kurtuluş günleri.

* *Kıran: Tepe üstü, yamaçlardaki düzleme yerler*
* *Levin levin dönmek: dört dönmek*
* *Haçan: Eğer ki, şayet*

(*Trabzonlu Delikanlı*)

GENCECİK USTANIN AĞIDI

Abdullah Usta, 1960-1977

çocuk yaşta küçük yaşta
canım yaşta gözüm yaşta
bir lokma ekmek derdine
düştü gurbet ellerine
abdullacık
genç ustacık

atlantik denilen yerde
dönerci girip dönerde
ustaca kesip kebabı
oldu işinin erbabı
yüreği gon-
ca goncacık

bir gün izine çıkınca
dönerde çalışan gece

patron iki işi birden
görmeyi istedi ondan
abdullacık
genç ustacık

dedi ki "patrona" olur
yalnız ücretim de olur;
sekiz yerine on altı
saat çalışanın hakkı.
bilinci to-
mur tomurcuk

kârdan gözü dönmüş patron
ağzı leş gibi anason
çok gördü üç beş parayı
sövdü dövdü abdullayı
abdullacık
genç ustacık

polise şikayet etti
derdi gülüşmeye yetti
bunca küçük düşürülme
abdullayı candan etti
onuru yıl-
dız yıldızcık

gitti boğaz köprüsünden
attı sulara kendini
duyurdu dosta düşmana
onurun ölmediğini
abdullacık
genç ustacık

ana babası burdur'dan
geldi aldı tabutunu
arkadaşları patrondan
sormaktalar hesabını
öfkesi bı-
çak bıçakcık

(*Taliplerin Ağıdı*)

DÜŞCE

badem pencereli
kavun kapılı
nar kiremitli
balık bacalı
küçücük bir evde
kiraz perdeli
serincek bir evde
yaz sıcağında
sıcacık bir yerde
kış soğuğunda
çiçecik bir evde
kırlar güzeli
esincek bir evde
eylül geceli
ufacık bir evde
gümüş gülüşlü
tefecik bir evde
erik bir evde
yaşamak yaşamak
yaşamak senle
isterdim ben de

(*Trabzondan Çıktım Yola*)

ADNAN YÜCEL
(Doğ. 1953)

SEN Kİ ANLARSIN

Kendini bir suyun akışında
Ve suları kendi bakışlarında
Bulabilenler bilir bu türküyü.
Sen ki anlardın
Bir türkü uğruna
Çileler çekerdin yıllar boyu.
Soluğunda
Yaban menekşelerinin kokusu
Gözlerinde
Serin pınarların uğultusu.
Dağlar seni yaşardı her gün
Ormanlar sıcak dostluğunu.

Ne zaman çatlasa bir kaya
Bir çığlık düşse sulara
Irmaklar
Adını çizer toprağa.
Değil mi ki
Hep o yangınların adına
Adına belasına
Özlemi duyulunca özgürlüğün
Öfkesini göklere çalan
Bir şimşek gibi dalardın yaşama.

Sen ki anlarsın bu yaşamı
Aşklar şimdi hücrelerde tutsak
Düğünler kelepçeli
Doğumlar
Ve çocuklar zindanlarda.
Bunları nasıl anlatayım sana
Bu türküleri nasıl çağırayım
Bu ninnileri nasıl.
Ölüme

▸▸

Kapkara bir kaygu değil artık
Bembeyaz
Bir kitap diyoruz koltuğumuzda.
Kitapların göğüslerinde kan
Bu kanı nasıl okuyayım sana.
Şimdi devleşen bir öfkenin
Ve sınırlar ötesi bir özlemin
Bildirisi okunurken her gün
Her saat, her dakika,
Can çekişen
Bir çağı yaşıyoruz dünyada.

Sen ki anlarsın bu yaşamı
Okul yolunda telaşlı bir öğrenci
Bir grev gözcüsü işyerinde
Okunan kitap
Yazılan defter
Yükselen bilinç
Ve eriyen cevher
Şimdi sabahın ala şafağında
Doludizgin
Bir at gibi giriyor sulara.

(*Sanat Emeği, Temmuz 1979*)

ALİ CENGİZKAN
(Doğ. 1954)

TORUN

Karlı bakışlarından çağlayan hüzün
İçin mi sıkılıyor bahar gelince?
Günün ilk yarısında seni yitirdim
İkinci yarısı simitçi ve dede.

Aydınlık ve ince bakışların vardı
Coşardı çevren bir söz söylediğinde
Ocağı çıktığımızda gözlerindeki kardı
Sel basmış yüzünü marta girdiğimizde.

Dedem duvar-ı askeriye dibinde
Yüreğinden fışkıran sloganla yerde.
Yanında halkasimitbaşlık ve tava
Simitçi bir başka sloganla sereserpe.

Duvarın dibinde torun, üstünde kanlar,
Başında simitçinin kepi ol hengâmede,
Biraz ürkek fakat oturmuş bakınıyor,
Gözleri karsız, yüzü aydınlık bir de.

(*Senlere*)

SOLFASOL OTOBÜSÜ

Haydi gel, bir kere daha deniyelim,
Mutluluk hakkını kaptırma başkasına.
Solfasol otobüsüne binelim sıkışıktır,
Yakın olmanı istiyorum bana.
Asu gel, bir kere daha deniyelim.
Bu otobüs en kalabalık, en coşkunu,
Yollarda hemen hergün kaza,
Ama olsun, biz yine ona binelim.
Şöyle geç, hem biraz daha sokul,
Duymak isterim o kızoğlan kokunu.

>>

Senin ellerin ne küçükmüş ki,
Tuttuğun bir ölü gövde olmasın.
Derin nefes al,geleceği düşün.
Bilincini sık, yaşlar dolmasın,
Senin gözlerin ne büyükmüş ki,

Asu gel, bir kere daha deniyelim.
Asu gel, solfasol otobüsüne binelim.

(*Senlere*)

VEYSEL ÇOLAK
(Doğ. 1954)

GÜNEŞLE

Bir ırmağın akışı sesimi güzelleştirir.
Beni rüzgârlı bir dağa benzetirler,
ben bir grevcinin yüzüne benzerim.
Gülümsemesini öğrendim bir köy
delikanlısı gibi;
hırçın bir ırmak gibi döküleceğim denize
içliyim acılıyım ama sevmiyorum hüznü.

Dosta düşmana yazılan mektuplar
kemençe, el emeği, alın teri
kalbin durmadan çarpmasıdır,
yaşamak, elden kaçmayan şarkı
cesaret, demire koşuşmalar
gözlerin ateşle karşılaşması,
gözlerinde arıyorum gurbeti
yaşamak doğruluyor aşk gerekiyor halka.

Bir yaz akşamı kadar sıcağız.
Beni kabul edeceksin İstanbul şehri
terleyip değişerek,
bütün dünya kabul edecek.
Yolun başlangıcında
toprağa düşen tohum bizden yana.
Yüzünü yüzüme değdir, kendimizi çoğaltalım.
Toprağı kavrayan kök, sıkılan yumruk
delikanlıların güzel yüzü,
gözlerin gizlediği anlam, aşkı olanlar
bizden yanadır.

Ufku bir an göremez oluşumuz
–gırtlağımı bastırarak söylerim
ateşe verilmiş bir haraç mıydı?
Bir kaç gün geçmeden, evet

▸▸

bir kaç uzun gün geçmeden, evet
şu gördüğün duman şu yalçın dağın batısına
şimdi karartığı yere geldiği sıra
çark devrini tamamlarken
yakışıyorduk birbirimize,
Şimdi kendimizi anlayalım.
Aşkımızı açığa vurur gibi
sonra yüzümüz pembeleşsin.

Ayrılıkları iyi anla, ne bileyim
çok zor geliyor senin yüzünü hatırlamak.
Tomurcuk, ocakta ateş
domuran ter, patlayan şafak, yaprağın yeşili
esmerliğimden alınmıştır toprağın rengi
toprak bizden yanadır.

Aşk diyebilirim buna.

Vakit kalmadı. Doğa inkâr edemiyecek.
Karanlık çözülüyor. İyice kuşattık geceyi,
ezraili biziz gecenin biz olacağız.

Gayrı yaşantıya bir düzen aranabilir.

(*Terin Yaktığı Bir Yaradan*)

SOKAKTAKİ ADAM ÖLDÜ

Size bu resmi nasıl okumalıyım

Anlatılmaktan öte yaşanmak ister
Bir defa çoğaltıp dağıttığım bir adres
hiç soranı olmadı kaç defa eskitildi.

Aranan aşk güzeldi o kadar büyük
Kalbim ne kadar ağır
Bir kız bir oğlan taşıyamıyor.
Sevgimi anlatacaklar dinlesen
Kuşku yok terleyecek yorulacaksın
Bu olacak beraberinde götüreceğin

Kendimi yakacağım şaşıracaksınız
Belki de bu yetecek herşeyi anlatmaya.

Renklerine kendimizi katardık
Bir demet çiçekle geçerdi bahar
Kimin ikliminde solmayacaktı?

İçimin hüznüne ermen gerek
Dönüp ölüme gülümseyebiliriz
Anlarsa sevdiğimiz.

Geçmişten bir yanılgı: İnsana saygısızlık
Herkes payına düşeni yaşamadı
Sokaktaki adam öldü yaz gölgelendi.

(*Aşkolsun*)

HÜSEYİN AVNİ DEDE

(Doğ. 1954)

ÖLÜME ÇARE BULDUM

Yaşamak
İyileri ve kötüleri
İkiye bölmemektir
Ölüme çare buldum
İnsanları sevmek hiç ölmemektir

(*Ben Ölmeden Önce*)

KUMRULARIN İNTİKAMI

Süleymaniye'de bütün insanlara inat,
Öylesine güzel iki kumru.
Başımı hangi yana çevirsem
İnsanlar; yamru, yumru.

(*Yağma Yok*)

TEK ŞEKERLİ ÇINARALTI

mustafa ağbi hacı baba sen ben
bilirim bir ölüm suskunluğudur yalnızlığımız
yalnızlığımız beyazıt çınaraltı biraz
biraz sahaflar çarşısı
bakırcılır çarşısı biraz

camili han'da bir köşe bodrum han'da bir bira
çünkü çınaraltı bir tabela anladık
anladık yeni bir gökyüzü "yolgeçen"
bunu bil unutmadık boynu bükük çınar
eski para alınır deseniz şimdilik
şimdilik söylenmesi kolay bir türkü değildir

mustafa ağbi hacı baba sen ben
boğaz köprüsü bize ne kadar uzak
tarabya bize ne kadar yakınsa
ne olursa olsun yaşamı tanırız
biraz daha utanırız geceden
acıdan biraz daha utanırız

mustafa ağbi hacı baba sen ben
çınaraltı biraz gökyüzü
yeni bir gökyüzü çınaraltı biraz
kirazlı mescit sokağında şen apartmanı
bahçesinde iki kiraz

(*Tek Şekerli Çınaraltı*)

LEYLA ŞAHİN
(Doğ. 1954)

SESİNİ SESİME VER

dağların öteyüzünü yaşamış bir geyik
her coğrafyada büyütür subaşlarını.
yeni bir söz seçilecekse yaşama
ince bir damar gibi
yürekte örselenmiş kurşundan
başlanmalı:
dünyanın kabuğu çatlıyor
dağlar birbirine değdi.

kolay unutmaz geçtiği yolları/
en iyi göçmenler tanır
bir de habersiz yola çağrılanlar
garları...
ya sabahtır ya kuşluk vakti
dururlar öyle konuşmadan yanyana
göğüslerinde ateş rüzgârları...
(ben de durdum o yangınlara
kafkas göçmeni küçük kız
eteklerinde kakoça (gelincik)
peronlarda karçiçekleri...
sonra bir sürgün gibi yaşadım
hangi gögerçinler havalansa gözlerimden
yasaklı karşılandım kentlerde/
varır varmaz kollarım kelepçeli).

aşk: kaçınılmaz bir olgudur
dipte resmi
nedensiz ayrılığın.
sevda: dumanlı doruk/
geçit vermez, incinir gözlerim.
sevgi: yaylalardan ovalara
dizboyu çimen.
hüznü hiçbir şeyle anlatamam
(kuşlar gittikten sonra
siz o ormandan hiç geçtiniz mi?)

yıktım artık dağların bilge duruşunu
sabır bir erdem olarak yazılmasın kitaplarımıza
akşam sofralarına
çiçekli bir örtü gibi konmasın.
yeni bir gün uyanıyor ilksularla
deşildi büyük kavuşma
oysa hiç değişmedi yüreğim: o yol iklimi
(kar yağıyor
kar yağıyor...
sesini sesime ver sevgilim.)

(*Acı Toplayan İpekli Çardak Kuşu*)

IV

80'Lİ VE 90'LI YILLARDAN SEÇMELER

GÜLSELİ İNAL
(Doğ. 1947)

ÇIPLAK DAĞDA İMİDATİO DEI

Yalnızken ağzın ezgiler günlüğü
uçuk beyaz aya doğru
uçar senin düş evin
                    Kildare taşlarıyla örülü
örtük bir duvar öte
sonsuzluğun yüreğinde
                              bir de
yıkık bir oba
belki düş belki serap
ağır kollarıyla gemicin
halatları topluyor avluda

Gizli gece örtüsü
Kuzey'i seslerden geçilmez kılardı
hırpani gövden bir ara
bir alev
yanıp giderdi Meduza'nın meleklerine
ne farkın var gözyaşı yontusundan
orada uçurum orada sevda yanığı
orada bir avuç kül savrulan
Ah gökten geçeni görüyor musun
diz çökeni birden
mitik kuşların yüreğinde yitirildin
tüm tabletler yazıtlar senin için
sabah delice hırçın
sonsuz rüzgâr duraklarında.

(*Letoon*)

İLLİYİN

Sen suların Fida'sında bulunmuş kemik yığını
sürgünler açtı ve toprak nasıl küreklenyordu
gördün düşünde o çıplak kayayı
ayaklanan suyu, ölmüş bir pers için
bir değişim ses ya da labirent
bilirsin aynalar çok aldatır, kıştır üstelik
ah söylemez ki tatlı ağzın böyle şeyler
incili sözcük şimdi divan durduğun
hiç kimse yok artık hiç kimse
büyük bir boşluk, giderek büyüyen yaldızsız gecede
                                        rüzgârın deli ruhu
sürüklerdi onları
çıplak mağrasına
tek bir kitapsı sözcük söylemeden
                                        bile
ezgiler gemisi geçerek yaralı göğsünden
iz bırakırdı yeni bir gövdede
ki oradan uyuşuk bir zembille
                                soyunuyor ruhun bu uygarlığın
                                kaygan gediğine

harap yaban yaşam bu
arasıra ölü göz
kemiklerin acırdı sonsuz bir sevda için
doyulmamış gün için balrengi ölü göz için
kimbilir nasıl olacaktı, olacaktı ki
ben yeni kavradım yaşamayı bilisiz çocuk, kör böylesine
sevinemiyor, koşamıyor, korkuyordum
görülüyordu herşey kentin büyük aynasından
ki orada yıldız gemiler, kemik kentler, ışığı aklın
işaretler, surlar bilmecesi
şimdi yoklar saatine dönüştü
(Ey cansız sen)
bıkkınlık şimdi selvilere geçiyor, derindeki kömüre
geride yalnızca saçların
bu yapışık bu bileklerimden bağlayan beni
soyuyorlar bizi yaşam içre donmuş
binlerce ve binlerce iz yürür senin kayanda

senin altında durur sarı atlar
sızlar kaya
sızlar ten
bir sürgün yeri oldun hep
pınarları duru sularla kıvılcım kaynayan
ve sürgünlerine yenilir sevda
                                        böyle yanık
                                        böyle taze
kıvraklığına taptık güneşin
ifrite tapanlara, ki arada sırada
mavi gözleri gözükürdü Leviathan'ın
pembe ifrit
                    gece ağacı
doruklarında ölü yüz
kararır kitaplar, kömürdür artık kalem, saçların lale
                                                            sapıdır
dökülürdü yine de enseme saçlar, gel dokun diye
koklarsın diye bir gün, günlerden ayçiçekleri hantal ağır
limanımın kuşları
                    havalanın ve götürün artık saçlarımı
kumral eda, kıvamsız yaşam, ölümüz bizim
laleler ve lale canını ver bize.

(*Letoon*)

RUASICYRİSTAL'den

12

belirsiz ilkbahar çığlığı, hafif çığlık
gül gölgelerinden ilk yaradılıştan
güçsüz azrailden
ayışınlarının aktığı yere
kızıl buyurganlar vadisinde

gökler mi yoksa toprak mı
hangi mekân açıktır insanoğlu için
lahit rüzgârları mı, tek bir toz zerresi bırakmayan
yiyip yutan canlı gövdeyi

o masal akşamları için

sönük bakışlı melekler soyar gövdeyi
taşlaşmış kanın emrinde çıplak çiçek gibi
ıpıslak soğuk ve beklentisiz gövde
isteğin oluştuğu yerde
bırakın parçalansın yüreğim.

(*Dans Natura*)

İNCİ ASENA
(Doğ. 1948)

İTİRAF

Her şeyi aldatıyorum
Bir başka şeyle
          Suyu güneşi toprağı...
Leylağı portakal çiçeğiyle aldatıyorum
Sultan Ahmet'le Ayasofya'yı
     İkisini köşedeki küçük kiliseyle...
Kızkulesi'nin Ahırkapı Feneri'nden haberi yok
               Bir bilse...
Kemanı flütle aldatıyorum
Şairi şairle
          Bazen karışıyor ikisi birbiriyle...
Bazen
Kararsız kaldığım zamanlar oluyor
Alıveriyorum koynuma ikisini de
Bir yanımda postacı bir yanımda tütüncü
          Deyme keyfime...

İsim vermiş gibi olmasın ama sırası gelince
Aldatıyorum
İstanbul'u bile.

(*Tutamadığım Sözler*)

LATİNLERE ŞİİRLER'den

III

Senin koynunda Mekenas
Ilık, dingin bir koyunda yüzer gibiyim Ege'nin
Küçük öpüşlerin tepeden tırnağa titretiyor.

Ama o Luperkus yok mu, çılgın Luperkus
Dokununca bedenime
Bir su altı akıntısından kurtulup
Dev bir dalgaya kapılıyorum
Çağlayanlarından düşüyorum Akdeniz'in.

Yorulunca Akdeniz'in gücünden
Ege'nin küçük bir koyuna sığınıyorum.

(*Tutamadığım Sözler*)

BEHÇET AYSAN
(1949-1993)

KANLI ZAMBAK

onu vurdular, gözümle gördüm onu
ak bir zambağa binmiş gidiyordu
gidiyordu

zambak dur, sana da bulaştı kan.

bir damla gözyaşından
doğurmuştu anası onu

bir avuç sevinçle
büyüttü

bir avuç hüzünle
nice zorluklar

nice ayrılıklar
ve saçlarına beyazlar
düşürerek.

onsekizindeydi
bir sevgilisi vardı

aynı mahalleden
eyüpten

henüz öpememişti bile

konfeksiyonda
çalışırdı.
onu vurdular
gözümle gördüm onu

bir güvercin havalandı.

eyüpte, o basma
perdeli evde

kurudu saksıdaki sardunya

birdenbire

çatladı
bir fotoğrafın camı

tel çerçeveli

düştü
radyonun üzerinden

yere.

dağıldı kitapları

dağıldı şiirler
ve roma hukuku

güvercin
konamadı.

onu vurdular, gözümle gördüm onu
ak bir zambağa binmiş
gidiyordu

zambak dur, sana da bulaştı kan.

(*Sesler ve Küller*)

YİTİK ZAMAN PEŞİNDE

sakız gibi beyaz düşler
içinde

geçti
geçti

gençliğim ah
kara bir hayatın ortasında.

        şimdi yitik
    zaman peşinde

lavanta kokulu öpüşler
içinde

geçti
geçti

gençliğim ah
kara bir hayatın ortasında.

        şimdi yitik
    zaman peşinde

yıldızlar bir yanıp
    bir sönmüştüler

onlar
gibi
    göz kırpıp
geçti
geçti
gençliğim ah
kara bir hayatın ortasında.
        şimdi yitik
    zaman peşinde

ey içine ay düşmüş toprak
mirenlerde

içtiğim

dikenli moramıklara
takılıp geçtiğim

tuzaklardaki
gençliğim
mintanımda kanın.

(*Sesler ve Küller*)

DAĞILAN GÜL

Ne söylersen söyle bu aşk ikimizindi
ikimizindi bir zamanlar aynı gökyüzü
bir samanın tutuşması gibi olan şey
biraz erzurumdu biraz rize biraz mardin
geniş, dingin, sürekli bir yurt gibi.

ne söylersen söyle rüzgârdır duyan
düşleri çağıran iri siyah gözleriyle
ve yanıbaşımızda mutlu kalan ne var ki
belki bir kuş akşamın ölü ağzındaki
sadece güldür dağılmış ayaklanmaya.

ne söylersen söyle ruhum bağırıyor
acı içinde bağırıyor giden her şeye
uzak kapıların ses verip çağırmadığı
mutsuzluk değil mi biraz da şarkıdır
üzgün, kırık, iri bir gül gibi kanayan

ne söylersen söyle bir gün yiteceğiz
çam seli halinde kalabalık bir orman
alıp götürecek bizi kuytu ölümlere
yaşamanın anlamını sorsam da söyleme
konuştukça bir gemi açılıyor kıyıdan.

(*Eylül*)

SİNA AKYOL
(Doğ. 1950)

PARKTA YAZMAK

1
Güzel... Çok güzel; çünkü ben
ne yazdımsa yırtıp attım,
sonra birgün parka gittim;
yapayalnız, parka gittim;
hırkam yoktu, gömlekleydim,
suya karşı oturdum.

2
Sanki birden, size benzer
ufak tefek bazı şeyler...
yukarlardan, bulutlardan,
minik minik, çığlık çığlık
düşüp gelen göçmen şeyler...

Seyre daldım, gülümsedim,
düşler kurdum, hayra yordum,
gökte zengin yıldız saydım,
gençliğimi düşündüm!

3
Sabah parkta yazmanın
hayli serindir hüznü.
Gazeteniz titreşir,
şiiriniz boy atar.

(*Lokman'la Geçen Şen Günlerim*)

NİSAN

Dokunsam, diyordum
kadim sesli rüzgâra.

Tenha kıra uzandım,
göl hayatı inceydi.

Sürer,
yalın bir şiir.

Ekşi erik tadıyla.

(*Haytalarla Hatmiler*)

TORTULAR

Aktığım nehir
nereye taşır beni?

Nerede kalır
incelmiş kumum?

Kıyıya vuran dalga
arınır mı benden?

Öğrenmenin sevinciyle geçiyorum
hayatı.

(*Ayda Tümör İzleri*)

ETAMİN

Elmanın
nara değdiği gün,
kış.

Nakşı derin bir kadın.
Üşür ve işler.
Dağ: Çömelir.
Geyik: Düşer.
Avcı: Vurur.
Kurşun: Kaçar.

Gölde maral
sesi büyür.

(*Ayda Tümör İzleri*)

GÜLTEKİN EMRE
(Doğ. 1951)

GECE DÜŞLERİ

gece düşleri alır götürür beni
sığınmacı akşamların hüznüne
- ne çok şey anlatılır ya da anlatılamaz
baskının direnmeye davetine
ölümlerin yeniden dirilmelerine

bir kent düşünün her evde bir yaralı
- ya ölüler ya ölemeyenler ya ölümü bekleyenler
düğünlere kan bulaşmış bir kez
- sevgiler tutsak tek kişilik hücrelerde
sular da çürür yetmişiki gün boyunca

gece düşleri alır götürür beni
dimdik yüreklerin yanında nöbete
şarkı, türkü, şiirle dolmaya
kilit vurulmuş denizlerin dilinde
balıkçıların ağında mavi köpük olmaya

yabancı akşamların karanlık gülleri
mektupların yanıtsız kaldığı günler
acı haberler bizleri bekler kuytularda
yapraklar sessizce hıçkırır ezgilerimizi
gözlerin, dost gözlerin sönmeyen sevgisi

gece düşleri alır götürür beni
elimde bir gül fidanı
kaşların namlu gibi çatıldığı sedirlere
dillerin bıçak açmaz suskunluğu
kararlılıklara, antlara, akşamalacalarına

ve sen gelirsin şafağın ilk rengiyle
penceremde kuş olmaya

(*Gece Düşleri*)

MÜSLİM ÇELİK
(Doğ. 1952)

ÜÇ GÜL

Üç gül atıldı boyuttan yere
suya düştü biri
dere nanesine takılı kaldı biri

Fisiltiyle uzayıp yitiyordu ırmak
ardına bakamazdı mesafe
ağlayan su, duru su

Uyan güzel, uyku ölümdür
Karşıki dağın karı eridi
Üç gül takılınca yakaya

Kırılıp çözüldü yol
kavak yaprağını döktü
ırmak yanlamasına döndürdü önünü

Üç gül çoğaltınca mutluluğumuzu
ırmak, yol bir de kavak
keşfedilmeyene konuk gittiler
ozanlara sordular gülün ömrünü

Son gidişin olmaya
kır çiçeği tadında daha daha gel
dediler

Üç gül sevişti yüreğe
Ayçe'ye Betülce'ye, Esin'e dönüştü herbiri

(*Peryavşan*)

AYTEN MUTLU
(Doğ. 1952)

NE ZAMAN

ne zaman geceye koysam başımı
sana akar yastığımdaki nehir
şehir yıkar bütün köprülerini
anılar kilitlenir

ne zaman soluğunu getirse rüzgâr
ay kendini derin göllere atar
titreyerek söner bir yıldız daha
öksüz kalır çocuklar

ne zaman sesine karışsa yağmur
çayır kuşlarının şarkısı biter
sürer atlarını uçurumlara
bütün göçmen kavimler

ne zaman saçların gelse aklıma
ellerimi koyacak yer bulamam
yanar zaman, çıplak kalır içimde
o vahşi orman

ne zaman bir serap seni getirse
kervanların yolu ıssıza düşer
çölde yalnız kalır kumral bir kadın
kuma resmini çizer

ne zaman sana benzer bir yolcu görse
ardına takılır gider trenler
yollara çığ düşer kaybolur izin
Üstüme yıkılır bütün tüneller

(*Çocuk ve Akşam*)

MEHMET MÜFİT
(Doğ. 1952)

BİR ÇAPAK ÖYKÜSÜ

yağmurlu bir gündü abi yağmurlu bir gün
ilkyazdan
bir çapak fırladı torna tezgahından
ağır çekiminde gözlerimin

ilkten küçücüktü çapak
kekik kokulu bir oda
geliyordu gözlere gözlere

sonra serpildi çapak
dost sözcüklerden bir kolye
geliyordu gözlere gözlere

büyüdü çapak sonra
hediyelerden portakal kolonya
geliyordu gözlere gözlere

yağmurlu bir gündü abi yağmurlu bir gün
kapandı gözlerim

(*İstanbul'un Ağır Sultanları*)

ÖVÜNÜYORUM

evine uzak daktilosuna yakın genç bir kadının
güneş girmiştir kır çiçekli perdesinden
küçücük mutfağına.

dolap açılmış, su uyanmış, ayaklanmıştır
çatal bıçak tabak ve dünden kalan
yarım kilo kıyma.

kolay değil, şu öğleüstü
dakikada otuz sözcüğün
ağırlığı var parmaklarında.

sevgili karım, övünüyorum seninle
şarkıma şarkı katıyor kanın
tomurcuklanıyor damarlarımda.

(*İstanbul'un Ağır Sultanları*)

TEKKEDE BAHAR

yan ibrahim, yannnn
kocaman bir yangın senin olsun
gel çök aramıza küçük osman. senin de
ayak uçların tutuşsun

bir düş ki çift kâğıda sarılır, bir düş ki
merdivenlerinden çıkarken sarışın ve uzun
inerken karışık ve susuzdur, bir düş ki
yarım aşklar, mayhoş elma kurusu ve ıtır
süslü at arabalarıyla irili ufaklı
tozlu kasabaları dolaşır

kütür kütür bir bahar nasıl çalınır
eriklere mi dalalım, dutlara mı
kamyon rampada; haydi fırla şerafettin
bir çığlık yap, at karpuzları kafamıza.
sonra kızları tahrirat katibinin
sonra kaymakamın karısı; bir bir düştüler
horozlu aynaya, bıyıklarımız da yarıştı
sakallı amcanın bastonuyla

bırak ismail soğusun, ismail bırak
bu tekkeye biliyorsun, erimiş
bir baharla girilir ve o baharın ipleri
kanatsız kuşların dilindendir.
bırak ismail soğusun, tekkeye bahar
fiyakalı girsin; okeye yatsın kahvelerde
kitaplara takılsın, tafra yapsın çalım satsın

➤➤

bayramları annesinin mezarında dua okusun.
bırak ismail soğusun, soğusun bırak
fısıltılarla anlaşsın; hesap
versin şubelerde, duvarlara işeyip
damlara girsin, işkencelere

(*Tekkede Bahar*)

ŞAVKAR ALTINEL
(Doğ. 1953)

AGATHA CHRISTIE'NİN SON ROMANI

Lady Fenton başında masanın,
Şöminede gürüldüyor ateş.
Yerde büyük bir Türk halısı,
Takvimdeki tarih 1935.

Nigel'la Mary yan yanalar,
Neredeyse değecek başları,
Dışarıda kararmış ağaçlar,
Camlar yansıtıyor akşamı.

"Evet," diyor Sir Frederick,
"Tom'u gördüm geçenlerde,
Hiç yaşlanmamış sanırsınız,
Polo oynardık kaç yıl önce."

Şarabını yudumluyor Dr. Williams,
Karısı oynuyor inci kolyesiyle,
Bıyığını sıvazlıyor Albay Conway,
Eski Madras güneşleri yüzünde.

Bilmiyorlar neler hazırlıyor kader,
Neler gizli kutusunda zamanın:
Fundalıkların ardında budala polisler,
Tanıklığı hizmetçi kızların.

Diyorlar: "Hiçbir şey sarsamaz bizi,
Dürüst, güçlü, uygar insanlarız biz,
Kasalarımızda hisse senetleri,
Saplarımıza dek İngiliz."

Sonra birdenbire sönüşü ışıkların,
Delice titreyen mumlar
Ve karanlığı yırtan çığlık:
"Tanrım, aramızda bir katil var!"

(*Donuk Işıklar*)

HAYALETLİ EV: BİR MELODRAM

Kimse yaklaşmıyor parmaklıklara,
Yana yatmış "Kiralık" levhası,
Otlar bitmiş tarhların ortasında,
Yosunlar kaplamış çoktan taşları;

Ama bir panjur gıcırdıyor bazı,
Bacadan bir duman tütüyor sanki,
Bir yerlerden garip bir tıkırtı,
Bir şeyler kımıldatıyor perdeleri.

Duvarın dibindeki sıra belli hâlâ ılık,
Tınlayıp dursa da kurşun saçaklar
Ve rüzgârda boğuk bir hıçkırık
Boş havuza yağarken yapraklar.

(*Donuk Işıklar*)

Metin Cengiz

(Doğ. 1953)

GÖRÜŞ GÜNÜ

Sabah: yürekte buluşmanın gizli fırtınası
Çocukluğun kımıltısız ağaç iskeletleri imgelemde
İmgelemde şaşırtan yaz, sevecen kış, çoğalan
bir leke içinde
Karşıdaysa bir öpüş gibi güneş, kökler arasında
İncirin özü, bakırın rengi olan kökler arasında

Görüş saati: konuştukça büyüyor ırmaklar
Körfezler büyüyor, denizin bilezikli kızları
Kuşlar uçmuyor sanki, göğün sırsız aynaları
Açılıyor derken kilitleri ıssız ovaların
Ve yaklaştıkça ayrılık zamanı
Dökülüyor bir bir göğün yaprakları

Görüş sonrası: bir mevsim ki bir yanı güz
Bir yanı ilkyaz, aşklar doğuracak
Martılar, gök, sabırlı dizelerle deniz
Sanki sevişiyor bulutlar, ter içinde, sessiz
Renklerse memeleri, dudakları, bacakları olacak

Akşam: bir sınırla ayrılmış gibi yaşam
Her ucunda iki ayrı dünya, ikisi de kaburgam

(*Bir Tufan Sonrası*)

GÖÇEBE

1—

Göç, bir iklimden bir iklime geçiş
Sisler aralayıp acılar ve tılsımla
Seyyah kılığıyla günler aşmak

»

Bellek edinip ayı, güneşi yıldızları
Mevsimleri, yağmuru ve karı
Bir göçebe düşünün yol bitimine
Bir avuç yeşil, boz güneş, su ve umutla
Varmak

Göçebeyim, sesler yazmışım yollara geçmişten
Zamanın derisine, kuşatan ve eriten
O derin ve dingin bir deniz gibi
Tunç yatağını döverek eskiten
Tuz ve biber gibi yakan bedeni
Ve yeni gök altında ağır ağır
Bir dua gibi yitip giden...

İşte kırık, bakır bir çan gibi çalıyor
Yorgun belleğimde eski acılar
Ve alışılmamış şeyler söylüyor
Gelen günler geçen geceler

(*Büyük Sevişme*)

ŞÜKRÜ ERBAŞ
(Doğ. 1953)

DÖKTÜ RENGİNİ SESSİZCE

Eflatun esintiler içinde titredi incecik
Aynı içten kokuyla iki ayrı erguvan
Birisi bir küçük evin içedönük bahçesinde
Süsledi sevgisini iki pembe avucun
Öbürü bir mezar başında öksüz
        döktü rengini sessizce..

(*Aykırı Yaşamak*)

SAKLI SU

Fatma Dikmen'e saygıyla

Bütün uzaklara gittim
Hepsinin de dönüşü vardı.

Toprakla güneş arasında kısılmış bir çocuk
Yakamı hiç bırakmadı

Gitmesem ölürdüm
Kocaman bir yalnızlıktı dönüp geldiğim.

Gözyaşına batmış bir kadın
Hâlâ emzirir ezikliğimi.

Yaşlandıkça keşfettiğim tek gerçek
İçimdeki çocuk ölümden çok korkuyor.

Bir susma ustasıydı babam
Ölümünden on yıl sonra acıyla sevdim.

Deniz Gezmiş için çırpınan kız
Bilmek istiyorum şimdi nasıl yaşıyorsun.

Elif elif ağlardı Zeki Müren dinlerken
Neden bir kar yağışıdır anneannem aklımda.

Bir mitingte gözlerimin dolması
Ben sosyalizmi hep sevdim.

Onurudur ömrümün Amsterdam'da gördüm
Acının nasıl iyiliğe döndüğünü.

Sebebini sen söyle ey doyumsuz ilkgençlik
Hangi kadını sevdiysem mutsuzluk verdim.

Bir tek gitmek yatıştırdı, o da bir süre
Ölüm gerçekten "asude bahar ülkesi" mi?..

(*Adam 1999 Şiir Yıllığı*)

TARIK GÜNERSEL
(Doğ. 1953)

DİYALOG

biz a'yız. biz b'yiz.
sizle diyaloğa geldik. sizle diyaloğa geldik.
biz doğruyuz elbet ama biz doğruyuz elbet ama
sizle diyaloğa geldik. sizle diyaloğa geldik.

biz c'yiz. biz d'yiz.
sizle diyaloğa geldik. sizle diyaloğa geldik.
biz doğruyuz elbet ama biz doğruyuz elbet ama
sizle diyaloğa geldik. sizle diyaloğa geldik.

biz e'yiz. biz f'yiz.
biz de öyle. diyalog iyi şeydir.
doğruyuz elbet ama biz doğruyuz elbet ama
sizle diyaloğa geldik. diyalog iyi şeydir.

diyalog güzel şeydir.
buna karar verilerek
bu toplantı bitmiştir.

1977 (Muhafızgücü: 1 - Hayalgücü: 0)

KATEDRAL

"mumlar erir yalım sürer"

ulu bir atombulutu
katedralin üstünden
aldırmadan atladı
zaman
bir uzak sayfayı
katladı

▸▸

umut
bir düşü müydü
evrenin
o yalım
artık
anı bile değildir
yalnız
uzak bir iz olarak
isi sinik taşlara
ve o mumlar
görkemli org sesleri cılız gölgelerinde donmuş
boyun kırmış fitillerine cırcırböcekleri konmuş

katedralin üstünden
akıyor
aşarak eriyik gözleri
akıyor güneşin kimsesiz ışıkları
akıyor kimsesiz ışıkları güneşin
bir karınca yem mi diye bakıyor
evvel zaman içindenin isasına

1973 (Muhafızgücü: 1-Hayalgücü: 0)

VİRGÜL

beliriş, kayboluş -arada sadece
virgül
var. sıradan, iddiasız. sarsıcı bir beliriş,
usul usul bir kayboluş. arada sonsuzluklar
yaşanmış olabilir. virgül yeter,
yine de: beliriş, kayboluş. hafızanın mezarlığı
cömerttir. sakin bir ikindi vakti
uzak bir virgülde
âlemler patlak verir -geçmişin
yepyeni imkânlarına yollar
kalbi. beliriş,
kayboluş. arada sadece

virgül. ilişkilerin mezartaşlarında
sadece virgül bulunur. ansızın cinleşip
savurmak üzere.

1990 (Muhafızgücü: 1- Hayalgücü: 0)

AKDENİZ

ruhunu okuyabilmekti tek umudum
akdenizi altıma almak istiyordum
kıpırtıları hiç sır vermiyordu
yan gözle baktım ufuklarına
rüzgârı usulca gezindi
engin bir haz beliriyor gibiydi
ılık bir çekingenlikle dokundu bana
birden çekildi
sanki benden vazgeçebilmek için
kendisinden vazgeçebilirdi
birden avuçladı sonsuzluğumu
dili doruklarımda dolaşıyordu
tutup açtım iki yana kollarını
hapsettim kâinatın bütün volkanlarına
açıverdi varlığını
ve kilitledim dişlerimi boynuna

(*Zaman Denen Oyuncak*)

TUĞRUL TANYOL
(Doğ. 1953)

BEYAZ AT

Sönmüş kentleri dolaştım sessizlikte
Boş meydanları, kirli sokakları
Herkes kendi yankısının peşinde.

Karanlık avlularda oturdum
İçimde vahşi tamtamları inlerken ölümün
Tüm putların yeniden dirildiğini gördüm
Beyaz bir at gibi uzaklaşıp yiterken ömrüm.

Sen uyuyordun
Kirli sokaklarına güneş vurmayan odanda
Evler bir bir yıkılırken üstüme
Yollar canlanmış sıkarken boynumu
Uyuyordun sen, uyuyordun sen
Uyanmak için bir başka gecede.

Ağır kanatlarıyla büyürken sessizlik
Karanlık usulca konarken pencerene
Gölgeler asarken kendini başka gölgelere...
Sönmüş kentleri dolaştım sessizlikte

İçimde vahşi tamtamları inlerken ölümün
Acının acıya, nefretin nefrete
Karanlığın karanlığa dönüşünü gördüm
Beyaz bir at gibi uzaklaşıp yiterken ömrüm.

(*Elinden Tutun Günü*)

ELİNDEN TUTUN GÜNÜ

Günü elinden tutuyorum
Öyle ürkek
Ben tutmasam karanlığa düşecek
Karanlığa düşecek sevgiler
Kapılarınızı yalnızca nefret çalacak,

Ağır ağır yükseliyor bir davulun sağır sesi
Birer birer düşüyor ağaçlar, orman seyreliyor
Tutun elimden, elimden tutun yoksa
Bu canavar sessizlik, bu yılgınlık, bu ölüm,

Sabırsız ayak sesleri ne toplaşıyor, ne dağılıyor
Kararsız külrengi bulutlar, ne zaman yağacak yağmur
Hani nerede yıldırımlar, gökgürültüleri nerede
Yalnızca bu sağır davul
Tenimde ağır ağır
İşleyen bu hançer,

Günü elinden tutuyorum
Elim alev almış gibi yanıyor
Yanıyor karanlık, kızıl, koyu, et kokusu, kül ve kan
Kentin bacalarından savruluyor durmadan
Durmadan, altından geçiyor köprülerin
Durmadan sarıyor kuleleri
Durmadan sızıyor caddelerden
Büyüyor, büyüyor, büyüyor
Bu canavar sessizlik, bu çılgınlık, bu ölüm,

Beynimin çıkmaz sokaklarında
Giderek artıyor çekiç sesleri
Yankılanıyor kentin alanlarında
Tahtayı tutkuyla kucaklayan çivi,
Yaşam, yükselen darağacının kollarında
Uyuyan bir bebek gibi
Tabutunda sallanıyor.

(*Elinden Tutun Günü*)

İLK BAKIŞ

Bir sabah pencereden bakınca birden yeşeren avlu
Bir ormanın gizli ipuçlarını fısıldar kulağına
Ve soyunup gözlerinden ta kemiklerine kadar
Zamanın o beyaz kısrağıdır, delişmen, tutkulu

Günlerin çimeninden kaldırıp başını sana bakar.
Sen ona doğru koşarsın kayarcasına, denizin
Kabaran köpüklerinden çılgın tapınaklar
Bir ormana girer ve birden kaybolursun

Günlerin karatahtasından adını siler rüzgâr.
Çocuk oyunları ve aşkın büyülü sesi
Bir ağacın bütün yılanlarının sana uzattığı
O ilk bakış, pencerenden, kırlara doğru

(*Sudaki Ankâ*)

HÜSEYİN FERHAD
(Doğ. 1954)

METAFİZİK

Seni bir kilise avlusunda dilenmeliyim artık
haçlara gerilmiş avuçlarımda bir suskun çan.
— Ben değil miyim şu yıkıntıların üzerine uzanan
saçlarım darmadağınık.

Seni bir tapınağın avlusunda dilenmeliyim artık.
çıplak ayaklarına sürmeliyim o ilençli yüzümü.
— Ben değil miyim kemirip durun madde'ye verilmiş tek
sözümü?
aklım darmadağınık.

Seni bir cami avlusunda dilenmeliyim artık,
Kirli bir mendil gibi sermeliyim yüreğimi önünde
— Ne var içimi kanatan bu ezan seslerinde
mihrabım darmadağınık.

(*Deniz Çobanları*)

"SONSUZ DÖNÜŞ"
NİETZSCHE'NİN ZERDÜŞT'Ü ANLATIYOR

Tef çalıyordu çamın biri
iki yana sallanarak
Kar topu oynuyordu şu geç vakit
kaygısız bir kaç kozalak.

İki güvercin öpüşüp duruyor
iki ayrı dalda,
gölgeleri uzayıp karışıyor
karşı duvarda.

Usul bir sesle irkildim
döndüm soluma kimse yok
Baktım sağ yanımda birileri
cıgara aranmada.

İki kafadar ölüydü bunlar
bir at iskeletinin sırtında
verdiğim sıgarayı ısırarak
eridiler karanlıkta.

Dirgen uçlu bir tarak
takıldı kaldı saçlarımda.
Bir tanrıtanımaz olarak
dedim: "Kulkuvalda kuvalda!"

Kırmızı bir akrep
ısırdı yüreğimi.
Mezarlığın oradan geçiyordum, Karşı-Yaka'dan
durdurdu beni bir parmak imi.

Bir serçe yavrusu
kanatlanıp kondu elime.
Dedim: "Adın nedir?"
Dedi: "Dilini ver dilime."

"Geçiyordum uğradım" dedim
"sizin şu elin sırrı nedir?"
Üç beş kemik, bir avuç toprak
dedi: 'Ölüm sır değildir."

"Geçiyordum uğradım" dedim
"dünyanın kalmadı tadı."
Yaşlı bir kafatası yüzünü buruşturarak
dedi: "geride gözüm kaldı."

Ay kanadı derken,
şafak ağardı ağır aksak.
Yine bir sabah oluyordu işte
günışığını kulunlayarak.

"Geçiyordum uğradım" dedim
ama ağzımda sözüm kaldı.

(*Deniz Çobanları*)

A. KADİR PAKSOY

(Doğ. 1954)

YENİ BİR ŞEY YOK YAŞAMDA

Aralamış pencerenin perdesini
yaprak güzeli
Uzanmış bakıyor saf saf
bir çocuk gibi
Söyle diyor haydi
bir şiir yaz
bırak tembelliği.

Karanfille yaprakgüzelinin arasında
Halinden hoşnut sardunya
Gel diyor usulca
bir şey fısıldayacağım
gel yanıma.

Başı yukarda karanfilin
Diyor ki
Boşuna seçmedi insanlar beni
bir kırmızı gül
bir de ben değil miyiz
özgürlüğün simgesi.

Yüzünü avuçlarına almış
Mor düşlere dalmış menekşe
Siz işinize bakın diyor
bırakın beni kendi halimde.

Duyuluyor yüz yıllık yoldan gelen çocuk sesi günışığının
Yeni bir şey yok diyor sessizce
Yeni bir şey yok yaşamda
Ben sizdeyim nicedir
Siz de bende.

(*İki Bulut Yerden Aşağı*)

HALİM YAZICI
(Doğ. 1954)

DÜŞ

Erhan'a

Doğrudur
uzak yollardan
karanlık dehlizlerden geldik

Ayaklarımızı dikenler kanattı

Patikalarda tavşanların gözleri
gözlerimizin rengine bulaştı

Derin kör kuyularda sevgimiz
tüketirken kendini

Yanımızda doğan güneş
Sabahlara kadar nöbet tuttu
Kilise sokağında

Bu yüzden hiç ummadığın bir söz
bu yüzden hiç beklemediğin bir kuş
bu yüzden hiç adını bilmediğin bir aşk

acıtır kalbimizi

Doğrudur
uzak kentlerin
uzak insanları
kucaklarken bizi

En yakın kentlerin
en yakın insanları
çürüttüler avuçlarımızı

Ve ezgi parmaklarının ucunda
kuytu bulutların renginde
ararken köşe bucak bizi

Biz Zümrüdüanka kuşunun kanadında
bir o dağda bir bu dağda
Kilise Sokağı'nda

Bu yüzden hiç ummadığın bir söz
bu yüzden hiç beklemediğin bir kuş
bu yüzden hiç adını bilmediğin bir aşk

çoğaltır kalbimizi.

(*Beyaz Atların Yelesinde*)

OĞUZHAN AKAY
(Doğ. 1955)

KES BİİİR

Yoğurtlu Büyük İskender kaçıncı seferde arkadaşlar
Allahtan ekşi süt limanken keşfedilmişti Ortaasya'da
Hitit güneşi iyi çalışıyor İskender'in sırtına

Abiye hamile elbisesi bulunur Timur eniştem yoksa
Durup dururken Katherina girdi uykuma
Kaytan huylu Baltacı bıyıklarıyla

Dayan İskender abi makedonyaca arkandayız
Asırlar süren işkembe mecrasındayız
Lafı mı olur
Hesaplar benden

(*Cin Ayetler*)

ŞEHİR ATI

Müzikli at bu
Ata binmiş gidiyor, ata neler ediyor
Fonda Jane, deniz ve kayalar
Bu atta hata var, 'atta' gidiyor
Doldurușa geliyor, yahşi sekiyor
Elektrikli at bu

Şevki atı çok seviyor
Aralarında kalsın
AT'ye hemen gireyim diyor
Ortalığı karıştırıyor
Şevk duyuyor ker'ata

Recep, Şevki'nin din kardeşi
Atmasın da ne yapsın
Şaban, Ramazan ve diğerleri film adı
Hasılatsız
Kadınsız

Kendimize gelelim beyler, aynı kapıya çıkar
O şekilde
Kenardan

(*Adam Sanat, Aralık 1990*)

OLSA

Eylül'de Bilbao çok güzel
Her ay Bilbao çok uzak
Lunaparkında atlı karıncalar
Hava kararınca tam kararıncalar
Laternacı kadının palyaço kocası
Tahta bacaklarını dinlendiren cambaz
Dönme dolapta travesti çığlıkları
Ah Bilbao, Bilbaolar

Kimliğini yitirmiş adam çok güzel
Her gün bir başkası olmak çok zor
Su birikintilerinden zıplatır
Yağmurda sırılsıklam ıslatır
Sokağından geçirtir, sigara içirtir
Yves Montand'ı daha çok dinletir
Fellini'nin filminde oynatır
Ah aşk, aşklar

Bütün kadınları sevmek çok güzel
Bir kadını sevmek çok zor

(*O Uzak Ay*)

MEHMET ÇETİN
(Doğ. 1955)

BAĞIŞLAYIN GÖZLERİMDEKİ KIRMANCI

kovulduğum kırları alıp geldim kentinize
bağışlayın başınıza bela öfkemi
orman kalmadı yanacak, biliyorum
ev kalmadı yakılacak ki babam da öldü
biliyorum ama bir bekleyen var gibi orada
o dağları o baharı bekleyen ölümlü gözlerle
kovulduğum kırları da alıp geldim kentinize

dağ kokuyor demek güç şu soluğun için
belki inilti ve sümbül ve kan gibi bişey
ki dağlarından bıçaklanınca bir halk
çığ düşüyor düşlerine çünkü üşüyor
soğuk masal ve tarih kâğıdı gibi
körleşen gözleri önünde annemin
ölüyor babam göz göre göre sürgün öldü
soğuk bir damga oluyor ömrüme bu ölüm

biliyorum bu kent sizin bu heykel bu sanrı
yıldız yalnızlığı bu gökavuntusu gecemi
alıp çocukluğum gidecek gecenizden
bağışlayın gözlerindeki kırmancı
doğduğu ev yıkıldı ormanı yakıldı kovuldu
çocuk gözleri bu yüzden hep yurtsuz kaldı

kuş ormanına kaçan ay ve şarkı ve ahı
alıp gideceğim yeryüzünden giderce
düşün ve bağışlayın beni o isli yüzünüzden

kovulduğum kırları da alıp gidiyorum işte

(*Son Çeyrek Yüzyıl Şiir Antolojisi*)

MURATHAN MUNGAN

(Doğ. 1955)

SİS ÇANLARI

ağır yol, uzak yapılar
yaklaşmak için yaklaşık tanımlar
onlarla çıktık yola
yollarda kaldık
sis bastı her yanı
tutukluk çeken silahlar gibi
sözcükler, fısıltılar, mırıldanışlar
eksilerek vardık bir yapıya
O mu, değil mi
Kim bilebilir şimdi
kılavuzlar şehit
şehitler hain
gözlerimiz karanlık bir pusuda
çoğumuz büyümüş, kimimiz ölmüş
kendimiz bile tanıdık değiliz artık
gözümüzden silinen düşün sabahında
önümüzde açılan yeni bir uzay
Şimdiki Zamana ait bomboş ve ölü alanlar

ne başka yer ne başka zaman
bizler için hâlâ bir yerlerde çalınan
sis çanları var
belki bir gün buluşur diye
aynı ormanda kaybolan çocuklar

Nisan 1984, Aralık 1989 (*Mırıldandıklarım*)

GECENİN ÇOBANLARI

Göğüslerinde acıbadem kokusu
avuçlarında kehribar
karanlığı sürüyor gecenin çobanları

yağmurun yıkadığı bıçaklar ve dallar gizlenirdi
simli bir yazmadaki saklı sözcükler gibi
akardı birinin kalbinden ötekine
patikalar inerdi kaçak bakışlar
ölüler ve sevdalıların buluştuğu vadiye

Onların zamanıydı
kepeneklerinin içindeki uçuruma tutunmuştular

bitkin bir şaşkınlık içinde
vadilerde kaldı eski derinliğimiz
hangi ay geri çağırır bizden çekilen suları
taşlar kadar tarihe kefil
durur şiirin altında
kendi derinliğine mühürlenmiş sözcükler
Söz Boş! Boş şiir
neye yarar
gümüş tozanlarından bir gecede
bir mitosa varmıyorsa bütün konular

(*Omayra*)

RONİ MARGULIES
(Doğ. 1955)

DENGE

Dalgalarla kıyı arasındaki
o bitmez çelişki gibi birşeydi,
eskidendi bizim seviştiğimiz.

Sığırcıkların, kırlangıçların,
tüm denizkuşlarının
kanat çırpması gibi birşeydi hep birden
Ağaçlar dolusu meyvanın
— bir bahçedeki tüm narların örneğin —
aynı anda olgunlaşması gibi.

Göz gözü görmedi bir süre,
yağmurlar yağdı, uzadı günler:
Birkaç süreci birden tamamladı doğa.

Sonra,
dalgalarla kıyı arasındaki
o belirsiz denge gibi bir şey kaldı geriye —
zamanla
ve aşınmakla ilgili.

(*Uzaklıklar*)

AĞIT

İşte yine İstanbul
Alçalıyor uçak Florya üzerine,
sağ taraf açık seçik Yeşilköy.

Kapasam gözlerimi:
Adil Abi'nin bisikletçi dükkânı,
Röne Park'ın ağaçlarında kalplerle oklar,

Reks Sineması'nın kocaman ekranı,
Ekonomidis'lerin bahçesinde mangallar.

İnişten hemen önce,
uzansam dokunacam, tam uçağın altında,
iki çocuk duruyor caddenin ortasında,
atılıvermiş çimlere bisikletler.
Biliyorum birazdan Yandımçavuş'ta,
macera bu ya, ayran içmeye gidecekler.

Sarsılarak değiyor tekerler yere:
Yeniden yaşamaya değil bu sefer
gömmeye geldim çocukluğumu, babamla beraber.

(*Uzaklıklar*)

YUSUF ALPER
(Doğ. 1956)

SUSARAK

Atlar savururlardı yelelerini
Yoncaların, ekin tarlalarının arasından
Fırlayan bir ok gibi yılkıda
Savururlardı rüzgâr gibi

Kırlangıçlar sayardı günleri
Duvar diplerinde serçeler, sığırcıklar
Avluda sereserpe uzanırdı kedi
Göğümüzden geçerdi turnalar

Alır götürürlerdi özlemimizi
Düşler diyarına, çok uzak...
Annem solgun bir yüzle söylerdi
Bütün hüzünlü türküleri susarak

(*Şimdi Hangi Irmakta*)

ADNAN AZAR
(Doğ. 1956)

DÖNGÜ

Sevincin yüzü güler ya, umudun çiçeği açar
ben de gözlerimi şafağa açarım
sevginin pınarında yıkayıp saçlarımı
sana öyle gelirim.

Kuşlar uykudayken daha, rüzgârlar uykudayken
uyanırım sessizce
düşer yola yine sana gelirim
sana o zaman gelirim işte;
unutmak için herşeyi
öğrenmek için yenibaştan!

(*Unutmak Suları*)

BİRDENBİRE SABAH

Bir muştu gibi iniyor gün
aydınlık ve anlaşılır
bir çocuk saflığıyla
bir gülüş gibi
terli çarşaflara sıkıntılara
geceden kalma karanlıklara
meraklı ve çiçeklerle örülmüş
bir muştu gibi gün.

Yüreğim bir pencere şimdi
aydınlıklara
geçmişsiz ama sevdalı
yüreğim telaş telaş
aydınlıklara!

(*Unutmak Suları*)

SALİH BOLAT
(Doğ. 1956)

ŞİİRLER ŞİİRİNİ ARAMAK

bırakılmış bir sonbahardı
şiirler şiirini arıyordum
lorca'yı ağlarken buldum rüzgârda
eylül güneşiyle tutuşan bir gitar sesiydi ispanya

bir elim sıcak denizlere değerken
bir elim buzul çağlarında
şili yangınlarında buldum neruda'yı
gülüyordu kasımpatılar arasında

şiirler şiirini arıyordum
acılarda ağrılarda ayrılıklarda
biliyordum uzak değil
pir sultan nâzım hikmet ve daha

gün eridi mor dağların ardında
gürültüyle uzaklaştı güvercinler
tam ulaşmıştım şiirler şiirine
sinsice bastırdı gece

böyle sinsice bastıran gecelerde uyumadım hiç
en yanık türkülerle kırdım sabahın sürgülü kapılarını
hasretle atıldı şiirin kollarına
yürek ve bilinç

(*Yaşanan*)

YÖNLER

güneyde, ay mola verir incir ağaçlarının altında
gök gümüş paralar gibi saçılır göle
ateşböceklerine karışır köpeklerimizin gözleri
tan söker tarlalar boyunca, sorarız:
kim örer sepetini düş hasadının?

kuzeyde, pusuya yatar demir yatakları ve orman
kumsalda unutulmuş balıklar gibi güz, önce
ellerimizde başlar, sonra dağılır yosun kokularıyla
gerinir dağlar uzun uykusuzluktan, sorarız:
neyin sabrıdır dişlerimizin arasında sıkışan?

doğuda, derin vadilerde sürer gölgenin yenilgisi
kaya çiçeklerinde barınır geçmiş ve gelecek
anlaşılmaz bir siyahlığı bakar çocuklar
savrulup durur bir halkın öyküsü, sorarız:
hangi öfke bilenir rüzgârın doruklarında?

batıda, birden derinleşir deniz, öylesine kesin
bir parkta bulunmuş ceset gibi soğuk ve meçhul.
yanılgılar üstüne kurulmuş kentlerin kiriyle
akar ışıklar camın içinde, bilincin dışında, sorarız:
kimdir bu yönlerin arasına sıkışmış insan?

(*Gece Tanıklığı*)

HAYDAR ERGÜLEN
(Doğ. 1956)

ANNE

sahi senden mi doğdum anne
yollar nehirler kuşluk vakitleri dururken
bir insandan mı doğar bir çocuk

anne senin yüreğin taş olsa dayanır mı
kuş olsa çiçek olsa gündüz olsa
kırılmaz mı acıdan bir sap menekşenin boynu

bu kez dağlar doğursun beni anne
sen de ılık yağmur ol
durmadan yağ kanayan yerlerime.

(*Karşılığını Bulamamış Sorular*)

DÜŞLER BİR SES BULUR BENDE

bir çocuğun düşüyüm ben
büyülü yaz akşamları
ben üflerim mızıka söyler
sesimiz tutar sokakları

ılık bir ses taşırım yorulmadan
sonsuz özlemler büyütürüm yarına
ben mızıka çalarım
siz onu duymazsanız da
mızıkamın içindedir yaşam

kardeşler ben çalayım siz görün
nasıl geçilir kiraz rengi sokaklar
soluk soluğa yeni aşklarla
yorulmaz yaşlı bir yürek bile
gülüşler ona akar da

ben mızıka çalmazsam
ne özlemleriniz olur ne ayrılıklarınız
yalnız bir yıldız gibi boşluğa
düşer yaşlı dünyanız

bir çocuğun düşüyüm ben
mızıkamın sesi yeryüzüne değer
uyurum uyanırım hep aynı şarkı
ne sesim eksilir ne umut biter.

(*Karşılığını Bulamamış Sorular*)

MAVİ

Üstünde yağmurdan başka hiçbir şey yoktu
anlam olmak için yeterince çıplaktın
şiirin nasıl birşey olması gerektiğini
hatırlatıyordu gözlerin, sana böyle inandım:
Ben inanmak için şiir yazıyorum, gözlerin
neyi hatırlatıyorsa ona inanıyorum, gözlerin
Cihangir'i hatırlatıyordu, hayâl içinde fakir
Üsküdar'dan o rüyaya baktım: Maviydin
bir özletip bir geri çekiyordun denizlerini!
Usul usul inandım güzelliğin hatırına yağan
yağmurun üstümüzde hakkı vardır, inandım
uzak bir mavi kızın gözlerindeki bulut
burada içimize yağacaktır, inandım, mavi
bir yağmurluğun da olsa şiirden ıslanırdın!
Gövdene de böyle inandım, duruydu, şiirin
nasıl bir şey olması gerektiğini hatırlatıyordu:
Öyle çıplaktın ki içinde şiirden başka
hiçbir şey yoktu, gövden neyi hatırlıyorsa
ona inanıyorum, beni hatırlamasa da, biliyorum
bazı uzaklıkların hiç mektup beklemediğini...

Bazı şiirler de bekleyemiyor yağmurun dinmesini!

(*40 Şiir ve Bir...*)

TURGAY FİŞEKÇİ
(Doğ. 1956)

DEĞİŞİM İNSANI

Şaşıyorum şu sıska kollarımın uzunluğuna
Birisi dünyanın yarısını sarmış sımsıkı,
Diğeri uzanmış karanlıkların üstüne
Ne kadar çok kolum
Ne kadar çok kollarımız var.
Hepsi de hazır
Büyük hasretlerine sarılmaya

Kocaman, ak elli kızlar görüyorum.
Kırmızı karanfiller saklı avuçlarında
Gözlerim, yüreğimden kopan bir gülü uzatıyor sessizce
Uzanan gülümü görmeden geçip gidiyor ak elli kızlar.

Hoşuma gidiyor insanlarda çağın sancılarını görmek
Tarihin en soylu acılarını çekiyor insanlar
Yeni insanlara gebe herbiri.
Bütün insanların sımsıkı kucakladıkları bir dünyayı düşü-
nüyorum.
Kocaman bir halay çevriliyor,
Tek bir insan dışında kalmamacasına.

İşçilerden dinliyorum dünyayı
Bilmem neredeki yontuların güzelliğinden sözediyor
Sanatın insana olan yakınlığından
Sonra, genç olmaktan
– Oysa ellisinde var –
Sonra gelecek
Ne kadar ferah bir söz ağzında

Bir beyaz güvercin kanatlanıyor yüreğimden...
Uzaklarda, bembeyaz kayın ormanlarında,
insanlar öpüşüyor, Şopini dinlerken.
Ak bir el süzülüyor yanaklarından aşağı
Tutup, eli öpüyorum.
Kocaman bir halay çevriliyor.
Tek bir insan dışında kalmamacasına.

(*Karda Işıltılar*)

NİŞANLI KIZIN AĞIDI

Göğsün papatya tarlası
Ah, sarardın beni
Sevgilim, sevgilim
Kolların nerde şimdi

Kirpiklerinin ucuna
Asmıştım yüreğimi
Mavisinde yittiğim
Gözlerin nerde şimdi

Bilgeceydi dostluğun
Sevgiydi sunduğun
Yıldız gözlüm, gündüzüm
Işığın nerde şimdi

(*Karda Işıltılar*)

İLK GÜNÜN ARDINDAN

Mutluyum
Oturduğun semti
Ev arkadaşını
Öğrenmekten

Yaşını
İşlerini
Okulunu
Zamanı nasıl geçirdiğini

Hepsi düşündüğüm gibi çıktı
Uzaktan güzel bir çiçektin
Yanına geldim
Çiçekten bir insan gördüm

Yüzündeki beyazlık
Bahar sabahlarının ıslak çiği
Doğduğun şehrin dağlarındaydı o saflık
Çamların dibinde açmış fulyaların yüzünde
Bir de sende gördüm
Gözlerinin derin göller gibi durduğu
Temiz
Beyaz
O insan yüzünde

Mutluyum
Bir saat karşında durup
Yüzüne bakabildiğime
Hayatta tek isteğim buydu
Mutluyum seni sevdiğime.

(*Karda Işıltılar*)

HÜSEYİN HAYDAR
(Doğ. 1956)

ANIMSAMA

Yeşil bir masada yanyana
Otururduk erikler altında

Üç yaprak çiçek uyurdu
Sıcak bir öpüş gibi alnında

Yağmur çiseye dururdu
Bir eve girerdik sonra

Yiterdim ekinler içinde
Alınca onu koynuma

Bir gecenin kar'ı gibi
Işık görmemişti daha

Soluğu götürürdü beni
Göğsünün doruklarına

Tüfek çubuğu gibi yağardı
Çılgın bir yağmur dışarda

(*Acı Türkücü*)

AĞUSTOS OYUNU

Ağustos sıcağında
Yürürken toprak yolda
Böğürtlenler dikenler arasından
Kimdir adımı fısıldayan

Ah sararmış mısırlarda
Kimdir benim görmediğim
Hem durmadan şarkı söyler
Hem mırıldanır adımı
Döner döner bakarım

Fındık ayı gününde
Bir başıma giderken
Anasonlar eğreltiler içinden
Kimdir adımı çınlayan

Dalgacının biri belki
Bir çılgın cırcır böceği
Cırlar durur adımı
Gizlenir ben dönünce de
Fundalar bukleler içine

Yol boyu ıssız sessiz
Bir elma serçesi birden?
Uçar gider gömleğimin cebinden
Bırakıp bu şiiri

Başlarım ıslık çalmaya
Yüreğimden geçenlerden
Ezgisi acıdan acı
Bir ağustos sıcağında
Ansızın susar dalgacı

(*Acı Türkücü*)

ÜÇ GENÇ

Söner akşam güneşleri
Üç genç geçer ak giysilerle
Ayaklarında bakır telleri

Elinde karanfil taşır biri
Öteki sigara içer titrek parmakla
Kollayıp yanını yöresini

Üçüncü bir ölüdür üç günlük
Daha üç günlüktür acısı
Yüzünde uzanır bir kanlı boşluk

Yürürler yan yana ağır ağır
Dağılır önlerinde kuşlar, kitaplar
Dururlar bir uçurumun keskin yerinde

Öleni gömerler hemen oraya
Ağlar sigara içen gömüt başında
Karanfil tutan bir şiir yazar

Usulca kapanır kapılar
Bir yağmur taşırım ben ipekten ince
Girerim sessizce kentten içeri

Açılır sabah gökleri
Aranırım bütün sokakları evleri
Bulurum kendimi soğuk taşlarda

Issız bir köşede uzanmış yatan
On bir ay sevdasını elden uçuran
Avucunda uyutan bir küçük canı

İki genç geçer uçurumdan
Ellerinde yazılı kâğıtlar
Ayaklarında bahar telleri

Göklere doğru yönelir biri
Bulutlar arasında yiter gider
Öteki girer meşelerden içeri

Üç gençti önümden geçen
Ben hangisiydim üçünden!

(*Kara Şarkılar*)

ÜÇÜNCÜ GÜN ŞARKISI

Soğuk sular
Dökmeyin omuzlarıma

Sokulu saçlarıma
Üç kara zambak

Yüreğim donacak
Dökmeyin soğuk sular

Üç kara zambak
Bahardan daldan ırak

Sallanır bir kavak
Sisler arasında

Kuştüyü yastıklar
Koyun başıma

Yatırmayın taşlara
Kalçalarım kırık

Boynumda oynaşır
Bir kara ışık

Kardeşçiğim
Yatırmayın taşlara

Akar bir ırmak
Dumanlar arasında

Bir kara ışık
Güneşten aydan ırak

Dualar okumayın
Yüreğim uyuyacak

Anacağım
Dualar okumayın!

(*Kara Şarkılar*)

LALE MÜLDÜR
(Doğ. 1956)

SU

Firuze rengi suların önünde diz çökmüş
bir okçu, elinde altın yayıyla.
Karalarla kaplanlarla oynuyordu,
kemanıyla oynadığı gibi.

Firuze rengi sularda yüzen
sarı güller... lerin yansıttığı
yanılsamalar... içindeyim...
O uzun siyah eldivenimle
yürüyorum sularda.

sularla evlilik   akuatik yeşillerle
gri gözlerle   bir anima-kadın
soluk   alıp verişi

karanlık yaprakların ardında

Bir yıldız gümüş notalar fısıldıyor
onun da kulağına... *dolendo*...
Seslerin ve notaların gümüş
ağırlığıyla dalıyor sulara, dalıyoruz.

bir denizaltı konuşması gibi
artık kimsenin dinlemediği   iki insan arasında

boğulmamak için denizin dibinde konuşmaya çalışan
iki insan gibi neredeyse
dolendo

O uzun beyaz eldivenimle
tekrar çıktığımda sulara Miras'ım,
alnıma saplanacak altın bir ok olabilir.
Erden kızların önünde eğilmiş

oturuyor olabilirim alnımda altın bir okla.
Aramızda belirli uzaklıklarla eğilmiş
şarkı söylüyor olabiliriz gri sulara.
Aramızda kristal uzaklıklarla
göğe çekilmiş olabiliriz, ağlayan ünikornlar gibi.
Orion çekimi belki de yalnızca...

(*Voyıcır 2*)

SÜHA TUĞTEPE
(Doğ. 1956)

İSTEK ORADAN

....
İstek oradan geçiyordu, o puslu dünyadan.
Çocuklarla inat oynuyordu ihtiyarlar. Doluştukları
geçmiş zamandan ürktüm.
Ara sıra kaldırıp dökülmüş başlarını, nasihat
saçıyorlardı meydanlara
— Hey!.. diye bağırdım
  Bir gün keseceğim oy hakkınızı. Gençleri savaşa
  gönderemeyeceksiniz oturduğunuz yerden!
Çok kızdılar. Yüzleri bir avuç alevdi. İlikleri titreyerek
döndüler "fiil" ile "fail"e
— Orta yaşlı uslu bir güreşe tutuşun diye bağırdılar.
  Tehditkârdılar. Ateşe verip çayırları diklendiğimde
'can havli' çağırdılar şimdiki zamanı.
— Buna kıran kırana bir "zarf" verin!

Aldım zarfı.
— Geceler güzeldir!.. diye bağırdım. Şaşırdılar
— Yüzler ve zarflar görünmeden de konuşabilir her
  şeyi. Fiillere sahip çıkabilir, isimlere, sıfatlara,
  zamirlere sahip çıkabilir görünmeden.
  Boğazlama tarihi sizin olsun:
  Karanlık, yontma, cilalı
  Toplu, tüfekli, atomlu boğazlama sizin olsun
  Geçmişiniz
  Geleceğiniz!...
Şaşırdılar. Yürüdüğümde
— Saygısız!... dedi birisi. Öteki
— İbret-i alem için asmalı bunların biraçını

Yeniden çayırları ateşe verdiğimde
İstek oradan geçiyordu, o puslu dünyadan
Şimdilik hırçın azınlık.

(*Yüzler ve Zarflar,* 1985)

HALİL İBRAHİM ÖZCAN
(Doğ. 1957)

RÜYADAN SIÇRAYAN TAŞ

ayaklarım temizdi üstelik dişlerimi de fırçalamıştım

pazar yerlerinde dolaşıyordum ağır aksak
tükenen hayatlar tezgâhlarında
yokluğunu suluyordu hırçın nilüferler

özenle sıyrılıyordu aralarından
cinayetlerinde acıyan göğsüm
kendi küllerini yakıyordu bacalar
sorular başlarken
ihtimaller giriyordu devreye
şimdiki haliyle yüzler
hangisine tutunmaya kalkışsam
kendi ellerim kalıyordu geriye

lüzumu kalmamıştı
kimselere hatıra bırakmayacaktım

çalınmış kapılar baştan sona çemberdi
aldırışsız girmiştim gece gönlünden içeri

sıkıntıları eksilmişti bulutların

gözlerim açık kalmış
aşk bile olmuyor

(*Kırık Zar*)

ADNAN ÖZER
(Doğ. 1957)

MARMARADA AKŞAM

Çıkar gelir alacakaranlık
yeni sürülmüş tarlalardan
her adımda biraz daha yiten topukları
ve taflan külüne kokan elleriyle
çıkar gelir
her solukta bir dermansız hastalığın
iç kanamalarını çekerek sinesine

dalgalarda çözer
saçlarını alizeler
fosfor su yüzüne vurur
bir çağanoz çıkmak ister
göğsünün sarmal dehlizlerinden

ağır ağır yürür gece
taşlarında otlar bitmiş
Aspendos'un sahnesine
ve eski, alışkın bir oyuncu gibi
okur ceneviz gününden kalma tiradını

ak benekli gömleğini aranır
soğuk kıkırdaklarıyla ürpererek
kum engereği

çıkar gelir kutup yıldızı
ışıltılı bir pelerin gibi savurarak
samanyolunu
bağdaş kurup oturur
gök tapınağının mimberine
deniz/ah! o uçsuç bucaksız göğsünde
yeşil hareler oynaşan/deniz
gece dev bir çoban gibi

>>

kara kepeneğiyle abanınca üstüne
çırpınıp bırakır kendini
vahşi bir aşkın öpüşlerine

(*Ateşli Kaval*)

ELMAS DUA

her gülüşün kovuğundan iniyorum
yeni düşlerin ocağına
açıyorum göğsümde kilitli bir yaranın
kapısını yeniden
kurumuş kan dökülüyor menteşelerden
tarih abdest alıyor
yutulmuş ırmakların ruhuyla
elmas dualar yükseliyor
kömür tabakalarının gırtlağından

bir yere ulaşmadı hayatım
ölümle yol alıyorum burdan öte
düşlerimle yeniyorum gerçeği

bir taşın kumlu damarına yerleşiyorum
en kısmetsiz köküyüm gençlik ağacının
bezdi yeşerme tutkusundan gönlümün ucu
hayat tatlı lokmalarını ıslatıp amber ağzıyla
verdi başkalarına
bense kör bir abanoz kökü
mil ve bazalt içinde, açım ölesiye

bir küçük kum kasabasına yerleşiyorum
ne hayatın şöhreti biliniyor burda
ne rüzgârın nâmı, yağmurun nişanı
ne denizin sesi geliyor kulaklara

yüreğim kabarık doğmuşum ama
sevgim ve yüreğim kimin umurunda
oysa umut vermişti tanrı insanlığa
dedem Kûran'da adımı bulunca

bense yitiriyorum umudumu sevdikçe
gönlüm karıştırıyor sözcükleri
karadüşler kötülüyor yaşamı
arıyorum uçurumlardaki yerimi

(*Çıngırağın Ölümü*)

KARTALIN AKLI

Kartal imgesini değişmeye gelir
yüzyılda bir.
Sonsuzda durmuş bir ovanın grafiği
kartalın aklıyla kesişir.
Yırtıcı bir sufidir o;
hırkası öyle ağır eskir...
kim öyle sayısız güneş batırmışsa
çıkamaz bir çağı devretmenin yükünden.
Bir hurma yuvarlansa Yemen'den,
geçerek Mezapotamya mezrasından;
mutlaktır bu eğim, bu sarsılış
İskenderiye külliyesi mutlaktır,
mutlaktır Babil estetiği,
yıldızlar zincirlenmiştir olsa olsa
şehrayin mutlaktır.
Bir hurma yuvarlansa Yemen'den
bin bakış getirir ovaya
bin bakış
sonsuzda durmuş ovanın grafiğini
kendiyle çarpar,
yine de eğilmez, çalkalanmaz kartalın aklı
mutlaktır çünkü o.

(*Seçme Şiirler*)

HASAN ÖZTOPRAK
(Doğ. 1957)

ÜÇLER MEZARLIĞI

kim bilir hangi uzaklardasınız
artık yabancısı olduğunuz bu ülkede
yan yana ve sessiz
konuşursunuz
sizi duyamaz ağacın altında
sevişen kız
bıraktığı ter kokusu
hatırlatır güzelliğini
ve azap verici sarhoşluğunu, yaşamanın
üç kişisiniz ve tek kişi
her daim çıplak
artık günah işlememenin huzuru,
yanınızdan geçerken hissedilen

ah! sessiz mezarlık
fısıltılı hatıraları ölülerin
hayatın rüzgârsız çölü
sakin ve alıngan:

yeniden bir yaprak düşer
mutlaka bir söz olur
duyulabilecek bir söz

(*Ey Aşkı Anlayanlar*)

HAYATIMIZIN İÇYÜZÜ - 2

yaşıyorsun ölümü taşıyarak bir sonrakine
âşık oluyor, sevişiyor, acıkıyorsun
sonra yeniden âşık oluyor, yeniden, yeniden...
burnu kemirilmiş bir ceset olmak için

tanrı size acımıyor
acımanızı istiyor sizden, düşkünlere

hiç yoksunuz ve sanki hep var:
kapının önünde, merdivenden tırmanırken
gezdirirken bir öküzü alnınızda!

alnınıza sürülmüş bu tarla ne öyleyse?
yaraları deşeleyen konuşmalar gibi
sırrınızı açıklayan her saat başı haberlerde

canın sıkılıyor dağlardan uzağa düşmene
gitmek istiyorsun şemsiyenin rüzgârına tutunarak
bir göçebe gibi, gelip geçici

ya da bir şişeye konulup açılmayı bekliyorsun denizlere
nafile! öfken geçicidir
tıpkı kendin gibi

(*Ey Aşkı Anlayanlar*)

SUAT VARDAL
(Doğ. 1957)

GECE OLMAK İSTİYORUM

Gece olmak istiyorum
Gecede ağaç ve onun kara yaprakları
Ahşap evin alacakaranlık yanı
Kısa çığlıkları gece kuşunun
Gecenin soğuk mavi ışığında
Adı bilinmeyen bir böcek

Yalının korkuluk demirine yaslanmış
Hıçkırıkları denizin uğultusuna karışan
Doğulu kızın lacivert saçları
Gece olmak istiyorum

(*Biz Gene Yan Yana*)

SEVGİYE YER AÇMAK

Tıkış tıkıştır
Olan biten
Adım atacak yer
Yoktur kinden saçmalıklardan

Bir işe başlarsın
Alabildiğine mutluluk verici
Adamın biri güler
Öteki öldürmek ister seni

Bir insan seversin
İnsanların en güzeli
Gelir biri çamur atar sevdiğine
Öbürü tırnakla yırtar yüzünü

Ne bileyim ben
Bir kediyi okşarsın bir kış günü
Alırsın avuçlarının içine
Bir de bakarsın arkana
Kaskatı kalmış karın içinde

Bir şiir yazarsın
Görmesinler diye
Kahırlı bir giz içinde

Bırakırsın usulcacık ortalığa
Dolaşır şiir
Kinler saçmalıklar içinde
Yer açar sevgiye

(*Biz Gene Yan Yana*)

ORHAN ALKAYA

(Doğ. 1958)

GÜNÜN SON KADINI

acının gri saatlerinde yüzüyle gelirdi
ansızın ve kanatlarına sığındığım
bir gökyüzüydü, yangınlardan kalan
çocukluğumdu, başka şeylerim, hüznün geniş kültü
akşama ertelenmiş gülüşüyle, dokunmanın ve ölümün
arasaatlerine sızan oydu

bir şarkı nasıl bitirilmez, hangi renkler
arka yollarına yakışır hayatın
temas kuşu silinir mi sevişmenin argın tahtasında
ebced bahçesinde söz ne zaman yanılır
ve boynu vurulmuş sabahlar ve gümüş
yüzüğünün açık kapağından sızan kokusuyla
kaçınılmaz, yokluğun bedeniydi

aşkıyla gelir ve giderdi

(*Parçalanmış Divan*)

ÖLÜM VE ŞÖVALYE

ölüm ipek adımlarıyla geliyordu

kendi halinde ateş yakmış birkaç kişi
kadın ve erkek ve belki çocuk benekli
yaklaşan birşeyler varmışcasına ürperirdi
ve kaplanların dişlediği güneş haliyle dokunaklı
susmanın kapıağzında arınmış ahşap zamanlardır
önüsıra karanlıklar şövalyesi ve liriyle yürüyorken
ölüm ipek adımlarıyla geldi

geniş göğüslü gül günleriydi; gül idi
yeraltı ülkesinin başkentinde yasak arkadaşlar
ve fitilli kadife günleridir - açık sokaklardan gelinmişti -
ve sokulgan bir çocuk kadar temiz olan kan -
bir yaprak ayaklanmasıyla, derin iç çekişlerle
ardısıra birkaç ateş söndürüyordu - lir'ik sızılarda

ölüm ipek adımlarıyla gitti

(*a! etika*)

TUZ GÜNLERİ

bize yapılanları gördüm, hepsini
bin ejder kuvvetinde kötüydüler
bir kuşak yok edilirse belki, çok yılın
öcünü alacaklardı; kimbilir haklıydılar
hepsini gördüm; dağılan beyinler
ucuz bir klişe kadar hakikiydi
dağılan hayatlar tevazu ile romansız
aşklar hep yarına ertelenmiş ve gizli
sırtlanlar ısrarlı sır taciriydi
annem de korkuyordu onlardan
kimdi onlar çün hazır ve nâzır
onlar içimizde ve zahiriydi

bize yapılanları gördüm, hepsini
kimliksiz bir ülkenin sadık bekçileri
yarınsız memurları dünden arî günün
ve Aryan rü'yaların yanlış Batılıları
harita üzerinde oda ararken
hepsini gördüm; bir el bombası
ellerinde patlayarak yok ediyordu
boydangay boygay bir coğrafyayı
sadakat hep bugüne gönderilmiş ve açık
ebemler ısrarlı yol muhaciriydi
gönlüm de korkuyordu onlardan
onlar ki toprakta mayın suda kolera
havada ihanet kadar çoktu
onlar hem Yeşil hem Hareket bir ordu

bize yapılanları gördüm, hepsini
an benimle geçerken zamansız
ve hep bir ukte kadar karanlık
günler hayli sevimsiz hatıra haliyle
isimler ölüm hükmündeydi
kusmuğundan tanıyorduk artık insanı
hırçın ve hükmedici bir hal sinmişti her yere
hata! erken büyüyor burada
Feryat da korkuyordu onlardan
eksik arzu, kayıp çocuk, masum örümcek
onlar boşlukta karşılıksız bir soruydu

bize yapılanları gördüm, hepsini
yanlış tariflerle uzatılmış bir yol gibiydik
bizden mütevelli heyeti ve icracı avukat
kötü gün yabancısı ve yatakta hoyrat
sözsüzlüğe tutsak bir aile, sınav çocukları
bizden bir aşağılanmanın hazır özneleri
münasip suçortakları... ve suskunluk hücresi için
bir adım ileri! istendi. yıldırımlar yaratmak
memleketi yarısına kadar demir ağlarla donatmak
memleketin yarısını unutmak beklendi bizden
bir bok vardı gibi sundukları hayatta
vazgeçemezdik sanki güzel ve yetenekli olmaktan
kudretle aptaldılar, hiç bırakmadılar korkuyu
memleket bile korktu onlardan
güzel ölüm, iyi abla, sine qua non hayat
arsenik ve çaydılar, rü'yasız uyku

bize yapılanları gördüm, hepsini
açlık gözümüze sokulmak için bekletiliyor
vicdan derin çarpışmaların gazisi
ibne! arkadaşımın müstear ismiydi
havlamamızı istediler, uluyabileceğimizi kestirmeden
onlar: define avcıları; zihnimize kartal salanlar
haklıydılar, postumuza göz dikerken
bedevi yol açacak, nizamcı oturacaktı daima
argonotun yolu vardı ve uzakta
meşkederdi yoksul tanrılar
Adam bile korktu onlardan
yaratılışı yaraladılar sır fabrikalarında
bereketsiz süt ve inançsız başaktılar

bize yapılanları gördüm, hepsini
benliği gölgeleyen iktidar ardımızdan ağladı
ve hep ikizini terketti hevesle kutsanan
hayat! merakın sağrısında çok yol alındı
kan tarif etti kendi göbeğinden ayrılanı
kırılan göğün altında kamaşan gözlerimizle
az gittik uz gittik dere tepe biz gittik
iklimden iklime değiştik, evet
zamanın suyu vardı, bir de bunu bildik
ve onlardan azade korkuyu

bize yapılanları gördüm, hepsini
kır hayvanını okşayıp isteğe uzandık
kırk yıl ayrı koydular kadın ile erkeği
bize bir harf öğreteni kırk yıl hayattan kovdular
öğüt, tütsü ve fal tutuşturdular elimize
cinayetimizi çaldı onlar nesebi gayrı sahih
sevgiyle. oysa ne güzel yenilmiştik
öğrenmekteydik tam acının kudretiyle
: sabit kalemlerle silinir kan
insan yok etmeye yazgılıdır ve varlık
bu şiddetle sınanır. işte şöyle
: ormanımızı yakarlar, hayvanımız yaralanır
kalbimiz kırılır soludukça çok yıllık ölümü
ırmağımızı ateşe salar *semender tıynetan-ı aşk*
gül yanlış kokarsa, tuz yakaya takılır

bize yapılanları gördüm, hepsini
gül yanlış kokarsa tuz yakaya takılır

(*Tuz Günleri*)

ENVER ERCAN
(Doğ. 1958)

GÜNGENCİ

İşte sokaktasın
ağzında akşamdan kalma bir küfür
evlerin boğduğu yollardan geçiyorsun
düşbozgunu insanlar karışıyor kalabalığına
sözün küfre dönüşüyor küfrün mühür

yürüyorsun

durağın üç yıldır değişmedi
otobüsün de
ama bugün az ötende kasketli biri
sesini göğe vura vura öldürüyor
dilinde gurbet türküleri

ilk selamı ona veriyorsun

bindiğin taşıtlar seninle bin kat ağır
şoförlerin gözlerinde küfrün aynası
omuz omuza yürüyorsun arkaya
yüzlerde dünkü telaş dünkü sıkıntı

insanlar
ki, ömrünü hiçe yayan dağ silsilesi
her şeye suskun sorular gibi
hepsine birden parmak kaldırıyorsun
kaçaradım kayboluyor yüzleri

yine de onca kişinin arasından
erbıyık biri
soluk soluğa yaklaşıyor yanına:
"adımbaşı kimlik denetimi
işgâl altında mıyız abi?"

tutup alnından öpüyorsun

zar zor yetişiyorsun vapura
tebessümünü akşamdan ütülemiş
sekreter bir kızla laflıyorsun ayaküstü
söylediklerini dinlemiyorsun. Ama
sesinin rüzgârı şaşırtıyor seni
sonra şiirden kesilmiş birkaç şairle
selamlaşıyorsun

her zamanki gibi

Vapurdan iniyorsun
yokuş mu seni yürüyor
sen mi yokuşu
sırtında klakson sesleri
burnunda mazot kokusu

bir ilkokulun önü çıkıyor yoluna
kapısından seyrediyorsun
karmakarışık ama sessiz
küfrün göğüslemiyor cıvıltıları
yanlarına ilişiyorsun:
"n'olur yüzüme bir sevinç çizer misiniz?"

usulca giriyorsun işyerine
masanın tozu yeni alınmış
dünden kalan yazılara gözatıyorsun
anlamlar yankılanıyor beyninde
en büyüğü de "hiç"
ezberindeki şiirler de kesmiyor seni
"akşam olsa diyordun, işte oldu akşam" hariç

akşam aynı yokuştan kaptırıyorsun kalabalığa
bir şarkı bile gelmiyor aklına söyleyecek
sırtlarına bakıyorsun insanların
yüzleri gibi künyesiz
ama hepsinde aynı imla:
"sakın ruhsatsız işkence yapmayın!"

sonra vapur
sonra otobüs
sonra dolmuş

ve işte son yokuş

kapını çalıyorsun
kızın zıplıyor kucağına
üçbir yanın hüzün
televizyonda bir başka tele-tanrı
güler yüzlü buyruklar yağdıran
seninse ağzında akşamdan kalma son küfür:
"beni siz yaşıyosunuz ulan!.."

(*Sürçüyor Zaman*)

GECE

el ayak çekildi
gecenin gölgesine bir düş gibi uzandın
kızının üstünü örtmüştün
kolunda uyuyup kalmış karın
gölgen suya değse ıslanır şimdi

acemisin biliyorum
elin ayağına dolaşıyor günü denerken
bir gerçeğe parmak basar gibi
basamıyorsun da ölümün tetiğine
kırkyalan sözcükler kesiyor rüzgârlarını
onun için aylar var ki
zorla uyduruyorsun kendini her role
susturamasan da kafandaki o sesi

dün de bugün yarındı
dün de bugün yarındı

öfken de bundan
kibar şairlere gülmen de

tuhaf bir adamsın vesselam
canını sıkan bir sokağı
boyuyorsun da
kırmızıya

bir yaprak düşse dalından
altında kalıyorsun

hiçbir şeyin uymuyor kitaplara

ama gel bu sabah
karını öperek uyandır
işe mişe de gitme
kızına kahvaltıyı sen yaptır
sonra pırıl pırıl günü tak yakana
yeni bir hayatın önsözü gibi
kentin kalabalığına karışıp yürü
kimse korkmasın bakışlarından
üstün başın boydan boya gökyüzü
çocukların ellerine bulaşsın dursun

nasıl olsa
hâlâ güzel masallara inanıyorsun

(*Sürçüyor Zaman*)

GÖK YÜZÜNÜ ÇEVİR BANA

bende bulduğun benim de aradığımdı
sarmaşıp inceldiğimiz o nokta
hadi tut elimden gezdir sokaklarını
ansızın yakalan sağnağıma

akşam kendini karartırken geliyorsun
komşular kimbilir ne diyor
günü soyunup beni giyiniyorsun
parmakların ışıkları dinlendiriyor

gök yüzünü çevir bana
gezinsin tutkunun alevden dili
uçarken çıkardığın o ses var ya
bütün sözcüklerin özeti gibi

tanrı bu geceyi korusun

(*Geçtiği Her Şeyi Öpüyor Zaman, 1990*)

AHMET ERHAN
(Doğ. 1958)

ALACAKARANLIKTAKİ ÜLKE

XVIII

Acılı oğulları ülkemin
Kahvelerde otururlar sessiz, sakin
Gözlerine baksan çayırları görürsün
Ekinler arasında kaçarken açtığı yolu bir tavşanın.
Bir ürkeklik, yabancılık hepsinde
Acılı oğulları ülkemin
Taşralık sarılı bedenlerine.
Ucuz şarap içerler, kötü sigara
Ceplerinde mutlaka kıvrılmış bir gazete vardır.
Bir gecekonduda nemli bir oda.
Döşemenin üstünde telleri kopuk bir saz.
Masanın üstünde çay bardakları,
Ekmek kırıntıları, eski bir demlik,
Onun altında gazeteler, kitaplar
Duvarlarda resimler, yazılar.
Naylonla örtülmüş bi pencere, camları kırık.

Acılı oğulları ülkemin
Ölüp giderler bir akşamüstü
Karanlık, kuytu bir sokakta;
Gözleri hayata sonuna kaçar açık.
Elleri kavuşmuş bilmezmiş gibi
Ölümü ve kalleşliği bu dünyada.

Ertesi gün resimleri gazetelerde
Ve bir tarih resmin altında:
Doğumu şu yıl, ölümü üç nokta...

(*Alacakaranlıktaki Ülke*)

AĞIT

Çiçekçi bana bir gül ver
Sevgilime değil, bir ölü için
Çiçekçi bana bir gül ver
İçine gözyaşlarımı sığdırabileyim.

Yakasına böyle bir gül takmıştı
O gün bir görseydin sen onu
Çiçekçi bana bir gül ver
Sanki o güldendi bütün mutluluğu.

Sen de : - Bir arkadaşın öldü.
Ben diyeyim: - Kardeşim!
Çiçekçi bana bir gül ver
Götürüp tabutuna iliştireyim.

Kaldırımlarda kömür tozları
Bacalarda koyu bir duman var
Kara bir gökyüzü tek özelliği bu kentin
Çiçekçi bana bir gül ver.

Kapalı perdeleri açabilse gülüm
Kapalı kapıları kırabilse
Kapalı yüreklere girebilse..
Çiçekçi bana bir gül ver.

– Beyim, gül olmaz ki bu mevsimde!

(*Alacakaranlıktaki Ülke*)

BUZ ÜSTÜNE YAZILAN ŞİİR

Buz üstüne yazmak isterdim
Bütün bu şiirleri
Üç beş gün öyle kalır
Sonra erir giderdi.

Kaybolursa da ne çıkar
Yazılmış o kadar şiir
Onca acı, tedirginlik
Bir avuç su oluverir.

Buz üstüne yazmak isterdim
Bütün bu şiirleri
Ya da denizin yaladığı
Bir kıyıya bırakmak...

Boğulup gitsin sesim
Uçsuz bucaksız bir koroda
Duyulmayacaksa silah sesleri
Girdiğimiz her sokakta.

Çektiğimiz bunca acıyı
Varsın hiç bilmesin çocuklar
Barışa, kardeşliğe dair
Yarın nice şiir yazarlar.

Buz üstüne yazmak isterdim
Bütün bu şiirleri
Ve sonra çekip gitmek
Dalgın bir cırcır böceği gibi.

(*Alacakaranlıktaki Ülke*)

UZUN BİR ŞİİRİN SON DİZELERİ

I

Hayatı bir gömlek gibi sıyırsam mı üstümden?
Yüreğimde, kuyruğunu bırakıp giden bir kertenkelenin tedir-
ginliği
Ya da yollar, yollar, yollar boyunca
Bastırıp dursam mı yarama ellerimi?
O kadar kolay değil unutmak
Ölüm bile istemez olur adamı gün gelir
Son anda göze ilişen bir çiçek,
Uzaktan duyulan bir çocuk sesi...

Kan mı tutuyorum avuçlarımda?
Yoksa ufaladığım güllerden mi?
(Nerden geldi bu kırmızılık?)
Ölüme en uzak bildiklerimiz bir bir ölüyor.
Mezarlığa giden yolda ayak izlerimiz çoğalıyor.
(Nerden geldi bu karamsarlık?)
Bağırıp çağırmayı o ölülerin anılarına yakıştıramıyo-
rum
Söylevleri de dinlemiyorum artık
Sen ölmedin, yaşıyorsunlar..
O ölüleri yaşatacak olanların çoğu
Kapılarını erkenden örtüyorlar akşamları.

O kadar kolay değil kurutmak
Yaşlarla dopdolu gözlerini anaların
Yumruklarımız bir bayrak gibi dalgalansa da
Bakışlarımız uzak bir yerde, dişlerimiz kenetli..
Ölümse eşikte soluk soluğa.
Ve nicedir silah sesleri boğuyor
Bu dünyanın en güzel sözlerini.

VII

Beni bir denizin kıyısına bırakın
Bir portakal ağacının dibine ya da
Ne olur, onun dallarına uzanıp kalayım

Belki yeniden bulurum türkümü
-O yitirdiğim türkümü
Bütün bu sözler benim değil çünkü

Beni bir denizin kıyısına bırakın
Bir çakıltaşının içine gömün orada
O zaman ölmüşsem bile ağlamayın

Deyin: -Son türküsü ölümdü!

XII

Dindi türküsü yaralı cırcır böceğinin
Sesini arıyor şimdi unutulmuş bir yazın kuruyan dallarında
Masasını topluyor, kitaplarını. sigarasını
Yazı makinasını kapatıyor usulca.

Dindi türküsü yaralı cırcır böceğinin
Onu artık kim sorar, kim anımsar?
Soluk dergi sayfalarında kalmış bir kaç şiiri
Nasılsa bir yerde su eritir, ateş yakar.

Dindi türküsü yaralı cırcır böceğinin
Bir portakal çiçeğinin koynundaydı doğumu
Karlarına gömülürken dumanlı bir kentin
Belki bundan, uzak bir denizin inleyişleri duyuldu.

Dindi türküsü yaralı cırcır böceğinin
Bir yaşam boyu yarasını sözcüklerin ardına sakladı

Sevdi çoğu insanı, tükenircesine sevdi
Çoğu sevgisinde yanıldı.

Sorarlarsa, onun karların üstüne düştüğü yerden
Bir portakal ağacı fışkırdı dersin
Kanı özsu oldu, dallara yürüdü
Öldü dersin, ölümü uzun bir gülümseyişe dönüştü.

(*Alacakaranlıktaki Ülke*)

GECEYARILARI SÖYLENEN NİNNİ

Artık her şey bitti, geceleri sokağa çıkma
Artık her şey bitti, yorganına sıkıca sarın
Artık her şey bitti, yüzüme öyle bakma
Artık her şey bitti, yat, uyu adamım.

İnceldiği yerden kopsun, dediğin şeyler koptu
Artık bıktım, dediklerin hep bıktı senden
Biliyor musun, sonunda olan bize oldu
Anımsa, güzel günlerden konuşurduk eskiden.

Artık her şey bitti, dinleme sokakları
Artık her şey bitti, polis arabaları devriye geziyor
Artık herşey bitti, yaktın mı kitapları?
Artık her şey bitti, sokağa çıkma yasağı başlıyor.

Bu yüzden kendi içimde yürümeyi öğrendim şimdi
Sarhoşların bağırtılarını dinlerdim eskiden
Hayatımı düşünüyorum, görüp yaşadığım her şeyi
Sonunda bir yalnızlık duygusu sızıyor yüreğimden.

Artık her şey bitti, sabah kaçta uyandırayım?
Artık her şey bitti, bağırsan da, ağlasan da
Artık her şey bitti, hepsi gitti dostların
Artık her şey bitti, bizden çok uzaklara.

Kapınızı çalan yok, dilencilerden başka
Tek bir satır mektup gelmiyor hiç kimselerden
Sokaklara çıkıp da boşuna bir şeyleri arama
Görmezden geliyor seni, eskiden gözlerinin içine giren.

Artık her şey bitti, sabaha çok var
Artık her şey bitti, perdeyi mi açayım?
Artık her şey bitti, karanlık dışarılar
Artık her şey bitti, seni nasıl inandırayım?

(*Alacakaranlıktaki Ülke*)

MİLATTAN ÖNCEKİ ŞİİRLER

XII

Akdeniz'e dönüyorum, güz kuşlarının
Kanat vuruşlarına adımlarımı ayarlayarak
Akdeniz'e dönüyorum, dumanlı bir kentin
İrin püskürten bacalarını yüreğimden kazıyarak.

Yıllar yılı karanlık, nemli odalarda yaşadım
Her sabah yüreğime yeni bir uçurum eklemenin kederiyle
Bir göçmen kuştum ki ben, güneyi hiç bulamadım
Uçmak istesem yasakların surları dururdu önümde.

Sokaklar bir yara gibi, yüründükçe kanardı
Donup kalırdı sesim, o buzdan yüreklere vurdukça
Her ana ağıt yakmak için dudaklarını aralık tutardı
Aklım, en güzel duyguların kıyılarında durdukça.

Ve işte kendi içimde yürümeyi öğrendim şimdi
Bitmek bilmeyen sokağa çıkma yasaklarında
Anladım ki artık herkes bayraksız bir ülkeydi
Beyinler telörgüleriyle çevriliydi, yürekler mayınlarla

Yakılan kitapların dumanları tüterdi bacalardan
Ben yanan her sözcüğe tek tek gözyaşı döktüm
Yeni dünyalar aradım hayatıma, çıkarak atlaslardan
Böyle başladı kendi içimdeki o uzun yürüyüşüm.

Denizsiz bir gemiydim sanki, topraksız bir çiçek
Köklerinden kopmuş bir ağaç dinelirdi önümde
Şiirler yazdım, yazan elim, söyleyen dilim titrek
Her şiir yadsıdı kendini, yaslanarak bir başka şiire.

Turuncu bir sokağın aklımı tozutup atması böyle başladı
Sıçrayıp gitti bir çocuk, yalınayak, dikenlerin arasında
Bahçesi günebakanlı bir ev, taşlık, incir ağacı
El çırpıştırıp, titreyerek akan sular vardı arklarda.

Baba, bir dilim portakalla köpük köpük şaraplar içer
Ana, tulumbanın önündeki yalakta çamaşırlar yıkardı
Çocuk, yüzünü bir kitabın sıcacık koynuna gömer
Uzak bir deniz ve kızlar üzerine düşler kurardı.

Her sokağın bittiği yerde bir limonluk başlar
Her limonluğun ardında bir dilim deniz görünürdü
Şafakta rıhtımda bir sürü ceviz kabuğu sandal
Denizin enginlerine yaşlı balıkçıları götürürdü.

Geceleri ay bir ekmek gibi büyürdü gökyüzünde
Kavrulmuş susam ve yeni biçilmiş buğday kokardı
Yıldızlar gümüş sürerlerdi denizin tenine
Her yakamozun parladığı yerde bir deniz kızı oynardı

Böyle bir dünyaydı işte, anlatılır mı bilmem?
İnsan her dönüşünde bulur mu eski ayak izlerini?
Yağan yağmurlar mı, yoksa kendi midir onları silen?
Dönmek istiyorum ben; dupduru bir su el değmemiş bir topra-
ğım şimdi.

Akdeniz'e dönüyorum! Akdeniz'e dönüyorum
Anamın rahmine yeniden, yeniden döner gibi

(*Alacakaranlıktaki Ülke*)

OKTAY TAFTALI
(Doğ. 1958)

SİVİL AŞK YOKTUR

Bu kentte senin yaşadığını bilmedim
ne temizlikçi kadın söz etti, ne bekâr odam
                    böyle giderse de bilmeyeceğim
ne zeytin bahçesi gördüm burada
ne doğru bir hüzün ne sahici bir yalan
                    ben bu kenti terk edeceğim
çok acı olacak hava
belki yine sis ve duman
                                belki de veba
ölümüne olacak bu işler
alçak gönüllü şairlerin ağzında deli bir gül gibi patlayacak
                                                            bir avuç kan

kan akacak kanallardan
                                ben gidince
ellerindeki yaraların izlerini silemeyeceğim
rüzgâr kokusu yitecek saçlarında kıran
camlara vereceksin kendini
                                ben bilemeyeceğim
sivil aşk yoktur diyeceksin
                                hep terör hep kavga
hep yağma ile geçti ömrüm
en son bu kentte aşk şiiri denedim
baktım hâlâ utanıyorum

bu kentte senin yaşadığını bilmedim yıllarca
şimdi geçti mi zaman
şimdi yine "bahar yorgunluğu"
                                yine sis ve duman

(*Kan Geleneği*)

MEHMET YAŞIN
(Doğ. 1958)

ŞİİR ÖLÜMÜ ÖLDÜRÜR

Neşe'ye

Sen karanlıkları karalar
aydınlıkları yazarsın.
.. Küçük boyacı,
kalemini bırakma sakın
o mızraktır elinde.
Ne güzel kızarsın
şiiri silaha benzetince,
oysa fırlatılan her dize
kurşun yarasından beter yara açar
ölümün yüreğinde.

(*Sevgilim Ölü Asker*)

YAKINLIK

Sesleri gelirdi perdenin arkasından
ama seninle konuşmazdı hiçbiri
aralarına karışmak istemiştin:
(a) Onlar gibi giyindin, sigara içtin ( )
(b) dillerini öğrendin hatta ( )
ama konuşmazdı hiçbiri.
Telefonun da çalınmadı gereksiz durumlarda
ne de açıldı sana telefonları
yanıt, Makinalarıyla dertleştin
üç dilde, yıllar boyu.

Ellerinde demir kanatlar
oturtulmuşlardı arka odaya:
(a) Ortodoks renklerin, ( )
(b) eski dergi kesiklerinin ortasına. ( )

gözleri de üstündeydi sanırım
oysa bu gölge oyununda
gördükleri kimse sen değildin
ve aynalı-gözlüklerini çıkarsalar bile
seni delip geçen bakışlarına
bir anlam veremezdin.

Utanıyorum gerçeği söylemeye:
(a) Ancak içki şişesinin içindeydi aşk (   )
(b) arkadaşlık ise hesap işi. (   )
Sen yasak bir kitapsın sana
kendinden uzaklaşmaktır çünkü yakınlığın ederi.

Üzgünüm, güzel ≠ yeryüzü...

Atina, 1990 (Adam Sanat, Ekim 1990)

SIĞINAKTAN ÇIKINCA

Sığınaktan çıkınca tanıyamadık ülkeyi
değişmişti renklerle sesler
köylerin yolların adı birer birer.
"şimdi nasıl bulacağız evimizi?"
Nereye sapsak bir çıkmaz sokak
barikatların kestiği.

Aramaya koyulduk işaretlerle
"Köşedeydi okul... Atlantis Bar'ın yanı...
Geçince üç ulu çam ağacını..."
Ağaçlar yakılmış, kışla yapılmıştı köşeye
bir düş olmalıydı Atlantis
izi bulunamadığına göre.

Cesetleriyle verildi yeni evlerimiz
kış uykusuna in bulan ayılar gibiydik
hatta yeni doğum belgesi alırken ve kimlik
"biz" diyorduk yine - ama hangi biz? -
Hiç var olmuş muyduk aslında
göçen komşulara karşıt olmaksa tanımımız.

Geziye çıkmışız gibi Doğu'da
fotoğraf makinalarımızla limana koşuyorduk
Karşı'dan göçmenler gelirken çoluk çocuk.
Çalım satarak "siz" diyorduk onlara
kendimizi taslıyorduk kendimize -
Oysa çırçıplak kalmıştık asker şapkamız çıkınca.

Savaşta terkedilen bir evin telefonu elimde
- açan yok, herkes öldü mü yoksa? -
Bir ben mi kaldım yaşayan yıkıntılar altında...
Yaşlılar yadırgıyor, gençliğe girenlerse
eski bir gömüt-taşındaki unutulmuş yazı gibi
bakıyorlar dizelerime.

Bunca yıkım varken belki denizdir umut veren
içimde hiç dinmeyen bir ses var:
- Daha silinmedi Kıbrıslılar
portakalların çiçeklendiği bu bahçeden.
Biz kendimizi, yurdum pasaportunu arar
girebilmek için dünyanın kapısından.

Lefkoşa, 1984 (Pathos)

HAYAL TAMİRİ

Büğülü taşlar gibi nineden kalma sevgili camekânlar
elim değmeyegörsün, içten içe bir ışık...
Her şey nasıl da saklanmış iç içe bohçalarda
ve yy.'lık valizler, köfünler ve kakmalısandıklarda.
Hakikatli bir şey var bu sadelikte, eskilerden.

Boyaynası, yarımdolap, kadifepuf, minder
ve güldalı korniçalar... Burası canımız'çin bir ev.
Cila da istemez, kalsın öyle sevilmenin eskiyen izleri
yara beresiyle sallanansandalye.
Şiir yazarken olduğu gibi tamir ediyorum kendimi

(artık koruyabilirim kendi çocuğum gibi çocukluğumu.)

&

Ama tamire giden daha kötü geldi eskisinden kötürüm
bir insan tarafından kullanılmayacakmış gibi.
"Tabiî ki kullanılmay'cak", diyor karım:
"Boş yere onca zaman harcadığın şu hasırçit
şu buritaşı, oluklukiremitler... Ve onca öldürünme."

(Olmayan şeyleri tamir ediyorum bir hayali korumak için.)

Lefkoşa, 1996 (Hayal Tamiri)

CEZMİ ERSÖZ

(Doğ. 1959)

FİRARİ UYKULARI

Biz firariler, izinli mahkumlar, uzun yol şoförleri
otobüs muavinleri, intihar sürgünleri...
Bizim gözlerimiz bataklık gibidir ışıksız, ıssız, ketum
orada bütün yanaşma ruhlu insanlar boğulur...

Şimdi sabah içtimasıdır.
Adım nöbetçi subayının defterine firari yazılır.
Bütün jandarmalara bildirilmiştir.
03-05 nöbetinden firar ederim
Buradan bir gökkuşağı gibi geçen trene
bir gölge gibi sarılıp
esmer kıza giderim
Esmer kızın başı
yaralanmış bir güvercin gibi ellerimdedir.
Damarlarımda duyarım kampana seslerini, korkarım
Çünkü firarilerin uykularından yapılmış ceketim
ve gözlerimdeki hüzün ele verebilir beni

03-05 nöbetinden firar ederim.
Ki bu vakitler iftira bir mikrop gibi yayılır
kadınlar ya yorgundurlar
ya katilleriyle sevişirler
Benimse içim paramparça
esmer kızın büyülü sessizliğine koşarım...

Akşam simitlerini ısıtan o kandil parmaklarına
dokunmak için
03-05 nöbetinden firar ederim.

(*Şehirden Bir Çocuk Sevdin Yine*)

BİR PUSU DÜZENLİYOR HERŞEYİ

Aşk değil bu merhamet
akşamın durmayan atlarından anlıyorum
bunu
zaman boşluklarında dönmeyen başımdan

İki sayıklama arasına bir günü sıkıştırıyorum

Biliyorum, aşk değil bu merhamet
sözgelimi bir tramvay özlüyor beni
zihni karışıyor bir ırmağın
denizin çukurlarına saklamak geliyor içimden
bütün çalar saatleri...

Çünkü bir pusu düzenliyor herşeyi
av ve ölüm mevsimlerini

Bense yanımda huysuz bencil bir çocuk
bir ikindi vakti
açık bırakılmış o pencereyi düşlüyorum

Yavaş yavaş ölüyor bütün romantikler
hızla iyileşmiyor aşk yaraları..

(*Yok Karşılığı Yüzünün*)

MUSTAFA KÖZ
(Doğ. 1959)

GÖĞÜN TOPRAĞI

Kutlu çubuğunu dikmeliyiz yokluğun,
ayın yerini gösteren çubuğunu.

Bir yazıt olan ayın,
göğün toprağı ayın,
her şeyi muştulayan ayın.

Bir belgi olmalı dünümüzden
bir iz, bir nişan, bir ipucu
yazıtlara muştulara koşut
anlayışlı otlar arasında.

Bakır çalığı ayın,
göğün ekini ayın,
kumları eriten ayın.

(*Adam 1996 Şiir Yıllığı*)

DORU AT

Gördüm ki öğlende, göğün yarısı yok

sinmiş çardağa güneşin atı
sür etsen dolaşacak bahçeyi
ortancalar, begonviller üstünde
kıyısında fıskıyenin, havuzun
iniyor asmadan, merdivenden esinli
deniz, unutulmuş su birikintisi ötede
yürüdüm ona doğru, dışım dolu
dilinmiş portakaldı gölgeli sesim,
serinledim sözcükleri emerek,

gördüm ki öğlende, göğün yarısı yok.

(*Sonsuzluk Taşta*)

SALİH MERCANOĞLU
(Doğ. 1959)

SEN UYURKEN KIZIM

sen uyurken
dünya telaş içinde
köprüler savaşlar ve yitik sesler
içinde karanlığa uyanır

sen uyurken
bir sabah geçer içimden
parmaklarıma çiğ düşer
çizerim uykunu
dünyanın el değmemiş yerine
yeryüzüne henüz inmemişken seher

sen uyurken
okunmanuş kitaplar
yaşanmamış öyküler geçer üstünden
nefesin iter
bir dudak büküşünle geriler dünya
uzaklaşır pembecik yüzünden

sen uyurken
ben yeniden baba olurum
göğsümde açık denizler

(*Sevgi ile Semah*)

İKİ ŞİİR AYIR KENDİNE

iki şiir söyle kendine

oturduğunda masaya
masayla bardağı ayıran çizgiden
iki şiir dile

geçerken bir tren
rayların üstündeki ıslığı dinle
filen dolmasa da olur
iki şiir
ve bir tren sesiyle dön evine

iki şiir iste
gazete satan
arı kanatlı çocuktan
çünkü çocuklar sevmez haberleri
haber vermez hiçbir gazete
evde saklanan düşlerin yerini

iki şiir ayır kendine
akşam dönüşü
iki ekmek gibi
götürmek için evine

(*Yağmurun Elleri*)

NEŞE YAŞIN
(Doğ. 1959)

ÖLÜCÜKLER

Türk tarafında
bir küçük mezarcıkta
savaş kurbanı
bir Kıbrıslı çocuk
dedi ki:
    'İnsanlar, ben neden öldüm?
    insanlar, henüz bebektim
    bir suç işlemedim
    neden koydunuz beni karanlığa?"

Rum tarafında
bir küçük mezarcıkta
bir harup ağacının altında
savaş kurbanı
bir Kıbrıslı çocuk daha
dedi ki:
    "neden öldüm ben?
    bir suç işlemedim.
    tırmanmak istiyorum harup ağacına
    neden koydunuz beni karanlığa?"

    (*Sanat Emeği, Eylül 1978*)

NERKİS'İN BABASINA SÖYLEDİĞİDİR

Çocuklar sever babasını,
babalar çocuklarını sever.
Babacık ne güzel türkü söylersin,
sınıftayken duyarım sesini senin,
dalarım, düşünürüm, kızar öğretmenim.
"Öğretmenim, babacık türkü söylüyor
Ya kurşunlar alırsa onu

>>

Biz babasız ne ederiz?"
"Savaş olunca baba
saklan yatağın altına"

(*Sanat Emeği, Eylül 1978*)

BABAM

Babamın resmini çizdim bugün,
Ama benzemedi babama.
Kemanını da çizdim sonra,
Yine benzemedi babama.
Sigarasını bile çizdim,
kâğıttaki babam değildi yine.
Annemi çizdim sonra yanına
Babam eğilip öptü annemi
kemanını tıngırdattı
külünü silkti sigarasının.

(*Sanat Emeği, Eylül 1978*)

IX

Neden beni severken
Ağlıyorsun anne?
Neden beni her görüşte
Kucaklıyorsun?
Bizi öldürmeye gelirlerse eğer
Onlara deriz ki

"Babamız öldü geçen savaşta
Bizi de öldürürseniz eğer
Kim bakar portakal ağaçlarına?"

(*Savaşların Gözyaşları*)

X

Anneciğim,
Bir kayığa binip
          Gidelim uzaklara
Orada başka insanlara diyelim ki
"Bizim ülkemizde savaş var
          O yüzden geldik
Ölü arkadaşlarınızı da getirecektik
Ama sığmadılar kayığa"

          (*Savaşların Gözyaşları*)

ÖLÜMÜN ARDINDAN

Gün ışıyor yavaş yavaş
çiçekler arasında bir yorgun gömüt
ve işte toprağın karanlığında
daha dün yaşayan güzel annemiz
sanki ellerimle tuttum ölümü
beklerken onun başucunda
o ürperişi belki unutamam, hiç unutamamam

bütün yaşadıkları onun
duydukları düşündükleri
erişti son noktasına
büyük bir korkuyla izledim bunu
ölümün başucunda duyduklarımı
kazıdı yüreğime sivri bıçaklar

anneciğim
anneciğim
dünyadaki bütün çalgılar haykırdı bunu
kimisi hüzünle, kimisi sevgiyle, özlemle kimi
çiçeklere dönüştü bütün bu sesler
ona benzeyen güzel çiçekler
çıldırmış haykırışlar gibi dalgalanarak
gömütünün üstüne uçuverdiler

saçımı okşamıştı
ve ölüm dondurdu ellerini acımasızca
fizyolojik değişimler ve kaskatılaşan an
ah nasıl da yalnızım şimdi
oysa yakın değildim yaşarken ona
ne çok ayrıydı düşüncelerim ondan
ve içimde kırgınlıklar vardı
çocukluk anılarıyla korlanıp yanan

ne acıymış
bir annenin ölmesi
örülmüş bir kazaktan
duvardaki bir tablodan
bakması yavrularına eski fotoğraflardan

içimden geçenleri anlatamam kimseye
çünkü içimden
dörtnala atlılar atlılar geçti
bilinmezliklere doğru tozlar savuran
çünkü içimden
savaşlar, yıkımlar haksızlıklar geçti
ezerek yüreğimi parçalayarak
acılar geçti içimden
yüzyıllar yüzyıllar geçti

(*Yazko Edebiyat, Eylül 1982*)

ÖLÜRSEM

Ölürsem
bir çiçek açmak isterim
beni gömdükleri yerde

Ölürsem
karanlıktan korkarım en çok
keşke uçabilseydim gökyüzüne

Çiçekler, çiçekler arasında
Ölürsem şiirler açmak isterim
insanların yüreğinde

Ölürsem
o yasak bahçeye gömülmek isterim
sınırın ötesinde

Ölürsem
ölmemiş gibi yaparım
sen üzülmeyesin diye

(*Ay Aşktan Yapılmıştır*)

TUĞRUL KESKİN
(Doğ. 1960)

BİNÜÇYÜZSEKSENKİZ SOKAK

1.

sisli fotoğraf

banka;
birgün bir oğul sorabilir atasına
ya tasarruf hiç, marksizm herşeyse baba

retina;
kaynağıdır bütün ışıkların
tülin'le süleyman'ı saklar biraz da

cafe;
ancak bu kadar anlatabilir iki sandalye
uzakta bir hiç gibi duran paris'i

çınar;
en çok yapraklarını severdim çocukluğumda
adını şair çınardan almadığı besbelli

park;
çocukları unutur nasılsa
iri arabaları saklar kucağında

kadın;
zarif, bir eli çantasında
birinin karısı olmadığı ne malum

güzellik salonu;
antikalar verip mandal alırlardı bir zaman
şimdi hüzün çizgileri yerine estetik...

berber;
bir makas üç tarak iki bira şişesi
beyan edebilir, mal beyanı sorulursa

sokak;
öksürüğü hiç dinmeyen caddelerden
tıkalı bir damardır ardakalan.

(*İpekler Çoğaltmaya*)

YUSUF İLE ZÜLEYHA

şimdi nereden çıktı
zaloğlu rüstem
kan kalesi
züleyha kimin kardeşidir
yusuf düşmüş müdür hiç attan
anlatır dururdu o,
kahvelerden büyük nehirler
gibi akardı amcamın sesi

şımarık gömleğimin içinden
çıkarır yıkardım kendimi
gülmeyen babalara vermek için
bir oğulun sevgisini
geceyi unuturdum
kendimi uyuturdum
mavi örtüler sererek üstüme

güneş
ağrıların ortasında
ağlayınca her akşam
sular basardı evimizi
bizim salımız olmazdı kavaktan
korkardım

ki bir oğulun korkusudur
annesine kuma getirilmiş şahmaran.

(*İpekler Çoğaltmaya*)

NEVZAT ÇELİK
(Doğ. 1961)

GECE GEZİNTİLERİ

ağzımda mavi bir ıslık
omuz başımda yıldızlar
sırtımda kurşun yanıkları
gültepe sokaklarını adımlıyorum
derelerden caddeye uzanan
yoksul işçi sokaklarını

gözü yaşlı anaların ellerini öperim
sabah çaylarını demlerim işçilerin
genç kızlar sevda şiirleri ister
gerçi sokaklar suskun sokaklar kelepçeli
ama gece tepeleme yıldızla dolu
mavilerim çocukların düşlerini

bir ev var köşebaşında boyasız
iki canı eksik iki dalı kırık
her gece özenle iki yatak serilir
bahar serinliği anamın elinde yumuşacık
nöbetleşe yatar bizimkiler
gece boyu şafak beklenir

parayla alınmazları satarım
yoksul sokakların çerçisiyim ben
heybem kavga nakışlı umut dolu
bütün yasakların üstünü çizerim
koşarak gelir çocuklar
tamamlanır yarım kalmış yazılar

biter elbet bu firari gezintiler
kırık kapılı evinde gültepenin
bir bebek ağlar babası yitik
ağzımda ıslık dönerim metris damına
ağlama bebeğim
türkülü sabah bıraktım kapına

(*Şafak Türküsü*)

SICAK SAKLAYIN GECELERİMİ

geçici ayrılık benimkisi
ilkyaz çiçeğine gebeyim
ağıtlar yakmayın adıma
ben ölmedim ölmeyeceğim

sıcak saklayın gecelerimi
karlar altından çıkıp geleceğim
düşlerinizin ateşinden
ılık bir rüzgâr gibi eseceğim

demlice bir çay koyun üstüne
aç çocuk gibi besleyin sobayı
nasıl tütüyorsanız gözlerimde
öylece tütsün buharı

uzunca serin yatağımı
boyunca uzansın ayağım
eleman deyince gece
usulca kıvrılır yatarım

can canım canlarım
hazır mı koynunuzda yerim
gün olur gecikmiş çocuk gibi
bağıra çağıra gelirim

(*Şafak Türküsü*)

KADIN VE ÇOCUK

kadın açmadan tüketiyor yazı
çocuğun dünyası anası
ağaç son deminde mavinin

kuş göç edecek yakındır
çiçek kısa ömürlü güzel
göl bir damla gözyaşı
sazlık
çok sık

kadının elinde çocuk
ağacın dalında kuş
gölün kıyısında sazlık
az ötede çiçek

ağacın ince mavisinden
uçtu kuş
düşürdü kanadını suya
gölgesini istedi çocuk
vermek için kuşa

soyundu
giysisini yüzüğünü tokasını
yanına bıraktı çocuğun
koştu
saçları ensesinde bir kısrak yelesi
memeleri
bir karnına bir yüzüne
ayak vurup kıyıdan
dalıverdi göle
kalçalarında şavkıdı güneş

bir adam
arasında sazlığın
kaçtığı
ama özlediği kadının

çocuk babasız
yıllardır erkeksiz kadın
bir adama
bir çocuğa

baktı kanadına kuşun
usulca yüzdü sazlığa
unutkan teninde diri bir ürperti

çocuk çiçeği kopardı
kırdı mavisini dalın
başka acılara yürüdü
bir daha giyinemedi kadın

(*Şafak Türküsü*)

SUDA SEKEN HAYAT

bindokuzyüzaltmış doğumlular
yıldız kanatlı birer kuştular
doğru uçtular yanlış uçtular
bıkmadan usanmadan uçtular
bindokuzyüzaltmış doğumlular
yıldız kanatlı birer kuştular

fırtınalara bindi
ateşi harlayan kanatları
en acemi
ve en usta
gözlerimize değen gözleri
kaçamadığımız yangın
    karanlıkta
suda seken taş
onların hayatıdır
suda seken
 yassı parlak taş
hayatımızın en dehşet anıdır
üç kere seker
beş kere seker

başı bulutlara değer

belki varamadı
 karşı yakaya
varacak fakat
suda seken

    hayat

(*Suda Seken Hayat*)

ÜVERCİNKA'NIN KIZI

ben o'nun elma yiyen kızının
kızını gördüm konak'ta
bir sincabın kuyruğu gibi

en uzaktayken gördüm
iştahla annesine vapurdan
el ma sallıyordu

ben izmir'e istanbul'dan defalarca gitmiştim
istanbul izmir yolunun üzerindeydi amasya
izmir istanbul yolunun üzerindeydi amasya
ben bazen onun kuzeylerini özlüyordum
o kalkıp anasının elmalarını yiyordu
izmir istanbul arasında yolunu bulup
memleketine döner dönmez amasya

elmanın bu devamlılığını görse
ölümle arasına bir espas koyardı
sevgili cemal sürey a

(*Sevgili Yoldaş Kurbağalar*)

YAŞAYAN VE ÖLÜ

her gün bir öncekinden kötü insan geçmişini özlüyor
özledikçe bir bacağım kısalıyor öteki bacağımdan
yaşayan ölü bir köprünün arkasından kötü konuşulmaz
kirliydi yıllardır yıkanmamış güzel bir şey gibi kirliydi
o bir şeyi aradım belki de hiç utanmadım kendimden
ölü ele geçirilen bir beden gibiydi galata köprüsü
aylarca sürüklediler cesedini haliç'te ordan oraya
ibret-i alem olsun diye yaşadıklarımızı sürüklediler
yaşayan bir ölüydü kendinden ve gemiden atılamayan
şans gişesi'nin önünde yan yana iki çocuk beşiği gibi duran
bir daha giyilemeyecek olan uzun ömer'in postallarıydı
duruşundan mıdır tarihti ve tarihinin itirazı gibiydi
eskiyen yanan yakılan bütün haliç köprüleri gibi
sonunda bağlandı balat'la hasköy arasına üstü başı
kurşunu kopmuş oltalar gibi aklımızda kaldı köprü altı

yaşayan ölü bir halkın arkasından kötü konuşulmaz
bittiği an umut en azından yaşamak için gerekliydi

1997

SEVGİLİLER GÜNÜ 1

bir elinden satın aldığım çiçeği
verdim öteki eline çingene kızının

1990

SEVGİLİLER GÜNÜ 2

sana çiçek alırken iskelede
elime değen eli kaldı aklımda
soğuktu şubatın ortası
nasıl tutar çingene kızının eli
bir rakı kadehinin beyazlığını

birahaneler boyu rıhtım caddesi'ni
topal bir değnek gibi yürüdüm
sanırım o gece
kadehe her uzanışında esmer
kontürler içine aldım
kar beyazı ellerini

1997

Turgay Kantürk
(Doğ. 1961)

ADA

Bilirim geçtiğini kuşların, devinimsiz,
Damların bacaların üstünden ve ağaran
Saçı gündüzün, bakar bu eski pencereden,
Döner dolaşırım, avuçlarım hâlâ deniz.

Rüzgâra tüneyen düş, soyut sesi çınarın,
Sıcağı kokan evler, yaz bulutuyla gökte,
Yorgun yeşili asmanın. Beklese eşikte
Bir çocuk, gözü dönmüş martısıyla sokağın.

Duyarım, tekneler geçer uzaktan, yoksul, kim
Sarılır hüzün yüklü aynalara, bilirim!
Usulca esner kedi, gölge, düşen avluya

Kirli akşam, dökülen sıvası evlerin! Ya
Bu gök uzamıştır ya bu yüzler ya da iklim,
Yaşlı bir adayım belki de, çıkmıyor sesim!

(*İlk Gibi Son*)

NAMIK KUYUMCU
(Doğ. 1961)

ANALARIN PAYLAŞILAN ACISINA DAİR

ne zaman bakışlarıma düşse
yiten kardeş görüntülerinin gölgesi
uçarı kuşlar kalkar yüreğimin dalından
genç ömrümün
kırçıl acıları taşınır kanatlarında

nasıl da kıydılar o ceylan boyunlara
nasıl taşır bu utancı yüzler
aldanışların ömrü bir gece batımı
mavileşir ufukta gizlenen gerçekler

anılar eprimiş fotoğraflar soluktur
o evlerde şimdi
yitirmiştir gülümseyişini anaların gözleri artık
saçlarına oğul ölümlerini ören eller
sancılı şafağın rengine bezemiştir kederini

ince bir bıçak üstünde yaşanıyor günler
tedirginlik kayaların en yalçın yeri
olmadık yerinden kanıyor umarsızlık
kirpiklerin gölgesine düşüyor hüzünler

yokluğunuz patlayan tomurcuk tanesinde
ıtır kokan rüzgarlarda sesiniz
ipeğin kozası ve kımıldayan toprak
sizi anlatıyor yıldızlı şarkılarıyla yapraklar

ne zaman aklıma gelse
"hoşça kalın" diyen son sözleriniz
bir merhabanın eksikliğini duyarım
yaralarım kanar yeniden
yarım kalan aşkımız çizgilenir yüzümde

(*Talan Bir Ömrün Ortasında*)

KANAYAN GÜN DÖNÜMÜ

yaşayan bir anıdır o başkalık
çok kahramanlı bitmemiştir bir roman
eski bir gazete sayfasında manşet
saatleri durdurup
zemberek kırdıran

yıkıntılar altında şehir
yalnızlığın labirentinde umutlar
mavi gülüşlü bir güzel gibi
çökertilmiş ıssıza suskunluklar

vakitsiz gerdeklerde kedere boğuldu sevinç
yarım kaldı zeybeklerin oyunu
kırılan bir dal
dökülen yaprak hüznüyle
kanıyor içinden ağaçlar

(*Talan Bir Ömrün Ortasında*)

METİN CELÂL
(Doğ. 1961)

ADANMIŞ VE KÜS

sonunda alıştı gözlerim boşluğa
rahatça sildim simanızı bakışlarımdan
gönlüm ferah olsun diye değil
sadece bir ritüel olduğundan
tatmin ettim kendi kendimi

belki de bundandır
dostluklar haneme çizilen eksi
sabaha çıkamayacağımı bilerek
yalana ve size sarılmam
hesapsızlığım ve alkole tutunmam da
bundandır, ufak çıkarlar için
kurulan sahte, aksak ilişkiler

belki de sadece cahilliğimdendir
sözlüğün bittiği yerde kalarak
unutmam kitapları
kana karışan zehiri
ve düşlerle yazılan maskeyi

sizi ve süt beyazlığınızı düşünmem.

(*Kendi Kendini Tatmin*, mart 1987)

YILMAZ ODABAŞI
(Doğ. 1961)

FİRE VEREN COĞRAFYADA

O düğün gecesi Mardin'de çektirdiğimiz resim benden söz
eder.
Yüzüm, bu öksüz ülkenin bütün sabrını kuşanmış
Örtülmüş perdeleri gülümsemenin
Demek Mardin'de biraz akşammış...

O kent hâlâ albümlerden, Kadir'den ve Lütfü'den
Birisi sevgilisi tutuklu bir genç kız kederinden
Birisi gidilemeyen kentlerden nar mevsiminden söz eder.

Ve yürürüz
Yürümek her bahar papatya kokularıyla sarhoş
Sonra merakla açtığım mektup:
"Çankırı Cezaevi, Görülmüştür", Kadir'den
Zarfta o düğün gecesi Mardinli resim
Ve bir hükümlü merhaba bizden söz eder.

Öylesine çoktuk ki ve çoktu Kadir
Daha çoğaltır kendini taş odalarda
Her geçen gün fire veren bu coğrafyada...

(*Bir Ayrılık Bir Yoksulluk Bir Ölüm, 1985*)

CİZRE YOLUNDA GÜNEŞE BAKAN ASKER

Kuşatılmışlığa kar yağıyordu
Toprağın mayınlı şakağı ürkek
Ve sabahın yeni renginde bir asker
Cizre yolunda güneşe bakıyordu

Herkes bir dünya konuşurken dilinin yordamıyla
En önce aşklar bitiyordu Cizre yolunda
Sonra sigara paketleri ve sofralar

Sonra mevsimler
Çocuklar ergenliğe bitiyordu.

Kar beyaz, bembeyazdı morarmanın dilini bilmiyordu
Cizre'de havalar o gün ayazdı
Neredeydi o alabalık sürüleri, turna katarı
Nerede bulurduk çılgınlıklarla yonttuğumuz
Ve karlar gibi eriyip yiten baharı

/Cizre yolunda güneşe bakan asker sesini nerde bulur?/

Özlemler biraz kalsın, bırak
Bırak her özlem önüne bir yol bulur
Sen de o fısıltıya savrulma asker,
Cizre ellerimize
Hayat düşlerimize yeter.

(*Bir Ayrılık Bir Yoksulluk Bir Ölüm, 1985*)

MECİT ÜNAL
(Doğ. 1961)

EVET AŞKA

gecenin yarı vakti uyanırsın
radyoda yüzyıllık bir şarkı çalar
bir vapur kalkar tam bu saatlerde
aklına takılıp kalır sesi
balkondaki saksıya dokunur ay
ürperir yüreğinde menekşe

o ara
balıkçılar ağ salıyordur
uyuklayan sulara
biri ölüyordur belki
sessizce bakarak aya
biri uzun yolculuklara hazırlanıyordur
küçük bir valizle içinde birkaç kitap
belki de yağmur yağacaktır
baksana bulutlar salkım saçak

yağmur deyince biliyorum
yürümek geçer aklından
çıkarıp çoraplarını ayakkabılarını
omzuna atarak
aykırı yollara sapmadan

ama her yolun aykırı bir yanı var yaşamda
ve bütün yolları dünyanın
aynı alana çıkar,
aşka!

•

hadi bütün şarkıları al yanına
çiçekleri öp
kuşlara iyilikler dile
meydan saatinin altında
ışıktan sırılsıklam bir vapur düdüğü
iskele verilmeden atmış kendini kıyıya
kentin bütün polisleri ardında.

(*Son Çeyrek Yüzyıl Şiir Antolojisi*)

SUNAY AKIN
(Doğ. 1962)

ÇOBAN

Oybirliğiyle koyunlar
keçiyi seçer
kendilerine başkan
oysa sürünün başına
kurdun akrabası
köpeği koyar
çoban

(*Makiler*)

TORNAVİDA

Vidayla tutturuldukça
onca nükleer bomba
silahlanmaya karşı
tek umuttur
halkın elindeki
tornavida

(*Makiler*)

CEPHEDE

Aslında ben daha güzel ölürdüm
arka bahçede askercilik oynarken
tahta tüfeğimle toprağa uzanır
annemin sesiyle doğrulurdum hemen
– Çabuk kalk üstün kirlenecek hınzır!
Yerdeyim yine bak anneceğim
n'olur kızma adımı çağır

(*Makiler*)

KÜL KEDİSİ

Beyoğlu'nda gezinen tramvay Kürttür
deniz görünmez çünkü penceresinden
insanların öldürüldüğü dağlarda
inanıyorum yine de
dikkat ceylan çıkabilir uyarısına
bir orman yolundan geçerken

Savaş ki ülkemde
bütün bardakları kırılan
birer sürahi gibi
çocuklarını gözyaşlarıyla bekleyen
nice anne bırakmaktır
pencere önlerinde

Tutuşunca Madımak Oteli'nin perdesi
bir kez daha kundaklandı umudumuz
yürümeyi öğreteceğiz ona
sonra yeniden koşmasını
masal olmadığını söylüyor güzel günlerin
Sıvas sokaklarında doğuran kül kedisi

Denize doğru inen bir sokaktır ülkem
düz değildir taşları
ayakkabılarını bağlamadan
peşinde koşarken bir martının
ipe takılıp düşer
özgürlüğün eve avluya sığmaz çocukları

Başımızdaki şapka bireysel
şemsiye sosyalist yanımızdır
ve tek şartı
ters dönen bir şemsiyeyi düzeltmenin
zor da olsa yürümektir
rüzgâra karşı

(*62 Tavşanı*)

AKGÜN AKOVA
(Doğ. 1962)

GÜVERCİNLİ GÜVERCİNLİ

çiçekçilere soruyorum, kupa papazlarına, kumrulara
eğrelti otlarına
kimya kitaplarına
karpuz satıcılarına soruyorum balkondan bağırarak
bilmemek ayıp değil ki öğrenmemek ayıp
ama sevdamızın her şeyden bir fazla oluşuna kimsenin aklı er-
miyor
okul kırmış çocuklardan bir fazla uçarı
Âdem'le Havva'dan bir fazla çıplak
gerçi esmeriz ya, Marilyn Monroe'dan bir fazla sarışın
bir fazla İstanbul efendisi yaşlanmış çınarlardan
İstanbul dedim de aklıma orda olduğun geldi
karı muhabbetlerinde mi her allahın günü
carıl curul mu yine tatlı kaçık İstanbul
ne halt edersen et en çok sedef bakışını arıyorum senden ayrıy-
ken
en çokdan çok da dünyaya meydan okuyan gülüşünü
şiirim diyorum ona, bu sözü bir fazla hak ediyor bütün şiirle-
rimden
yaban gülüm diyorum
çılgınlığım
vazgeçemediğim
birden güvercinli güvercinli gülüyorum
bak
sevdamıza bir numara dar geliyor sanki şimdi yeryüzü

(*Sansürttürme Şair Abüüü*)

MADIMAK OTELİ

— Sivastopal, 2 Temmuz 1993,
37 ölü,
milyonlarca şiir yaralı. —

sizleri tanıyordum
sabahları geçerek önümden giderdiniz işlerinize
siz
kendini amber ağacı sanan karalahana suratlı manav
yüreğini örümceklere diktiren terzi çırağı
siz
çocuklara çarpıp kaçma eğilimli belediye şoförü
maçlarda peygamberlere küfreden zabıta memuru
evet siz
siz
öğrencilerine Atatürk heykelini tokatlatan
öğrenci yurdu müdürü
yani siz beyefendi
siz
çanakçılar, kışkırtıcılar, kibritçiler
melek boğazlayıcılar
sahte itfa'ye aslanları
siz
cinayet sonrası toz olan pır pır sultan imamlar
bayat yeşil biberler
kanat düşmanları
sizleri tanıyordum
kutu kutu odaların kol kanat gerdi askerlik anılarınıza
banka cüzdanlarınıza
astım ilaçlarınıza
kiminiz evden kovuldunuz bende yattınız
sabaha kadar zik zak
korudum sizi göktaşlarından ve ay çarpmalarından
çocukluk arkadaşınızdı otel kayıt memuru
önce onu yaktınız
türküleri yaktınız şiirleri yaktınız
doğru sözü yaktınız

akşamları geçerek önümden gidersiniz evlerinize
yıkıntıma sinsi sinsi gülersiniz
kapıda sizi karşılayan çocuklarınız
onlar da öğrenir bir gün
içindeki insanlarla yaktığınız
bir otelin
sonsuza dek
kül tüküreceğini yüzünüze

SEYHAN ERÖZÇELİK

(Doğ. 1962)

YILDIRIM

Benim bir hayal kumpanyam var, sökük
göller taşınır yüzümden, değirmi
resimler çizili boş cevizlerin
yeşil kabuklarından kopuşuyla.

Hortlak oluruz o zaman, kederin
tüylerine koşulur altın deniz
ırmakları,
çektikçe ibrişimi,
sökülür dünya, gölge ve pişmanlık–
eşyada uçan hayal çiçekleri...

(*Hayal Kumpanyası*)

BIÇAKLI BİR GECE ÖNCESİ

Gramofona 'Mambo Rock'' diskini koyduğumda
geldi nihayet yanıma, tüyleri saydam bir kedi
gibi. Kıskançlıktan tıkanan bir insan
nefesi, anlamlı bir bakış emiyor,
emebiliyor etli dudaklardan dökülen
baştan çıkarıcı imgeleri. İnce parmakları ve ecnebi
çilleriyle ağır ve tehlikeli dalgalar

dağıtıyor lokalde. İçkiler içildikçe,
o Almanca ben İngilizce, beraber söyledik
lime lime olmuş 'Lili Marleen'i.

Dudaklarını kaçırıyor ve kalkıyor.
Kahroluyorum.
Sandalyesinde
bıraktığı şehvet
kedere döndü vakit ilerledikçe.

(*Hayal Kumpanyası*)

JESTLERİN ÖLÜMÜ

Kurumuş güller duruyor masada.
Kimin aldığını hatırlıyorum da.
ne için aldığını bilemiyorum.

Bir zamanlar -bir zamanlar dediysem,
çok eski de değil: Birkaç ay önce
gül alırdık. Biz. Hepimiz.
Her şey için, yerli yersiz
gül alırdık bir zamanlar.
Biz. Hepimiz.

Gülleri de eskittik.

Zaten artık almıyoruz. Gül zamanları
geçti. Rüzgâr esti. Sert esti. Jestler bitti.
Kendimizi kaybettik.
Gül verecek kimse de kalmadı.

Bazen şunu diyoruz kendi kendimize:
İşte bu bizim hayatımız.
Bak işte, biz buyuz,
bunları yaptık.
Şimdi nerdeyiz?

Ben de şunu diyorum kendime:
Jestlerimi harcadım, artık jest kalmadı.
Jestlerle hayat sürmüyor.
Net olmak lâzım.

Zaten,
kafatasımı görüyorum yüzümde,
aynaya baktığımda.

Hiçbir şey eskisi gibi olamaz ki artık!
Artık biz. Üsküdar'a da geçmez olduk.

Oysa ki, insanların birbirine ihtiyacı var.
Yoksa niye toplu halde yaşasınlar.

BETÜL TARIMAN
(Doğ. 1962)

KIŞA BAKAN SOKAK

kışa bakan balkon çocukluğumdur
ağlarken sular ürpermiş
ne köpürtmüş sevinci
ne aşk tiryakisi
içinde sarhoş kuytular
biraz mahur biraz hüzzam
ne zaman rüyaya uzasam
kederle eskitilmiştir

kurak zaman kokmuştur toprak
taşmıştır anın sessizliği
renksiz bir vazoya
gövdesini suyla gizlemiş
acıyla kardeştir

dağa bakan sokak
ne annemdir ne kendim
avludur seçilir
çarşıdır söylenir
hayat için eksilmiş
yalnızlıkla sözlenmiştir

(*Kardan Harfler*)

ÇOCUKLUĞUN SABAHI

Dikran Amca'ya

kardan öpüşlerin yoğunluğudur kış
üşür kızkardeş aşktan başka
çünkü yaz bitmiştir
evler açar içini kat kat
komşular gelir sofralar kurulur
kederle yıkanır çocukluğun sabahı
anne camlarda erir hayat

kıştır anne gidince başlayan
yeni evlerde solar anılar
taştan evleri görülür yalnızlığın
çünkü yaz bitmiştir
eski bir mandolin kalmıştır orda

derin bir avluyla buluşmuştur her çocuk
kalbini eski yağmurlarla yıkamış
karanfil kokusu sürmüştür sabahları
ama çocukluğun sabahı kıştır
güneşli bir balkon arar her anne
tüyden bir yastık, ezgi
kar sesi pencerelerde kanar
durulmuş bir su sesi bekler
sarmaşıklı evleri

(*Kardan Harfler*)

Birhan Keskin
(Doğ. 1963)

AŞK

Sevgilim sabahın erkenini seviyor,
ben geceyi ve esmerliğini onun,
o dorukları seviyor, korkuyor bundan
ben rüzgârla buluşan tepeyi, tuhaflığı,
ona bir yeşil gülümsüyor,
ben, hayatı delice sevdiysem nasıl,
diyorum, seni de öyle.
O kendi boşluğunda oyalanan günlerde
canı sıkılan bir çocuk gibi uyuyor,
ben göğe bakıyorum geceden,
kendi çukurunu bulmuş deniz gibiyim
diyorum, yanında,
o sabahları eğilip öpüyor denizi.

Çıplağın çıplağımda, rüzgârın dağımda olsun,
esmerliğin gecemde, öyle kal.
"Bulutlara bak, gidiyorlar, hızla" diyorsun,
yağmur bir yalıyor yüzümü,
bir duruyor. Sabahları eğilip yüzüme
öpüşün geçiyor bir, bir duruyor aklım.

Su ve rüzgâr, dağ ve doruk, sonsuz hepsi,
oysa camdaki sardunya gibi üşür
bana biçtiğin ömür, ölüm geliyor aklıma bir
bir, çıplağın çıplağımda.

Rüzgârın dağımda olsun esmerliğin gecemde
öyle kal, sana sonsuz sarıldığımda.

(*Adam 1999 Şiir Yıllığı*)

ÖNDER KIZILKAYA
(Doğ. 1963)

GİTTİĞİN GECE

desem ki rüyama damlayan bir cıvıltısın
geçelim tamam geçelim bunları
senin gülüşünle çıkar çocuklar teneffüse
işte burda duralım
bir teneffüs zili olan gülüşünde duralım

gittin
kanım çekildi

gittiğin gece
senin picamalarını giyip uyudum

bir okul bahçesi oldum
tatil günlerinde
kuş bile
kedi bile
çıt bile olmayan

(*ben kulunuz arsenik*)

BİR ARKADAŞ

bir arkadaş
oynamak zıplamak ve yaşamak için çok önemlidir
bir battaniye atar üstüne üşüdüğünde
ama sen geçirip kafana battaniyeyi korkutursun onu
-aman tanrım hayalet
hayat bir yangın tatbikatıdır şimdi
hani askerdeki gibi
bir kova su boşaltılır kafana
saçkurutma makinası çalışır
sigorta atar
sahile inilir o zaman dalgalar ürkütülür
ay kükrer
kiraz çalmaya kışkırtır sizi
ve ezersiniz bir izmarit gibi bahçede uyuklayan köpeğin rüyasını
ve havlayışlar bir saçma gibi saplanır bekçinin uykusuna
neler yoktur o çalınmış kirazda
günler sonra köpeğin yarım kalan rüyasını siz tamamlarsınız
sonra
bekçinin karısının doğurduğu kızcağızın kırmızı dudağından
çalınmış kirazların kekre tadını emer bir delikanlı
ölmüş olanlarla sevişmek nasıl mümkünse
doğacak olanlarla da sevişmek mümkündür artık
bir arkadaş
oynamak zıplamak ve kiraz çalmak için çok önemlidir

(***ben kulunuz arsenik***)

MESUT ADNAN
(Doğ. 1963)

EKİMYAZ

Kiremitli evlerin
şehirleri eskiyor

2
Dalından kovulan
bu yaprak
ağacına kırgın
ben sana değilim

Ekim yürüyor
elmasını toplayarak bahçelerin

Tanrıya kırgın değilim
bir dostu bile yok onun
bir fotoğraf albümü
yürüdüğü bir yol bile yok

3
Bütün ağaçlarda
yaz yarası

Bahçesine hâlâ âşığım
Flora'nın

Ekimin saçlarını tarıyorum
tarandıkça uzuyor ekim

Seni buradan
götüren güne kırgın değilim

(*Son Çeyrek Yüzyıl Şiir Antolojisi*)

İBRAHİM BAŞTUĞ
(Doğ. 1964)

ÖLÜM, SEVGİLİM

Ölüm, sevgilim hükmünü sürdürecek. Teninle tenim
arasındaki tılsım
bir kazaya uğramazsa teninle tenimin direnci kadar sürecek.
Önce .
ten, sonra toprağın üstünde biriktirilen izler usulca silinecek.
Öp beni
sevgilim, beklenen nasılsa gelecek. İçelim kalan şarabı da
yoksa dökülecek

MART DOKUZU

Mart dokuzu. Dokusu ilkyazın, ilmeğini atar tene. Kemikte
kışlayan tını. Çözülür kırkikindilerle pası, kırkıncı kış
odasının kapısında asma kilidin. Çözülür dili buzun.
Nevruzun
özlemle yalar tuzlu tenini kar. Karayağız ırmakların coşkusu
sonra

(*Köz*)

GİT

Git. En fazla hırçın kayalarda parçalanır teknen,
kalbimdeki fener söner. Ah şairdir bütün fenerciler.
Kaza süsü verilmiş bir intiharla içine çeker
fitilin ucundaki alevi, tedavülden kalkmış
bütün eski fenerler

Git. Biliyorum her aşk uzadıkça boğucudur.
Alışkanlığın tene ağ attığı
bir açık deniz sayıklaması olunca sevişme;
esriticidir sislerin ardından seslenen Sirenler.

Peşinen kayalara oturacak biliyorsun teknen gitsen,
gitmesen ölü bir balık olarak kıyıya vuracaksın.

(*"Ağır Ol Bay Düzyazı" Eylül-Ekim 2001*)

KÜÇÜK İSKENDER
(Doğ. 1964)

ŞEHSUVAR (III.)

sizler!
hayatta yaşamaktan başka gayesi kalmayanlar
coğrafya bilmeden öpüşmeye çalışanlar
sizler!
yapısalcılar, ruhsalcılar, masalcılar,
halciler, falcılar
parmak izleri sıfır, duruşları italik olanlar
artık değeri cinine tonik yapanlar
muhtelif muhterem darbeler
heveslerde, tutkularda pür ihtilal... geçinenler!
sizler!
geçinemeyenler, neme gerekçiler, emekçiler,
emzikçiler, hainler, halidler, oğlanlar!
yolda saati başkasına sorup
sigarasına ateş alıp
sendikaların apışarasında elle doyuma ulaşanlar! Sizler!
aydınlar! aydıngerler, kolay gelsinciler,
asimetrik esinciler
orospucuklar, osurukçular,
üfürükçüler, geri zekâlı çocuklar! – ki şehsuvar'ın
anayasası..
mayistler, septemberistler!
sizler!
free gitaristler, peace veletleri, makinistler!
din sülükleri! varoluşçular: kapı komşularım!
sloganın, olağanın şairleri!

sosyal yanları kapitalleri, kapitalleri
yalnızca soğan-ekmek-Sosyalizm olanlar!
otuz yaşına kadar solcu
otuz-elli arası sosyal adaletçi
ellisinden sonra bunayıp, otobüslerde
bayanlara arkadan yaslanarak mutlu olabilen
fevkalade entellektüellerimiz!

>>

captain black'çiler, bafra'cılar
bir afra bir tafracılar, taşralılar
vay gülüm doğu diyenler, yesinler seni müstehcen bantını
mantığına yapıştıranlar!
piyanist-şantörlerim: hormonlarım benim!
marxist-şantörlerim: kabaetimin kenarları!
sizler!
liberaller, helaller, haramlar, sadrazamlar
hamlar, hamcık ağızlılar, popodan bacaklılar
omuriliklerini testislerinde saklayan delikanlılar!
amcalarım, teyzelerim; siz homoseksüeller!
feministler, androsantrikler, sosyal demokratlar,
teokratlar, aristokratlar, sen sümüklü burjuvazi!
oportünistler, optimistler!
bir teselli ver'ciler, allah vergisi takılanlar,
öğrenciler, saygın öğretim üyeleri, seks yıldızları,
heyy! Sizler!
arkadaşlarım, alışmadıklarım; ellerim, ayaklarım!
sizler!
idealistler, egoistler, ütopistler, narsistler!
Ben
şehsuvar!.
sığ sıkıntılar ardınca yükselen havuz

kırmızı balık, bozuk abajur, kullanılmış jilet
sınırlara mayın döşeyen bakışlarıyla
siz olan şehsuvar!
Ben
şehsuvar!
sığ sıkıntılar ardınca yükselen buhar
çocukluğunu yaşayamadan büyümüş bir tümör
kandırılmış, tanınmamış kretuvar; unutulmuş
bir tornavida, hiçbir işe yaramayan çivi,
sınırlara mayın döşeyen bakışlarıyla
siz olan şehsuvar! O sınırlar
sizin sınırlarınız. Ben
şehsuvar!
sığ sıkıntılar ardınca yükselen belediye otobüsü
abonman biletlerimi sizler mi çaldınız?!
– daha önce karşılaştığımıza
eminsiniz, değil mi?!

(*Gözlerim Sığmıyor Yüzüme*)

BİR AY MASALI

ocak: oral seks heykelleri - beyaz kedi tırmığı
lüzumsuz yüzünüzle ne çok gülmüştünüz–
şubat: saplantılar, uyak arayışları, sanrı istasyonlar
– lüzumlu kar yağışlarına o inancınız!.–
mart: pis kokan temiz çoraplar
postaya atılmamış bir mektup gibi
dürrenmatt'ın rüzgârdan kırılmış gözlüğü
– lüzumundan fazla unutulmuş bir sevgili
lüzumundan fazla hatırlanmış bir aşk için–
nisan: bir oğlanın dizleri, topuğu, onun mecburi yokluğu
– bir köpek ısırır gibi bakardınız
aceleniz vardı çünkü yalnızdınız–
mayıs: masal dinlemeyecek küçük iskender'in oğlu
mızıka da çalmayacak o hep ağlayacak
haziran: regl karnavalında kaybettiğim erkeklik zarı
– lüzumsuz ellerinizle ne çok alkışlamıştınız–
temmuz: nâzım'ın kirpiği, hâlâ saklıyor musun
aa! ilhan
ağustos:
eylül: karşılıklı duran iki denizden birine
karşılıklı duran dudaklardan üsttekine
karışırcasına, diğeriyle darılırcasına
bir anlamı mı olmalı sevincin
mesela siz edepsiz bir sonbahardınız
bir köpek ısırır gibi bakardınız–
ekim: tanrı, hüznü çamurdan yarattı
bir cenin ölüsü buldu arkeologlar
kasım: orpheus küstü! şimdi laleler bana gül..
nedir bir gülün özü? Ve nedir
özgül ağırlığı bir gülün
– aceleniz vardı çünkü yalnızdınız–
aralık: lüzumlu kar yağışlarına o inancınız!.–
üşüdüm kapıyı kapat

(*Adam Sanat, Ağustos 1990*)

ALTAY ÖKTEM
(Doğ. 1964)

ÖLÜM-DİRİM ORUCU

ölümü kucaklayacak kadar
geniş kolları olanlara,
onlara..

öyleyse biz kimiz; kimseyiz
ıssız bir kırmaç izi taşırken sıska sırtımızda
kırılan bir kemiğin hüzünlü "çıt" sesiyiz

ölümün kara
botlarıyla adım adım yaklaştığı

çiçeksiz, kuşsuz, kedisiz
sevinçsiz bir kuyunun dibindeyiz

istasyondan uzaklaşan trenin
gittikçe raylara benzemesi gibi
bir aynanın kırılması gibi yüzümüze bakarken
öyle titrek;
öyle inceyiz.

sessiz sevgisiz utancım benim; yurdum
söyle biz kimiz şimdi; kimseyiz
sapanla vurulan yavru bir kuşun
küçücük tırnaklarıyla tutunmasıyız gökyüzüne

öyle ıssız kaldık seni sevince; öyle.

(*Adam, 1997 Şiir Yıllığı*)

YIKILIŞ SURESİ

yılan kandırmış, elma yenmiş bir defa
geçelim.. ve sabah olmuş ve akşam olmuş onuncu gün

aysel terketmiş beni, beşiktaş motoru batmış
dazlaklar yine dövmüş şalvarlı türkleri
yılan kandırmış, elma yenmiş n'apalım
sekiz tane satılmış ilk kitabımdan
katedralin duvarına işerken yakalanmış
istiklal marşı'nda göğsü kabaran ozan

ve sabah olmuş ve akşam olmuş yirminci gün

ne zamandır asker dolu vagonlar
geçmiyor bu dağlardan
karneye bağlanmıyor ekmek, sınırlar
çizilirken yüzümü kesmiyorum artık
gidenler memnun demek ki yerinden
çok seneler geçti kalanlar memnun demek ki
tek bir darbe yapılmadı karacaahmet'te

ve sabah olmuş ve akşam olmuş otuzuncu gün

çocukluğumu geri istiyorum eski öğretmenim
yalanları unutmadım, 23 nisan'ları
kulağımı çekenleri, kötü şiirleri
gençliğimi geri istiyorum, paslı dişlerini
unutmadım darağaçlarını; selimiye'yi

tevbe.

dağlar çöktü, denizler sustu, gökyüzü
delindi hâlâ bakire eva

hepinizi bekliyorum bir dahaki bahara

(*Adam 1999 Şiir Yıllığı*)

ÖMER ERDEM
(Doğ. 1967)

ÜSKÜDAR

üsküdar asyadır çine kadar
her kış
bıraksa da köpük saçlı kızlarını
kıyıya
öfkeli bir yağmurla iner rüzgâr

mihrimâh güneş saati
yanından
ince dar bir merdiven uzar
soğuk
ve dönmez bir kilit çocuk kütüphanesi
önünden insanlar yürür ve susar

şemsipaşa
ceviz bir cami, demirinden
yan gözle cihangire bakar
demişti ki tanpınar
üsküdar uçarsa gider istanbul
yürüyemez sokaklarında çocuklar

üsküdar asyadır çine kadar

(*Adam 2000 Şiir Yıllığı*)

BEJAN MATUR
(Doğ. 1968)

TÖREN GİYSİLERİ

Çürümüş donuk kalbinde bu toprakların
Gözleri gördüm.
Herkes sesiyle vardı
Ve duruşuyla gövdesinin.
Bir insanı en iyi sevişirken tanırız.
Kalbimizi birlikte çürütürken.
Ağırlaşan gövdemiz
Gece uyandırır.
Mezar gibidir avlulu evler.
Çocukluk bir uykudur. Uzun sürer.
Ve dokunmak için bir arzu
Bir arzu sürükler bizi ölüme.
Ben kendimi sınadım her gövdede
Ben kendimi bıraktım her şehirde
İçime aldım göğünü ülkelerin
Ve boşluğunu görünce kalbimin
Gitmeli dedim.

Çürümüş tören giysileri içinde
Askıda salınan kökler.
Biz denize düşürsek de ateşi
O hep yanar.
Issızlık bahşeder karanlığa. Yanar.
Tarih bir yanılgı olabilir diyor şair
İnsan bir yanılgıdır diyor tanrı.
Çok sonra
Bu toprakların kalbi kadar
Çürümüş bir sonrada
İnsan bir yanılgıdır diyor tanrı.
Ve düzeltmek için varım
Ama geciktim

Ölü kızıl suyun dalgası
Gece yürünen yol
Ve yolcuların dağıldığı zavallı yeryüzü
Salınan beyaz kefenler
Tören giysileri.
Ve bir koşu için gerekli tek şey
Atın yelesidir.
Aslolan,
Şimdi ve burada
Çürüyüp kaldık.

Tanrı görmesin harflerimi
İnsan bir hata diyor durmadan
Ve hatasını düzeltmek için
Acı veriyor
Sadece acı.

Şubat 97, Berlin (Adam 2000 Şiir Yıllığı)

GECE GİBİ OLACAĞIM

1.

Dalganın ötesine geçmekle oldu hayat
Kanın aktığını görmekle.
Kimsenin soluğu kesmiyor soluğumu
Otların dilinden anlayan bir kadın tanıyorum
Kuyuların gözlerinden öpen.

Toprağın dilsiz neminden bana ulaşan buğu
Biliyor,
O gece ölebilirdim seninle.
Ormanın karanlık şarkısı büyürken.

Ama ben,
Orada o taş merdivende
Ölmek istedim
İbret ey
İbret.

►►

Gece gibi olacağım
Karanlığımı örterek
Seslere tutunacağım.

Dokundum kalbime
Kimsenin ruhuna fısıldayacak büyüsü yok.
Olmasın
Olmasın.

2.

O gece ölebilirdim seninle
Karanlık ormanda ilerleyen suda
Suya düşen ay ve seslerle.

Ormanın fısıltısı
Birleşirken sonsuzlukla
Dedim bak, kimse yok
Bu yolun ölüme dönen kıvrımında.
Karanlık çağırıyor bizi
İstek yürüyor gövdelerimize
Ölelim bu demirden kayıkta. Ölelim.

Biz sanıyorduk ki,
Bir yaradılış varsa aşkadır
Ne hata.
Sonsuzluğaymış meğer
Sonsuzluğun koyu yapışkanlığına.

Herkes sussun
Boşluktaki dilsiz yıldızların körlüğü gibi
Dursun her şey yatağında.
Ben neye ağlayacağımı bilirim
Hangi tenin beni öldürmeye yeteceğini.
Bu son
Artık uykusundayım herkesin
Yaradılışı değilse de
Yokoluşu gördüm.

(*Gendaş Şiir 2000*)

KADINLAR

Mavi dövmeleri
Ve bitmek bilmez yasların çürük izleriyle
Durup ateşe bakıyorlar.
Rüzgâr estiğinde hepsi ürperiyor
Göğüsleri değiyor toprağa

Ellerinde yanan odunlar taşıyan kadınlar
Siyah kazanların pası çökmüş yaşlılığıyla
Dolaşıp duruyorlar.
Ateşin öfkesi kabardığında
Sesler artıyor.
Orada ateş hiç bitmiyor
Söndürmek bir belâ

Göğüsleri pörsüyen kadınlar
Ellerinin korkunç inceliğiyle
Tutacakları odunların sertliğini düşünmekte
Ve susmaktalar.
Sustuklarında yaşları farkedilmiyor
Toprak kokuyor bağırdıklarında

Nereye yaslanacaklarını unuttuklarından
Gözlerini toprağa bırakıyorlar
Çünkü bulutlar gökte kalıcı değil
En içten
Toprağa veriyorlar kendilerini
Ve kokuyorlar arasıra

(*Son Çeyrek Yüzyıl Şiir Antolojisi*)

Didem Madak

(Doğ. 1970)

İRİS'İN ÖLÜMÜ

Bugün kalbimi eski bir plak gibi
Öyle çok tersine çevirdim ki:

Bazı şarkılar vardır
Cızırtılı bir yağmur gününü anlatır.
Uzaklarda süren sarı yağmurluklu bir hayatı
Deniz bazen kendini kaldırımlara fırlatır,
O zaman bir yavru yengece bakan
İnsanların şarkısı olurdu o şarkının adı.
Keşke ismim İris olsaydı,
Keşke ismim herkese
Sarı yağmurluğuyla koşan hayatı anlatsaydı.

Bazı şarkılar vardır.
Ellerim kocamanlaşır, tuhaflaşır.
İşte o ellerimle herkese
Çamurlu şiirler uzatsaydım.
Hepsi çok kirli olsaydı Tanrım!

Bazı şarkılar vardır.
Kırmızı akşamsefalarını anlatır.
Karanlığın kalbinde yalnız, açmanın acısını.
Komşu kadınların basma elbiseli konuşmalarını
Geceyi onlar bahçeye taşırdı.
Ben ne zaman öleceğim Tanrım!
Sabah olunca mı?
Keşke birkaç dakikayı ipek mendillere sarıp saklasaydım.
İrileşen, gitgide irileşen ağaç gibi
İsmi nedensizce İris oluveren bir ağaç gibi
Şu odanın ortasında dursam,
Saat kuleleri dökülürdü dallarımdan Tanrım!
Artık sarı yaprakların ölü olduğuna inanmıyorum.

Bazı şarkılar vardır
Kanatlarında yağmuru taşıyan kelebeği anlatır.
Kırmızı bir çakmak gibi neşeli ölmek olurdu
O şarkının adı,
Ardında yalnızca nemli sigaralar bırakmanın acısı
Keşke ismim İris olsaydı
Keşke ismimin bir anlamı olmasaydı.

Herkes çıkarsın kalbini
O çirkin mücevher sandığından
Ve herkes onu birbirine fırlatsın Tanrım!

(*"Ludingirra"* *3*, Güz 1997)

TUNA KİREMİTÇİ

(Doğ. 1973)

KUMARBAZ

Geceli gündüzlü bir yola
Tam da şehrinden çıkmışım.
Sevememen doğal beni:
Katran ve tüy içindeyim.

Güya hîleli destem,
Sıcak bir asfalt gözlerimde,
Yanıp sönmekte hayat
Tek penceresinde kalbimin.

Kim kazanmış olabilir
Böyle pis bir oyunda,
Aşkta kaybeden bensem
Şansa her bıraktığımda.

Nabzım tazı hızında,
Deve gücünde keder,
Bedellere inanmamam
Demek buraya kadar.

(*Akademi*)

ASKER

Savaşılmaz diye bir şey yok prensesim;
Biz zaten savaşıyorduk.
Yaşamak savaşmaktır,
Bizim gibiler için.
Ve askeriyiz, bilmeseniz de,
Kalbimizin verdiği
Korkunç gizli bir emrin.

Savaşılmaz diye bir şey yok prensesim;
İnsanlık diye bir şey var.
Marifet savaşı doğru seçmekte sanki
Ve içimizdeki askeri
Bırakmakta: biriksin
İnsan gibi bir rütbeye sıçramak için.

Savaşılmaz diye bir şey yok prensesim;
Ölünmez diye bir şey de yok.
Ama iyi bir asker bekler prensesinden
Savaşı güzellikle ilân etmesini.
Kendi güzelliğiniz yetmezse buna,
Kullanın, halkınızın güzelliğini.

(*Akademi*)

CAMBAZ

Başkasının dengesiyle
Buraya kadar gelmişsin. Ne
Aşağı bakmışsın, ne de arkana,
Yalnız ilerlemişsin. Öyle
İnce değil o yürüdüğün
Körpe tel, senin bile
Değil belki: Kim örmüş,
Kimler gerrnişse artık,
Yürümek için fazla ince,
Düşmek için fazla kalın,
Ne alçak ne de yüksek,
Uzun da değil, kısa da.
Demek bu da bir denge. Sen de
Cambaz sayılırsın, durma
Katıl aralarına. Ama ne olur
Söyle, sıkı tutsunlar seni.

(*Akademi*)

KÂŞİF

Yirminci yüzyıl sonu:
Yaşlıydık, doğurduğunuzda bizi.
Ağladığımızda ilk, yaşlı.
Çünkü geliyor tâ dedelerden
Gözümüzdeki bebeğe
Bıktığımız her dizi gibi
Hiroşima'nın da devamı.

Ellerimiz Bosna'larda
Mezarcılık yapmış kadınların elleri.
Onca savaş ve kıyım
Ve cesaret gösterisi,
Yormuş meğer kanımızı.
Kalplerimizse çekmiş
Hep en yaralısına teyzelerin;
Neyi elletseler kanayan bir ten
Ve miksleniyor çığlığımız
Çığlığıyla Kurt Cobain'in.

Nasıl "genç" dersiniz bize?
"Yeni" nasıl dersiniz?
Anca alışıyoruz aşka, ölüme ve sanata
Futbolcumuz, şarkıcımız, ibnemiz
Aslında çiğ bir umut:
Bir gün bitecek emekliliğimiz
Yaşlıydık doğurduğunuzda bizi,
Gençleşerek öleceğiz!

(*Akademi*)

Can Bahadır Yüce
(Doğ.1981)

LİMAN VE KADIN

limanlarda hep, giden kadınlar olur
durmadan ve gürültüyle giderler
yorgun bakışlarında tıka basa yağmur
toz kalkar saçlarından gemilerle beraber

limanlarda hep, giden kadınlar olur
üzgün yanaklarında titreyen birer mühür
uykular darmadağın düşlerde unutulur
lacivert yalnızlıklara geri dönülür

limanlarda hep, giden kadınlar olur
seslerinde yavaşça buzlanan bir nehir
her ayrılık kendisine bir liman bulur
kırık dökük adamlar usulca terk edilir!

(*Yaslı Mızıka*)

BİYOGRAFİLER VE DEĞERLENDİRMELER

A. KADİR (1917-1985)

İstanbul'da doğdu. Kara Harp Okulu son sınıf öğrencisi iken Nâzım Hikmet'le birlikte yargılandı (1938). On aya mahkûm edildi. İstanbul'da düzeltmen olarak yaşamını kazanırken *Tebliğ* adlı ilk şiir kitabı toplatıldı (1943). Kendisi İstanbul dışına sürgün edildi. Dört buçuk yıl çeşitli illerde sürgün kaldı. Dönüşünde bir süre işçilik ve düzeltmenlik yaptı. Yaşamını uzun yıllar yazarlık ve çevirmenlikle kazandı. 12 Eylül 1980 sonrasında bir ay gözetim altında tutuldu. 1985'de İstanbul'da öldü./ Tebliğ dışında şiir kitapları: *Hoş Geldin Halil İbrahim* (1959), *Dört Pencere* (1962) ve şiirlerinin tümünün yer aldığı *Mutlu Olmak Varken* (1968). Şiir alanında belli başlı çeviri ve uyarlamaları: *Bugünün Diliyle Mevlana* (1955), *İlyada* (1958, A.Erhat'la birlikte), *Bugünün Diliyle Tevfik Fikret* (1967), *Odysseia* (1970, A.Erhat'la birlikte), *Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri* (1. cilt 1973, 2. cilt 1975, 3 cilt 1980), Brecht'ten, Eluard'dan seçme şiirler (A.Bezirci ile birlikte), *Portekiz Sömürgeleri Şiiri* (1975), *Vietnam Şiiri* (1975) *Filistin Şiiri* (1976) (bu sonuncular, A.Timuçin, E.Canberk ve çeşitli çevirmenlerle birlikte), T.Rozewicz *Utanmayın Gözyaşlarından* (1980). Ayrıca, *1938 Harp Okulu Olayı ve Nâzım Hikmet* (1966) adlı anı kitabı, söz konusu olaya ışık tutacak en önemli belgele-

rin başında gelmektedir. A.Kadir, İlyada çevirisi ile 1961'de TDK, tüm çevirileri için 1980'de Hasan Âli Ediz Çeviri Ödülü ve 1983'de YAZKO'nun Azra Erhat adına koyduğu çeviri alanında Üstün Hizmet Ödülü'nü kazandı./Şiire 1930'lu yıllarda başlayan A.Kadir'in, olgunluk dönemi ürünlerinin başlıca özellikleri, konuşma diline, türkülerden esinlenişe ve içtenliğe dayanan bir yalınlık, duyarlılık ve lirizmdir. Bu şiirlerinde, savaş, yoksulluk, sürgünlük ve hapislik acılarını yaşayan insanın yaşanunı ve duygularını; iyiye, doğruya eşitliğe olan özlemini, yalınlık, gerçeklik ve lirizm ile yansıtmayı başarabilmiştir. Etkileyici bir gerçekliğin birden kavranışının olanca yalınlığı ile şiirleştirilmesi, çarpıcı bitişler, yinelemeler, iç uyaklar ve ses uyumları şiirlerinin biçim alanında belli başlı özellikleridir. Bu vb. özellikleriyle A. Kadir'in toplumcu şiirimizde kendine özgü önemli bir yeri vardır. Nâzım Hikmet şiiri ve 1940 yılları toplumcu şiirinin ortak tema ve biçim özellikleriyle O.Veli'ler kuşağının bazı söyleyiş özelliklerini ve şiirimizin daha önceki dönemlerinden kaynaklanan lirizm ögelerini kaynaştırabilmesi, ona sentezci bir şair kimliği kazandırmıştır.

ABASIYANIK, SAİT FAİK (1906-1954)

Adapazarı'nda doğdu, bir süre Fransa'da öğrenim gördü, dönüşünde kısa sürelerle ticaret, gazete muhabirliği, öğretmenlik yaptı. Daha sonra tümüyle yazarlıkla uğraştı. İstanbul'da öldü. Ölümünden sonra annesi ve Darüşşafaka Cemiyeti'nce adına Hikâye Ödülü konuldu. Burgaz'da yaşadığı ev müze yapıldı./Sait Faik'in hikâyeci olarak büyük başarısı, *Şimdi Sevişme Vakti* (1953) adı altında kitaplaştırdığı şiirlerini gölgede bırakmaktadır. Oysa, içerdikleri eşitlik ve kardeşlik özlemiyle yer yer 1940'lı yıllar toplumcu temalarının duyumsandığı, insan ve yaşam sevgisiyle Orhan Veli'ler kuşağının son dönem lirizmiyle bağlantısı olan; yine bu özellikleri ve doğa sevgisiyle, benzersiz, tutkulu yaşama sevinciyle, Bedri Rahmi şiiriyle ortak özellikler taşıyan bu şiirler, unutulmaması, gelecek kuşaklara aktarılması gereken değerle-

re sahiptir. Bunlardan başka, hikâyeciliğinden gelen ayrıntıcılığı (bkz. *Köprü* şiiri) Sait Faik şiirlerinin bir başka özgün yanıdır.

ADA, AHMET (Doğ. 1947)

Ceyhan'da doğdu, lise öğrenimini yarıda bıraktı. Kayseri'de memurluk yapıyor. Şiir kitapları: *Gün Doğsun Gül Üstüne* (1980), *Acıyla Akran* (1983), *Yaz Kırlangıcı Olsam* (1985), *Aşk Her Yerde* (1990 C.Atuf Kansu Şiir Ödülü), *Vakit Yok Hüzünlenmeye* (1992 Yunus Nadi Şiir Ödülü), *Günyenisi Lirikler* (1992), *Taş Plak Gazelleri* (1995), *Küçük Bir Anmalık* (1996) / 1970'li yıllarda adını duyuran şairlerden Ahmet Ada, Ahmed Arif'ten, İkinci Yeni'den (özellikle C.Süreya), Nihat Behram'ın doğa betimciliği ve ses tonundan esintiler taşıyan, bu etkilenmelere karşın özgün kalabilen, genellikle lirik ve yumuşak şiirleriyle günümüz toplumcu şiirinin başarılı bir temsilcisidir. Şiirlerindeki yöresel renkler ve betimleyicilik, onu bir yanıyla da halkçı-memleketçi şiir geleneğimize (C.Atuf Kansu, B.R. Eyüboğlu vb.) bağlamakta, kendi kuşağından (N.Behram'dan başka) Abdülkadir Bulut'a yaklaştırmaktadır.

AHMED ARİF (1927-1991)

Diyarbakır'da doğdu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde öğrenci iken TCK'nın 141. maddesine aykırı eylemde bulunduğu savı ile tutuklandı (1950). İşkence gördü. 1952 yılında yine aynı savla tutuklanarak yargılandı, iki yıla mahkûm oldu. Cezasının bitiminde Ankara'ya yerleşti, yaşamını gazeteci olarak sürdürdü, 1991'de Ankara'da öldü. / Şiirleri 1940'lı yıllarda ve 50'li yılların başlarında dönemin toplumcu dergilerinde yayınlanmıştı. Ancak, 60'lı yılların başlarında önceki yılların birçok toplumcu şairi gibi, geniş okur yığınlarınca bilinmeyen, bir bakıma unutturulmuş bir adken, şiirlerinin önce Soyut dergisinde, sonra da 1968'de kitap olarak (Hasretinden *Prangalar*

Eskittim) yayınlanışı, 1960 sonrası Türk edebiyatının, denebilir ki, Nâzım Hikmet 'in şiirlerinin yeniden yayınlanışı ölçüsünde önemli bir olayı oldu. Ahmed Arif'in bu tek kitabı, kimi kere yılda birkaç (1990'da 25.) basıma ulaşarak olağanüstü bir tiraj düzeyine erişti./ Tutkulu, yiğit bir koçaklama edası, derin bir lirizm Ahmed Arif şiirini geniş yığınlara götüren başlıca özelliklerdir. Bu özelliklerin gerisinde de, başta Nâzım Hikmet olmak üzere toplumcu şiirimizin ortak değerlerinin, hece şiiri, aruz ve halk şiirimizin yoğun, köklü bir sentezi vardır. Titiz bir dil işçiliği ve kılı kırk yaran bir kurgu ustalığının ürünü olan bu şiirlerin çağdaş şiirimize getirdiği vurgular, söyleyiş özellikleri, lirizm, destansı (epik) ve kişisel (lirik) olanın kaynaştırılmasındaki başarı, öykünmeci olmadan halk kültürünün nasıl özümsenebileceğinin örneklenmesi, günümüz toplumcu şiirine geniş ufuklar kazandırmıştır.

'AHMET HÂŞİM (1884-1933)

Bağdat'ta doğdu. Babası Fizan Mutasarrıfı Arif Hikmet Bey'dir. Orta öğrenimini Mekteb-i Sultani'de (Galatasaray) tamamlayarak Maliye Nezaretinde mütercimlik yaptı. Daha sonra Güzel Sanatlar Akademisi'nde estetik öğretmeni, Düyun-u Umumiye idaresinde ve Osmanlı Bankası'nda memur olarak çalıştı. Akşam gazetesinde fıkra yazarlığı yaptı. İstanbul'da öldü./Şiir kitapları: *Göl Saatleri* (1921), *Piyâle* (1926). Makaleleri ve yolculuk izlenimleri de çeşitli kitaplarda toplandı. Ölümünden sonra toplu şiirleri çeşitli incelemecilerce yayınlandı./Ahmet Hâşim'i çağdaş Türk şiirinde izlenimciliğin (empresyonizm) ilk örneği sayabiliriz. Gençlik şiirleri A.Hâmid ve T. Fikret etkileri taşıyan Ahmet Hâşim, sonradan bu şairleri eleştirmiş ve bu yöndeki düşüncesini "şiir bir hakikat habercisi değildir" sözüyle özetlemiştir (Piyâle'ye Önsöz'den.). Yine bu önsözde belirttiği gibi "şiirin dili anlaşılmaktan çok duyulmak üzere vücut bulmuş, musiki ile söz arasında, sözden çok musikiye yakın aracı bir dildir. Şiirde her şeyden evvel ehemmiyeti olan, kelimelerin manâsı değil, cümlede-

ki telaffuz kıymetidir. Şiirde bazı kısımların şüphe ve müphemiyette kalması bir hata ve kusur teşkil etmek şöyle durun, bilakis şiirin bediiyeti nokta-i nazarından elzemdir." Yine kendisi, en sevdiği şiiri olan *Bir Günün Sonunda Arzu* için, "şiir belirsize ne kadar yaklaşırsa, o kadar güzel ve şiir olmaktadır" diyor. Ahmet Hâşim'le ilgili önemli bir araştırmanın yazarı Şerif Hulûsi'nin sözleriyle "ona bir sembolistten çok bir empresyonist, görülen ânı derhal yakalamak, tespit etmek hususunda harikulâde vizyoner bir ressam demek daha doğru olur". (bkz. *Ahmet Hâşim, Hayatı, Sanatı ve Seçilmiş Şiirleri).* Profesör Kenan Akyüz'e göre de "Göl Saatleri mukaddimesi empresyonizmin veciz bir ifadesinden başka bir şey değildir." (bkz. *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi.)* Fecri Âti Hareketi içinde yer almakla birlikte şiirimizde tek başına bir okul önemi taşıyan Hâşim, Fikret çapında bir söyleyiş gücüne, Yahya Kemal ölçüsünde klasisist bir yalınlığa ulaşamamış olmakla birlikte, "...dönemin Fransız şairlerinden... ve Şeyh Galib'in renklerinden" etkiler taşıyan (bkz. Şerif Hulûsi, a.g.y.) şiirlerindeki usta peyzajcılığıyla, izlenimcilik, simgecilik gibi kavramları bizim şiirimizde ilk kez önemle tartışma alanına getirişi ve başarıyla örnekleyişiyle, *Merdiven, Bir Günün Sonunda Arzu, Bir Yaz Gecesi Hâtırası* gibi, sözcükleri bakımından eskimemiş olan şiirlerindeki sağlam yapı ve güzellikle, kendinden sonraki şairleri az ya da çok etkilemiş ve bu yolla etkileri günümüzde de süren seçkin bir şiir ustası, modern şiirimizin ilk önemli kurucularından biridir.

AHMET NECDET (Doğ. 1933)

İnegöl'de doğdu. Çapa Yüksek Öğretmen Okulu ve İstanbul Üniversitesi Coğrafya Bölümü'nü bitirdi. Ege Üniversitesi'nde beşeri ve iktisadi coğrafya profesörlüğünden emekli oldu./ Şiir kitapları: *Uzuneşek* (1977), *Ne Çok Enkaz* (1988), *Sana Bunca Yangından* (1991), *İnegöl Hey İnegöl* (1992), *Gün Yüzleri* (1992), *Kün* (1994), *Zümrüt Longa* (1998), *Aşk Ey* (2001). / Çeviri şiir alanında yapıtları: *Çağdaş Fransız Şiiri, Bademlerden Say Beni* (P.Celan), *Dünya*

Gülü (Apollinaire), *Mutlu Aşk Yoktur* (Aragon). (Son üç yapıt G.Durusoy ile ortak ürünleridir.). / Başlangıçta alışılagelmiş biçimler ve söyleyişlerle romantik ögelerin ağır bastığı şiiri A.İlhan-C.Süreya etkileriyle modern şiirin yörüngesine girdi. Son zamanlarda özellikle gazel türünde özgün, başarılı örnekler vermektedir.

AKAY, OĞUZHAN (Doğ. 1955)

Orta öğrenimini Ankara'da, yüksek öğrenimini A.İ.T.İ.A'da Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Y.O. Radyo Televizyon programcılığı bölümünde tamamladı. T.R.T. Türkiye'nin sesi ve Ankara Radyosu'nda prodüktör olarak çalıştı. 1982'den bu yana reklam yazarı ve yaratıcı yönetmen olarak çalışıyor./ Şiir kitabı: *Cin Ayetler* (1989), *O Uzak Ay* (1994), *Compact Risk-Digital Poems* (1994)./ •80'li yıllar şiirinin özgün bir şairi. Dil katmanları, sözcükler ve kavramlar arasında karıştırmalarla, güncel konuşma dili edası, sözcükleri ve tonlamalarıyla, (Çağdaş Şiirimizdeki başlangıcını Salah Birsel'de, Metin Eloğlu'nda bulduğunu söyleyebileceğimiz) humor-ironi ağırlıklı bir şiirin günümüzde ilginç, başarılı örneklerini veriyor.

AKDAĞ, TEVFİK (1932-1993)

İzmir'de doğdu. Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. Şiir kitapları: *Lacivert Kanatlı Bir Kuştur Gece* (1969), *Çıplak ve Sevinçle* (1977), *Eski İnsan Sözleri* (1990)/ İkinci Yeni döneminde yazdığı şiirlerde özellikle C.Süreya'nın imge ve duyarlık alanı içinde kalan Akdağ'ın son kitaplarında daha açık bir bildirisi olan, daha farklı bir şiir kurma çabası görülüyordu.

AKDORA, İSKENDER FİKRET (Doğ. 1914)

İstanbul'da doğdu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Memurluk yaptı, ticaretle uğraştı. / İlk şiirleri 40'lı yılların dergilerinde yayınlanan Akdora'nın şiir kitapları: *Hâtıralar Şehri* (1945), *Renkli Şiirler* (1950), *Gün Sonu* (1953), *Arakonda* (1954), *Kubbe Altı* (1955), *Ağda Bir Şey Yok* (1956), *Deli Dünya* (1956), *İnsanlar Arasında* (1956), *Kantaşı* (1958), *Vega* (1963), *Acı Gök* (1965), *Mavi Kan* (1970). 1988'de tüm kitaplarını *Sağken* başlığı altında iki ciltte topladı. Bir de romanı vardır: *Dünyanın Öptüğü Kız* (1966). / İlk kitaplarında F.Hüsnü, C.Sıtkı, Z.O. Saba, v.b. şairlerle ortak tema ve biçim özellikleri taşıyan şiirleri yer alıyor. Sonraki yıllarda özgür koşuk ürünü şiirlere ve daha kişisel denebilecek temalara yöneldi. Son yıllarda Adam Sanat dergisinde yayınlanan şiirleriyle yeniden dikkatleri çekti.

AKER, HALÛK (Doğ. 1940)

İstanbul'da doğdu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. 1960'lı yıllar kuşağının ilk önemli dergilerinden Devinim 60'ı çıkardı ve yönetti. Şimdi Almanya'da./Şiirlerini 1978 yılında *Sürgün Hızı* adı altında toplayan Halûk Aker, kendine özgü kırık ses tonuyla, özellikle Turgut Uyar'ın simgeci, öyküleyici üslûbunun etkisi altında şiirler yazdı. Askerliğini köy öğretmeni olarak yapması şiirine bazı yeni renkler kazandırdı. Şiiri, kendi kuşağından en çok Egemen Berköz'ün şiirleriyle yakınlıklar taşımaktadır.

AKGÜN, NAHİT ULVİ (1918-1996)

Milas'ta doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe bölümünü bitirdi. Felsefe öğretmenliği yaptı./Şiir kitapları: *Üç Gönül* (1937), *Leyla* (1937), *Irgat* (1942), *Sebep* (1945), *Birisi* (1955), *Karanlıkta Bir Ağaç* (1960), *Gerçek Düş* (1965), *Evren Tür-*

küsü (1966, TDK Şiir Ödülü), ***Ağaçlar Uyanınca*** (1971), ***Eksilen Gökyüzü*** (1980), ***Güneş Açınca*** (1984), ***Birisi*** (Bütün Şiirleri 2000)./Şiirlerinde Orhan Veli, Behçet Necatigil, Necati Cumalı gibi şairlerin ortak bazı özellikleri görülen Nahit Ulvi Akgün'ün, ilk lirik aşk şiirlerinde (bkz. ***Dalgınlık***), daha sonra E.Cansever, C.Süreya gibi şairlerde göreceğimiz yumuşak bir gerçeküstücülük, izlenimcilik diye tanımlanabilecek bir özellik göze çarpıyor.

AKIN, GÜLTEN (Doğ. 1933)

Yozgat'ta doğdu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Bir süre TDK'da çalıştı. Kaymakam olan eşiyle Türkiye'nin çeşitli yörelerini dolaştı. Şimdi Ankara'da./ Şiir kitapları: ***Rüzgâr Saati*** (1956), ***Kestim Kara Saçlarımı*** (1960), ***Sığda*** (1964), ***Kırmızı Karanfil*** (1971), ***Maraş'ın ve Ökkeş'in Destanı*** (1972), ***Ağıtlar ve Türküler*** (1976), ***Seyran Destanı*** (1979), ***Seyran*** (Tek ciltte tüm şiirleri, 1982), ***İlahiler*** (1983), ***Sevda Kalıcıdır*** (1991), ***Sonra İşte Yaşlandım*** (1995). ***Şiiri Düzde Kuşatmak*** (1983, şiir üzerine yazılar), ***42 Gün*** (anlatı, 1986), başkaca yapıtlarıdır./ Dağlarca, Necatigil etkileri taşıyan ilk şiirlerinde simgeci, dolaylı bir şiir dilini benimseyen Gülten Akın, ***Sığda'da***, kendine özgü, başarılı bir şiire ulaşmış, ***Kırmızı Karanfil'de***, halkın konuşma dilinden, ağıtlardan ve türkülerden başarıyla yararlanarak özgün bir sentez yaratmıştır. ***Ağıtlar ve Türküler*** ve ***Seyran Destanı***, halk kültürü ve dilini özümseme alanında bilinçli bir çabanın özgün ve değerli ürünleridir. Özellikle ***Seyran Destanı'nda*** Nâzım Hikmet'in epik şiir dilinin özümsenerek yeniden değerlendirilişi gözlemleniyor. İkinci Yeni şiirinin yeniden önemsettiği alegori, simge, v.b. biçim ögelerinden toplumcu bir şiir kurma yönünde başarıyla yararlanan Gülten Akın, bu ögeleri halk dili ve kültürüyle kaynaştırma becerisiyle; etkili, özgün ve inandırıcı ses tonuyla, çağdaş şiirimizde toplumcu bir yönelişin önemli ve seçkin bir temsilcisidir.

AKIN, SUNAY (Doğ. 1962)

Trabzon'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Fiziki Coğrafya Bölümünü bitirdi. / Şiir kitapları: *Makiler* (1989, Orhon Murat Arıburnu Şiir Ödülü), *Antik Acılar* (1991), *Kaza Süsü* (1993), *62 Tavşanı* (1998). / Buluşlara dayanan, genellikle kısa şiirlerinde, Orhan Veli şiirindeki bir özelliğin günümüzde sürdürümcüsü. Bu tür şiire pek de özgü olmayan yumuşak, lirik bir ses tonu var. Günlük yaşamdan ilginç ayrıntılar, şaşırtıcı karşılaştırmalar, benzetiler. Sözcüklerin günlük konuşma dilindeki yapısını, sözdizim kurallarını zorlamaksızın; düşünceyle, denebilir ki bir düşünce cambazı gibi oynuyor... Alaycı, zeki, aynı ölçüde de duygulu, iyi kalpli bir şiir dünyası...

AKINCIOĞLU, NİYAZİ (1916-1979)

Bursa'da doğdu. İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1952'de TCK'nın 142. maddesine aykırı eylemde bulunduğu savı ile tutuklandı. Beraat etti. Ölümüne kadar Kırklareli'nde avukatlık yaptı./Gençlik dönemi şiirlerini *Haykırışlar* (1938) adı altında yayınladı. Asıl olgunluk dönemi ürünleriyle birlikte tüm şiirleri *Umut Şiirleri* (1985) adıyla yayınlandı./1940'lı yılların toplumcu dergilerinde yayınlanan ve ona asıl ününü getiren şiirlerinde Akıncıoğlu, Âsım Bezirci'nin değerlendirmesiyle (bkz. Sanat Emeği, Temmuz 1979) "Nâzım Hikmet'ten sonra halk şiirinden yararlanan ilk toplumcu şairdir... sırasında Divan şiirinden de yararlanır, ama ikisini de taklit etmez..." Gerçekten de Akıncıoğlu, Divan şiiri vurgularıyla halk şiiri sesleri ve deyişlerini özgün senteze ulaştırmış bir şairdir. Bu anlamda, E.Gökçe, A.Arif ve A.İlhan'ın doğrudan ustası olduğu; A.Arif ve E.Gökçe'nin bu şiirlerdeki tonlamalar, vurgular ve edadan, A.İlhan'ın ise yönteminden (divan ve halk şiiri sentezi) etkilenmiş olduğu söylenebilir.

ÂKİF PAŞA (1787-1845)

Yozgat'ta doğdu. Doğduğu şehirde özel öğrenim gördü. İstanbul'da Divan-ı Hümayun kâtipliğinde bulundu. Vezir rütbesiyle Hariciye ve Maliye nazırlıkları yaptı. Şiirleri *Münşeat-ü Eşar-ı Âkif Paşa* başlığıyla (1843) yayınlandı./ Divan şiiri içinde mi, modern şiirimizin ilk kurucuları arasında mı sayılması gerektiği konusu tartışmalı olan (bkz. Şükran Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*)*Âkif* Paşa'nın, bu antolojide yer alan ve en ünlü şiiri olan *Mersiye,* gerek halk şiiri ölçüsü, gerekse bir acının alışılagelmiş duygu ve söyleyiş kalıplarıyla değil de, bireysel yanlarıyla, içtenlikle dile getirilmesi bakımından, modern şiire yönelişin ilk örnekleri arasında sayılabilir.

AKOVA, AKGÜN (Doğ. 1962)

Sakarya Akyazı'da doğdu. Lise öğrenimini Gebze'de, yüksek öğrenimini H.Ü. Kimya Mühendisliği bölümünde tamamladı. / Şiir kitapları: *Sansürttürme Şair Abüüüü* (1991), *Pepetye* (1992), *Baba Bana Bağırma* (1994), *Aşk ve Kuyruklu Yıldız* (1997)./A.İlhan, M.Eloğlu-C.Süreya (en çok), T.Uyar sesleri ve temalarıyla, 80'li yıllara özgü külhani bir edanın özgün, başarılı sentezi. Neredeyse her dizeden taşan dizginsiz bir yaşama sevinci, gençlik ve enerji dolu şiirler.

AKSAL, SABAHATTİN KUDRET (1920-1993)

İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümünü bitirdikten sonra öğretmenlik, Şehir Tiyatrolarında müdürlük yaptı. Oyunları ve öyküleri de vardır./Şiir kitapları: *Şarkılı Kahve* (1944), *Gün Işığı* (1953), *Duru Gök* (1958), *Bir Sabah Uyanmak* (1962), *Elinle* (1962), *Eşik* (1970), *Çizgi* (1976). 1979'da Şiirler başlığı ile yayınlanan tüm şiirleri 1980 Yeditepe Ödülü'nü kazandı. Toplu şiirlerinin yayınlanışından sonra da *Zamanlar* (1982),

Bir Zaman Düşü (1984), *Buluşma* (1990) adlı şiir kitaplarını ve Paul Eluard'dan yaptığı çevirileri *Ağızda Bir Sevi* (1964) adıyla yayınladı. Son şiirleri ölümünden sonra *Batık Kent* adıyla yayınlandı. (1993)/ İlk şiirlerinde hece şiirimizin alttan akan etkilerinin yanı sıra, Dağlarca, Tarancı, O.Veli, S.Mallarmé tema ve söyleyişleri duyumsanıyor. Yaşama sevinci temasının ağır bastığı izlenimci bir şiir. Fakat yinelemeler ve çoğaltımlar, etkiyi azaltıyor. *Duru Gök'te* dengeli bir yalınlığa ulaşılmış. Yalın bir iç dökme; damıtılmış şiirler. Lirikken başarılı, suluboya bir şiir... Verlaine ve genellikle Fransız şiiri ögeleri seziliyor. Düşünce şiiri diye nitelenebilecek şiirleriyle Aksal, kimi kez isteyerek güç anlaşılırlaştırılmış izlenimi veren bir şiir diliyle, lirik döneminden gitgide uzaklaşarak M.Cevdet, O.Rıfat ve B.Necatigil'in adlarıyla anılabilecek bir yörüngeye girmiş göründü. Son kitaplarıyla, yer yer, şiirini yeniden yalınlaştırdığı söylenebilir.

AKYOL, SİNA (Doğ. 1950)

Ankara'da doğdu. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu'nu bitirdi. TRT'de program yapımcısı olarak çalıştı. / Şiir kitapları: *Su Tadında* (1980), *Lokmanla Geçen Şen Günlerim* (1982), *Haytalarla Hatmiler* (1990), *Ayda Tümör İzleri* (1994, Halil Kocagöz Şiir Ödülü), *Avluda* (1996), *Meğer Söz Gümüş* (1996, Yunus Nadi Şiir Ödülü, Cemal Süreya Şiir Ödülü.) / "Hayku" tadında, neredeyse bilgece sözler. Alabildiğine damıtılmış bir söz ustalığı.

ALDANIR, S. (Doğ. 1915)

İstanbul'da doğdu. Bir süre Hukuk Fakültesinde öğrenim gördükten sonra uzun yıllar memurluk yaptı. Gerçek adı, Selahattin Aldemir olan S. Aldanır'ın tek kitabı var: *Memleket Saat Ayarı* (1953)./S.Aldanır'ın şiirleri, acı, ironi, humor, espri özellikleriyle (O.M.Arıburnu ve M.Eloğlu'yla ortaklıkları olan bir çizgi-

de), 1940 toplumcuları ve O.Veli kuşağı içinde dikkate değer özellikler taşıyor. Aynı türde ürün veren başka şairler arasında yerinin belirtilmesi, şiirleri üzerinde yeniden düşünülmesi gereken bir şair.

ALKAN, ERDOĞAN (Doğ. 1935)

Şarkışla'da doğdu. Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdikten sonra çeşitli ilçelerde kaymakamlık yaptı. /Şiir Kitapları: *Güneş Tozları* (1958), *Ekuanil Çiçekleri* (1965), *Kerem Gibi* (1971), *Kuş Ormanı* (1981), *Kıyı* (1983). Bütün şiirlerini *Eylül Çalgıcısı* (1985) adlı kitapta topladı. Rimbaud'dan çevirdiği şiirlerle Yazko 1982 Çeviri Şiir Büyük Ödülü'nü kazandı. Frausy şiirinden çok sayıda çevirileri vardır./ Erdoğan Alkan, İkinci Yeni şiirinin genel özelliklerinden, aşırıya kaçmadan, klasik kıta düzenine bağlı kalarak yararlanmış olan bir şairdir.

ALKAYA, ORHAN (Doğ. 1958)

İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi'nde Hukuk, Marmara Üniversitesi'nde Basın Yayın yüksek öğrenimi gördü. Tiyatro oyunculuğu yaptı. İstanbul Şehir Tiyatroları'nda yönetmen olarak çalışmaktadır./ Şiir kitapları: *Parçalanmış Divan* (1990), *A! Etika* (1991), *Yenilgiler Tarihi* (1994), *Erken Sözler* (1999), *Tuz Günleri* (2001). Özellikle 90'lı yıllarda yayınlanan şiirlerindeki entelektüel birikim, kültür ve siyaset alanlarına göndermelerindeki özgünlük, bireysel ve toplumsal olanı birleştirmedeki başarısıyla kuşağının önde gelen bir şairidir.

ALOVA, ERDAL (Doğ. 1952)

Ankara'da doğdu. Bir süre Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde okudu. İstanbul'da bir çeviri bürosu kurdu./ Şiir Kitapları: *En*

Son Çıkan Şarkılar (1980), *Giz Dökümü* (1989), *Bitik Kent* (1995, Cemal Süreya Şiir Ödülü), Dizeler (2001-1973)./ Şiirlerini Nâzım Hikmet ve Orhan Veli şiirinin ortak bölgelerinde yazıyor. Yalınlık ve lirizmin toplumcu bir inançla birleştiği bu şiirler, klasik bir tamamlanmışlığa ulaştıklarında şairin Eluard'a sevgisi de seziliyor. Son yıllarda dile, sözcüklere Can Yücel'ce bir yaklaşım. Kendi kuşağının çok az ürün veren, fakat başarılı bir şairi. Vaptsarov'dan çevirileri de kitap olarak yayınlandı.

ALP, HASAN BASRİ (1912-1945)

Niksar'da doğdu. Bir süre Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesinde, sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde öğrenim gördü. 1944 yılında İlerici Gençler Birliği ile ilgili tutuklamalar sırasında İstanbul Emniyet Müdürlüğünde öldü./Nâzım Hikmet sonrası genç kuşak içinde dönemin toplumcu dergilerinde konuşma dili özellikleri taşıyan özlü bir şiirden örnekler verdi. Görebildiğim şiirleri (bkz. Âsım Bezirci, *Dünden Bugüne Türk Şiiri Antolojisi),* 1940'lı yıllar toplumcu şiirinin, O.Veli şiirinin dilinden de etkilenen genel özelliklerini taşıyor.

ALPER, YUSUF (Doğ. 1956)

Horasan'da (Erzurum) doğdu. Hacettepe Üniversitesi'ni bitirdi. Uzmanlığını psikiyatri dalında yaptı. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Bölümü'nde profesör olarak görev yapmaktadır. / Şiir kitapları: *Kanayan Şiirler* (1985), *Zamanın Kırılan Aynasında* (1989), *Yaldızlı Bir Yanılsama* (1994), *Yeryüzüne Vuran Telaş* (1995), *Şimdi Hangi Irmakta* (1999) / Şiirimizin lirik damarından beslenen bir şair. Çocukluk anılarına dönüş (Susarak, vb.) şiirine yeni açılımlar kazandırabilir.

ALTINEL, SABRİ (1926-1985)

Susurluk'ta doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Saint-Joseph, Saint-Benoit liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. 1985'de İstanbul'da öldü./İlk şiirleri 1940'lı yıllarda yayınlanan S.Altınel'in şiir kitapları: *İnsanın Değeri* (1955), *Kıraçlar* (1959), *Zamanın Yüreği* (1982); *Şiirler* (Yayımlanmamış şiirlerinin eklenmesiyle ilk iki kitabının yeni basımı, 1983). F.G. Lorca'dan şiir çevirileri de kitap olarak yayınlandı./Başlangıçta 1940'lı yıllar toplumcu şiirinin genel tema ve söyleyişleri içinde yer alan S.Altınel, sonraları daha güç anlaşılır ve bazıları düz yazı görünümlü bir şiire yöneldi. İlk okuyuşlardaki güçlük aşıldığında, felsefi bir yoğunluğu olan, yoğun bir düşünmenin imbiğinden geçirilerek damıtılmış şiir pırıltılarıyla karşılaşılıyor. Toplumcu şiirimizin bir anlamda kendi içine kapanık, aynı ölçüde de kendine çok özgü bir sesi.

ALTINEL, ŞAVKAR (Doğ. 1953)

İstanbul'da doğdu, Yükseköğrenimini yurt dışında tamamladı. ABD ve İskoçya'da uzun süre yaşadı. Şimdi İngiltere'de./ Şiir kitapları: *Kraliçe Viktorya'nın Düşü* (1991), *Gece Geçilen Şehirler* (1992), *Donuk Işıklar* (1997), *Kış Güneşi* (1999)./ Anlık bir gözlemin, bir izlenimin, varoluşsal bir derinlikle algılanışı... Günlük konuşma dili zorlanmaksızın, tam tersine, böyle bir zorlama olmadığı için ortaya çıkan bir şiir... Altınel'in şiiri, bu özellikleriyle, (R. Margulies'in, belli ölçülerde T. Fişekçi, S. Akın gibi şairlerin ürünleriyle birlikte) günümüz Türk şiirinde, "doğallığa dönüş" denebilecek bir yönelişi oluşturuyor.

ALTINTAŞ, GÜNEL (Doğ. 1937)

Suruç'ta (Urfa) doğdu. Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdi. Basın İlan Kurumu'nda çalıştı. Soyut Yayınevi'ni kurarak H. İ. Bahar'la bir-

likte "Soyut" dergisini yayınladı./ Şiir kitabı: *Sevdalı Nehir* (1997)./ Zekâ, ironi, yalınlık ve toplumsal eleştiri ögeleriyle örülmüş şiirler. 1960 kuşağı ürünleri içindeki özgün yerlerinin değerlendirilmesindeki gecikme, kitaplaştırılmalarındaki gecikmeyle açıklanabilir.

ALTIOK, METİN (1941 - 1993)

İzmir'de doğdu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe bölümünü bitirdi. Bingöl'de felsefe öğretmenliği yaptı. Sivas'taki aydın katliamında yaşamını yitirdi./ Şiir kitapları: *Gezgin* (1976), *Yerleşik Yabancı* (1978), *Kendinin Avcısı* (1979, A. Telli ile 1980 Ö.F. Toprak Şiir Ödülü), *Küçük Tragedyalar* (1981), *İpek ve Klabtan* (1987), *Gerçeğin Öte Yakası* (1980), (Cemal Süreya Şiir Ödülü) *Dörtlükler ve Desenler* (1990), *Süveyda* (1991), *Alaturka Şiirler* (1992), *Hesapişi Şiirler* (1993), *Bir Acıya Kiracı* (1998- Bütün Şiirleri.) / M. Altıok'u, şiirleri 70'li yıllarda yayınlanmasına karşın, şiirlerinin kaynakları bakımından 60'lı yılların geç ürün veren (ya da geç yayınlayan) bir şairi olarak nitelemek gerekir. *Gezgin'de* Servet-i Fünun'dan, Hâşim'den, Dranas'dan İkinci Yeni'ye ve 60'lı yıllar şiirinin bazı ortak söyleyişlerine kadar çeşitli etkilenmeler var. Bu kuşağın en romantik, duygucu şairleri arasında. Dili yalın. Benzetme yapmayı, anlaşılması güç olmayan simgeler oluşturmayı seviyor. Bu kitabında halk şiiri biçimlerinden de yararlanıyor. *Yerleşik Yabancı'da* tüm şiirler tek bir şiirmiş izlenimi uyandırıyor.. Söyleyişte ve konularda tekdüzelik var. Buna karşılık *Kendinin Avcısı'nda* kendine özgü bir sese, romantik, acılı ve yalın bir söyleyişe ulaşıyor. Simge, alegori ve mecazlardan ölçülü bir tutumla yararlandığı bu şiirleriyle şiirimizin lirik geleneklerine bağlanıyor. Vakitsiz ve talihsiz ölümü şiirimiz için gerçek bir kayıptır.

ANDAY, MELİH CEVDET (Doğ. 1915)

İstanbul'da doğdu. Ankara Gazi Lisesini bitirdikten sonra toplumbilim öğrenimi için gittiği Belçika'da, İkinci Dünya Savaşının çıkması üzerine iki yıl kalarak yurdu döndü. Milli Eğitim Bakanlığı Yayım Müdürlüğü'nde görev aldı. Kitaplık memurluğu, gazetecilik, çevirmenlik yaptı. İstanbul Belediye Konservatuarı Tiyatro Bölümü'nde öğretmenlik görevinde bulundu. Cumhuriyet gazetesinde uzun süre köşe yazıları yayınlandı./Şiir kitapları: *Garip* (Orhan Veli ve Oktay Rifat'la birlikte, 1941), *Rahatı Kaçan Ağaç* (1946), *Telgrafhane* (1952), *Yan Yana* (1956, Türk Ceza Yasasının 142. maddesine aykırı görülerek kovuşturma açıldı toplatıldı, beraat etti.), *Kolları Bağlı Odysseus* (1963), *Göçebe Denizin Üstünde* (1970), *Teknenin Ölümü* (1975), *Sözcükler* (Bütün şiirleri, 1978, Sedat Simavi Edebiyat Ödülü 1978), *Ölümsüzlük Ardında Gılgamış* (1981), *Tanıdık Dünya* (1984), *Güneşte* (1989), *Yağmurun Altında* (1995). Deneme, roman, oyun ve çeviri türlerinde de önemli ürünler verdi./Garip hareketinin öncülerinden biri olduğu dönemde de Melih Cevdet Anday'ın lirik türdeki şiirlerinde daha başarılı olduğu söylenebilir. (Anı, v.b.). İlk şiirlerinde yer yer gözlemlenen 'düşünür şair' kimliği 1960'lı yıllarda yoğunlaştı ve şiirimizde yeni bir anlayışın seçkin örnekleri *Kolları Bağlı Odysseus'tan* bu yana art arda kitaplaştı. Bu tür şiirlerde Melih Cevdet Anday, kimi kez, düşünce (duyum, sezgi, vb.) ile şiirsel biçimi klasik bir yetkinlikte kaynaştırmayı başararak (Zamanlar, *Şaşırtıcı Karşılaşma, Yeni Bir Dünya,* v.b.) sadece şiirimiz bakımından değil tüm çağdaş dünya şiiri ölçüsünde seçkin ürünler verdi. Bazı şiirlerinde aşırı simge, alegori, benzetme bolluğunun öne çıktığı görüldü. (Teknenin *Ölümü* adlı uzun şiirin hemen hemen her dizesi bir simge, alegori ya da benzetmedir). Son kitabında insan, doğa ve toplum alanında şiirimizi yeni ayrıntılar, yeni gözlemler ve yöntemlerle zenginleştiren Melih Cevdet Anday, kuşkusuz, yaratıcılık yeteneği, ufuk genişliği, sanatsal düzey bakımından 20. yüzyıl Türk şiirinin en büyük temsilcilerindendir.

APAYDIN, TALİP (Doğ. 1926)

Polatlı'nın Ömerli köyünde doğdu. Hasan Oğlan Köy Enstitüsü'nü ve Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümünü bitirdi. Öğretmenliği sırasında ilerici-toplumcu görüşleri nedeniyle çeşitli kez kovuşturmaya uğradı. Yaşamını Ankara'da sürdürüyor./Şiirleri ve hikâyeleri 1940'lı yıllarda yayınlanmaya başlayan Talip Apaydın bir tek şiir kitabı çıkardı: *Susuzluk* (1956). Son yıllarda "Yazko Edebiyat" dergisinde "İnsanlar İçin Notlar" başlığı altında yeni şiirleri yayınlanıyordu. 1950'li yıllardan başlayarak da roman ve çocuk yazını alanında çok sayıda ürün verdi./Talip Apaydın'ın, başlıca şiirlerinin de konusu olan Anadolu toprağı gibi, kıraç, yalın, gösterişsiz, fakat alttan alta dirençli bir şiiri var.. Aydınlık, namuslu, insanca ve yurtseverce düşünceleri, didaktizme düşmeden, söylenebilecek en az sözcükle, en yalın biçimiyle söylüyor. Kimi tema özellikleriyle C.A. Kansu'ya, şiirindeki yalın kurguyla A.Kadir'e yakın. Şiirlerindeki etkileyicilik, dile getirdiği gerçekleri en yalın, en özlü, en aydınlık biçiminde verebilmesinden geliyor. Daha önceki yılların ürünlerinde, toplumsal sorunları dile getiren aydın kimliğinin yanısıra, engin bir yaşama sevincinin, dizginsiz bir özgürlük duygusunun kıvılcımları da duyumsanıyor.

ARIBURNU, ORHON MURAT (1918-1989)

İstanbul'da doğdu. Haydarpaşa Lisesini bitirdikten sonra sinema alanında çalıştı. Yönetmen, senaryo yazarı ve oyuncu olarak başarı kazandı. 1980'den sonra yaşamını Berlin'de sürdürdü./ Şiirleri 1940'lı yıllarda yayınlanmaya başlanan Arıburnu, ilk şiirlerini *Kovan* (1940) adlı kitapta topladı. Uzun bir aradan sonra 1940-1982 yılları arasında yazılmış şiirlerini *Bu Yürek Sizin* (1982) başlığı altında Berlin'de yayınlandı. 1985'te İstanbul'da bir şiir kitabı daha yayınlandı: *Buruk Dünya*./ O.M. Arıburnu, dilsel ya da durumsal bir tuhaflığı çarpıcı biçimde yansıttığı şiirleriyle ün kazandı. Konuşma dilinden kaynaklanışları, ironi ve söz oyunu,

bu şiirlerin başlıca özelliklerindendir. Kimi kere fazlaca yüzeysel ve hatta soğuk kaçan espriler, kimi kere toplumsal bir içerik de kazanarak etkili olmaktadır. Dilin, sözcüklerin değişik kullanım ve çağrışım alanlarını araştırışı, Arıburnu'ya kendi şiir türü alanında tartışılmaz bir yer sağlamıştır. Bu özellikleriyle, özellikle Özdemir Asaf, Metin Eloğlu gibi şairlerin ustası olduğu söylenebilir.

ARISOY, SUNULLAH (1925-1988)

Şile'de doğdu. Bir süre Haydarpaşa Lisesinde öğrenim gördükten sonra çeşitli memurluklarda bulundu./Şiir kitapları: *Garipler Treni* (1948), *Muhteşem Kavga* (1951), *Mustafa Kemal Türküsü*, (1953), *Yaban Mavisi* (1956), *Dışa Vuran Karanlık* (1961), *Yanlış Yaşadık* (1970), *Sabrın Gülü* (1980). Özellikle Varlık dergisi çevresinde 1950'li yılların sonlarındaki şiirleriyle adını duyuran Sunullah Arısoy'un roman ve uzun anlatı türünde de yapıtları vardır.

AROLAT, ALİ MÜMTAZ (1897-1967)

İstanbul'da doğdu. Öğrenimini Galatasaray ve Ticaret Liselerinde yaptı. Uzun süre banka muhasebe memuru olarak çalıştı. İstanbul'da öldü./Şiir kitapları: *Bir Gemi Yelken Açtı* (1926), *Hayal İkliminden Dönen Diyor ki* (1960)./ Heceyle yazan şairler arasında şiirleri tema bakımından Necip Fazıl'ın şiirleriyle bazı ortak yanlar taşıyan Ali Mümtaz Arolat, antolojilerde genellikle ''Bir Gemi Yelken Açtı'' adlı tek şiiriyle yer almakta, ya da büsbütün dışta bırakılmaktadır. Oysa yakın bir inceleme, Cumhuriyetin ilk yılları dönemindeki Türk şiirinin özgün ve önemli bir şairiyle karşı karşıya olduğumuzu gösteriyor. Dili kullanmadaki rahatlığı, benzetmelerindeki yalın çarpıcılık, denge ve lirizm bu şiirlerin başlıca özellikleridir. ''Ölüm ve Unutulmak'' bu temanın Türk şiirinde belki de en etkili örneğidir... Şiirlerinin topluca yeniden yayınlanması çağdaş şiirimiz için bir kazanç olacaktır.

ASENA, İNCİ (Doğ. 1948)

İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Filolojisi'nde öğrenim gördü. Adam Yayınları'nın Nazar Büyüm'le birlikte kurucusu ve sonraki yıllarda genel yönetmeni./ Şiir kitapları: *Tramvay Döşeriz Ay Döşeriz* (1993), *Çıplak Bakamıyorum* (1996), *Üç Gün Paris* (1998), *Tutamadığım Sözler* (1999)./ Cinsellik, Akdeniz, yumuşak, fakat kırılgan olmayan, kararlı bir ses tonu. Somut, neredeyse tensel bir yaşam algılayışı. Alışılagelmiş lirik kalıpları kırarak doğaldaki lirizme ulaşma çabası. Bu özellikleriyle, B.R. Eyüboğlu, C. Yücel şiiriyle, bazı bakımlardan M. Eloğlu, O. Veli, S. Faik'le akrabalığı olan bir şiir.

ATABAŞ, HÜSEYİN (Doğ. 1942)

Trabzon'da doğdu. Liseyi bitirdikten sonra çeşitli memurluklarda bulundu. Ankara Belediyesinde çalıştı./Şiir kitapları: *Gelecek* (1975), *Yanarca* (1979), *Bitmeyen* (1983), *Yüzün Bende* (1988), *İlkyaz Töreni* (1993), *Saydam ve Gizli* (1997)./ Biçimde belli bir ustalık düzeyine ulaşmış olan Atabaş'ın, yumuşak, özentisiz, aydınlık, insancıl bir ses tonu var.

AYKIN, BEDRETTİN (Doğ. 1936)

Tokat'ta (Niksar) doğdu. Şiirleri ilk kez 1960'lı yılların dergilerinde yayınlandı./ Şiir kitapları: *Her Mevsim Acılarda* (1982), *Gecede Söylenen Türküler* (1984), *Eksik Bir Gökyüzü* (1985), *Yaralı İlkyaz* (1990), *Ansızın Güz* (1992), *Sevda Sureleri* (1994), *Yalnızlıklar* (1997), *Güz Balkonu* (2001)./ Şiirimizin yalın, lirik kaynağında, özentisiz, içten bir ses tonu.

AYSAN, BEHÇET (1949 - 1993)

Ankara'da doğdu. Tıp Fakültesini bitirdi. Ankara'da hekimlik yaptı. Sivas'taki aydın katliamında yaşamını yitirdi. Türk Tabipler Birliğince adına Şiir Ödülü konuldu./ Şiir kitapları: *Sesler ve Küller* (1984, Yaşar Nabi Nayır Ödülü), *Karşı Gece* (1983), *Eylül* (1986), Ceyhun Atuf (Kansu Şiir Ödülü), *Deniz Feneri* (1987), *Düello* (2000, Tüm Şiirleri). Kırık, duygulu bir ses tonu. Özgün mecazlar. Genellikle kısa, kesik dizelerle örülü şiirinin bütünü kapsayan ritm ve uyum ögeleri... Konularda, 70'li yıllardan başlayarak yaşanan toplumsal, bireysel acılardan kesitler... Bu anlamda da kuşağının özgün bir şairi. Metin Altıok gibi, vakitsiz ve talihsiz ölümü, şiirimiz için de gerçek bir kayıp oldu.

AZAR, ADNAN (Doğ. 1956)

Rize'de doğdu. A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Arkeoloji bölümünü bitirdi./Şiir kitapları: *Unutmak Suları* (1982), *Parçalanmış Zamanlar* (1997)./Orhan Veli'lere kadar uzanan duru, yalın bir söyleyiş, yalın bir şiir yapısı. Kendi kuşağından Turgay Fişekçi'ye yakın bir şair.

BAŞARAN, MEHMET (Doğ. 1926)

Lüleburgaz'ın Ceylan köyünde doğdu. Kepirtepe Köy Enstitüsü ve Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsünü bitirdi. Uzun süre Türkçe öğretmenliği yaptı. Yaşamını İstanbul'da sürdürüyor./Şiir kitapları: *Ahlat Ağacı* (1953), *Karşılama* (1958), *Nisan Haritası* (1960), *Kocakent* (1963), *Pıtraklı Memleket* (1969), *GökEkin* (1975), *Meşe Seli* (1982), *Günler Tuz Rengi* (1986), *Sis Dağının Başında Borana Bak Borana* (1990), *Eylülün Kızgın Soluğu* (1996), *Koca Bir Troya Dünya* (1997)./Şiir dışındaki türlerde de ürün veren Mehmet Başaran Mehmetçik Mehmet adlı romanıyla 1979 Orhan Kemal roman armağanını kazandı./ İlk kitabında Orhan

Veli ve 1940'ların toplumcu şiiriyle Kansu ve Külebi'nin ses ve tema özellikleri görülüyor. Yalın, lirik, toplumcu bir şiir. Konularının köy yaşamından, köyün durumundan alınışları, kırsal görüntüler, bu şiirlerin başlıca özelliklerinden. Mehmet Başaran'ın, konuşma dilinden kaynaklanan tutkulu bir anlatım tonu var. En önemli temalarından biri (Talip Apaydın'ın bazı şiirlerinde olduğu gibi) lirik, yalın bir yaşama sevgisi. Türkülerden yararlanıyor. Giderek daha güncel özellikler taşıyan toplumcu bir şiire yöneldi.

BAŞÇILLAR, SEYFETTİN (Doğ. 1930)

Kilis'te doğdu. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesini bitirdi./Şiir Kitapları: *Önce Bulut Vardı* (1959), *Altın Çağrı Ölümün* (1961), *Çiçek ve Silah* (1969)./ İkinci Yeninin getirdiği olanaklardan dengeli bir biçimde yararlanan şairlerden.

BAŞTUĞ, İBRAHİM (Doğ. 1964)

Hafik'te (Sivas) doğdu. Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi./ Şiir kitapları: *Çalınmış Kuyuları Babil'in* (1989), *İpekteki Kareler* (1995), *Köz* (2000)./ *Köz*, dörtlük türüne yeni bir anlatım ve düşünce yoğunluğu kazandırma çabasıyla ilginç. Baştuğ, geleneksel şiirimizden, öykünmeci olmadan, başarıyla yararlanıyor.

BATUR, ENİS (Doğ. 1952)

Eskişehir'de doğdu. Orta öğrenimini İstanbul ve Ankara'da, yükseköğrenimini Ortadoğu Teknik Üniversitesi ve Paris'te tamamladı. Yapı Kredi Yayınları'nı yönetiyor./ Şiir kitapları: *Eros ve Hgades* (1973), *Bir Ortaçağ Yalnızlığı* (1973), *Nil* (1975), *Ara-Kitab* (1976), *İblis'e Göre İncil* (1976), *Kandil* (1981), *Meseller Kitabı*

(1981), *Sarnıç* (1985), *Tuğralar* (1985), *Yazılar ve Tuğralar* (1987), *Koma Provaları* (1991), *Gri Divan* (1991), *Perişey* (1992), *Darb ve Mesel* (1995), *Opera* (1996), *Doğu-Batı Divanı* (1997), *Sütte Ne Çok Kan* (1998), *Kanat Hareketleri*./ Çağdaş şiirimizin O. Rifat, E. Cansever, vb. ustalarının ürünleriyle ilintili, biçimde genellikle düzyazı-şiir türünde olmakla birlikte arka planlarda yer yer A. İlhan ve lirizm tatlarının duyumsandığı, yoğun bilgi birikimiyle oluşturulan bir şiir." Antolojinin önceki basımlarında yer alan bu değerlendirmeye, şu ekler yapılabilir: Enis Batur'un "şiir" yapıları, çoğunlukla, geleneksel ya da çağdaş şiirimizin en geniş alanını oluşturan lirik alana özgü ses ve yapı öğelerinin (uyak, vezin, genellikle birinci tekil kişi -şairin kendisi- olan lirik özne, belli aralıklarla birbirinden ayrılan dize kümeleri vb.) dışında kalıyor. Şiirselliğin imge değerindeki benzetme ya da iğretilemelerle ilgili olduğunu söylemek de güç. Şairin kendi kişisel yaşantılarından, somut izlenimlerinden, gündelik ya da felsefi anlamıyla bireysel yaşamından çok, çeşitli ve birbirinden farklı kültür (bilgi) alanlarından (tarih, mitoloji, müzik, dilbilim, estetik, felsefe, astronomi, simya, roman, şiir, resim vb. vb....) edinilmiş ve benimsenmiş kavramlardan hareket edilerek oluşturulan bir şiir izlenimi uyandırıyor. *Opera'da,* T.S. Eliot epiğiyle, kimi şiirlerinde Yunan şiirine (Seferis vb.) özgü bir şiir örgüsüyle yakınlıklar görülebiliyor. Epik söyleminde Edip Cansever'le, Ö. İnce'yle, kimi şiirlerindeki birinci tekil kişi tonlamalarında ve bireysellik kültünde ("Asri Zamanlar" vb.) İ. Özel'le yakınlık sezinleniyor.

BATUR, SABAHATTİN (Doğ. 1920)

Devrek'te doğdu. Yüksek Öğretmen Okulu Felsefe bölümünü bitirdi. Öğretmenlik, müzecilik, Topkapı Müzesi Müdürlüğü yaptı. Sabahattin Batur 1940'lı yıllarda yayınladığı şiirlerini kitaplaştırmadı. "Evren ve kişi sorunlarını işleyen son şiirleri de ilgiyle karşılandı." (Ş.Kurdakul, Şairler ve Yazarlar Sözlüğü.)

BEHRAM, NİHAT (Doğ. 1946)

Kars'ta doğdu. İlk öğrenimini Çankırı'da, lise öğrenimini Bursa ve İstanbul'da tamamladı. Gazetecilik Yüksek Okulunda öğrenimini sürdürürken TCK.nın 141. v.b maddelerine aykırı eylemde bulunduğu savı ile tutuklandı (Mayıs 1972). Bir buçuk yıl tutuklu kaldı. Daha sonra okulu bitirdi ve Vatan gazetesinde çalıştı. "Halkın Dostları" dergisinin yönetimine katıldı ve ağabeyi A.Behramoğlu ile birlikte "Militan" dergisini kurdu ve yönetti. 1980 yılından beri yaşamını ve çalışmalarını yurt dışında sürdürmektedir./ Şiir Kitapları: *Hayatımız Üstüne Şiirler* (Toplatıldı, kovuşturma açıldı, beraat etti, 1972), *Fırtınayla Borayla Denenmiş Arkadaşlıklar* (1974), *Dövüşe Dövüşe Yürünecek* (1976), *Hayatı Tutuşturan Acılar* (1978), *Irmak Boylarında Turaç Seslerinde* (1980), *Savrulmuş Bir Ömrün Günlerinden* (1982). 1984 yılında Almanya'da *Militan Şiirler* başlığı altında şiirlerinden seçmeler yayınlandı. Yine Almanya'da, şiirlerinden geniş bir seçmeler içeren bir başka kitabı daha yayınlandı: *Ay Işığı Yana Yana* (1986). Aynı yıl, Heinrich Böll ailesince ve Almanya Kültür Bakanlığınca ortak olarak verilen bir burs ödülünü kazandı. 1987'de Türkiye'de *Yine de Gülümseyerek* adıyla şiirlerinden seçmeler yayımlandı. Bunu *Cenk Çeşitlemeleri* (1988), *Kundak* (2000) vb. şiir kitapları izledi. Çocuk yazını türünde ürünler verdi ve siyasal nitelikli röportaj anlatı türünde yenilik sayılabilecek yapıtlarını da kitaplaştırdı. Bunlardan, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarına adanmış *Darağacında Üç Fidan* (1967) yayınlanışından bugünlere (dönem dönem yasaklanmasına karşın) üst üste basımlar yapan, kendi türünde bir başyapıttır./"Yüksek sesi, toplumsal savaşımın çeşitli durumlarını yansıtması, yaşamına bağlı duyarlıkları işlerken lirizmi ile 70'li yıllarda kişilikleri beliren şairler arasında seçildi." (Ş.Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü.)* Nihat Behram ilk şiirlerini İsmet Özel, A.Behramoğlu ve İkinci Yeni şiirinin etki alanlarında yazdı. Bu etkilenmelere karşın, daha ilk kitabıyla, kendi kuşağının toplumsal ve psikolojik konumunu yansıtabilmesi, acılı lirizmi , doğa betimlerindeki ince ayrıntıcılığıyla özgün bir şair olarak belirdi. 1970 sonrası genç şairler kuşağını, ve genel

olarak gençliği, bu gençliğin acı deneyimlerini, özverisini ve inancındaki içtenliği kavramada Nihat Behram'ın şiirleri ana bir kaynak niteliğindedir. Yeni şiirlerinde halk şiirinin söyleyişlerine ve halk diline ilgi, bu kaynaklardan da yararlanarak şiir dilinde yeni sentezlere ulaşma çabası gözlemleniyor.

BEHRAMOĞLU, ATAOL (Doğ. 1942)

Çatalca'da (İstanbul) doğdu. İlk-orta öğrenimini Kars ve Çankırı'da, yüksek öğrenimini Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamladı. 1970-72 yıllarında Londra ve Paris'te, 72-74 yıllarında (Moskova Üniversitesi'nden aldığı bursla) Moskova'da yaşadı. İsmet Özel'le "Halkın Dostları", Nihat Behram'la "Militan" dergilerini çıkarıp yönetti. Şehir Tiyatrolarında dramaturgluk (1974-80), kısa bir süre Adam Yayınevi'nde editörlük yaptı. 1982 yılında Barış Derneği Davası nedeniyle 10 ay tutuklu kaldı. Bu davanın 1984'te mahkumiyetle sonuçlanması üzerine aynı yıl gittiği Paris'-te 1989 yılı Haziran ayına kadar kaldı. Burada, Sorbonne Üniversitesi'nin bir bölümü olan *Centre de Poétique Comparée'de* seminerler izledi, çalışmalar yaptı. 1986 yılında Paris'te "Anka" adlı (Fransızca-Türkçe) bir Türk edebiyat ve kültür dergisi çıkardı. Dergi A. Behramoğlu'nun ülkeye dönüşünden sonra da uzun süre yayınını sürdürdü. 1995-99 yılları arasında iki dönem Türkiye Yazarlar Sendikası Genel Başkanlığı yaptı. "Cumhuriyet" gazetesinde köşe yazarı, İstanbul Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim görevlisidir. Tüm yapıtlarına 1981 yılında Asya-Afrika Yazarlar Birliğinin Lotus Edebiyat Ödülü verildi./ Şiir kitapları: *Bir Ermeni General* (1965), *Bir Gün Mutlaka* (1970), *Yolculuk, Özlem, Cesaret ve Kavga Şiirleri* (1974), *Ne Yağmur... Ne Şiirler* (1976. Yeni basımı 1981'de koğuşturmaya uğrayan ve yazarın bir süre gözaltında kalmasına yol açan kitap daha sonra beraat ederek yeniden yayınlandı.) *Kuşatmada* (1978), *Mustafa Suphi Destanı* (1979), *Dörtlükler* (1980), *İyi Bir Yurttaş Aranıyor* (1983), *Eski Nisan* (1987), *Türkiye, Üzgün Yurdum, Güzel Yur-*

dum (1985 Almanya, 1990 İstanbul), *Kızıma Mektuplar* (1985 Almanya, 1991 İstanbul), *Bebeklerin Ulusu Yok* (1988), *Sevgilimsin* (1993), *Aşk İki Kişiliktir* (1999). Son iki kitap dışındaki şiir kitapları daha sonra *Bir Gün Mutlaka, Yaşadıklarımdan Öğrendiğim Bir şey Var, Kızıma Mektuplar* başlıklarıyla üç ciltte yayınlandı. Şiir üstüne yazılarını *Yaşayan Bir Şiir* (1986), *Şiirin Dili-Ana Dil (1995)* adlı iki kitapta topladı.

BEKTAŞ, CENGİZ (Doğ. 1934)

Denizli'de doğdu. Münih Teknik Üniversitesi'ni bitirdikten sonra Almanya'da bir kaç yıl Şehircilik ve mimarlık alanında uzmanlık çalışmaları yaptı. 1999'da Türkiye Yazarlar Sendikası Genel Başkanlığına seçildi. / Şiir Kitapları: *Kişi* (1964), *Akdeniz* (1970), *Mor* (1974), *Dört Kişiydiler Bir De Ben* (1975), *Yeryüzünün Yüreği* (1978), *Yer Deli Gök Deli* (1979), *Zeytinli Fırın Sokağı* (1981), *Güz Ey* (1983). *Onu Birden* (Bütün Şiirleri, 1990), *Dışların İçi* (1994)./ Şiirlerinden başka mimarlık alanında deneme ve yazıları da yayınlandı. Mimarlıkta Eleştiri adlı yapıtıyla TDK 1967 Deneme Ödülünü kazandı./ Doğa ve insan sevgisi temalarını işleyen, yalın dilli bir şiir.

BERFE, SÜREYYA (Doğ. 1943)

İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde bir süre öğrenim gördü. Şimdi İstanbul'da metin yazarı olarak çalışıyor./Şiir Kitapları: *Gün Ola* (1969), *Savrulan* (1971), *Hayat ile Şiir* (1981). *Bütün Şiirleri Ufkun Dışında* (1985) adıyla bir kitapta toplandı. Bunu *Şiir Çalışmaları* (1992, Cemal Süreya Şiir Ödülü) izledi. / Süreyya Berfe (Kanıpak), İkinci Yeninin bazı olanaklarından aşırıya düşmeden yararlanarak yazdığı şiirlerinden sonra Gün Ola'da yer alan bazı şiirlerindeki halk şiiri ve türkü ögeleriyle göze çarptı. Böylece ikinci Yeni şiirine tepki duyan yeni kuşak içinde yer aldı. İkinci kitabı Savru-

lan'da Berfe'nin enternasyonal temalarla şiirinin ufkunu genişlettiği ve Nâzım Hikmet'in etki alanına girmiş olduğunu görüyoruz. Son kitabı Hayat ile Şiir 'de yer alan şiirlerinde, önceki kitaplarında yer yer gözlemlenen popülist, slogancı ve soyut toplumcu ögelerle tüm bağlarını koparan Berfe, halkın düşünme tarzından, somut gerçeklikten kaynaklanarak yeni bir şiir dili kurmaya yöneliyor. Konuşma dilinin çeşitli toplumsal katmanlara özgü sözcük, tonlama ve tümce yapısı özellikleri bu yeni üslup arayışının temelini oluşturuyor. Bunu, kozmopolitleşen, lümpenleşen toplumsal katmanların somut gerçekliğini yansıtabilmek amacıyla yapıyor, şiirle nesir arasında kopuk düşünceler ve konuşma parçalarından oluşan yeni bir üsluba ulaşıyor. Artık iyimser ve romantik de değil. İroni, bu yeni yönelişin belli başlı içeriksel özü olarak ortaya çıkıyor. Kendisi ve çevresiyle sürekli bir hesaplaşmayı, toplumsal ilişkiler ve değerlerin çürümüşlüğünü, toplumun içinde bireyin acılarını somut ve ayrıntılı olarak yansıtma çabasını taşıyan bu şiirler, ironinin yanı sıra kişiliğine daha çok yaraşan içtenlik ve içlilikten de uzak değil.

BERK, İLHAN (Doğ. 1916)

Manisa'da doğdu. Necatibey İlköğretmen Okulu'nu ve Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümünü bitirdi. Bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü Yayın Bürosundaki çevirmenlik görevinden emekli oldu. Şimdi genellikle Bodrum'da, yazar ve çevirmen olarak yaşamını sürdürüyor./ Şiir Kitapları: *Güneşi Yakanların Selamı* (1935), *İstanbul* (1947), *Günaydın Yeryüzü* (1952), *Türkiye Şarkısı* (1953), *Köroğlu* (1955), *Galile Denizi* (1958), *Çivi Yazısı* (1960), *Otağ* (1961), *Mısırkalyoniğne* (1962), *Âşıkane* (1968), *Şenlikname* (1972), *Taş Baskısı* (1975), *Atlas* (1975), *Kül* (1979, aynı yılın TDK Şiir Ödülü), *İstanbul* (1979, Behçet Necatigil Şiir Ödülü, 1980), *Kitaplar Kitabı* (1981, tüm şiirlerinden seçmeler), *Deniz Eskisi* (1982, Yeditepe 1983 Şiir Armağanı), *Şiirin Gizli Tarihi* (1983), *Delta ve Çocuk* (1984), *Galata* (1985), *Pera* (1990), *Dün Dağlarda Dolaştım Evde*

Yoktum (1993), *Şeyler Kitabı* (1997), *Çok Yaşasın Sayılar* (1998)./ Şiirlerinin yanı sıra özellikle Fransız şiirinden çok sayıda çevirileri vardır. Bir Dünya Şiiri Antolojisi ayrıca 1982'de *Şifalı Otlar Kitabı* ve *Bir Uzun Adam* (Özyaşamsal anlatı), 1983'de *El Yazılarına Vuruyor Güneş* (günlük) adlı yapıtları yayımlandı./İstanbul, *Günaydın Yeryüzü, Türkiye Şarkısı* kitaplarında Dağlarca, O.Rifat ve Külebi'yle ortak duyarlık ve söyleyiş özellikleri gözlemleniyor. Walt Whitman'la yakınlığı seziliyor. *Köroğlu'nda* yine Dağlarca ve Nâzım Hikmet'le ortak söyleyiş özellikleri gözlemleniyor. Çeşitli üslup arayışlarının denendiği, aydınlık, açık, betimci şiirler bunlar. Öz ve biçim dengesini yetkinliğe ulaştırarak asıl kişiliğini bulduğu kitabının ise *Galile Denizi* olduğu söylenebilir. Bu kitabındaki şiirlerle başlayan soyutlama eğilimleriyle İkinci Yeni'nin başlıca şairleri arasında yer almıştır. Batı şiirinin rondo, v.b. türlerinin denendiği *Çivi Yazısı'ndaki* arayışları *Mısırkalyoniğne'de* 'lettrisme'e varıyor. Âşıkane'de bu kez Doğu şiirinin klasik şiir yapılarını deneyen, beyit ve türkü biçimlerinden yararlanan İlhan Berk'in şiiri *Şenlikname'de* iyice düzyazıya yaklaşmaktadır. Çok kısa ve soyut şiirlerin yer aldığı *Taşbaskısı'ndan* sonra *Atlas'ta* somut nesnelere, doğabilime ilgisi gözlemleniyor. Bu yapıtı, İlhan Berk'in özellikle biçim alanında sentez kitabıdır. *Kül'de* de aynı özellikleri sürdürüyor. Araştırıcı kişiliği, özgün duyarlıkları ve buluşlarıyla, 20. yüzyıl Türk şiirinin en önemli şairleri arasındadır.

BERKÖZ, EGEMEN (Doğ. 1941)

Karadeniz Ereğli'sinde doğdu. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İtalyan Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. İstanbul'da metin yazarlığı yapıyor. Şiir kitapları: *Çin Askeri Ah Devran* (1966), *Yalnızlıklar, Yalnızlıklar* (1977), *Bu Kitapta Sen Nerdesin* (1981), *Yalnız ve Birlikte* (1985)./ 1960'lı yıllarda şiir yazan kuşağın İkinci Yeniye en yakın şairlerinden. Kırık ve kesik kesik vurgulu, simgeci ve izlenimci özellikler taşıyan bir şiiri var. Bu söyleyiş, onu önceki kuşaklardan en çok Necatigil'le yakınlaştırıyor. Alçak sesli,

kırık bir konuşma tonu... İlhan Berk ve Turgut Uyar etkilerinin de gözlemlendiği şiirlerinde, bir aydının bunalımlarını, arayışlarını içtenlikle yansıtmaya çaba göstermesi bu şiirlerin içeriksel bakımdan önemli bir özelliğidir.

BEYATLI, YAHYA KEMAL (1884-1958)

Üsküp'te doğdu. İlköğrenimini Üsküp'te orta öğrenimini Selânik ve İstanbul Vefa İdadilerinde tamamladı. 1903 yılında Paris'e giderek Siyasal Bilgiler Fakültesine girdi. 1912 yılında yurda döndükten sonra dil ve tarih konularında makaleler yayınladı. 1915 yılında Darülfünün (Üniversite) öğretim kadrosuna atandı. Kurtuluş Savaşının bitimine doğru (1923) Ankara'ya geçerek Hâkimiyeti Milliye gazetesinde başyazar oldu. Urfadan milletvekili seçildi (1923-1926). Daha sonra Varşova, Madrid elçiliklerine atandı. (1926-1931). Tekirdağ ve İstanbul milletvekili olarak 1935-1946 yılları arasında yeniden parlamentoya girdi. 1949'da Pakistan büyük elçisi iken emekliye ayrıldı. İstanbul'da öldü./Yaşarken şiir kitabı yayınlamayan Yahya Kemal'in, ölümünden sonra Yahya Kemal Enstitüsünce yayınlanan şiir kitapları: *Kendi Gök Kubbemiz* (1961), *Eski Şiirin Rüzgâriyle* (1962), *Rubailer ve Hayyam Rubailerini Türkçe Söyleyiş* (1963). Tarih edebiyat, v.b. konularında deneme, makale ve konferansları da aynı enstitüce kitap olarak yayınlandı./Yahya Kemal şiir yazmaya lise yıllarında başlamıştı. Bu şiirleri başta Tevfik Fikret olmak üzere Servet-i Fünun şairlerinin etkisi altındaydı. Kendi sözleriyle: "Kendi neslimin bütün çocukları üzerinde olduğu gibi, ruhumda, ahlâkımda, zevkimde lisanımda, sanatımda en büyük tesiri O (Fikret) icra etmiştir" (bkz. Kenan Akyüz, *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi.)* Yeni şiir denemelerine Fransa'da bulunduğu yıllarda başladı. Fakat dönüşünde de bunları uzun süre yayınlamadı. Şiirleri ilk kez 1918'de "Yeni Mecmua"da yayınlanmaya başladı. Oysa yeni şiirlerinin yazılış tarihi 1910 ve daha önceleridir. (bkz. a.g.y.) Yahya Kemal'in yazmada ve yayınlamada bu titizliğinin, günümüzdeki kültür, sanat hatta siyaset konulu tartışmalara da ışık

tutacak önemli nedenleri vardır. Paris'te Siyasal Bilgiler Okulunda öğrenim gördüğü sırada Albert Sorel'in tarih dersleri "Ona tarih ortasında Türklüğü aramak ve bulmak gibi sonsuz bir heves vermişti..." (bkz. Nihat Sami Banarlı. *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi).* Dönüşünde, gerek dil gerek Türklüğün kökenleri bakımından Ziya Gökalp'le tartışmaya girdi (a.g.y.). Yahya Kemal'e göre "Türklüğün kökeni Anadoluda'dır..." (bkz. a.g.y. ve Kenan Akyüz, *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi.)* Tarih (ulusal bilinç, ulusal sanat) konusunda yoğun araştırmalarını ve düşüncelerini ulusal dil konusunda da sürdürüyordu. Ona göre "Bir dilin yalnız kendine mahsus, süssüz, tabii, samimi, yalın ifade özellikleri "vardır... (bkz. Kenan Akyüz, *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi.)* Türkçede ise kendi ifade özellikleri yerine tesirinde kaldığı Arap ve özellikle Fars dilinin ifade özellikleri geçmiştir... (a.g.y.). Yahya Kemal'e göre "Servet-i Fünun nazmının dili, sözcük topluluğu, gramer ve hatta söz dizimi bakımından Türkçeden uzaklaşmış yapma bir dildi... Bu dil, Fransız dilinin güçlü etkisi altında bir tatlı su lehçesi haline gelmiştir... Ulusal bir çığır açabilmek için ne Servet-i Fünun diline, ne de Divan nazımının diline bağlanılabilir... Halk şiirinin dilini de fazla dar ve mahalli bulan şair, bu durum karşısında bütün milletin birden mal edineceği bir şiirin dili için tek imkân olarak konuşulan Türkçeyi görüyordu." (a.g.y.). Daha önce Tevfik Fikret, Rıza Tevfik, Mehmet Emin ve Mehmet Âkif'te belirtileri görülen bir Türkçedir bu (a.g.y.). Fakat Yahya Kemal'in dili "Fikret'in daha çok konuşmalarla sınırlı kalan, Rıza Tevfik'te bir düzen ve süreklilik sağlayamayan, Mehmet Emin'de İstanbul konuşmasının sınırlarını aşan ve kalıplaşan, Mehmet Âkif'te fazla halklaşan ve bazen argolaşan Türkçelerden çok üstün niteliktedir... (a.g.y.). Aruz vezni ile Fikret kuvvetli bir dış musikisi ve ustalıklı bir manzume lisanı vücuda getirmişti. Bu vezni daha temiz, daha sade bir Türkçe ile dillendirmek kudretini de Mehmet Âkif göstermişti. Fakat tam on asırlık bir atalar mirası olan bu güzel vezinle yalnız şiir söyleyen ilk büyük şair Yahya Kemal oldu... (Nihat Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi).* Yahya Kemal "ulusal ve Avrupacı sanatın sentezini " yaratmış, "Türk edebiyatında bir şair ilk defa şiirin Avrupai geli-

şimini yöntemsel bir görüşle incelemiştir" (bkz. a.g.y.) "Türk şiiri bir yandan taklitçilikten kurtulup kendi kaynaklarına dönerek ulusallaşacak, öte yandan modern şiirin bütün özelliklerine sahip olacaktır..." (bkz. Kenan Akyüz, *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi.)* Ulusal tarih, ulusal bilinç, ulusal dil konularındaki görüşlerinin yanısıra, Stephan Mallarmé'nin "Bir nusra, kelimelerin yanyana dizilmesinden meydana gelir" tanımını benimseyen Yahya Kemal'e göre, eski şiir anlayışında "..şair bir mevzuu, bir fikri, bir hayali, bir hissi pürüzsüz ve selis bir ifade ile söylerse işini görmüş, yani mısra söylemiş sayılırdı. Halbuki bu ikinci telâkkide lisan pürüzsüzlüğü, selaset ve belagatin bütün kaideleri şiirin söylenmesine kifayet etmiyordu... Şiir, ritmin lisan haline gelmesi, yani söyleyişin bir musiki cümlesi olabilmek sırrına erişmesiydi..." (N.S. Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi.)* "Fransa'da, şiir, Yahya Kemal'i Parnas'cı şairlerin mükemmel manzumeleri ve sembolizmin derin musikisi ile karşıladı... Fransız şiirinde ilk dikkat ettiği hadise, başlangıçtan en yeni sembolist şairlere kadar eski Yunan nusralarını Fransızca bir nusra haline getirmek için giriştikleri ve başardıkları tarihi faaliyet oldu... Bir aralık Türk şiirini ve zevkini asırlardan beri almış olduğumuz Arap ve Acem tesirlerinden uzaklaştırarak doğrudan doğruya Yunan ve Latin edebi terbiyesine bağlamak" eğilimini duydu. (a.g.y.). Bu eğilim onu, aynı mısraların Türkçedeki "ifade sırlarını" bulmak gibi bir çalışmaya (a.g.y.) ve antik şiirin "berrak, külfetsiz, samimi, aydınlık söyleyişine" yöneltti... (K.Akyüz, *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi.)* Muazzam ve titiz bir çalışmaya koyuldu (a.g.y.). Şiir onun için "musikiden başka türlü bir musiki", "içimizin ahengi"dir... (a.g.y.). "Sembolist şiirin büyük değer verdiği iç ahenkle parnasiyenlerin titizlikle temine çalıştıkları dış ahengi onda bağdaşmış olarak buluyoruz..." (a.g.y.). Buna karşılık, "Fransız nazmına ait şekilleri pek az kullanmış, Servet-i Fünunun en çok tercih ettiği sone tarzına hiç rağbet etmemiş... gazel, şarkı, mesnevi ve rubai tarzlarını kullanmıştır... Ahenk bakımından çok daha mükemmel bulduğu aruzu heceye daima tercih etmiştir..." (a.g.y.)./ Yahya Kemal sağlam bir kültürve dil bilinci üstüne kurduğu şiirlerindeki klasik yalınlık ve güçlülükle, sana-

tının özünde ve biçiminde ulusal ve modern olanın, bireysel ve toplumsal olanın, tarihsel ve çağdaş olanın sentezine ulaşmadaki çabaları ve başarılarıyla, modern şiirimizin, (Kendi *Gök Kubbemiz'deki* şiirleriyle) büyük bir kurucu ustası, klasiğidir. Bu özellikleriyle, XX. yüzyıl dünya şiirinin de önemli şairleri arasında bulunduğundan kuşku yoktur.

BİRSEL, SALÂH (1919-1999)

Bandırma'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi. İş müfettişliği, kitaplık müdürlüğü gibi görevlerde bulundu. Ankara Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü yaptı./ Şiir Kitapları: *Dünya İşleri* (1947), *Hacivat'ın Karısı* (1955), *Ases* (1960), *Kikirikname* (1961), *Haydar Haydar* (1972), *Varduman* (1983), *Yalelli* (1994), *İnce Donanma* (1994), *Yaşama Sevinci* (1995), *Rumba da Rumba* (1995), *Çarleston* (1996), *Nardenk* (1998). Bütün Şiirlerini 1981'de *Köçekçeler* adlı kitapta topladı. Bunu *Bütün Şiirleri* (1986) izledi. Şiir kitaplarının yanısıra, şiir kuramı, roman, deneme, günlük, anı türünde de çok sayıda yapıtı yayınlandı: *Şiirin İlkeleri* (1952), *Şiir ve Cinayet* (1975), *Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu* (1976), *Boğaziçi Şıngır Mıngır* (1979), *Paf ile Puf* (1982). Bu kitabıyla Türkiye İş Bankası 1982 Büyük Edebiyat ödülünü, *Şiir ve Cinayet* ile TDK 1976 Deneme ödülünü kazanmıştır./Birsel başlarda 40'lı yıllar şiirinin genel temalarına, söyleyiş özelliklerine yakın bir konumdadır. Şiirlerinin O.Veli ve Külebi şiiriyle ortak söyleyiş özellikleri de vardır. Daha sonra ironi, taşlama özellikleri taşıyan şiirleriyle (C.Süreya ve Ases'te de İ.Berk'le yakınlıklarla) İkinci Yeni akım içinde özgün bir şair olarak yer aldı. Şiirlerinde Fransız şiirinin (Apollinaire, v.b.) söyleyiş ve biçim özellikleri görülebiliyor. İroni ve humor özellikleri taşıyan şiirleriyle modern şiirimizi temalar ve dil bakımından demokratlaştırmış, geliştirmiş şairler arasındadır.

BOLAT, SALİH (Doğ. 1956)

Adana'da doğdu. Ankara İ.T.İ. Akademisinin Sosyal Politika bölümünü bitirdi. Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesinde Öğretim Üyesidir./ Şiir kitapları: *Yaşanan* (1983), *Bir Afişin Önünde* (1986), *Sınır ve Sonsuz* (1988), *Karşılaşma* (1992), *Gece Tanıklığı* (1999). *Yaşanan* adlı kitabıyla Akademi Kitabevi Şiir Başarı Ödülünü, *Bir Afişin Önünde* (1986) adlı kitabıyla 1986 Yaşar Nabi Nayır Şiiri Ödülünü, *Karşılaşma* ile de Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü'nü kazandı./ Dize sonlarındaki fiillerin birbirini kesintisiz izlemesiyle oluşturulan uyaklama yöntemi ve bazı şiirlerinin genel atmosferi bakımından A.İlhan'dan ve yine pek çok şiirinde başta Hasan Hüseyin olmak üzere çeşitli toplumcu şairlerin yöntemlerinden yoğun etkilenmelere karşın kendine özgü bir sese ve özgünlüğe ulaşmış bir şair. Düşünce yoğunluğu şiirinin her zaman önemli bir ögesidir. Kendine özgü bir sese ve özgünlüğe ulaşmış bir şair.

BOLAYIR, ALİ EKREM (1867-1937)

İstanbul'da doğdu. Namık Kemal'in oğludur. Saray mabeyinciliği, mutasarrıflık ve valilik görevlerinde bulundu. İstanbul Darülfünununda, Galatasaray'da müderrislik ve öğretmenlik yaptı. İstanbul'da öldü./Şiir Kitapları: *Ruh-i Kemal* (1909), *Zilâl-i İlham* (1909), *Çocuk Şiirleri* (1917), *Ordunun Defteri* (1918), *Şiir Demeti* (1925), *Vicdan Alevleri* (1925) Türk-Yunan Savaşı sırasında yazdığı Vasiyyet ve Birinci Dünya ve Kurtuluş Savaşı sırasındaki kahramanlık şiirleriyle tanınan Bolayır'ın bu antolojiye aldığımız Firkete adlı şiiri, 'bir nesnenin şiirleştirilmesi' diye tanımlanabilecek ve günümüzde de kimi şairlerce ilgi gören bir Serveti Fünun yönteminin ilginç ve başarılı bir örneği...

BÖLÜKBAŞI, RIZA TEVFİK (1869-1949)

Edirne'de doğdu. Tıbbiye Mektebini bitirdi. II. Meşrutiyette Edirne'den mebus seçildi. Hürriyet ve İtilâf Fırkası'nın iktidara geldiği Mütareke yıllarında Maarif Nazırlığı, Devlet Şûrası Reisliği gibi görevlerde bulundu. Damat Ferit Hükümetinin baş temsilcisi olarak Sevr Antlaşmasını imzaladı. Kurtuluştan sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce yurt dışına çıkarılanlardandır. 1943'teki Af Yasasına kadar Lübnan'da yaşadı. İstanbul'da öldü./ Şiir Kitabı: *Serâb-ı Ömrüm* (1934, Kıbrıs; 2. basım 1949, İstanbul.) Halk şiirimizin çeşitli türlerine öykünerek yazdığı şiirlerde şiirimize yeni söyleyiş olanakları araması ve bu alanda öncü olmasıyla tanınıyor. Antolojilerde genellikle yer alan ''Uçun Kuşlar'' adlı şiiri, özlemdeki içtenlik, betimlerdeki renklilik, anlatıştaki yalınlık ve akıcılıkla yeni hece şiirinin engüzel örneklerinden biridir.

BUDAK, ABDÜLKADİR (Doğ. 1952)

Hafik'te (Sivas) doğdu. Lise öğrenimini Ankara'da tamamladıktan sonra Kayseri'de devlet memuru olarak çalıştı ve bu görevinden emekli oldu. Yaşamını Ankara'da sürdürüyor./ Şiir kitapları: *Geçti İlk Yaz Denemesi* (1978), *Şimdi Yaz* (1980), *Gömleğim Leyla Desenli* (1981), *Sevdanın Son Keremi* (1985), *İmzası Gül* (1983, Ceyhun Atuf Kansu ve Orhon Murat Arıburnu Şiir Ödülleri), *Yanlış Anka Destanı* (1994), *Aşk Beni Geçer* (1997), *Endişeli Fesleğen* (1999)./ 1970'li yıllarda adını duyuran şairlerden Abdülkadir Budak'ın genellikle kısa dizeli şiirlerinde Necatigil okulunda kazanılmış bir işçiliğin izleri görülüyordu. A. Budak son yıllarda yayınladığı ürünlerde ulaştığı lirik yoğunluk, düşünsel dünyasındaki özgünlükler, mecaz ve imge zenginlikleriyle günümüz şiirinin önde gelen şairleri arasında yer aldı.

BULUT, ABDÜLKADİR (1943-1985)

Anamur'un Akine köyünde doğdu. Akşehir İlköğretmen Okulunu bitirdikten sonra öğretmenlik görevini sürdürürken bir trafik kazasında yaşamını yitirdi./Şiir Kitapları: *Sen Tek Başına Değilsin* (1976), *Acılar Yurdumdur* (1981), *Yakımlar* (1982), *Gözyaşları da Çiçek Açar* (1983), *Yurdumun Şiir Defteri* (1985). Bütün şiirleri 1987'de *Ülkemin Şiir Atlası* adıyla yayımlandı./ Şiirleri 1960'lı yıllarda yayınlanmaya başlayan Abdülkadir Bulut asıl kişiliğini 1970'li yıllarda yayınladığı şiirlerle kazandı ve yeni kuşağın önde gelen şairleri arasında yer aldı. İlk kitabında (A.Budak'ta olduğu gibi) Necatigil okulundan geçmişliğin izleri var. Tutumlu bir söz işçisi. Şiiri kendini hemen ele vermiyor. doğadan, halk insanının yaşamından çıkartılmış görüntülerle, simgeci özellikler taşıyan bir yöntemle, yazıyor. Yöresel sözcük ve deyimlerden ölçülü bir tutumla yararlanıyor. Tok bir sesi var. Ahmed Arif'ten, önemli ölçüde Nihat Behram'dan, kimi yerde İsmet Özel'den etkilenmiş olduğu gözlemleniyor. 70'li yıllar şiirinde genç bir devrimcinin içdökmesi, kendisiyle hesaplaşması, kendisine ve arkadaşlarına sabır ve direnç dilemesi, inancını sınaması, vb. sözleriyle tanımlayabileceğimiz temalar, genel konuşma tonu ve edası, Abdülkadir Bulut'un şiirlerinde halksal bir bilgelik, alçakgönüllük ve ağırbaşlılıkla birleşiyor.

BURKAY, KEMAL (Doğ. 1937)

Tunceli Mazgirt ilçesinin Kızılkale köyünde doğdu. Dicle Köy Enstitüsü'nü, daha sonra Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Elazığı ve Tunceli'de avukatlık yaptı. Siyasal nedenlerle uzun süredir yurt dışında yaşamaktadır. / Şiir kitapları: *Prangalar* (1967), *Dersim* (1975)./ A. İlhan, C. Külebi, B. Necatigil, başta C. Süreya olmak üzere İkinci Yeni şiir dünyaları içinden kendi sesini arayan şiiri, *Gülümse* (1963) vb. ürünlerle özgün sentezlere ulaştı. Lirik, yumuşak, duygu yüklü tonlamalar, toplumsal konulu şiirlerinde de (Prangalar, vb.) varlığını sürdürdü. /

"Bir şiir de, soy bir şiir tohumundan gelişerek oluşmuş, eleğimin ortasında sapasağlam duruyor. Kemal Burkay'ın Gülümse adlı şiiri. Onu tümüyle, diliyle, havasıyla, yapısıyla seviyorum. (.....) Ozan, birdenbire, 'Bir kedim bile yok anlıyor musun' diye, hayatın özünü, şiirin orta yerine oturtuveren insandır." (C. Atuf Kansu, Varlık Dergisi)

CANBERK, ERAY (Doğ. 1940)

İstanbul'da doğdu. Bir süre Yüksek Öğretmen Okulu Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünde öğrenim gördü. Yayınevlerinde çalıştı, ilkokul öğretmenliği yaptı. Afşar Timuçin'le birlikte Kavram Yayınevi'ni kurdu, yönetti. Şimdi İstanbul'da yazar ve çevirmen olarak yaşamını sürdürüyor./ Şiir kitapları: *Kuytu Sular* (1969), *Yüreğin Burkulduğu Zaman* (1983), *Ebrular* (1997)./ Dünya şiirinden çevirileri de çeşitli kitaplarda yayınlandı./Az yayınlayan, özenli, incelikli bir dil işçisi. Şiiri, yapısı bakımından Necatigil okulundan sayılabilir. Duyarlığı ise, Dranas'a, Necip Fazıl'a, Servet-i Fünun şairlerine kadar uzanıyor. Ama bu duygululuğunu güncel çevreyle ve sorunlarla dengeleyebiliyor.

CANSEVER, EDİP (1928-1986)

İstanbul'da doğdu. Bir süre Yüksek Ticaret Okulunda okudu. Ticaretle uğraştı. Bodrum'da geçirdiği bir beyin kanaması sonucunda İstanbul'da yaşamını yitirdi. Şiir kitapları: *İkindi Üstü* (1947), *Dirlik Düzenlik* (1954), *Yerçekimli Karanfil* (1957, Yeditepe Şiir Ödülü 1958), *Umutsuzlar Parkı* (1958), *Petrol* (1959), *Nerde Antigone* (1961), *Tragedyalar* (1964), *Çağrılmayan Yakup* (1966), *Kirli Ağustos* (1970), *Sonrası Kalır* (1974), *Ben Ruhi Bey Nasılım* (1976, 1977 TDK Şiir Ödülü), *Sevda ile Sevgi* (1977), *Şairin Seyir Defteri* (1980) ve toplu şiirlerinin yer aldığı *Yeniden* (1981, Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü.). Bunları *Bezik Oynayan Kadınlar* (1982), *İlkyaz Şikayetçileri* (1984), *Oteller Kenti* (1985) adlı şiir kitap-

ları izledi. Ölümünden sonra, toplu şiirleri Adam Yayınevi'nce iki büyük ciltte yayınlandı (1990). İkinci Yeni'nin özgün ve en çok ürün veren şairlerinden Edip Cansever, ilk kitaplarıyla Orhan Veli kuşağının etki alanında görünüyor. Fakat bu kitaplarındaki bazı şiirlerde de Behçet Necatigil etkileri ve gerçeküstücülükle kırılmış, şaşırtmacalı bir dil kullanılıyor. Kendi şiirini kurduğu kitap *Yerçekimli Karanfil'dir.* Yer yer İ.Berk ve yine Orhan Veli etkilerine karşın, bu kitaptaki şiirler, şairin nesnelere bakıştaki özgünlüğüyle, söz dizimi ve metaforlardaki yeniliklerle, çağdaş şiirimizde yeni bir dönemin önemli ve başarılı örnekleridir. *Umutsuzlar Parkı'ndaki* çoğaltımcı, öyküleyici, uzun şiirlerden sonra *Petrol'de* iyi işlenmiş, sağlam kurgulu şiirlerle, yine çoğaltımcı, düzyazıya yaklaşan şiirleri bir arada görüyoruz. *Nerde Antigone'de* belirgin bir T.S. Eliot etkisi gözlemleniyor. (Bu kitapta yer alan şiirlerden ''Ne Gelir Elimizden İnsan Olmaktan Başka'' dize tekrarları, kurgusu, genel atmosferiyle tipik bir Eliot şiiridir.) *Tragedyalar'da* tekdüze bir dünya, tekdüze bir üslupla betimleniyor. Cansever'in Turgut Uyar'la yakınlaştığı bir kitabıdır bu. Şiirleri hem çok ve çeşitli etkilenimler taşıyan, hem de gerek kendi döneminin şairleri gerekse kendinden sonraki kuşaktan şairler üzerindeki şiir dili, dize yapısı bakımından etkileri gözlemlenen Edip Cansever, İsmet Özel'i hemen her kitabıyla etkilemiştir. Ataol Behramoğlu'nun bazı dize ve söyleyişlerinde etkileri görülüyor. ''Mendilimde Kan Sesleri'' adlı şiir ise (Sonrası *Kalır),* Refik Durbaş ve Süreyya Berfe'nin yeni şiirleri için çıkış noktalarından biri olmuştur denilebilir.

CEMAL SÜREYA .(1931-1990)

Erzincan'da doğdu. Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. Maliye Müfettişliği yaptı. Papirüs dergisini çıkarıp yönetti. İstanbul'da serbest yazarlık ve çevirmenlik yaptı./Şiir kitapları: *Üvercinka* (1958, Yeditepe Şiir Ödülü 1959), *Göçebe* (1965, TDK Şiir Ödülü, 1966), *Beni Öp Sonra Doğur Beni* (1973), üç kitabındaki şiirleri yeni eklediği şiirlerle ''Uçurumda Açan'' 1984'de yeniden

yayınlandı: *Sevda Sözleri*.. Bunları, *Güz Bitiği* (1988), *Sıcak Nal* (1988) kitapları izledi. Denemelerini *Şapkam Dolu Çiçekle* (1976), *Günübirlik* (1982) adlı kitaplarda topladı. Fransız yazınından da şiir ve anlatı türünde çevirileri kitap olarak yayınlandı./ "Atilla İlhan, Cahit Külebi, yer yer Ahmet Muhip şiirinin en yüksek gelişme düzeylerinden pek cesur girişimlerle yararlanarak kendine özgü dil ve sözcük oyunlarıyla yeni biçimler aramak istedi. Orhan Veli şiirinin, kendisine öykünenleri hemen ele veren yapısına sokulmaktan korkan kişilere yeni deneyim olanakları açtı." (Ş.Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü.*) *Üvercinka'da* İkinci Yeni şiirinin hem en iyi, hem en kötü (mekanik) örneklerini bir arada görüyoruz. Bugün artık eskimiş yenilikler, basit şaşırtmacalar, v.b. Buna karşılık, konuşma dili tadından uzaklaşmayan bu şiirlerdeki özgün buluşlar, zekâ ve ironi, şiirimiz için yeni sözcükler, benzetmeler, Dranas, O.Veli şiir dilinin yanısıra Apollinaire, Eluard gibi şairlerin kimi özelliklerinin iyi özümsendiğini gösteren sağlam bir dize yapısı, Cemal Süreya şiirinin genel özelliklerini oluşturuyor. Yeni sözcükler ve betimlerle dile getirilen dengeli ama gözüpek bir erotizm de bu şiirlerin temel bir özelliği. Son şiirlerinde, dilin çeşitli alanlarından alınmış sözcük ve kavramları, bu alanlarla ilintisiz konular için kullanma yöntemini uyguluyor. Yine son şiirlerinde (Göçebe'deki bazı şiirlerde) soyutlamalardan uzaklaşarak, klasik şiir yapısı ve söyleyiş güzelliğine, zekâ, ironi ve duygunun başarıyla dengelendiği şiirlere döndüğü gözlemleniyor. Kendi dönemini ve kendinden sonraki kuşağı önemli ölçüde etkilemiş şairlerden.

CENAP ŞAHABETTİN (1809-1934)

Manastır'da doğdu. Askeri Tıbbiye Mektebi'ni bitirdikten sonra dört yıl Paris'te ihtisas yaptı. Edebiyat Fakültesi'nde Osmanlı Edebiyatı Tarihi müderrisliği görevinde bulundu. Yaşarken şiir kitabı yayınlanmadı. Şiirleri ölümünden sonra çeşitli inceleme ve derlemelerde yer aldı./Bütün *Şiirleri* 1984'de yayınlandı. Yayınlanmış oyunları, deneme ve özdeyişleri vardır./Muallim Naci'yi

taklit etmiş, Hâmid ve Recaizâde'nin etkisinde kalmıştır. Fransa'da bulunduğu dört yıl Verlaine ve Mallarmé'yi okumuş, Hazine-i Fünun dergisinde yayımladığı şiirlerde yeni biçimler aramış... Edebiyat-ı Cedide akımının benimsediği ilkelerin savunucusu olmuştur (Ş.Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü.*)/ Cenap Şahabettin'in, dönemi bakımından yenilikçi şiirlerini dillerinin eskimişliği nedeniyle bugünün kuşaklarının anlaması olanaksız. Bunlardan, biçimde getirdiği yeniliklerle ünlü ve önemli olanı, ''Elhân-ı Şitâ''dır. Antolojiye aldığımız, şairin son yıllarının ürünlerinden ''Senin İçin'' adlı şiir, özgün benzetmeler ve önemli ölçüde yenilenmiş diliyle ilgiçekici.

CENGİZ, METİN (Doğ. 1953)

Kars'ta doğdu. Orta öğrenimini bu kentte, yüksek öğrenimini Erzurum Atatürk Üniversitesi ve İstanbul Marmara Üniversitesi Fransızca bölümünde tamamladı. 12 Eylül döneminde iki yıl tutuklu kaldı. Bir süre Fransızca öğretmenliği yaptıktan sonra, gazetecilik ve çeşitli yayınevlerinde redaktörlük yaptı, yaşamını çevirmen olarak sürdürmektedir./Şiir Kitapları: *Bir Tufan Sonrası* (1988), *Büyük Sevişme* (1989), *Zehirinde Açan Zambak* (1991), *İpek'A* (1993), *Şarkılar Kitabı* (1995), *Gençlik Çağı* (1998). Fransız şairlerinden çeviriler yaptı, Pablo Neruda'dan şiir çevirileri kitap olarak yayınlandı: *Aşk Soneleri* (1991)./İlginç, özgün ayrıntılarla, klasik bir dize sağlamlığını, rahat, yalın bir söyleyişle bağdaştırabilen bir şair.

CENGİZKAN, ALİ (Doğ. 1954)

Ankara'da doğdu. Ortadoğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'ni bitirdi. Aynı fakültede yüksek lisans öğrenimi gördü. Yarın dergisinin yönetici ve yazarları arasında yer aldı./Şiir Kitapları: *Senlere* (1980), *Çocuk Ömrümüz* (1982, Hasan Hüseyin Jüri Ödülü, 1983), *Yunan Dosyası* (1983), *Yürüyüşler ve Duruşlar* (1984),

Bağımlı Şiir (1986) *Ankara Ankara Güzel Ankara* (1987), *Sürek Avında Dünya* (1994). *Yunan Dosyası* adlı yapıtıyla 1982 Abdi İpekçi Dostluk ve Barış Ödülü Şiir Dalı Birinciliğini Yaşar Miraç'la paylaştı./Genç kuşağın az ve öz yazan şairlerinden. Humor ve lirizmi birleştirebildiği şiirlerinde başarılı. 60 sonrası toplumcu şiirimizle doğrudan kan bağı var. Biçimde A.İlhan, humor ve ironide C.Süreya, C.Yücel ve M.Eloğlu şiirleriyle bağıntılı.

CEVDET KUDRET (1907-1998)

İstanbul'da doğdu. 'Yedi Meşale' hareketi içinde yer aldı İstanbul Hukuk Fakültesini bitirdi. Edebiyat Öğretmenliği, avukatlık, Bilgi Yayınevi'nde danışmanlık yaptı. Ölümünden sonra adına ailesince "Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü" konuldu./ *Birinci Perde* (1929) adıyla bir şiir kitabı yayınlayan Cevdet Kudret'in roman, inceleme, oyun türünde yapıtları vardır. *Ortaoyunu* (1973) yapıtıyla, TDK 1974 Bilim Ödülü'nü kazandı./"Edebiyata şiirle başlayan Cevdet Kudret, kişinin evren karşısındaki yalnızlığını işlediği genellikle hece ölçüsüyle yazılmış şiirlerinde, dönemin beğeni ölçülerini aşan mısralar getirmiş, ''On Ölüm Şarkısı''nda bireysel dramı çeşitli yönleriyle yansıtabilmiştir." (Ş.Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü.)*

CUMALI, NECATİ (1921-2001)

Florina'da doğdu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Memurluk ve avukatlık yaptı. Bir süre Türkiye'nin Paris ataşeliğinde çalıştı. Şimdi İstanbul'da yaşamını yazarlıkla sürdürmektedir./Şiir Kitapları: *Kızılçullu Yolu* (1943), *Harbe Gidenin Şarkıları* (1945), *Mayıs Ayı Notları* (1947), *Güzel Aydınlık* (1951), *Denizin İlk Yükselişi* (ilk üç kitabının yeni basımı, eklemelerle, 1954), *İmbatla Gelen* (1955), *Güneş Çizgisi* (1957), *Yağmurlu Deniz* (1968, TDK 1969 Şiir Ödülü), *Başaklar Gebe* (1970), *Ceylan Ağıdı* (1974), *Aç Güneş* (bütün şiirleri, 1980), *Bozkırda Bir Atlı* (1981),

Yarasın Beyler (1982), *Aşklar Yalnızlıklar* (1985, toplu şiirler I), *Kısmeti Kapalı Gençlik* (1986, toplu şiirler II). Aynı zamanda hikâye, roman ve oyun yazarı olan Necati Cumalı, Değişik Gözle adlı hikâye kitabıyla 1957 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı./ Kızılçullu *Yolu'nda* Orhan Veli ve Külebi'yle ortak özelliklerin yanısıra, Dranas'a uzanan bir lirizm görülüyor. İçten ve kişisel bir şiir. *Harbe Gidenin Şarkıları'nda* 1940'lı yıllar toplumcu şiirleriyle, A.Kadir'le yakınlıklar gözlemleniyor. Kitaplarında, kişisel yaşamı izlenebilen şairlerdendir. Kendı yaşamından çıkarılmış şiirlerin yer aldığı *Mayıs Ayı Notları'ndan* sonra, *Güzel Aydınlık'ta,* halk insanlarını, taşrayı, kenar mahalleleri, orospuları anlatıyor. Külebi lirizmiyle akrabalığı olan, hüzünlü bir lirizm, bir iç dökme tonu ve türkü tadı var bu şiirlerde. O.Wilde, Apolinaire etkileri taşıyan erotik şiirlerde ve aşk şiirlerinde psikolojik ayrıntılara iniyor. Öyküleme ve anlatı özelliklerinin ağır bastığı *İmbatla Gelen'den* sonra en başarılı kitabı sayılabilecek *Güneş Çizgisi'nde* yumuşak bir izlenimcilik, sıcak, ince bir lirizmle, yalın bir şiirin örneklerini veriyor. Bu şiirlerin başlıca temaları, çocukluk yılları, doğa ve anımsayışlardır... Alttan alta Orhan Veli ve Dranas'la kan bağı duyumsanıyor. *Yağmurlu Deniz* erotik şiirleriyle başarılı. Son şiirlerinde ise 'düşünce şiiri'ne, M.C.Anday temalarına yakınlık duyduğu görülüyor. *Bozkırda Bir Atlı,* kısa dizelerle yazılmış, özde ve biçimde olgun şiirler toplamı. Bir Lorca ve Yunus yalınlığıyla, ülke, şimdiki zaman, tarih ve doğa sentezine ulaşılıyor. Çağdaş şiirimizin, her dönemde belli başarı düzeyi üstünde kalmış, üretken, önemli bir şairi.

ÇAĞLAR, BEHÇET KEMAL (1908-1969)

Erzincan'da doğdu. Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Mektebini bitirdikten sonra mesleğiyle ilgili çalışmalarda bulunmak üzere Fransa'ya gönderildi. Dönüşünde İktisat Bakanlığı'nda görev aldı. Halkevleri müfettişliği yaptı. Erzincan'dan milletvekili seçildi. Robert Kolej'de öğretmenlik yaptı. Şadırvan adlı sanat dergisini kurdu. 27 Mayıs 1960'tan sonra toplanan Kurucu Mec-

lise üye seçildi. TRT Yönetim Kurulu başkanlığı, Akbank'ta müşavirlik gibi görevlerde bulundu./Şiir kitapları: *Erciyas'tan Kopan Çığ* (1932), *Burada Bir Kalp Çarpıyor* (1933), *Benden İçeri* (1966, bütün şiirleri ve şiir çevirileri). Manzum oyunları ve gezi notları da kitap olarak yayınlandı./Faruk Nafiz, Necip Fazıl, v.b. çıkışlı bir şair. Şiirlerinde (özellikle, bir tür olarak başlattığı Atatürk konulu şiirlerde) söylevci bir eda vardır. Bu tür şiirlerde, Nâzım Hikmet'in ilk dönem özgür koşuk şiirlerindeki ses ve vurgu özelliklerinden etkilenmiş olduğu söylenebilir. Ömer Bedrettin, Kemalettin Kamu gibi şairlerin içten lirizminden uzak olmakla birlikte, yurdu denebilir ki karış karış dolaşarak âşık tarzında (ve bu tarzın dışında) yazdığı 'memleketçi' şiirleriyle, çağdaş şiirimizde kendine özgü bir yer kazanmıştır. Bu anlamda Ahmet Kutsi Tecer'le yakınlığı olan bir şair.

ÇAMLIBEL, FARUK NAFİZ (1898-1973)

İstanbul'da doğdu. Bir süre Tıp Fakültesinde okudu. Ankara ve İstanbul'da, lise ve öğretmen okullarında öğretmenlik yaptı. 1946-60 yılları arasında İstanbul milletvekili oldu. 27 Mayıs 1960'tan sonra bir süre Yassıada'da tutuklu kaldı. / Şiir kitapları: *Şarkın Sultanları* (1918), *Gönülden Gönüle* (1919), *Dinle Neyden* (1919), *Çoban Çeşmesi* (1926), *Suda Halkalar* (1928), *Bir Ömür Böyle Geçti* (1933), *Elimle Seçtiklerim* (1934), *Akarsu* (1937), *Tatlı Sert* (mizah şiirleri, 1938), *Akıncı Türküleri* (1938), *Heyecan ve Sükûn* (1959), *Zindan Duvarları* (1962), *Han Duvarları* (seçme şiirler, 1969). Oyun, manzum oyun, roman türünde de yapıtları vardır. / Bazı ilk şiirlerinde Fikret ve Cenap ''Gurbet'', Hâşim ''Kış Bahçeleri'' ve bunların pek çoğunda Yahya Kemal etkileri görülüyor. Sofra şiirindeki uyaklar, Sina'ya İnen Nur, Şarkın Sultanları, v.b. şiirlerindeki özgün ve etkileyici fiil kipleri ve edasıyla Orhan Veli'yi, ilk ölçülü uyaklı şiirlerinde, Oktay Rıfat, Melih Cevdet, Dranas, v.b. şairleri etkilemiş olduğu gözlemleniyor... Yine Lale Devri şiirindeki edayı, daha sonra Dağlarca'nın bazı şiirlerinde görüyoruz. Toplumcu bir eleştiricilikten bireyselliğe,

bohem eğilimlerinden gizemciliğe, romantizmden aşırı ten tutkusuna gidip gelen bir şair... Başta Necip Fazıl, Orhan Seyfi, v.b. olmak üzere, döneminin hececi şairleriyle ortak özellikleri olan (bkz. ''Kır Türküsü'', ''Yasalar'', ''Onlar'', v.b.), döneminin şairlerini ve sonraki kuşakları etkileyen Faruk Nafiz Çamlıbel, 'memleketçi' şiirlerinde oldukça sığ bir halk şiiri ve türküsü öykünmeciliği düzeyini aşamamış, Kemalettin Kamu ve özellikle Ömer Bedrettin'in aynı tür şiirlerindeki içten lirizme ulaşamamış olmakla birlikte "...yıllarca dillerden düşmeyen ''Han Duvarları'', ''Çoban Çeşmesi'' gibi ünlü parçalar Türkçenin kendini kazanma ülküsünü kuramdan eyleme geçirme yıllarının başlıca örnekleri arasındadır. Asıl ününü yaratan ürünlerini verdiği bu yıllarında okunduğu ölçüde etkili olamaması, düşünür kişiliğinin yetersizliğine bağlanabilir. Buna karşılık yenilik edebiyatımızın geçiş döneminde dili, tekniği ve romantik İstanbullu kişiliğiyle de olsa Anadolu gerçeğine açılması özellikleriyle dilimizin gelişme aşamasındaki yeri yadsınamaz." (Ş.Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü.)*

ÇANKAYA, EROL (Doğ. 1953)

Turgutlu lisesini, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi./Şiir kitapları: *Cehennem Biziz* (1976), *Asıl Adı Gökyüzü* (1985) /. Ö.F. Toprak'ın şiirlerini anımsatan bol sözcüklü ve uzun şiirlerden sonra, dergilerde yayınlanan son bir kaç ürününde daha yalın ve tutumlu bir söyleyişe, humorlu ve lirik bir anlatıma yöneldiği gözlemleniyor.

ÇAPAN, CEVAT (Doğ. 1933)

Darıca'da doğdu. İngiltere'de Cambridge Üniversitesi İngiliz Edebiyatı bölümünü bitirdi. İstanbul Üniversitesi İngiliz Filolojisinde 1975'te profesör oldu. Mimar Sinan Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalıştı. / Tiyatro sorunları üstüne çeşitli yapıtla-

rın yazarı olan Cevat Çapan, İngiliz, Amerikan, Yunan şiirinden çok sayıda çeviriler yaptı. 1985'te, kendi şiirlerini de bir kitapta topladı: *Dön Güvercin Dön* (1985). Bunu, *Doğal Tarih* (1989), *Sevda Yaratan* (1994), *Seçme Şiirler* (1998), Ne Güzel Yolculuktu Aklımdan Çıkmaz (2001) izledi./ İlk kitabıyla 1986 Behçet Necatigil Şiir Ödülünü kazandı. Türk şiirine özgü yalın, açık, aydınlık duyarlık ve söyleyiş özellikleriyle, konuşma dili tatları ve yine Türk şiirine özgün lirizm ve humor ögeleriyle 70'li yılların genç ozanlarına özgü tema ve söyleyiş ögelerinin birarada bulunduğu şiirler. "...abartısız, yakınmasız, hep alçak sesle söylenen..." (F.Naci) bir şiir...

ÇELEBİ, ASAF HALET (1907-1958)

İstanbul'da doğdu. Galatasaray Sultanîsinin son sınıflarından Adliye Meslek Mektebine geçti. Okulu bitirince çeşitli memuriyetlerde bulundu. / Şiir kitapları: *He* (1942), *Lâmelif* (1945), *Om Mani Padme Hum* (ilk kitapları ile yeni şiirleri bir arada, 1953). Eski doğu kültürü, düşünür ve şairleri üzerine incelemeleri de kitap olarak yayınlandı./Asaf Halet Çelebi'ye göre "Mesele esasen, müşahhas malzeme ile mücerret olan hayali yaşatabilmektedir. Yani mücerret şiir, bilakis, mücerret mefhumlu kelimelerden mümkün mertebe soyunmuş olan ve toplu bir halde mücerret bir mana anlatan ve bize o ihsası veren ruh ânının ifadesini taşıyan şiirdir." (bkz. Ş. Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü.*)/ Şiirleri özellikle biçim ve ses ögeleri bakımından başta Orhan Veli olmak üzere (bkz. "Şehir", "Mâra", "Uyanıklık", "İnsanlar", "Kedi") Dağlarca (bkz. "Güneşin Işığı"), Sait Faik (bkz. "Misafir"), v.b. şairlerle ortak ögeler taşıyan Asaf Halet Çelebi, özellikle eski Doğu kültürlerinden, masal ve efsanelerden aldığı sözcük ve kavramları çocukluk yıllarının ve güncel yaşantıların olgularıyla birleştirerek kendine özgü masalsı bir şiir dünyası, özgün bir görüntü, ses ve vurgu düzeni yaratabilmiştir. Ece Ayhan, İlhan Berk gibi şairler üzerindeki açık etkilerinin yanısıra (bkz. "Mısr-ı Kadim"), şiirlerindeki bazı ses ve söyleyiş tonlarını, (bkz.

''Nûru Siyah'', ''Kuşa Görünme'', ''Kunalâ'') onunkinden çok farklı şiir dünyaları olan A. Arif, E. Gökçe gibi şairlerde bulabilmek, farklı amaçlarla da olsa ortak kültür kaynaklarından, ortak dil ve söyleyiş özelliklerinden esinlenişin ilginç bir sonucu olsa gerektir.

ÇELİK, MÜSLİM (Doğ. 1952)

Erzincan'da doğdu. Orta öğrenimini Erzincan'da, yüksek öğrenimini Bursa Uludağ Üniversitesi Türkçe bölümünde tamamladı. Öğretmenlik yapıyor. / Şiir kitapları: *Peryavşan* (1988, Ceyhun Atuf Kansu Ödülü, 1989), *İhbarlı Gül* (1991), *Erzincan'da Yağmurun Şarkısı* (1993), *Hayriye Yitik Ülke* (1996), *Beşikte Karanfil* (1997)./ Yerel sözcüklerle, halk dili deyişleriyle, türkülerdeki gibi sözcük yinelemeleri ve nakaratlarla, alışılmadık kiplemelerle, sanki özellikle yarım bırakılmış, yarım, bazen çeyrek söyleyişlerle dokunmuş, bazen aşırı soyutlamacı ve bilmecemsi, kimi kez yumuşak, masalımsı bir şiir tadı... Önceki ustalardan A Arif, E. Gökçe (ve son yıllarda şiirimizde yeniden varlığını duyumsatan) A. H. Çelebi'yle ilişkili bir şiir.

ÇETİN, MEHMET (Doğ. 1955)

Ovacık'ta (Tunceli) doğdu. 12 Eylül 1980'de tutuklanması nedeniyle yükseköğrenimini sürdüremedi. Şiire, 9 yıl kaldığı cezaevinde başladı. 1993'te arkadaşlarıyla birlikte Piya Şiir Kitaplığı Yayınevi'ni kurdu. / Şiir kitapları: *Rüzgâr ve Gül İklimi* (1988, Enver Gökçe Şiir Ödülü), *Bir Ağızdan* (1989), *Hatıradır Yak Bu Fotoğrafı* (1995), *Aşkkıran* (1997)./ Tanık olduğu, yaşadığı sıkıntılara, cezaevi yaşantılarına karşın, barışçı bir şairin ses tonu. Toplumcu, insancıl gözlemler. Yeni şiirimize özgü mecaz zenginlikleri. Sözcük tekrarlarıyla oluşturulan bir ezgisellikte H. Hüseyin (onun öncesinde de Turgut Uyar) yöntemiyle yakınlık.

ÇELİK, NEVZAT (Doğ. 1961)

Boyabat'ta (Sinop) doğdu. 1980 yılında, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne bağlı UESYO'da (Uygulamalı Sanat ve Endüstri Yüksek Okulu) birinci sınıfında öğrenim görmekteyken tutuklanarak Dev-Sol davasından idam istemiyle yargılandı. Yedi yıl cezaevinde kaldı. 1984'te Akademi Kitapevi Şiir Ödülü'nü kazandıktan sonra üst üste yeni basımlar yapan *Şafak Türküsü* ve 1987'de ikinci kitabı *Müebbet Türküsü'nün* büyük başarılarının yankıları sonucunda serbest bırakıldı. İstanbul'da Om Yayınevi'nin kurucu ve yöneticilerinden./ Şiir kitapları: *Şafak Türküsü* (1984, Akademi Kitapevi Şiir Birincilik Ödülü), *Müebbet Türküsü* (1987, Hasan Hüseyin Şiir Ödülü, Poetry International Ödülü,) *Suda Seken Hayat* (1990), *Yağmur Yağmasaydı* (1990), *Sevgili Yoldaş Kurbağalar* (1998)./ *Şafak Türküsü'ndeki* en güzel şiirlerden birini (''Elma") H. Hüseyin'e adamış olmasına karşın N. Çelik ilk iki kitabıyla daha çok A. Arif ve N. Hikmet şiirinin etki alanlarında görünüyor, zekice buluşları ve uyak bulmadaki özgün becerisiyle dikkat çekiyor, kuşağından en çok A. Erhan'la ortak tema ve söyleyiş alanlarını paylaşıyordu. Bu ilk kitabın olağanüstü başarısına karşın Nevzat Çelik uzunca bir süre yeni ürün vermedi, ya da çalışmalarını yayınlamadı. 1990 başlarında yayınladığı kitaplarıyla, kendini yinelemediği, yeni şiir alanlarına açıldığı, şiirini ses ve tema özellikleri bakımından genişletip zenginleştirdiği görüldü. Bu dönem şiirlerinde A. İlhan şiirinden etkiler görülüyordu. Nevzat Çelik'in son kitabı ise şiirini her anlamda yenileyip geliştirmeyi başarmış bir şairin olgunluk dönemi ürünleri sayılabilir. Bu kitabındaki şiirlerinde İkinci Yeni şiirinin olumlu özelliklerini de özümsediği görülüyor. Bu özellikleriyle Nevzat Çelik sadece kendi kuşağının değil günümüz Türk şiirinin en dikkate değer şairleri arasındadır.

ÇOLAK, VEYSEL (Doğ. 1954)

Rize'de doğdu. Diyarbakır Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü'nü bitirdi./Şiir kitapları: *Terin Yaktığı Bir Yaradan* (1978), *Günlerin Yağmurunda* (1980), *Aşkolsun* (1982), *Ötesi Yar* (1985), *Fotoğraf Arkalıkları* (1985), *Ölüler Diyalogu* (1988), *Umut Aşkdadır* (1993), *Buz ve Ateş* (1994), *Aşkın La Sesi* (1995), *Giz ve Yara* (1995), *Güzel Suç* (2000)./ Yeni kuşağın, şiir dili oldukça kişisel ve güç anlaşılır bir temsilcisi. Buna karşılık, soluklu ve uzun yazma becerisi var. Şiir üstüne inceleme yazılarıyla da bu alanın verimli, önemli bir yazarı. Bu yazılarını *Edip Cansever'de Şairin Kanı* (1997) vb. kitaplarında topladı.

DAĞLARCA, FAZIL HÜSNÜ (Doğ. 1914)

İstanbul'da doğdu. Orta öğrenimini Kuleli Askeri Lisesi'nde, yüksek öğrenimini Harp Okulu'nda tamamladı. Önyüzbaşıyken isteğiyle askerlikten ayrılarak çeşitli memurluklarda bulundu. İstanbul'da Kitap Kitabevi'ni kurdu, Türkçe dergisini çıkarıp, yönetti. / Şiir kitapları: *Havaya Çizilen Dünya* (1934), *Çocuk ve Allah* (1940), *Daha* (1943), *Çakırın Destanı* (1945), *Taş Devri* (1945), *Üç Şehitler Destanı* (1949), *Toprak Ana* (1950), *Aç Yazı* (1951), *İstiklâl Savaşı-Samsun'dan Ankara'ya* (1951), *İstiklâl Savaşı-İnönüler* (1951), *Sivas'lı Karınca* (1951), *İstanbul Fetih Destanı* (1953), *Anıtkabir* (1953), *Asu* (1955, Yeditepe 1956 Şiir Armağanı), *Delice Böcek* (1957, TDK 1958 Şiir Ödülü), *Batı Acısı* (1958), *Mevlâna'da Olmak -Gezi* (1958), *Hoo'lar* (1961), *Özgürlük Alanı* (1961), *Cezayir Türküsü* (1961), *Aylam* (1962), *Türk Olmak* (1963), *Yedi Memetler* (1964), *Çanakkale Destanı* (1965), *Dışardan Gazel* (1965), *Kazmalama* (1965), *Yeryağ* (1965),Viyetnam *Savaşımız* (1966), *Açıl Susam Açıl,* (çocuk şiirleri, Üsküp, 1967), *Kubilay Destanı* (1968), *Haydi* (1968), *19 Mayıs Destanı* (1969), *Hiroşima* (1970), *Dört Kanatlı Kuş* (şiirlerinden seçmeler, 1970), *Malazgirt Ululaması* (1971), *Kuş Ayak* (çocuklar için şiirler, 1971), *Kınalı Kuzu Ağıdı* (1972), *Gazi Mustafa Kemal Atatürk* (1973), *Arkaüstü* (çocuklar

için 1974), *Yanık Çocuklar Koçaklaması* (çocuklar için, 1976), *Horoz* (1977), *Balina İle Mandalina'ı* (çocuklar için, 1977), *Hollandalı Dörtlükler* (1977), *Yaramaz Sözcükler* (çocuklar için, 1979), *Göz Masalı*, (çocuklar için, 1979), *Yazıları Seven Ayı* (çocuklar için, 1980), *Uzaklarla Giyinmek* (1990) adlı yapıtında da '80-'90 yılları arasında yazdığı şiirlerinden geniş bir seçmeler yer aldı. Ayrıca Cem Yayınevince, Dağlarca dizisinde Tüm Yapıtları toplu olarak basılan şairin *Viyetnam Körü* adlı bir destan-oyunu var. Dağlarca Türkiye Milli talebe Federasyonu'nun 1966 Turan Emeksiz Armağanını kazandı. Amerika'da Pittsburg şehrindeki International Poetry Forum (Uluslararası Şiir Forumu) tarafından 1967'de, yaşayan en iyi Türk ozanı seçildi. Struga (Yugoslavya) XIII. Şiir Festivali'nde Altın Çelenek Ödülü'nü kazandı (1974), Horoz adlı kitabı ile Sedat Simavi Vakfı Ödülü'nü Peride Celal ile paylaştı. (1977)./Daha ilk kitabında yer alan şiirlerdeki özgün benzetme ve metaforlar, özgün ve yoğun şiir dünyasıyla büyük bir şiir yeteneği olduğunu kanıtlayan Dağlarca'nın bu ilk şiirlerinde simgeci ve sezgici ögelerle Necip Fazıl mistisizminden etkilenmeler ("Geceler", v.b.) görülüyor. Fakat Dağlarca'da (Çocuk *ve Allah'ta* daha yoğun biçimde gördüğümüz) gizemci ögeler, Necip Fazıl'dakinden farklı olarak, bir yöntemin ya da dünya görüşünün değil, duyarlılıkların, şairin ruhsal durum ve psikolojisinin sonucudur. Bu anlamda, Dağlarca'nın bu dönemini 'sezgicilik' kavramıyla tanımlamaya çalışmak daha doğru olur. İlk örneklerini *Havaya Çizilen Dünyada* gördüğümüz bu özgün şiir dünyası, *Çocuk ve Allah'ta* büyük bir yoğunluktadır. Bu kitapta, varlığın gizlerinin araştırılışı, çocukluk dünyası, insan yaşamının nice ince ayrıntıları, genellikle klasik kıta biçimlerinde ve uyaklı şiirlerle, o güne kadar şiirimizde örneği bulunmayan yeni ve eşsiz güzellikte imgelerle, kişisel yaşamın en uzak anılarından, çağrışımlarından kaynaklanan derin ve içten bir lirizmle, az rastlanır bir gözlem ve anlatım gücüyle yansıtılmıştır. Bu özellikleriyle, *Çocuk ve Allah,* yayınlanışından bu yana, etkileri kuşaktan kuşağa süren bir şiir dünyasının kitabı olarak, (kimi şiirlerdeki özürlü dizelere, uyak uğruna yapılmış izlenimi veren kimi dizeler ve kimi zorlama uyaklara, kimi yerde yalınlıktan uzaklaşan, çok kişiselleşen simge ve

tanımlara karşın) şiirimizin baş yapıtlarından biri olmuştur. Her kitabında yeni konulara ve yeni söyleyiş özelliklerine açılan, bu anlamda da şiirimizde (ancak Nâzım Hikmet'te görebildiğimiz) bir üretkenliğin ve kendini yenileme başarısının temsilcisi olan Dağlarca, *Toprak Ana'da* köylü konuşma dilini araştırarak ve onu kendi şiir potasında yoğurarak, köylü yaşamının atmosferini, bir destan bütünlüğü içinde, doğasıyla, insanlarının düşünce ve anlatım biçimleriyle, bu yaşamın kıraç ve tekdüze rengiyle yansıtmayı başarmış, öykünmeden ve özentiden uzak, içten bir memleketçi, toplumcu şiir kurabilmiştir. *Batı Acısı* Batı'yla bir hesaplaşmadır. Dağlarca'nın daha sonraki şiirlerinde göreceğimiz güncel toplumcu şiirlerinin ses tonu ve söyleyiş özellikleri de ilk kez bu kitaptaki şiirlerinde belirmektedir. Kimi zaman aşırı denebilecek dil ve kavram soyutluklarına karşın, her yeni kitabıyla dilci ve düşünür şair kimliği büyüyen, çağdaş şiirimizi (belki yine Nâzım Hikmet'le karşılaştırılabilecek kadar çok sayıda) yeni ses ve söyleyiş olanaklarıyla zenginleştiren Dağlarca, halk şiiri ve hece ögelerinden, türkülerden, tekerlemelerden yararlanarak yazdığı şiirlerin yer aldığı *Horoz'la*, yurtseverliğin, toplumsal adaletsizliğe karşı oluşun ve antiemperyalizmin, en güncel konularda da yüreklice konuşmanın seçkin örneklerini vermiştir. *Nötron Bombası*, gerçekten de 'bütün antenlerini germiş' bir şairin kitabıdır. *Çıplak'ta* sevgi ve sevişme felsefesinin klasik yalınlıkta, güzellikte şiirleri var. Yunus Emre'de Olmak'ta Yunus'un çağdaş bir yorumunu buluyoruz. Fazıl Hüsnü Dağlarca (akılalmaz çoklukta ürün veren bir sanatçılığın kaçınılmaz özürü olan -özde ve biçimde- bazı tekrarlara ve yapıtları arasında düzey farklılıklarına karşın) bilinçaltının ve sezgilerin derinliklerinden, kişinin ve toplumun en güncel sorunlarına kadar, insan, evren, zaman, doğa, varlık, yokluk, tarih ve toplum konularında ölçüsüz genişlikte bir içerik zenginliğine sahip ve buna bağlı olarak da çağdaş şiirimize niceliksel ve niteliksel olarak büyük anlatım olanakları kazandıran şiirleriyle, son yüzyıl Türk şiirinin dünya ölçüsünde büyük değerlerindendir.

DAMAR, ARİF (Doğ. 1925)

Çanakkale'nin Karainebeyli Köyü'nde doğdu. İstanbul Erkek Lisesi'ndeki öğrenimini yarıda bırakarak çeşitli işlerde çalıştı. 1951'de TCK.'nun 141. maddesine aykırı eylemde bulunma savıyla tutuklandı, beraat etti. Uzun süre İstanbul'da kitapçılık yaptı. / Şiir kitapları: *Günden Güne* (1956), *İstanbul Bulutu* (1958, Yeditepe Şiir Ödülü), *Kedi Aklı* (1959), *Saat Sekizi Geç Vurdu* (1962), *Alıcı Kuş* (1966), *Seslerin Ayak Sesleri* (1975), *Alıcı Kuşu Kardeşliğin* (ilk beş kitabının yeni ve toplu basımı, 1975), *Ölüm Yok ki* (1980), *Ay Ayakta Değildi* (1984), *Acı Ertelenirken* (İlk Yedi kitabından seçme şiirler, 1985), *Günden Güne* (1986), *Yoksulduk Dünyayı Sevdik* (1988). *Onarırken Kendini* (1992). 1995'te ise şiirlerinden seçmeler *Eski Yağmurları Dinliyordum* adıyla kitaplaştı./ 1940'lı yılların toplumcu şairlerinden Arif Damar (Barikat), sonraları İkinci Yeni'nin etki alanında şiirler yazdı. (bkz. ''Kedi Aklı'', v.b.) Başlarda, Nâzım Hikmet'in çok belirgin etkisinden kurtularak, kendi kişisel yaşamından söz ettiği şiirlerinde özgün ve başarılı şiirini her dönemde yeni temalar ve anlatım özellikleriyle zenginleştirerek sürdüren Arif Damar'ın dergilerde yayınlanan son şiirlerinde de lirizme ve yalınlığa yöneldiği görülüyor.

DEDE, HÜSEYİN AVNİ (Doğ. 1954)

İstanbul'da doğdu. Şehremini Lisesi'nde okudu. Yaşamını günümüzün bir Neyzen'i gibi sürdüren ve kendi kitaplarını açık hava sergilerinde kendisi satarak ekmeğini kazanmaya çalışan Hüseyin Avni Dede'nin şiir kitapları: *Şairler Üzülmesin* (1973), *Acıya Kurşun Geçmez* (1976), *Ben Ölmeden Önce* (1977), *Yağma Yok* (1978), *Tek Şekerli Çınaraltı* (1983), *Keman Çalan Ölüler* (1985)./ Yalın, dolaysız, dobra, sevecen, şakacı, romantik bir şair... Modern şiirimizin ustalarına, yönelişlerine yabancı değil. Şiirleriyle de, yaşantısıyla da şiirin özgürlük, dolaysızlık ve açık sözlülükle kan bağını duyumsatıyor.

DEFNE, ZEKİ ÖMER (1903-1992)

Çankırı'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. Kabataş ve Galatasaray liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı./Şiir kitabı: *Denizden Çalınmış Ülke* (1971)./"...hecецilerden sonra gelen kuşağın Ömer Bedrettin, Ahmet Kutsi Tecer çizgisindeki sanatçılarından biridir. Şiirlerinde Anadolu, yeni bir duyarlık olarak belirdi." (Ş.Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü).*

DEMİRAĞ, FİKRET (Doğ. 1940)

Lefke (Kıbrıs)'de doğdu. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. Şimdi Kıbrıs'ta bir gazetenin sanat yönetmeni./Şiir kitapları: *Tutku* (1960), *İkinin Yaşamı* (1960), *Esperanza* (1962), *Açar Yörüngeler Çiçeği* (1963), *Aşkımızın Şarkıları* (1965), *Kısa Şiirler Durağı* (1968), *Ötme Keklik Ölürüm* (1972), *Dayan Yüreğim* (1974), *Umut ve Dehşet Çağından Şiirler* (1978), *Dinle Şarkımı* (1981), *Akdenizli Şiirler ve Aşk Sözleri* (1984), *Adıyla Yaralı* (1986), *Rüzgârda Ozan Türküleri* (1986)./Kıbrıs Türk sanatçılarının önde gelenlerinden Demirağ, İkinci Yeni'nin biçimsel etkilerini taşıyan şiirlerden sonra, şimdi arınmış bir dil ve biçimle, toplumsal ve evrensel temaları işleyen başarılı şiirler yazmaktadır.

DEMİRASLAN, İLHAN (1928-1980)

Gelibolu'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirdi. İç hastalıkları uzmanı olarak çalıştı. Trabzon'da öldü. / Şiir kitapları: *İncir Ağacı* (1952), *Eller Ekmeğe Doğru* (1958). Ölümünden sonra adına Trabzon'da bir şiiri ödülü kondu. / Başlarda O.Veli, Necatigil ve Külebi'nin ortak biçim ve tema özellikleri taşıyan şiirler yazdı. Dil ve sözcük oyunlarından yararlanılan, genellikle akılcı, kimi zaman lirik şiirlerdir bunlar. Erotik ve top-

lumsal temalar şiirlerinin başlıca içerik özelliklerindendir. İkinci kitabında E.Cansever, v.b. İkinci Yeni şairlerin etki alanına girdiği gözlemleniyor. Son yıllardaki şiirlerinde yine toplumcu bir şiire ve klasik kıta düzenine yönelmişti.

DEMİRTAŞ, METİN (Doğ. 1938)

Antalya'nın Elmalı İlçesinin Akçay bucağında doğdu. Antalya Sanat Enstitüsü torna tesviye bölümünü, gündüzleri çalışıp geceleri devam ederek de Ankara Akşam Tekniker Okulu Makine bölümünü bitirdi. Çeşitli fabrikalarda uzun yıllar işçilik yaptı. Antalya'da uzun süre, kardeşine ve babasına ait demir atölyesinde çalıştı. Bir süre bir kurumun demir atölyesini yönetti. ''Türk Solu'' gazetesinin 2. sayısında (1967) yayınlanan ''Che Guevara'' adlı şiiri nedeniyle TCK'nun 142. maddesine aykırı eylemden tutuklandı. Ankara Cezaevi'nde yattı. Yargılandı, beraat etti. 12 Mart 1971 de gene aynı maddeden tutuklandı, Antalya Ağır Ceza mahkemesinde yargılandı, beraat etti. Metin Demirtaş Antalya'da oturmaktadır. / Şiir kitapları: *Görüşme Yeri* (1969), *Hazırol Kalbim* (1977), *Hançer ve Lirik* (Önceki kitaplarından seçmelerle, 1984), *Bir Mendil Gökyüzü* (1988), *Çocuklar, Kediler, Uskumrular, Tersinden Okunan Masallar* (1996)./ Süssüz, lirik şiirinde, içten, yalın, dolaysız bir konuşma tonu vardır. (Nihat Behram'da, Abdülkadir Bulut'ta gördüğümüz) devrimci insanın kendisiyle ve çevresiyle hesaplaşması, yaşadıklarından sonuçlar çıkarması, umut ve direnç Demirtaş şiirinin de başlıca temalarındandır. Şiir dili, Orhan Veli, Necatigil ve Nâzım Hikmet'ten kaynaklanır. Yeni şiirlerinde yöresel renkler ve deyişlerle, halk türkülerinden ve dilinden ustaca özümsediği tadlarla şiirini zenginleştiren Metin Demirtaş, 60 sonrasının yeni, sentezci toplumcu şiirinde özgün yeri olan bir şairdir.

DİNAMO, HASAN İZZETTİN (1909-1989)

Akçaabat'ın Ahanda köyünde doğdu. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümünde okurken TCK'nın 142. maddesine aykırı eylemde bulunduğu suçlamasıyla dört yıla hüküm giydiğinden yüksek öğrenimini tamamlayamadı. Cezaevinden çıkınca çevirmenlik ve özel öğretmenlik yaparak yaşamını sürdürdü./ Şiirleri ve romanları 1960'lı yıllardan başlayarak art arda yayınlandı. Şiir kitapları: *Adsız Kitap* (1931), *Deniz Feneri* (1937), *Karacaahmet Senfonisi* (1960), *Özgürlük Türküsü* (1971), *Mapusanemden Şiirler* (1974), *Sürgün Şiirleri* (1975), *Gecekondumdan Şiirler* (1976), *Kavga Şiirleri* (1977), *Çoban Şiirleri* (1982). Hasan İzzettin Dinamonun romanları arasında, Kurtuluş Savaşımızı belgesel olarak işleyen 8 ciltlik *Kutsal İsyan'ın* ayrı bir önemi vardır. Dinamo, Kutsal Barış romanıyla da 1977 Orhan Kemal Roman ödülünü kazandı./Hasan İzzetin Dinamo'nun toplumsal eleştiri, lirizm ve felsefe yüklü şiirleri, Nâzım Hikmet'ten Mehmet Emin Yurdakul, Mehmet Âkif gibi şairlere kadar uzanan bir çizgide çeşitli etkilenmelerin senteziyle kendine özgü bir yapıya ulaşır. Özgür koşukla yazılmış şiirlerinde Nâzım Hikmet etkisi kimi zaman fazlaca sezilir. Buna karşılık, özellikle klasik kıta düzenine bağlı olarak yazdığı şiir ve sonelerinde, içten bir lirizm, klasik bir yalınlık vardır. Dinamo asıl bu tür şiirleriyle şiirimizde kendine özgü bir yere sahiptir. Şiirleri, namuslu insanın yıllar boyu çektiği çilelerin, düşünsel arayışların ve sancılarının acılı belgeleri olarak ayrı bir önem taşır.

DRANAS, AHMET MUHİP (1909-1980)

Sinop'ta doğdu. Ankara Hukuk, İstanbul Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde okudu. Ankara'da Halkevleri Kültür ve Sanat Yayınları yönetmenliği, Çocuk Esirgeme Kurumu Neşriyat Müdürlüğü görevlerinde bulundu. Çocuk Esirgeme Kurumu, İş Bankası Yönetim Kurulu üyeliği yaptı. DP. yayın organı Zafer

dergisinde yazıları yayınlandı./Şiir kitabı: *Şiirler* (toplu şiirleri, 1974). Sahnelenmiş oyunları ve çevirileri de vardır. / Yalın lirizmi, çok sağlam ve dengeli biçim ustalığıyla şiirimize yeni ses ve tonlama zenginlikleri kazandırmış bir şairdir. En olgun şiirleri, kitabının "Her Şeyin Uzaklaştığı Saat" bölümünde yer alanlardır. Dranas, şiirlerindeki klasik biçim ve söyleyiş özelliklerine karşın, bazıları kendi buluşu olan sözcükleri kullanmaktan çekinmeyecek kadar deneyci denebilecek bir dil tutumuna sahiptir. Fakat köylü diline, halk diline özendiği yerlerde (kitabın "Ağrı" bölümünde yer alan şiirler) Dağlarca'nın *Toprak Ana'da* ulaştığı başarının çok gerisindedir. Bazı şiirleri, yapısal sağlamlıkları, özgün tema ve metaforlarıyla çağdaş şiirimizin en güzel örnekleri arasında yer alan, kendi döneminin ve sonraki kuşakların farklı ve pek çok şairini etkilemiş ve etkileri günümüzde de sürmekte olan bir şairdir.

DURBAŞ, REFİK (Doğ. 1944)

Erzurum'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okudu. Cumhuriyet gazetesinde çalışmaktadır./Şiir kitapları: *Kuş Tufanı* (1971), *Hücremde Ay Işığı* (1974), *Çırak Aranıyor* (1978) Yeditepe Şiir Ödülü, 1979), *Çaylar Şirketten* (1980), *Nereye Uçar Gökyüzü* (Necatigil Şiir Ödülü, 1983), *Siyah Bir Acıda* (1984), *Bir Umuttan Bir Sevinçten* (toplu şiirler, 1984), *Yeni bir Defter, Şiirler, Meçhul Bir Aşk* (1985), *Adresi Uçurum* (toplu şiirler II, 1987.), *Geçti mi Geçen Günler* (1989), *Menzil* (1992), *İki Sevda Arasında Kara Sevda* (1994), *Düşler Şairi* (1997), *Seçme Şiirler* (1997) Çocuklar için yazdığı şiirler de kitap olarak yayınlandı: *Denizler Sincabı* (1979), İkinci Baskı (1979)./ İlk kitabında İkinci Yeni şiirinin belirgin etkileri gözlemleniyor. Soyutlamaların, tekrarların oluşturduğu dar bir dünya. A.İlhan etkileri, kendi kuşağından Özkan Mert'le ortak söyleyiş ve tema özellikleri. Buna karşılık, kitabın son iki şiirinde sonraki şair kişiliğinin ip uçlarını buluyoruz: halk insanının, kenar mahalle insanının şiirini, söyleyişini yakalama çabası. Özgün sözcükler ve bun-

ların alışılmadık, özgün biçimlerde bir araya getirilişlerinde yeni bir şiir dili aramanın izleri görülüyor. ''Hücremde Ay Işığı''nın bazı şiirlerinde (''Dokumada Çalışan Kızların Türküsü'', v.b.) yalın bir söyleyiş ve biçim var. Fakat asıl kişiliğini *Çırak Aranıyor'la* bulduğu söylenebilir. Bu kitabın başında yer alan şiirlerde (N.Behram, A.Bulut, M.Demirtaş, v.b.) şairlerde gördüğümüz, 12 Mart döneminde yazılan bir şiirin genel özellikleri gözlemleniyor: devrimcinin kendisiyle ve çevresiyle hesaplaşması, umut ve direnç aşılama çabaları. Durbaş, bu şiirin ortak denebilecek simgelerini kullanıyor. ''Beyaz Kehribar'' adlı uzun şiirinde ise, lirik ve epik ögeleri birarada kullanarak özgün bir destan anlatımına doğru önemli bir başarı düzeyine ulaşıyor. Şiirinin arka planında Nâzım Hikmet'in son şiirlerindeki (''Havana Röportajı'', ''Saman Sarısı'', v.b.) anlatısal ses tonu duyumsanmaktadır. Fakat Durbaş, imgeleri ve genel atmosferiyle, farklı bir şiir dünyası kurabilmiştir bu şiiriyle. Yeni şiirimizde 'nesnel' şiirin de önemli bir örneğidir ''Beyaz Kehribar''. Şiirimizin alışılagelmiş lirik kahramanı, üçüncü kişiyle, halktan bir insanla yer değiştiriyor. *Çaylar Şirketten'de*, yukarıda değindiğimiz şiirinde bulduğu tekniği yeniden uyguluyor. (Süreyya Berfe'nin ''Kalfa'' adlı şiiriyle yakınlığı olan) bu uzun, şiir ''Beyaz Kehribar''a göre anlatıya daha dönük, fazlaca jargonsal, ve bu anlamda da bir gerilemedir. Şoför jargonu, fazla işlenmeden getirilmiş şiire. Yine de uzun soluğuyla, lirik ve canlı bitişiyle başarılı sayılabilecek bir şiir. Son kitabında Nâzım Hikmet'in uzun dizeli (hatta tümceli), anlatısal, son dönem şiirlerinin sesini yine duyumsuyoruz. (''Gökovada Mavi Bir Kuş'', v.b.) A.İlhan sesleri ve benzetmeleri yine sürüyor. Refik Durbaş hemen her döneminde, bazen fazlaca romantik ve süslemeci benzetmelere, betimlere yakınlık duyan bir şair. (N.Behram'da ve 70'li yılların bazı şairlerinde de gözlemlenen bir özellik bu.) Nitekim son kitabında da yine bu tutumu, yer yer tekdüze ve ağdalı benzetme ve betimler şiirini ağırlaştırıyor. (Bu konudaki yaklaşımı ''Türkçem Bitti Yanmışım'' adlı şiirinde görüleceği üzere Hilmi Yavuz'unkiyle benzeşiyor.) Refik Durbaş, getirdiği temalar, şiirimize kazandırdığı söyleyiş biçimleri, yeni görüntüler ve seslerle, 1960 sonrası toplumcu şii-

rimizin önemli bir temsilcisidir. Dergilerde yayınlanan son şiirlerinde daha arınmış ve yalın bir şiire yöneldiği gözlemleniyor.

•

ECE AYHAN (Doğ. 1931)

Datça'da doğdu. Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. Bir süre kaymakamlık yaptı. Meydan Larousse Ansiklopedisi'nde çevirmen olarak çalıştı./Şiir kitapları: *Kınar Hanımın Denizleri* (1959), *Bakışsız Bir Kedi Kara* (1965), *Ortodokslukl ar* (1968), *Devlet ve Tabiat* (1973), *Zambaklı Padişah* (1981), *Çok Eski Adıyladır* (1982) *Yort Savul*, (bütün şiirlerinin toplu basımı, 1977), *Çanakkaleli Melâhata İki El Mektup ya da Özel Bir Fuhuş Tarihi* (1991), *Son Şiirler* (1993). Denemelerini ise *Kolsuz Bir Hattat* (1987) adıyla kitaplaştırdı./ İlk şiirlerinde, A.İlhan romantizmini, belki yakın sözcüklerle, fakat farklı bir söz dizimiyle kırıyor. Sözcüklerin çağrışım ve görüntü değerini önemsiyor. Rasyonel olandan çok, görüntüsel-izlenimsel bir şiir atmosferi yaratıyor. Ece Ayhan'a göre: "Şiirin bildiğimiz günlük anlamında gerçekle bir ilgisi, alış verişi yok. İmgelemin çıkış yerlerinden biridir şiir" (bkz. *Yort Savul*). *Bakışsız Bir Kedi Kara'da*, dış biçimleriyle anlatıya yakın, ilk kitabındaki şiirlere göre daha soyut (ya da gerçeküstü), fakat daha yoğun, daha acılı ve özgün bir şiir atmosferi yaratabilmiştir. *Ortodokslukl ar*, cinsellik temasının ağır bastığı, şiirlerin bütünsel anlamından çok, tek tek sözcüklerin görüntü ve çağrışım değerlerinin vurgulandığı bir kitap. Bu kitabıyla, en çok İlhan Berk'e yakındır. Gülten Akın'ın *Ağıtlar ve Türküler'deki* çalışmalarıyla bir yakınlıktan da söz edilebilir. *Devlet ve Tabiat'ta*, bütünsel ve hatta rasyonel anlama yönelişi izliyoruz. Tarihsel olgulardan, halk yaşamından çağrışımlarla izlenimsel olduğu kadar rasyonel bir şiir dünyası da kuruyor. 'Lumpen' özellikler taşıyan halkçılığının, bu şiirlerdeki genel eda, görüntü ve tonlamalarının, R.Durbaş'ı, İ.Özel'i etkilemiş olduğu söylenebilir... (İ.Özel üzerinde etkileri daha da eskilere uzanır.) Ece Ayhan, dili zorlayan, bozarak yeniden kuran, sözcüklerin görüntü, izlenim, çağrışım değerlerini vurgulayan, şiirini bu özellikler üzerine kuran

bir şair. Biçimci şair görünümüne karşın, aynı yöntemleri uygulayan başka şairlerden, (örneğin, İkinci Yeni'nin çıkış dönemindeki pek çok şairden) farklı olarak, biçimsel değil 'sahici' ve kişisel bir şiir dünyası var. Kimilerince yadsınmasına, kimilerince de benzeri bulunmayan, kavranılması neredeyse olanaksız, gizemli bir şiirin yaratıcısı gibi gösterilmesine karşın, simgeci, çağrışımcı, izlenimci yöntemi kavranıldığında, şiir dünyasına güçlük çekilmeden girilebilecek bir şair. Aşırı fanteziye, yapay bir dilciliğe düşmediği şiirlerinde, izlenim ve çağrışım örgüsünün gerisinde, düşünen, acı çeken, araştıran kişiliği, şiirinin, (çağdaş şiirimizin pek çok ortak özelliklerine sahip) düşünsel altyapısı görülebiliyor.

EDİBOĞLU, BAKİ SÜHA (1915-1972)

Antalya'da doğdu. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde okudu. Gazetelerde yazar, sekreter olarak çalıştı. Basın Yayın Umum Müdürlüğündeki görevinden sonra İzmir radyosunda müdürlük yaptı./Şiir kitapları: *Cenup* (1942), *Gece Yağmuru* (1947), *İşaret* (1953). Bir hikâye kitabı ve çeşitli antolojiler yayınladı. / Şiirleri dergilerde 1930'lu yıllarda yayınlanmaya başlayan Baki Süha Ediboğlu, bu şiirlerdeki lirik ve izlenimci ögelerle göze çarpıyor.

ELOĞLU, METİN (1927-1985)

İstanbul'da doğdu. Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'nde öğrenim gördü. 1985'te İstanbul'da öldü./Şiir kitapları: *Düdüklü Tencere* (1951), *Sultan Palamut* (1957), *Odun* (1959), *Horozdan Korkan Oğlan* (1961), *Türkiyenin Adresi* (1965), *Ayşemayşe* (1968), *Dizin* (1971 TDK Şiir Ödülü.) *Yumuşak G* (1975), *Rüzgâr Ekmek* (1978), *Hep* (1982), İlk dokuz kitabı 1982'de *Yine* ve *Şiirce* adlı kitaplarda toplandı. *Ay Parçası* (1983), *Önce Kadınlar* (1984)./Eloğlu'nun ilk kitabı, Orhan Veli'nin ''Şoförün Karısı'', ''Dedikodu'' (bkz. *Garip)* ve ''Tahattur'', ''Altın Dişlim'',

v.b. (bkz. *Yenisi)* gibi, lumpen orta tabakanın dilini ve duyarlığını yansıtan şiirlerinden esinlenmiş bir şairin ürünlerini içeriyor. Fakat yine bu kitabında, Nâzım Hikmet'in *İnsan Manzaraları'nı* bilen bir şair de seziliyor. Eloğlu ilk kitabıyla, lumpen çevrelerin, kenar mahalle insanının dilini, sözcüklerini, duyarlığını, çok başarılı bir konuşma dili, edası ve özgün bir ironiyle yansıtmayı başarıyor. Orhan Veli'de dilsel alanda kalan bir tutumu geniş bir alana çıkararak şiirimize yeni bir ufuk kazandırıyor. *Sultan Palamut'ta,* konuşma dilinin engin tatlarını, edalarını, tonlamalarını çok başarıyla kullanan bir şair kimliğiyle, şiirini geliştiriyor. Şiire ustalıkla özümsetilmiş bir argo, humorve ironiyle, yeni şiirimize getirdiği olanakların alanını daha da genişletiyor. *Horozdan Korkan Oğlan'da,* gittikçe artacak olan dil soyutlamacılığın, kurmaca bir dil yaratma eğiliminin ilk belirtileri var. Yine de, bu kitabına, bir denge ve sentezin ürünü diyebiliriz. *Türkiye'nin Adresi'nde* İkinci Yeni'ye (E.Ayhan, v.b.) yakın bir dil deneyciliğinin ürünleri yer alıyor. *Yumuşak G'de,* Behçet Necatigil'in son şiirlerini andıran bir dilci tutum yansıyor. Neredeyse simgeci bir tutum bu. Denebilir ki bir kavramı irdeliyor, sözcük birimlerine indirgiyor, sonra en güç anlaşılır biçimde olabildiğince uzak çağrışımlarla yeniden kuruyor (bu tutumuyla, Türkiye'nin Adresi'nde olduğu gibi, yine E.Ayhan'a yaklaşıyor). Metin Eloğlu, ilk kitaplarıyla, kendi dönemini ve kendinden sonraki kuşakları büyük ölçüde etkilemiş bir şair. Humor, ironi ve toplumsal eleştiriciliğiyle Can Yücel, Cemal Süreya, v.b. şairleri, lumpen çevrelerin, orta tabakanın dilini şiirleştirmesiyle dolaysız konuşma tonu ve yine ironi ve toplumsal eleştiricilik özellikleriyle A. Behramoğlu'nu etkilemiş olduğu söylenebilir.

EMRE, GÜLTEKİN (Doğ. 1951)

Konya'da doğdu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Bir süre Ankara'da Milli Kütüphanede çalıştıktan sonra 1980'den bu yana yaşamını Almanya'da (Berlin) sürdürmektedir. Şiirleri dışında, dene-

meleri, şiir üstüne yazıları ve Rus edebiyatından çevirileri de vardır./Şiir kitapları: *Kurşuni Bir Siperde* (1980), *Bizsiz Gibi* (1983), *Gece Düşleri* (1985), *Aşk ve Minyatürler* (1989), *Düşkuyusu* (1990, Orhon Murat Arıburnu Şiir Ödülü), *Siyaha Elveda* (1993), *Taşı Sula* (1997, Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü)./ G. Emre 80'li yıllar şairleri arasında lirik temaları, özgün buluşlarıyla dikkati çekiyor.

ERBAŞ, ŞÜKRÜ (Doğ. 1953)

Yozgat'ta doğdu. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Bölümü'nü bitirdi. Toprak Mahsülleri Ofisi'nde yönetici olarak çalıştı. "Yarın" dergisinin yöneticileri arasında yer aldı. Edebiyatçılar Derneği'nde başkanlık yaptı./ Şiir kitapları: *Küçük Acılar* (1984), *Aykırı Yaşamak* (1985), *Yolculuk* (1986, Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü), *Kimliksiz Değişim* (1992), *Bütün Mevsimler Güz* (1994), *Dicle Üstü Ay Bulanık* (1995, Orhon Murat Arıburnu Şiir Ödülü), *Kül Uzun Sürer* (1997). Yer yer anlatı özellikleri taşıyan, lirik, aydınlık şiiri, lirizmin yoğunlaştığı kısa örneklerde daha başarılı görünüyordu. Son dönemlerdeki ürünleriyle, ironiden de yoksun olmayan toplumcu bir bakışın başarılı, özgün örneklerini veriyor.

ERCAN, ENVER (Doğ. 1958)

İstanbul'da doğdu. Lise öğrenimini yarıda bıraktı. "Düşün" dergisinde edebiyat yönetmenliği (1986-88), "Güneş" gazetesinde sanat-kültür sayfası yönetmen yardımcılığı yaptı. Birkaç yıldır Varlık dergisi genel yayın yönetmenliğini sürdürmektedir./ Şiir kitapları: *Eksik Yaşam* (1977), *Sürçüyor Zaman* (1988), *Geçtiği Her Şeyi Öpüyor Zaman* (1997, Cemal Süreya ve Yunus Nadi Şiir Ödülü). / Güncel yaşantı temalarıyla günlük konuşma dilinin sözcük ve deyimlerini humor ve duygu potasında özlü bir anlatım, ustalık ve dengeyle kaynaştırabilen Enver Ercan, bu özellikleriyle 80'li yılları şiirinin özgün şairlerindendir.

ERDEM, ÖMER (Doğ. 1967)

Bozkır-Harmanpınar'da (Konya) doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. TRT'de kameraman olarak çalışıyor. "Kâşgar" edebiyat dergisinin yöneticisi./ Şiir kitapları: *Dünyaya Sarkıtılan İpler* (1996), *Mesafesi Kadar İnleyen Rüzgâr* (1997), *Yitirişler* (1998)./ Şiir dilinin özenli bir işçisi. Sevgi, çocukluk ve anımsayışlar; kimi kez uzak çağrışımlarla, bu şiirin başlıca temaları.

ERDİNÇ, FAHRİ (1917-1986)

Akhisar'da doğdu. Devlet Konservatuarı Tiyatro bölümünde öğrenim gördü. Öğretmenliğinin yanısıra uzun süre Radyo Tiyatrosunda çalıştı. Türkiye'den ayrıldıktan sonra uzun yıllar yaşadığı Sofya'da öldü. Daha çok hikâye ve romanlarıyla tanınan Fahri Erdinç'in şiir kitapları: *Şen Olasın Halep Şehri* (1945), *İşte Böyle* (1956, Bulgaristan)./Şen *Olasın Halep Şehri'nde* topladığı şiirlerindeki kısalık, yalınlık, özlülük, ilginç benzetmeler, 40'lı yıllar toplumcu şiiri ve Orhan Veli kuşağının ortak tema özellikleriyle, şairin düşünür ve araştırmacı kişiliğiyle göze çarpıyor.

ERDOĞAN, BEKİR SITKI (Doğ. 1926)

Yüksek öğrenimini Harp Okulu -ve on yıl subaylıktan sonra- Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamladı. Heybeliada Deniz Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yaptı./Şiir kitapları: *Bir Yağmur Başladı* (1949), *Dostlar Başına* (1965)./Halk şiiri biçimlerine öykünerek yazdığı (hece şiirinin, Faruk Nafiz, v.b. özelliklerini taşıyan) ''Binbirinci Gece'' şiiri geniş kitlelerce sevilip benimsendi.

ERDOST, MUZAFFER İLHAN (Doğ. 1930)

Artova'da doğdu. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesini bitirdi. Ankara'da kardeşi İlhan Erdost'la Sol ve Onur yayınevlerini kurup yönetti. İlhan Erdost'un 12 Eylül 1980 sonrasında Mamak cezaevinde öldürülmesinden sonra, Muzaffer İlhan Erdost adıyla yazan Muzaffer Erdost, yazar ve yayıncı olarak Ankara'da yaşamakta, İlhan İlhan Kitabevini yönetmektedir. / ''Pazar Postası'' dergisinde şiir kuramı üstüne yazılarıyla yazın alanına giren Muzaffer İlhan Erdost, son yıllarda ülkede yaşanan acıları ve bunların kişisel yansımalarını, halk şiiri türünde başarılı örneklerle dile getirdi. Başka ozanların şiirleriyle birlikte, özellikle kardeşi İlhan Erdost'a adanmış şiirlerini *İlhan İlhan* adlı kitapta topladı. (1. Basım, Aralık 1983, Ankara). Bunu, önceki yıllarda yazdığı şiirlerinin de yer aldığı, *Havada Kalan Güvercin* (1991) izledi.

ERENUS, MÜŞTAK (Doğ. 1915)

Afyonkarahisar'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. İstanbul'da Avukatlık yapmaktadır./Şiir kitapları: *Şiir* (1965), *Ölmeye Vakit Yok* (1976), *Duyuru* (1979), *Çağırın Gidenleri* (1987)./1940'lı yıllarda Yücel dergisi çevresindeki şairler arasında yer alan Erenus'un asıl kişiliği 60'lı ve 70'li yıllardaki şiirleriyle yeni bir aşamaya ulaşarak belirginlik kazandı. Şiirlerinin biçim alanındaki özellikleri özlülük ve izlenimci ögeler, konu ve tema alanında ise insan sevgisi, yaşama sevinci ve toplumsal eleştiridir. *Duyuru* adlı kitabında yer alan ''Gelincik Bayrakların Türküsü'' adlı uzun şiiri, gerek estetik değeri (duygulardaki içtenlik, lirik ve epik ögelerin ustaca sentezi) gerekse toplumsal tanıklığıyla son yıllar toplumcu şiirimizin önemli örneklerinden biridir.

ERGÜLEN, HAYDAR (Doğ. 1956)

Eskişehir'de doğdu. Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde sosyoloji öğrenimi gördü./ Şiir kitapları: *Karşılığını Bulamamış Sorular* (1980), *Sokak Prensesi* (1982), *Sırat şiirleri* (1991), *Eskiden Terzi* (1995), *40 şiir ve Bir...* (1997). Bu son kitabıyla Behçet Necatigil, Orhon Murat Arıburnu ve Altın Portakal şiir ödüllerini kazandı./ Klasik ve çağdaş şiirimizin birikimlerini bilinçle, ustaca özümsemiş olmasıyla kuşağının önde gelen bir şairi.

ERHAN, AHMET (Doğ. 1958)

Ankara'da doğdu. Gazi Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğrenim gördü./Şiir kitapları: *Akdeniz Lirikleri* (1979), *Alacakaranlıktaki Ülke* (1981, bu kitabıyla Behçet Necatigil Şiir Ödülü'nü kazandı). *Yaşamın Ufuk Çizgisi* (1982), *Kuş Kanadı Kalem Olsa* (1984, Toplu şiirleri), *Ölüm Nedeni Bilinmiyor* (1988), *Çağdaş Yenilgiler Ansiklopedisi* (1997). Militan dergisinde topluca yayınlanan şiirleriyle dikkati çeken Ahmet Erhan 70'li ve 80'li yıllar şiirinin adından en çok söz edilen şairlerindendir. Kendi kuşağının denebilirse en lirik şairidir. Şiirimizin lirizm zenginliklerini, özellikle 60 sonrası yeni toplumcu şiirini çeşitli ögeleriyle kaynaştırarak kendine özgü bir sese ulaştı. Nihat Behram ve Nevzat Çelik'in şiirleri gibi, Ahmet Erhan'ın şiirleri de, sanatsal değerlerinin yanısıra, ülkede genç insanın yaşadığı dramın bir çeşit güncesi olarak da önemli. Karamsar ses tonunun gerisinde, bastırılmış, direnen bir yaşama sevinci duyumsanıyor.

EROZAN, CELÂL SAHİR (1883-1935)

İstanbul'da doğdu. Bir süre Hukuk Mektebi'nde okudu. Bitiremeden Hariciye Nezareti'nde görev aldı. Cumhuriyetten sonra Zonguldak'tan milletvekili seçildi./Şiir kitapları: *Beyaz Gölgeler* (1909), *Buhran* (1909), *Siyah Kitap* (1911). Şiirleri ''Servet-i

Fünun''da yayınlanan, Meşrutiyet'ten sonra *I. Kitap, II. Kitap, III. Kitap* adlı aylık dergiyi çıkaran Celâl Sahir'de "...hayal ve duygu belirli özelliklerdir. Bunların samimî ve kolay bir ifade tarzı ile işlenmeleri, hafif fakat câzib bir lirizmin doğmasına yol açar. (bkz. Kenan Akyüz, *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi*).

ERÖZÇELİK, SEYHAN (Doğ. 1962)

Bartın'da doğdu. Orta öğrenimini Bartın'da ve İstanbul Kadıköy Maarif Koleji'nde tamamladı. B.Ü. Psikoloji ve İ.Ü. Doğu Dilleri ve Edebiyatları bölümlerinde bir süre öğrenim gördü. Reklam yazarıdır./Şiir kitapları: *Yeis İle Tabanca* (1986), *Hayal Kumpanyası* (1990), *Kır Ağı* (1991), *Yeis* (1995), *Gül ve Telve* (1996), *Şehirde Sansar Var* (1999)./Kurgu, görüntü, vurgu ve ses ögelerinde E.Ayhan, İ.Özel, H.Yavuz etkilerinin kuvvetlice duyumsandığı, bir düş ve yanılsama atmosferinin egemen olduğu şiirler...

ERSOY, MEHMET ÂKİF (1873-1936)

İstanbul'da doğdu. Öğrenimini Mülkiye'nin İdadi Bölümü'nde ve Halkalı Baytar Mektebinde tamamladı. Baytar Umum Müdürlüğü örgütünde müfettiş muavinliğine atandı. Kurtuluş'tan sonra, 1924 yılında gittiği Mısır'dan yurda 12 yıl sonra döndü, döndüğü yıl öldü./Şiir kitapları: *Safahat* (1911), *Süleymaniye Kürsüsünde* (1912), *Hakkın Sesleri* (1913), *Fatih Kürsüsünde* (1914), *Hâtıralar* (1917), *Asım* (1919), *Gölgeler* (1933), (ilk kitabı *Safahat,* genel ad yapılarak şiirleri bu ad altında tek ciltte toplandı, 1943), ''İstiklâl Marşı'' şiiri (1921), TBMM'ce özel bir yasayla ulusal marş kabul edildi./Mehmet Âkif halkın konuşma dilini şiire getirerek biçim yönünden, halkçı ve yurtseverce temalarla da öz yönünden, başlangıç dönemlerinde çağdaş şiirimizi demokratlaştırmış şairlerimizdendir. Şiir sanatını bir düşüncenin, bir inancın anlatım aracı saymakla, Tanzimat şiiri geleneğinin içinde-

dir. "..Osmanlı toplumunun son kalıntısı üzerinde, bağlantıları kopmak üzere olan unsurları Müslümanlık yoluyla birleştirme inancına içtenlikle bağlı olduğundan, öncülüğünü Ziya Gökalp'in yaptığı Türkçülük akımına, Tevfik Fikret'in temsil ettiği humanist akıma karşı koymaya çalışmıştır. Aruz ölçüsünü ustaca kullanarak konuşma dilinin bütün ayrıntılarını geçirdiği manzumeleri, bazen sadece ahlâk dersi niteliği taşımakla birlikte, özellikle savaşa karşı olan şiirlerinde, hem ustalık, hem telkin, hem şiir ögeleri iç içe derinleşmiştir." (Ş.Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü.)*

ERSÖZ, CEZMİ (Doğ. 1959)

İstanbul'da doğdu. Kabataş Erkek Lisesi'ni ve Siyasal Bilimler Fakültesini bitirdi. Reklam ajanslarında metin yazarlığı ve gazetecilik yaptı./ Şiir kitapları: *Şehirden Bir Çocuk Sevdin Yine* (1992), *Yok Karşılığı Yüzünün* (1998)./ 90'lı yılların, daha çok yazılarıyla geniş yaygınlık kazanmış olsa da, şiirleriyle de en özgün bir şairi. Salit Faik'in şiirlerindeki öykü tadlarını Cezmi Ersöz'ün şiirlerinde de buluyoruz. Ayakları yerde bir romantizm, varoluşu bir serüven gibi algılayışın çekiciliği; savruk görünüşüne karşın iç tutarlılığı olan, disiplinli bir anlatım bu şiirin başlıca özellikleri arasında sayılabilir.

EŞREF (1846-1912)

Gelenbe'nin Yayaköy(Manisa)'ünde doğdu. Öğrenimini Manisa'da Hatuniye medresesinde tamamladıktan sonra Tahrirat Kalemi'ne mülâzim olarak girdi. Uzun yıllar malmüdürlüğü ve kaymakamlık görevlerinde bulundu. II. Abdülhamit döneminde Gördes kaymakamıyken tutuklu olarak İstanbul'a getirildi, bir yıl hapis yattı. Cezaevinden çıkınca Mısır'a kaçtı (1903). Meşrutiyet'in ilânına kadar Kıbrıs, Fransa ve İsviçre'de yaşadı. Dönüşünde İstanbul'da Eşref adlı haftalık mizah gazetesini yayımla-

dı. Bir süre Adana vali muavinliğinde bulundu. Emekli olunca günlerini Kırkağaç'ta geçirdi. "Kıta, muhammes, gazel, kaside gibi divan nazım biçimleri içinde kimi zaman tekniğe hiç önem verilmeden yazılmış kabaca sövüntüler yazmasına karşılık, genellikle son yüzyıl yergi şiirinin güçlü örneklerini veren Eşref, zorbalık düzenine karşı çıkan dizeleriyle..." (bkz. Ş.Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü)* şiirimizin demokratlaşmasının ilk dönemlerinde kendine özgü önemli bir yere sahiptir...

EYÜBOĞLU, BEDRİ RAHMİ (1913-1975)

Görele'de doğdu. Güzel Sanatlar Akademisini bitirdikten sonra iki yıl da Paris'te öğrenim gördü. Dönüşünde öğretim üyesi olarak Akademi'ye girdi. Bir süre Amerika'da kaldığı üç yıl dışında Akademi'nin Resim Bölümü'ndeki profesörlüğünü sürdürdü. / Şiir kitapları: *Yaradana Mektuplar* (1944), *Karadut* (1948), *Tuz* (1952), *Üçü Birden* (ilk kitaplarının ikinci baskısı, 1953), Dördü birden, (yeni eklemelerle yeni baskı, 1956), *Karadut 69* (yeni eklemelerle bütün kitapları), *Dol Karabakır Dol* (1974), *Yaşadım* (1977). Kitap olarak yayınlanmış gezi notları da vardır./Bedri Rahmi Eyüboğlu'ya, somut, elle tutulurcasına maddi bir yaşama sevincinin şairi denebilir... Dünyayı belki de ressamca algılayışının bir sonucu olarak, şiirlerinde renklerin, kokuların elle tutulurcasına, gözle görülürcesine maddi bir somutluğu var. çağdaş edebiyatımızda bu özellikleri büyük ölçüde bir de Sait Faik'te (şiirlerinde ve hikâyelerinde) görüyoruz... Serbest bir konuşma dili edasıyla söylenmiş şiirlerinde Orhan Veli'nin ve Nâzım Hikmet'in etkileri duyumsanıyor. Fakat Nâzım Hikmet'in çok sonraları, 1950 sonrasında yakınlık duyacağı ve o dönemdeki şiirlerinde yansıtacağı türkü şiir tadını, Bedri Rahmi'de en başlardan beri buluyoruz... Türküler, deyimler, renkler, masal dilinden esintilerle, kendine özgü, ve şiirimizde örneğine çok az rastlanan desenli bir şiir dili var. Anadolucuğuyla Ceyhun Atuf'a yakın. Ama acıdan çok yaşama sevincini yazmaya yatkın, masal ve bilmece dilinden ögeler taşıyan diliyle, yer yer Asaf Halet'e yaklaşı-

yor. M.Eloğlu ve C. Yücel'deki şaşırtmaca ve (onlardakinden daha lirik) humor özelliklerini de buluyoruz Bedri Rahmi'nin şiirinde. Doğa, maddi yaşama sevinci, bereket... şiirinin kendine özgü ana temalarını oluşturuyor. Kendi döneminin ve kendinden sonraki dönemlerin bir çok şairini etkilemiş, genç kuşakların çok şey öğrenebilecekleri özgün bir şair.

FİŞEKÇİ, TURGAY (Doğ. 1956)

Balıkesir'de doğdu. İstanbul Hukuk Fakültesini bitirdi. Avukatlık stajını tamamladı. Sanat Emeği dergisinin yazı işleri yönetmeni oldu. Bir süre Yazko'da çalıştı. Adam Sanat dergisinin sorumlu yazı işleri müdürüdür. / Şiir kitapları: *Karda Işıltılar* (1981), *Kuşkuluyum Yaşadığımdan* (1983), *Yitik Bahar* (1989), *Dip Sevgi* (1994), *Sevgi Bağları* (1998). İlk kez Sanat Emeği'nde yayınlanan şiirleriyle adını duyuran Turgay Fişekçi, genellikle kısa, yalın, lirik şiirler yazıyor. Şiir dili, Orhan Veli şiirinden, Nâzım Hikmet'in Saat 21-22 Şiirleri'ni anımsatan aydınlık, içten bir lirizmden ve 60 sonrası toplumcu şiirimizin özelliklerinden kaynaklanıyor. Kentte bunalan, doğaya uzak düşmüş insanın sorunları şiirlerinin başlıca teması. Kimi kere türkülere öykünüyor. Fakat asıl, bir iç dökme tonuyla, kendi yaşamından söz ettiği lirik şiirlerinde başarılı.

GÖKÇE, ENVER (1920-1981)

Kemaliye'nin Çit köyünde doğdu. Yüksek öğrenimini Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamladı. TCK'nın 141. maddesine aykırı eylemde bulunduğu savı ile tutuklandı, hüküm giydi (1951). Yedi yıl hapiste, iki yıl da sürgünde kaldıktan sonra Ankara gazetelerinde düzeltmenlik, serbest yazarlık yaparak yaşamını sürdürdü. Uzun hapislik, sürgünlük ve yoksulluk yıllarının erken yaşta çökerttiği yaşamı, Ankara'da bir 'huzur ve bakım evi'nde

sona erdi... / Şiir kitapları: *Dost Dost İlle Kavga* (1973), *Panzerler Üstümüze Kalkar* (1977), *Yaşamı, Bütün Şiirleri* (1981). Erzincan (Kemaliye) halk türküleri üzerine derleme ve incelemeleriyle (Eğin *Türküleri*, 1982), Pablo Neruda'dan (türkçede ilk kez) çevirileri de kitap olarak yayınlanmıştır./1940'lı yıllar toplumcu şiirinin en önemli şairlerinden Enver Gökçe'de, konuşma dili yalınlığı ile, Nâzım Hikmet şiirinin özgür koşuk özelliklerini ve yine Nâzım Hikmet'in coşkun, devrimci lirizmini buluyoruz. Gökçe bu özelliklere, türkülerden, halk konuşma dilinin deyimlerinden de ustalıkla yararlanarak, emeğin, sevginin ve barışın gerçek anlamlarını bilen bir halk adamının coşkulu, katıksız sesini, halk koçaklamalarının yiğitçe edasını ekliyor... Enver Gökçe'nin şiirleri, Ahmed Arif'-inkilerle birlikte toplumcu şiirimizin, halk kaynağından dolaysızca beslenen bir ana damarını oluşturmaktadır.

GRUDA, YILMAZ (Doğ. 1930)

İstanbul'da doğdu. Ankara Ticaret Lisesi'nde bir süre öğrenim gördükten sonra yaşamını aktör olarak sürdürdü./Şiir kitapları: *Çarmıhtaki Yeni Mehmet* (1963), *Kuyumcular* (1980)./A.İlhan, A.Arif ve bir döneminde de İkinci Yeni (E.Cansever, v.b.) etkileri taşıyan şiirlerinde, kendine özgü, renkli etkileyici benzetme ve alegorilerle uzun, soluklu bir şiirin örneklerini verdi. Uzun bir aradan sonra yayımladığı Kuyumcular ise, bir şairin şiire olan sevgisini, başka şairlerin şiir dünyalarını kavrayıp yansıtabilme yeteneğini göstermesi bakımından, değerli, özgün bir çalışma.

GÜNÇE, ERGİN (1938-1983)

Giresun'da doğdu. Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdikten sonra İngiltere'de lisans üstü öğrenim gördü. Paris'te doktora çalışmaları yaptı. Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde öğretim üyeliği sürmekte iken bir uçak kazasında yaşamını yitirdi./Şiir kitabı:

Gencölmek (1966), *Türkiye Kadar Bir Çiçek* (1988). Ölümünden sonra bütün şiirleri topluca yayımlandı: Başta C.Süreya olmak üzere E.Ayhan, E.Cansever gibi İkinci Yeni'ci şairlerden ögeler taşıyan şiirlerinde kendine özgü bir renk ve imge dünyası yaratabilmiştir. Çocukluk dünyası ve doğadan çıkarılmış ilginç ve özgün imgeler, onun şiir dilinin başlıca özelliklerindendir. Yer yer bir Lorca duyarlığı ve yalınlığıyla yarattığı, denebilirse çocuksu şiir dünyasından, akılda en çok renkler kalıyor... Şaşırtmacalı söyleyiş ve kurgu özellikleri ve şiirlerinin beklenmedik sürprizli son dizeleriyle Cemal Süreya'dan etkilendiği ve İsmet Özel'i etkilediği (ya da onunla aynı dil ve şiir kaynaklarından etkilenmiş olduğu) gözlemleniyor.

GÜNERSEL, TARIK (Doğ. 1953)

İstanbul'da doğdu. Kadıköy Maarif Koleji'nde okurken aldığı bir bursla liseyi ABD'de Wiseomsin'de bitirdi. İ. Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünü tamamladı. 1982-86'da Suudi Arabistan'da İngilizce öğretmeni olarak çalıştı. Halen İstanbul Şehir Tiyatroları'nda dramaturg-rejisör olarak çalışmaktadır. Selman Ada'nın Ali Baba ve Kırk Haramiler librettosunu yazdı. / Şiir kitapları: *Otmopoli'de Akşam* (1982), *Planlar Kalıntı Olduğu Zaman* (1983) *Bir Geçiş Toplumunda* (Hikâyeler, 1989) *Muhafızgücü: 1 Hayalgücü: 0* (1989), *Zaman Denen Oyuncak* (1999)./ Sözcükleri anlamsal ve sözsel birimlerine ayrıştırarak bu v.b. ögeler arasında çeşitli birlikteliklerle özgün şiirsel anlamlar oluşturmayı deniyor. Kişisel yaşamın ve toplum yaşamının ilginç ayrıntılarını gözlemleyip yansıtabilme başarısı, buluşları, şiir tekniği alanındaki çabalarıyla, günümüzün ilgiyle izlenilmesi gereken bir şairi..

GÜRPINAR, MELİSA (Doğ. 1941)

İstanbul'da doğdu. İstanbul Belediyesi Konservatuarı Tiyatro Bölümü'nü bitirdi. Tiyatro eğitimini Londra'da sürdürdü. Şiir-

lerinin yanısıra tiyatro eleştirmenliği ve yazarlığı alanında ürün verdi. / Şiir kitapları: *Umut Pembeleri* (1962), *Yeni Bir Gün Şarkısı* (1975), *Yaz Mektupları* (1985), *İstanbul'un Gözleri Mahmur* (Şiirsel Öyküler, 1991 Halil Kocagöz Ödülü), *Çocukluğum ve Ölümüm* (1992)./ İlk kitaplarındaki ürünlerde, kimi kez sorularla, genelde sürekli bir ünlem tonlamasıyla örülü bir şiir dili. Doğu şiirine özgü, kısa, vurucu, kimi kez tek sözcüğe inen dizeler, kesintili bir anlatım. Akıcılık böylece ve dize sonlarındaki sesli harf tekrarlarıyla sağlanıyor... Somut yaşam ögeleriyle (madde-eşya-bitki), duygusal yaşam ögelerinin birlikteliği... Son kitabında (Çocukluğum *ve Ölümüm)* zorlamasız, yalın, fakat derinliksiz de olmayan bir anlatım. Saf, çocuksu bir yaşama sevinci. İnce, felsefi gözlemler. Yer yer bir "haïku" tadı...

GÜZELSON, HALİM ŞEFİK (1913-1990)

İstanbul'da doğdu. Lise öğreniminden sonra uzun yıllar devlet memuru olarak çalıştı. İstanbul'da öldü. / İlk şiirleri 1940'lı yıllarda Servet-i Fünun, Uyanış dergilerinde yayınlanan Halim Şefik, şiirlerini bir tek kitapta topladı: *Otopsi* (1979)./Yakın Arkadaşı Orhan Veli'nin yanısıra M.Eloğlu, B.R.Eyüboğlu şiirlerinin bazı ortak özelliklerini şiirlerinde, yaşama sevinciyle dolup taşan, dilin tadını (şiirlerinin genellikle kısalığına karşın) doyasıya çıkaran bir şair...

HALICI, FEYZİ (Doğ. 1924)

Konya'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'ni bitirdi. Konya'da ticaretle uğraştı. Konya'dan senatör seçilerek parlamentoya girdi./Şiir kitapları: *Bir Aşkın Şiirleri* (1947), *Masmavi* (1952), *İstanbul Caddesi* (1957), *Günaydın* (1960), *Dinle Neyden* (1960), *Gecenin Bir Yerinde İki Ceylan* (düzyazı şiirler, 1966), *Selçukyada Aşk* (1967). / Geleneksel halk şiiri biçimlerini, yeni şiirimizin tema zenginliği, çağdaş konuşma dili özellikleri, özgün ve kişisel bir ses tonuyla kullanmasını başarmış bir şair.

HALMAN, TALÂT (Doğ. 1931)

İstanbul'da doğdu. Robert Kolej'de, Columbia Üniversitesi Siyasal Bilgiler ve Ortadoğu Edebiyatları Bölümü'nde öğrenim gördü. Bu üniversitede Türk dili okutmanlığı, Birleşmiş Milletler Radyosunda spikerlik, yazarlık yaptı. Princton Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak bulunduğu sırada 1971'de kurulan N.Erim kabinesinde Kültür Bakanlığı görevine getirildi. Bakanlık kaldırıldıktan sonra yeniden Amerika'ya döndü./Şiirlerini 1950'li yılların ortalarında yayınlamaya başlayan T. Halman'ın şiir kitapları: *Can Kulağı* (1968), *Bin Bir* (1976), *Tuyuğlar ve Başka Dörtlükler* (1981), *Uzak Ağıt* (1991), *İki'ler* (1997), *Sessiz Soru* (1998). Amerika'da Türk şiirini tanıtıcı çalışmalar yapan Halman'ın Dağlarca, O.Veli, Y.Emre'den yaptığı çevirilerin yanısıra, çeşitli Türk şairlerinden yaptığı seçmeler, kitaplarda, antolojilerde, dergilerde yayınlandı. Shakespeare'in sonelerini büyük başarıyla dilimize çevirdi./ Özellikle son yıllardaki şiirleri, yapısal sağlamlıkları, şairin geniş kültür birikimiyle dikkati çekiyor. Karadeniz fıkralarını başarıyla şiirleştirdiğini ayrıca belirtmek gerekir.

HASAN HÜSEYİN (1927-1984)

Gürün'de doğdu. Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü bitirdi. Öğretmenliğinin ilk yılında TCK'nin 142. maddesine aykırı eylemde bulunduğu savı ile tutuklandı. Mesleğinden ayrılmak zorunda kalarak arzuhalcilik, tabela ressamlığı, düzelticilik yaptı. Uzun yıllar Akis dergisinde çalıştı. Ankara'da öldü. / Şiir kitapları: *Kavel* (1964, Yeditepe Şiir Armağanı, 1963), *Temmuz Bildirisi* (1965), *Kızılırmak* (1966, 142. maddeye aykırılık savıyla yargılandı, beraat etti.) *Kızıl Kuğu* (1971), *Ağlasun Ayşafağı* (1972), *Oğlak* (1972), *Acıyı Bal Eyledik* (1973), *Kelepçemin Karasında Bir Ak Güvencin* (1974), *Koçero Vatan Şiiri* (1976), *Haziranda Ölmek Zor* (1977), *Acılara Tutunmak* (1981), *Filizkıran Fırtınası* (1981), *Işıklarla Oynamayın* (1982), *Kandan Kına Yakılmaz* (1985),

Tohumlar Tuz İçinde (1988). Hüseyin Korkmazgil adıyla yazdığı gülmece hikâyeleri de çeşitli kitaplarda yayınlandı. / İlk kitabı *Kavel'de* Attila İlhan, Nâzım Hikmet, Edip Cansever, Turgut Uyar, v.b. şairlerin söyleyiş ve biçim yönünden belirgin etkilerine karşın, kendi tok sesinin, söylevci bir tonlama ile yergi ve ironi özelliklerini birleştiren özgün şiir üslûbunun örnekleri de yer aldı. *Kızılırmak'ta,* çoğaltımcılık tekniğinin özürlerine karşın, denebilir ki Nâzım Hikmet'çe bir solukla, aynı şiirde humor, öfke, lirizm, v.b. ögelerini birleştirerek destan şiir türüne yeni bir açılım getirdi. *Oğlak'ta* ve sonraki kitaplarda da şiir dilini masal, türkü, tekerleme, gazete, dili v.b. ile zenginleştirerek, (çok ürün veren pek çok sanatçı gibi) her ürününde aynı başarı düzeyini tutturamasa da, *Kavel'deki* bazı şiirlerinde, *Kızılırmak'taki* bazı parçalarda, ''Oğlak'', v.b. şiirlerinde çağdaş şiirimiz için yenilik olan bir şiir dili ve kurgusu yarattı. Türkü dilini başarıyla özümsediği ''Acıyı Bal Eyledik'', v.b. şiirleriyle günümüz toplumcu şiirinin çok okunan, önde gelen bir temsilcisi oldu.

HATİPOĞLU, AYDIN (Doğ. 1940)

Urfa'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'ndeki öğrenimini yarıda bırakarak nakliyeciliğe başladı. 60 sonrasındaki toplumcu kuşağın yayın organlarından Yeni Gerçek dergisinin kurucu ve yöneticilerinden biridir./Şiir kitapları: *Çömçe Gelin* (1966), *Gebe* (1968), *Hoyrat* (1973), *Beynim Yüreğim* (1978), *Ben Size Konuk Gelende* (1979), *Son Değil* (1983)./ 60'lı yılların toplumcu şairlerinden Hatipoğlu'nun, özellikle dörtlük türündeki şiirleriyle öz, biçim içerik dengesini kurmada başarı sağladığı söylenebilir.

HÜSEYİN FERHAD (Doğ. 1954)

Hassa'da (Hatay) doğdu. Mersin İlköğretmen Okulu ve Gazi Eğitim Enstitüsü Matematik Bölümü'nü bitirdi. Şimdi Ankara'da./

Şiir Kitapları: *Deniz Çobanları* (1982), *Ve Yürüdük Gecenin Ateşleri İçinden* (1983, Yaşar Nabi Nayır Şiir Ödülü), *Söyle Gölgen de Gitsin* (1993, Yunus Nadi Şiir Ödülü), *Hayal Ülkesinin Keşfi* (1995)./ Kültür ve edebiyat konusunda yazı ve incelemeleriyle de dikkati çeken Hüseyin Ferhad, araştırıcı zekâsı, bilgi, bilim, eski uygarlıklar konularında yeni sentezlere ulaşma çabasıyla genç şairler kuşağının ilginç bir temsilcisi. Fantastike eğilimiyle, kuşağından Adnan Özer'le benzeştiği söylenebilir.

HÜSEYİN HAYDAR (Doğ. 1956)

Araklı'da (Trabzon) doğdu. Liseden sonra öğrenimini bir süre İstanbul'da TBF'nde sürdürdü. Bir süre Yazko'da çalıştı, reklâmcılık yaptı. / Şiir kitapları: *Acı Türkücü* (1981. Akademi Kitapevi 1981 Şiir Birincilik Ödülü.) *Kara Şarkılar* (1983), *Yıldız Tutulması* (1987)./ Lorca'ya sevgisi duyumsanan; halk şiirimizin biçim, söyleyiş ve tema özelliklerini yeni sentezlere ulaştırma çabasında, lirik yönelişi ağır basan bir şair. Şiiri bu anlamda, kuşağından en çok Yaşar Miraç'ın şiirleriyle ortak ögeler taşıyor. Son şiirlerinde simgeci bir eğilimin yoğunlaştığı gözlemleniyor.

ILGAZ, RIFAT (1911-1993)

Cide'de doğdu. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü bitirdi. Çeşitli okullarda Türkçe öğretmenliği yaptı. Sınıf adlı şiir kitabının TCK'nın 142. maddesine aykırı görülmesi nedeniyle kovuşturmaya uğradı, tutuklandı. Markopaşa, Malûmpaşa, Merhumpaşa dergilerinin yazıişleri müdürlüğünü yaptı. Adembaba adlı mizah dergisini çıkardı. Mizah yazılarından ve Devam adlı şiir kitabından açılan davalardan ötürü beş buçuk yıla yakın süre mahpus kaldı. Yaşamının son yıllarında, Cide'de yaşadığı sırada bir süre yine gözaltında tutuldu. Ölümünden sonra adına "Rıfat Ilgaz-Cide Edebiyat Ödülü" konuldu./ Şiir Kitapları: *Yarenlik* (1943), *Sınıf* (1944), *Devam* (1953), *Üsküdarda Sabah Oldu*

(1954), *Soluk Soluğa* (önceki kitaplarından seçmeler ve yeni şiirleri, 1962), *Karakılçık* (1969), Uzak Değil (1940-1971 yıllarında yayımladığı şiirlerden seçmeler.) *Güvercinim Uyur mu?* (1974), *Kulağımız Kirişte* (1983), *Ocak Katırı Alagöz* (1987). Hikâye, roman, gülmece hikâye ve romanları, oyun, anı türünde çok sayıda kitabı bulunan Rıfat Ilgaz, *Yıldız Karayel* romanıyla 1982 Madaralı Roman Ödülü'nü ve 1982 Orhan Kemal Roman Ödülü'nü kazandı. Ünlü mizah romanı *Hababam Sınıfı* oyun, film ve müzikli gösteri olarak çok büyük bir yaygınlığa ulaştı, mizah edebiyatımızın başlıca klasikleri arasında yer aldı./Rıfat Ilgaz'ın şair olarak acılı bir ses tonu var... İlk şiirleriyle, 1940'lı yıllar toplumcu şairler kuşağının, Nâzım Hikmet'in özellikle *İnsan Manzaraları'na* yakın bir şairiyle karşılaşıyoruz. Rahat konuşma dili, küçük, yoksul insanın yaşamını anlatışıyla, dil ve söyleyiş özellikleri bakımından Orhan Veli'lere yakın duruyor. Fakat, Rıfat Ilgaz'ın şiirinde yoksul insanın yaşamından kesitler, bir dil ya da fantezi ögesi olarak değil, toplumun acılı gerçekleri olarak yansıtılmıştır. İşçi, köylü ve dar gelirlinin, yoksul kenar mahalle insanının savaş yılları ve sonrasındaki çileli yaşamını, hapishaneyi ve hapisteki insanın yaşamını ve psikolojisini eşine az rastlanır bir gerçeklikle çok ölçülü bir duygu ve düşünce dengesiyle, alttan alta acı bir ironiyle yansıtmayı başarmış olan Rıfat Ilgaz'ın, tema ve ironi ögeleriyle M.Eloğlu'nu, konuları ve toplumcu şair kişiliğiyle A.Arif'i etkilemiş olduğu gözleniyor. Son yılların ürünleri arasında, toplumsal konulu, sağlam biçim ve kuruluşu olan şiirlerinin yanısıra, şiirimizin özde ve biçimde yeni açılımlarının özelliklerini başarıyla özümsemiş ve daha kişisel konulu şiirler de ("Leylaklarını Anlatıyorum", v.b.) yer alıyor.

IRGAT, CAHİT (1916-1971)

Lüleburgaz'da doğdu. Edirne Öğretmen Okulu son sınıfından ayrıldı; bir süre oyunculuk yaptıktan sonra Ankara Devlet Konservatuarı'nda dört yıl öğrenim gördü. Çok sayıda oyun ve filmdeki rolleriyle, Türk tiyatro ve sinemasının gelmiş geçmiş en ünlü

sanatçıları arasında yer aldı./Şiir kitapları: *Bu Şehrin Çocukları* (1945), *Rüzgârlarım Konuşuyor* (1947), *Ortalık* (1952), *Irgatın Türküsü* (önceki kitaplarıyla birlikte, aynı başlık altında topladığı yeni şiirleri bir arada, 1969.) İkinci ve üçüncü kitapları TCK'-nun 142. maddesine aykırı görülerek hakkında dava açıldıysa da hüküm giymedi. Yayınlanmış iki romanı var. Anıları da Akşam gazetesinde tefrika edilmiştir./1940'lı yıllar toplumcu şairler kuşağının özgün sanatçılarından Cahit Irgat'ın genellikle kısa ve yalın şiirlerinde, gerçekçi ve izlenimci ögeler bir arada yer alıyor. Özellikle bu izlenimci ögelerin, ona kendi kuşağından şairler arasındaki özgünlüğünü sağladığı söylenebilir. Şiirlerinde 1940'lı yılların genel temalarını (ve özellikle de savaş ve barış konularını) başarıyla işliyor. Orhan Veli ve Bedri Rahmi'nin şiir dünyasıyla ortak ögeler taşıyan şiirleri, dile, sözcük seçimine gösterdiği özenle göze çarpıyor. S.K. Aksal'ın şiirleri için kullandığımız sulu boya bir şiir tadı tanımı, genelinde Cahit Irgat'ın şiirleri için de kullanılabilir.

İHSAN RAİF (1877-1926)

Beyrut'ta doğdu. Özel öğrenim görerek yetiştirildi. Fransızca ve musiki dersleri aldı. Paris'te öldü./Şiir kitabı: *Gözyaşları* (1914)./ "Hece veznini kullanan ilk kadın şairimizdir. Duyuş tarzı, dil ve üslûp özellikleri bakımından Rıza Tevfik'e çok benzer... Çoğunlukla lirik olan şiirleri arasında -bir kısmını bizzat bestelemiş olduğu- şarkıları bilhassa tanınmış olanlardır." (bkz. K.Akyüz, *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi).*

İLDENİZ, TÜRKÂN (Doğ. 1938)

Düzce'de doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğrenim gördü. İstanbul Belediyesi Basın Müdürlüğü'nde çalıştı./Şiir kitapları: *Taşra Kızının Deliceleri* (1966), *Havva Çıkmazı* (1967)./Şiirlerindeki romantik, başkaldırıcı kadın kişiliğiyle dikkati çekti.

İLHAN, ATTİLÂ (Doğ. 1925)

Menemen'de doğdu. Lise öğrencisiyken TCK'nın 141. maddesine aykırı eylemde bulunduğu savıyla tutuklandığı için okuldan çıkarıldı. Öğrenim hakkını yeniden kazanarak bir süre Hukuk Fakültesi'nde okudu. Altı yıl Paris'te yaşadı. Demokrat İzmir Gazetesi Genel Yayın Müdürü'yken bu gazetenin başyazılarını yazdı. Bir süre Bilgi Yayınevi'nde (Ankara) danışman olarak çalıştı. Şimdi İstanbul'da serbest yazar olarak yaşamını sürdürüyor. Çeşitli gazetelerde yazıları yayınlanıyor./Şiir kitapları: *Duvar* (1948), *Sisler Bulvarı* (1954), *Yağmur Kaçağı* (1955), *Ben Sana Mecburum* (1960), *Belâ Çiçeği* (1962), *Yasak Sevişmek* (1968), *Tutuklunun Günlüğü* (1973, TDK Şiir Ödülü, 1974), *Böyle Bir Sevmek* (1977), *Elde Var Hüzün* (1982), *Korkunun Krallığı* (1987), *Ayrılık Sevdaya Dahil* (1993), *Kimi Sevsem Sensin* (2001). Uzun süre Ali Kaptanoğlu takma adıyla senaryo yazarlığı yapan Attilâ İlhan, şiirlerinin yanısıra, romanlarıyla da yaygın bir ün kazandı. Polemikçi bir üslupla yazılmış çeşitli konularda yazıları da kitap olarak yayınlandı./Duvar'da Nâzım Hikmet ve 1940 toplumcu şiirinin genel tema ve söyleyiş özelliklerine bağlı olarak, özellikle halk şiiri damarından beslenen şiirlerindeki coşkun, soluklu, destansı söyleyiş özellikleriyle dikkati çeken Attilâ İlhan, *Sisler Bulvarı* ve sonraki kitaplarında yer alan şiirleriyle, gerek ilk kitabındaki özelliklerin, gerekse Divan şiiri ve çağdaş Fransız şiirinin çeşitli özelliklerinin kendine özgü bir bileşkesiyle, özgün, geniş ve etkileyici bir şiir dili ve dünyası yarattı. Çok zengin bir imgelemin ürünü cesur ve yeni benzetmeler, temalarda ve tonlamada şiirimiz için yine bir yenilik olan şiddetli ve diri bir romantizm, yüreği, denebilir ki, dünyanın her yerinde çarpan, aşklar ve serüvenler ardında, ama yüzyılın büyük toplumsal olaylarıyla da ilgili yeni bir lirik kahraman, çok zengin uyak, ses, tonlama ve kurgu ögeleri, Attilâ İlhan şiirinin başlıca özelliklerindendir. Eleştirilebilecek yönlerine karşın (romantizmindeki yapay ve özentili yanlar v.b.) Attilâ İlhan, başta İkinci Yeni şairleri olmak üzere kendi kuşağının ve kendinden sonra gelen kuşakların denebilir ki tüm şairlerini şu ya da bu ölçüde etkilemiş, çağdaş

şiirimizde başlı başına bir şiir okulu niteliği taşıyan seçkin ve özgün bir şairimizdir.

İNAL, GÜLSELİ (Doğ. 1947)

İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji-Felsefe Bölümü'nü bitirdi. 1981'de bir öykü kitabı yayınladı: *Gelincikler Sürgünde*. Bunu şiir kitapları izledi: *Sulara Gömülü Çağrı* (1985), *Lale Sesiydiler ve Yoktular* (1987), *Letoon* (1989), *Dans Natura* (1991), *Bakkaris* (1991), *Sif ve Gula* (1992), *Saklanmış Levha* (1995). / Simgelerle, tarih, kültür, felsefe kavramlarına ve olgularına göndermelerle oluşturduğu; uzalıp kısalan dizeler, yinelemeler, sorular ve özellikle de dize sonlarındaki ünlülerin yinelenmesiyle özgün bir ritm kazanan şiirinin, 80'li yıllar şiirinde kendini özgü bir yeri vardır.

İNCE, ÖZDEMİR (Doğ. 1936)

Mersin'de doğdu. Gazi Eğitim Enstitüsü Fransız Dili Bölümü'nü bitirdi. Bir yıl Paris'te mesleğiyle ilgili çalışmalar yaptı. Çeşitli liselerde öğretmenlik, TRT'de çevirmenlik ve yöneticilik yaptı. / Şiir kitapları: *Kargı* (1963), *Tutanaklar* (1967), *Kiraz Zamanı* (1969, May Edebiyat Ödülü), *Karşı Yazgı* (1974), *Rüzgâra Yazılıdır* (1979), *Elmanın Tarihi* (1981), *Kentler* (1981), *Yedi Deryalar Geçsen* (1983), *Siyasetname* (1984), *Eski Şiirler* (1985), *Hayat Bilgisi* (1986), *Zorba ve Ozan* (1987), *Başak İle Terazi* (1989), *Burçlar Kuşağı* (1989), *Canyelekleri Tavandadır* (1989), *Güneş Saati* (1990), *Gürlevik* (1990), *Gündönümü, Gündönümü* (1992), *Yazın Sesi* (1994), *Uykusuzluk* (1995), *Mani-Hayy* (1998), *Evren Ağacı* (2000). Bütün Şiirleri 4 cilt olarak yayınlandı: *Tekvin* (1994), *Delta* (1994), *Tohum Ölürse* (1994) ve *Yağmur Taşı* (1995). Şiir, roman, v.b. türlerde çok sayıda çevirileri de olan Özdemir İnce, Yannis Ritsos'tan çevirdiği *Taşlar, Yinelemeler, Parmaklıklar* (1978) kitabı ile, TDK 1979 Çeviri Şiir Ödülü'nü kazandı. 1983'te Mallarmé Akademi-

si (Paris) muhabir üyeliğine seçildi. Şiir kuramı üstüne yazılarını da 1985'te *Şiir ve Gerçekçilik* adı altında topladı. Ataol Behramoğlu ile birlikte hazırladığı 4 Ciltlik Dünya Şiiri Antolojisi 1986-1987'de yayınlandı. /Kargı'da İkinci Yeni şiirinin belirgin etkilerini taşıyan şiirlerden sonra, *Kiraz Zamanı'nda* halk şiiri deyiş özelliklerine, konuşma diline, rahat bir söyleyişe açıldı. Nâzım Hikmet'in özellikle son dönem uzun şiirlerinden, çağdaş Fransız şiirinden etkilenmelerle, bol çağrışımlı, ölçülü bir gerçeküstücülükle yazılmış, özgün ve başarılı şiir parçalarının yer aldığı bir kitaptır bu. Asıl kişiliğini ise *Karşı Yazgı'daki* şiirleriyle bulduğu söylenebilir. Yaşama sevinci ve sevgisinin, soluklu, coşkulu bir yüreğin atışlarının kazandırdığı ritmler; çok içten, yalın, fakat düzyazı tuzağına düşmeyen, ilginç alegori ve benzetmelerle kurulu, oturmuş bir dil ve söyleyiş... bu kitaptaki şiirlerin başlıca özellikleridir. Sonraki kitabı *Rüzgâra Yazılıdır'da* nesnesel ayrıntılara ilgisi belirginleşti. Soyutlamalarında kimi yerde aşırılığa vardığı, kimi yerlerde ise, şiiri bir öğretinin, düşüncenin ya da gözlemin dolaysız dile getirilmesi olarak gördüğü gözlemleniyor. Buna karşılık, *Elmanın Tarihi'nde* iyice aydınlanmış, zenginleşmiş, ince ayrıntılara (onlarda boğulup dağılmadan) inebilen bir ses buluyoruz. *Kentler* iyice yalınlaştırılmış şiirlerden oluşan bir kitap. Bazıları çok güzel ve yeni olmakla birlikte, yine ayrıntılara fazlaca bir ilgi gözlemleniyor bu kitabında. *Yedi Deryalar Geçsen'de* ise şiirinde alttan alta sürüp gelen, halk yaşamına, halksal bilgeliğe, halk deyimlerine ilgi, doğadan, tarihten ve halkın yaşamından süzülmüş hafif metafizik tatlar... diye özetleyebileceğimiz bazı eğilimleri (belki yakından izlediği çağdaş Yunan şiirinin de etkileriyle) belirginlik kazanmış. Bu özellikleri, çağdaş şiirimiz ve Özdemir İnce'nin şiiri adına önemli bir kazanç saymak gerekir. 90'lı yılların ürünleriyle daha bir yalınlık ve derinliğe ulaştığı söylenebilir.

KAMU, KEMALETTİN (1901-1948)

Bayburt'ta doğdu. Kurtuluş Savaşı'na katılmak amacıyla Anado-

lu'ya geçtiğinden orta öğrenimini savaştan sonra tamamladı. Anadolu Ajansı temsilcisi olarak Fransa'ya gönderildi. Görevinin yanısıra Paris'te Siyasal Bilgiler Okulu'nda yüksek öğrenimini tamamladı. Rize'den milletvekili seçildi. Erzurum Milletvekilliği ve Türk Dil Kurumu Terim Kolu Başkanlığı yaptı. Şiirleri ölümünden sonra *Kemalettin Kamu, Hayatı, Şahsiyeti ve Şiirleri,* (Rıfat Necdet Evrimer, 1949) adlı kitapta toplandı./Kemalettin Kamu, Kurtuluş Savaşı ve savaş sonrasındaki yıllarda hece ölçüsüne bağlı olarak yazdığı şiirlerle, Cumhuriyet dönemi Türk şiirinin ilk oluşum evresinde, kendine özgü sesi olan bir şairdir. Şiirinin başlıca özellikleri, ilk dönem hececilerde (F.N.Çamlıbel, v.b.) pek rastlanmayan, kişisel, içten, yerli bir lirizmdir. Kurtuluş Savaşı konulu şiirlerinde de dönemin pek az şairinde görülen içten bir lirizm vardır. Bu özellikleriyle, kendi döneminin şairlerinden en çok Ömer Bedrettin Uşaklı'ya yakındır. Çok az sayıda şiir yazmış olan Kemalettin Kamu, bu şiirlerdeki yalınlık, özlülük, bazılarındaki ilginç benzetmeler, dildeki yalınlık ve gözüpekliği ile de dikkat çekiyor. Mallermé'nin Deniz Meltemi şiirinin çevirisi de, Türkçeyi kullanmadaki ustalığının, çağdaş şiir dilimizin oluşmasına katkılarının bir örneği sayılmalıdır. Temaları (gurbet, yalnızlık, v.b.) bakımından, kendisinden sonraki kuşaklardan Cahit Sıtkı, Ziya Osman, v.b. şairlerin ustası olduğu söylenebilir.

KANIK, ORHAN VELİ (1914-1950)

İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde okudu. PTT Genel Müdürlüğü'nde memurluk yaptı. Bir süre Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu'nda çalıştı. Ölümünden kısa bir süre önce on beş günlük ''Yaprak'' dergisini çıkardı./Şiir kitapları: *Garip* (Oktay Rifat ve Melih Cevdet'le birlikte, 1941, kendi şiirleriyle genişletilmiş 2. baskı 1945), *Vazgeçemediğim* (1945), *Destan Gibi* (1946), *Yenisi* (1947), *Karşı* (1949). Ölümünden sonra, bu kitaplarına almadığı şiirleriyle bu kitaptaki şiirleri birleştirilerek basıldı. (1951). (Bu top-

lu şiirlerin son basımları için bkz. *Orhan Veli, Bütün Şiirleri,* derleyen Âsım Bezirci, İstanbul, 1982). Çeviri şiir kitapları: *La Fontaine'nin Masalları* (2 kitap 1948), *Nasrettin Hoca Hikâyeleri* (1949), *Fransız Şiiri Antolojisi* (Çevirilerinin yeni basımı için bkz. *Orhan Veli, Bütün Çeviri Şiirleri,* derleyen Âsım Bezirci, İstanbul 1982.)./ Nâzım Hikmet'in çağdaş şiirimizde, gerek en geniş anlamda biçim ve gerekse konu ve tema alanlarında gerçekleştirdiği devrimci yeniliklerden sonra, bu şiir de aynı doğrultuda sayılması gereken bir başka yenilik hareketinin öncüsü de (Ortay Rıfat, Melih Cevdet, ile birlikte) Orhan Veli Kanık'tır. Geçen yüzyıl sonu Fransız şairlerinin ve bizim şiirimizde de aynı kaynaktan beslenerek ürün vermiş Dranas, Tanpınar gibi şairlerin şiirlerindeki biçim özelliklerini, duygu ve düşünce dünyalarını bulduğumuz, (duygu ve hayal zenginlikleri ve biçimsel yetkinlikleriyle geniş bir şiir kültürü ve seçkin bir yeteneğin ürünü) ölçülü ve uyaklı ilk şiirlerinden sonra (O.Rıfat ve M.Cevdet'le birlikte yayınladıkları) *Garip'in* önsözünde ölçü ve uyak konusunda Orhan Veli Kanık şöyle diyor: "Bir şiirde eğer takdir edilmesi lâzım gelen bir ahenk varsa, onu temin eden şey ne vezindir, ne de kafiye. O ahenk, vezinle kafiyenin dışında da, vezinle kafiyeye rağmen de mevcuttur". Ahenk ise, Orhan Veli Kanık'a göre, şiir için "lüzumsuz" ve hatta "zararlı"dır (bkz. aynı önsöz). Orhan Veli'ye göre "nazım dilindeki nahiv (sözdizimi) acayiplikleri vezinle kafiye zaruretinden doğmuştur". Ve bu "bazılarının kafalarına 'şiir dilinin kendine has yapısı' diye dar bir telâkki getirmiş"tir. "Bu çeşit insanlar bir takım şiirleri reddederlerken 'konuşma diline benzemiş' diyorlar. Köklerini vezinle kafiyeden alan bu telâkki hakiki mecrasını arayan şiirde hep aynı izafi garabeti bulacak, onu kabul etmek istemeyecektir" (bkz. aynı önsöz). Garip önsözünde Orhan Veli teşbih (benzetme) ve istiare (eğretileme) konularında şunları söylüyor: "...teşbihle istiareden kaçan, gördüğünü herkesin kullandığı kelimelerle anlatan adamı bugünün münevveri garip telâkki etmektedir". Tasvir (betim) konusunda düşüncesi ise şöyle: "Şiirde tasvir bulunabilir. Ama tasvir -hatta sanatkârın tamamen kendine has görüş adesesinden dahi geçmiş olsa- şiirde esas unsur olmamalı". Aynı önsözde

dizeci anlayışa karşı olduklarını da belirterek şöyle diyor: "Şiirde hücum edilmesi lâzım geldiğine inandığımız zihniyetlerden biri de mısracı zihniyettir... Mısracı zihniyet, bize, mısraların olduğu gibi, onun parçaları olan kelimelerin de tetkiki, tahlili imkânını verir. Kelime üzerinde düşünmek, onun güzelliğini, yahut çirkinliğini tesbite çalışmak, şiire, kelime halinde, mücerret bir 'şiir unsuru' telâkkisi getirmiştir. Yüz kelimelik bir şiirde yüz tane güzellik arayan insan vardır. Halbuki bin kelimelik bir şiir bile bir tek güzellik için yazılır." Orhan Veli'ye göre: "Şiiri şiir yapan, sadece, edasındaki hususiyettir; o da mânaya aittir...Şiir bütün hususiyeti edasında olan bir söz sanatıdır. Yani tamamıyle mânadan ibarettir. Mâna insanın beş duygusuna değil, kafasına hitap eder. Binaenaleyh doğrudan doğruya insan ruhiyatına hitab eden ve bütün kıymeti mânasında olan hakiki şiir unsurunun musiki gibi, bilmem ne gibi tâli hokkabazlıklar yüzünden dikkatimizden kaçacağını da hatırdan çıkarmamalı". Orhan Veli 'yeni zevk' ve 'şairanelik' konusundaki düşüncelerini aynı önsözde şöyle belirtiyor. "Bugünkü dünyayı dolduran insanlar yaşamak hakkını mütemadi bir didişmenin sonunda buluyorlar. Her şey gibi, şiir de onların hakkıdır, onların zevkine hitap edecektir. Bu, mevzubahis kitlenin istediklerini eski edebiyatların âletleriyle anlatmaya çalışmak demek de değildir. Mesele bir sınıfın ihtiyaçlarının müdafaasını yapmak olmayıp sadece zevkini aramak, bulmak, sanata onu hakim kılmaktır... Yeni bir zevke, ancak yeni yollarla, yeni vasıtalarla varılır... Yapıyı temelinden değiştirmelidir. Biz senelerden beri zevkimize, irademize hükmetmiş, onları tâyin etmiş, onlara şekil vermiş edebiyatların, o sıkıcı, o bunaltıcı tesirinden kurtulabilmek için, o edebiyatların bize öğretmiş olduğu her şeyi atmak mecburiyetindeyiz. Mümkün olsa da 'şiir yazarken bu kelimelerle düşünmek lâzımdır' diye yaratıcı faaliyetimizi tahdit eden lisanı bile atsak. Ancak bu suretledir ki, kendimizi alışkanlıkların sürüklediği gayri tabiî inhiraftan kurtarmış, safiyetimize, hakikatimize irca etmiş oluruz... haddizatında güzel olan kelimenin şiire malzemelik etmesi şiir için bir kazanç değil. Eğer söyleniş tarzlarını, kullanılış şekillerini de beraber getirmiş olmasalardı, bu kelimelerin şiire de bir zararı olmazdı.

Fakat ne yazık ki o kelimeler ancak muayyen şekillerde söylenebiliyor. Yani, kendi edalarını kendileri tayin ediyorlar. İşte eski şiirin yukarıda bahsettiğim hususiyeti bu edadır, ismi de 'şâirane'liktir... Bu edayı getirebilecek kelimelerden müteşekkil lügat, yazarken şâirane olmak isteyen, okurken de şâiraneyi arayan insanın kafasında zaruri olarak meydana gelir. O lügatın çerçevesinden kurtulmadıkça şâiraneden kurtulmaya da imkân yok. Şiire yeni bir dil getirme cehdi işte böyle bir kurtulma arzusundan doğuyor. 'Nasır' ve 'Süleyman Efendi' kelimelerinin şiire sokulmasını hazmedemiyenlerse şairaneye tahammül edebilenler, hatta onu arayanlar, hem de bilhassa arayanlardır..." (Garip önsözünün hem asıl, hem de dilce özleştirilmiş metni için bkz. *Orhan Veli, Bütün Şiirleri,* derleyen Âsım Bezirci, İstanbul 1982). Orhan Veli Kanık, bir bölümünü özetlemeye çalıştığımız bu görüşleri ve Garip'te yayınlanan şiirleriyle, kendi döneminin ve kendinden sonraki çağdaş Türk şiirinin gelişme yönlerini büyük ölçüde etkiledi. Yahya Kemal, her dilin yalnız kendine mahsus, süssüz, tabii, samimi, yalın ifade özellikleri olduğunu ve şairin bunları bulup çıkarması gerektiğini yıllar önce söylemişti. Orhan Veli Türkçenin kendine özgü, süssüz, doğal, içten, yalın anlatım özelliklerini şiir dili olarak yoğurabilen ender ve öncü bir şairdir. Türk şiiri üzerinde (bugün de sürmekte olan) büyük etkisinin sırrı buradadır. Dile özgü bu özellikleri şiirlerinin hemen hemen tümünde bulabilmemize karşın, asıl güzel ve olgun şiirlerinin, humor ve ironinin biçimsel, dilsel ögeler olmaktan öte toplumsal ve felsefi anlamlar kazandığı, lirizmin de doruğa ulaştığı, *Karşı'daki* ve son yıllarının ürünü şiirleri olduğu söylenebilir..Şiir çevirileri de, çağdaş çeviri şiiri yazınımızın en seçkin ürünlerindendir.

KANSU, CEYHUN ATUF (1919-1978)

İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirdikten sonra uzun yıllar çocuk hekimi olarak çalıştı. Ankara'da öldü./Şiir kitapları: *Çocuklar Gemisi* (1946), *Yanık Hava* (1951),

Haziran Defteri (1955), *Yurdumdan* (1960), *Bağımsızlık Gülü* (1965), *Sakarya Meydan Savaşı* (Behçet Kemal Çağlar Ödülü, 1970), *Buğday, Kadın, Gül ve Gökyüzü* (1970), *Tüm Şiirleri* (basıma hazırlayan: Vecihi Timuroğlu, 1978). Kitap olarak yayınlanmış denemeleri de vardır. Ölümünden sonra adına ailesince şiir ödülü kondu: 1986./Şiirleri 1930'lu yılların sonlarında yayınlanmaya başlayan Ceyhun Atuf Kansu'nun ilk şiirlerinde Dağlarca, Dranas etkilerinin yanısıra, kendi içten, ince lirizmi de duyumsanıyor. Doğa betimlerinde, halk şiiri ölçülerini kullanışındaki özgünlüğünün yanısıra, yine ilk şiirlerinde, ince bir lirizm ve yine Dağlarca ve Külebi etkileri var. *Yanık Hava'da* halk ve ülke sevgisi, gerçekçilik ve lirizm bileşimiyle, sesi olgunlaşıyor. Renkli, betimleyici şiir dili belirginlik kazanıyor. Çağdaş şiirimizde en yoğun çocuk sevgisi, Kansu'nun şiirlerindedir denebilir.

KANTÜRK, TURGAY (Doğ. 1961)

İstanbul'da doğdu. İstanbul Konservatuarında öğrenim gördü. Tiyatro oyunculuğu yaptı./ Şiir kitapları: *İlk Gibi Son* (1991, Behçet Necatigil Şiir Ödülü), *Siyah Eşya* (1994), *Ay İçin Küçük Şeyler* (1996), *Öteki Sahne* (1996), *Göl Felaketleri* (1997)./ Özellikle ilk kitabındaki "sonnet" ve Baudelaire tadları, kuşağı içinde bir özgünlük alanı oluşturuyor.

KARABULUT, MEHMET (Doğ. 1925)

Muğla'nın Yerkesik bucağında doğdu. İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Felsefe Bölümünü bitirdi. Uzun yıllar öğretmenlik yaptı./Şiir kitapları: *Marçal Akşamları* (1956), *Güney Çocuk Değil* (1959), *Şimdi Haberleri Veriyoruz* (1969), *Gün Kapısı* (1974). *Şimdi Haberleri Veriyoruz'la* May Edebiyat Ödülünü kazandı./ Toplumcu gerçekçi bir şairdir. Şiirlerinde ülke gerçeklerinin yanısıra uluslararası dayanışma konularına da yer vermiştir.

KARAHUN, TEOMAN (Doğ. 1933)

Akşehir'de doğdu. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu Radyo Televizyon Bölümü'nü bitirdikten sonra gazetecilik yaptı, TRT'de yöneticilik yaptı. / Şiir kitabı: *Acı Su* (1956). 1955 yılında Varlık dergisinin şiir yarışmasını Gülten Akın'la birlikte kazanmıştı. 1970'te TDK Basın Dili Ödülü'nü kazandı. / Geleneksel kıta düzenine bağlı olarak yazdığı şiirlerde taşralı bir genç adamın özgün duyarlığı, kişisel yaşam ayrıntıları içtenlikle yansıtılmıştı. Yazık ki, kitabından sonra şiir yazmayı sürdürdüğüne ilişkin bir belirti görülmedi.

KARAKOÇ, SEZAİ (Doğ. 1933)

Ergani'de doğdu. Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdikten sonra Maliye Müfettişliği, Gelirler Genel Müdürlüğü Kontrolörlüğü görevlerinde bulundu. Çeşitli gazetelerde fıkra yazarlığı, yayıncılık yaptı./Şiir kitapları: *Körfez* (1959), *Şahdamar* (1962), *Hızırla Kırk Saat* (1967), *Sesler* (1968), *Taha'nın Kitabı* (1968), *Kıyamet Aşısı* (1968), *Mağara ve Işık* (düzyazı şiirler, 1969), *Gül Muştusu* (1969), *Zamana Adanmış Sözler* (1970), *Ayinler* (1977), *Leyla ile Mecnun* (1980), *Ateş Dansı* (1987), *Alınyazısı Saati* (1989).. Yunus Emre ve Mehmet Âkif'le ilgili incelemeleriyle yazı ve araştırmaları da kitap olarak yayınlandı./İslamcı, mistik düşünceyi modern şiir akımı ögeleriyle yansıtan, bu özelliğiyle İkinci Yeni şiiri içinde ve günümüz şiirinde özgün yeri olan Sezai Karakoç'un yer yer Dağlarca şiir damarıyla yakınlıklar taşıyan şiiri, kendi kuşağından C.Süreya, Ü. Tamer şiirleriyle de yakından ilintilidir.

KARAKUŞ, HİDAYET (Doğ. 1946)

Isparta'nın Yalvaç köyünde doğdu. Isparta Gönen İlköğretmen Okulu'nu, Selçuklu Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü bitir-

di. Çeşitli liselerde Türkçe öğretmenliği yaptı. Şiir kitaplarının yanısıra roman ve çocuk edebiyatı alanında da ödüller kazanmış yapıtları bulunan Hidayet Karakuş, yaşamını İzmir'de sürdürüyor./ Şiir kitapları: *Güneyden Gül Yaprağı* (1979), *Kemeraltı Şiirleri* (1982), *Hangi Leylasın Sen* (1986), *Sesini Bana Bırak* (1994, Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü), *Ateş Mektupları* (1995), *Konuş Benimle* (1998), *Sıcak Sancı* (2001)./ Tok sesli, yalın şiirler. Genellikle somut yaşantı ve gözlemlerden, olgusaldan yola çıkarak şiirini oluşturan toplumcu bir şair.

KAYACAN, FEYYAZ (1919-1993)

İstanbul'da doğdu. Saint Joseph Lisesi, Paris Ecole Libre Des Sciences ve İngiltere Durham Üniversitesi'nde öğrenim gördü. B.B.C. Türkçe Yayın Servisi Müdürlüğünden emekli oldu. Londra'da yaşamaktadır./Daha çok anlatı (öykü) yazarı olarak tanınan Feyyaz Kayacan'ın şiir kitapları: *Kaşık Havası* (1976), *Benim Örümceğim Başka* (1982)./Kayacan'ın şiirleri (anlatı türündeki yapıtlarında da olduğu gibi), şairin dile özgün yaklaşımı, değişik ve beklenmedik görüntüler kurmada, alışılmadık dil tatları yakalamadaki ustalığıyla dikkat çekiyor. Özenli bir yaklaşım, kendini kolayca ele vermez görünen bu şiirlerin mayasında, şiirimizin sağlam değerleriyle birliktelikleri (Dağlarca, O.Veli, M.Eloğlu, Ö.Asaf, C.Yücel), toplumcu ve insancıl bir sesin zeki, duygulu, özgün vurgularını seçebiliyor.

KESKİN, BİRHAN (1963)

Kırklareli'nin Demircihalil köyünde doğdu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nü bitirdi./ Şiir kitapları: *Delilirikler* (1991), *Bakarsın Üzgün Dönerim* (1994), *Cinayet Kışı+İki Mektup* (1996), *20 Lak Tablet* (1999)./ Alttan alta bir konuşma dilinin aktığı ünlemli bir söylem. Acımsı bir ses tonu. İzlenimci

bir anlatım. Kadın oluşun toplumsal sıkıntılarına karşın, bu kimliğin gözüpekçe dile getirilişi. 1990'lı yılların kadın şairler kuşağı içinde, duyarlı, özgün bir şiir alanı.

KESKİN, TUĞRUL (Doğ. 1960)

Iğdır'da doğdu. İzmir Atatürk Ticaret Lisesini, Muğla İşletme Yüksek Okulu'nu bitirdi. Manisa'da ticaretle uğraşıyor. Yaşamını İzmir'de sürdürüyor. Şiir kitapları: *Kırılan Kar Sesi* (1998), *Babek* (1990), *Tacir ve Cinayet* (1994), *İpekler Çoğaltmaya* (1999). / Özünde lirik bir şair olan Tuğrul Keskin'in şiirlerinde yumuşak, içten bir konuşma havası, destansı bir genişlikle birleşiyor. Halk şiirinden, efsanelerden, çağdaş şiirimizin T. Uyar, A. Arif, A. İlhan, C. Süreya gibi ustalarının ürünlerinden beslenen toplumcu, insancıl bir şiir.

KISAKÜREK, NECİP FAZIL (1905-1983)

İstanbul'da doğdu. Darülfünun Felsefe Bölümünde, Milli Eğitim Bakanlığı bursuyla bir yıl Paris'te okudu. Dönüşünde bankalarda memurluk, müfettişlik, üniversite ve yüksek okullarda öğretim üyeliği yaptı. İlk dizisi bir düşün ve sanat dergisi niteliğinde olan Büyük Doğu (1943-45)'yu çıkarmaya başladıktan sonra resmi göreve girmedi. Gazetelerde fıkra yazarlığı yaptı./Şiir kitapları: *Örümcek Ağı* (1925), *Kaldırımlar* (1928), *Ben ve Ötesi* (1932), *Sonsuzluk Kervanı* (1955), *Şiirlerim* (1969). Hikâye, oyun, deneme, inceleme, fıkra, anı, v.b. türlerde de yayınlanmış yapıtları vardır. *Sabırtaşı* (1940) oyunuyla CHP Piyes Yarışması'nda birincilik kazandı, 1947. / İlk kitaplarında yer alan şiirlerindeki mistik ve bohem ögeler taşıyan kapanık dünyası, hececi şairlerin ortak temaları olmakla birlikte ölüm, yalnızlık, v.b. duygularını işleyen şiirlerindeki yoğunluk, ilginç ve çarpıcı benzetmeler, özgün uyaklar ve akıcı şiir diliyle büyük bir ün kazandı, kendi döneminin ve kendinden sonraki kuşakların şiirini önemli

ölçüde etkiledi. Şiirlerinde halk şiiri söyleyiş özelliklerinin yanısıra Fransız şiirinin etkileri görülen (Ronsard, bkz. Hırs, Baudelaire, Mallarmé, bkz. ''Takvimdeki Deniz'' , v.b.) Necip Fazıl'ın, düşüncelerindeki yönlenişin sonucu olarak ilk şiirlerindeki mistik ögeler giderek güçlendi ve giderek didaktikleşti (bkz. ''Kaafiyeler'', v.b.) İlk dönem şiirlerindeki içtenliğin yerini süslü ve abartılı betimlemeler aldı (bkz. ''Çile'', v.b.) Bütün bunlara karşın, Necip Fazıl Kısakürek, didaktik olmadığı ilk dönemlerinin ürünleriyle çağdaş şiirimizin özellikle hece dönemine kişiliğinin derin izlerini bırakmış önemli bir şairidir.

KIZILKAYA, ÖNDER (Doğ. 1963)

Eskişehir'de doğdu. İzmir 9 Eylül Üniversitesi Çalışma Ekonomisi Bölümü'nü bitirdi./ Şiir kitapları: *Üzülürsün Bir Zaman* (1991), *Ben Kulunuz Arsenik* (1995)./ Üzüntünün kahkahayla gizlenmeye çalışılması gibi alaycı bir söylem arkasında gizlenen, böylece daha da belirginleşen bir duygululuk... Özgür, kimi kez "sorumsuzca" alıp başını giden çağrışımlarla örülü bir şiir dünyası...

KİREMİTÇİ, TUNA (Doğ. 1973)

Eskişehir'de doğdu. Ortaöğrenimini Galatasaray Lisesi'nde, yüksek öğrenimini Mimar Sinan Üniversitesi Sinema TV Enstitüsü'nde tamamladı. 1994'te Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülü'nü kazanmasıyla adını duyurdu. ''Kumdan Kaleler'' adlı müzik topluluğu içinde yer aldı./ Şiir kitapları: *Ayabakanlar* (1994), *Akademi* (1998)./ Çok arkalarda Orhan Veli sesleri duyulsa da ("Devrimci" vb.), en az sözcüğe indirgenmiş, düşünce yüklü, kimi kez neredeyse bulmacamsı şiiriyle B. Necatigil okuluna daha yakın bir şair... İlginç, şaşırtıcı düşünce alanları. İçerikte de söyleyişte de, çok genç bir şair için beklenmedik bir olgunluk düzeyi.

KORYÜREK, ENİS BEHİÇ (1891-1949)

Doğumu bazı kaynaklarda 1892 olarak gösterilen E.B. Koryürek, İstanbul'da doğdu. Mülkiye Mektebini bitirdikten sonra Hariciye Nezaretinde yurtiçinde ve yurtdışında çeşitli görevlerde bulundu./Şiir kitapları: *Miras* (1927), *Varidat-ı Süleyman* (1949), *Miras ve Güneşin Ölümü* (F.Tevetoğlu'nun, şairin yaşamı ve sanatı üzerine yazısı ile iki kitabının yeniden basımı, 1951)./ Aruz ölçüsüyle yazdığı ilk şiirlerinden sonra "Ahmet Hikmet Müftüoğlu'nun mürşitliğini kabul ederek ulusal edebiyat akımına bağlandı, hece ölçüsüyle yazmaya başladı. Beş hececi şairden biri sayıldı, 'heceye erkek bir ses getirdiği' kabul edildi (İsmail Habib Sevük). Ölümüne yakın tasavvuf şiirleri yazdı " (bkz. Ş.Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü).*

KÖKSAL, AHMET (1920-1997)

Çanakkale'de (Kızılçöllü köyü) doğdu. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümünü bitirdikten sonra, ortaokul ve liselerde öğretmenlik yaptı./ Şiir kitapları: *Yanık Sarı* (1958), *Sonsuz Haziran* (1963). Şiir antolojileri de yayınladı./ Genellikle kısa dizelerle yazdığı, en az sözcük birimine indirgenmiş şiirlerinin lirik akıcılığıyla göze çarpıyor.

KÖZ, MUSTAFA (Doğ. 1959)

Niğde'de doğdu. Atatürk Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü'nü bitirdi. "Şiir Oku" adlı bir dergi çıkarıyor./ Şiir kitapları: *AyDüşü* (1990), *Su Resimleri* (1991), *Yengeç Sepeti* (1992), *Salıdan Önceki Pazartesi* (1995), *Sonsuzluk Taşta* (1998)./ Mecazları doğasal gözlemler ve ayrıntılardan çıkarılmış bir şiir. O. Rifat, M. Cevdet gibi ustalardan el almış bir şiir işçiliği.

KURDAKUL, ŞÜKRAN (Doğ. 1927)

İstanbul'da doğdu. İzmir Karşıyaka Lisesi'nde orta öğrenimine devam ederken TCK'nın 142. maddesine aykırı eylemde bulunma savıyla 4,5 ay tutuklu kaldığı için okuldan çıkarıldı. Çeşitli işlerde memur olarak yaşamını sürdürürken, bu kez de Ceza yasasının 141. maddesine aykırı eylemde bulunma savıyla 2 yıl tutuklu kaldı. Askeri Yargıtay'da beraat etti. Çeşitli gazetelerde düzeltmenlik yaparak yaşamını sürdürdü. Yelken dergisini yönetti. (1958-62). Ataç (1962-64) dergisini çıkardı. Ataç yayınevini kurdu, yönetti. / Şiir kitapları: *Tomurcuk* (1943), *Zevklerin ve Hülyaların Şiirleri* (1944), *Giderayak* (1956), *Nice Kaygılardan Sonra* (1963), *İzmir'in İçinde Amerikan Neferi* (1965), *Halk Orduları* (1969), *Acılar Dönemi* (1977), *Bir Yürekten Bir Yaşamdan* (1982, Nevzat Üstün şiir ödülü), *Ökselerin Yöresinde* (1984), *Ölümsüzlerle* (1985), *İhtiyar Yüzyıla* (1997). Şiirlerinin yanısıra hikâye türünde ürünleri ve *Çağdaş Türk Edebiyatı-Meşrutiyet Dönemi* (1976) *ve Cumhuriyet Dönemi* (1987), *Namık Kemal* (1977), *Şairce Düşünmek* (1990), *Zindandaki Şair* (oyun 1991) v.b. incelemeleri de kitap olarak yayınlandı./Toplumcu inancının yanısıra romantik kişiliğinin de duyumsandığı şiirlerinde, genellikle klasik kıta düzenine bağlılığı ve dize işçiliğiyle göze çarpıyor. Düşünsel ögenin, kendisi ve çevresiyle sürekli bir hesaplaşmanın, tutarlılık ve yetkinlik arayışının giderek yoğunlaştığı yeni şiirlerinde, son yüzyıl şiirimizin (A.Haşim'e kadar uzanan bir çizgide) biçim alanındaki ustalıklarının özümsenmişliği gözlemleniyor.

KUTLAR, ONAT (1936-1995)

Alanya'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğrenim gördü. Sinema yazarlığı, Sinematek Derneği'nin yöneticiliğini yaptı. İstanbul Taksim'de bir pastanede patlayan bomba sonucunda yaşamını yitirdi./ Şiir kitapları: *Peralı Bir Aşk İçin Divan* (1981), *Unutulmuş Kent* (1986). Onat Kutlar'ın tek hikâye kitabı *İshak* (1959), 1960 TDK Hikâye Ödülü'nü kazanmıştır.

Yeter ki Kararmasın (1984) ve *Bahar İsyancıdır* (1986) adlı deneme kitapları yayınlandı./Renkli, betimleyici şiir diliyle, yer yer ezgisel bir şiir tadına ulaşıyor. Uzun bir aradan sonra yeniden yayınlamaya başladığı hikâyeleri, hikâye ögeleri taşıyan, şiirsel-anlatı diye nitelenebilecek denemeleri ise, yazarlığının ağır basan yanının yine de hikâyecilik olduğunu gösteriyor.

KUYUMCU, NAMIK (Doğ. 1961)

Ereğli'de (Konya) doğdu. Ortaöğrenimini Konya'da tamamladı. 12 Eylül 1980'de tutuklanması nedeniyle yüksek öğrenimini sürdüremedi. Cezaevlerinde altı yıl yattı. İzmir Büyük Şehir Belediyesi Kültür Dairesi'nde görevli. "Akdeniz Şairleri Derneği"nin kurucusu./ Şiir kitapları: *Talan Bir Ömrün Ortasında* (1989), *Belki Bir Şarkı* (1991), *Bir Şakayım Dünyada* (1996)./ 80'li yılların kişisel ve toplumsal acılarına tanıklık ışığı düşüren şiirler. Kimi kez bir simge ve benzetmeler örtüsü arkasında kendilerini kolayca ele vermeseler de, kuşağının tok sesli, başarılı bir şairinin ürünleri...

KÜÇÜK İSKENDER (Doğ. 1964)

İstanbul'da doğdu. Kabataş Erkek Lisesi'ni bitirdi. Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde beş yıl okuduktan sonra, son sınıftan kendi isteğiyle ayrıldı. Bir süre İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nde öğrenimini sürdürdü./80'li yılların ortalarından başlayarak Adam Sanat dergisinin neredeyse her sayısında yayınlanan ve genellikle uzun şiirleriyle dikkati çeken Küçük İskender, şiirlerinin bir bölümünü 1988 yılında Gözlerim Sığmıyor Yüzüme adıyla kitaplaştırdı. Sonraki şiir kitapları: *Erotika* (1991), *Yirmi 5 April* (1994), *Periler Ölürken Özür Diler* (1994), *Suzidilara* (1996), *Ciddiye Alındığım Kara Parçaları* (1997), *Bahname* (2000), *İpucu Bırakma Sanatı* (2000)./ Temalarda alışılagelmişin kimi kez tam karşıtında yer alan polemikçi, başkaldırıcı şiiriyle, sade-

ce 80'li yılların değil bütün modern Türk şiirinin en gözü pek şairlerinden... Fazlaca karışık, yer yer fazlaca uzun, fazlaca çoğaltımcı şiiri, bu aksaklıklara karşın, özgün, çarpıcı başarı düzeylerine de ulaşabiliyor.

KÜLEBİ, CAHİT (1917-1997)

Zile'nin Çeltek köyünde doğdu. Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Öğretmenlikten sonra, bir süre yurt dışında Kültür Ataşeliği, Öğrenci Müfettişliği gibi görevlerde bulundu. Türk Dil Kurumu Genel Yazmanlığı yaptı./Şiir kitapları: *Adamın Biri* (1946), *Rüzgâr* (1949), *Atatürk Kurtuluş Savaşında* (1952), *Yeşeren Otlar* (1954, Türk Dil Kurumu 1955 Edebiyat Ödülü), *Süt* (1965), *Şiirler* (bütün kitaplarının toplu basımı, 1969), *Türk Mavisi-Atatürk Kurtuluş Savaşında* (1973), *Sıkıntı ve Umut* (toplu şiirleri, 1977), *Yangın* (1980), *Bütün Şiirleri* (1983)./Şiirleri 1930'lu yılların sonlarında yayınlanmaya başlayan Külebi, ülke gerçeklerini, çocukluk dünyasını, halk şiirimizden ve özellikle de türkülerimizden damıttığı, yalın, aydınlık, lirik, yer yer izlenimci ögeler taşıyan bir şiirle yansıttı. Bu özellikleriyle, çağdaş şiirimizin en çok sevilen, okunan, şiirleri gelip geçici modalar karşısında dayanıklılığını koruyan ustalarından biri oldu.

LAV, ERCÜMENT BEHZAT (1903-1984)

İstanbul'da doğdu. Bir süre Darülbedayi'de (İstanbul Şehir Tiyatrosu) çalıştıktan sonra Berlin'de müzik ve Tiyatro öğrenimi gördü. Dönüşünde Ankara radyosunda spikerlik, Halkevi Tiyatrosu'nda rejisörlük, İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda aktörlük, Belediye Konservatuarı Tiyatro Bölümü'nde öğretmenlik yaptı. Döneminin ünlü bir sinema oyuncusu olarak da ilk Türk filmlerinde başrollerde oynadı./ Şiir kitapları: *S.O.S.* (1931), *Kaos* (1934), *Mau Mau* (1962), *Üç Anadolu* (1964). Manzum oyun, trajedi

türünde de yayınlanmış yapıtları vardır./S.O.S. ve *Kaos'daki* şiirleriyle, başta fütürizm olmak üzere, o dönem dünya sanatının öncü akımlarının özelliklerini, yerel temalarla, Türk şiirinde yansıttı. Kendine özgü ironisiyle, Metin Eloğlu'nu (bkz. ''Köroğlu'ndan Memiş'e Mektup'') Can Yücel'i (bkz. ''Radyo'') etkilemiş olduğu söylenebilir. Uzun bir aradan sonra yayınladığı Mau Mau, imgelem zenginliği, epik öğeleri, Brecht'çi denebilecek özellikleriyle göze çarpıyor.

MADAK, DİDEM (Doğ. 1970)

90'lı yıllarda "Ludingirra", "Sombahar" gibi dergilerde yayınlanan şiirleriyle adını duyuran, "Gösteri" dergisinin "90'lı Yılların Şiiri" başlıklı (Ekim-Kasım 1997) sayısındaki şairler arasında yer alan Didem Madak, organik, somut, elle tutulur yaşantıların şairi. Dokunduğumuz, gözlemlediğimiz, düşlediğimiz her şey; tüm ayrıntıları, tüm köşe bucağıyla günlük yaşam bu şiirin nesnel, denebilirse eğer dış tematik ortamını oluşturuyor. Daha derindeki tematikler ise çocukluğa, yitirilmiş anne sesine özlem, acılı sevişmeler, yaşamın doğallığını bozan, kadınlığı yaşamayı güçleştiren toplumsal ortama göndermeler, vb.

MARGULİES, RONİ (Doğ. 1955)

İstanbul'da doğdu. 1972 yılında Robert Koleji bitirdikten sonra yüksek öğrenimini Londra'da tamamladı. Yaşamını Londra'da sürdürüyor./ Şiir kitapları: *Her Rind Bilir* (1991), *Gün Ortasında* (1992), *Mağrur Olma Padişahım* (1994), *Bilirim Niye Yanık Öter Ney* (1996), *Uzaklıklar* (2000, Toplu Şiirler)./ Şiiri, yaşamın içindeki, ilişkilerdeki anlık bir gözlemden çıkarıyor. Bu gözlem ya da algı (Şavkar Altınel'in şiirinde olduğu gibi) felsefi bir derinlik, varoluşsal bir anlam kazanarak şiirleşiyor. Bu şiirlerden kimileri, görsellik ve kurgularıyla, sinemasal bir boyut da taşıyor. Akıl ve duygunun dengeli birlikteliği. İşlek bir anlatım. A. İlhan, Tur-

gut Uyar, C. Yücel, İ. Özel'le, dünya şiirinden Brecht ve belki Auden'la yakınlıklar.

MATUR, BEJAN (Doğ. 1968)

Pazarcık'ta (Maraş) doğdu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi./ Şiir kitapları: *Rüzgâr Dolu Konaklar, Tanrı Görmesin Harflerimi* (1999)./ Aşkın "kadınca" yorumunu içeren, kendi coğrafyasının insanını ve özellikle de kadınlarını anlatırken halk yaşamının, varoluşun ilksel köklerine uzanan epik boyutlu şiiriyle 90'lı yıllar şiirinin ve günümüz Türk şiirinin en dikkate değer şairlerinden...

MEHMED KEMAL (1920-1998)

Ankara'da doğdu. Bir yandan memur olarak çalışırken, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde öğrenim gördü. T.H. Ajansı'nda çalıştı, gazetelerde fıkra yazarlığı yaptı. Yaşamının sonuna kadar Cumhuriyet Gazetesi'nde köşe yazarlığını sürdürdü./ Şiir kitapları: *Birinci Kilometre* (1945), *Dünya Güzel Olmalı* (1954), *Söz Gibi* (1977, Lions Edebiyat Ödülü, 1978). Son kitabının adıyla bütün şiirleri de 1982'de yayınlandı.). *Tükenmez* (1990), adıyla bütün şiirleri yeniden yayınlandı. *Öğle Rakıları* (1986), v.b. yayınlanmış romanları, anı ve siyasal inceleme türünde yapıtları da vardır./Sesi daha yumuşak ve konuları daha bireysel olmakla birlikte, ilk şiirlerinin sesleniş ve tema özellikleriyle 40 toplumcu şairlerindendir. Bohem temalı şiirleriyle Orhan Veli'ye yakındır. Mizah, taşlama, halk şiiri, tekerleme ironi, v.b. ögelerini başarıyla yansıtması, şiirlerinin özgün bir yanıdır. Son şiirlerinde Nâzım Hikmet etkileri görülüyor.

MEHMET MÜFİT (Doğ. 1952)

Manisa Demirci'de doğdu. Çocukluğu Anadolu'nun çeşitli yörelerinde geçti. Haydarpaşa Lisesini bitirdi. Saymanlık, bankacılık, reklâmcılık, kulüpçülük gibi işlerde çalıştı. Şiirleri 1979'tan bu yana çeşitli dergilerde yayınlanıyor./Şiir kitapları: *İstanbul'un Ağır Sultanları* (1984), *Tekkede Bahar* (1986). / Şiirlerindeki humor ve argo ögeleriyle, yakın ustalarının M.Eloğlu, C.Yücel olduğu söylenebilir. Daha yeni kuşaklardan Ö.Mert, R.Durbaş gibi şairlerle ortak söyleyiş özellikleri var. Özlü ve mecazlı anlatımıyla, özellikle kısa şiirlerinde başarılı ve özgün bir şair.

MENEMENCİOĞLU, MUAZZEZ (Doğ. 1929)

Konya Ereğli'sinde doğdu. İstanbul Sanayi Odası'nda memur olarak çalıştı./Şiir kitapları: *Emi* (1963), *Sen Kraldın Taçsız* (1971), *Davullar Vurur* (1978)./ "... kadın kişiliğine özgün duyarlıkları ince bir dille anlatan bir şair..."/(bkz. Ş.Kurdakul *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü).*

MERCANOĞLU, SALİH (Doğ. 1959)

Ankara'da doğdu. Ortaöğrenimini Kırıkkale'de tamamladı. Antalya'da bir kitapevinde çalışıyor./ Şiir kitapları: *Sevgi İli Semah* (1991), *Yağmurun Elleri* (1994)./ İmge zenginliğinden de yoksun olmayan, yalın, içten, insan sevgisi taşan şiirler.

MERT, ÖZKAN (Doğ. 1944)

Erzurum'da doğdu. İzmir Namık Kemal Lisesini bitirdikten sonra bir süre Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ne devam etti. Bir süre memur olarak çalıştıktan sonra yurt dışına gitti. Uzun bir süredir İsveç'te yaşıyor. / Şiir kitapları: *Kuracağız*

Herşeyi Yeniden (1970), *Kırlangıçlar-Kırlangıçlar* (1978), *Irgatoğlu Atçalı Mehmet* (Stockholm, 1980), *İşte Hayat İşte Ölüm ve Tarih* (1986), *Stockholm'de Mavi Saatler* (1987). *Dünya Çarpıyor Yüzüme* (Toplu Şiirler 1988), *Allah ve Tango* (1990) *Mozart ve Akdeniz* (1992), *Bir Irmakla Düello Ediyorum* (1995), *Bir Dünyalının Notları* (1995, Toplu Şiirler)./ İkinci Yeniye özgü duyarlık ve biçim özellikleri taşıyan ilk şiirlerinde, savruk bir yaşama tutkusu, bohem ve yabancıl duygular vardı. 1970 yılında İ.Özel, A.Behramoğlu ve S.Berfe ile Ant dergisindeki çıkışa katıldı. Kitabında yer alan şiirleri, 60 sonrası toplumcu şiirin belli başlı özelliklerini yansıtır. Bütün dünyayı kucaklamak isteyen, kabına sığmayan bir yaşama sevinci ve özlemi, halkın ve ülkenin yaşamına ilgi, geleceğe ve gençliğe umut. Şiirlerindeki tonlamaları (Nâzım Hikmet etkilerinin yanısıra) bu duygular belirler. Uzun ve soluklu şiire yatkınlığıyla dikkati çeken Özkan Mert'in son yılların ürünü şiirlerinde, bir renk, benzetme ve metafor zenginliği ve tema çeşitliliği gözlemleniyor.

MESUT, ADNAN (Doğ. 1963)

Antalya'da doğdu. Liseden sonra öğrenimini Açık Öğretim Fakültesi'nde sürdürdü. Antalya'nın Serik ilçesinde yaşıyor./ Şiir kitapları: *Ebruli İlkyaz Kızı* (1992), *Yaseminli Mektup* (1998)./ Varlık Dergisi 1993 Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülü'nü ve 1997 Cemal Süreya Şiir Ödülü'nü kazanan Mesut Adnan'ın genellikle kısa dizeli, lirik şiirlerinde, Metin Demirtaş'ın kimi şiirlerindeki gibi, renkleri ve kokularıyla Akdeniz doğası duyumsanıyor.

METİN, CELÂL (Doğ. 1961)

Ankara'da doğdu. Lise öğreniminden sonra yüksek öğrenimini ODTÜ Petrol Mühendisliği ve İstanbul Üniversitesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu'nda yaptı. "İmge", "Poetika", "Sombahar" gibi şiir dergilerini yönetti. Heinrich Böll ödülüyle üç yıl Alman-

ya'da kaldı. İstanbul'da yayınevi yönetmeni ve kitapevi sahibi./ Şiir kitapları: *Adım Ölüm* (1986), *Kendi Kendini Tatmin* (1989), *Konformist* (1999). / Simgeler ve mecazlarla ağırlaşmamış, dolaysız, özlü bir şiir dili. Buna karşın, beklenmedik, alışılmadık sözcükler ve tonlamalar. Uzaktan uzağa Metin Eloğlu'nun şiir dünyasını çağrıştıran ayrıntılar.

MİRAÇ, YAŞAR (Doğ. 1953)

Trabzon'da doğdu. Lise öğrenimi sonrasında gittiği Almanya'da bir süre kaldı. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Yeni Türkü yayınevini kurdu./Şiir kitapları: *Trabzon'lu Delikanlı* (1979, Türk Dil Kurumu 1980 Şiir Ödülü), *Şili ile Söyleşi* (1979), *Gül ve Ekmek* (1980), *Taliplerin Ağıdı* (1980), *Trabzondan Çıktım Yola* (1981), *Çan Deresi Türküleri* (1981), *İçli Şarkılar* (1981), *Barış Güllerinin Gümüş Denizi* (1986, Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü). Almanya'da (Gelsenkirchen) kurduğu Yeni Türkü yayınlarınca A.Behramoğlu'nun kimi kitaplarının yanısıra *Yurdumun İşçileri* (1985), *İstanbul Bir Kırmızı Gül* (1985) adlı yapıtlarını ve *Trabzonlu Delikanlı'nın* yeni bir basımını yayınladı. / "Militan" dergisinde topluca yayınlanan şiirleriyle dikkati çeken Yaşar Miraç, Karadeniz Bölgesi folklorunu, türkü ve konuşma dili özelliklerini, bölge emekçi insanının yaşamını, gelenek ve göreneklerini başarıyla yansıttığı şiirleriyle genç şairler kuşağı içinde kendine haklı ve önemli bir konum sağladı. Şiiri giderek yeni boyutlar kazandı. *Gül ve Ekmek'teki* şiirleriyle, işçi konulu şiire içten, halksal bir tad getirdi, bu tür şiiri yeni söyleyiş özellikleriyle zenginleştirdi.

MUNGAN, MURATHAN (Doğ. 1955)

İstanbul'da doğdu. Orta öğrenimini Mardin'de, yüksek öğrenimini A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümünde tamamladı. Bir süre devlet tiyatrolarında dramaturg olarak çalıştı.

Osmanlıya Dair Hikâyat (1981) adlı ilk şiir kitabıyla Akademi Kitabevi Şiir Başarı Ödülü, *Sahtiyan* adlı şiir kitabıyla 1981 Gösteri dergisi şiir ödülü birinciliğini kazanan Murathan Mungan'ın öteki şiir kitapları şöyle: *Kum Saati* (1984), *Sahtiyan* (1985), *Yaz Sinemaları* (1989), *Eski 45'likler* (1989), *Mırıldandıklarım* (1990), *Yaz Geçer* (1992), *Oda Poster ve Şeylerin Kederi* (1993), *Omayra* (1993), *Metal* (1994), *Oyunlar, İntiharlar, Şarkılar* (1997), *Mürekkep Balığı* (1997), *Başkalarının Gecesi* (1997)./ Başlangıçta H.Yavuz, A.İlhan etkilerinde oldukça ağdalı, özentili, (Osmanlıya *Dair Hikâyat);* sonra söyleyiş değişmemekle birlikte dilin sözcükler düzeyinde yalınlaştığı (Kum *Saati);* daha sonra oldukça dağınık düzyazısal parçalardan oluşan (Yaz *Sinemaları)* bir şiirden, son kitabındaki (Mırıldandıklarım), içten, yalın ürünlere doğru yol aldı. Başarılı oyunları ve öyküleri ile de ünlendi.

MUTLU, AYTEN (Doğ. 1952)

Bandırma'da doğu. Ortaöğrenimini doğduğu kentte tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi'ni bitirdi. Banka memurluğu yaptı./ Şiir kitapları: *Dayan Ey Sevdam* (1984), *Vaktolur* (1986), *Seni Özledim* (1990), *Kül İz* (1993), *Denize Doğru* (1996). *Çocuk ve Akşam* (1999)./ Tutkulu ses tonu, yüksek dozda ama gerçeklikten de kopuk olmayan duygusallığı, akıcı anlatımı, başarılı betimleri ve şiirinin güçlü ses ögeleriyle Ayten Mutlu, kadın şairlerimiz arasında ve günümüz Türk şiirinde özgün bir yere sahiptir.

MÜLDÜR, LALE (Doğ. 1956)

Aydın'da doğdu. Liseyi Robert Kolej'de bitirdi. Şiir bursu alarak Floransa'ya gitti. Türkiye'ye geri dönerek birer yıl ODTÜ Elektronik ve Ekonomi Bölümlerine devam etti. 1977'de İngiltere'ye giderek Manchester Üniversitesi Ekonomi Bölümünü bitirdi; daha sonra Essex Üniversitesi Edebiyat Sosyolojisi bölümünden

Master Derecesini aldı. 1983'de Belçikalı' ressam Patrick Jacquart Claeys'la evlenerek Brüksel'e gitti. 1986'da İstanbul'a geri döndü. Edebiyat ve müzik dünyasında çalışmalarını sürdürüyor./Şiir kitapları: *Voyıcır 2* (1990) (Ahmet Güntan'la birlikte); *Seriler Kitabı* (1991), *Kuzey Defterleri* (1992), *Buhurumeryem* (1994)./ Türk şiirinin lirizm birikimleriyle ilintisiz ve bunun yanısıra, imge ya da görüntü, v.b. düzeyinden çok kavramlar düzeyinde oluşturulan bir şiir. Beslendiği sezinlenen farklı kültür kaynakları ve biçimde arayışlarıyla ilginç.

NAMIK KEMAL (1840-1888)

Tekirdağ'da doğdu. Çocukluğunu büyükbabası Abdüllâtif Paşanın yanında Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde geçirdiğinden özel öğrenim görerek yetişti. Tercüme Kalemi'ne girdi. İlk yazıları Tasvir-i Efkâr gazetesinde yayınlandı. Şinasi'nin Paris'e gitmesi üzerine gazetenin yönetimini üzerine aldı. Yazılarında Yeni Osmanlılar Cemiyetinin amaçladığı Meşrutiyet ilkelerini işlediğinden cemiyet üyelerinin sürgüne gönderilmeleri üzerine Ziya Paşa ile birlikte Avrupa'ya kaçtı. Londra'da Hürriyet; İstanbul'a dönmelerine izin verilince İbret gazetelerini çıkardı. Gelibolu mutasarrıflığına atanarak bir süre İstanbul'dan uzaklaştırıldı. Azledilip İstanbul'a dönünce Vatan Yahut Silistre oyununun Gedikpaşa Tiyatrosunda oynanışında yarattığı coşku üzerine bu kez Kıbrıs'a sürüldü. 38 ay Adadaki Magosa zindanında kaldı. Birinci Meşrutiyetin ilân edilmesi üzerine İstanbul'a döndü. II. Abdülhamit'in baskı yönetimi döneminde de Midilli, Sakız, Rodos adalarına mutasarrıf olarak gönderildi. Sakız adasında öldü. Mezarı Bolayır'dadır./Namık Kemal'in şiirleri ilk kez Sadettin Nüzhet Ergun tarafından toplanarak 1933 yılında yayınlanmıştır: *Namık Kemal, Hayatı ve Şiirleri*. Roman, oyun, makale, eleştiri türlerinde de, her biri yenilikçi edebiyatımızın ilk örneklerini oluşturan çok sayıda yapıtı vardır./Şiirleri dil ve kuruluş yönlerinden eski şiir beğenisinden kurtulmuş olmamakla birlikte, "merdâne edaları", üslûpları, "hürriyet aşkı"nı aşılama güçleriy-

le yeni sayıldı. (A.Gölpınarlı-A.H. Tanpınar, bkz. Ş.Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*). "Tanzimat Devrinin en gür sesli şairi, en önemli dâva ve sanat adamı oldu...hep toplum için sanat ilkesine bağlı kaldı "(bkz. B.Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*). Şiirlerindeki yiğitçe ses ve vurgularla, özgürlük inancındaki içtenlik ve tutkuyla, çağdaş şiirimizde toplumcu yönelişin çıkış noktasında yer alan, etkileri günümüze kadar uzanan bir şairdir.

NAYIR, YAŞAR NABİ (1908-1981)

Üsküp'te doğdu. Galatasaray Lisesini bitirdikten sonra memurluk ve gazetecilik yaptı. Yedi Meşale hareketi içinde yer aldı. 1933 yılında çıkarmaya başladığı Varlık dergisini ve yayınlarını ölümüne kadar yönetti. Yayın hayatına yaptığı hizmet nedeniyle kendisine Kültür Bakanlığı Büyük Ödülü (1979) verildi. / Şiir kitapları: *Kahramanlar* (1929), *Onar Mısra* (1932). Romanları, manzum oyunları, kitap olarak yayınlanmış inceleme, deneme ve çok sayıda çevirileri vardır.

NÂZIM HİKMET (1901-1963)

Selânik'te doğdu. İlk öğrenimini Göztepe Taşmektep, Galatasaray Lisesi ilk bölümü ve Nişantaşı Nümune Mektebinde tamamladı. Beş yıl okuduğu Bahriye Mektebi'nden sağlık nedeniyle ayrılmak zorunda kaldı. Milli Mücadeleye katılma amacıyla Anadolu'ya geçti. Bolu Lisesinde kısa süre öğretmenlik yaptı. Bir süre Batum'da kaldıktan sonra Rusya'ya giderek Moskova Doğu Üniversitesi'nde (Kutv) ekonomi ve toplumbilim okudu. Yurda dönüşünde bir süre Hopa cezaevinde tutuklu kaldı. İstanbul'a yerleşerek çeşitli gazete ve dergilerde, film stüdyolarında çalıştı. İlk oyunlarını, şiir kitaplarını yayımladı. Bir süre tutukluluktan sonra Cumhuriyetin 10. yıldönümünde serbest bırakıldı. Çeşitli gazetelerde (Orhan Selim takma adıyla) başyazarlık yaptı. 29 Mart 1938'de Harp Okulu Komutanlığı Askeri Mahkemesi kara-

rıyla Askeri Ceza Kanununun 94. maddesi gereğince 15 yıl, Donanma Komutanlığı Askeri Mahkemesinin 29 Ağustos 1938 günlü kararıyla 20 yıl hapse mahkûm edildi.Cezası 28 yıl 4 aya indirildi. 1950'de çıkarılan afyasası kapsamına alınması için adına dergi çıkarıldı. Başka ülkelerde de gösteriler düzenlendi. Bunun üzerine geri kalan cezası affedilerek tahliye edildi. Bir süre sonra Türkiye'den ayrılmak zorunluluğunu duydu. Sofya, Varşova ve Moskova'da yaşadı. Moskova'da öldü./Şiir Kitapları: *835 Satır* (1929), *Jokond ile Si-Ya-U* (1929), *Varan 3* (1930), *1+1=1* (Nail V. ile birlikte, 1930), *Sesini Kaybeden Şehir* (1931), *Benerci Kendini Niçin Öldürdü* (1932), *Gece Gelen Telgraf* (1932), *Taranta Babuya Mektuplar* (1935), *Simavna Kadısı Oğlu Şeyh Bedreddin Destanı* (1936), *Kurtuluş Savaşı Destanı* (Yön dergisi yayınları, 1965), *Memleketimden İnsan Manzaraları* (baskıya haz. Memet Fuat, 5 cilt, 1966-67), *Saat 21-22 Şiirleri* (bas. haz. M. Fuat, 1965), *Rubailer* (bas. haz. M. Fuat, 1966), *Dört Hapishaneden* (bas. haz. M.Fuat, 1966), *Yeni Şiirler* (bas. haz. Dost Yayınevi, 1966), *Son Şiirleri* (bas, haz. Habora Kitapevi, 1970), *Tüm Eserleri* (bas. haz. Asım Bezirci, 1980'de sekiz kitap.) Bunlardan başka Ekber Babayev tarafından derlenen tüm yapıtları Türkçe olarak Sofya'da sekiz ciltte yayınlanmıştır. (Son bir kaç yılda Memet Fuat'ın denetiminde Adam Yayınevi'nce tüm yapıtları yeniden yayınlandı.) Yayınlanmış oyunları, romanları, mektupları da vardır./Yüzyılımızın ilk çeyreğinde heceyle yazan genç şairler içinde seçkin bir yetenek olarak beliren Nâzım Hikmet, daha sonra, Türk şiirindeki ilk 'özgür koşuk' örnekleriyle, gerek biçim gerekse konu alanında çağdaş şiirimizdeki en büyük ve modern çığırın öncüsü oldu. Daha heceyle yazdığı ilk gençlik ürünü şiirlerindeki (örneğin, "Kırk Haramilerin Esiri", "Ağa Camii", "Sarı Zeybek") yurtseverce duyarlık ve dönemin hece şiirinden ayrılan yiğitçe ses tonu, ritm ve vurgular; 'özgür koşuk' ürünü şiirlerinde toplumcu bir içerikle de yoğunluk kazanarak, asıl yönünü buldu. Nâzım Hikmet'in hece ölçüsünden 'özgür koşuk'a yönelişinde Mayakovski şiirinin etkileri ve Türk şiirinin daha önceki dönemlerine ilişkin (T.Fikret, M.E. Yurdakul, M.Âkif, v.b.) öz ve biçim arayışları ve deneyimleri etken olmuştur. (Bkz. "Nâzım Hikme-

t'in İlk Şiirlerinde Biçim Özellikleri ve Özgür Koşuka Geçiş", A. Behramoğlu, *Nâzım'a Bir Güz Çelengi*, Boyut Yayınevi, 1990). / İlk şiir-romanlarında lirik ve epik ögeleri büyük bir başarıyla bir arada yoğurabilen Nâzım Hikmet, *Şeyh Bedreddin Destanı'yla* divan şiiri, halk şiiri ve modern şiir ögelerini kaynaştırarak ulusal şiirimizin başyapıtlarından birini yaratmayı başarmıştır. *Memleketimden İnsan Manzaraları* ise, biçim ve konu zenginlikleriyle, çağdaş dünya şiirinin en büyük yapıtları arasında yerini almıştır. 1950'den sonraki şiirlerinde halk şiiri ve türkü biçimlerine ilgisinin yanısıra, bu şiirlerde (özellikle 1940 yılları ürünü şiirlerinde de gördüğümüz) lirizm ögelerinin yoğunlaştığı, şiirinin felsefi, insancıl, evrensel bir derinlikle çok daha geniş tema ve biçim zenginlikleri kazandığı gözlemleniyor. İçerik açısından baktığımız zaman, Nâzım Hikmet'in, şairliğinin bütün dönemlerinde, toplumsal olayları anında yansıtan bir şair olduğunu görüyoruz. Onun yapıtı, şairin yaşadığı süre içinde, yüzyılımızın tarihi gibidir. Türkiye Kurtuluş Savaşı, Sovyet Devrimi, İkinci Dünya Savaşı, bütün bu süre içinde Türkiye'de ve dünyada işçi sınıfının ve tüm ilerici insanlığın eylemleri, bu tarihin bölümleridir. Ülkesinde ve tüm dünyada yaşanan toplumsal olaylar karşısında böylesine duyarlı ve ürün verme açısından böylesine verimli başka bir şair bulabilmek belki de olanaksızdır. Bunun yanısıra, anlattığı olayların soğukkanlı bir tanığı, izleyicisi değildir. İnançları, tutkuları, umutları, umutsuzlukları, sevgileri, nefretleri, sevinçleri ve acılarıyla bir insan olarak o, anlattığı olayların içindedir. İster, Şeyh Bedreddin Destanı'nda olduğu gibi tarihten, ister gününde yaşanan bir toplumsal olaydan, ister geleceğe ilişkin bir düşünden söz etsin, yapıtlarının tümünde, şairin çarpan yüreğini duyarız. Bu anlamda, Nâzım Hikmet'in şiiri, şairin bireysel olarak da yaşamının tarihidir... Tüm çelişkileri, karmaşıklığı, olanca içtenliği, açıklığı ve tüm evreleriyle... Bu yönüyle de Nâzım Hikmet'in şiirinin çağımız dünya şiirinde benzersiz zenginlikte ve yoğunlukta bir örnek olduğunu söyleyebiliriz. Biçim açısından bakıldığında, onun yeni özlere sürekli olarak yeni biçimler arayan ve bulan bir şair olduğunu görüyoruz. Kişiliğinin belirdiği ilk şiirlerinden yaşamının son anına kadar, kalıplaşmamış,

yenilikçi bir şair olarak kalmıştır. Eşsiz zenginlikte şiiri ve insanoğlunun mutluluğuna adanmış dramatik ve benzersiz yaşamıyla Nâzım Hikmet, çağdaş Türk şiirinin en büyük şairi, büyük yaratıcı kaynağı, çağdaş dünya şiirinin de çağımıza kişiliklerinin damgasını vurmuş ölümsüz yaratıcılarından biridir.

NECATİGİL, BEHÇET (1916-1979)

İstanbul'da doğdu. Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Liselerde ve İstanbul Eğitim Enstitüsü'nde edebiyat öğretmenliği yaptı./ Şiir kitapları: *Kapalı Çarşı* (1945), *Çevre* (1951), *Evler* (1953), *Eski Toprak* (1956, Yeditepe Şiir Armağanı 1957), *Arada* (1958), *Dar Çağ* (1960), *Yaz Dönemi* (1963, Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü, 1964), *Divançe* (1965), *İki Başına Yürümek* (1968), *En/Cam* (1970), *Zebra* (1973), *Kareler, Aklar* (1975), *Sevgilerde* (Kitaplarından seçmeler, 1976), *Beyler* (1978), *Söyleriz* (1980). Necatigil'in yayınlanmış çok sayıda çevirileri ve radyo oyunları vardır. Ölümünden sonra ailesi tarafından konulan Necatigil Şiir Ödülü 1980 yılından beri verilmektedir./Kapalı *Çarşı'daki* şiirlerinde Dağlarca ve Cahit Sıtkı'yla, yer yer Orhan Veli'yle ortak söyleyiş ve duyarlık özellikleri görülüyor, ancak kendi kırık sesi de duyuluyor... Kırık, kopuk bir söyleyişi var. Zihinsel atlamalar, şaşırtıcı uyaklar, halkın konuşma dilinden ve deyimlerden özümsenmiş söyleyişler, büyük kentin küçük insanının dünyası, bu insanın dünyasından özgün ve etkileyici görünümler (bkz. ''Boş'', v.b.) bu şiirlerin biçime ve temalara ilişkin başlıca özellikleri ve özgünlükleridir... (Küçük insanı görüntülemede Külebi'yle benzeşen öz ve biçim özellikleri gözlemleniyor). Necatigil'in şiirlerine, genel olarak baktığımızda, bunları sağlam örgülü, kendini güç ele veren şiirler diye tanımlayabiliriz. Daha yakından bakıldığında, şiirsel örgünün arkasındaki mantıksal yapı görülebiliyor. Necatigil, bir öyküyü, yada bir düşünceyi, izlenimci yönteme özgü bir tutumla şiire dönüştürüyor. Sanki her dizeden bazı sözcükleri atarak şiir yazıyor... Dilde Dağlarca'yla bağlantısı alttan alta akıyor. *Arada'da* M.Cevdet'le,

Dar Çağ'da Cansever'le ortak tema ve söyleyişler gözlemleniyor... 1950 sonları ve 60 yılların başlarında İkinci Yeni içinde sayılabilecek şiirleri var. Yaz Dönemi'nde şiirinin güç anlaşılırlığı artıyor ve Cansever'le yakınlığı çoğalıyor... *Divançe'de* (M.Eloğlu'nda bir başka türünü gördüğümüz) bilmececilik başlıyor. Geleneksel kalıplardan da yararlanılan, bilinçli olarak yapılmış düşüncc kopukluklarıyla oluşan bir tür izlenimci şiir bu. En / Cam ise, neredeyse bilinçli sayıklamalar diye nitelenebilir... Anlamı çoğaltmaya yönelik bir dilci tutum anlamayı güçleştiriyor. Necatigil şiirimizin önemli, özgün bir ustası. Kırık, soyutlamacı söyleyişle, kendinden sonraki kuşaklardan Gülten Akın'ı önemli ölçüde etkilemiş. Yeni kuşaklardan M.Demirtaş, S.Berfe, E.Canberk, İ.Uyaroğlu, A.Budak, A.Gülsoy, v.b. üzerindeki belirgin etkileriyle, günümüz şiirinde bir Necatigil Okulu'ndan söz edilebilir.

NEFES, ABDULLAH (Doğ. 1941)

Ilgaz'da doğdu. Lise öğrenimini Çankırı ve Kastamonu'da tamamladıktan sonra Ankara DTCF Klasik Filoloji Bölümü ve Ankara Hukuk Fakültesi'nde öğrenimini sürdürdü. 12 Mart darbesi sonrasında uzun süre cezaevinde kaldı. Edebiyata *Sürgün* (1979) adlı öyküler toplamıyla girdi. Şiirleri özellikle 60'lı ve 70'li yıllarda dergilerde yayınlandı./ Şiir kitabı: *Nedir ki Ömür* (1998)./ Yumuşak, insancıl bir ses tonuyla; çocukluk ve doğa izlenimleriyle, varoluşa ilişkin sorularla örülü özgün ve ilginç bir şiir dünyası. Belki de öykücülüğünden gelen bir özellikle, kendinden önceki kuşaklardan en çok Turgut Uyar'la akrabalığı olan bir şair.

NESİN, AZİZ (1915 - 1995)

Türk gülmecesinin büyük yazarı Aziz Nesin bu alandaki ve oyun türündeki sayısız yapıtına, yaratıcılığının ve yaşamının son yıllarında *Sondan Başa* (1984), *Seviye On Ölüme Beş Kala* (1986), *Ken-*

dini Yakalamak (1988), *Hoşça Kalın* (1990), *Sivas Acısı* (1995) adlı şiir kitaplarını ekledi. Bu şiirlerde duygusallık ve humor ögelerinin birlikteliği, halk şiiri ve tekerleme ögelerinin kullanılışındaki rahatlık ve ustalık göze çarpıyor.

ODABAŞI, YILMAZ (Doğ. 1961)

Diyarbakır'da doğdu, şiirlerini 80'li yıllarda yayınlamaya başladı. Şiir ve öyküleriyle ödüller kazandı. Şiir kitapları: *Siste Kalabalıklar* (1985), *Yurtsuz Şiirler* (1987), *Talan İklimi* (1987), *Aynı Göğün Ezgisi* (1988), *Feride* (1990), *Her Ömür Kendi Gençliğinden Vurulur* (1992), *Günlerin Çarmıhında* (1994), *Cehennem Bileti* (1995). Bir şiir antolojisi yayınladı: Son Çeyrek Yüzyıl Şiir Antolojisi (2000). / Toplumsal temaları bireysel yaşam ögeleri ve somut görüntülerle birleştirmeyi başarıyor. Benzetmelerin, tamlamaların, simgelerin kimi kez fazlaca yer tuttuğu bir şiir. Yine de içten ve kişisel.

OĞUZCAN, ÜMİT YAŞAR (1926-1984)

Tarsus'ta doğdu. Eskişehir Ticaret Lisesini bitirdikten sonra uzun yıllar İş Bankası'nda çalıştı. Yayıncılık ve gazetecilik yaptı. İstanbul'da kendi adını taşıyan Sanat Galerisini yönetti. İstanbul'da öldü. / Şiir kitapları: *İnsanoğlu* (1947), *Deniz Musikisi* (1949), *Dillere Destan* (1954), *Dolmuş* (1955), *Aşkımızın Son Çarşambası* (1955), *Bir Daha Ölmek* (1956), *Kör Ayna* (1957), *İki Kişiye Bir Dünya* (1957), *Karanlığın Gözleri* (1960), *Akıllı Maymunlar* (1960), *Seninle Ölmek İstiyorum* (1960), *Üstüme Varma İstanbul* (1961), *Sahibini Arayan Mektuplar* (1961) *Yeni Dünya Rekoru* (1961), *Sevenler Ölmez* (1962), *Çigan Gözler* (1962), *Ötesi Yok* (1963), *Hüzün Şarkıları* (1964), *Bir Gün Anlarsın* (1965), *Sadrazamın Sol Kulağı* (1965), *Mihribana Mektuplar-Mihribana Şiirler* (1965), *Taşlar ve Başlar* (1966), *Biraz Kül Biraz Duman* (1966), *Seni Sevmek* (1966), *İnşallahla Maşallah* (1966), *Avrupa Görmüş Adam* (1967), *Toprak Ola-*

na Kadar (1968), *Göbek Dâvası* (1968), *Ben Seni Sevdim mi* (1968), *Halktan Yana* (1969), *Aşk Mıydı O* (1969), *Önce Sen Sonra Sen* (1971), *Rubailer* (1972), *Yalan Bitti* (1975), *En Eski Yalnızlığımdır Aşk Benim* (1978), *Acılar Denizi* (1977, Şiirlerinden Seçmeler). *Dikiz aynası* (1982), ve *Şiirle Kırk Yıl* (1982). Bütün şiirleri, *Yüz Yıl Yanarım Yanmayı Öğrendimse* (1983) ve *İki Kişiye Bir Dünya* (1983) adlı iki kitapta toplandı./Genellikle Faruk Nafiz Çamlıbel duyarlığında ve aşk, ayrılık, özlem temaları ekseninde çoğalttığı şiirini, hayatın boşluğu, ölüm ve acı gibi derinliklere, öz ve biçim yoğunlaştırmalarına yöneltti. (bkz. B.Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*). / Şiirinin kolay ve akıcı örgüsüyle, herhangi bir temayı kolayca benimseyip şiirleştirebilen şair kimliğiyle, geniş yaygınlık kazandı.

OKTAY, AHMET (Doğ. 1933)

Ankara'da doğdu. Lise öğrenimini tamamladıktan sonra memurluk, gazetecilik yaptı. TRT Haber Merkezin'de çalıştı, buradaki görevinden emekli oldu. / Milliyet gazetesinde uzun yıllar köşe yazıları yayınlandı./ Şiir kitapları: *Gölgeleri Kullanmak* (1963), *Her Yüz Bir Öykü Yazar* (1964, Yeditepe Şiir Armağanı, 1965), *Dr. Kaligari'nin Dönüşü* (1966), *Sürgün* (1979), *Sürdürülen Bir Şarkının Tarihi* (1981), *Kara Bir Zamana Alınlık* (1983), *Yol Üstündeki Semender* (1987), *Ağıtlar ve Övgüler* (1991), *Bütün Şiirleri* (1991), *Gözüm Seyirdi Vakitten* (1996), *Söz Acıda Sınandı* (1996), *Az Kaldı Kışa* (1996). Edebiyat kuramı üstüne yazılarını da 1986'da *Toplumcu Gerçekçiliğin Kaynakları* adlı bir kitapta topladı./ Şiirleri 1950'li yıllarda yayınlanmaya başlayan Ahmet Oktay'ın ilk kitabında, Ahmed Arif'in ses tonu ve Attilâ İlhan'ın dize yapısından etkilerin yanısıra, şairin mecazlarla örülü kendi özgün sesi de duyumsanıyor. Bu kitabındaki şiirlerinden sonra, İkinci Yeni şiir anlayışının özellikle de Edip Cansever'e yakın bir çizgisinde, anlatıya dönük, simgeci, izlenimci bir şiiri benimseyen Ahmet Oktay'ın *Sürdürülen Bir Şarkının Tarihi'nde,* inceliklerle örülmüş, zenginleşmiş bir şiir diliyle, kırk toplumcularının ve kendi ilk şiirleri-

nin temalarına döndüğünü, yerli ve memleketçi bir şiirin özgün ve başarılı örneklerini verdiğini görüyoruz.

OKTAY RİFAT (1914-1988)

Trabzon'da doğdu. Şair Samih Rifat'ın oğludur. Yüksek Öğrenimini Paris Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde tamamladıktan sonra bir süre memurluk ve uzun süre avukatlık yaptı. Devlet Demir Yolları işletme avukatlığından emekliye ayrıldı. / Şiir kitapları: *Garip* (Orhan Veli ve Melih Cevdet'le birlikte, 1941), *Yaşayıp Ölmek, Aşk ve Avarelik Üstüne Şiirler* (1945), *Güzelleme* (1945), *Aşağı Yukarı* (1942), *Karga ile Tilki* (1954, Yeditepe Şiir Armağanı, 1955), *Perçemli Sokak* (1956), *Âşık Merdiveni* (1958), *Elleri Var Özgürlüğün* (1966), *Şiirler* (1969, TDK Şiir Armağanı, 1970), *Yeni Şiirler* (1973) *Çobanıl Şiirler* (1976), *Bir Cigara İçimi* (1979, Sedat Simavi Edebiyat Ödülü, 1980), *Elifli* (1980), *Denize Doğru Konuşma* (1982), *Dilsiz ve Çıplak* (1984), *Koca Bir Yaz* (1987). Romanları, oyunları ve çevirileri de vardır./Yaşayıp *Ölmek, Aşk ve Avarelik Üstüne Şiirler'de,* Fransız romantik şiirinden etkilenmelerle Garip çizgisinin sürdüğünü görüyoruz. Halk şiiri deyişlerinden etkilenmeler ve 40'lı yıllar toplumcu şiirinin bazı tema ve söyleyiş özellikleri de gözlemleniyor bu kitaptaki şiirlerde. Fakat asıl başarılı şiirlerin, Tanpınar-Dranas etkileri taşıyan romantik şiirleri olduğu söylenebilir. *Aşağı Yukarı* ve *Karga ile Tilki'de,* çıkış noktası yine ''Garip'' hareketinde bulunan bir özellik geliştirilerek, toplumsal yergi türünün, kimi yerde türkü ve şarkı kırmalı, özentili, kimi yerde özgün, başarılı örneklerine ulaşılıyor. Bu kitaplardaki uzun şiirlerde, *İnsan Manzaraları'nın* etkileri gözlemleniyor. Tekerlemelerden, konuşma dili deyişlerinden esinlenerek yazılmış ilginç şiirler var. Şairin ilk kitabında da göze çarpan soyutlamacı eğilim (bkz. ''Karga''), *Karga İle Tilki'deki* bazı şiirlerde (''Telefon'', v.b.) yalın, içerikli, özgün bir yapıya ulaşıyor. Bu ve başka bazı şiirleri benzerlerini daha sonra C.Süreya'da göreceğimiz, lirik şiirimizde yeni bir aşamanın örnekleri saymak gerekir. Oktay Rifat'ın, *Karga İle Tilki'deki* bazı şiirlerle ulaştığı

aşamanın, *Perçemli Sokak'taki* yapay, zorlama gerçeküstücülükle, gerisine düştüğünü görüyoruz. Bu kitaptaki bazı şiirlerde, ''Garip'' döneminin dilini ve lirik parçaları yine buluyoruz. Oktay Rifat'ın İkinci Yeni şiirinde bir öncülüğü söz konusu ise, bunun örneklerini *Perçemli Sokak'taki* kurmaca şiirlerde değil, *Karga İle Tilki'deki* yukarda sözü edilen bazı şiirlerde görmek belki daha doğru olacaktır. *Âşık Merdiveni* İkinci Yeni sularında zayıf bir kitap diye nitelenebilir. Tümü, değişik ve az kullanılan hece ölçüleriyle yazılmış, buna karşılık uyağın hemen hemen hiç kullanılmadığı *Şiirler'de,* evreni ve maddeyi kavrama çabası ve felsefi eğilimle, O.Rifat'ın bu kez başka bir şiir bölgesinde yeniden Melih Cevdet Anday'la (Kolları *Bağlı Odyseus)* buluştuğunu görüyoruz... *Yeni Şiirler'deki* klasik söyleyiş sağlamlığı, yine büyük ölçüde, bu gizli ölçülerden (koşuk) geliyor. Bu kitaptaki şiirlerinde klasik Doğu ve Batı şiiri biçimlerinden yararlandığı gözlemleniyor, ve gerilerde, kırılmış Tanpınar sesleri duyumsanıyor. Kimi zaman ince bir sezgi ya da gözlemin (fakat mantıkla kavranılabilir bir şeyin) ince, damıtılmış şiirleridir bunlar. Bu bakımdan da Ritsos'u, Yunan şiirini anımsatıyorlar biraz... İzlenimciliğin ağır bastığı, Tanpınar'ın yanısıra Hâşim ve Yahya Kemal seslerinin duyumsandığı *Yeni Şiirler,* bütün bunların yanısıra, duru ve yalın söyleyişleriyle, kaynağını, O.Veli şiirinin, şairin kendisinin de yer aldığı çıkış noktasında, o dilsel yalınlıkta bulmaktadır. Küçük gözlem ve izlenimlerle kırsal yaşam temalarının işlendiği *Çobanıl Şiirler'de* O.Rifat'ın çoğu şiirlerindeki gizli ve derin lirizm yine var. *Elif'de* de yine köy ve köylü konuları işlenmekte. Daha sonra dergilerde, gerçeküstücü, izlenimci diye tanımlanabilecek bir yöntemle, kendi şiir dilinin doruğuna ulaşmış bir şair olarak yazdığı, oldukça kapalı ve güç anlaşılır, fakat mistik olmayan, somut, maddi dünyaya ilişkin şiirleri yayımlandı.

ONAN, NECMETTİN HALİL (1902-1968)

Çatalca'da doğdu. Darülfünun Edebiyat Fakültesi Türk Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Edebiyat öğretmenliği, Eğitim Bakanlı-

ğı Müfettişliği, Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğü yaptı. Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde profesör olarak Türk Edebiyatı dersleri verdi. / Şiir kitapları: *Çakıl Taşları* (1927), *Bir Yudum Daha* (1931). *İzahlı Divan Şiiri Antolojisi* (1940) adlı bir yapıtı ve edebiyat üzerine, yayınlanmış incelemeleri de vardır ./"Ahmet Kutsi, Kemalettin Kamu, Ömer Bedrettin gibi genellikle halk şiiri geleneği çizgisinde, onlardan daha az başarılı bir şair olarak kabul edildi. (Ş.Kurdakul *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü.)*

ONARAN, MUSTAFA ŞERİF (Doğ. 1927)

İzmir'de doğdu. Tıp Fakültesini bitirdi. Cerrah olarak çalışmaktayken edebiyatla da yakından ilgilendi. Türk Dil Kurumu Yayın ve Tanıtma Kolu'nda, Edebiyatçılar Derneği'nde başkanlık yaptı. / Şiir kitabı: *Unutulmuş Şiirler* (1986)./ Şiirleri 1940'lı ve 50'li yıllarda dönemin ''Fikirler'', ''Varlık'', 'Yücel'', ''Türk Dili'' vb. dergilerinde yayınlanan Onaran'ın tematik dünyasını yalnızlık, ülke sevgisi, aşk ve serüven duygusu gibi dönemin ortak tematik ögeleri oluşturuyor. İşlek bir konuşma diliyle, deyimler ve ünlemlerle örülü içtenlikli bir şiir dünyası.

ONUR, RÜŞTÜ (1920-1942)

Devrek'de doğdu. Kastamonu lisesindeki öğrenimini yarıda bırakarak Zonguldak Ereğli kömür işletmesinde çalışmaya başladı. Verem hastalığından öldü. / Ölümünden sonra hakkında yazılan yazılarla birlikte şiirlerinin derlendiği bir kitabı var: *Rüştü Onur,* (Derleyen Salâh Birsel, 1956)./Adı Muzaffer Tayyip Uslu'yla birlikte anılmasına ve acılı yazgılarının benzerliğine karşın, O.Veli'lere ve 40 toplumcularına yakın bir konumdaki M.Tayyip'ten farklı bir şiir alanının şairi. Daha çok Hâşim, Dağlarca, Tanpınar çıkışlı... Dranas'la, Tarancı'yla ortak özellikleri var. Yer yer fazlaca içe dönük, ve mistik ögeler... Öykünmeci, biçimci özellikleri de yer yer ağır basıyor. Ölümünden kısa bir süre önce yazdığı şiirlerde O.Veli şiirine yaklaştığı gözlemleniyor.

ORHON, ORHAN SEYFİ (1890-1972)

İstanbul'da doğdu. İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra uzun yıllar İstanbul liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Gazetelerde fikra yazarı olarak çalıştı ve milletvekili seçilerek iki kez parlamentoya girdi. / Şiir kitapları: *Fırtına ve Kar* (1919), *Peri Kızı ile Çoban Hikâyesi* (1919), *Gönülden Sesler* (1922), *O Beyaz Bir Kuştu* (1941), *Kervan* (1964), *İşte Sevdiğim Dünya* (1965), *Şiirler* (bütün şiir kitaplarının ortak baskısı, 1970). Roman, öykü, fıkra türlerinde de yayımlanmış yapıtları vardır. / Hece şiirinin önemli adlarından Orhon, bu şiirde, halk şiirimizin etkilerine açılışın ilginç örneklerinden biri. Ölüm ve karamsarlık temalarıyla, Necip Fazıl'la ortak özellikleri var. Bu özellikleriyle, sonraki kuşaklardan Cahit Sıtkı'yı etkilemiş şairlerden olduğu söylenebilir.

OZANSOY, FAİK ALİ (1876-1950)

Diyarbakır'da doğdu. Yüksek öğrenimini Mülkiye Mektebi'nde tamamladıktan sonra kaymakam vekilliği, kaymakamlık, mutasarrıflık, valilik ve Dahiliye Vekâleti müsteşarlığı görevlerinde bulundu. Mülkiye Mektebinde Fransızca, Saint Benoit Lisesinde Türkçe öğretmenliği yaptı./Şiir kitapları: *Fâni Teselliler* (1908), *Temâsil* (1913), *Elhân-ı Vatan* (1915), Bunlardan başka bir Mithat Paşa manzum biyografisi ile, yayınlanmış manzum oyunları vardır./"Faik Âli, nazmının bütün özellikleri ile eksiksiz bir Servet-i Fünun şairidir. 1908'e kadar, şiirlerinde tam bir ferdçilik göze çarpar. Ferdi dokudaki şiirlerinin konuları 'aşk ve tabiat'-tır... Hayâl kabiliyeti bakımındanda, Servet-i Fünun şairleri arasında Cenap'tan hemen sonra geldiğini kayd etmek icab eder. (bkz. K.Akyüz, *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi)*.

OZANSOY, HALİT FAHRİ (1891-1971)

İstanbul'da doğdu. Bakırköy Rüştiyesi ve Galatasaray Sultanisini bitirdikten sonra uzun yıllar çeşitli illerde ve İstanbul'da lise öğretmenliği yaptı. Ölümüne kadar Tercüman gazetesinde tiyatro eleştirileri, edebiyat yazıları yayımladı. / Şiir kitapları: *Rüya* (1912), *Cenk Duyguları* (1917), *Efsaneler* (1919), *Bulutlara Yakın* (1920), *Gülistanlar ve Harabeler* (1922), *Paravan* (1929), *Balkonda Saatler* (1931), *Sulara Dalan Gözler* (1936), *Hep Onun İçin* (1962), *Sonsuz Gecelerin Ötesinde* (1964). Yayınlanmış romanları ve manzum oyunları da vardır. / Fransız şiirinden etkiler ve izlenimci ögeler taşıyan şiirleriyle hece şiirimiz içinde kendine özgü bir yeri olduğu, bu özellikleriyle de Tanpınar ve daha sonra Tarancı'yla yakınlığı olan bir şiir çizgisinde bulunduğu söylenebilir.

ÖKTEM, ALTAY (Doğ. 1964)

İstanbul'da doğdu. Kuleli Askeri Lisesi'nden sonra Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdi. İstanbul'da yaşıyor./ Şiir kitapları: *Eski Bir Çocuk* (1992), *Su Kuşu* (1992), *Beni Yanlış Öptüler Aslında* (1993), *Çamur Şiir* (1995), *Her şey: Oda, Kırbaç, Ayna* (1998)./ Sırasıyla, Ali Rıza Ertan, Akademi Kitapevi, Yaşar Nabi Nayır, Orhon Murat Arıburnu ve Cemal Süreya adına konulmuş şiir ödüllerinin sahibidir... Dilde değiştirmeci, yenilikçi bir tutumla, keskin bir toplumsal eleştiriye yönelik ironinin ağır bastığı şiirler... Orhon Murat'tan, Salah Birsel'den, Metin Eloğlu ve Can Yücel'den sürüp gelen bir çizginin, kuşakdışı sayılabilecek Oğuzhan Akay'la birlikte, günümüz şiirinde başarılı temsilcisi...

ÖZCAN, HALİL İBRAHİM (Doğ. 1957)

Kayseri'de doğdu. Bir süre öğretmenlik yaptı. 12 Eylül sonrasında uzun süre cezaevinde kaldı. İstanbul'da yaşıyor./ Şiir kitabı:

Kırık Zar (1997, Orhon Murat Arıburnu Şiir Ödülü)./ Oldukça uzak çağrışımlar ve simgelerle örülmüş, oldukça kapalı bir şiir. Kimi kez neredeyse bilmecemsi deyişler... Yine de özgün bir dil ve şiir dünyası kendini ele veriyor...

ÖZDEMİR ASAF (1923-1981)

Ankara'da doğdu. Galatasaray ve Kabataş Liselerinde, İstanbul Üniversitesi Hukuk ve İktisat Fakültelerinde öğrenim gördü. Bir süre sigorta şirketlerinde çalıştı, daha sonra bir basımevi kurdu. İstanbul'da öldü./Şiir kitapları: *Dünya Kaçtı Gözüme* (1955), *Sen Sen Sen* (1956), *Bir Kapı Önünde* (1957), *Yuvarlağın Köşeleri* (özdeyişler, 1961), *Yumuşaklıklar Değil* (1962), *Nasılsın* (1970), *Çiçekleri Yemeyin* (1975), *Yalnızlık Paylaşılmaz* (1978), *Benden Sonra Mutluluk* (1983), *Dün Yağmur Yağacak* (1987)./"Yoğun düşün ve duyarlıkları, çarpıcı sözcükler seçtiğini sezdirmeden küçük dizeler halinde işlediği kısa şiirlerde verdi. Daha sonra, kimi bir kitaptan, kimi yaşamdan kopardığı izlenimlerden esinlenerek bilgece dörtlükler yazdı, kendisiyle birlikte çağıyla ve toplumuyla hesaplaşmalarda buruk öfkesini içinde saklayan yeni taşlama biçimleri getirdi." (Ş.Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*). / Ö.Asaf'ın şiirlerinin hem öz hem söyleyiş bakımlarından A.H. Çelebi'nin şiirleriyle yakınlığı var. İlk kitabındaki şiirlerde de düşünceye ve sözcük oyunlarına eğilimi görülüyor. Dağlarca, O.Veli, Necatigil etkileri gözlemleniyor. İkinci kitabında (ilk kitabında da bazı şiirlerde duyumsanan) lirizm öne geçiyor. Fakat, gerek temaları, gerek sözcük dağarcığı ile fazlaca daralan bir şiir dünyası... Üçüncü kitabında bilgelik, özlülük, duygululuk ve ironinin üstün bir sentezi var.

ÖZEL, İSMET (Doğ. 1944)

Kayseri'de doğdu. Bir süre Siyasal Bilgiler Fakültesinde öğrenim gördükten sonra, Ankara D.T.C.F Fransız Filolojisini bitirdi. İstan-

bul Devlet Konservatuarı'nda Fransızca öğretmenidir. A.Behramoğlu'yla birlikte Halkın Dostları dergisini kurdu ve yönetti./ Şiir kitapları: *Geceleyin Bir Koşu* (1966), *Evet İsyan* (1969), *Cinayetler Kitabı* (1975), *Celladıma Gülümserken* (1984), *Erbain* (4 kitabı bir arada, 1987), *Bir Yusuf Masalı* (2000). / İ.Özel'in Şiir Okuma Kılavuzu (1980) adlı incelemesi de kendi türünde ilginç ve önemli bir yapıttır./İkinci Yeni şairlerinin (özellikle Ü.Tamer, E. Cansever, T.Uyar, E.Ayhan) genel etki alanındaki ilk şiirlerinde özgün duyarlığı, gözüpek ve yeni bir imge dünyasıyla göze çarpan İ.Özel, *Evet İsyan'da* topladığı şiirleriyle 60 sonrası toplumcu şiirimizin en ilginç ve seçkin adı olarak belirdi. Atılgan ses tonu, taşkın duyarlığı, şiirlerindeki coşkulu ritmler ve vurgular, çarpıcı ve yeni benzetmelerle bu şiirler, yeni kuşakları büyük ölçüde etkiledi. 1970'li yıllarda İ.Özel, toplumcu dünya görüşünden uzaklaşarak mistik bir dünya görüşüne yöneldi. Yeni içeriği, toplumcu şiirde ulaşmış olduğu biçimsel ustalık öğeleriyle, benzer ritm, vurgu ve tonlamalarla, aynı gözüpek ve özgün benzetmelerle yansıtmayı denedi. *Cinayetler Kitabı'ndaki* bazı şiirlerinde bunda başarıya da ulaştı.

ÖZER, ADNAN (Doğ. 1957)

Tekirdağ'ın Gazioğlu köyünde doğdu. Liseyi Batman'da bitirdi. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi şiir yarışmasında birincilik ödülü kazandı. /Şiir kitapları: *Ateşli Kaval* (1981) *Çıngırağın Ölümü* (1982), *Rüzgâr Durdurma Takvimi* (1984), *Zaman Haritası* (1991;1992 Cemal Süreya Şiir Ödülü), *Seçme Şiirler* (1994)./ Yeni kuşağın, pek alışılmadık şiir alanlarında dolaşan ilginç bir şairi. Antik kültüre, groteske eğilimiyle, içerik bakımından, kendi kuşağından H.Ferhat'la bir yakınlığı var. Halk söylencelerine, masallara, doğup büyüdüğü bölgenin türkülerine ilgisiyle yine kendi kuşağından Y.Miraç ve O.Telli'yle yakınlığı gözlemleniyor. Fakat Y.Miraç ve O.Telli'nin şiirlerinde ritmin ağır basmasına karşılık A.Özer'de anlatı daha önde. Trakya bölgesi halk söylenceleri, türkü ve tekerlemelerine modern şiir yöntemleriyle yak-

laşması, şiiri için bir olanak. Neruda, Paz, Pesoa gibi şairlerden dilimize çeviriler yapan Adnan Özer'in son dönem şiirlerindeki içerik ve sözlükçeyle, Doğu kültürüne, metafiziğe, İsmet Özel'inkini anımsatan benmerkezci bir başkaldırı söylemine yöneldiği gözlemleniyor.

ÖZER, AHMET (Doğ. 1946)

Trabzon'da doğdu. Trabzon Lisesi'ni, Fatih Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü bitirdi. Çeşitli öğretim kurumlarında Türk dili öğretmenliği yaptı./ Şiir kitapları: *Ayrı Beraberlikler* (1981), *Günle Dokunan* (1984), *Gecenin Kanayan Yerinde* (1987), *Söyle Yüzüm Tanığımsın* (1990), *Aşklar Yedeğinde Ömrümüzün* (1993, Yunus Nadi Şiir Ödülü), *Aşkın Taçyaprağı* (1998, Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü)./ 68 kuşağının yaşantılarından ögeler, 40'lı yılların şiirinden sesler, doğa sevgisini yansıtan metaforlarla örülmüş, toplumcu, aydınlık bir şiir.

ÖZER, KEMAL (Doğ. 1935)

İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde okudu. Uzun yıllar Cumhuriyet gazetesinde düzeltmen olarak çalıştı. "Şiir Sanatı" dergisini yayınladı. Uzun bir süre "Varlık Dergisi"ni yönetti./Şiir kitapları: *Gül Yordamı* (1959), *Ölü Bir Yaz* (1960), *Tutsak Kan* (1963), *Kavganın Yüreği* (1973), *Yaşadığımız Günlerin Şiirleri* (1974), *Sen de Katılmalısın Yaşamı Savunmaya* (1975, TDK Şiir Ödülü, 1976), *Geceye Karşı Söylenmiştir* (1978), *Kimlikleriniz Lütfen* (1981, Toprak Şiir Ödülü, 1982), *Araya Giren Görüntüler* (1983), *Çağdaş ve Boyun Eğmeyen* (1985), *Sınırlamıyor Beni Sevda* (1985, bütün şiirlerinden seçmeler), *İnsan Yüzünün Tarihinden Bir Cümle* (1990), *Bir Adı Gurbet* (1993), *Oğulları Öldürülen Analar* (1995), *Onların Sesleriyle* (1999). / Kendi kuşağından Ü.Tamer'le tema ve söyleyiş ortaklıkları bulunan ilk şiirlerindeki benzetme ve çağrışım özellikleri ile İkinci Yeni'nin ikinci kuşağı diye nitelenebilecek şairler ara-

sında yer alan K.Özer, bu şiirlerinde de ölçü ve uyağa verdiği önem, yapısal sağlamlık konusunda özeni ile dikkati çekmişti. Kişisel, öznel bir dünyanın oldukça dar sınırları içinde sayılabilecek ilk kitaplarından sonra, ilk kez *Yaşadığımız Günlerin Şiirleri* ile, şiirinin içeriğini denebilir ki temelinden değiştirerek, toplumcu bir dünya görüşünü yansıtan şairler arasında yer aldı. Brecht'in epik yönteminin derin etkilerini taşıyan bu yeni şiirler için, önceki dönemlerde kazandığı biçimsel ustalıklar, sağlam dize yapısı, hazır ve güçlü bir temel oluşturdu. İnançlı, içten, dürüst, araştırıcı bir bakışın yansımaları olan bu şiirlerden sonra, *Sen de Katılmalısın Yaşamı Savunmaya'da,* oldukça şematik ve didaktik şiirlerle karşılaşıyoruz. *Geceye Karşı Söylenmiştir'deki* şiirler ise, her gün yaşadığımız, gözlediğimiz, çoğu kez üzerinde durmadığımız, önemsemediğimiz olayların arkasındaki anlamları araştıran, ilginç tanıklıklardır. Bundan önceki kitaptaki şiirlere göre daha az slogancı ve didaktik oldukları söylenebilir bu şiirlerin. *Kimlikleriniz Lütfen'de,* K.Özer'in ilk kez alışılmış kıta biçimi dışında, özgür koşuk türünde ve daha uzun şiirlere yöneldiğini görüyoruz. *Araya Giren Görüntüler'de* slogancı ve didaktik ögelerden tümüyle arınmış, yalın bilgece, ince bir duyarlık ve gözlem ürünü, seçkin şiirler var. Özellikle son kitabıyla K.Özer, toplumcu şiirimizde (yaşamsal ayrıntılara yaklaşım ve yeni bir ahlâk anlayışını oluşturma bakımından) yeni bir aşamayı oluşturan şairler arasında özgün ve önemli bir konuma sahiptir.

ÖZGER, ARKADAŞ Z. (1948-1973)

Bursa'da doğdu. Yüksek öğrenimini Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksekokulu'nda tamamladı. TRT Ankara TV'nunda kurgucu olarak çalıştı. 12 Mart döneminde Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin polisçe basıldığı gün, başına yediği darbeler nedeniyle 5 Mayıs 1973'de beyin kanamasından öldü. Bazıları dergilerde yayınlanmış şiirlerini arkadaşları ölümünden sonra *Şiirler* (1974) adlı kitapta topladılar. Aynı kitap daha sonra *Sevdadır,* toplu şiirleri ise 1996'da *Düşkırıklığı* adıyla yayınlandı.

ÖZKÖK, LÜTFİ (Doğ. 1923)

İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okudu. Önce Fransa'ya ve daha sonra İsveç'e gitti ve bu ülkeye yerleşti. Fotoğraf sanatçısı olarak uluslararası ün kazandı. / Şiirlerini 40'lı yıllarda yayınlamaya başlayan L.Özkök, şiirlerini *İçimizdeki Sıla* (1978) adlı kitapta topladı. *Çağdaş İsveç Şiiri* adlı bir de antolojisi vardır. / 40'lı yıllarda toplumsal temaların, sonraki yıllarda gurbet temalarının ağır bastığı, hüzünlü, tok sesli bir şiir.

ÖZSEVER, HÜSEYİN SİRET (1872-1959)

İstanbul'da doğdu. Mülkiyenin İdadi bölümünde okudu. Hariciye ve Nafia Nezaretlerinde memurluk yaptı. II. Abdülhamit döneminde çeşitli baskılara uğradı. Paris'te I. Jöntürk kongresinde açılış konuşmasını yaptı. İkinci Meşrutiyetten sonra yurda dönüşünde uzun yıllar Darüşşafaka Lisesi'nde edebiyat öğretmeni olarak çalıştı. / Şiir kitapları: *Leyâl-i Girizan* (1910), *Bağbozumu* (1928), *Kıvılcımlı Kül* (1937), *Kargalar* (manzum taşlamalar, 1942). / "...serüven dolu yaşamına bağlı olan duyarlıkları işlediği kimi şiirlerinde Tevfik Fikret'in etkisinden kurtularak, kendine özgü söyleyişler verebildi. Aşk, sevgi konularında öteki Servet-i Fünuncular gibi tamlamalara, sözcük oyunlarına düşkünlük gösteren şiirlerinden sonra yalın bir dil kurmaya özen gösterdi, hece ölçüsüyle de yazdı." (Ş.Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü).*

ÖZTOPRAK, HASAN (Doğ. 1957)

İstanbul'da doğdu. Lise öğreniminden sonra Siyasal Bilimler eğitimi gördü. "Düşler", "Göçebe" dergilerinin kurucularından, "E" dergisinin yöneticisidir. Gen-daş yayınlarında editör./ Şiir kitapları: *O Hayalle Kal* (1991), *Sanırım Hiçbirimizin Farkedemediği Bir*

Sarsıntı Oldu (1993), *Ağıtlar* (1996), *Ey Aşkı Anlayanlar* (1999, Toplu Şiirler)./ Retorikten uzak, alabildiğine içten, cesur ve kendine özgü mecazlarla, ilginç fiillerle, bilgece ve kimi kez dua cümlelerini andıran sözlerle, varoluşa ilişkin sorunlar ve sorularla örülü bir şiir... Yer yer, Nietzsche ya da Rilke'nin karamsar dünyalarını anıştıran bir şiir dünyası...

PAKSOY, A. KADİR (Doğ. 1954)

Darende'de (Malatya) doğdu. Gazi Eğitim Enstitüsü Sosyal Bilimler ve Anadolu Üniversitesi Tarih bölümlerini bitirdi. Bir süre İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne devam etti. Ülkenin çeşitli yerlerinde öğretmenlik yaptı./Şiir kitapları: *Ayrılığın ve Ölümün Dışında* (1984), *Güneş Batarken* (1986), *Yenigün Aryası* (1988), *Usulca* (1992), *Hacı Bektaş Destanı* (1992), *Kadir Bey Tarihi* (1992), *Yaralı Temmuz* (1994), *Başak ve Asma* (Ü. Sarıaslan ile birlikte, 1996), *İki Bulut Yardan Aşağı* (1998)./ Karşılıklı konuşma ya da bir iç dökme rahatlığında, doğallık ve yalınlıkla yazılmış şiirler. Dize yapısı ve ses örgüsü bu rahatlığın düzyazıya dönüşmesini engelliyor. Yaşam ve ölüm olgularının sorgulandığı, yaşama sevincinin ağır bastığı, insanca bir yaşama özlemin dile getirildiği bir şiir dünyası.

PAZARKAYA, YÜKSEL (Doğ. 1940)

İzmir'de doğdu. Lise öğreniminden sonra Almanya'da yüksek kimya mühendisliği öğrenimi gördü. Stuttgart Üniversitesi Almanca Edebiyat ve Felsefe dersleri verdi. Almanya'da Türk edebiyatı ve kültürünü tanıtıcı çalışmalar yaptı. şiir kitapları: *Koca Sapmalarda Biz Vardık* (1968), *Aydınlık Kanayan Çiçek* (1974), *İncindiğin Yerdir Gurbet* (1979), *Saat Ankara-Takvim dizeleri* (1981), *Sen Dolayları* (1983), *Karanlıktan Yakınma* (1984), *Dost Dolayları* (1990), *Sen Dolayları* ve *Sevgi Dolayları* (1992), *Mutluluk şiirleri* (1995)./ 1960 kuşağının dili olabildiğince ekonomik, özlü kul-

lanan; bu anlamda Necatigil okulu içinde yer aldığı söylenebilecek özgün bir şairi.

PEKER, HÜSEYİN (Doğ. 1946)

İzmir'de doğdu. İzmir Atatürk Lisesi'nden sonra öğrenimini İstanbul Gazetecilik Yüksek Okulu'nda sürdürdü. Şiir kitaplarının yanısıra iki romanı yayınlandı./ Şiir kitapları: *İnsan Arkadaşımdır* (1997, Arkadaş Z. Özger Ödülü), *Yer Bezinden Bir Köle* (2000, Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü)./ N. Behram vb. yaşıtları gibi 1960'lı yılların ikinci kuşağı içinde sayabileceğimiz Hüseyin Peker, yaşamın bozulmuşluğuna karşı insanca olana umudu ve çağrıyı hemen her dizesinde ayakta tutma çabasındaki şiirleriyle özgünlüğünü oluşturuyor. Somut, sıradan denebilecek yaşam ögelerini içten bir itiraf tonlamasıyla şiirleştiriyor.

PİRHASAN, BARIŞ (Doğ. 1951)

İstanbul'da doğdu. Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. Sanat Emeği dergisinin yöneticileri arasında yer aldı. / Şiir kitapları: *Tarih Kötüdür* (1981), *Tarih Kötüdür-İmzasız El Yazıları,* (1985) / 1960 sonrası toplumcu şiirinin ikinci kuşağı diye nitelenebilecek şairleri arasında yalın simgeciliği, özümsenmiş şiir kültürüyle göze çarpıyor. Dize yapısı ve tonlamalarda İ.Özel'in, bazı tema ve söyleyiş özellikleri bakımından Ü.Tamer'in etkileri duyumsanan şiirlerinde benzetme ve mecazlardaki özgünlüğü, dize ve genel şiir yapısı kurmadaki ustalığıyla, uzun soluklu bir şiire yatkın ses tonuyla dikkatleri çekti.

PÜSKÜLLÜOĞLU, ALİ (Doğ. 1935)

Kadirli'de doğdu. Mersin lisesinde okurken hastalandığı için orta öğrenimini tamamlayamadı. Avukat yazmanlığı, gazetecilik, kita-

bevi yönetmenliği yaptı. İstanbul'da Çevre yayınevini kurdu. Yusufçuk dergisini çıkardı. Türk Dil Kurumu'nda Yayın ve Tanıtma Kolu uzmanlığı yaptı./Şiir kitapları: *Pembe Beyaz* (1955), *Aydınlık İçinde* (1956), *Karanfilli Saksı* (1958), *Uzun Atlar Denizi* (1962), *Sırtımızda Kızgın Güneş* (1965), *Unutma Onları* (1976), *Yaz ve Yağmur* (1978), *Gül Sevgili Yurdum* (1983, Toprak Şiir Ödülü), *Eskidikçe* (1992), *Babadat* (1998, Toplu Şiirler 1950-1997). Sözlükler ve antolojiler yayımladı. / Ü.Tamer, T.Uyar ve E.Cansever'in şiirleriyle ortak özellikler taşıyan ilk şiirleriyle, İkinci Yeni anlayışının ölçülü, dengeli bir şairi olarak görünen A.Püsküllüoğlu, tıpkı K.Özer gibi, 1970 sonrasında tümüyle yeni bir şiire yöneldi. 70 sonrasının toplumsal olgularının ve toplumsal temaların işlendiği bu şiirler, denebilir ki, O.Veli'ce bir yalınlık, bir halk türküsü yalınlığı kazandı. Yaz ve Yağmur'da, yer yer, Necatigil'in kırık dize yapısının izleri de görülüyor.

RECAİZÂDE MAHMUT EKREM (1847-1914)

İstanbul'da doğdu. Harbiye İdadisi'ndeki öğrenimini yarıda bırakarak Hariciye Nezareti Mektebi Kalemi'ne girdi. Burada Namık Kemal v.b. dönemin düşün ve sanat adamlarıyla tanıştı. Fransızca öğrendi. Mülkiye Mektebi'nde ve Galatasaray'da edebiyat muallimliği görevlerinde bulundu. Kısa süreli Evkaf Nazırlığı görevinden sonra Ayan azalığına seçildi. Bu görevdeyken öldü. / Şiir kitapları: *Nağme-i Seher* (1871), *Yadigâr-ı Şebab* (1873), *Zemzeme* (3 cilt, 1883-1885), *Nijad Ekrem* (1911). Roman, oyun, eleştiri türünde de yapıtları vardır. *Araba Sevdası* (1896) edebiyatımızın ilk başarılı roman örneklerinden biri, *Takdir-i Elhan* (Menemenlizâde Tahir'in şiir kitabına önyazı. (1883) ise ilk eleştiri yazısı olarak kabul edilir. Edebiyat ve sanat konularındaki düşüncelerini yansıtan yazılarını da *Talim-i Edebiyat* adlı taşbasması kitabında toplamıştır (1881). / "...sanat sanat içindir ilkesine bağlı, üç çocuğunun ölümüyle acılı ve insanı tabiat, sevgi, ölüm üçgeninde değerlendiren Recaizade'nin asıl başarısı, edebiyatta Tanzimat ve Avrupa görüş ve değerlerini yaymasında, Muallim Naci'-

nin temsil ettiği eski zevkle savaşıp Servet-i Fünun yeniliklerine ortam hazırlamasında görülür." (B.Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*).

REGÜ, ŞÜKRÜ ENİS (1923-1976)

Çankırı'da doğdu. Lise öğrenimini yarıda bırakarak çalışma hayatına atıldı. Bir süre Adana lisesinde sekreterlik, İstanbul'da uzun yıllar Doğan Kardeş dergisinde yazmanlık ve yönetmenlik yaptı. 1941-53 yıllarında yayınlanan şiirlerinden sonra daha çok, çocuk şiirleri ve çocuk masalları yazdı. / Şiir kitapları: *Buğu* (1942), *Yağmur* (1944), *Canım Dünya* (1945), *Elma Ağacı* (çocuk şiirleri, 1971). / 1940'lı yıllarda yayınlanan şiirlerinde, 40 toplumcularıyla O.Velilerin ortak tema ve söyleyiş özellikleri görülüyor.

RUŞEN HAKKI (Doğ. 1936)

Kütahya'da doğdu. Ortaöğrenimini Kütahya Erkek Sanat Enstitüsü'nde tamamladıktan sonra Tapulama kursunu bitirerek Tapu Fen Memuru oldu. Çeşitli ilçelerde bu görevde bulundu. Kocaeli Gazetesi'nde günlük yazıları yayınlandı. / Şiir kitapları: *Köprü* (1961), *Yuvarlak Masa Oturumu* (1964), *Hüznün Dalgın Kuşları* (1968), *Dağlama* (1974), *Çakmaktaşı, Kav, Kıvılcım* (1980), *Canevimden* (1989), *Üzerimde Sevda* (1993).. Kitap olarak yayınlanmış öyküleri de vardır.

SABA, ZİYA OSMAN (1910-1957)

İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi'ni, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Çeşitli kurumlarda memurluk yaptı. İstanbul'da öldü. / Şiir kitapları: *Sebil ve Güvercinler* (1943), *Geçen Zaman* (1947), *Nefes Almak* (1957). Bütün şiirleri Varlık yayınevince 1991'de tek bir kitapta yayınlandı. Kitap olarak yayınlan-

mış hikâyeleri de vardır. / Yedi Meşale hareketine topluluğun en geç yazarı olarak katılan Ziya Osman Saba'nın şiiri, Ahmet Hâşim'den Necip Fazıl ve Tanpınar'a uzanan bir çizgidedir. Bu anlamda, Dağlarca şiiriyle yakınlığı vardır. Dağlarca'nın tanrı ve yaşam üstüne soruları, Ziya Osman Saba'nın da sorularıdır. Öte yandan, Saba'nın şiirlerinde, Verlaine ve genellikle Fransız simgeci şiirin etkileri gözleniyor. Fakat konuları, hüznü ve lirizmi yerlidir. Bazen dindarca bir boyun eğiş, olanla yetinme, çocukluk anıları ve akıp giden zaman, bazen de toplumsal eleştiriler, çocuk sevgisi, daha güzel ve yaşanılası bir dünyaya özlem, olgunluk dönemi şiirlerinin başlıca temalarıdır. Cahit Sıtkı şiiriyle öz ve biçim bakımından ortak özellikler taşıyan iddiasız görünüşlü şiirlerinde, yer yer Necatigil'i anımsatan kırık söyleyişlerle, şairin aydınlık, namuslu, duygulu sesi duyumsanır.

SABAHATTİN ALİ (1907-1948)

Gümülcine'nin Eğridere Köyü'nde doğdu. Orta öğrenimini Balıkesir ve İstanbul Muallim Mekteplerinde tamamladı. Yozgat Ortaokulu'ndaki öğretmenliği sırasında Avrupa sınavlarında başarı göstererek Maarif Vekaleti'nce Almanya'ya gönderildi. İki yıl Postdam ve Berlin'de okudu. Dönüşünde, Aydın ve Konya Ortaokullarında Almanca öğretmenliği yaptı. Dönemin yöneticilerini yeren yayınlanmamış bir şiirinden ötürü bir yıl hüküm giydi. Konya ve Sinop cezaevlerinde yattı. Ankara Ortaokulu'nda ve Devlet Konservatuarı'nda Almanca öğretmenliğine atandı. Son görevinden bakanlık emrine alınınca, Aziz Nesin'le birlikte Markopaşa dergisini yayınladı. Bu ve başka dergilerde yayınlanan yazılarından ötürü çeşitli hapis cezalarına hüküm giydi. Bir süre nakliyecilik yapmayı denedi. İkinci Dünya Savaşı ve faşizm yıllarının karanlık ortamında, siyasal bir cinayetle yaşamını yitirdi. / Sabahattin Ali, toplumcu-gerçekçi anlatı edebiyatımızın öncülerinden ve dünya ölçüsünde değer taşıyan en büyük ustalarındandır. Tek şiir kitabını ise 1934'te yayınladı: *Dağlar ve Rüzgâr.* Bu kitapta yer alan şiirler özellikle Konya ve Sinop cezaev-

lerinde yattığı sırada, halk şiirine öykünerek yazdığı, hece ölçülü ve uyaklı şiirlerdir. Şiir yazınımız bakımından özel bir önem taşıdıkları söylenemez. Bununla birlikte, bazıları son yıllarda bestelenerek geniş yaygınlık kazandı.

SANDER, ERGİN (Doğ. 1937)

K.Özer, E.Günçe, Ü.Tamer, Ö.İnce, A.Püsküllüoğlu, v.b. gibi İkinci Yeni şiirin ikinci kuşak şairleri arasında özgün imge ve benzetmelerle örülü, lirik şiirleriyle dikkati çeken Ergin Sander'in, tıpkı E.Günçe, T.Karahun, v.b. şairler gibi, şiir çalışmalarını sürekli kılmayışı, çok az ürünle yetinmesi, günümüz şiiri için bir kayıp sayılmalıdır. / Şiir kitabı: *Gözlerinde Gökyüzü* (1961).

SARAÇ, TAHSİN (1930-1989)

Muş'ta doğdu. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü'nü bitirdi. Bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra devlet hesabına gönderildiği Paris'te yeni öğrenim olanağı buldu. Uzun yıllar Gazi Eğitim Enstitüsü'nde Fransızca öğretmenliği yaptı. / Şiir kitapları: *Bir Ölümsüz Yalnızlık* (1965), *Güneş Kavgası* (1968), *Direnmeler* (1973), *Güvercin Kasapları* (1978). 1978 yılında ilk üç şiir kitabını bir arada yeniden yayınlayan Tahsin Saraç'ın çeviri alanında ve sözlük türünde de yayınlanmış yapıtları vardır: *Direnme* adlı kitabıyla TRT 1970 Şiir Büyük Ödülü'nü, Günümüz Fransız Şiiri adlı yapıtıyla 1964 TDK Çeviri Ödülü'nü kazandı. Tüm şiirlerine Asya-Afrika Yazarlar Birliği Lotus Edebiyat Ödülü verildi. / Tahsin Saraç, bir dil ve kurgu özeninin gözlemlendiği şiirlerinde, toplumcu, insancıl temaları kendi özgün yöntemiyle işleyen şairlerimizdendir.

SELEKLER, HÂMİT MACİT (1909-1974)

Antalya'da doğdu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Adalet Bakanlığı'na bağlı çeşitli görevlerde bulundu. Yargıtay ve Yüksek Hakimler Kurulu üyeliği yaptı. / Şiir kitapları: *Sulh ve Diğer Şiirler* (1944), *İyilik* (1956). / ''Sonraki kuşakları etkileyen bir düzeye ulaşmasa bile 1930-40 yıllarının dil ve beğeni olanakları içinde alçakgönüllü, ama içten, kimi buluşlarıyla da yeni bir şiir kurabildi. "(Ş.Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü).*

SERDAROĞLU, EMİN BÜLENT (1886-1942)

Öğrenimini Galatasaray Lisesi'nde tamamladıktan sonra çeşitli memurluklarda bulundu. Mütareke yıllarında futbolcu olarak da ün yapmıştı. / "Fecr-i Âti edebiyat topluluğuna katılan Emin Bülent'in... işgalci güçlerden yılmadan büyük bir içtenlikle yazdığı Kin adlı şiiri uzun yıllar elden ele dolaştı, etkin bir direniş simgesi oldu. Çok az yazan, ama kullandığı aruz ölçüsü içinde yalın ve başarılı bir dil uygulayabilen şairin 38 şiiri ölümünden sonra Salih Zeki Aktay tarafından yayınlandı." (Ş.Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü).*

SEYYİT NEZİR (Doğ. 1950)

Çorlu'da doğdu. Trabzon Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü bitirdi. Çeşitli ortaokul ve liselerde, İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü'nde öğretmenlik yaptı. Broy dergisi ve yayınlarını yönetti. / Şiir kitapları: *Şili Duyarlığı* (1976), *Israrla* (1977), *Bütün Yarınlarda* (1978), *Dağları Öylecene* (1981), *İnsanın Beyaz Kokusunda* (1988). / Genç kuşağın, özellikle Ahmed Arif şiirinin etki alanında, soluklu bir şairi.

SEZER, SENNUR (Doğ. 1944)

Eskişehir'de doğdu. İstanbul Kız Lisesi'ndeki öğrenimini yarıda bırakarak muhasebe memurluğu yaptı. Varlık dergisinde düzeltmen olarak çalıştı. / Şiir kitapları: *Gecekondu* (1964), *Yasak* (1966), *Direnç* (1977), *Gerçeğin Masalı* (çocuklar için şiirler, 1977), *Sesimi Arıyorum* (1982), *Kimlik Kartı* (1983), *Bu Resimde Kimler Var* (1986), *Afiş* (1991), *Direnç Şiirleri* (1995, Toplu Şiirler), *Kirlenmiş Kağıtlar* (1999, 2000 Yunus Nadi Şiir Ödülü). Şiir üstüne yazılarını *Şiir Gündemi* adlı kitabında topladı. / 1960'lı yıllar toplumcu şairler kuşağı içinde tek kadın şair olan Sennur Sezer, toplumsal ve bireysel olanı organik bütünlük içinde kaynaştırabilme başarısı, şiirlerindeki yalınlık, kimi kez doğalcı ögeler de taşıyan doğrudanlık ve içtenlik, acı ve buruk ses tonuyla, günümüz Türk şiirinin özgün bir şairidir.

SILAY, CELÂL (1914-1974)

Bursa'da doğdu. Lise öğrenimini Bursa'da tamamladıktan sonra İstanbul'da çeşitli gazetelerde sekreterlik, yazı işleri müdürlüğü yaptı. Yeni İnsan dergisini çıkardı. / Şiir kitapları: *Çöl Yolcuları* (1932), *Dört Kapı* (1933), *Hayat ve Merhaleler* (1933), *Lâcivert Işıklar* (1934), *Edebi Renkler* (1936), *Hüsran Filizleri* (1937), *Merhamet Şiirleri* (1943), *Acaba* (1945), *Sonra* (1946), *Boşlukta Duran Taş* (1949), *Zaman İle Yarış* (1956), *Adamca* (1959), *Doğa* (1965), *İlişki Deyimleri* (1969). Kitap olarak yayınlanmış denemeleri de vardır. / Necip Fazıl-Dağlarca çizgisinde özgün bir şair. Eşyanın ilginç ayrıntılarını gözlemleyişiyle maddeci diye nitelenebilecek şiiri, genel havasıyla mistik, felsefî özellikler taşıyor. Adamca'da, dil tutumu ve şiir kurgusuyla, Asaf Halet'le yakınlığı gözlemleniyor. Erotizm ve insan vücuduna ilgisiyle, Dağlarca'ya yakın. Erotizmde Dağlarca'dan bir adım öteye geçiyor... Dilci tutumunu yer yer gramer dersine döndürdüğü *Doğa'daki* şiirleriyle, yeni kuşaklardan Yaşar Miraç'ın öncüsü sayılabilir. Çağdaş şiirimizin önemli, ilginç bir şairi.

SİYAVUŞGİL, SABRİ ESAT (1907-1968)

İstanbul'da doğdu. Lise öğrenimini tamamladıktan sonra Fransa'da Felsefe öğrenimi gördü. Yaşamının sonuna kadar Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü'nde öğretim üyeliği yaptı. / Şiir kitabı: *Odalar ve Sofalar* (1933). Kitap olarak yayınlanmış incelemelerinden başka, Sait Faik'ten Fransızcaya çevirdiği hikâyeler, 1962 yılında Hollanda'da, *Un Point Sur La Carte* ("Haritada Bir Nokta") adıyla yayınlandı. Türkçeye çevirdiği yapıtlar arasında ise, E.Rostand'ın Cyrano de Bergerac çağdaş çeviri edebiyatımızın klasikleri arasında sayılır. "Yedi Meşale" hareketi içinde yer alan Siyavuşgil, şiirlerindeki ilginç betim ve ritm özellikleriyle göze çarpıyor.

SÖNMEZ, TEKİN (Doğ. 1936)

Urfa'da doğdu. Kars'ta ortaokulu bitirdi. Kuyumcu işçiliği yaptı, ticaretle uğraştı. Yansıma dergisini çıkarıp, yönetti. / Şiir kitapları: *Günün Apansız Açıklanması* (1968), *Boşuna Değil Yaşamak* (1970), *Şafağın Demircisi* (1971, TRT Sanat Ödülleri Tek Şiir Başarı Ödülü), *Ağıt Yok* (1973), *Şili'nin ve Jara'nın Destanı* (1976), *Yeryüzü Sevdiğim* (1977), *Ferhat'ım Şirin'im* (1980), *Kanatsız Kuş* (şiir kitaplarından seçmeler, 1961-1981). Yayınlanmış gezi yazıları, çocuk öyküleri ve şiirleri de vardır. / Başlarda, Hasan Hüseyin'in etkisi gözlemlenen şiirlerinde, slogancı bir üslûba yatkınlığı vardı. İkinci kitabında A.İlhan ve Lorca etkilerine açıldığı görülüyor. İ.Özel ve N.Behram etkileri de sezilen bu dönem şiirlerinde, ağdalı denebilecek benzetmelerin yanısıra, halk şiirine ilgisi de göze çarpıyor.

SUTÜVEN, MUSTAFA SEYİT (1908-1969)

Orta öğrenimini dışardan sınavlara girerek Balıkesir Lisesi'nde

tamamladı. Edremit'te ticaret yaparak yaşamını sürdürdü. / Şiir kitabı ölümünden sonra yayınlandı: *Bütün Şiirleri* (1976). / Hece çıkışlı bir şair olan M.S. Sutüven'in özgür koşukla yazılmış şiirlerinde Nâzım Hikmet etkileri duyumsanıyor. "Sutüven" şiiriyle büyük ün kazandı. Bu şiirinde hece şiirimizin ve halk şiirimizin bazı biçim ögeleri ustaca kaynaştırılmıştır. Yunus etkisindeki koşma denemeleri ilginç ve özgün. Savaş-Barış konulu şiirlerinde ise, 40'lı yıllar toplumcuların ortak temaları işleniyor. Kanımca M.S. Sutüven, 1940'lı yıllar toplumcu şairleri değerlendirilirken, göz önünde bulundurulması gereken bir şairimizdir.

SÜLEYMAN NESİP (1866-1917)

İstanbul'da doğdu. Asıl adı Süleyman Paşazade Mehmet Sami'dir. Orta ve yüksek öğrenimini Mülkiye Mektebi'nde tamamladı. Çeşitli eğitim kurumlarındaki görevlerinden sonra, Darülfünun Umum Müdürlüğü'ne atandı. Maarif Nezareti Telif ve Tercüme Heyeti azalığı yaptı. / Yazıları ve konferanslarıyla birlikte şiirleri ölümünden sonra yayımlandı: *Süleymanpaşazade Sami Bey* (1918). "Süleyman Nesip, 1986'da Servet-i Fünun'culara katıldıktan sonra çok sevdiği Tevfik Fikret'in etkisinde, onun temalarını kullanarak yazdığı şiirlerle tanındı." (B.Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü).*

SÜMER, DİNÇER (Doğ. 1938)

İzmir'de doğdu. Ankara Devlet Konservatuarı'nı bitirdikten sonra Ankara Devlet Tiyatrosu'nda çalışmaya başladı. Pek çok oyunda rol aldı. / Şiir kitapları: *Günebakan* (1955). *Denize Çıkan Cadde* (1957), *Küçük Kızın Adı Ayşe* (1965), Oyun ve roman türünde de yayınlanmış yapıtları var. ''Eski Fotoğraflar'' adlı oyunu ile Türk Dil Kurumu Oyun Ödülü'nü kazandı. (1977). / Yaşıtı şairlerin çoğundan farklı olarak, İkinci Yeni şiirin soyut, biçimci ögelerine özenmeden, fakat yeniliğe de açık, yalın, akıcı bir şiir diliyle ürünler vermiş bir şair.

ŞAHİN, LEYLA (Doğ. 1954)

Şavşat'ta doğdu. Üsküdar Kız Lisesi'nde okudu. Gazete yazarlığı yaptı. Şiirlerini '70'li yılarda yayınlamaya başladı. / Şiir kitapları: *Kırlangıç Yıldızı* (1988, Enver Gökçe Şiir Ödülü), *Mayıs Şarkıları* (1989), *Acı Toplayan İpekli Çardak Kuşu.* / Hem hece şiirine yatkınlığı, hem destansı bir soluğu var. Ceyhun Atuf Kansu damarından sürüp gelen, söylenilen şeylerin yaşanmışlığı duyumsanan lirik, özlü, yalın bir şiir.

ŞİMŞEK, HASAN (1918-1981)

Tarsus'ta doğdu. Orta öğrenimini Adana Ziraat Lisesi'nde tamamladıktan sonra Toprak Mahsülleri Ofisi'nde çalıştı. / Şiir kitapları: *Gece Gündüz* (1951), *Beyaza Duran* (1963). / Bir dönemde genellikle Varlık dergisinde yayınlanan şiirlerindeki, yalın ve akıcı şiir diliyle dikkat çekmiş bir şair.

ŞİNASİ (1826-1871)

İstanbul'da doğdu. İlköğrenimini Mahalle Sübyan Mektebi'nde ve Feyziye Mektebi'nde tamamladı. Tophane Müşirliği Mektebi kalemine girdi. Arapça, Farsça, Fransızca öğrendi. Maliye konusunda staj yapmak için devlet hesabına gittiği Paris'te daha çok dil ve edebiyat üzerinde çalıştı. Lamartine, Littré, Renan gibi dönemin ünlü yazarlarıyla tanıştı. Bir ara Société Asiatique'e üye seçildi. Fransa'dan döndükten sonra bir süre Tophane Müşirliği Kaleminde çalıştı. Maarif Meclisi üyeliği yaptı. Memurluğun yanısıra kendini gazete ve basın işlerine verdi. Fransızcadan manzumeler çevirdi ve ilk oyun denemelerine girişti. Agâh Efendi ile birlikte ilk Türkçe gazeteyi ("Tercüman-ı Ahval") çıkardı. Daha sonra yayımladığı "Tasvir-i Efkâr" gazetesinde devlet yönetimini eleştiren yazılarından ötürü Maarif Meclisi üyeliğinden çıkarıldı. İkinci kez Fransa'ya giderken gazetenin yönetimini

Namık Kemal'e bıraktı. Yurda döndükten sonra da basın işleriyle uğraştı. İstanbul'da öldü. / Şiir kitabı: *Müntahabat-ı Eşar* (Şiirlerinden seçmeler, 1862, 1945 ve 1960'ta yeni basımları yapılmıştır.) Çeviri şiirleri *Tercüme-i Manzume* (1859) başlığı altında yayınlandı. 1960'ta yeni basımı yapıldı. Bir perdelik güldürü olan *Şair Evlenmesi* (1860, sonradan çok sayıda yeni basımları yapılmıştır) ülkemizde modern anlamda tiyatro yapıtı türünde ilk örnektir. / Şinasi'nin şair ve yazar olarak önemi, "ilk kez kullandığı kavramlarla kendinden sonraki yenilik hareketlerine öncülük etmesi" (Ş.Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü)* ve "Şiirde ilk defa eski şekiller içinde yeni kavramlar kullanması, nesirde bağ fiillerle uzayıp giden cümleyi seci ve süslerden kurtarıp düşünceyi ve anlaşılmayı ön plana alarak dilde sadeleşme hareketlerine yol açmasıdır. (B.Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü).*

ŞÜKÛFE, NİHAL (1896-1973)

İstanbul'da doğdu. Yüksek öğrenimini Darülfünun Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü'nde tamamladı. Uzun süre İstanbul Kız Lisesi'nde coğrafya ve edebiyat öğretmenliği yaptı . / Şiir kitapları: *Yıldızlar ve Gölgeler* (1919), *Hazan Rüzgârları* (1928), *Gayya* (1930), *Su* (1933), *Şile Yolları* (1935), *Sabah Kuşları* (1943), *Yerden Göğe* (1960), *Şiirler* (bütün yapıtlarından seçilmiş şiirler ölümünden sonra yayınlandı, 1975). Bundan başka, yayınlanmış bir öyküler kitabı ve altı romanı vardır. / "1. Dünya Savaşı yıllarında yetişmiş şairlerden olan Şükûfe Nihâl, bu devrin hemen bütün şairlerinde görülen özellikleri taşır. Edebiyat-ı Cedide ve Fecr-i Ati ile, Milli Edebiyat cereyanı arasında sıkışıp kalmış olan bu nesil, önce ilk iki hareketin tesirinde kalarak eserlerinde vezin, duyuş tarzı ve kısmen de dil bakımından daha çok bu iki hareketin özelliklerini aksettirirler. Sonra Milli Edebiyat cereyanının duruma hakim olmasıyla, heceye ve konuşulan dile yönelirler... Daha ilk kitabındaki şiirlerden itibaren dile ve vezne olan hakimiyetini kuvvetle devam ettiren şairin nazmında en mühim özellik, lirizm ve onun belli başlı kaynağını teşkil eden samimiyettir.

Gerçekten, çok açık kalple konuşulan bu şiirlerde isimsiz fakat tam bir biyografinin derin akislerini duymak daima mümkündür. (K.Akyüz, *Batı Tesirindeki Türk Şiiri Antolojisi).*

TAFTALI, OKTAY (Doğ. 1958)

Erzurum'da doğdu. İstanbul Üniversitesi ve Viyana Üniversitesi'nde felsefe ve pedagoji öğrenimi gördü. / Şiir kitapları: *Pembe Aralık* (1986), *Suların Durulduğu Yerde Yalnız Askerler* (1993), *Kan Geleneği* (1997)./ Arka planda bir duygululuğu gizleyen akıl ve özlülük... Özellikle son şiirlerinde bir tema olarak "ölüm"ün ağır bastığı görülüyor.

TAMER, ÜLKÜ (Doğ. 1937)

Gaziantep'te doğdu. İstanbul Robert Kolej orta bölümünü bitirdikten sonra bir süre Gazetecilik Enstitüsünde okudu. Bir süre aktörlük yaptı. Milliyet Yayınları'nda danışman-editör olarak çalıştı. / Şiir kitapları: *Soğuk Otların Altında* (1959), *Gök Onları Yanıltmaz* (1960), *Ezra ile Gary* (1962), *Virgülün Başından Geçenler* (1965), *İçime Çektiğim Hava Değil Gökyüzüdür* (Yeditepe Şiir Armağanı, 1966), *Sıra Göller* (1974), *Şiirler* (Bütün şiirlerinden seçmeler, 1981), *Yanardağın Üstündeki Kuş* (toplu şiirler, 1986.) Ülkü Tamer çeviri alanında da gerek şiir gerek anlatı türünde başarılı örnekler verdi. / İkinci Yeni'nin ikinci kuşağı içinde, simgeci özellikler taşıyan, yumuşak ve lirik bir şiiri vardır. Bu şiirlerde şaşırtmaca ve humor ögeleri de önemli bir yer tutar. Uyak ve ölçü disipliniyle, kuşağından Kemal Özer'e yakın sayılabilir. Lirizm ve türkü tadıyla, bazı şiirlerini dilimize başarıyla çevirdiği Lorca'ya yakınlığı duyumsanıyor. Humor ve şaşırtmaca özelliklerini, kimi yerde, İngilizce sözdizimini Türkçeye aktarmanın yarattığı ilginçlikle sağlıyor. Duyarlığı, sözcükleri ve benzetmeleriyle, kendinden sonraki kuşağın belli başlı şairlerini, R.Durbaş'ı ve büyük ölçüde İ.Özel'i etkilemiş olan bir şairdir.

TANER, MEHMET (Doğ. 1946)

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü'nü bitirdi. TRT'de spiker ve yapımcı olarak çalıştı. Tan yayınevini kurdu. / Şiir kitapları: *Sunak* (1978), *Bir Denizin Çekildiği Bütün Kıyılar* (1981, TDK Şiir Ödülü), *Arka Oda* (1981). / Fantezi ve soyut bir dil dünyası yaratmaya yatkınlığıyla, yeni kuşaklardan İzzet Yasar'la ortak bir şiir alanında bulundukları söylenebilir.

TANİLLİ, SERVER (Doğ. 1931)

Hukukçu, toplumbilimci, siyaset tarihçisi, bu alandaki seçkin yapıtlarıyla çağdaş kültürümüzü zenginleştiren Server Tanilli'nin 1978 yılında uğradığı silahlı saldırı sonrasında Londra ve Moskova'da tedavi görmekteyken yazdığı şiirler "Sanat Emeği" dergisinin Temmuz-Ekim 1978, Şubat 1979, Şubat 1980 tarihli 5, 8, 12 ve 24. sayılarında yayınlandı. Güçlü bir toplumcu inancı yansıtan bu şiirler coşkulu, lirik tonlamalarıyla dikkati çekiyor.

TANPINAR, AHMET HAMDİ (1901-1962)

İstanbul'da doğdu. İstanbul Edebiyat Fakültesi'ni bitirdikten sonra çeşitli liselerde ve Gazi Eğitim Enstitüsü'nde edebiyat öğretmenliği yaptı. Güzel Sanatlar Akademisi'nde estetik, sanat tarihi öğretmenliğinden sonra, Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne Yeni Türk Edebiyatı profesörü oldu. Maraş milletvekili olarak parlamentoya girdi. İstanbul'da öldü. / Altmış kadar şiirinden otuz yedisi ile, tek şiir kitabını ancak ölümüne yakın çıkardı: *Şiirler* (1961). Çeşitli alanlardaki yapıtları Dergâh yayınlarında toplanmaktadır. Diziye *Bütün Şiirleri* (1976) ile başlandı. / Sözcükler ve şiir dünyası bakımından Hâşim'den, dize yapısı ve şiirinin genel plastiği bakımından ise büyük hayranlık duyduğunu her zaman belirttiği Yahya Kemal'den etkilenmiş

olduğu söylenebilir. Gizemcilik ve ölüm temalarıyla, N.Fazıl ve Dranas'la yakınlığı vardır. Bazı şiirlerinde, Dağlarca'da daha belirgin bulduğumuz sezgici ögelere rastlanır. Fransız şiirinden etkilenmiş olduğu, çarpıcı, tuhaf, bazen soyut benzetmeleriyle İkinci Yeni anlayışına çıkış noktası olmuş şairler arasında bulunduğu söylenebilir. Düşünsel (felsefi) ögenin didaktik olmadığı, felsefi bir bakışla lirizmin kaynaştırıldığı ''Her Şey Yerli Yerinde'', v.b. şiirleriyle, ''Geçmiş Yaz'', v.b. şiirleri, tıpkı Dranas'ın bu türden şiirleri gibi, çağdaş şiirimizin seçkin örnekleri arasındadır. Ulusal kültür köklerimizin, yitirilmiş bir ulusal kimlik arayışının başlıca tema olarak işlendiği romanları, edebiyatımız, üstüne inceleme yazıları da kendi türlerinin önemli yapıtlarındandır.

TANYOL, TUĞRUL (Doğ. 1953)

İstanbul'da doğdu. Boğaziçi Üniversitesini bitirdi. Marmara Üniversitesi İdari Bilimler Bölümünde öğretim üyesidir. / Şiir kitapları: *Elinden Tutun Günü* (1983), *Ağustos Dehlizleri* (1985, Necatigil Şiir Ödülü), *Sudaki Ânka* (1990), *Oda Müziği* (1992), *İhanet Perisinin Soğuk Sarayı* (1995). / Yoğun düşünce ve gözlem birikimini, simgeler, ölçülü bir gerçeküstücülük ve klasik denebilecek bir biçim ve kurgu ustalığıyla birleştirebiliyor. 80'li yıllar şiirinin araştıran, üreten bir temsilcisi.

TARANCI, CAHİT SITKI (1910-1956)

Diyarbakır'da doğdu. Orta öğrenimini Saint Joseph ve Galatasaray Liselerinde tamamladıktan sonra Mülkiye Mektebi'nde ve Paris Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde okudu. Yurda döndükten sonra Ankara'da Anadolu Ajansı'nda çevirmen olarak çalıştı. Bir ara da Toprak Mahsülleri Ofisi'nde memurluk yaptı. Viyana'da öldü. Mezarı Ankarada'dır. / Şiir kitapları: *Ömrümde Sükût* (1933), *Otuz Beş Yaş* (1946), *Düşten Güzel* (1952), *Sonrası* (1957). Âsım Bezirci'nin derlediği *Toplu Şiirleri* Can Yayınevi'nce yayın-

landı (1983). Otuz Beş Yaş adlı şiiriyle C.H.P. Şiir Yarışması birincilik ödülünü kazanmıştır. (1946). / "İlk şiirleri temiz dili ve yeni buluşlarıyla dönemin edebiyat çevrelerinde ilgi uyandırdı. Belli duyguları hece ölçüsüne bağlı olarak işlediği bu evresinde Ahmed Hamdi, Necip Fazıl etkileri taşırken, giderek XIX. yüzyıl Fransız şairlerinin dünyasına girdi. Özellikle Baudelaire'i, Verlaine'i severek okudu. Kimi şiirlerini dilimize çevirerek onların biçim güzelliği anlayışına yaklaştı. Daha sonra yayımladığı şiirlerde Garip hareketinin yönelişlerinden esinlendi. Hece ölçüsünde durakları atarak yeni uyumlar arama kaygılarına bağlı eski tekniği değiştirdi; biçimde daha serbest, konularda yaşama, gerçeğe daha açık şiirler yazdı. Her döneminde içten, Türkçenin olanaklarını kullanmada başarılı, 'şairane'ye kaçma eğilimini yendiği zaman etkili şiirleriyle kendisinden sonra yetişen kuşaklara yeni söyleyiş ufukları açan bir kimlik kazandı" (Ş.Kurdakul *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*). / Yahya Kemal'den Tanpınar'a uzanan bir çizginin uzantısında, Dranas ve bir ölçüde de Dağlarca'yla ortak özellikler taşıyan şiirlerinde, Fransız şiirinin ve bizim halk şiirimiz biçimlerinin etkileri de gözlemleniyor. Öte yanda, özgür koşukla yazdığı şiirlerde, Nâzım Hikmet'ten etkilenmiş olduğu söylenebilir. Ziya Osman Saba'nın ve daha sonra Behçet Necatigil'in küçük adamıyla ortak özellikler taşıyan lirik kahramanı, (genellikle şairin kendisidir bu), Orhan Veli şiirine göre dünyası biraz daha kapanık, daha karamsar bir kişidir. Fakat, alçak gönüllü yaşama sevinciyle, ortak tema ve seslerle Cahit Sıtkı, Orhan Veli'ye, belki de O.Rifat ve M.Cevdet'ten daha yakın konumda bir şairdir... Şiirleri, kendinden sonra gelen şairler üzerinde geniş ölçüde etkili olmuştur. (Bu etkinin ilginç bir örneği, ''Yarın Pazar Değil'' (C.Sıtkı) ve ''Pan'' (C.Süreya) şiirleri arasındaki benzerlik de görülebilir.) Bazı şiirlerinin eskimişliğine ve bugün fazlaca basit görünmelerine karşın, bir çok şiiri günümüzde de haklı bir sevgiyle okunan, çağdaş şiirimizin klasikleri arasına girmiş bir şairimizdir.

TARHAN, ABDÜLHAK HÂMİD (1852-1937)

İstanbul'da doğdu. Hisar Rüştiyesi'nde, Paris Ecole Nationalle'-de okudu. Dönüşünde de Fransızca, Arapça ve Farsça dersleri aldı. Çeşitli devlet kuruluşlarında memurluktan sonra Paris Sefaretinde ikinci kâtiplik, çeşitli ülkelerde konsolosluk ve başkonsolosluk yaptı. Londra Elçiliği başkâtipliğinde ve Brüksel sefirliği görevlerinden sonra, kısa süre Âyan (senato) üyeliğinde de bulundu. Cumhuriyetten sonra İstanbul'dan milletvekili seçildi. / 15 şiir kitabından başlıcaları: *Sahrâ* (1879), *Divâneliklerim yahut Belde* (1885), *Makber* (1885), *Ölü* (1885), *Bunlar Odur* (1885), *Hacle* (1886). Dergâh yayınlarınca toplu şiirleri bir kaç ciltte yayınlandı. Tiyatro alanında da yapıtları vardır. / "Tanzimat devrinin en büyük şairi sayılan Hâmit, devrindeki şiiri dış ve iç geleneklerden kurtardı, ona geniş ufuklar açtı; gündelik yaşamalar, aşk, tabiat, vatan-millet sevgisi, ölüm ve metafizik problemler üzerine, sevinç, ümit ve tezatlardan, feryat ve isyanlardan kuvvet alan lirik, epik ve felsefi şiirler yazdı; kuvvetli bir kültürün, zengin bir hayalin yardımıyla, her eserinde yeni imkânlar denedi." (B. Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*). / Dil engelini aşarak şiirinin anlamına ulaşabilen günümüz okuruna saçma görünebilecek olan, gerçekten de saçmalık ölçüsüne varan açık sözlülüğü, duygu karmakarışıklığı ve üslûp karışıklıkları, şiirimizin modernleşmesi bakımından, dönemi için büyük bir önem taşımıştır. Bulanık bulutlar arasından mavi gök parçalarının görünmesi gibi, onun bulanık şiirleri arasından da arada bir görülen yalın dizeler ve şiir parçaları, gelecekteki Yahya Kemal'i haber vermektedir...

TARIMAN, BETÜL (Doğ. 1962)

Keşan'da (Edirne) doğdu. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nü bitirdi. Kastamonu'da öğretmenlik yapıyor./ Şiir kitapları: *Ay Sololarıı* (1995), *Üzgündü Kırlar* (1996), *Kardan Harfler* (2000, Arıburnu Şiir Özel Ödülü)./ Kırık bir ses

tonuyla lirik şiirler. Özgün bir çocukluk dünyasında gezintilerin şiiri. Zengin iç yaşantılar ve özellikle ev içlerinin betiminde gözlemlenen derin bir iç mekân duygusu...

TAŞAN, BERİN (Doğ. 1928)

Merzifon'da doğdu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra yurdun çeşitli yörelerinde savcı olarak görev yaptı. / Şiir kitapları: *Ellerim, Gözlerim, Yüreğim* (1960), *Yüzünün Bir Yanında* (1969). / Toplumcu temaları inançlı bir ses tonuyla, lirik bir coşkuyla söyleyebilen bir şair. Yüzünün Bir Yanında başlığını taşıyan şiiri, yeni toplumcu şiirimizin özgün bir örneğidir.

TAŞER, SUAT (1919-1982)

İstanbul'da doğdu. Orta ve Yüksek Öğrenimini Ankara Devlet Konservatuarı'nda tamamladı. Uzun yıllar Ankara Devlet Tiyatrolarında sahneye çıktı, rejisörlük yaptı. İzmir Devlet Tiyatrosu Müdürlüğü görevinde bulundu. / Şiir kitapları: *Bir* (1942), *1943* (Fethi Giray'la birlikte, 1943), *Hürriyet* (Ö.F. Toprak'la birlikte, 1945), *Merhaba* (1952), *Haraç Mezat* (1954), *İkinci Kurtuluş* (1960), *Hayret Beyin Serüveni* (1968), *Evrende Ellerimiz* (1970). Yayınlanmış oyunları, tiyatro üzerine telif ve çeviri yapıtları da bulunan Suat Taşer, bir şiirinden ötürü TCK 142. maddesine aykırılık gerekçesiyle yargılanmış, beraat etmiştir. / Kırk toplumcuları arasında, yüksek sesli, söylevci edasıyla göze çarpıyor. Son yıllardaki şiirlerinde humor ve yergi ögelerinden yararlanmaktaydı.

TECER, AHMET KUTSİ (1901-1967)

Kudüs'te doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünü bitirdikten sonra öğretmenlik yaptı, Milli Eğitim

Bakanlığı'nda çeşitli görevlerde bulundu. Halkevleri Müfettişliği, Paris'te kültür ataşeliği, Güzel Sanatlar Akademisi'nde öğretim üyeliği yaptı. Urfa'dan milletvekili seçildi. Uzun süre Ankara Halkevinin Ülkü dergisini yönetti. / Şiir kitapları: *Şiirler* (1932). İlk kitabından sonra şiir kitabı yayınlamadı. Bütün Şiirleri, V.Timuroğlu'nun derlemesiyle ve şair üstüne bir incelemesiyle yayınladı. / Hece şiiri için de, başlangıçta N. Fazıl'la tema ve söyleyiş yakınlığı olan şiirler yazmıştır. Daha sonra köy konularına yöneldi. Ülke üstüne halk şiiri türünde şiirler yazdı. Bu tür şiirleri içinde, lirizm azlığı nedeniyle, başarılı olanların sayısı çok olmamakla birlikte, şiirini yönelttiği doğrultu bakımından önemli bir şair. Başta Âşık Veysel Şatıroğlu olmak üzere günümüz halk şiirinin özgün değerlerini bulup çıkarmasıyla da çağdaş yazınımıza önemli hizmetleri olmuştur.

TELLİ, AHMET (Doğ. 1946)

Eskipazar'da doğdu. Gazi Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Ortaokul ve liselerde, Gazi Eğitim Enstitüsünde Türkçe, edebiyat öğretmenliği yaptı. 12 Eylül'den sonra uzunca bir süre tutuklu kaldı. / Şiir kitapları: *Yangın Yılları* (1979), *Hüznün İsyan Olur* (1979), *Dövüşen Anlatsın* (Metin Altıok'la birlikte Ö.F. Toprak Şiir Ödülünü kazandı, 1980), *Saklı Kalan* (1982), *Su Çürüdü* (1983), *Belki Yine Gelirim* (1984), *Çocuksun Sen* (1994), *Kalbim Unut Bu Şiiri* (1994). / 1960 sonrası toplumcu şiirimizin, (N.Behram, A.Bulut, İ.Uyaroğlu, v.b.) ikinci kuşağında yer alan özgün bir şairidir. Birinci kuşaktan, özellikle İ.Özel'den (ses tonu ve sözcük seçimi bakımından) geniş ölçüde etkilenmiş olduğu gözlemleniyor. Romantik ve başkaldırıcı kişiliği onu bir yanıyla da A.İlhan şiirine bağlıyor...

TELLİ, OZAN (Doğ. 1950)

Islahiye'nin Telli köyünde doğdu. Çocukluğu doğduğu yörede

geçti. Irgatlık, satıcılık, işçilik yaptı. Bir süre yurt dışında da işçi olarak çalıştı. Şiirlerinin ilk kez topluca Birikim dergisinde yayınlanmasıyla tanındı. / Şiir kitapları: *Şahince* (1981), *Ekmeğin Şarabın Tuzun Aşkına* (1982), *İshakça* (1983), *Şahkulu Destanı* (1985), Akademi Kitabevi 1980 Başarı Ödülünü kazanan şairlerden. Daha önce de Vatan Gazetesinin Özgürlük konusunda açtığı şiir yarışmasında Büyük Ödül kazanmıştı. / Nâzım Hikmet'in ilk şiirlerindeki özgür koşuk ritm ve tonlamalarını, türkü ögeleriyle kaynaştırmayı başaran bir şair. Yer yer Hasan Hüseyin'in yinelemeci tekniğinin, yer yer Ahmed Arif şiirinin etkileri görülen şiirlerinde, genelde, yüksek bir ses tonu, bir koçaklama havası var. Hece ölçüsünden, manilerden ve halk deyişlerinden de çokça yararlanıyor. Genç toplumcu şairler kuşağı içinde, soluğu en güçlü olanlardan. Fakat bu olumlu özellik, şiirin bazen gereksizce uzamasına, tekerleme ve yineleme ögelerinin çoğalmasına yol açarak olumsuz bir etken de olabilmektedir. Halk şiiriyle beslenmiş işlek ve akıcı bir şiir diliyle kolay şiir söyleyebilen, her şiirinde ortalama düzeyin üstünde kalabilen Ozan Telli, yeteneğini özgürce geliştirebildiği ölçüde, toplumcu şiirimizin gelecekte de destansı soluklu şiirler yazacak önemli bir şairi olma potansiyelini taşıyor...

TEVFİK FİKRET (1867-1915)

İstanbul'da doğdu. Orta öğreniminin bir bölümünü Galatasaray Sultanisinde tamamladı. Çeşitli memurluklarda bulundu. Galatasarayın ilk bölümünde ve Robert Kolej'de Türkçe öğretmenliği yaptı. Servet-i Fünun dergisini yönetti. Meşrutiyet ilan edildikten sonra Tanin gazetesini çıkaranlardan biri oldu. Bir süre Galatasaray Lisesi müdürlüğünde bulundu. Daha sonra Robert Kolej'deki öğretmenliğine dönerek yaşamının sonuna kadar bu görevde kaldı. / Şiir kitapları: *Halûk'un Defteri* (çocuk şiirleri 1914), *Tarih-i Kadim* (1928), *Son Şiirler* (1952, Haz: Cevdet Kudret), 1984'de *Bütün Şiirleri* 3 ciltte toplandı. Kitapları bir çok yeni basımlar yapmış, şiirleri kimi yazarlarca (A.M.Dranas,

A. Kadir, v.b.) günümüz Türkçesine göre yalınlaştırılarak kitap halinde yayınlanmıştır. / Tevfik Fikret, aruz vezninde yaptığı yeniliklerle çağdaş şiirimizde özgür koşukun oluşmasında önemli bir temel oluşturmuş, bazı şiirlerindeki konuşma dili tonlamaları ve ezgisellikle, uyak alanında yeniliklerle modern şiirimizin biçim ve anlatım olanaklarını geliştirmiş, halkçılık, yurtseverlik, insancıllık, haksızlığa ve zorbalığa karşı çıkış temalarını işleyişteki çağdaş bilinci, yürekliliği, namusu, içtenliği ve öfkesiyle; çağdaş toplumcu şiirimizin de temelini oluşturan şairlerin başında yer almıştır.

TEZ, İLHAMİ BEKİR (1906-1984)

Trablus'ta doğdu. Orta öğrenimini İstanbul Muallim Mektebinde tamamladıktan sonra çeşitli illerde ve İstanbul'da ilkokul öğretmenliği yaptı. İstanbul'da öldü. / Şiir kitapları: *Çocuk Şiirleri* (1927), *24 Saat* (1929), *A-Birinci Forma* (1929), *Herhangi bir Şiir Kitabıdır* (1931), *Mustafa Kemal* (1933), *Olduğu Gibi* (1935), *Hürriyete Kaside* (1945), *Birinci Seans* (1959), *En Güzel Şarkı* (1960), *Şiirler* (1971), *Yetmiş Yaşın Melankolisi* (1975), *Unuttum* (1979). / Genelde Nâzım Hikmet'in etkisinde olmakla birlikte, sözcük seçimindeki özgünlükler, yer yer argo özellikleri taşıyan ilginç edasıyla kendine özgü bir şiiri vardır. Niyazi Akıncıoğlu ve Ahmed Arif'ten M.Eloğlu'na, H. Hüseyin'e, S.Berfe'ye kadar etkileri duyumsanan bir şair.

TİMUÇİN, AFŞAR (Doğ. 1939)

Aksihar'da doğdu. Yüksek öğrenimini, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünden sonra, Kanada'da tamamladı. Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde doktorasını verdi. Eray Canberk'le birlikte Kavram Yayınevi'ni kurdu. Felsefe dergisini yönetti. /Şiir kitapları: *Çöl* (1968), *Destanlar* (halk hikâyelerinin destan biçiminde yeniden yazılmış

örnekleri, 1969), *Böyle Söylenmeli Bizim Türkümüz* (1974), *Savaşçı Türküleri* (1980), *Boş Beşik* (1981), *Ey Benim Güzel Sevdalım* (1984), *Bu Sevda Böyle Gider* (1992), *Arınmalar* (1993), *Akşam Türküleri* (1996) /. Yayınlanmış romanları, hikâye ve çeviri şiir kitapları da vardır. Son yıllarda inceleme deneme türünde önemli ürünler verdi. *Nâzım Hikmet'in Şiiri* (1978) adlı kitabıyla, 1979 Türk Dil Kurumu Eleştiri Ödülü'nü kazandı. / Şiirlerinde çocuk sevgisinin önemli bir yer tuttuğu, toplumcu, insancıl bir şair. Toplumcu şiirimizin, Behçet Necatigil kaynağından etkilenmiş şairleri arasında sayılabilir.

TOPRAK, ÖMER FARUK (1920-1979)

İstanbul'da doğdu. Bir süre İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okudu. Uzun yıllar Petrol Ofisinde memur olarak çalıştı. Buradaki görevinden emekli oldu. Ölümünden sonra eşi Füruzan Toprak tarafından adına bir Şiir Ödülü kondu. / Şiir kitapları: *İnsanlar* (1943), *Hürriyet* (S.Taşer'le birlikte, 1945), *Dağda Ateş Yakanlar* (1955), *Susan Anadolu* (1966), *Ay Işığı* (1973). Kitap olarak yayınlanmış roman, öykü, anı türünde yapıtları da vardır. *Tüm Şiirleri* Adam Yayınevince yayımlandı. (1983). / İlk şiir kitabında uzun, anlatıya yaslanan romantik, yumuşak şiirler yer alıyor. *Hürriyet'te* Kırk toplumcu kuşağının ortak temaları (barış, ekmek, özgürlük) ve ortak söyleyiş özellikleri var. Her döneminde lirik, romantik özelliğini yitirmeyen bir şair. *Susan Anadolu,* tümüyle tek bir şiir gibidir. ''Sonnet''lerinde, Dinamo'nun bu türdeki şiirleriyle ortak özellikler gözlemleniyor.

TUĞTEPE, SÜHA (Doğ. 1956)

Cide'de doğdu. Marmara Üniversitesi Ekonomi Fakültesi'ni bitirdi. / Şiir kitapları: *Yüzler ve Zarflar* (1985), *Düşler ve Seyrek Zamanlar* (1990), *Sürgün Mozaik* (1995) /. İlk kitabıyla Akademi Kitabevi, ikinci kitabıyla Yunus Nadi şiir ödüllerinde mansiyona değer

görüldü. / Coşku dolu bir eda, anarşizan denebilecek başkaldırıcı tavırlar ve açık sözlülükle dikkati çeken bir şiiri var. Kuşağının bir çok şairi gibi, zorlamalar ve yinelemelere yöneldiğinde, başarı düzeyi düşüyor. 80'li yılların ilgiyle izlenmesi gereken bir şairi.

TUNCER, OKTAY (Doğ. 1936)

İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdikten sonra çeşitli liselerde edebiyat öğretmenliği yaptı. / Şiir kitabı: *Deniz Kapısı* (1961). / Kendi kuşağından T.Karahun, D.Sümer, v.b. gibi, her hangi bir akıma bağlanmadığı için kıyıda kalan, yalın, yeniliğe açık bir şiir diliyle, lirik şiirler yazan bir şair.

TURAN, GÜVEN (Doğ. 1944)

Gerze'de doğdu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İngiliz Dil ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Okutmanlık, metin yazarlığı yaptı. / Şiir kitapları: *Güneşler...Gölgeler...* (1981), *Peş* (1983), *Sevda Yorumları* (1990), *Bir Albümde Dört Mevsim* (1991), *İkaros'un Uçuşu* (1993), *101 Bir Diyar* (1996), *Gizli Alanlar* (1997)./ *Dalyan* (1978) romanıyla, Türk Dil Kurumu 1979 roman Ödülü'nü kazandı. / Kısa ve kırık dizelerle, kendine özgü betimlerle, şiirimizdeki lirik geleneğin denebilirse tümüyle dışında, anlatı parçalarını andıran, içe dönük bir dünyanın düşünce ve izlenimlerini yansıtan bir şiir yazıyor. Kendi kuşağından en çok Egemen Berköz'le benzeştikleri söylenebilir.

TÜRKALİ, VEDAT (Doğ. 1919)

Samsun'da doğdu. Asıl adı Abdülkadir Pirhasan'dır. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü

bitirdikten sonra Kuleli Askeri lisesinde edebiyat öğretmeniyken Ceza yasasının 141. maddesine aykırı eylemde bulunduğu savıyla tutuklandı. 9 yıla hüküm giydi. Cezasını bitirip çıkınca senaryo yazarlığı, film yönetmenliği yaptı. *Karanlıkta Uyananlar* (1965 Antalya Film Festivalinde en iyi senaryo ödülü kazandı.) *Bedrana, Kara Çarşaflı Gelin,* v.b. Türk sinemasının önemli ürünleri (her ikisi de B.Yıldız'in öykülerinden), senaryolaştırdığı yapıtlar arasındadır. Milliyet Yayınları 1974 Roman Yarışmasında birinci seçildikten sonra 1975'de yayımlanan ve 1976 Orhan Kemal Roman Armağanını kazanan *Bir Gün Tek Başına* romanıyla, çağdaş romanımızın başta gelen bir adı oldu. Bu alandaki başarısını *Mavi Karanlık* (1983), *Yeşilçam Dedikleri Türkiye* (1986) romanlarıyla sürdürdü. Bazı senaryoları da (bu konuda bir incelemesiyle birlikte) *Üç Film Birden* (1979) adıyla yayınlanmıştır. / Şiir kitabı: *Eski Şiirler, Yeni Türküler* (1979). Sahnelenmiş oyunları da vardır. / 1940 toplumcu şairlerinin pek çoğunda olduğu gibi, Vedat Türkali'nin şiirleri de Nâzım Hikmet'in açtığı büyük çığır içinde yer alır. Ancak, halk türkülerinden ve deyişlerinden kendine özgü bir biçimde yararlanışı, bu şiirlerin biçime ilişkin özgünlüklerindendir. Yalın, tok içten bir söyleyişi, gür, berrak bir ses tonu vardır. Kırk toplumcu şairler kuşağı içinde, geleceğe dönük en büyük iyimserliği taşıyan, soluğu en geniş bir şair olarak, kendinden sonraki kuşaklar üzerinde de (A.Arif, v.b.) etkisi olmuştur.

UÇARI, ERCÜMENT (1928-1996)

İstanbul'da doğdu. İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Avukatlık yaptı. / Şiir kitapları: *Cümbüşçübaşı* (1958), *Et* (1960), *Avlanırken Bir Korku* (1967), *Albatros Adı Bir Gün Gelecek* (1971), *Geçmiş Zaman Tevellüdü* (1988). / İkinci Yeni akımı içinde yer alan şairlerden.

UĞURLU, NURER (Doğ. 1940)

Adana'da doğdu. Bir süre İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde okudu. Kurduğu Ge-Da (kitap dağıtım) kuruluşunu yönetmektedir. / Şiir kitapları: *Masal* (1966), *Türkiye'nin Mavisi* (1981), *Anadolu'nun Türküsü* (1984). / Toplumcu şiir anlayışı içinde, İkinci Yeni'ye özgü ögelerden ılımlı bir tutumla yararlandığı ilk kitabından sonra, yeni kitabında, halk şiiri, halkın konuşma dili ve halkın tarihsel ve güncel yaşamına ilgi gözlemleniyor.

USLU, MUZAFFER TAYYİP (1922-1946)

İstanbul'da doğdu. Orta öğrenimini Zonguldak Lisesi'nde tamamladıktan sonra birkaç yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde okudu. Öğrenimini yarıda bırakarak Zonguldak'ta küçük bir memur olarak yaşamını sürdürdü. Yoksulluk içinde geçen çocukluk ve yetişkinlik döneminde yakalandığı verem hastalığından kurtulamayarak öldü. / Şiir kitabı: *Muzaffer Tayyip, bütün şiirleri ve kişiliği üzerine yazılar* (derleyen ,Necati Cumalı, 1956). / Başlangıçta, Orhan Veli ve Oktay Rifat etkileri altında, savruk, çağrışımlara açık, yalın bir dil ve üslûpla yazdığı şiirlerden sonra, savaş, barış toplumsal adaletsizlik konularına içten bir yaklaşımla yöneldi. Bunlar ve yine şiirlerinde çokça duyumsanan insanlık sevgisi ve özgürlük duygusu, belli ki, şiirsel temalar olmanın ötesinde, onu yaşamsal olarak ilgilendiren konulardı. Bu özellikleriyle Muzaffer Tayyip'in şiiri, Orhan Veli'lerle 1940'lı yıllar toplumcu şiiri arasında bir yerdedir ve bu şiire daha yakın durmaktadır. Yaşasa, çok gelişebileceği belli bir şair, has bir yetenek. ''Şiir ve Şiirde Primitif Anlayışa Dair'' başlığını taşıyan yazısı, ''Garip'' hareketinin öncülük ettiği yeni şiir anlayışının çok önemli bir belgesidir.

UŞAKLI, ÖMER BEDRETTİN (1904-1946)

Uşak'ta doğdu. Yüksek öğrenimini Mülkiye Mektebi'nde tamamladı. Çeşitli ilçelerde kaymakamlık, bir süre Mülkiye Müfettişliği yaptıktan sonra, Kütahya'dan milletvekili seçildi. İstanbul'da öldü. / Şiir kitapları: *Deniz Sarhoşları* (1926), *Yayla Dumanı* (1934), *Sarıkız Mermerleri* (1940), *Bütün Eserleri* (1988'de Ankara'da Prof. Dr. İnci Enginün tarafından düzenlenerek yayınlandı.) /Faruk Nafiz'in ulaşamadığı bir betim gücü ve sahicilik, Necip Fazıl'ın uzak olduğu aydınlık dünya algılayışıyla, ülke konulu şiirlerinde gerçekçilik (''Bataklık Güneşleri'', v.b.) ve etkileyici, betimlerle (''Çoruh Akşamları'', v.b.), özel yaşam konulu şiirlerinde de derin duyarlığı ve içtenliğiyle, Cumhuriyet sonrası şiirimizin seçkin bir temsilcisidir. Bazı şiirlerindeki izlenimci denebilecek ögelerde, Fransız şiirinin etkileri gözlemlenmektedir. Bu türden şiirleriyle, kendinden sonraki kuşaklardan en çok Fazıl Hüsnü Dağlarca'yı etkilemiş olduğu düşünülebilir. Kanımca, şiirleri üzerinde yeterince önemle durulmamış, bugünün kuşaklarınca tanınıp değerlendirilmesi gereken bir şair.

UYAR, TURGUT (1927-1985)

Ankara'da doğdu. Bursa Askeri Lisesi'ni bitirdikten sonra, yüksek öğrenimini Askeri Memurlar okulunda tamamlayarak orduya katıldı. Subay olarak bir süre çalıştıktan sonra askerlikten ayrılıp Türkiye Selüloz ve Kâğıt Sanayii Ankara Şubesi'nde çalıştı. İstanbul'da öldü. / Şiir kitapları: *Arz-ı Hal* (1949), *Türkiyem* (1952), *Dünyanın En Güzel Arabistanı* (1959), *Tütünler Islak* (1962, Yeditepe Şiir Armağanı, 1963), *Her Pazartesi* (1968), *Divan* (1970), *Toplandılar* (1974), *Kayayı Delen İncir* (1981). Bütün şiirleri *Büyük Saat,* (1984) adlı kitapta toplandı. *Bir Şiirden* (1984) adlı bir inceleme kitabı var. / *Arz-ı Hal'de* genelde Orhan Veliler'in, belli ölçüde de Cahit Sıtkı'nın etkisi altındadır. Türkülerden etkilenmelerde, Atillâ İlhan'ın bu tür şiirlerindeki hava sezilmektedir. Onüçer heceli şiirlerindeyse, biçim alanında, Dranas etkilerin-

den söz edilebilir. Hafif soyutlama eğilimi bir özgünlük sayılsa da, romantizmiyle henüz çok taşralı bir genç şairin şiir kitabıdır *Arzı-Hal*. *Türkiyem'de*, ilk kitaptaki taşralı romantizm ögeleri sürmekteyse de, Ceyhun Atuf Kansu'yu anımsatan bir koçaklama edası, Bedri Rahmi'yle yakınlığı olan bir türkü, halk şiiri ve deyişleri sevgisi, Dağlarca'ya yakınlığı olan kozmik boyutlar, evreni kavrama tutkusu gözlemleniyor. Sözcüklerde, uyaklar ve edada da yine Dağlarca etkileri var. Gözüpek benzetmeler ve tanımlamalar, izlenimci denebilecek betimlemeler; coşkudan, meraktan ve sorulardan neredeyse çatlayacak bir yüreğin şiire kazandırdığı tonlamalar, şiirimizde pek de örneği olmayan, bireysel fakat etken, başkaldıran bir romantizm bu kitaptaki şiirlerin başkaca özelliklerindendir. ''Uzak Kaderler İçin'' başlığını taşıyan şiir, romantik bir duygululukla destansı söyleyişin özgün bir sentezidir. *Dünyanın En Güzel Arabistanı'nda* izlenimci ögeler çoğalmış, soyutlama eğilimi güçlenmiştir. Bu kitaptaki ''Geyikli Gece'' adlı şiir, yeni sözcükler ve betimleri, getirdiği yeni şiir atmosferi, aynı şiir içindeki eda değişimleriyle ve insanın modern dünyadaki varoluşsal bunalımını (bireysel ve toplumsal temellerde) araştıran içeriğiyle, çağdaş şiirimizin önemli bir aşamasıdır. Turgut Uyar'ın uzun, soluklu, yer yer anlatısal bir şiire eğilimi de artık ona özgü bir şiirsel yapı niteliği kazanmaktadır bu kitabındaki şiirlerle, *Tütünler Islak'ta* soyutlama eğiliminin, izlenimciliğin daha da güçlendiğini gözlemliyoruz. Bu kitabındaki şiirlerle izlenimcilikten de öte, simgeci bir anlayış benimsenmiştir. Aşırı bir soyutlamaya yöneliş, mezmurlardan etkilenildiği izlenimi veren (Dünyanın *En Güzel Arabistanı'nda* da örneklerini bulduğumuz) düz yazıya özgü yeni bir söz dizimi, eşya arasında değişik ve şaşırtıcı ilintilerin kuruluşu, erotizm, (yinelemelerin önemli yer tuttuğu) ilginç ve yeni tonlamalar bu kitaptaki şiirlerin başlıca özellikleridir. Yenik bir adamın, bir kırılışın şiirleri diye de tanımlanabilir *Tütünler Islak'taki* şiirler. ''Uzak Kaderler İçin'' yola çıkış sanki gerçekleşmemiştir ve şimdi (başta erotizm olmak üzere) son direnç noktalarında tutunulmaya çalışmaktadır. *Her Pazartesi* kitabındaki şiirler, *Tütünler Islak'ın* kılıç artıkları diye tanımlanabilir. Birbirinden çok kopuk, çok uzak çağrışımlı dize-

lerle oluşturulmuş, şiirden çok şiir için alınmuş notları anımsatan, (H.Hüseyin, G.Akın ve R.Durbaş'ta gördüğümüz) çoğaltımcılık tekniğinin fazlaca kullanıldığı şiirlerdir bunlar. Bununla birlikte, sonraki kuşaklardan İsmet Özel'i (vurgulamalar, fiil kipleri, sözcükler ve mecazlarıyla) büyük ölçüde etkilemiş olduğu görülüyor bu kitaptaki şiirlerin. *Toplandılar'da*, çoğaltımcılık tekniğinin alabildiğine uygulandığı, tuhaf ve güçsüz şaşırtmacalar, uzak ve silik çağrışımlarla örülü şiirler yer alıyor. 1970 başlarının özentili duyarlıkları (en çok 'dağ' sözü geçiyor bu kitaptaki şiirlerde, şair 'kent'e düşmandır), o dönemin genç şairleriyle ortak temalar gözlemleniyor bu kitaptaki şiirlerde. Bu, şairin halk türkülerine en çok eğildiği, güncelliğe, gazete haberlerine en yakın olduğu bir dönemdir. Yayınlanan son kitabı *Kayayı Delen İncir'de*, geneldeki aynı yaşama tutkusunu ve yer yer erotizm temalarını buluyoruz. Ancak, çeşitli etkilenmeler altında yazılmış (örneğin, ''Söylendiler''de ve ''Kısa Bir Anı''da M.C.Anday'ın tema ve söyleyişleri, ''Bir Yazı Anlamak''ta M.Eloğlu'ya özgü bir şey, ''Bin Yıl'' ve ''Hazırlandı Diyelim''de Ritsos'u anımsatan ögeler vardır) oldukça dağınık ve şairin daha önceki dönemlerindeki şiirlerin gerisine düşmüş şiirlerdir bunlar. Araştıran, tedirgin şair kişiliğiyle Turgut Uyar, yeni şiirimizin, kendi dönemini ve kendinden sonraki kuşakları büyük ölçüde etkilemiş, bu şiire yeni temalar ve söyleyiş özellikleri kazandırmış önemli ve öncü bir şairidir.

UYAROĞLU, İSMAİL (Doğ. 1948)

Balıkesir'de doğdu. İstanbul Eğitim Enstitüsünü bitirdikten sonra çeşitli illerde ve İstanbul'da Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. Cumhuriyet gazetesinde ve Yazko'da çalıştı. / Şiir kitapları: *Gül Sağnağı* (1976, çocuklar için şiirler), *Çocuk ve Şiir* (1977, çocuklar için şiirler), *Aşktan ve Umuttan Aldım Rengimi* (1978, çocuklar için şiirler), *Yakında* (1980), *Hayatı Karşılayan Şiirler* (1981, Yazko Şiir Büyük Ödülü), *Şiir Kitabı* (1982), *Bir Demet Diken* (1983), *5+2'ler* (1984), *Ve Aşk* (1985), *Ateşin İçinden* (1985, toplu

şiirleri) *En Eski Yalnızlığımdır Aşk Benim* (1987). *Leş* adlı oyunuyla 14. Antalya Uluslararası Sanat Festivali'nde birincilik ödülünü (1977), Çocuk ve Şiir kitabıyla 1978 Türk Dil Kurumu Çocuk Yazını Ödülünü, *Bir Liranın İki Günü* romanıyla En Güzel Çocuk Romanı konulu yapıtlara ayrılan 1978-79 Yunus Nadi Armağanı yarışmasını kazandı. / 1960 sonrası toplumcu şiirinin ikinci kuşak şairleri arasında yer alan İ. Uyaroğlu'nun ilk kitabında oldukça yalınkat, yeterince işlenmemiş, slogancı denebilecek şiirler yer alıyor. Yer yer, C.Süreya, Ö.Mert, N.Behram etkileri gözlemleniyor. Devrimciye öğütler edasında, kendi kuşağında A.Bulut'la ortak söyleyiş özellikleri içinde görünüyor. Bununla birlikte, sonraki yalın şiirlerinin ilk örnekleri sayılabilecek bir kaç şiir de yer almıştır bu kitapta. Yakında'da, yine A.Bulut'la ortak söyleyiş özelliklerini gözlemliyoruz. Nâzım Hikmet, C.Süreya, O.Veli ve Necatigil'den, v.b. etkilenmeler... *Hayatı Karşılayan Şiirler'de*, önceki etkilenimlerin yanısıra, Dağlarca ve Külebi'den etkilenmeler de gözlemleniyor. Nâzım Hikmet'in Saat *21-22 Şiirleri'ni* anımsatan lirik, yalın şiirler. Kitapta yer alan şiirler arasındaki belirgin düzey farklılıklarına karşın, yine de kendi sesini yakalamaya başladığı gözlemleniyor; yalınlık, duruluk, lirizm, özlülük, uyak kullanmaya eğilim, uyakların da yardımıyla yaratılmaya çalışılan şaşırtmacalı (humor değil) bir söyleyiş. *Şiir Kitabı'nda* bu özelliklerin ağır bastığı özgün şiirler çoğunluktadır. Özlülük, neredeyse özdeyişe varıyor kimi yerde. Lirizmi, yalın ve özlü söyleyişi, şiir kurgusundaki yalınlık, şiirde sadece bir ses ögesi olarak değil anlamı da güçlendiren ve vurgulayan uyakları bulup kullanmadaki başarısı, oldukça gözüpek temalarıyla, günümüzün ilgiyle izlenen şairlerindendir.

UYSAL, AHMET (Doğ. 1938)

Balıkesir'de doğdu. Savaştepe İlköğretmen Okulu'nu, Gazi Eğitim Enstitüsü Eğitim Bölümü'nü bitirdi. Öğretmen olarak görev yaptı. İlköğretim müfettişliğinden emekli oldu./ Şiir kitapları: *Sularla* (1994), *Uzak Yazlarda* (1998, Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödü-

lü), *Acının Gümüşü* (1999, Yunus Nadi Şiir ödülü)./ Şiirimizin lirik damarından beslenip üreten bir şair. İnsancıl, yumuşak, aydınlık bir ses tonu. Şiire duyduğu sevgi ve güveni, son kitabındaki şiir üstüne şiirleriyle ayrıca dile getiriyor...

UYSAL, HALİL (Doğ. 1939)

Anamur'un Güverlik köyünde doğdu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra uzun yıllar askeri yargıç olarak görev yaptı. / Şiir kitapları: *Yersu* (1966), *Alkoldönem* (1968). "Türkü" adlı şiiri ile TRT 1970 Tek Şiir Başarı Ödülü kazanmıştır.

ÜNAL, MECİT (Doğ. 1961)

Sivas'ta doğdu. 1980'li yıllarda siyasal nedenlerle tutuklandığı için öğrenimi yarım kalan bir kuşaktan... 1988'de idama mahkum edilip 1991'de infaz yasası gereğince serbest bırakıldı.../ Şiir kitapları: *Sesini Sesimin Yanına Koy* (1989), *Requiem-Zamandışı Sessizlik Saati* (1991)./ Toplumcu dünya görüşüyle, yumuşak, insancıl bir ses tonunun birleştiği şiirler.

ÜSTÜN, NEVZAT (1924-1979)

İstanbul'da doğdu. Amerikan Koleji, İstanbul Erkek Lisesi ve Boğaziçi liselerinde orta öğrenimini tamamladıktan sonra bir süre Fransa'da yaşadı. / Şiir kitapları: *Oluş* (1946), *Yaşadığımız Devre Dair Şiirler* (1951), *Cüceler Çarşısı* (1955), *Yitikler Kapısı* (1961), *Güneş Ülkesi* (1964), *Köprübaşı* (ilk altı şiir kitabının yeni eklemelerle basımı, 1968), *Beklenen Sabah* (1978). Hikâye kitapları ve kitap olarak yayınlanmış gezi notları da vardır. Ölümünden sonra ailesi tarafından adına öykü ve şiir armağanı kondu.

VARDAL, SUAT (Doğ. 1957)

İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde öğrenim gördü. / Şiir kitabı: *Biz Gene Yan Yana* (1981), *Yorulur Ölümlü Gözleri* (1983), *Hayal Dersleri* (1994). / Suat Vardal, yalın ve içten bir şiir dünyasını, konuşma dili yalınlığındaki şiirleriyle yansıtıyor. T. Fişekçi, R. Margulies gibi kuşakdaşı şairlerle yakın bir duyarlık ve dil alanında buluştukları söylenebilir.

VARDAR, CELÂL (1916-1991)

Rumeli'li bir ailenin çocuğu olan Celâl Vardar, uzun yıllar Ankara'da gazeteci olarak çalıştı. / Şiir kitabı: *İki Dal* (1957). / Kısa dizelerle oluşturduğu şiirleriyle, ilginç bir toplumsal yergi şairi.

VURAL, MURTAZA (Doğ. 1946)

Kaman'ın Ömerkâhya köyünde doğdu. Orta ikiden ayrıldıktan sonra demir işçisi olarak çalıştı. Hollanda'da dört yıl işçilik yaptı. Şimdi Ankara'da bir demir atölyesi işletmektedir. / Şiir kitabı: *Terimle Suladım Hollanda Lâlelerini* (1980). / ''Türkiye Yazıları'' dergisinde yayınlanan şiirleriyle tanınan Murtaza Vural, gözlemlediği, tanıdığı işçi çevresini, çalışma koşullarını yansıttığı şiirlerde belli bir başarı düzeyine ulaştı.

YAĞCIOĞLU, HALİM (Doğ. 1919)

İzmir'de doğdu. Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünü bitirdikten sonra çeşitli ortaokul ve liselerde öğretmenlik yaptı. / Şiir kitapları: *Samanyolu* (1944), *Anzelha* (1955), *Kasım Rüzgârı* (1955), *Destan Türk* (1973), *Altın Günlerin Eşiğinde* (1976). / Yer yer halksal ve toplumsal temaların işlendiği, kenar mahalle insanının, küçük memur dünyasının yansıtıldığı şiirlerinde, hece şii-

rinin duygu ve söyleyiş özellikleriyle Orhan Veli kuşağının dil ve tema özellikleri, Dağlarca, Tarancı, Tecer etkileri bir arada duyumsanıyor. Yerli lirizmi ve konularıyla popüler olma özellikleri taşıyan bir şair. Ancak, toplumsal baskıdan söz ettiği şiirlerde boyun eğme ve yetinme duyguları ağır basıyor, yoksulluğu katlanılması gereken bir yazgı olarak görüyor...

YALIM, ÖZCAN (Doğ. 1931)

Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdikten bu yana Ankara'da öğretmenlik, çevirmenlik yaparak yaşamını sürdürmektedir. / Şiir kitabı: *Aramıza Gül Girdi* (1982). Sözlük türünde de yapıtları vardır. Genellikle kısa ve yalın şiirlerinde, özümsenmiş bir dil ve şiir işçiliği görülmektedir.

YARAN, AZER (Doğ. 1949)

Fatsa'da doğdu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Ankara Radyosu korosunda, Novosti haber ajansında çalıştı, çevirmenlik yaptı. Şimdi çevirmenlik yapmaktadır. / Şiir kitabı: *Mayıs* (1979). Sergey Yesenin'den şiir çevirileri de *Lirikler* adıyla yayınlandı. / Genellikle uzun dizeli, uyaklı ve lirik şiirleriyle, kuşağı içinde en çok Ahmet Erhan'la benzeştiği söylenebilir. Çocukluk yaşantıları, bölgesinin kültür özellikleri şiirini besleyen başlıca kaynaklar arasındadır.

YASAR, İZZET (Doğ. 1951)

İstanbul'da doğdu. Orta öğrenimini Galatasaray Lisesi'nde, yüksek öğrenimini İstanbul üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamladı. Bir reklam şirketinde metin yazarlığı yapıyor. / Şiir kitapları: *Kanama* (1974), *Yeni Kuş*

Bakışı (1979). *Dönüşü Olmayan Hikâyeler* (1981) adlı öykü kitabıyla, aynı yıl, Sabahattin Ali Öykü Ödülü'nü kazandı. / Yeni kuşaktan şairler arasında, dil fantezileri, gözüpek temaları ile dikkati çekiyor.

YAŞIN, MEHMET (Doğ. 1958)

Şair Özker Yaşın'ın oğlu, Neşe Yaşın'ın kardeşidir. Lefkoşa'da doğdu. Lefkoşa Türk Lisesini bitirdikten sonra Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde öğrenim gördü. Londra'da yaşıyor. / Şiir kitapları: *Sevgilim Ölü Asker* (1984, 1985 Akademi Kitabevi Şiir Birincilik Ödülü, A.Kadir Şiir Ödülü), *Işık Merdiven* (1986), *Pathos* (1990), *Sözverici Koltuğu* (1993), *Hayal Tamiri* (1998). / Kardeşi Neşe Yaşın gibi, Kıbrıslı genç Türk şairler kuşağının öncülerindendir. Son dönem şiirlerindeki modern temalar ve biçim arayışlarıyla, 80'li yıllar Türk şiirinin dikkati çeken şairleri arasında yer aldı.

YAŞIN, NEŞE (Doğ. 1959)

Lefkoşa'da doğdu. İlkokuldan sonra Türk Maarif Koleji'nde okudu. Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümünü bitirdi. 1978 yılında Kıbrıs kültürüne katkılarından ötürü Güney Kıbrıs Eğitim Bakanlığı'ndan ödül aldı. / Şiir kitapları: *Sümbül ile Nerkis* (çocuk şiirleri), *Savaşların Gözyaşları* (1979), *Kapılar* (1992), *Ay Aşktan Yapılmıştır* (2001). / İlk kez Sanat Emeği dergisinde (Eylül 1978) topluca yayınlanan şiirleriyle dikkati çekti. İçtenlik, sıcak bir ses, insanlara ve yaşama karşı sevecen bir yaklaşım, savaşa soyut olarak değil somut olguların tanığı olarak karşı çıkış, şiirlerinin başlıca özelliklerindendir. Araştırıcı zekâsı ve duygulu şair kişiliğiyle, toplumsal ve kişisel ilişkilerin, durumların en ince ve çarpıcı psikolojik ayrıntılarına alabildiğine yalın, çocuksu içtenlikte bir dolaysızlıkla inebiliyor. Son dönem şiirlerinde aşk ve ölüm temalarının, yine ince bir duyarlık ve ayrıntı zenginliği ile öne çıktığı görülüyor.

YAVUZ, HİLMİ (Doğ. 1936)

İstanbul'da doğdu. Bir süre Hukuk Fakültesinde okuduktan sonra İngiltere'de BBC Radyosu Türkçe Yayın Kolu'nda çalıştı. Londra Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bölümü'nü bitirdi. Çeşitli ansiklopedilerde ve yayınevlerinde çalıştı. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi ve Boğaziçi Üniversitesi'nde öğretim üyeliği, İstanbul Belediyesi'nde Sanat-Kültür Dairesi Müdürlüğü yapmaktadır. / Şiir kitapları: *Bakış Kuşu* (1969), *Bedreddin Üzerine Şiirler* (1975), *Doğu Şiirleri* (1979), *Yaz Şiirleri* (1982),Gizemli *Şiirler* (1984), *Zaman Şiirleri* (1987) *Söylen Şiirleri* (1989) *Hüzün ki En Çok Yakışandır Bize* (toplu şiirler, 1989), *Ayna Şiirleri* (1992), *Çöl Şiirleri* (1996). Toplu şiirleri iki ciltte yayınlandı: *Gülün Ustası Yoktur* (1993) ve *Erguvan Sözler* (1993) Kitap olarak yayınlanmış deneme ve anlatı türünde yapıtları da vardır. / Dağlarca'nın imge ve uyak düzenine yakınlıklarla İkinci Yenici şiirin imge ve söz dizimi özelliklerinden esintiler taşıyan ilk kitabındaki bazı şiirlerinde de Divan şiirine ilgisi gözlemlenen Hilmi Yavuz, *Bedreddin Üzerine Şiirler'de,* Divan şiirini yeniden üretme denebilecek bir tutum ve yöntemle, gerek sözcük seçimi, gerek uyak düzeni, gerekse söz dizimi ve benzetmeleriyle, özgün bir şiir yapısı oluşturdu. Yer yer ağdalı benzetmelerinde, sadece Divan şiirine ilgisi değil, İkinci Yenici şiir anlayışıyla bağlantısı da gözlemleniyor. ''Dörtlükler''i Hâşim'in bu türdeki şiirlerinin edasındadır. Doğu Şiirleri 'nde ise çıkış noktası, Nâzım Hikmet'in Divan şiiri seslerini özgür koşukla yoğurmada uyguladığı yöntemlerdir. Genelde başarılı ve özgün ses ve söz dizimi, özgün görüntüleriyle, istediği etkiyi, izlenimi yaratmayı başaran, son yıllarda genç kuşaklar üzerinde şiirlerinin geniş etkisi duyumsanan bir şair.

YAZICI, HALİM (Doğ. 1954)

Bergama'da (İzmir) doğdu. İzmir İktisat Fakültesi'ni bitirdi. Denizli Belediyesinde Kültür Müdürü olarak çalıştı. Şimdi İzmir'de./ Şiir kitapları: *O Güzel Narin Gelin* (1982), *Cevahir Kalbiyle*

Dolunay (1984), *Aşk Cazdır* (1991), *Beyaz Atların Yelesinde* (1998)./ 70'li yıllara özgü bir romantizmin ağır bastığı şiirler.

YÖNTEM, ALİ CANİP (1887-1967)

İstanbul'da doğdu. Hukuk Mektebinin son sınıfından ayrılarak uzun yıllar öğretmenlik yaptı. Bunu Bakanlık Müfettişliği, Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim üyeliği, Ordu ve Çanakkale milletvekillikleri izledi. / Şiir kitabı: *Geçtiğim Yol* (1918) Makale, antoloji türünde de yayınlanmış yapıtlarının yanısıra, arkadaşı Ömer Seyfettin üzerine Ömer Seyfettin Hayatı ve Eserleri adlı bir inceleme kitabı yayınladı. (1935). / "Fecr-i Âti'nin en genç yazarlarından birisi olarak ortaya çıkan Ali Canip, Ömer Seyfettin ve Ziya Gökalp'in öncülüğünü yaptıkları Milli Edebiyat akımının amaçlarını benimsedi. Gökalp'in İttihat ve Terakki Fırkası genel merkezinden sağladığı yardımla Ömer Seyfettin'le birlikte Genç Kalemler (11 Nisan 1911) dergisini çıkardılar. Bu dergide çoğun, Ziya Gökalp'le birlikte yazdıkları başyazılarda yeni dilin bir hayat sorunu olduğu görüşünü savundu. Hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerde yalın bir dil kullanma çabası gösterdi." (bkz. Ş.Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü).*

YURDAKUL, MEHMET EMİN (1869-1944)

Bir balıkçının oğlu olarak İstanbul'da doğdu. Orta öğrenimini Beşiktaş Askeri Rüştiyesi ve İdadisinde tamamladıktan sonra Hukuk Mektebi'ndeki öğrenimini yarıda bırakarak Rüsumat Mektupçu kaleminde memur ve evrak müdürü oldu. Yirmi gün kadar Bahriye Müsteşarlığından sonra Hicaz'da vali vekilliği, Sivas ve Erzurum'da valilik görevlerinde bulundu. Musul'dan milletvekili seçilerek Osmanlı Mebusan Meclisi'ne girdi. II. Meşrutiyetten sonra Türk Ocağının kurucularından biri olmuş, mütareke yıllarında Milli Türk Fırkasının kurucu kuruluna katılmış,

emperyalizme karşı düzenlenen ünlü Sultanahmet mitinginde konuşmacılar arasında yer almıştır. Cumhuriyetten sonra da çeşitli illerden milletvekili seçildi. / Şiir kitapları: *Türkçe Şiirler* (1899), *Türk Sazı* (1914), *Ey Türk Uyan* (1914), *Tan Sesleri* (1915), *Ordunun Destanı* (1915), *Zafer Yolunda* (1918), *Aydın Kızları* (1919), *Dante'ye* (1920), *Mustafa Kemal* (1928), *Ankara* (1939), v.b. / "Türkçe *Şiirler* adlı kitabıyla Ulusal Edebiyat akımının öncülerinden biri sayılan Mehmet Emin Yurdakul... dil yönünden döneminin koşulları içinde en arınmış sözcükleri" kullandı ve hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinde toplumsal sorunlara cesaretle girmekten çekinmedi (bkz. Ş.Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü).* "...konularını toplum dertlerinden, sosyal-epik hayat sahnelerinden aldı..." (bkz. B.Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü).* "Türkçe *Şiirler'de* çok açık bir halkçılık ve milliyetçilik gayesi vardır. Ancak bu milliyetçilik, 'tarihi Osmanlı Devletinin kuruluşu ile başlayan Türk'ü, yani Osmanlı İmparatorluğu içindeki Türk'ü hedef tutan, onun için çalışan milliyetçiliktir. Hatta 'insaniyetçilik' fikrine de yabancı değildir. Ancak 'milliyetçilikle kaabil-i telif' olduğunu söylediği bu insaniyetçiliğin, kendimiz gibi, 'başka milletlerin de hür ve iyi yaşamak haklarını tanımak'tan ayrı bir manası olmadığına da işaret etmek lazım gelir. Başka milletlerin haklarına saygı prensibi ise, şairi, tabii olarak bir 'emperyalizm düşmanlığı'na götürür. Halkçılık ve milliyetçilik prensiplerine muhteva bakımından tamamiyle bağlı kalan Mehmet Emin, aynı bağlılığı dil ve vezin üzerinde de gösterdi... Şairin doğrudan doğruya halka hitap etmekten ziyade, halkın ıstıraplarını terennüm ederek aydınları uyandırmak, onları halka yardım etmeye koşturmak gayesine yönelmiş olan şiiri, ister istemez 'fikrî' ve 'didaktik' bir karaktere büründü. Bu lirizm azlığı, bazı münekkidleri, Mehmet Emin'i şair saymayacak kadar ileriye götürdü. (bkz. K.Akyüz, *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi). /* Mehmet Emin Yurdakul, öz ve biçim dengesi bakımından tam bir yetkinliğe ("Bırak Beni Haykırayım", v.b. gibi) çok az sayıda şiirinde ulaşabilmesine karşın, halkın yaşamıyla ve sorunlarıyla ilgili konularındaki içtenliği, geniş soluğuyla, kuru bir didaktizmin (örneğin Ziya Gökalp tarzında bir şiirin) çok ötesine geçe-

bilmiş; Namık Kemal'den Nâzım Hikmet'e uzanan, arada Tevfik Fikret ve Mehmet Âkif'in bulunduğu, gerek öz gerek biçim alanında farklı görüş ve başarı düzeylerine karşın inanç ve bağlanışlarındaki içtenlik ve geniş soluklarıyla seçkinleşen büyük toplumcu şairlerimiz içinde, kendine haklı bir yer sağlamıştır...

YURTTAŞ, HÜSEYİN (Doğ. 1946)

Foça'da doğdu. Edirne İlköğretmen Okulunu bitirdikten sonra çeşitli illerde ilkokul öğretmenliği yaptı. İzmir'de Dönemeç dergisinin kurucu ve yöneticileri arasında yer aldı. Şimdi bu ilimizde, bir dağıtım kuruluşunu yönetiyor. / Şiir kitapları: *İlk İşim Uyanmak* (1970), *Gelincik Günleri* (1977), *Uzun Yollar Yolcusu* (1978), *Uzunçalar* (1979), *Sanayi Çarşısı* (1980), *Gecede Kanat Sesleri* (1984), *Çürüme* (1986), *Kod Adı: Mansur* (1993), *Kirli Tarih* (1993), *Sevgiden Ötesi Cehennem* (1995), *20. Yüzyıl Ağıtları* (1996), *Aşkların Gizli Defteri* (1998). Çocuk kitapları da yayınladı. / *Sanayi Çarşısı* ile 1980 Nevzat Üstün Şiir Başarı Ödülü'nü kazandı. Attila İlhan ve yer yer Yılmaz Gruda şiirinin söyleyiş ve kurgu özelliklerinden etkilenmiş olduğu izlenimini veren, son yıllarda Hilmi Yavuz etkileri de gözlemlenen şiirleriyle, 1960 sonrasının ikinci kuşak diye nitelendirilecek toplumcu şairleri içinde, geniş soluğu ile dikkati çekiyor.

YÜCE, ALİ (Doğ. 1928)

Yayladağ'ın Hisarcık Köyünde doğdu. Orta öğrenimini Düziçi Köy Enstitüsü'nde, yüksek öğrenimini yıllarca köy öğretmenliğinden sonra Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümünde tamamladı. Antakya Lisesinde İngilizce öğretmenliği yaptı. / Şiir kitapları:Boyundan *Utan Darağacı* (1976) *Halk Çağrı* (Nevzat Üstün 1980 Şiir Ödülü; 1982 Yeditepe ve 1982 TDK Şiir Ödülleri) *Ortadoğu Şiirleri* (1983), *Şiir Sıcağı* (1984), *Antakya'nın Çarşıları* (1986). Basılmış bir romanı ile, *Şiirin Dili, Yapısı İşlevi* (1975)

adında bir inceleme kitabı vardır. / İlk kitabındaki şiirleri, İkinci Yeni şiirin başarısız öykünmeleri diye nitelenebilir. Özellikle E.Cansever etkisi taşıyan bu şiirlerde, benzetme, niteleme, tamlama bolluğu, aşırı soyutlama ve dil oyunları, aşırı bir konuşkanlık başlıca özellikler. Bu şiirlerde M.Eloğlu ve H.Hüseyin şiirinin bazı özellikleri de göze çarpıyor. *Halk Çağı'nda* yine İkinci Yeni ve M.Eloğlu, C.Yücel şiirinin bazı özelliklerini bir arada buluyoruz. Bu kitabındaki şiirlerinde, sözcüklerin yanyana dizilmesiyle bir izlenim yaratma diye tanımlanabilecek ilginç bir teknik, ilginç ritmler, konuşma dili ve sesleniş ögeleriyle şiirini geliştirdi, bir toplumsal eleştiri ve ironi ustası olarak tanınmaktadır.

YÜCE, CAN BAHADIR (Doğ. 1981)

Erzurum'da doğdu. Kuleli Askeri Lisesi'ni bitirdi. 1999'da Yaşar Nabi Nayır Şiir Ödülü'nü kazandı./ Şiir kitabı: *Yaslı Mızıka* (2000)./ Bir yanı Baudelaire, N. Fazıl, Dranas, bir yanı A. İlhan şiirinde... "Su, liman, köpük, veda, korsan, mühür...vb." bu çok genç ve romantik şairin kullanmayı sevdiği sözcüklerden bazıları... Bu ilk şiirler toplamında sağlam bir biçim duygusu, uyak kullanmanın sağladığı bir sözcük çeşitliliği ve şiirini sonraki dönemlerde büyütebilecek şairlere özgü bir imgelem genişliği gözlemleniyor...

YÜCE, KÂMRAN S. (1926-1986)

Elazığ'da doğdu. Bir süre Hukuk Fakültesinde öğrenim gördükten sonra meslek olarak tiyatro oyunculuğunu seçti. Yıllarca Kent oyuncuları kadrosunda çalıştı. İstanbul'da bir otomobil kazasında yaşamını yitirdi. / Şiir kitapları: *Gölge* (1955), *Soyunuk* (1962), *Güneş Yorgunu Atlar* (1971).

YÜCEL, ADNAN (Doğ. 1953)

Elazığ'ın Seli köyünde doğdu. Diyarbakır Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ile Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümünü bitirdi. / Şiir kitapları: *Kavgalara Sözlenen Sevda* (1979), *Soframda Kaval Sesi* (1982), *Bir Özlem Bir Türkü* (1984), *Acıya Kurşun İşlemez* (1985), *Yeryüzü Aşkın Oluncaya Dek* (1986). / Toplumsal konuları işleyen genç kuşak şairlerin, geniş soluğuyla dikkat çekenlerinden.

YÜCEL, CAN (1926-1999)

İstanbul'da doğdu. Hasan-Âli Yücel'in oğludur. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Klasik Filoloji Bölümünde ve İngiltere'de Cambridge Üniversitesinde okudu. Bir süre Londra'da BBC radyosunda çalıştı. İstanbul'da şair ve çevirmen olarak yaşamını sürdürdü. Ölümünün 1. yılında yaşamdan ayrıldığı ve mezarının bulunduğu Datça'da adına her yıl düzenlenecek "Can Şenliği"nin ilki yapıldı. / Şiir kitapları: *Yazma* (1950), *Sevgi Duvarı* (1973), *Bir Siyasinin Şiirleri* (1974), *Ölüm ve Oğlum* (1976), *Şiir Alayı* (1981), *Rengâhenk* (1982), *Gökyokuş* (1984), *Canfeda* (1986), *Çok Bi Çocuk* (1988), *Kısa Devre* (1990), *Kuzgunun Yavrusu* (1990), *Gece Vardiyası* (1991), *Güle Güle-Seslerin Sessizliği* (1993), *Gezintiler* (1994), *Maaile* (1995), *Seke Seke* (1997). Bütün şiirleri *Beşi Biryerde* adıyla yayınlandı (1985). Özgün ve başarılı şiir çevirilerini de *Her Boydan* (1959) adı altında kitaplaştırmıştır. / *Sevgi Duvarı'nda*, O.Veli, M.Eloğlu, N.Hikmet, Dağlarca, B. Rahmi, v.b. çeşitli şairlerden etkilenmelere karşın, lirizm ve humor ögelerini birleştirebilen, dile karşı özel, kişisel tutumu olan özgün bir şairin sesi duyuluyor. *Bir Siyasinin Şiirleri'nde* babacan, ironik, sevgi dolu, alaycı ve acılı bir sestir bu. Kendine özgü vurguları, tonlamaları, denebilirse özgün bir telaffuzu vardır... Geniş bir dil ve kültür bilgisiyle, halk, divan, çağdaş şiirimiz, konuşma dili, v.b. kaynaklarının tümünden ustaca yararlanarak kendi özgün şiirini oluşturan Can Yücel, çağdaş Türk şii-

rinin en önde gelen yaratıcılarından biri, şiir dili alanındaki deneylerinden (M.Eloğlu gibi 'lettirisme'e vardırmadan) toplumcu, insancıl, aydınlık bir şiir kurma yolunda başarıyla yararlanan önemli bir ustasıdır.

ZARİFOĞLU, CAHİT (1940-1987)

Ankara'da doğdu. Maraş Lisesini bitirdi. Bir süre İstanbul üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne devam etti. TRT Genel Müdürlüğünde çevirmen ve uzman olarak çalıştı. İstanbul'da öldü. / Şiir kitapları: *İşaret Çocukları* (1967), *Yedi Güzel Adam* (1973), *Menziller* (1977), *Korku ve Yakarış* (1986)./ Roman ve çocuk yazını türünde de ürünler verdi. Ölümünden sonra yapıtları *Bütün Eserleri* başlığıyla topluca yayınlanmaya başlandı. / Zarifoğlu'nun şiirleri, her dize üzerinde titizlikle çalışıldığı, her dizedeki mesajın olabildiğince kapalı bir anlatıma indirgendiği gözlemlenen ürünlerdir. Bu özellikleriyle, B.Necatigil şiirine yakınlıkları duyumsanır. Kimi yerde Dağlarca etkilenimleri; metaforlarda, kimi erotik şiirlerde C.Süreya'ya, geniş zamanlar, belirsiz ve müphem özneler örgüsünde E.Ayhan ve S.Karakoç'a yakın durdukları söylenebilir. *İşaret Çocukları'nın,* sonraki yıllarda İsmet Özel'i etkilemiş olduğunu gözlemlemek (bkz. "Esenlik Bildirisi", "Amentü", vb.) ilginç. Zarifoğlu'nun 60'lı yıllar şiiri R.Durbaş'ın, E.Berköz'ün kimi şiirleriyle ortak özellikler taşıyor. Son yıllarının ürünlerinde bir aydınlanma ve yalınlık var. Sağlam, özgün, güçlü bir şiir dokusu.

ZİYA GÖKALP (1876-1924)

Diyarbakır'da doğdu. Diyarbakır Askeri Rüştiyesini bitirdi. Mülkiye İdadisinde ve Baytar Mektebi'nde okudu. Okulun son sınıfındayken II. Abdülhamit rejimine karşı gizli bir cemiyete katıldığından 9 ay Taşkışla hapishanesinde yattı; çıkınca da Diyarbakır'a sürgün edildi. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Diyarbakır

Şubesi'ni açtı. Ergani-Maden'den mebus seçilince İstanbul'a yerleşti. Türk Ocağı'nın çalışmalarına katıldı. İstanbul Darülfünun'unda sosyoloji dersi okuttu. İstanbul'un İngilizler tarafından işgali üzerine bir süre Bekirağa Bölüğü'nde tutuklu kaldıktan sonra Malta adasına sürüldü. Kurtuluştan sonra Diyarbakır'dan milletvekili seçildi./Şiir kitapları: *Şaki İbrahim Destanı* (1908), *Kızıl Elma* (1915), *Yeni Hayat* (1918), *Altın Işık* (1923), *Şiirler ve Masallar* (Türk Tarih Kurumu yayını, 1952)./Şiirlerinde arı dili, öz Türkçeyi ve hece ölçüsünü kullanan, didaktizmi yöntem olarak benimseyen Ziya Gökalp, "...dil, tarih, toplumbilim alanlarındaki araştırma yazılarının yanısıra, yeni dil hareketine örneklik amacıyla manzumeler yayımladı... Başlangıçta turancılık gibi dolaylı yoldan Enver Paşa'nın Almancı politikasını destekleyen manzumelerine, yazılarına karşın, daha sonra dış kapitalizmin sömürgeleştirme amaçlarına karşı ulusal çıkarları gözeten düşünceleri sistemleştirmeye çalıştı... Çalışmalarıyle Milli Edebiyat akımının güçlenme aşamasına katkıda bulunan düşün ve sanat adamlarına öncülük etti." (Ş.Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü)*.

ZİYA PAŞA (1825-1880)

İstanbul'da doğdu. Beyazıt Rüştiyesini bitirdikten sonra Sadaret Kaleminde memurken Reşit Paşa'nın yardımıyla kâtip olarak saraya alındı. Fransızca öğrendi. Kıbrıs ve Amasya mutasarrıflıklarında bulundu. I. Meşrutiyetin kurulmasına çalışan Yeni Osmanlılar Cemiyeti üyesi olduğundan Namık Kemal'le Paris'e kaçtı. Londra'da yine Namık Kemal'le Hürriyet gazetesini çıkardı, Cenevre'ye gitti. Ertesi yıl İstanbul'a döndü. Abdülaziz'in tahttan indirilmesinden sonra Maarif Müsteşarı oldu. Konya ve Adana'da valilik yaptı. / Şiir kitapları: *Zafernâme* (nazım nesir karışık yergi, 1968), *Hârabat* (Arap, Fars ve Türk şiiri antolojisi, III cilt, 1874), *Eş'ar-ı Ziya* (şiirler, 1881)./"Ziya Paşa, divan edebiyatı, sevgi ve alışkanlığını sürdürmekle beraber hak, adalet ilerleme. gibi siyasi ve sosyal düşünce ve kavramları savunan şiirleri ("Terkib-i Bend"), halk dilinin yazı dili olmasını, halk şiirimi-

zin değerlendirilmesini isteyen makalesi (''Şiir ve İnşa'') ile, Tanzimat ediplerinin ortak ülkülerine katıldı. İstibdada karşı savaştı. Namık Kemal'in fikir ve ülkü arkadaşı oldu" (B.Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü).*

ZİYALAN, NİHAT (Doğ. 1936)

Adana'da doğdu. Adana Erkek Lisesi'nden ayrılarak Adana Şehir Tiyatrosunda oyunculuğa başladı. Daha sonra Ankara Sanat Tiyatrosu'nda çalıştı. Aktörlük yaptı. Uzunca bir süredir Avustralya'da yaşamaktadır. / Şiir kitapları: *Asık Yüzlünün Biri* (1963), *Güvercin Uçuşu* (1977), *Avustralya'dan Şiirler* (1985). / İkinci Yeni'nin ikinci kuşağı içinde yer alan şairlerden. Özellikle son kitabındaki ürünlerle, yalın özlü, toplumsal ve kişisel konuları bütünlük içinde işleyen bir şiire yöneldi.

ZORLUTUNA, HALİDE NUSRET (1901-1984)

İstanbul'da doğdu. Erenköy Kız Lisesi'ni bitirdi. Bir süre İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okudu. İstanbul Kız Lisesinde ve yurdun çeşitli illerindeki liselerde öğretmenlik yaptı. İstanbul'da öldü. / Şiir kitapları: *Geceden Taşan Dertler* (1930), *Yayla Türküsü* (1943), *Yurdumun Dört Bucağı* (1950), *Ellerim Bomboş* (1967). Kitap olarak yayınlanmış roman ve hikâyeleri de vardır. / "Halide Nusret, ilk yazılarını Mütareke devrinde neşr edip o sırada tamamiyle gelişmiş bulunan Milli Edebiyat cerayanı'na doğrudan doğruya iştirak edenler arasındadır... Bazı kadın sanatçılarımıza zaman zaman ârız olan samimiyetsizlikten, yani bir kadın hüviyetiyle görünmek korkusundan kurtularak, olduğu gibi görünüp konuşabilen şairlerimizdendir." (K.Akyüz, *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi*).

İÇİNDEKİLER

DİZİN

[1] 1. Cilt [2] 2. Cilt

Büyük Türk Şiiri Antolojisi

Son Yüzyıl Büyük Türk Şiiri Antolojisi'nin gözden geçirilmiş yeni basımında, Tanzimat döneminden günümüzün en genç şairlerine kadar, 200'ü aşkın şair ve 1000'i aşkın şiir yer alıyor. Antoloji'nin giriş yazılarıyla sondaki "Biyografiler ve Değerlendirmeler" bölümünde ise, modern Türk şiirinin iki yüz yılı kapsayan oluşumları ve yaratıcılarının özellikleri irdeleniyor. Bu nitelikleriyle *Son Yüzyıl Büyük Türk Şiiri Antolojisi*, şiirseverlerin olduğu kadar, öğrencilerin ve modern Türk şiiri konusunda bütünsel bir görüş edinmek isteyen herkesin başvurması gerekli temel bir yapıttır.

TAKIM ISBN: 975-7384-16-X
ISBN 975-7384-22-4
9 789757 384229